

**R.P. Thomæ Młodzianowski, Poloni, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Peccatis Et Gratia, Fide, Spe, Et Charitate

Młodzianowski, Tomasz

Moguntiae, 1682

Tractatus I. [De Fide.]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82969](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82969)

TRACTATUS I. DE FIDE.

DIntellectus prior est evolutione, utpote directivum directo. Adeoque sub modo & intellectus voluntate. Quia autem fides habet se per modum intellectus supernaturalis, Spes autem & Charitas sunt de linea voluntatis, ideo fides præ illis habet rationem prioris, cui prioritati respondere debet prioritatis tractandi.

DISPUTATIO I. De objecto Fidei.

REvolvendo mentem ad omnes Philosophia & Theologiae materias, longissima tractatio instituitur de Objecto Logicae & Fidei ob tandem rationem: Cum enim Logica subseruat omnibus scientiis, amplissimum debet haberé objectum, laboraturque ne vel nimium restrinatur, vel multum didicatur. Quia autem magna etiam est amplitudo fidei, extendens se ad tot revelabilia, & prælucens ex communiori sententia quibuscumque actibus supernaturalibus, ideo de illius objecto operosius disputatur. Hoc ut fiat, sit

QUÆSTIO I. De Objecto Fidei Materiali.

UIT ea quæ inferius dicentur clariora fiant, proponenda hinc est categoria objecti. Et quidem summum genus categoriæ objecti, est ipsum Objectum, quod dividitur in Adæquatum & Inadæquatum. Inadæquatum dividitur in materiale & formale. Hæc ipsa, dividuntur in objecta pure partialia, & in objectum principale, seu nobilissimam speciem objecti. Pure partialia formale objectum dividitur in rationem propter quam, in qua, sub qua, Adæquatum item objectum, dividitur in Adæquatum Considerationis, & Adæquatum Attributionis. Adæquatum Considerationis illud est, quod de singulis illius habitus in Recto dici potest. Adæquatum autem Attributionis est, ad quod in genere sci-

bilis, omnia in illo habitu revocantur. Principia ex his ut perstringantur.

PRAEMITTO PRIMO. Quid sit objectum? Si accipiatur objectum in latissima sua significacione, est Ratio ipsius circa quod. Usurpo in definitione objecti ly Ratio & non ly Ens: quia opposita enti negatio seu non Ens potest adhuc habere rationem objecti, licet ita oppositè sumpta non sit Ens. Saltem sine Addito: sed de hoc etiam infra. Non usurpo item ly Id in definitione objecti, sed ly Ratio; quia ly Id est genus altius præ Ratio, in descriptionibus autem debet poni genus proximius. Jam autem ly Id quod est genus superius, quia per illud ipsa Ratio ut sic potest describi: de quo actum in præmialibus Metaph: Nobilissima species objecti ut sic, est Noscibilitas, seu intelligibilitas objecti, quæ definitivè est Ratio circa quam intellectus. Hæc ipsa Ratio eus circa quod, seu ratio objecti per ordinem ad noscibilitatem discursu proponitur.

Noscibilitas est prædicatum, quod sibi quæcunque determinant quia latissima divisio est in Ens, & non Ens, cui utrique competit nonoscibilitas: ostenditque hoc inductio ab utriusque parte, & licet ex articulo fidei, tribuamus Deo inoscibilitatem per comprehensionem; nondum sequitur esse aliquod Ens cui intoscibilitas competit: quia illa inoscibilitas est adhuc per ordinem ad intellectum Divinum vera noscibilitas. Et quidem accedendo ad ipsum Ens, ei necessariò competit noscibilitas, quia si Ens est, est id quod est, si est id quod est, noscibile est:

(a) 3 quia

quia notitia est quæ attingit est & non est Objecti. Si ergo est quod est, & non est quod non est, hoc ipso jam noscibile: quia attingibile à notitia est. Unde ulterius infertur, noscibilitatem objecti, priorem esse etiam vero, pro passione sumpto: quia antecedenter ad emanationem, intelligitur Ens, tanquam emanativum. Si antecedenter emanativum intelligitur, ergo antecedenter noscibile est.

Non Ens gaudet etiam noscibilitate accommodata: convenit enim illi species noscibilitatis, nempe aliqua definiibilitas. Ergo competere debet & genus, quod est noscibilitas. Rursus etiam negationes, in eo quod negationes sunt, negationes sunt, si negationes sunt, ergo cognoscibles sunt: quia notitia alia pars est, attingentia ipsius non esse. Denique quid est magis innoscibile, quam ipsa innoscibilitas, quæ tamen suo modo noscibilis est, cum de illa formetur conceptus. Ex quibus omnibus sequitur hæc propositio, quod noscibilitas sit prædicatum, quod si bi quæcunque determinant.

Hæc ipsa noscibilitas, est Ratio circa quam intellectus, adeoque objectum: debet enim servari proportio inter habitum & objectum, & ita objectum volitivi est volibile, factivi, factibile, quæ proportio non servaretur, nisi dicatur quod objectum intellectus sit noscibile & intelligibile; hocque noscibile & intelligibile, erit ratio restrictiva objecti ut sic, de qua quærebatur in præmisso.

DICES. Ly Ratio circa quod non est ratio definitiva objecti, quia opposita rationi non ratio, potest habere rationem objecti, & tamen non ratio, non est Ratio.

RESPONDE TUR. Ly non ratio, in quantum potest habere rationem objecti, in tantum jam transit in conditionem rationis, sumitur enim hæc ratio ita communiter, ut extendatur ad ly non ratio, sicut sumi potest ita latè Ens, ut extendatur etiam ad negationes. Nec tamen etiam ita latè sumptum ens ponitur à nobis pro genere, in definitione objecti, quia objectum latius patet, etiam ita sumpto ente, dantur enim altiora genera sic sumpto ente, ut videre est in Metaph. sub initium, quibus nihilominus competit habere rationem objecti.

PRÆMITTO SE CUNDO. Quid sit objectum Materiale? Noscibilitas ut dictum Præmissio. 1. est prædicatum quibuscunque conveniens, ita sparsum, ut cum noscere sit nonnisi aliquibus proprium, nosci tamen singulis conveniat, quæ ipsa plurificatio noscibilitatis, etiam in unoquoque cui competit esse circa quod, tanquam circa noscibile, seu in unoquoque objecto reperitur; ita ut nullum sit Ens, quod in se aliter & aliter nosci non possit. Et certè nihil est magis unum quam ipsum unum; & tamen ipsum unum habet plura prædicata, quæ illo agnosci poslunt; ut quod sit initium numeri, quod indivisum quid in

se, & divitum à quolibet alio, quod sit perfectio etiam Deo attribuibilis. Quod ipsum ulterius hoc resolvitur. Quæcunque prædicta noscibilita in objecto, stant in ly est & non est, ad lineam est revocatur identitas, convenientia, dependentia, &c. similia; ad lineam non est revocantur diversitates, differentia, divisiones, arietates &c. similia. Et quia nihil ita est, quin in linea est, cum pluribus conveniat, participando ipsum est, pluribus conveniens; in linea item non est, cum nihil dicat unam nonnisi arietatem, sed arietem à reliquis omnibus, ideo fit, ut plurificatio totabitudinibus, diversa in objecto orientur prædicta, adeoque diversa, & plurificata noscibilitates, quæ plurificatio noscibilitatum vocatur objectum materiale, ex proportione ad materiam. Quæ simul ex proportione objecti formalis ad formam ut attingatur.

PRÆMITTO TERTIO. Quid sit objectum Formale? Quod per accommodationem & proportionem participat de aliquo primo essentiali conceptu alicuius, illud per accommodationem & proportionem est ipsum illud; & ita ex proportione, cum termino materiali, denominatur aliquis terminus, vel Metaphysicus qui est substantia, vel Logicus. Ex proportione cum locutione externa, appellatur notitia verbum mentis, & sic de reliquis. Quod ipsum resolvitur in hoc principio: quia cum res stet primo essentiali suo conceptu, sicut per physicam participationem illius constituantur res physices; ita ex proportione & accommodatione ad eundem primo essentiali conceptum, constitui debentur tales, per accommodationem & proportionem. Porro datur in objectis aliqua participatio & accommodatione ad primo essentiali conceptum, tam materiae quam formæ: quia ut dixi in physicis, primo essentiali conceptus materiae, est esse subiectum primum, vel potentiam passivam; primo autem essentiali conceptus formæ, est esse actum materiae; & eò quod per prædicta definitantur materia & forma, definitio autem procedens per prima, infert primo essentiali conceptum. Ulterius investigavit Aristoteles materiam ex transmutatione substantiali; in quid quod transit, est subiectum commune habetque hanc proportionem ad materiam varia scibilitas objecti, & cum idem objectum nunc ad hanc nunc ad illam scientiam spectet tanquam aliquid commune, bene vocabitur objectum materiale. Investigavit item Aristoteles formam ex termino ad quem, quo habito conquiescit agens, & ex eo quia cum detur diversa combinatio accidentium illius combinationis exigentia, cum non possit referri in materiam tanquam subiectum commune, referri debet in formam substantialiem. Ita etiam datur objectum, ad quod tanquam ad terminum proprium tendit scientia, & cuius notitia conquiescit quiescit; quod item objectum exigit diversa principia species, passiones,

R. P.
THE MLC
zia nowa
Tom. I.
D. VI

Disputatio I.

78

passiones, &c. ab aliis scientiis, & hoc ex proportione erit Objectum formale.

PRÆMITTO QUARTO. *Quid sit Objectum Attributionis?* Est enim id ad quod omnia reliqua in scientia tractabilia referuntur. Ea quæ sunt excellentia affectant esse unum ut ostendit induitio in Deo, Rege, &c. & Ratio est. Quia cum excellentia sit in prælatione, si quid ita præferibile sit, ut ne parem quidem admittat, longe excellentius est. Jam autem inter notitias excellentissima scientia est: Unde superat notitiam sensuum: quia notitia sensuum potest subesse falsum. Scientia autem cum definitivè sit cognitio certa fallere non potest. Superat opinionem quæ est Ens debile, ita ut sibi contrarium superare non possit: unde duæ opiniones contrariae de eodem objecto, stare secum possunt, non autem scientiæ. Quodsi inter notitias est excellentissima scientia, debet niti ad unitatem quam quia non potest habere, ex suppositione, quod plura intra se ambiat, affectat unitatem Attributionis, ne plura in se ambiendo sit sicut scopæ disolutæ. Unde quedam considerat tanquam principia, quedam ut species, quedam ut passiones, quedam ut effectus, quedam ut opposita.

De hoc objecto duo dicuntur. In primis quod attributio spectari debeat penes formale, quia debet spectari penes scibilitatem debitam huic scientiæ: debita autem huic scientiæ scibilitas, est penes formale. Unde dicitur aliquod objectum materiale attributionis: quia scilicet est id cui jungitur formale, ad quod est attributio. Secundum dicitur de hoc objecto quod non sit ex placito; quia non ex placito est, corporis principia esse materiam & formam; ejusdem proprietatem esse quantitatem & qualitatem. Cumque non ex placito v.g. sit quod corpus naturale quæ naturale, in ratione corporis naturalis non sit ulterius scibiliter revocabile, hoc ipso non ex placito erit objectum attributionis. Quando autem Ripalda dicit ex eo arbitriu esse objectum attributionis: quia Deus posset infundere fidem non nisi ad certa objecta potentem se extendere, id non convincit. Spectat quidem ad placitum Divinum infundere ita latè vel non ita latè patentem habitum, sed quod ipse habitus, ita latè se extendat, hoc jam oritur ex natura illius, consequenter & ipsum objectum illius habitus, ex natura sua habebit, quod has passiones, hos effectus &c. postulet.

PRÆMITTO QUINTO. *Objectum Considerationis interdum in aliquibus habitibus non esse distinctum ab objecto Attributionis.* Nempe in illo habitu, in quo singula quæ ad ipsum spectant sunt talia, ut possint esse species objecti; hoc ipso enim prædicari poterit illud objectum attributionis de singulis: nam illud de speciebus prædicatur per omnes. Si autem prædicabitur de omnibus, hoc ipso erit objectum considerationis. Et sic intellectus habet cognoscibile pro objecto tam

Attributionis quam considerationis. In Metaphysica etiam hæc objecta fortè non distinguuntur, nec debent distingui in præsenti: quia omnia quæ sunt in Fide, possunt esse species objecti fidei.

DIFFICULTAS I.

Quodnam Objectum Materiale Fidei adæquatum?

DISCENDUM PRIMO. *Objectum materiale Fidei adæquatum non est solus Deus.*

PROBatur PRIMO. Quia vel solus Deus est affectabilis ratione formali Fidei, vel non solus. Si solus Deus. Ergoly Abraham genuit Isaac, non afficitur formali ratione fidei. Abraham enim genuit Isaac, non est Deus, quem solùm dicitis posse affici formali ratione fidei. Si vero non solus Deus, est affectabilis ratione formali fidei. Ergo non solus est objectum materiale fidei; hoc enim quod afficitur ratione formali fidei, est objectum materiale fidei.

PROBatur SECUNDU. Si solus Deus esset objectum materiale fidei, ideo esset quia reliqua ratione formali fidei non nisi dependenter à Deo informantur. Sed hoc falsum est, quia nihil repugnat per se, & sine relatione ad Deum, tanquam materiale revelari, dicique aliquid à Deo.

PROBatur TERTIO. Si objectum materiale fidei adæquatum esset solus Deus, deberet Deo in ratione objecti materialis competere formalitas objecti attributionis: Sed nulli materiali quæ tali competit ratio attributionis ut dixi Præmiss. 4. Ergo nec competit Deo.

OBJICITUR PRIMO. Solus Deus adæquate terminat actum fidei; quia illum creatura terminat, non nisi ut est participatio quedam Dei.

RESPONDETUR. Quando credo Abraham genuit Isaac, nihil cogito de participatione Dei, participatione que illa est in re sed non in relucencia tendentia intentionalis.

INSTABIS. Ergo si fertur actus fidei etiam in creaturam, non erit ille actus fidei Theologicæ.

RESPONDETUR. Negando illatum, quia specificatio actus desumitur ex formali non materiali: Unde proximum, qui est materiale objectum, possum diligere virtute Theologicæ. Jam autem in præsenti motivum formale fidei importabit Deum.

OBJICITUR SECUNDU. *Affectus fidei est summè certus ut pote participatio scientiæ Divine.* Ergo non potest habere pro objecto creaturam: quia illa non habet tantam certitudinem quam Deus.

RESPONDETUR. Ut actus Fidei sit summè certus, sufficere ut objectum formale illius sit summè certum; certitudo enim assensus pendet à formali & motivo.

(a) 4

Obj.

Objicitur TERTIO à pari. PRIMA PARITAS est. Non possunt videri creature visione beatificā quin videatur Deus. Ergo nec quicquam credi de illis quin credatur DEUS.

RESPONDETUR disparitatem esse. Quia creature quā tales, non possunt principiare nostram beatitudinem adeoque quā tales informari ratione formalis beatitudinis: nullum enim Ens quā tale potest esse summum bonum, adeoque beatitudo nostra; quia hæc ex suppositione hujus vocis supponit pro possessione tēcūra summi boni, ut est in se. Jam autem creature quā tales, possunt informari (ut probatum) ratione formalis fidei: nec apparet si informantur, quod debent esse summum bonum. Rursus videre creature visione beatificā, importat videri illas, vel in intellectu Divino, vel in decreto, vel in Omnipotencia, vel in essentia Divina, prout æquivalenti quibuscumque perfectionibus creatis, qui omnes modi videnti, inferunt necessariò Deitatem, etiam tanquam objectum materiale. Jam autem credi aliquid potest, quin credendi objectum materiale, sit Deus. Et sic credohanc propositionem Creatura non est Deus, in qua propositione, objectum materiale est creature: in qua conobjectum non est Deus, quia illud est h̄ic solum objectum materiale, de quo prædicatur prædicatum sequens quod est, non est Deus; de Deo autem non credo quod non sit Deus: consequenter cum dico creature non est Deus, cum illo subiecto, Creatura, conobjectum non est Deus.

SECUNDA PARITAS est. Non potest charitas Theologica ferri in proximum, quin feratur in Deum. Ergo nec fides.

RESPONDETUR. Sicut charitas non potest ferri in proximum nisi feratur in Deum tanquam in objectum formale; ita & fides. Utrobius autem potest non ferri in Deum tanquam in objectum materiale.

DICENDUM SECUNDUM. Objectum adæquatum materiale non est solus Deus & creature. Probatur quia præter hæc duo extrema, reperire est tertium, informabile ratione formalis fidei, hoc est negationes & privationes. Imo de facto de illis extat revelatio, ut cum dicit Scriptura tenebras fuisse super faciem abyssi.

DICENDUM TERTIO. Objectum materiale adæquatum fidei, ut vocant alii Attributionis, est Revelabile nominaliter sumptum. Nominaliter inquam sumptum, hoc est prout revelabile extenditur adid quod revelatum, revelatur, revelabitur; non autem pro eo, quod non nisi revelandum est, adeoque non sumendo illud participialiter.

Videtur hæc Conclusio, esse contra communem sententiam, quæ pro tali objecto ponit Deum sub ratione Deitatis. Ceterum est S. Thomæ quiim procerum: h̄ic ita habet. Formale Fidei objectum est veritas prima, materiale vero quidquid creditur propter revelationem divinam. Et h̄ic q.

1. art: 1. in e hæc habet. Materiale vero objectum fidei est id quod à fidelibus creditur. Et infra. Si vero consideremus materialiter ea, quibus fides affirmatur, non solum est ipse Deus; federiam multa alia. Quando autem ibidem addit, quæ tamen sub assensu fidei non cadunt, nisi secundum quod habent aliquem ordinem ad Deum, loquitur de formalis, quia loquitur de assensu qui est non ratione formalis, exemplificatque hanc suam doctrinam per sanitatem, quæ est objectum medicinae non materiale sed formale: legatur textus. Deinde per omnes idem debet esse objectum Conclusionem quod & principiorum; jam autem Theologia comparatur habitu Conclusionum, fides principiis. Porro S. Thomas discurrens de objecto Theologie 1. par: q. 1. a. 3. in 6. docet, quod divinitus revelabilia, in una ratione formalis objecti hujus scientiæ communicent. Ergo si revelabilia sunt objectum Theologie, erunt & fidei objectum.

S. etiam Bonaventura videtur idem docere nisi quod, quoad vocem differat. Nam q. 1. a. 3. prol: in fine loquens de eo quod est objectum proprium Theologie, subdit, possumus inquirere unico vocabulo nominare ut sic esse credibile, prout tamen credibile, transit in rationem intelligibilem hoc per additionem rationis. Videtur etiamesse sententia hæc Augustini, qui in Enchirid. c. 8. dicit: Fides suarum rerum est & alienarum; nam & se quisque credit aliquando esse certissime nec fuisse sibi semper natum, & alia, atque alia.

Videtur idem docere Pontius d. 13. q. 3. Ubi propositionem veram cum certis limitibus pro objecto materiali fidei assignat: Deum vero non nisi sub conditione, quod aliquod unum ex pluribus objectis in complexis, statu deberet. In eandem sententiam inclinat Martinus qui i. par: dis: 1. num: 8. & 9. non ponit in Theologia pro objecto materiali solum Deum.

PROBÁTUR PRIMO CONCLUSIÖ. Ratio objecti formalis quæ potest retentā eadem formalis ratione, æquè primò alia objecta informare, non debet determinari ad unum certum materiale primum & per se. Ergo idem dicendum est de Fidei. Sed ratio formalis objecti fidei, potest retendi eadem formalis ratione, æquè primò alia revelabilia informare ac informat Deum. Ergo non debet restringi ad solum Deum, sed pro materiali dicere revelabile. Antecedens primum probatur. Tum quia arbitrariè, & contra naturam, ratio illa formalis non nisi ad unum restringetur, & adhuc posita illa per nostros conceptus restrictione, æquè ut ante maneret irrestricta, quia nostri conceptus naturas rerum non immutant. Tum quia ratio illa materialis habet se in materia, & formalis sicut forma. Ergo sic utimur pertinenter restringitur non nisi primò ad unam partem materiæ formalia; ita & formalis immetit restringeretur, non nisi ad unum primum & per se materiale. Tum quia posita fallit.

R. P.
THOMAS
zianowſa
Tbni. Actu
D. VI

tate antecedentis, licetum erit unicuique restingerere objecta etiam aliarum scientiarum, Ante cedens autem subsumpti probatur. Quia non potest ostendi unde detur determinatio in Deo, secundum quam determinatus sit, ne possit quodcumque revelabile primò per se revelare; ita ut sit adstrictus ad revelandum primo per senoniū Deitatem. Et licet quidem determinatus sit Deus, ut si velit sibi credi, dicat se id revelare, & se veracem esse, hoc tamen posito non apparet, quare de cetero non maneat indifferens ad quodcumque revelabile primò per se revelandum: Cur enim non poterit Deus per se revelare, quod cœlum sit, & exigere hunc actum Credo cœlum esse creatum? Est hoc argumentum ex principio negativo, respicitque hanc negativam rationem; quia non est etiam majoratio, cur in Logicis a quæ primò spectant ad Logicam omnes tres operationes & non sola ut suppono demonstratio? Cur item a quæ spectent ad Metaphysicam per se reliqua entia ac Deus? Cur item ad physicam a quæ spectent reliqua corpora, ac corpus humanum? quæ ratio militabit quod primò per se reliqua etiam revelabilia spectent ad Fidem, & non solus Deus idque in ratione objecti materialis?

Ut hoc argumentum robur habeat, ponenda est regula universalis discernendi quænam objecta ad aliquem habitum, primò & per se spectent, quæ non nisi reductivè: Si enim ad Deum reductivè tanquam ad objectum materiale reliqua revelabilia referrentur, deberet ponи Deus objectum materiale adæquatum, ut alii vocant attributionis. In duobus hæc regula stat, in primis in principio negativo: Non sunt multiplicanda entia sine necessitate, adeoque nec habitus hinc quæ revocari possunt ad habitum revocari debent, & quæ possunt non considerari primò per se, debent non considerari primò per se. Secundum pincipium est. Quando aliquid est revocabile ad aliquod objectum in aliqua consideratione, si tamen maneat ejus considerabilitas intra eundem habitum, non revocabilis ad notitiam alius objecti, apparet quod in illo, sit capacitas ad per se intendi, & per se informari à formal. Probat hoc inductio. Elementa secundum quod sunt partes mysti, possunt revocari ad mystum, quia tamen manet adhuc considerabilitas illorum, secundum quod corpora sunt, bene per se ingrediuntur considerationem physicam suntque species objecti. Rursus prima & secunda operatio, possunt quidem considerari tanquam partes compositivæ Syllogismi: quia tamen possunt adhuc considerari, secundum quod sunt operationes rectificabiles, adhuc primò & per se spectant ad objectum Logicæ, & non tantum reductivè. Quæ inductio, respicit hanc majorem. Habitus adæquatè sumptus, omnem considerabilitatem sibi propriam attingit: Unde inferitur ergo si præter considerabili-

tatem reductivam, manet adhuc aliquid considerabilitatis proprie, illam etiam attinget habitus. Sed non reductivè ut supponitur. Ergo per se. Major autem illa probatur, quia adæquatè tunc sumeretur habitus ut supponitur, quamvis non omnem considerabilitatem propriam attingens; & non adæquatè, quia adhuc esset complebilis per residuum illam considerabilitatem; residuaque illa considerabilitas, & esset propria, quia non attingeretur. Quia autem licet creaturæ possint in sua considerabilitate referri ad Deum tanquam effectus, tanquam quid conducens ad notitiam &c. quia tamen non repugnat aliquid enuntiare & revelare de illis Deum, sine hoc ordine, ideo adhuc possent cadere idque per se, sub fidem.

Continuatur Interium.

PROBatur SECUNDO. Intellectus objectum est cognoscibile vel intelligibile, ergo & objectum Fidei materiale erit intelligibile vel cognoscibile, in specie, ergo revelabile. Consequentia prima Probatur, quia idem debet esse objectum materiale speciei potentiae, quod & generis potentiae, ut ostendit inductio; & sic sensitivæ ut sic objectum, est sensibile; speciesque sensitivæ respiciunt pro materiali sensibile. Quod ipsum ulterius in hoc resolvitur. Si non esset idem objectum materiale speciei potentiae, & generis potentiae, & esset illa species illius generis ut supponitur, & non esset: quia desiceret in eo, quod requirit species: requirit enim species ut dicat eosdem ordines essentiales quos dicit & genus: quia debet species complecti in se genus, hoc ipso enim non esset species: si species debet in se complecti genus, debet etiam complecti ordines essentiales, quos dicit genus, neque enim ordines illi essentiales distinguuntur ab ipso genere. Non diceret autem species eosdem ordines essentiales, quia inter istos ordines quos dicit genus, est ordo ad objectum, quem ordinem non diceret illa species, quia non haberet pro objecto materiali idem objectum, cum ipso genere potentiae. Subsumitur? Sed fides est species intellectivæ potentiae. Nam hæc agitur de Fide supernaturali, quæ se habet per modum potentiae, & est quidam intellectus supernaturalis. Ergo si intellectus ut sic, dicit pro objecto intelligibile, dicit etiam fides. Secunda consequentia probatur: quia hæc agitur de objecto, quod si species intelligibilis objecti spectans ad lineam credendi, & tamen uno nomine significatur, sub quo, omnia per se spectantia continentur, hoc autem nomen non potest ostendi aliud, quam revelabile. Quod ipsum ut constet.

PROBatur TERTIO Conclusio. Quia sub nullo alio nomine commodius explicari potest Ratio materialis objecti adæquata. Non sub nomine entis divini: quia peccatum est etiam species objecti

objecti fidei, & tamen non est Ens divinum: Negationes item & privationes, sunt (ut dictum) species objecti fidei, & tamen pro materiali fidei, non involunt Ens Divinum: potest item de non esse divino dari fides, ut cum credo non dari negationem esse Divini: objectum actus fidei, est non esse Divinum negativum, quod tamen non est Divinum, quia divino esse, est contradictionis oppositum. Non sub nomine Entis revelabilis: quia ly ens, est genus remotum: genera autem remota non debentponi in explicazione objecti, propter dicta in Logicis. Non sub nomine revelati: tum quia modiloquendi formari debent secundum usum Doctorum. Jam autem tota Schola Aristotelica objectum habitus cognoscitivi appellat cognoscibile, non cognitum, volibile, non volitum. Tum quia revelatum ex modo significandi importat tempus praeteritum. Jam autem potest esse actus fidei pro tempore praesenti, de quo non nisi verum est dicere, Revelatur. Tum quia eadem fides quae nunc est, attingeret objectum, quod Deus eras de novis revelaret. Sicut eodem habitu fidei Beatissima Virgo creditit venturum Christum, & venisse alias, positam Incarnatione. Assumptionem probatur quia quandojam peracta est Incarnatio debuisse in omnibus fidelibus mutari habitus fidei. Ergo apparet quod non ad solum revelatum, sed etiam ad id quod revelabitur porrigit se fides. Non sub nomine creditibilis: quia creditio est quid posterius revelatione. Ergo & creditibile est quid posterius revelabilis: pro ratione enim adferri potest, Cur aliquid sit creditibile, quia scilicet est Revelabile. Ergo non est objectum fidei, quia pro illo priori, pro quo anteceditur a revelabili ipsum creditibile, jam est objectum fidei. Cumque ipsum creditibile, non sit ultima ratio fidei, non debet pro objecto illius ponи, quia hoc intrare debet definitionem fidei, definitiva autem debent esse ultima: unde assumi debet ad definitionem, genus proximum & differentia ultima. Tum quia creditibile ex modo significandi ut sonat, importat connexiōnem cum actu credendi: objectum autem fidei, potius connecti debet cum aliquo tenente se ex parte Dei revelantis; cum veracitas illius sit ratio formalis quae jam autem revelabile, magis se tenet ex parte Dei veracitatis. Tum quia sicut ex eo probatur, Ens creditibile esse objectum materiale: quia ad illud feruntur omnes actus fidei; ita dicam revelabile esse objectum fidei: quia ad illud feruntur omnes assensus propter revelationem. Tum quia si ex eo creditibile est objectum fidei, quia habitus fidei est creditivus; ita etiam objectum fidei erit revelabile; quia habitus fidei est assensus propter revelationem. Et sicut habitus cognoscitivi objectum est cognoscibile, inferurque ex eo habitus creditivi objectum esse creditibile, inferemus & nos esse revelabile. Ly item Revelabile, impor-

tat rationem assentiendi; cum tamen creditibitas quam talis, utpote tenens se a parte actus, non sit quam talis, ratio assentiendi. Tum quia concedunt oppositi, creditibile esse quid posterius revelabili, & ex eo non nisi revelabile non est objectum, quia creditibile magis proportionatur fidei habitui: nam quantumvis magis proportionetur fidei sub formalitate habitus creditivus, non tamen magis proportionatur, sub formalitate habitus procedentis propter revelationem, quae formalitas, est prior in Fide. Quod autem dicitur quantumvis illuminabile prius sit visibili, nihilominus visibile esse objectum visus, id non convincit: Nam in multorum tententiarum coloratum est objectum visus. Nec procedit paritas: nam cum lux sola, non possit videri, non potest esse objectum visus: universaliter enim objectum potentiae debet esse tale circa quod vertetur potentia; hoc igit enim & esset objectum & non esset. Cum ergo non versetur oculus circa lucem; nec enim videt ut supponit oppugnans, non potest esse lux objectum visus. Ex alia autem parte propter rationes adlatas revelabile est objectum fidei; habetque rationem prioris ut consentit pugnans.

DIFFICULTAS II.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT PRIMO quidam. Impossibilis est actus fidei, qui pro objecto materiali, non attingat Deum; sicut impossibilis est actus operationis, quin simul actu, quamvis non significet, attingat praemissas ergo Deus est objectum fidei materiale, ex quo cetera omnia pendent in esse creditibilis. Antecedens probat ex Studio. Nihil actu fidei attingit, nisi propter testimonium Dei sed propter testimonium Dei, attingere quidquam non potest, nisi simul attingat Deum, iuxta illud ad Hebr. 1. Accedentes ad Deum oportet credere quod sit, quod sit omni actu fidei supernaturalis. Et certe quomodo credimus Deo, si non credimus Deum esse, & veracem esse.

RESPONDENTUR. Negando antecedens. Prima ejus probatio est pro nobis, & paritatem non habet. Pro nobis est; quia sita se habet Deus in actu fidei sicut praemissae, certe illae in teria operatione, non se habent per modum materialis, sed per modum formalis, quia per modum motivi; adeoque etiam Deus ex vi paritatis, habebit se per modum formalis. Paritas etiam non tenet: quia si fieret illatio sine attendentia ad praemissas, esset illatio sine suo formalizatio: quia formalizatum & distinctivum illius, est illa attendentia praemissarum. Si autem pro materiali uniuscujusque assensus fidei non sit Deus, nondum sequeretur esse actum fidei sine suo materiali: nihil enim repugnat hoc materiale, esse etiam aliquid creatum, cum

R. P.
THE MLO
zia nowa
Tom. I. et II
D. VI

ramen (ut dixi) nullum possit esse formalis at-
vum ilationis, nisi attendentia præmissarum.
Quod secundam probationem antecedentis
distinguitur; illa propositio, sed propter testi-
monium Dei attingere quidquam non potest
fides, nisi simul credat Deum, creditione inclu-
sa in ipso met testimonio habente se per modum
formalis, concedo propositionem; nisi credat
Deum creditione non inclusa in ipso met for-
malis. Nego propositionem.

EXPLICATUR Distinctio. Dupliciter pos-
sumus attingere Deum tanquam objectum ma-
teriale. In primis ut subjectum credendi sit
ipse Deus, motivum autem sit testimonium illius
desse, & quia verax est. Secundò possimus
credere Deum, ita ut creditio illius reperiatur in
ipso formalis inclusa, impossibile enim est crede-
re testimonio DEI, & implicitè non credere
ipsum Deum. Si priori modo in omni actu fidei
releuat Deus, sequeretur objectum materiale
adæquatum fidei esse Deum: quia jām cum nul-
lo alio materiali, per se uniretur ratio formalis
objecti; si posteriori modo, non sequeretur esse
objectum adæquatum materiale Deum, sed so-
lum sequetur, esse illum objectum adæquatum
formale, quod non negatur. Quod ipsum
resolvitur ulterius. Non raro id quod est sub-
jectum, aut amittit rationem simpliciter subje-
cti, aut transit in rationem formalis, sic v. g. si
hoc quod fuit propositio, evadat non nisi terminus,
vel definitio, tunc jam non habebit ratio-
nem subjecti: quia ratio subjecti: non ha-
betur extra propositionem; terminus au-
tem & definitio, non est propositio: cum
stando in ratione termini, non habeat quid-
quam, quod de illo prædicetur. Tunc autem
est aliquid subjectum, quando capit supra illud
prædicatum. Rursus ipsa ratio subjecti, pot-
est transire in rationem formalis. Cum enim
non sit adstrictum subjectum, ad rationem non
nisi subjecti: benè potest terminus transire in
rationem formalis. Porro subjectum in ratio-
nem formalis dupli vi transit, in primis si po-
natur per modum prædicati: & sic quando enun-
tio Animal est rationale, ly animal, est subje-
ctum. Quando autem per secundam operati-
onem dico, homo est animal rationale, ly animal,
transit ex objecto in formale, quia omne
prædicatum, habet se per modum formæ respe-
ctu ejus de quo prædicatur, unde etiam prædi-
cata vocantur formæ Logice.

Alia etiam vi subjectum transit in formale,
quando totum illud complexum accipitur pro
motivo, motivum enim habet se per modum
formalis; & ita cum dicitur: Petrus est homo,
quia est animal rationale, ly animal jam non est
subjectum nec materiale, sed transit in formale.
Quia autem Deus attestans habet rationem for-
malis & motivi; ideo ly Deus quod alias est ma-
teriale, & subjectum fidei, transit in formale; Si
transit in formale, non sequitur, quod in quo-
cunque actu fidei attingatur Deus ut objectum
materiale. Quod attinet ad illam authorita-
tem Apostoli, illius mens fuit ostendere, ut ex-
plicant Theologi, quodnam sit objectum cre-
dendum, necessitate mediis.

OBJICITUS SE CUNDO Koninck hic disp. 9. dub.
1. num. 10. Revelabile, non est jam actu tale,
quod possit fide divinâ credi. Ergo revelabile
non est objectum materiale fidei: nam ut ali-
quid sit tale, non sufficit quod possit à Deo re-
velari, sed opus est, ut sit à Deo revelatum.

RESPONSETUR. Revelabile sumptum par-
ticipialiter, non est jam actu tale, quod possit fide
divinâ credi actu; secus sentendum de revela-
bili nominaliter, qua ratione sumptum, statui-
tur à nobis pro materiali. Idem aliter distin-
guitur. Revelabile non est jam actu tale, hoc
est quantum ex parte habitus habentis se per
modum potentiae supernaturalis, quod possit fi-
de divina credi, nego antecedens. Revelabi-
le non est jam actu tale, hoc est non habet omnia
necessaria ut eliciatur actus fidei, concedo ante-
cedens & nego consequentiam.

EXPLICATUR distinctio. Potentiae omnes
habent hoc, ut non tantum vis illarum extendat-
ur ad id quod de facto est, sed ad id quod potest
esse; ostenditque hoc inducere & experientia.
Visiva enim nostra non tantum extendit ad
flores, quos præ nobis habemus, sed etiam ad il-
los, qui v. g. ex Indiis adficiuntur. Quod
ipsum ulterius in hoc fundatur: quia potentiae
ad sua objecta est relatio transcendentalis, si tran-
scendentalis, essentialis; si essentialis, immutabili-
s; si & omnia essentialia immutabilia sunt.
Si immutabilis ab existentia objectorum quæ
mutabilis est, pendere non potest. Quia autem
fides, est habitus, habens se per modum potentiae,
ut pote adferens primas vires agendi, sit ut ex-
tendatur, non tantum ad id, quod revelatum est,
& cuius existit physicè, moraliterque durat repre-
sentatio, sed etiam ad id, quod extitum est, seu re-
velabile est. Quia tamen ipse potentia ad hoc ut
exeant in actum, indigent suis prærequisitis, &
sic visiva indiget certa distantia, lumine, objecto
actu colorato, &c. ut experientia ostendit, de-
positique conditio creatura, quæ cum esse li-
mitatum habeat, & operari, sequens ad esse, li-
mitatum habebit; non esse autem limitatum, si
independenter ab omnibus prærequisitis age-
ret, quod proprium est Dei. Idem etiam sit, ut
& habitus, qui est per modum potentiae, exigat
prærequisita ad versandum actu circa suum ob-
jectum, inter quæ prærequisita, est ipsam revela-
tio actuallis; tanquam formale afferendi;
quæ quia non supponitur esse versata circa id
quod non nisi reverbabitur, sit ut circa illud, non
possit versari actu, ex defectu prærequisitorum,
fides.

INSTABIS PRIMO. Cum non possit actu
versari

versari fides circa id quod potest non nisi revelari; cur nihilominus dicetur revelabile esse objectum fidei.

RESPONDETUR. Quia id exigit conditio ipsius potentiae, naturae extendere, etiam ad ea, quae non existunt, quantum est ex illa, nullaque facta ex illa mutatione, modo adsint praequisita. Objectum autem de quo hic complecti debet omnia, ad quae se extendit potentia, seu habitus.

INSTANT SECUNDO Koninck. Ut possit aliquid coloratum videri non sufficit quod a Deo possit illuminari, sed requiritur ut sit actu illuminatum. Ergo etiam ut aliquid sit actu objectum fidei, debet esse actuum revelatum.

RESPONDETUR. Quantum ex vi potentiae visivae, sine ulla in illa mutatione, extendi potest ad id, quod postea illuminabitur, licet ex defectu praequisitorum actu non extendatur. Quod idem verum est de fide.

OBJICITUR TERTIO. Multa sunt revelabilia ad quae se non extendit fides, ut ad incarnationem Spiritus Sancti. Ergo revelabile ad aliquid se extendit, ad quae se non extendit fides. Ex altera parte, ad aliqua se extendit fides, ad quae se non extendit revelabile: quia fides se extendit ad negationes, non autem revelabile: quia revelabile includit Ens, cum tamen negationes, non sit Ens.

RESPONDETUR. Objectum materiale, ex eo ipso quia commune est, potest se ad plura extendere quam habitus; vocaturque adaequatum non nisi hoc sensu, quod includat omnes species illius habitus. Sed quidquid de hoc sit, quantum ex vi habitus fidei, ille idem manens, potest se extendere ad credendam illam Incarnationem, licet se non extendat actu, defectu praequisitorum; ita ut sit ad illud objectum actu Potentia, sed actu, se non extendens. Revelabile includit Ens implicite, sed commune etiam negationibus, secundum quod Arist. 4. Metaph. tex. 2. ait: *Ipsum non Ens, quandoque esse Ens dicimus.*

Quae ipsa latitudo hujus objecti, ostendit fidem, sicut & intellectum, ad infinita syncategorematicè se extendere posse, licet non se extendat ad infinita categorematicè.

INSTABIS PRIMO. Saltem non est ratio cur sub nomine revelabilis hoc objectum statui debeat: nam etiam Logica est habitus cognoscitivus, & tamen non sequitur quod materiale illius, debeat ponii sub nomine Cognoscibilis.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia Logica non est potentia, sicut non est necesse ut participet immediatè de ratione objecti ipsiusmet potentiae. Fides autem est potentia supernaturalis intellectiva. Deinde quia alii habitus habent nomen, sub quo sua objecta exprimant, & ad quod species omnes per se considerabiles revocari possunt. Jam autem non est nomen, quod exprimat objectum fidei, non designando a ratione materialis etiam illa objecta,

qua per se primò possunt informari ratione formali fidei Divinæ, quod ipsum obest, ne hoc objectum, dicatur Deus.

INSTANT SECUNDO Valentia, nihil est in fide quod non revocetur ad Deum, specie omnia, ut pleniorum Dei cognitionem habemus. Ergo Deus, non revelabile, erit, quod tum objectum materiale.

RESPONDETUR. Quia multa prater considerabilitatem illam reducibilem ad Deum possunt informari ratione formalis fidei, ideo præter illam reducibilitatem, habebunt adhuc rationem specierum objecti fidei: & quia objectum de quo hic queritur, debet esse commune omnibus per se considerabilibus, cum hanc communitatem non dicat Deus, sit, ut non sit quantum objectum.

OBJICITUR QUARTO. Idem debet esse objectum principiorum & habitus discursivi. Sed objectum materiale Theologiae, quae est habitus discursivus, ex principiis fidei est solus Deus. Ego & fidei.

RESPONDETUR. Negatam fuisse minorem in Proemial. 1. partis Major autem vera est, quia ratio hæc haberi potest. Quia si non idem objectum esset principiorum & habitus, non quam fore argumentum in forma: quia scilicet scientia est habitus Conclusionis, & principia sunt præmissæ: Si ergo aliud est objectum principiorum & aliud Conclusionis, erunt quatuor termini, consequenter nihil tunc scitur. Deinde discursivè nihil scitur, nisi mediantibus principiis. Ergo si principia idem objectum non tangunt, quod vult scire scientia discursiva, nihil unquam sciet.

Noto tamen. Duo esse principia universalia fidei. Hoc Deus dixit, & Deus est veritas prima. Hujus principii Deus est veritas prima, objectum materiale est Deus, sed ita (ursum dicta) in multis assensibus transeat in formalis, non ergo universaliter erit objectum materiale. Sub illo autem termino hoc Deus dixit, ly hoc quod est pro materiali non supponit pro solo Deo, adeoque illic Deus non est materiale, consequenter utrumque hoc principium facit, ut materiale fidei, non sit solus Deus.

OBJICITUR QUINTO. Authoritas sacra Scripturæ & Patrum pro objecto fidei statuunt Deum, quod assumptum distinctè probat. Validitas hæc disp. 1. quæst. 1. puncto 1. § 3.

RESPONDETUR. Authoritates has upplurimum loqui de objecto formalis, vel de objecto principali, hoc est nobilissima credendorum species, quæ indubie est DEUS.

DIFFICULTAS III.

Quo sensu possit dici Objectum materiale adaequatum Fidei Deus?

Dem habitus sub diversis formalitatibus potest habere diversum objectum.

R. P.
THI MLO
zia nowska
Tom. I. et II.
D. VI

RATIO quia si diversitas simpliciter scientiarum, inserta diversa objecta. Ergo etiam in eadem habitu, diversitas scientiarum quoad formalitates, potest diversitatem formalem objectorum requiri. Deinde si eadem indivisibilis entitas, secundum totum suum esse sumpta, aliter definitur prout est essentia, aliter prout natura, aliter prout quidditas. Ergo etiam & idem habitus, sub diversa formalitate aliter definiri potest. Ergo & aliud habere formaliter objectum, cum suo objecto definitur. Porro fides duplum spectari potest. In primis in quantum est habitus sumptus pro potentia intellectiva supernaturali, sic sumpta habet pro objecto revelabile. Deinde spectari potest fides prout est habitus quidam enigmatis, & in specie, praeludens visioni beatifica. *De sic sumpta fide*

DICENDUM est. *Quod fides sumpta pro cognitione enigmatica, antecedente cognitionem que vocatur facie ad faciem, habeat pro objecto aequaliter Deum.*

PROBatur PRIMO. Omnibus illis rationibus quas supra tolverbamus contra Conclusionem, faveantque loca Scripturarum: ut 1. ad Thessalon. 1. in omnibus locis fides nostra, quae est ad Deum, perfecta est. Augustinus etiam lib. 4. de Civit. C. 20. dicit, *Fidei primum & maximum officium est ut in unum credit Deum.*

PROBatur SECUNDO. Visionis beatifica objectum est Deus ut scitur ex 1. par. & ex materia de beatitudine. Ergo & fidei sumpta pro habitu enigmatis. Consequentia probatur ex S. Paullo. Videamus nunc in enigmate, tunc autem facie ad faciem, ac si diceret: *Idem quod nunc clarè non cognoscimus, clarè videbitur in Deo, non idem autem clarè videremus, si non idem esset objectum fidei & visionis.*

PROBatur TERTIO. Quia si non esset idem objectum Fidei pro enigmatis habitu sumptu & visionis, & sumeretur pro enigmatis habitu ut supponitur, & non sumeretur, quia enigma & evidens solum differunt claritudine & invenientia: hoc ipsis enim non esset hujus, sed aliis, & aliud enigma. Quæ autem tantum claritudine & invenientia distinguuntur, non distinguuntur objecto materiali: quia alias non sola claritate & evidentiâ distinguuntur.

OBJICITUR PRIMO. Etiam sic sumpta fide pro habitu enigmatis, quod Abraham generavit Isaac, & quod Tobias habuerit canem, non apparet, quia ista omnia pertineant ad Deum.

RESPONDETUR. Pertinere ad Deum eo modo, quo ista videtur in Patria, pertinebit ad Deum: referendo scilicet generationem Isaac tanquam pertinentem ad genealogiam temporalem Filii Dei, & canem Tobias tanquam effectum providentiae divinae. Unde & viri spirituales de facilis creaturas referunt ad Deum. Quanquam ex dictis supra, sufficeret referibilitas in ratione formalis.

INSTABIS. Si Deus sub qualicunque forma-

litate, esset objectum quod inquiritur, ideo esset: quia omnia dicent ordinem ad Deum: quæ ratio multum probat: quia sequeretur omnium scientiarum objectum esse Deum; quia omnia quæ tractantur in scientiis, dicunt ordinem ad Deum.

RESPONDETUR. Ordinem hunc debere esse non in ratione entis, qualem dicunt objecta scientiarum ad Deum: sed in ratione attingibilis: in qua ratione, considerantur reliqua, in fide, pro enigmatis habitu sumpta, relatè ad Deum.

OBJICITUR SECUNDO. Fidei pro habitu enigmatis sumpta objectum est Deus. Ergo & simpliciter sumpta.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia quæ rationes militant pro antecedenti, non pugnant pro consequenti: & fides sumpta pro habitu enigmatis, attendit ad id quod postea videtur; sumpta autem pro potentia intellectiva supernaturali, quæ competit in via, attendit ad id, quod dicit veritas prima in dicendo, quam etiam dicere id, quod non est Deus, nihil vetat.

OBJICITUR TERTIO. Potest Deus decretum facere aut de non revelando quoquam, aut de non revelando eo, quod sit in ratione attingibili à fide attribuibile ad Deum, quo casu adhuc foret eadem fides, & tamen non haberet idem objectum. Ergo Deus non est objectum fidei.

RESPONDETUR. Quod ad duos illos casus attingit eos & illi similes attingit Lugo disp. 3. sect. 1. & Amicus disp. 1. sect. 7. ut hi casus resolvantur.

ASSERO PRIMO. *Nullam esse creaturam essentialem irrevelabilem.* RATIO quia implicat illam non cognoscere ad Deo, & implicat illam praeccludere Deo, ne Deus etiam ex absoluta sua potentia possit dicere quid de illa sentiat, videturque esse limitatio Deo indebita, ut non possit dicere quid sentiat, liberisque insignis servitus est, non posse promere, quid sentias; præcipue cum ipsa dictio, ordinetur ad internos conceputus manifestandos.

ASSERO SECUNDO. *De facto Deum non habere decretum nihil revelandi.* RATIO quia implicat cum tali decreto aliqua revelasse, cum tamen de facto aliquid revelari. Habet tamen de facto Decretum aliqua non revelandi: quia de facto aliqua non revelabit.

ASSERO TERTIO. *Casu quo Deus formaret Decretum de nihil revelando,* duplum illud decretum se posset habere. Primo, ut sit æquivalens negatio etiam non revelandi hujus decreti. Secundo, ut se illud decretum extendat, non nisi ad distincta ab illo decreto. Sicut in humanis accidit cum iratus aliquis dicit: *Nolo quidquam loqui tibi.* Qui actus, hunc sententiam habet, denuntio tibi, quod extra hanc denuntiationem, nihil tibi sum denuntiaturus. Casu quo

(b) DEUS

DEUS formaret decretum in priori sensu, nihil jam caderet sub fidem, quia nulla esset veritas, quam posset attingere sub suo formalis fides. Casu autem quo Deus formaret decretum posteriori modo, adhuc foret fides: quia illud ipsum revelaret Deus, quod in posterum nihil vellet revelare; & si hoc ipsum revelat, habetur sufficiens formale fidei.

ASSERO QUARTO. *Possit Deus facere decretum de non revelanda v. g. Incarnatione directe, quo decreto posito, possit Deus revelare decretum de Incarnatione.*

RATIO quia decretum de Incarnatione directe manifestatur, indirecte autem Incarnatione: quia sic manifestari illam non implicat: quia non fecit Deus decretum de illa indirecte non manifestanda. Et converso posset Deus facere decretum de non revelando decreto de Incarnatione directe, & hoc casu, posset revelare Incarnationem, quamvis ex illa revelata, sequatur indirecta revelatio, decreti Incarnationis.

ASSERO QUINTO. *Casu quo Deus faceret decretum de non revelanda Incarnatione, & non faceret decretum de non revelando ipso decreto, nulla committetur implicantia.*

RATIO, quia illa ostendi non potest, neque circa idem versaretur decretum, & non decretum. An autem tunc circa indirecte revelatum possit versari fides decidendum conformiter ad dicenda de revelatione virtuali. *Ex his afferis ad Objectionem.*

RESPONDETUR. Casu quo Deus faceret decretum de non revelando quodpiam, quod in ratione attingibilis à fide possit attribui ad Deum tanquam rationem formalem motivam, illudque decretum manifestaret, tunc pullularet contradicatio: quia & non esset attribuibile ut supponitur, & esset attribuibile, quia illud ipsum decretum manifestatum, est attribuibile ad Deum tanquam motivum fidei. Casu autem quo illud decretum non manifestaret, nullamque aliam rem; jam non esset ulla fides. An autem habitus fidei casu quo nonnisi unum objectum attingeret v. g. illud decretum de non revelando, esset eiusdem speciei cum nostrate, dubitari posset. Sed si ex accidenti non possit versari, adhuc esset eiusdem speciei. Casu tamen quo daretur aliqua fides, qua esset essentialiter nonnisi unius objecti attractiva, indubie specie à nostra differret. An autem possit dari fides talis? consequenter decidendum, An etiam possit dari intellectus, nonnisi ad unum cognoscendum determinatus, de quo in Anima.

Q U A E S T I O II.

De ratione formalis Quæ Fidei.

Quantumvis Ratio formalis propter Quam fidei, & Quæ, eadem sit ut infra videbimus, disceptando tamen discernetur, ob ampli-

tudinem materiae. Communiter omnes affigant pro objecto formalis fidei Veritatem primam hoc est Deum, prout habet rationem veritatis primæ. Fundatur hoc in prima Joan. 5. *Si testimonium hominis accipimus, testimonium Dei maius est.* Et: *Qui credit in Filium Dei, habet testimonium Dei in se.* Christus ipse fidei Petri in revelationem Patris refert: & ad Galat. 4. S. Paulus suum Evangelium refert in revelationem Jesu Christi, & prima ad Thessal. 2. appellat ilud non verbum hominum, sed verbum DEI.

Porro triplex potest formari conceptus de veritate prima. Primo quod sit veritas prima dicendo, quæ in re est ipsem Deum, prout necessario verum dicens, & impotens mentiri. Secundo formatur conceptus de veritate prima, quod sit veritas prima in cognoscendo, quæ re est ipsem Deum, nonnisi res ut sunt, cognoscens, adeoque impotens falli. Tertio formatur conceptus veritatis primæ, secundum quod est veritas prima in essendo, de qua infra.

DIFFICULTAS I

An veritas prima in dicendo, & semperdem, sit Objectum formale fidei.

ICENDUM PRIMO. *Veritatem primam in dicendo esse etiam rationem formalem fidei.*

PROBatur PRIMO. Si veritas prima in dicendo non esset formale fidei, posset credi antequam posset credi, sed id implicat. Ergo & illud quo sequitur. Sequela probatur. Posse assentiri antequam dicatur, est posse credi, antequam possit credi. Sed si veritas prima in dicendo, non esset etiam motivum formale fidei, possemus sentiri antequam dicatur; si quidem illa dicatur non esset ratio formalis assentendi. Ergo si veritas prima in dicendo non esset etiam motivum formale fidei; possemus assentiri, antequam possimus assentiri. Major immediata probatur. Credere est assentiri quia dicitur: hoc enim est definitivè credere. Ergo posse assentiri antequam dicatur, est posse credi, antequam possit credi.

PROBatur SECUNDO. Si veritas prima in dicendo non spectaret etiam ad rationem formalem fidei, non posset dari ratio cur aliquid creditur: quæram enim cur credas Deum, esse numerum, & non credas Antichristum salvandum; dicaste non credere Antichristum salvandum, quia id non cognoscit Deus: quia id non promisit, &c. te autem non credere nisi quod cognoscit, quod promisit &c. Deus, quæram ex te. Unde tibi constet non cognoscere DEUM, & non promisisse salvationem Antichristi; & tandem respondere debebis, ideo te credere. Ternitatem: quia Deus dixit. Item ideo te credere perditionem Antichristi, quia id Deus dicit.

PROBatur TERTIO. Si dictio Dei, non est eius motivum formale fidei: Ergo Deo dicenti possemus dicere: Nego. Sequela probatur: quia quando aliquid non est ratio formata,

motiva ad aliquid, quamvis construatur cum Subjecto possimus dicere: Nego: Ut ostendit Inductio. Nam si quis dicat currente Petro Petrus currit quia lignum est, bene respondeo Nego, non quidem Petrum currere, sed complexum illud. Quod resolvitur in principium Dialecticum. *Propositio Causalitatis est vera quando causa est vera*: Et quia illa causa ponitur pro praedicatori, praedicatum autem, ut sit verum, debet habere in illo genere quandam identitatem, falsa autem causalitatis, non habet hanc identitatem. Non possumus autem respondeo Deo dicenti: Nego: quia alias posset illi dici falsum est. Sicut quando illa adlatam causalitatem de ligno, dicimus Nego, idem est, ac si dicamus, falsum est, nihil enim negatur nisi falsum. *Quod attinet ad Secundam partem ticuli, nempe: An veritas sit semper objectum formale fidei, haec pars etiam affirmatur. Sed ejus probatio pendet ab impugnatione aliarum Sententiarum: quae adstruunt alia motiva excludendo veritatem in dicendo. Quod ut fiat. Sit*

Punctum Difficultatis I.

An veritas intrinseca credibilem possit esse motivum formale fidei.

Dicit Ripalda disp. 2. de Fide num: 30. Quod objectum formale & intrinsecum fidei, possit esse veritas intrinseca credibilem, præluciente tamen ut objecto formali extrinseco, auctoritate Dei, qua doctrina in quantum requirit Auctoritatem primam, coincidit cum conclusione prima, in quantum autem recurrat ad veritatem intrinsecam credibilem. *Contra. Dicendum est. Quod veritas intrinseca credibilem, nullo modo possit esse motivum fidei.*

PROBatur PRIMO quia & esset actus ille fidei & non esset. Esset ut supponitur non esset autem, quia impossibile est esse actum fidei sine motivo, sicut & actum virtutis cuiuscunq; sine motivo illius virtutis, quod resolvitur in hoc principium. Quia actus specificantur ab objecto seu motivo. Sed si veritas intrinseca credibilem moveret fidem, esset actus fidei sine suo motivo: quia veritas intrinseca credibilem non potest esse ulio motivo per modum attestantis, hoc ipso enim non esset veritas intrinseca. Ergo nec potest esse motivum fidei. Cum fides nec definiri nec concipi possit, sine ordine ad attestacionem; quam attestacionem veritas intrinseca credibilem quam talis, non dicit.

PROBatur SECUNDO. Quia vel aliquorum credibilem veritas intrinseca potest esse motivum assentiendi fidei: Volum. Neutrum dicitur. Non primum, quia non est major ratio unius quam alius, non etiam omnium: quia quod non potest esse motivum nobis ullo modo assentiendi, illud non potest esse motivum assentiendi per fidem. Sed nobis saltem aliquorum credibilem intrinseca veritas, non potest esse

ullo modo motivum assentiendi: quia veritas intrinseca in tantum est motivum assentiendi, in quantum apparet nobis connexi terminorum clara & evidens: quid enim aliud? Jam autem quæ est connexio terminorum in ordine ad nostrum intellectum in hoc credibili, Unitas Divina, est Trinitas.

PROBatur TERTIO. In quantum moveor veritate intrinseca credibilis hujus: Terra est, vel est motivum idem, quando id experior, aut ratione naturali attingo, vel non est idem. Si idem & eodem modo movens: Ergo sicut in experimentali v.g. Scientia, motivum illud veritatis intrinsecæ, non est motivum Fidei; nec alias erit. Sinon idem, nec eodem modo movens; Ergo vel non est veritas illi intrinseca motivum: quia haec est eadem, utpote identificata rei: vel si non est eodem modo movens, ostende differentiam, & quidem sufficientem ad fidem.

RESPONDEBIS ex Ripalda. Quod virtualiter illic respiciatur semper auctoritas Divina quæ formalisat fidem.

CONTRA quia hic non disputatur de virtuali illa respiciencia: Concedimus enim illam formalisat fidem. Sed queritur de illa parte, quæ est veritas intrinseca credibilem, quomodo illa formalisat fidem?

OBJICIT PRIMO Ripalda. Objectum formale immediatum & intrinsecum Conclusionis formalis, potest esse veritas ipsius conclusionis objectiva, quin immediata & intrinsecè assensus Conclusionis, relipiat præmissarum objecta: at assensus mysterii revelati elicitus per fidem, potest esse Conclusionis formalis illata per discursum. Ergo objectum formale & intrinsecum assensus fidei, potest esse veritas ipsa mysterii revelati.

RESPONDETUR. Negando Majorem propter illum terminum Conclusionis formalis: haec enim non potest esse sine respiciencia præmissarum; quia non potest esse, quin resolvatur in ly. *Eo quod hec sint ut scitur ex Logicis; ne haberet tunc Conclusio per quid distingueretur ab assensu simplicis propositionis: unde foret materialiter non nisi Conclusio.* Negatur etiam Paritas quia cum utrob; que sit eliciendus assensus scientificus, cumque ille quæ scientificus est, non determinet sibi præmissas, sed & cum illis, & sine illis haberi possit, stante ratione scientiæ, ideo poni poterit etiam sine præmissis, propter solam veritatem intrinsecam. Jam autem assensus fidei, cum non sit assensus scientificus, ideo intelligi non potest cum motivo solo, vel eodem modo concurrente scientifico. Non videtur autem quomodo veritas intrinsecan sit motivum præcitatæ scientificum, vel quomodo non eodem modo concurreret etiam ad fidem. Si autem eodem modo concurseret ad fidem, quo concurrit ad sentiam, quo modo extraheret illum assensum, ad rationem fidei?

OBJICIT SECUNDO. Assensus Trinitatis se-
(b) 2 quentes

quentes primum ejus assensum, eliciuntur à Catholico virtute infusa fidei, at ii assensus non semper respiciunt immediate Auctoritatem Dei. Ergo respiciunt intrinsecè veritatem intrinsecam mysterii, quid enim aliud? Minor probatur ipsa experientiâ: quia immemores revelationis recitamus Articulos fidei. Imò quamvis Deus negaret omnem concurredum ad memoriam revelationis, si ea Mysteria proponerentur, continuò crederemus; sicut assensum scientificum damus objecto fine discursu, quem deramus cum discursu.

RESPONDETUR. Majorem in optimis falsam esse universaliter: potest enim Catholicus etiam naturali fide assentiri Mysterio, excitabuntque tales actus charitatem non nisi naturalem, ita ut ille assensus, tunc non nisi revocandus sit ad fidem, quando est sicut oportet; quæ distinctione non reperitur in actibus scientificis.

Ad intentum difficultatis. Negatur Minor, recitamus autem articulos fidei, immemores revelationis, memoriam quæ possit fundare ut ajunt, actum reflexum, licet simus memores implicitè illius revelationis, seu tanquam definiti prædicati inclusi in definito, licet non evoluto.

RATIO. Quia quando recitamus Credo in Deum, si queratur ex nobis quare credis? revolveret se hic actus ex vi præsentis quam tunc habet dispositionis, in hoc principium: *quia Deus dixit*. Rursus si queratur quid sit Credo: in supposita materia respondebitur per definitiōnem: assentior quia revelatum. Verè ergo in illo Credo, tanquam in definito, Dei dictio tanquam definitivum prædicatum includetur. Et quamvis Deus neget concursum ad memoriam illam revelationis fundativæ ut ajunt reflexionis, & evolutæ habentis, non potest tamen negare concursum ad memoriam revelationis inclusæ in ipso net Credo, tanquam definito, calu quo velit esse actum fidei. Imò etiam in assensu scientifico, si ille sit similis præhabito, debet referri discursus virtualis saltim.

Objicit TERTIO idem. Priusquam intellectus assentiatuſ alicui mysterio, proponitur per apprehensionem auctoritas Dei revelans Mysterium, eaque apprehensione elucescit tum veritas intrinseca existentia revelationis, tum veritas intrinseca existentia mysterii; At præmissa apprehensione illa, potest intellectus assentiri veritati intrinsecæ Mysterii, quin eo assensu veritati revelationis assentiatur, quod ipsum probatur. Ea ratione cum sola apprehensione Mysterii non poterat intellectus assentiri Mysterio: quia in ea sola, non innotescit veritas Mysterii: at sola adjuncta apprehensione revelationis Divinæ innotescit veritas Mysterii, quæ antea latebat. Ergo ea sola adjuncta, poterit assentiri, veritatisibi proposita, Mysterii.

RESPONDETUR. Negando Minorem. Probatio illius Transitur quia non inferi Negatum,

& si admittit apprehensionem revelationis admittit assensum, non ob Veritatem intrinsecam, sed ob Revelationem factam ita ut id cui assentimur, sit veritas intrinseca, propter quod autem assentimur, sit revelatio quæ apprehenditur.

INSTARI potest PRIMO. Potest aliquis assentiri Deum esse Trinum quia est Trinitas. Ergo potest aliquis assentiri mysterio, propter veritatem intrinsecam.

RESPONDETUR. Concedendo totum: Quia ille assensus non esset fidei, sed Theologicus, quid non debet semper immediate innata revelationi. Cæterum si quis diceret Credo esse Trinitatem, quia est Trinitas, esset illuc actio Dei, sed supponendo revelationem inclusam in ipso Credo, faceretque hunc sensum. Assentior: quia Deus dicit se esse Trinitatem, quia est Trinitas ut ille dicit.

INSTAT SECUNDO Ripalda. Quamvis Deus us decerneret negare concursum ad assentendum revelationi: potest intellectus assentiri Mysterio quod sibi proponitur revelatum a Deo, & tamen tunc attingeretur non nisi veritas intrinseca.

RESPONDETUR. Si Deus neget concursum assentendum clare & evolutè revelationi, poterit adhuc assentiri fides: sufficit enim assensus implicitè revelationi: secus si Deus denegat concursum ad assentendum etiam implicitè revelationi, & tanquam definitionis termino, inclusu in definito: Jam enim tunc, esset non nisi assensus Theologicus.

INSTAT TERTIO à Pari PRIMA PARITAS. Existentia coloris non potest intellectus assentiri intuitivè absente luce, ac vero luce presente, assentiri potest, quin eo assensu, assentiatur existentia lucis, sicut absente luce, potest assentiri exstincta lucem. Ergo similiter poterit assentiri post revelationem propositam Mysterio, et ante illam assentiri non poterat, quin eo assensu, revelationem attingat.

RESPONDETUR. Negando consequentium. Quia in calu Antecedentis assensus ille scientificus, habebit præcūsum sui specificativum, veritatem intrinsecam. Jam autem assensus fidelis fieret propter veritatem intrinsecam Mysterii, non haberet præcūsum sui specificativum, quia haberet idem & eodem modo concurrens scientificum, ac concurrit ad assensum scientificum.

SECUNDA PARITAS est. Ex Solo amore Simplici Bonitatis Divinæ potest moveri homo ad detestationem efficacem peccati oppositam bonitati Divinæ, quam detestatio intrinsecè & immediate non attingit. Ergo similiter poterit intellectus, ex sola apprehensione Auctoritatis Divinæ revelantis Mysterium, non ob assensum veritatis Mysterii, non recipientem intrinsecè Auctoritatem revelantem DEI.

RESPON-

R. P.
THEMLO
zianowsk
Tomek
D. VI

RESPONDE TUR. Paritas non tenet. Quia unaquaque virtus habet & actus prosecutus, & fugit, prosequitur amor bonitatem Divinam, fugit opposita illi, adeoque utrobique habendo suum specificativum. Specificativum autem suum non haberet fides, si veritatem intrinsecam pro motivo haberet. Deinde quod attinet ab antecedens, licet detectatio utcunque non attingat bonitatem Divinam, attingit tamen detectatio amorosa. Cujus specificativum hic & nunc, est bonitas Divina.

OBJICIT QUARTO. Proposita per apprehensionem suasivam Auctoritate Dei revelante Mysterium, potest voluntas imperare assensu Mysterii, non imperato assensu revelationis, consequenter respicietur tunc veritas non nisi intrinseca Mysterii. Probatur. Quia voluntas potest Deo praestare obsequium, non solum in assensu revelationis, sed etiam immediate in assensu Mysterii. Imo hoc obsequium potius exigitur in assensu Mysterii. Nam voluntas obsequium non praestat in eo assensu, qui non est subditus libertati ipsius; at tota libertas voluntatis, revocatur solum in assentiendo revelationi; cui posito assensu, non potest dissentiri Mysterio: quia lumine naturae notum est, revelationem Divinam esse necessariò conexam cum veritate Mysterii. Quod autem hoc obsequium, sit etiam situm in assentiendo immediate mysterio revelato. RATIO est. Tum quia obsequium praestitum Auctoritati creatae, non tam consistit in assensu testimonii ipsius, quam in assensu rei propositae. Tum quia Hæreticus contemnit Auctoritatem Dei non solum dissentiendo revelationi, sed etiam immediate dissentiendo Mysterio. Ergo & Catholicus poterit revereri Auctoritatem Dei non solum assentiens revelationi; sed etiam immediate assentiendo Mysterio, ob revelationem simplici apprehensione propositam.

RESPONDE TUR. Quod possit voluntas imperare assensu Mysterii, non imperato explicitè assentiu revelationi, imperato tamen implicitè & non clare, in illo termino, *Credo*. Licet autem voluntas praestet obsequium etiam in assensu fidei, qui exhibetur Mysterio, non excluditur tamen unquam assensus revelationi implicitè. Deinde negatur quod obsequium creatum, magis restatin assensu rei dictæ, quam Auctoritati dicentis, cum taxa assensus rei proposita, sit magnitudo assensus ad Auctoritatem, quia negatæ negatur ipsum principium quodammodo eritque error in principio. Negatio autem assensus ad rem dictam, erit negatio particularis, & quasi Conclusionis. Negatur, item quod in humanis, rei propositæ credendo assentiri possimus sine motivo, *quia dictum*. Negamus item hæreticum in tantum esse hæreticum: quia dissentitur rei propositæ, sed quia dissentitur rei propositæ, prout dictæ à Deo. De illa questi-

one. An sit libertas in assentiendo Mysterio supposito assensu ad revelationem quid sit dicendum, ex alibi conclusis colligetur. Esse scilicet liberum illum assensum quia determinatio ad assentiendo Mysterio supposito assensu ad revelationem, est ex suppositione consequenti, & exercitio libertatis, quod exercitium libertatis non afferit sed fundat libertatem. Imo si libere non nisi revelationi assentiamur, majus erit obsequium assentiri illi, quam Mysterio, contra quam velit Ripalda.

TANGIT HOC Argumentum. An ad assensum fidei sufficiat simplex apprehensio revelationis, non assentiendo revelationi. Et quidem fieri potest assensus mysterio non assentiendo illi revelationi explicitè, quia non est ratio cur implicitè factus assensus, non sit sufficiens, non tamen iste implicitus assensus excludi debet: simplex enim apprehensio revelationis non potest esse formalitativa fidei; est enim indifferens ad assentiri & dissentiri sicut & propositio malitia. Ergo se sola, in ratione fidei, non potest formalisare assensum. Deinde Fides, est assensus propter, adeoque habens motivum, habetque se per modum secundæ operationis, secunda autem operatio, non est simplex apprehensio.

OBJICIT QUINTO varias authoritates. Sed ilæ non ostendunt quod aliquid independenter à dictione Divina formalisetur pro sua parte fidem; sed solum ostendunt fidem extendi etiam ad objecta quæ proponuntur, & non ad solam revelationem, nec ad id solum, quia Deus verax est.

Punctum Difficultatis 2.

An promissio Dei prout conditio veridicitati, formalisetur Fidem.

DICENDUM. Quod non. Est conclusio contra Ripalda. Qui licet concedat moveri fidem veritate in dicendo & cognoscendo, tamen d. 2. n. 74. dicit plures assensus fidei, illis non moveri, sed sola fidelitate Dei in promissis, si hæc distinguitur à veracitate.

PROBatur PRIMO Conclusio. Quia illa fidelitas prout veridicitati conditio gatur, & est motivum fidei quia talis ut supponitur, & non est: quia ex motivo illo fidelitatis, non posset dicere homo *Credo*. Quod ipsum probatur, quia *Credo*, definitivè, non est utcunque assentiri certo: quia alias etiam *Visio Dei*, quæ est assensus certus foret fides; confunderemusque genericum prædicatum, quod est assensus certus, cum specifico, quod est fides Divina. Item: *Credo*, non est assentior certo in evidentia: quia cum ipsum assentiri certo, non dicat formalitatem *Credo*, quia talis, in evidentia item est prædicatum, quod nihil dicit de prædicatis intrinsecis, adeoque constitutus in ipsius *Credo*: est enim in evidentia, non nisi proprietas consequens ad credo. Ergo conjunction hujus in evidentia cum assentior certo, non formalisabit, nec constituet fidem.

(b) 3 Non

Non etiam Credo, definitivè est, assentiri certo propter locum extrinsecum: quia formalitas præcisa loci extrinseci, nihil importat de specifico ipsius Credo: locus enim extrinsecus, est prædicatum commune, adeoque etiam ad opiniones & assensus non certos applicabile. Ergo conjunctio illius tanquam alicujus generis cum alio generico, hoc est, assentior certo, non formalis ab Credo: quia duas rationes genericæ, non possunt specificare ultimo, nec quidquam aliud ostendi potest, quod dicat ly Credo, nisi assentior certo propter testimonium Dei. Ex quibus omnibus. Probatur illa Sequela. Quando homo non potest dicere assentior certo, quia Deus testatur, non potest dicere Credo. Sed si moveatur motivo, quod est promissio, distincta à testimonio vel dictione vera, non potest dicere, assentior quia dicitur, sed quia promittitur, prout promittitur distinguitur ab ipso dicere vel testari vere. Ergo si moveatur motivo quod est promissio, non potest dicere Credo.

PROBatur SECUNDO & Suppono. Promissionem spectare etiam ad spem, quosupposito sic formatur Argumentum, vel eodem modo promissio illa movet Spem ac Fidem, vel non eodem. Si eodem. Ergo Fides, est Spes, habens scilicet motivum specificativum spei. Ergo non est Fides, & illa Spes erit Fides, dabiturque prædicatorum commissio; si non eodem modo sumpta promissio movet Fidem, non poterit quidquam aliud assignari nisi veritas, quam semper intendit intellectus.

PROBatur TERTIO quia ille assensus vel est certissimus ex parte motivi vel non. Si non est certissimus. Ergo non est talis, de quo hic queritur. Si autem est certissimus, debebit ostendi unde disumat certitudinem? Unde enim certò assentitur homo. Deum esse fidelem in promissis, non ex eo quia dicit se talem: hoc enim negat Ripalda. Non ex eo: quia demonstrat Ratio illum esse talem: quia hic assensus non esset ex suo genere certissimus, nec esset fidei. Non ex experientia illius fidelitatis: quia experientia hæc non nisi moralem certitudinem fundare potest. Ergo recuri ad hoc debet, quia dicit se esse fidelem, & est in dicendo verax. Ergo non movebitur tunc anima ad fidem, independenter à motivo veridicitatis primæ. Quod Argumentum vide infra ad instantiam primam.

OBJCIT PRIMO. Assensus quibus persuaderemur futura quæ à Deo promittuntur facienda, eliciuntur à fide Theologica. Idque probat authoritas S. Pauli, qui agnoscit ad Romanos 4. fidem Arahæ, quæ tamen innitebatur promissioni Divinæ, actum item spei, præcedit fides Theologica, quæ certè innititur promissioni Divinæ. Denique quia assensus quo persuaderor, fore bonum à Deo promissum, quia à

Deo promissum est, omnino est certus & obli-
rus, innexus verbo Dei. Ergo cum non peder
ad spem & charitatem, spectabit ad fidem. Sed
hi assensus non moventur à veracitate & sapientia
Divina. Ergo dantur assensus fidei Theologica, qui non movetur à Sapientia Divina. Min-
or in qua est difficultas probatur pluribus Au-
toritatibus Scripturæ. Et Augustini lib. 1. de
Civit. cap. 77. & S. Thom. Lecti 3. In 4. ad
Rom. ubi dicit. S. Paulus assignasse rationem
firmitatis fidei Arahæ, considerationem omnipotentia Dei. Tullius etiam pro Sexto Roscio
habet. Nemo credit, nisi ei, quem fidelem
putat.

RESPONDETUR. Recitatæ ab illo Aucto-
ritates, non concludunt intentum, ad Hebr. 10. n. 11.
hilaliud dicitur, nisi quod res promissa, sub-
dem certissimam & indeclinabilem cadat; non
autem quod motivum illius qua talis, sit promis-
sio, & ibidem 11. solum vult, quod Deus promis-
tens, sit subiectum quod creditur, ejusque fide-
litas allicitivum ut promptius credatur. Unde
& Sara fidelem esse creditur Deum, qui repro-
misera. Sed non ideo formaliter creditur, qui
repromisera. de hoc enim nihil habet S. Paulus. Et ad Theffalon. & 2. ad Timot. 2. nihil
aliud habet, quam quod Deus fidelis, sit sub-
iectum circa quod versatur fides. Aug. Cnatur
loquitur de invitativo & allicitivo fidei; quod et
iam intelligit S. Thom. per illos terminos Ratio
firmitatis: experimur enim nos invitari ad al-
sentendum ei, quod dicitur, ex motivo, quod
dicitur: si cæteroqui sit fidelis, & potens pro-
mittens. Quanquam saepe nomine fidelis re-
nit veridicus. Unde infideles Reipublica di-
cuntur, qui non dicunt veritatem v. g. de con-
juratis.

INSTAT PRIMO Ripalda. Pro minori Ar-
gumenti. Eo ipso quod Deus fidelis & po-
tens aliquid promittat, seclusa apprehensione al-
terius attributi, possumus persuaderi futurum
esse infallibile quod promittit: persuaderemus
enim, illam non defuturam voluntatem poten-
tiamque implendi: ratione enim hotum con-
stitutus Deus cum existentia boni promissi: at-
tributa autem connexa cum existentia rei promul-
ta, sunt media sufficiencia ad persuadendam ex-
istentiam futuram promissi.

RESPONDETUR. Fidelitatem promissionum
Divinorum dupliciter à nobis spectari posse.
In primis quæ importat non nisi actum intentum
voluntatis Divinae. Deinde secundum quod
illa promissio manifestata est. Prior modo
sumpta, est incognoscibilis viatori, adeoque nec
actuum illius motiva. Secundo modo ac-
pta, movere potest fidem. Sed partiamur in
promissione manifestata deas formalitates, pro-
missionis & manifestationis, præcisa formalitas
promissionis, ut dixi non movet fidem. Ergo
movebit ratione aliis formalitatibus: quia manu-
festata

R. P.
THE MLO
zia nowsa
Tom. I. et II.
D. VI

festata: si autem movebit quia manifestata, & non movebit veridicitas Divina, tunc ut supponitur, & movebit: quia manifestatio illa, non potest aliter movere fidem, nisi dicendo verum, quod enim alio modo? *Ex quibus jam.*

COLLIGITUR RESPONSO. Eo ipso quod Deus fidelis & potens aliquid promittat, promissione nobis manifestata per veridicitatem, seclusa apprehensione cuiuscunq; alterius attributi, postulamus persuaderi futurum esse infallibiliter id, quod Deus promittit. Secus si non manifestetur promissio per veridicitatem, & non involvendo attributa connexa cum promissi manifestazione per veridicitatem. Deinde eo ipso quod Deus fidelis & potens aliquid promittat, noscaturque certò illius fidelitas & potentia, persuademur ita futurum. Secus si non constet certò de illius fidelitate, & potentia; de qua negamus certò posse constare, nisi ratione motivi. *Quia dixit.* Resolvatur enim ut placuerit illa credito in Syllogismum fidelem, seu qui formaliter vel virtualiter formatur in omni actu fidei, indubie in tali Syllogismo ponetur hic terminus. Deus est fidelis & potens, cuius assensus cum non possit fieri ex sola promissione, resolvit debet in veracitatem divinam: Ergo non illa exclusa ut voluit Ripalda, fiet tunc assensus fidei. Et certe ponatur hic Syllogismus. Deus est fidelis in promissis. Sed hoc promisit. Ergo hoc fiet. Unde illa major constabit; non ex eo quia promisit si fore fidelem: forte enim mentitur promittendo se fore fidelem. Ergo debebis recurrere ad veridicitatem. Minor etiam illa. Sed hoc Deus promisit. Unde tibi constat, non quia dixit: quia querere restat; nescis an verè dicat quod promiserit. Unde & hīc recurrere debes ad veridicitatem.

INSTANT SECUNDO Idem. Ut credatur promissionibus humanis sufficit hominem promitterem apprehendi fidelem & potentem exequi promissia. Ergo & in Divinis idem dicendum.

RESPONDETUR. In primis Antecedens falsum esse, quia etiam in humanis *Ly Credo* resolvitur in *qua dixit verè*. Paritas etiam non tenet: quia in humanis ut credatur promissio, non debet fieri assensus certissimus, quod promittens fidelis. Secus est in fide: qui assensus certissimus, quod Deus sit fidelis, cum non possit haberi, nisi propter *qua dixit veritas prima*, sit ut veridicitas Divina, debeat esse resolutorium illius assensus.

INSTANT TERTIO. Deus videns suam omnipotentiam & decretum efficax de existentia rei, videt rem futuram infallibiliter. Ergo etiam homoscens Deum omnipotentem & decernere rem dare, certò fecit dandam esse.

RESPONDETUR. Consequens esse de subiecto non supponente. Negatur enim quod independenter à fide, innitente veridicitati, possit uigil notitiam fundante assensum certissimum,

Deum esse fidelem. Disparitas etiam est, quia in illo actu Divino, non involvitur quidquam quod habet non possit ex visione Omnipotenti & Decreti. Jam autem actus Credo, ex definitionis, involvit aliquid, quod non importat fidelitas. Quia involvit *ly dicitur verè*; quæ ratio non habetur in pura promissione.

OBJICITUR SECUNDO. Esse discriumen inter promissionem Divinam & dictioem quia dictio seu testificatio connectitur cum re asserta medio iudicio intellectus. Unde ad hoc requiritur, & veridicitas & sapientia. Promissio autem connectitur cum re promissa medio affectu voluntatis; requiritque & fidelitatem & potentiam.

RESPONDETUR. Concedo esse inter hæc duo disparitatem. Negando tamen ex dictis, utrumque horum habere vim formalisandi actum Credo.

OBJICITUR TERTIO. Demus hominem in rebus assertis mendacem & ignarum, fidelem verò & potentem in promissis. Is quidem erit indignus fide in iis quæ testificatur; dignus in iis quæ promittit. Ergo & fidelitas & potentia possunt formare promissorum fidem, seorsim à veracitate & scientia.

RESPONDETUR. Etiam in humanis tunc non fore fidem rigorosè, quia illa definitivè est assensus: *Quia dicitur verè* sed fore non nisi spem. Deinde paritas non tenet: quia non repugnat in humanis assensus sufficiens, antecedens a quum spei, quamvis non sit ille actus Creditio. Quia autem non potest haberi in via, assensus intellectus certissimus, nisi qui sit fidei; posito quod detur certissimus assensus, hoc ipso debet esse fidei, quæ fides, quia ex dictis non potest aliunde formati nisi propter motivum *qua dicitur verè*, hoc motivum ab illo actu respici debet, cum tamen censeat Ripalda, non respici ab illo actu fidei, illud motivum.

Punctum Difficultatis 3.

Quomodo formandus sit Conceptus veritatis prima in dicendo?

DICTUM supra: Si in respectetur veritas prima in dicendo, erit Deitas ipsa, quæ est principium non mentiendi, sed dicendi conformater ad mentem. Si autem spectetur veritas prima in dicendo, prout subest nostris conceptibus, erit formalitas quædam perfectionis, pullulans ex Deitate, nata principiare locutionem, non nisi conformem menti.

ROS MER ut ostendat veritatem in cognoscendo (de quamox) non spectare ad motivum fidei; ita discurrat.

Ponit duas has veritates, nempe in dicendo & cognoscendo distinctas esse; concipiuntur enim per ordinem ad diversa connotata. Et quia si Deus non foret verax in dicendo, non sequeretur per locum intrinsecum, quod non fo-

(b) 4 tcs

ret verax in cognoscendo, infertque exinde veritatem Dei in dicendo, non posse ferri extra id quod est verum in re. Sicut actus prosecutio-
nis non potest ferri extra id quod est bonum.

Quare licet per impossibile Deus cognoscatur rem aliter quam est, & velit illam revelare, non posset id facere; quemadmodum si per impossibile existimaret chymeram esse possibilem, nihilominus non posset illam producere; quia est extra objectum adaequatum omnipotentiae illius; ita ex proportione, nec posset dicere falsum, quia falsum est extra objectum adaequatum veritatis in dicendo. Unde per illum veritas in dicendo, est veritas prout determinata, dicere, non nisi ut est in re.

DICENDUM est. *Non recte predicto modo formari Conceptum veritatis prima in dicendo.*

PROBATUR PRIMO. Quia sic sumpta veritas, & esset ut supponitur formaliter veritas in dicendo; hoc enim habet explicatio Rosm. & non esset, quia de Divinis conformiter formamus conceptus, seclusis imperfectionibus, ac de Creatis, ut ostendit Inductio, probatque ratio. Quia semper incipit nostra scientia a manifestoribus; manifestiora autem nobis sunt creata. Cumque id fieri debeat per discursum, debet assumi notius, quod est quid creatum, ut devinatur ad ignotius, quod est increatum. Potro veritas in dicendo in Creatis, non desumitur in ordine ad hoc, quod verum in re dicat, sed quod non mentiatur, seu quod non dicat disformiter ad mentem. Ista item oppositio veridicitatis ad mentem, quod est contra mentem iudicio, ostendit quod veridicitas desumatur ex conformitate ad mentem. Unde quamvis aliquis dicat conformiter ad objectum, & non conformiter ad mentem, dicitur adhuc mentiri, licet non dicat falsum sed falso. Hacque acceptio vocis est etiam inter Recentiores ex quibus Ripalda explicant quid sit veritas in dicendo disp. 2. Num. 8. ait: *Veritas in dicendo quā Deo repugnat fallere, aliud nobis, quām ipse judicat, iudicando.*

PROBATUR SECUNDO. Tum quia illa veritas & diceret conformitatem cum rebus quā veritas in dicendo est, & non diceret. Diceret quidem ut supponitur non diceret autem: quia quod veritas in dicendo quā talis dicat conformitatem cum rebus, ex nullo illius praedicto intrinseco habetur, cum salvari possit per praecisam conformitatem cum mente.

Tum quia Dicatio illis competit, quae supponuntur noscere intellectivē unde omnia bruta dicuntur muta, quamvis barriant, balent, glocient, quia in illis, non supponitur notitia Intellectiva. Ergo si illa veridictio est dictio, non poterit esse dictio, quin presupponat ex conditione ipsius dictio, notitiam seu mentem. Cur ergo dictio quā talis, per ordinem ad res ita se habentes sumetur? Tum quia formata fidei, debet tale poni, quod sit secundum dignitatem

assensū certissimi. Unde si daretur aliqua pīca vel pītacūs, qui non posset fallere, seu falum dicere; assensus propter verba illius non esset assensus secundum dignitatem assensus certissimi: & tamen talis non nisi veritas, ponitur Rosmer, pro motivo fidei.

Quod autem dicit Rosmer, ad credendum Deo requiri locutionem, quae sit expressio mentis loquentis, ad infallibilitatem tamen fidicē non requiri, ut sit expressio mentis: quod inquit dicit. Non convincit. Quia si ad fidem non requiritur expressio mentis: Ergo ad fidem quā talē sufficiet certitudo, qualem adserit ille pītacūs: quia ille etiam non posset nisi verum dicere, seclusoque prædicato Deitatis, quae præcisē per illum non resolvit fidem: tale est motivum fidei per Rosm. quale motivum esset erga-
tus ille pītacūs.

PROBATUR TERTIO. Ideo talis veridicitas ponitur à Rosmer, ut sit sola resolutiorum fidicē non potest autem esse: quia si quāratur, quae non nisi verum dicis? non tantum potest recurrī ad ejus naturam; sed etiam, quia mens illo verbo expressa, conformatur etiam objecto. Ergo poterit in hoc resolvi illa veridicitas. Ergo & resolvetur. Ad eum modum: quo, quia pro ratione possum adferre cur homo sit risibilis; non tantum quia est risibilis, sed etiam quia est admirativus, sit ut admirativum, sit in quod, resolvitur risibile.

DIFFICULTAS II.
An veritas in Cognoscendo sit etiam formata Fidei?

DICENDUM est. *Veritatem primam in a-
Dgnoscendo ingredi etiam rationem formalē fidei.*

PROBATUR PRIMO communī argumento. Fi-
des nostra debet esse summē infallibilis, & talis,
cui nullo modo subesse possit falsum, ut infra
constabit. Ergo debet habere pro motivo for-
mali summam veritatem, non solū in dicendo
sed etiam in cognoscendo. Consequentia pro-
batur. Quia non potest aliquis moveri ad fidem
summē infallibilem, nisi ipsius testificatio
Auctoritas quā moveretur, sit talis, ut sit impossibile illam falli & fallere: nam si alterutrum ex
isti desit, adeoque si non posset quidem ipse de-
cipere, possit tamen decipi, non immerito de-
ceptio timeretur. Sed Dei Auctoritas falli
non potest. Ergo ad illam spectare debet, etiam
veritatis in cognoscendo.

PROBATUR SECUNDO. Id ingreditur formata
fidei, quod pro ratione credendi adferri potest.
Sed veritas in cognoscendo pro ratione creden-
di adferri potest: quia si dicat mihi Deus: Cre-
de; possum illi dicere quare? respondebit De-
us: quia ego te non fallo, posset reponere Cre-
atura, quamvis non velis me fallere, nescio an
res ipsa ita se habeat, & tunc responderet Deus.

R. P.
THEODO-
ZIA NOWSK
Tbni. 1. 6.
D. VI

Ita se habet, quia ego sum veritas prima in cognoscendo.

PROBATOR TERTIO. Si veritas prima in cognoscendo non ingredieretur formale fidei, posse credi Deo: Crede, hoc dicere: Nescis quid dicas, & tamen vis me credere; siquidem veritas illa in cognoscendo, non spectaret ad creditionem. Et tamen impium est dicere Deo: *Nescis quid dicas.*

OBJICIT PRIMO in contra Rosmet. Posita sola veritate in dicendo, ceteris omnibus per possibile vel impossibile ablatis, habetur sufficiens fundamentum firmiter credendi: repugnaret enim Deo revelare id, quod fallsum est.

RESPONDETUR. Ex dictis supra. Negando debere talem conceptum formati veritatis in dicendo. Sed illo etiam formato, nondum illa veridicitas ex dictis supra, erit ultimum resolutorum fidei, nec esset fundamentum, firmiter, secundum dignitatem assensus certissimi, credendi.

OBJICIT SECUNDO. Si haberet homo potentiam locutivam, ita alligatam ad verum, ut non posset loqui, nisi id quod est à parte rei verum, haberemus sufficiens fundamentum illi credendi, licet posset falli in cognoscendo.

RESPONDETUR. In eatu antecedentis, non forte sufficiens fundamentum secundum dignitatem assensus certissimi credendi illi homini: loqueretur enim ut psittacus supra descriptus. Paritas etiam non tenet: quia nihil esset reperire in homine illo in linea veri, in quod resolvetur illa veridicitas. Sed solum resolvetur in principium extrinsecum: Detim determinantem. Jam autem illa veridicitas Divina, posset resolvi in verinoscitatem. Cur non enim si potest resolvi in verinoscitatem, sola, non erit ultimum resolutorum fidei, de quo hic.

OBJICIT TERTIO. Licet Deus per impossibile non esset supremus Dominus, adhuc habetur formale fidei: Ergo etiam haberetur, quamvis non esset infallibilis in cognoscendo.

RESPONDETUR disparitas est. Quia formale fidei in ratione veri seu causae assentiendi, non potest resolvi in Dominum, & alias proprietates potest autem veridicitas in linea veri, resolvi in Verinoscitatem, inquirendo enim cur non tantum verè, sed etiam verum dicat Deus: potest respondere verè cognosco, & si non posset hoc respondere, esset alia veritas prima, & aliud Credo seu fides, ob mutationem formalis sui, quod est veritas prima.

OBJICITUR QUARTO Veritas in dicendo duplex cogitari potest, formalis quæ includit veritatem non dicens aliter, quam sit in mente; & hæc potest consistere cum mendacio materiali. Et alia veritas in dicendo materialis, quæ ex se non potest inclinare nisi in id, quod est in re verum; & huius est per Accidens, sive sit in mente loquentis, taliter, qualiter enuntiatur, sive huiusque veritatis innititur fides.

RESPONDETUR ex dictis. Non dari ullam materialem conceptionem veritatis in dicendo; & quamvis daretur non fore ultimum resolutorum fidei, in linea veri. Et certe quæro: At defacto non possit resolvi hæc veridicitas materialis in verinoscitatem? Si non potest resolvi, cur non? cum de facto detur verinoscitatem in Deo. Si potest resolvi, resolvetur: ad eum modum; quo si resolvi potest risibile in admirativum, resolvitur hoc ipso, frustraque esset finire risibile irresolubile. Ergo & in præsenti idem dicendum.

OBJICITUR QUINTO. Locutionem Dei significare quidem conceptum infallibilem Dei; hoc tamen est per accidens, respectu infallibilitatis fidei; quia hæc infallibilitas maneret, licet Deus non foret per impossibile infallibilis, in cognoscendo.

RESPONDETUR. Non esse id per accidens ad infallibilitatem fidei in linea vera. Quia si locutio ipsa Divina quæ debet esse ultimum resolutorum, resolvitur in verinoscitatem, etiam fides in eandem resolvetur. Et si ut illa locutio non maneret eadem, quæ nunc est, si nunc resolvetur in verinoscitatem, & postea non resolvetur; sic nec fides esset eadem, si desisteret resolvi in verinoscitatem: ad eum modum, quo non maneret eadem risibilitas, si non resolvetur in admirativitatem.

DIFFICULTAS III.

An veritas in Essendo sit etiam formale fidei.

PRAEMITTENDA sunt aliqua, postea de ipso titulo discurrendum.

Punctum Difficultatis 1.

Explicatur Veritas prima in Essendo.

PRAEMITTO PRIMO. Veritatem primam in essendo dupliciter spectari posse. In primis suinetudo illam pro veritate, quæ est attributum entis & secundum quam Deus ut loquitur R. palda dis. 2. n. 8. chymericæ Divinitati reptignat, & indubio sic sumpta veritas prima in essendo, non est objectum formale fidei: quia ad assentendum fidei Divina, non videtur quomodo pertineat, propriae emanans, ex ipsa conditione Entis. Secundum potest sumi veritas prima in essendo, pro eo, quod Deus si veritas per essentiam, pro eo quod est Deus esse radicem veritatis primæ in cognoscendo & dicendo; pro eo quod est illam esse quid primum & absolutum de linea & in linea veri. Hinc.

PRAEMITTO SECUNDO. Quomodo explicari debet veritas prima in essendo.

EXPLICATUR PRIMO. Ille terminus quod scilicet veritas prima in essendo, sit veritas, quæ essentialiter sit Deus; ita ut Deo competat per essentiam, esse veritatem. Ea solum prædicata in creatis dicuntur esse essentialiter vel per essentiam,

sentiam, quæ identificantur; & ita dicitur homo per essentiam, esse admirativus, risivus; quia hæc omnia identificantur essentia hominis, non dicuntur autem homo esse per essentiam risus vel admiratio: quia hæc sunt rationes non identificantur homini. Et ratio est, quia si identificantur essentiae, sunt essentia. Si sunt essentia, sicut essentiale est essentia esse essentiam, & per essentiam est essentia, ut sit essentia; ita & prædicata identificata essentia, erunt essentia, & per essentiam convenient. Quia autem veritas quæ est conformitas menti & objecto, oppositioque positiva ei, quod est disformitas rei & notitiae, est prædicatum identificatum, sicut & reliqua essentia Divinæ. Ideo in Deo veritas prima descripta, essentialiter erit DEUS; competetque Deo per essentiam, esse illam veritatem primam. Revolvendo autem mentem ad creatam. Quamvis certum sit ea quæ sunt identificata esse essentialiter illa ipsa, competereque per essentiam. Multa nihilominus sunt, quæ nec identificantur, nec competunt per essentiam, quantumvis in se non dicant imperfectionem; id ipsum deponente natura entis limitati & finiti in perfectione. Porro Deitas habet quidem titulum identificationis, ut illi prædicata sua per essentiam convenient; insuper ut illi identificantur, habet titulum illimitati Entis, essentiaeque perfectissimæ in ratione essentiae. Quam rationem Partes appellant pelagus essendi. Cum autem nomine essentiae veniat id, per quod intelligitur res in suo esse constitui; si posito deftatu cuiuscunque perfectionis, nondum intelligitur res illa in suo esse constitui, certè illa perfectione erit in re essentia, competetque per essentiam. Quia autem positis omnibus prædicatis perfectionibusque Divinis, nondum intelligitur constitutus in suo esse DEUS, nisi sit veritas prima, sit ut illa veritas, sit essentialiter DEUS, seu essentia Dei; esseque illam veritatem, competet per essentiam Deo; ita ut si comparetur illa veritas ad Deitatem infinitas perfectiones continentem, quæ etiam constituent esse DEI, dicatur esse de essentia, eo quod comparetur tanquam contentum ad continens. Si autem comparetur titulo identificationis erit ipsam esse essentia Dei: quia identificatio non habet unum cui identificetur, & aliud quod se identifieret; sed utrumque est identificatum, & cui identificatur; eo quod identificatio sit unitas, unitas autem indivisio, indivisio autem quæ talis, non habet divisionem: consequenter nec partitionem. In quod & Cui. Ideo identificatio spectato titulo identificationis, non habet Cui identificetur, & Quod non nisi identificetur: consequenter & veritas prima, titulo identificationis, non tanquam erit de essentia Dei sed & essentialiter Deus, & hunc Deum, secundum quod est essentialiter veritas prima, & secundum quod est essentialiter Deus, illa veritas, dicimus esse Fort-

male fidei; hancque ipsam formalitatem, vocamus Veritatem primam in essendo, quod est explicandum.

EXPLICATUR SECUNDUM. Veritas prima in essendo, secundum hoc terminum, quod est ultimum resolutorum: Quare Deus est veritas. Resolutitas prædicatorum & perfectionum non solum Creatis sed & Divinis competit, ostendit hoc inducere, quia non tantum nihil in admirativum, admirativum in rationale formaliter resolvitur; sed & Creativitas ex nihilo in omnipotentiam, omnipotentia in illimitationem resolvitur, & sic de reliquis. Ratio est: quia resolutitas nihil est aliud, nisi nexus prædicatorum in aliqua determinata serie, quorum unum supponit aliud, deveniendo ad unum, alterius non suppositivum in illo genere: quia omnia simul & signatim sumpta, cum nullum involvant imperfectionem, convenient Deo, adeoque & ipsa resolutitas prædicatorum conveniet Deo. Ex qua ipsa definitione adhuc aliquid resolvi possit, & aliud ut sit ultimum resolutivum; debet in primis esse inter illa aliqua: quia cum unum resolvatur in aliud, ex ipsa exigentia ipsius ly unum & aliud pluralitas requiritur: quia pluralitas definitivè est, unum & aliud. Accipiendoque resolutionem Physicam quæ est resolutio manifesta: sicut in illa determinatur terminus, à quo fit resolutio, & id ad quod fit, qui termini sunt duo, adeoque pluralitas involventes; ita & hæc proportionata resolutio pluralitatem depositet.

Deinde ad eandem resolutionem requiritur sicut aliquo modo idem, seu ex eadem serie ostendit hoc inducere. Et ita Ubiquitas Dei resolvitur in Immenitatem, non in Prædestinatitatem, & Creativitas resolvitur in Omnipotentiam, non in Immenitatem, & Ratio est: quia cum hæc resolutio, sit resolutio emanata emanatum, cum autem omne principium cum eocujus est principium, debeat esse aliquo modo idem, ratio illius communis perfectionis, qui emanans continet perfectionem emanatam. Si autem habent communem perfectionem; debent esse aliquo modo idem. Denique ad resolutionem requiriatur ut deveniatur ad aliquod primum in illo genere, quod probat Inductio. Nam rationale radicaliter est primum in linea hominis probat proportionem ad resolutionem magis notam: quia etiam in Physicis resolutio est in materiam Physicam; materia autem Physica est subiectum primum. Cumque resolutio Physica sit in primum; proportionata ei resolutio Metaphysica, debet etiam esse in aliquod primum. Ratio quia hæc resolutio sit in principia, & cum non detur processus in infinitum in causis & principiis; habebunt illa transiit consummabilem; si consummabilem, habebunt talem, ut deveniri possit ad primum.

R. P.
THEODO
ZIA NOWSKA
Tom. I. et II.
D. VI.

Que omnia sic ad presens applicantur.
 Si competit aliis Divinis prædicatis & perfectiō-
 nibus resolubilitas, competet & Veritati modo
 dentur plures termini cum aliqua communica-
 tione in eadem serie, deveniaturque usque ad
 primum in illo genere; hoc autem totum in
 præsenti habetur: quia inter veritatem in dicen-
 do, & cognoscendo est manifesta alietas; inter
 autem illas veritates, & veritatem in essendo, est
 alietas non minor saltem, quā sit inter ratio-
 nale formaliter; & rationale radicaliter; inter
 quā tamen est alietas. Datur item communi-
 catio: quia omnia adunantur in Prædicto Ve-
 ritatis, deveniaturque tandem ad primum: quia
 devenitur ad radicem illius utriusque veritatis;
 idque in linea veritatis. Si devenitur ad radicem;
 devenitur ad primum: hoc ipso enim
 non esset radix in illo genere; si non esset pri-
 mum in illo genere. Consequenter veritas prima
 in essendo cum servet resolutoriū conditio-
 nes, erit resolutoriū. Unde si queratur qua-
 re credendum Deo dicenti? respondebis, quia
 est verax in dicendo. Si queratur, verè qui-
 dem dicit, sed restat quārere an vera? responde-
 bis dicit vera: quia est veritas in cognoscendo;
 restat quārere, unde habeatur quod Deus sit ve-
 rax utroque modo? Responderi potest; quia est
 veritas per essentiam; & emanativus illarum ve-
 ritatum, ex vi primæ veritatis in essendo. Et
 sic sumpta veritas prima, nempe ita resolutiva
 utriusque, dicitur a nobis esse Veritas prima in
 essendo; de qua quāritur an sit ratio formalis
Quæ fidei quo erat explicandum.

EXPLICATUR TERTIO. Quod veritas prima in essendo, sit veritas absolute, essentialiter
 conveniens Deo, supra quam fundantur veritas
 respectivæ, nempe, veritas in dicendo, & co-
 gnoscendo. Ratio veri ut sic, communis ad
 veritatem, tām quæ est attributum, quā
 quamcunque aliam videtur definitivè esse *Ratio*
ipsius, ita, sicut; Quod probatur; quia si unicuique
 que particulari veritati & speciei, est quid com-
 mune, ut dicat rationem *Ita Sicut;* hoc ipso ratio
 illa, est generica: quia prædicabitur de pluri-
 bus specie. Rurlos impossibile est etiam con-
 cipere veritatem sine conformitate, conformi-
 tatis autem ipsa, est ratio ipsius *Ita Sicut;* hinc sit,
 ut sicut impossibile est, concipere veritatem sine
 conformitate, ita nec sit possibile concipere sine
 ratione ipsius *Ita Sicut.* Cum autem ipsum *Ita,*
Sicut non solum sit relativum, sed etiam abso-
 lutum. Unde duo *Ita, Sicut* in ratione albedi-
 nis, non tantum dicunt similitudinem; sed &
 duas albedines, hoc est, *Ita, Sicut* utriusque qua-
 litatis, quæ duæ qualitates sunt quid absolute. Con-
 sequenter etiam ratio ipsius *Ita, Sicut* veri-
 tatis, non solum erit quid relativum, sed etiam
 absolute. Quod etiam respicit illud princi-
 piū, quod relativa fundentur in absolute; qui-
 bus positis duo præstanta sunt. Dividendi est

veritas ut sic, deinde advertendum, an tandem
 in Deo ipso deveniatur ad veritatem in essendo
 eamque absolute atque adeo primam. *Ratio*
ipsius ita, Sicut seu veritas, dividitur in attributa-
 lem & intentionalem? Attributalis est, quæ se-
 quitur ubique conditionem Entis. Intentio-
 nalis autem veritas est, quæ sequitur intentiones
 & intentionativa. Suppono autem nomine
 intentionum, venire intellectiones & volitio-
 nes; intentionativa autem erunt intellectiva &
 volitiva. Dividendo ipsam veritatem intentionalem
 possumus illam dividere in veritatem in-
 tentionalem respectivam & absolutam. Intentio-
 nalis respectiva, adhuc dividi potest in veri-
 tatem in dicendo, seu dicentem. *Ita sicut est*
in notitia, & in veritatem in noscendo seu im-
portantem Ita notitia ad Sicut objecti, quæ ve-
ritates sunt respectivæ; quia concipiuntur ad
aliud, & tanquam potentia ad actus. Dividitur
deinde in veritatem absolutam. Cur enim hæc
divisio repugnat? præcipue respectu DEI; sub
cujus nomine absolute veritas, in Deo venit,
ex acceptance termini, Veritas in essendo; &
quia absolute semper sunt prima, comparatè ad
respectiva. Et hanc veritatem primam, dici-
mus etiam esse rationem formalem Quæ fidei,
supra quam fundatur & veritas in cognoscendo
& veritas in dicendo; tanquam veritates respe-
ctivæ supra absolute. Quæ cum non sit acci-
dentalis Deo, erit non uteunque veritas prima;
sed veritas prima in essendo, & per essentiam;
de quo quārebatur.

ADDO his omnibus. Non sufficere recur-
 sum ad veritatem primam in cognoscendo radicaliter sumptam; quia ly radicaliter, in explican-
 dis conceptibus, illi formalitati addi debet, quæ
 ex modo concipiendi, non habeat in illo gene-
 re priorem. Unde nec rectè definitur homo
 per admirativum radicaliter sumptum; quod etiam alijs est probatum. Jam autem veritate
 prima in cognoscendo, datur prior prior formala
 tis veritatis primæ in essendo.

PRÆMITTO TERTIO. *Licit Antiqui Scholastici non*
resoluerint fidem in veritatem primam in essendo
explicatis terminis; implicatis tamen, & equivalen-
tibus resoluerunt: quia resoluerunt fidem in ve-
ritatem primam, nomine autem veritatis primæ,
venire strictè veritatem primam in essendo,
ostendunt adlatæ explications. Unde etiam
S. Thomas hic quæst. 1. art. 1. pro objecto for-
malis fidei ponit veritatem primam, sine addito.
Primitas autem ex dictis competit veritati in es-
sendo. Et inferius q. 17. art. 5. docet, quod in
qualibet virtute Theologica, formale objectum
eius, debeat esse regula in suo ordine suprema,
& non indigens alijs, ut in Charitate summa bo-
nitas, in Spe summa fidelitas, in Fide summa ve-
ritas; summa autem erit, si complectatur verita-
tem in essendo.

Pun-

Punctum Difficultatis 2.

Proponitur & probatur Conclusio.

DICENDUM est veritatem primam in essendo supra explicitam, ingredi etiam rationem formalis fidei. Est Conclusio quam videtur in re docere Aureolus in quantum in motivo fidei, recurrat ad Deitatem. Videtur etiam illam in re tenere Ripalda disp. 2. num. 103. sub finem.

PROBATUR Primo Conclusio. Ratio formalis fidei, debet esse summa veritas, hoc est talis, quā in ratione veritatis, nec major nec dignior dari possit. Sed talis non esset, si rationem formalis fidei, veritas in essendo non ingredieretur. Ergo. Major probatur. Tum quia fides Catholica ex vi conceptus sui, adeo est infallibilis, ut non magis sit impossibile DEUM non esse, quam fidem Catholicae infallibilem non esse. Jam autem summa infallibilis, est necesse, DEUM esse. Tum quia Omnis alia veritas, quae non est omnino maxima; sed est minor maxima, est veritas secunda, consequenter non Divina, & ulterius debita alicui creature, tandem non principium virtutis Theologicæ. Tum quia citatus S. Thom. quæst. 15. Art. 5. ad 2. docuit formale objectum seu mensuram virtutis cuiuscunque Theologicæ esse supremam ac primam in suo ordine, hoc est, quæ ante se aliam non habeat, per quam regulari & mensurari possit. Minor principalis probatur, quia Veritas quæ includit in suo conceptu etiam veritatem in essendo, est major & dignior in ratione veritatis, quam sit ratio quæ includeret solam veritatem primam in dicendo & cognoscendo, quod ipsum probatur. Tum quia si per impossibile istæ duæ veritates darentur, absque illa tertia, non essent æquæ dignæ, quam si essent unitæ veritatis primæ in essendo: nam hæc, se sola, adfert aliquid, quod duæ illæ priores non dicunt. Tum quia veritas in cognoscendo & dicendo, est dignior sola veritate prima in dicendo. Ergo etiam veritas prima in essendo, dignior erit, quam illæ duæ sola. Tum quia etiam scientifico quā tali, convenienter esse veracem in dicendo & cognoscendo: si enim res non cognosceret ut sunt; hoc ipso circa illas scientificus non esset: & si cognoscens aliter diceret, quam sentiret non procederet ut scientificus, sed ut deceptor. Ecclesiæ item convenient utraque veritas: nam Ecclesiæ vera, nec in dicendo nec in cognoscendo falli potest. Cum tamen nec scientiæ nec Ecclesiæ veritas, sit veritas summa. Ergo appetat in illis duabus veritatibus, non stare summitatem veritatis.

PROBATUR Secundo Argumento Negativo. Vel repugnat veritas prima in essendo conditio à veritate in dicendo & cognoscendo, & in quam hæc duæ resolvantur vel non repugnat. Si repugnat. Contra. Tum quia non est, nec potest ostendi in hoc implicantia. Tum

quia veritas prima in essendo est perfectio simpliciter simplex: melius enim est esse veritatem primam per essentiam, quam per accidentem. Ergo est possibilis. Tum quia Si non datur veritas prima in essendo, non resolvetur in esse, ipsum agere in eadem linea: agere enim impeditur in dicere, & noscere: & tamen agere sequitur ad esse: nec repugnat ut sequatur ad esse, in serie veritatis; adeoque ad veritatem in essendo. Si autem non repugnat hæc yentes, nec ullam dicit imperfectionem. Ergo datur in Deo. Hæc ipsa veritas in essendo jam datur in Deo. Vel potest esse motivum fidei vel non potest. Sinon potest. Contra. Tum quia nulla in hoc implicantia. Tum quia, si illa duæ veritates possunt esse motiva. Ergo & hæc, eo quod omnibus videatur hoc competere, ex generico prædicato veritatis. Tum quia Deo dicenti crede mihi: quia tanquam veritas prima in essendo non possum te fallere, non posset certe dicere Creatura non es; nec posset creature excusare. Nolo credere, vel non possum credere, quia est illegitimum motivum: unde enim illegitimitas illius? Si autem potest esse motivum. Ergo & est: quia incredibile est in assignanda formalitate motivum fidei, rependili in Deo, exclusisse aliqua Deum à ratione vendi fidem; quæ aliæ nata sunt movere. Et nisi oppositum revelatio, vel Autoritas convincat, præsumendum est de Deo, quod egerit conformiter ad exigentiam suarum formalium, sicut & aliæ agit conformiter ad exigentias rerum, unde etiam inferatur finem à Deo primo intendi, deduciturque in tertia Parte, ventrum fuisse Christum quantumvis Adam non peccasset, aliaque in aliis materiis inferuntur. Ergo cum aliæ veritas prima in essendo possit esse formalisativa fidei, de facto est, cum in oppositum nec autoritas nec ratio urgeat.

PROBATUR Tertio. In quod resolvitur fides est motivum fidei; resolvitur in veritatem primam in essendo. Ergo. Minor probatur. In quod ipsa veritas Dei prima, quæ supponitur esse motivum fidei resolvitur in ratione veritatis in illud etiam ultimum resolvitur fides. Sed veritas Dei resolvitur in ratione veritatis, in veritatem in essendo. Ergo etiam ulterius & fides in illam resolvetur. Major probatur. Ex conditione ipsius resolutorii; quia quod ipsum in ulterius resolvitur, non potest esse ultimum resolutorium; & esset enim ultimum ut supponitur, & non ultimum: quia ultra illud, ad aliud resolutorium procederetur. Minor principalis probatur. Quia si quæram quare nostra fides sit infallibilis; responde, quia dixit qui in dicendo falli non potest; quærrere restat quamvis dixit qui falli non potest in dicendo, forte tamen res non ita se habet, ut dixit: responde bis ita se habet: quia is qui dixit simul est veritas prima in cognoscendo, quæro quare is qui dixit res fidei,

R. P.
TH: MLO
zianowsk
Tom. I. et II
D. VI

est veritas prima in cognoscendo; restat adhuc dicere in eadem linea veritatis, quod sit veritas prima in essendo, & habeat radicem, ex qua pullulent illæ duas. Tum quia si veritas prima in cognoscendo & dicendo non resolvetur ultimo in veritatem in essendo, & esset illa veritas in essendo, & non esset: esset ut supponitur, non esset autem quia non esset prima & origo, & radix in ratione veritatis; cum tamen id nomine veritatis in essendo per explicaciones captiatur. Tum quia in DEO veritas prima in dicendo & cognoscendo, sunt eadem indivisibilis & indistincta entitas, aliter & aliter a nobis concepta. Et sicut quia DEUS non potest fallere, habemus fundamentum concipiendi Deitatem sub formalitate veritatis primæ in dicendo: quia verò non potest disformiter rebus cognoscere, concipiimus Deitatem sub formalitate veritatis in cognoscendo. Ergo etiam quia hoc illi utrumque competit per essentiam, & secundum exigentiam ejusdem essentiale, habemus fundamentum accipiendi Deitatem sub formalitate Veritatis in essendo. His formalitatibus conceptis quero, quænam ex his tribus per modum radicis, in genere & formalitate veritatis concipi possit? Certe veritas in essendo; si autem illa est radix erit etiam resolutorium. Tum quia in illud resolvitur veritas Divina, consequenter & fides; quo solo religio, & aliis circumscriptis mente nostrâ, adhuc dabitur radix reliquarum formalitatum, quæ convenire possunt veritati Divinæ; hoc enim intelligitur nomine resolutorii. Sed circumscripta mente nostra adhuc dabitur radix reliquarum formalitatum quæ convenire possunt veritati Divinæ: hoc enim intelligitur nomine resolutorii, sed circumscripta mente nostra à DEO, veritate in dicendo & cognoscendo, & religio veritate in essendo, adhuc dabitur radix, ex qua pullulent reliquæ formalitates veritatis Divinæ. Ergo veritas in essendo est resolutorium. Minor probatur. Quia nihil plus intelligitur per veritatem in essendo nisi illa radix, hinc si non esset illa radix, & esset veritas in essendo ut supponatur; & non esset veritas in essendo: quia non haberet conceptum ejusdem explicatum, per esse Radicis. Et certe, ex esse effluit & cognoscere & dicere, Ergo & ex esse seu veritate in essendo effluit veritas in dicendo & cognoscendo tanquam essentialiter conveniens, veritati in essendo.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

OBLICITUR Primo. Fides humana ultimò resolvitur in veritatem in dicendo & cognoscendo. Ergo & fides Divina.

RESPONDETUR. Disparitatem esse; quia cum dicere & cognoscere, non sit de essentia hominis, veritas illius non debet resolvi in veritatem in

essendo. DEO autem verum dicere & verè noscere essentiale est. Rursus. Cùm fides humana non sit summè infallibilis, resolutorum illius non debet referri in summè infallibile, & essentialiter verum principium? Cùm autem fides Divina, sit summè infallibilis, ultimum resolutorium illius debet esse summè infallibile; quia verò distinctio harum veritatum in DEO, pender à nostris conceptibus, sit, ut talem debeamus veritatis primæ conceptum (in quem resolvatur fides) formare, qui ex sua formalitate, in ordine veritatis, maximam & ultimam infallibilitatem importet: hæc autem non alia est, nisi veritas in essendo.

INSTABIS Primo. Veritas in dicendo hoc ipso quia est prima, involvit illas reliquas duas. Ergo in illam quæ talem, resolvi potest fides.

RESPONDETUR. Veritatem in dicendo secundum quod prima est, involvere illas duas; sed non secundum quod veritas in dicendo est. Quod involvit secundum quod prima est. Probatur quia hoc ipso quod prima sit, Divina est. Si Divina, identificabit sibi realiter omnes formalitates; Sed non involvit easdem secundum quod veritas in dicendo est; quia sic accepta dicit nonnitionem communem veritatis in dicendo, quæ quæ talis non identificat sibi veritatem in cognoscendo & essendo: quia alia etiam in Creatis idem importaret. Quod si veritas in dicendo quæ talis non importat reliquas, quæ talis, non dicit summam infallibilitatem & ultimam, adeoque non erit ultimum resolutorium. Unde veritas prima in dicendo, involvit illas duas realiter; sed non involvit cum exclusione ulterioris resolubilitatis in ordine ad nostros conceptus; de facto enim resolvi potest in alias veritates ut dicitur. Si resolvi potest, non erit objectum formale ultimum resolutorium.

INSTABIS Secundo. Non posse ostendit quid dicat veritas prima in essendo, quod non dicat veritas in dicendo.

RESPONDETUR. Nihil plus in re dicere, ramen in ordine ad nostros conceptus secundum dictas explicaciones, plus dicit. Jam autem in resolutorio assignando, non est attendendum ad id, quod est aliqua formalitas in re: alia fides posset resolvi in immensitatem Dei; hæc enim in re, est veritas Divina.

INSTABIS Tertio. Si inquiritur ratio ultima secundum conceptum nostrum, hæc non erit veritas in essendo, sed Deitas.

RESPONDETUR. Quod Deitas sit ultimum resolutorium veritatis Divinæ in ratione Entis, sed non in ratione & formalitate Veritatis; hæc autem non queritur de ultimo resolu-

(c) torio

terior in ratione Entis, sed in linea & formalitate Veri.

OBJICITUR Secundò. Deus quatenus prima veritas, est objectum formale fidei. Deus quā Deus, est veritas prima. Ergo Deus quā Deus, est objectum formale fidei. Ergo non quatenus est veritas prima.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam: quia Argumentum habet quatuor terminos de sumptos à diversitate suppositionis. Nam veritas prima in Majori reduplicative sumitur; adeoque in suppositione formalis. In Minoris autem sumitur non reduplicative, adeoque in suppositione materiali: Deus enim quā Deus, non nisi materialiter dicit veritatem primam. Distingui etiam posset Major: Deus quatenus est formaliter veritas prima est formale fidei. Concedo, Deus quatenus est materialiter veritas prima, est objectum formale fidei Nego. Distingua Minoris consequentiam Nego.

OBJICITUR Tertiò à Pari Cognitio respectu bonitatis finalis, non se habet ut ratio formalis. Ergo nec veritas in cognoscendo, respectu fidei. Ergo multo minus veritas in essendo.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia non est eadem formalitas communis bonitatis & cognitionis; hinc bonitas in cognitionem, idque in praecisa & formalis ratione boni, resolvi non potest. Jam autem veritas in dicendo, cum veritate in cognoscendo, convenienter in ratione formalis & praecisa veritatis; & ex altera parte, veritas in cognoscendo pro sua parte, non est quid impertinens ad fidei assensum quā talis; sed completivam illi rationem, deservientem infallibilitati ejusdem, adferre potest. Praecisa autem cognitio, appetitui quā tali, non tribuit ullam completivam rationem. Rursus cum cognitum spectet ad intellectum, volitum ad voluntatem; impertinens est, ut ratio formalis unius potentiae, compleat rationem formalem aliūs potentiae. Cum autem assensus fidei sit assensus intellectualis, intellectus autem extendatur & ad verum dictum & ad verum cognitum, hinc casu quo spectet veritas in cognoscendo ad assensum fidei, complebit eundem, non tanquam quid alterius potentiae, sed tanquam quid referibile, ad eandem rationem fidei.

OBJICITUR Quartò Pontius disp. 27. quæst. 2. qui tam veritatem in cognoscendo, quam in dicendo, multo magis in essendo, quam in dicendo, multo magis in essendo, rejicit à ratione objecti formalis fidei: quia etiam si proponeretur Deus (supple veritas in essendo) ac veritas ejus, non posset propterea moveri intellectus, nec inclinari ullo modo ut credat Antichristum esse venturum; quam enim connexionem habet veritas in essendo aut veritas ejus, cum Antichristo venturo, quandoquidem Deus & veritas illius possent esse, quantumvis Antichristus non esset futurus.

RESPONDETUR. Quamvis proponeretur Deus & veritas ejus non nisi in acto primo, hoc est, potens dicere vel non dicere Antichristum venturum, non posset propterea intellectus moveri ad assentendum quod Antichristus sit venturus: secus si proponatur veritas Divina exercens se in acto secundo, circa objectum hoc, quod est adventus Antichristi. Et sicut cognitio Divina, habet nexus cum objecto: ita & veritas in essendo dicit connexionem confitabilitatis essentialis cum meritis objecti: scilicet casu, quo velit Deus revealare Antichristum venturum, essentialiter determinatur, ad verē non nisi & verum dicendum.

INSTAT Idem. Si prædictæ veritates essent formale fidei, non requirerent aliam applicationem objecti formalis motivi, quam quod cognoscantur, ut patet in aliis omnibus objectis motivis. Nec potest concipi aut explicari, qua ratione veritas Dei, objecto aliquo materiali uniatur.

RESPONDETUR. Instantiam multum probat: quia probaret ad assentendum fide humana v. g. Imperatori, non esse plus necessarium, quam cognoscere veritatem ejus in dicendo. Quod si recurrat ad veritatem in dicendo exercitam in acto secundo circa hoc objectum idem & nos faciemus. Supponimus autem quod non nisi in acto secundo exercita, veritas prima in dicendo v. g. sit motivum fidei.

Quæ ipsæ veritates uniuntur seipsis objecto materiali v. g. exercendo se, & dicendo hanc contradictionis partem, licet ad hoc requiri revelatio extrinseca; de qua infra.

OBJICIT Quintò Idem. Multi ex simplicioribus Catholicis egregie & utiliter credunt & tamen non cognoscunt Deum habere ejusmodi veritates.

RESPONDETUR. Dum queritur de formis fidei; non queritur de eo quid rudiores Catholici explicitè credendo apprehendant. Sed queritur ex objecto, in quid resolvenda fides? Sufficitque quod fideles rudiores implicitè noscant, apprehendendo de revelatis, quod sint verbum Dei veri.

INSTAT Primo. Etiam Catholicis dominuntur Deum non habere talem veritatem exaltimant enim de potentia absoluta, Deum posse mentiri absque imperfectione.

RESPONDETUR. Proponi hanc Conclusionem tanquam probabilem, contra opiniones quæ censurantur. Et etiam si neque hoc ipsorum apprehendant rudiores, parum refert nam ruritas aliquorum Catholicorum, non impedit quominus de altioribus objectis docti dicunt, quia rudes nec terminum objectum formale fidei, norunt, & tamen de hoc formaliter dicimus.

INSTAT Secundò. Quod si etiam Theologi concenserint DEUM non posse mentiri, nihil minus

R. P.
THEODO
zja nowa
Tom. I. et II.
D. VI

minus si velint fateri verum, concedent se id ipsum non concipere actu, quoties id credunt fide Divina.

RESPONSUM supra, quod id sufficiat concipi implicitè: quod nemo negabit se concipere, quotiescunque dicit Credo.

INSTAT Tertio. Credimus quandoque hominibus quamvis non cogitemus tunc, an sint veraces. Ergo similiter possumus credere Deo.

RESPONDETUR. Etiam in fide humana implicitè attingitur veracitas; Interrogatus enim quis quare credit? recurreret ad hoc, dicens, est dignus fidei. Paritas etiam non tenet: quia sicut non raro evenit fidem humanam falli; ita non raro evenit, ut imprudenter praestetur. Fides autem Divina quā talis, imprudenter elici non potest; & cum sit summè infallibilis, necessariò debet servare omnia ad infallibilitatem requisita; quorum primum est, infallibilitas lumina motivi.

DIFFICULTAS IV.

An Deitas quā talis sit ratio formalis

Quæ Fidei?

Ecundum dicta de distinctione virtuali, in dubiè in consortio aliorum attributorum, Deitas est motivum fidei: cum enim identificata sit realiter triplici illi veritati, idque cum exclusione distinctionis virtualis, quod triplici illi veritati competit in sensu formalis, compete-re debet Deitati in sensu reali. Sedeo jure etiam ubiquitas Dei, & cætera similia, specificant in sensu reali fidem; alias si non specificarent in sensu reali, distinguenter virtualiter. Difficul-tas ergo procedit de Deitate quā talis, præcisa ab attributis; an tamen ipsa sit formaliter motivum formale fidei.

DICENDUM quod non. Est Contra Ripalda ci-tantem Cajetanum & Aureolum disp. 2. num. 101.

PROBatur Primo. Pone per impossibile alium specie Deum, essentialiter mendacem; habere tamen esse à se aliasque perfectiones, per impossibile. Vel si mavis, pone per impossibile potentem mentiri: vel prætentem Deum facere per impossibile decretum, nonnisi de mentendo & fallendo: constareque creaturæ intellectuali de exercito mendacitatis; hoc posito, formatur disjunctiva. Vel posset adhuc illa ex-cellentia præcise Deitatis, movere ad assensum; vel non posset. Si posset. Ergo intellectus non necessariò assentitur vero, sciens enim Deum mentiri, adeoque oppositum esse verum ei, quod dicit; nihilominus diceret esse verum: assensus enim est àequivalenter dictio importans ita est, vel Verum est. Rursum si posset tunc intellectus assentiri, in assensu suo admitteret duo contradictoria: admittere enim in assensu est verum, quia non est verum, est admittere in assensu duo contradictoria. Sed assentiri sciendo

quod mendacium, aut potius falsum sit, est ad-mittere in assensu, est verum, quia non est ve-rum. Ergo assentiri sciendo, quod mendacium seu falsum sit, est admittere in assensu duo con-tradictoria. Minor probatur quia assensus utdixi est quædam dictio importans verum est, assentiri autem: quia mendacium seu falsum est, est as-sentiri, quia non est verum. Ergo assentiri sci-endo quod mendacium sit, est admittere in as-sensu, est verum quia non est verum. Quod si residua illa excellentia Deitatis non posset mo vere ad assensum. Ergo neque nunc move-re formaliter potest, quā talis. Probatut Conse-quentia quia utrobique residuum, seclusa veri-dicitate est idem, nempe Deitas. Ergo si se-mel move-re non potest; nec alias movebit, benè enim arguo. Veridicitas si semel non est nata habere assensum; quantum ex illa, semper nata est non habere; propter principium. Idem manens idem, semper est & facit idem: Ratio item formalis dum est, semper est ratio formalis: quia esse rationem formalem, non est quid di-stinctum, ab ipsamet illius entitate.

RESPONDEBIS Primo. Argumentum esse à fa-ciliori ad difficilis via affirmationis. Nam habere prædicatum essentiale vel ex adjuncto fallendi, & tamen mereri assensum difficilis est, quā præse ndere à veridicitate & tamen mereri assensum.

CONTRA. Tum quia non est à facilitori ad dif-ficilis, sed in eodem argumentum: quia non comparatur præcidentia veridicitatis, ad con-junctionem cum falsidicitate, sed utrobique spe-ctatur eadem remanentia Deitatis. Cur ergo utrobique non meretur assensum. Sicut si al-bedo est ratio formalis dealbandi, etiam juncta nigredini, est ratio formalis dealbandi. Tum quia Conjunction non veridicitatis cum Deitate, fundat ut Deitas mereatur per te dis-sensum, quod maius est. Ergo etiam separatio veridicitatis per intentionem saltem, fundabit, nec illi consentiatur positivè, quod minus est. Lici-tum autem est argumentari ad minus, via affir-mationis in eadem linea. Tum quia Conjun-ctio non veridicitatis, expellit physicè veridici-tatem; mereturque dis-sensum. Ergo & præ-cilio veridicitatis, quæ illam expellit intentionaliter, saltem fundabit, ne mereatur assen-sum.

RESPONDEBIS Secundo ex principiis Ri-palda, Deitatem non utcunque, sed ut est exigen-sis opponi cuicunque imperfectioni, adeoque mendacio, est formale fidei.

CONTRA. Tum quia jam & sumeretur Deitas præcise ut supponitur, & non præcise, sed sub formalitate opposita falso; imò sumeretur pro eodem, ac veritas prima in esendo. Tum quia videtur implicare fides, quæ habeat pro motivo, Quia dicitur verum: videtur enim implicare amor, qui amet, quia non est

(c) 2 malum,

malum, & non possit amare, quia est bonum. Videtur item implicare intellectus, non potens quidem assentiri falso, impotens tamen assentiri vero. Ergo etiam ex proportione, impossibilis est fides, quae tantum innatur huic principio, quod Deus non possit dicere falso & mentiri, non autem, quod dicat verum. Sed quidquid sit de illius possibilitate saltem praesens fides non debet resolvi in motivum: quia Deus non potest dicere falso; sed in motivum: quia verum est. Siquidem etiam Theologica charitas, non resolvitur in hoc, quod in Deo nulla sit malitia, sed in positivum, nempe ejus bonitatem in se. Tum quia Si Deus non tantum est exclusio omnis imperfectionis, sed inclusio omnis perfectionis; immo est exclusio omnis imperfectionis, inclusio omnis perfectionis. Ergo si sumitur Deitas, prout Deitas est; & si sumitur cum exclusione omnis imperfectionis, sumitur cum inclusione omnis perfectionis, adeoque & veridicitatis. Ergo non praecise ab illa, formalisabit fidem, ut voluerit Ripalda. Tum quia Deitas quae Deitas est, non constituitur exclusione omnis imperfectionis, sed datur aliquis positivus ejusdem conceptus, supra quem fundantur illae negationes: immo nec inclusione omnis perfectionis constituitur, ut dictum in prima parte. Ergo si Deitas quae Deitas est, est motivum formale fidei, non est motivum quae exclusivae imperfectionis mendacii, & tamen Ripalda ponit Deitatem quae Deitatem, pro hoc formalis. Tum quia sicut partimur has formalites: non dicere falso; & formalitatem: dicere verum; ita partiri possumus formalitem non discredentis & formalitatem creditis, proportionandoque praedicta, non alia proibit proportio, quam ut ei, qui non potest falso dicere, non discredatur, ei autem, qui non nisi verum, & verè dicit, creditur positivè: Quia autem nos Divino testimonio non tantum non discredimus, sed positivè credimus, sit ut fides quam habemus, non illi negativo, Non mentiri; seu Non dicere falso: sed positivæ veritati innatur.

PROBATOR Secundò. Ratio formalis unius non potest contineri in ratione formalis alterius. Sed si prater veridicitatem, verinoscivitatem, veriesentialitatem, esset Deitas quae talis, motivum formale fidei, ratio formalis unius, continetur in ratione formalis alterius. Ergo Deitas quae talis, non est motivum formale fidei. Major probatur. Inductione: quia ratio formalis veridicitatis non est ratio formalis verinoscivitatis; ratio formalis albedinis non est ratio formalis dulcedinis. Quod ipsum in hoc fundatur: quia ratio formalis unius, non aliud est, nisi definitivum prædicatum hujus formæ, vel formalitatis, sed definitio unius non est definitio alterius, nisi pullulet chymæra. Ergo. Minor probatur; quia rationem formalem fidei illæ veritate, praestant seipsi. Ergo si illam ra-

tionem præstet Deitas quae talis seipsa, hoc ipso ratio formalis unius, erit ratio formalis alterius.

RESPONDEBIS. Quod præstet diversam speciem rationem formalem fidei Deitas, potest autem una ratio formalis, præstare diversam speciem rationem formalem, licet sub diverso genere proximo, contentam; unde etiam eadem Conclusio potest ex diversis specie motivis inferri.

CONTRA. Quia & præstaret tunc Deitas diversam specie rationem formalem fidei, supponitur, & non præstaret: quia si nihil obstat non debemus intra eundem habitum ad eundem sumptum, diversam specie inadæqua fidem ponere, ut si nihil obstat, teneat illa paritas: una fides, unus Deus. Quamvis enim baptismus triplex, non erit neceesse ponere triplicem fidem, quia de baptismo multiplici modo capiendo, datur doctrina Patrum, exigebatque necessitas auferendi originalis; cui commode uno baptismo modo, satisficeri non potuisset. Sed nec doctrina Patrum procedit de multiplici specie fidei; neque est ulla necessitas ejus habendi: & infidelitas sufficienter tollitur, per unum alium sensum: quia DEUS dicit.

PROBATOR Tertiò. Tum quia Si motivum fidei esset ipsa Deitas, quero assentiens proper Deitatem, vel potest dicere. Assentior quia Deitas dicit; vel tantum assentior quia Deus dicit; vel tantum assentior quia Deitas est. Si hoc secundum. Ergo non ostendis per quid conjugatur ad testandum Deus, cum hac potius parte Contradicitionis. v. g. Incarnationis. hoc enim conjunctivum per ordinem ad nos, non aliud cogitari potest, nisi dictio. Deinde etiam Contradictoria, & non revelata credere possemus; si sufficit motivum quia Deus est, quia tam comparate ad revelata, quam non revelata, vera est propositio: Deitas est. Rursum de hoc ipso: Deitas est, quæterre restat? Unde de illo constet; & quidem certò & infallibiliter non recurrendo ad veritatem primam. Si autem credas propter Deitatem dicentem. Ergo jam non praecise sumitur Deitas, sed prout dicens. De hoc ipso Deo dicente quero, ad assentiaris Deo dicenti; quia verum dicit, vel quia falso dicit, vel simpliciter quia dicit: non primum; quia sic non præscinderet Deitas à veritate prima in dicendo; quod intendit Ripalda. Non secundum: quia cognito mendacio, nemus assentiri potest. Non ultimum quia ly/ dicere abtrahens à vero & falso, abstrahit ab assentia & dissensu, & est quid commune ad assentia & dissensum. Ergo recurrere debes ad DEUM verè dicentem, adeoque moventem fidem non præcindendo à veritate in dicendo. Tum quia & præscinderet Deitas movens ad fidem à veridicitate ut supponitur, & non præscinderet quia vel

R. P.
THEODO-
ZIA NOWASKI
Tom. secundus
D. VI

vel sumitur Deitas prout est radix veritatis vel non sumitur prout est radix. Si sumitur prout est radix. Ergo non præcisè ut Deitas est, sed sub formalis ratione veridicitatis, formalisat fidem. Si autem non sumitur prout est radix veritatis, non poteris ostendere, quo modo opponatur mendacio, quod tamen requirit Ripalda: hæc enim oppositio mendacio, est vel ratione formalis, vel ratione radicalis veritatis: sicut nec oppositio in homine ad irrationale alia intelligi potest, nisi formalis, vel radicalis rationalitas. Tum quia vel dantur aliquæ rationes in Deo, non connexæ cum fide: vel omnes sunt connexæ. Si aliquæ non connexæ ergo nec Deitas præcindens à veridicitate erit ratio connexa: nec enim stat particularis pro illa ratio, nisi recurratur ad prædicatum veritatis, ad quod non vult recurrere Ripalda. Si autem omnes sunt connexæ. Ergo ex ratione quia Deus est ubique, possum nunc credere, Antichristum damnandum.

OBJICIT PRIMO Ripalda. Excellentia Deitatis seipsa immediate confert Auctoritatem suis testimoniorum, cohibet enim omnem irreverentiam; Dissensus autem testimonio Dei, est magna irreverentia.

RESPONDETUR. Excellentiam Deitatis sumptam prout est à parte rei, conferre dignitatem suis testimoniorum, sed non prout subest nostris præcisionibus. Unde casu quo Deus præcindat à veridicitate, & non præcindat à Deitate; adhuc impendendus erit illi omnis debitus cultus: sed tunc creditio non erit debita: quia carebit suo formalis. Neque tunc non creditio, erit irreverentia, quia nec erit debita creditio. Sicut non erit irreverentia, non elicere actum creditio, si Deus retenta sua excellentia, prohiberet assensum fidei fieri.

INSTAT idem. Demus Beatos esse impeccabiles & scientia infusa præditos, & quidem ita repugnante mendacio essentialiter, quam repugnat mendacium Deo nihilominus testimonium DEI dignius erit, certe non ob aliud, quam ob formalis tantem Deitatem.

RESPONDETUR. Fore dignitus, ob veritatem primam in effendo, quæ competit DEO.

OBJICIT SECUNDO. Sacra Auctoritas refert fidem nostram in Deum sine memoria attributorum.

RESPONDETUR. Fidem tribui Deo Auctori quia ille in re est veritas prima. Nec enim Auctoritas Sacra dicit quidquam de præcisione Deitatis.

OBJICIT TERTIO Eo ipso, quod DEUS apprehendatur testari quidpiam, apprehendetur illud esse verum; quamvis Deus non apprehendatur verax & sapiens; at eo ipso quia Deus apprehenditur testari verum, potest Deo credi. Ergo potest illi credi scotum à veritate & sapientia. Major probatur: sufficit apprehendi Divinita-

tem ab omni attributo distinctam, ut ab ea, ratione sui immediate, removeatur omnis imperfectione, quia Deitas seipsa repugnat omni imperfectioni. Unde etiam Christi Humanitas, eo ipso, quod apprehendatur unita Divinitati, immediate apprehenditur libera ab omni peccato, & errore.

RESPONDETUR. Debere semper apprehendi Deum ut veracem & sapientem radicaliter, quamvis non apprehendatur verax & sapiens formaliter. Unde etiam non potest apprehendere Divinitas removens omnem imperfectionem, etiam mendacii nisi in quantum est radix veritatis. Licet possit non apprehendere cum formalis veritate: nec enim est ratio opponendi se omni imperfectioni; nisi ratione vel formalis vel radicalis perfectionis. Quod si tunc apprehendetur Deus, prout est radix veritatis, hoc ipso apprehendetur tanquam veritas in effendo; consequenter non præcisè ab illa, formalisabit fidem.

Continuatur solutio Objectionum.

INSTAT Primo. Decernat Deus non conferre suum concursum Petro ad loquendum quidquam falsum; hoc decreto removet Deus à Petro imperfectionem testimonii falsi, tamen non eo ipso conferre perfectionem veracitatis & sapientiae, in iis quæ loquitur, nam cum eo decreto potest componi Petrum esse locutum verum & esse mendacem; quoniā quod loquitur licet re ipsa sit verum, & propterea Deus concursum det ad loquendum, tamen loquitur, contra iudicium mentis erroneum. Ergo etiam possumus apprehendere Deitatem removentem singulas imperfectiones, quin apprehendamus perfectiones attributales Dei.

RESPONSUM jam est. Posse nos apprehendere Deitatem removentem singulas imperfectiones, quin apprehendamus perfectiones attributales formaliter sumptas. Sed non possumus removentem apprehendere, quin apprehendamus perfectiones attributales radicaliter sumptas: ob rationem supra adlatam. Deinde Consequentia non tenet; quia non est cogitabile, in quid resolvi possit illa veridicitas Petri, quam in concursum Dei, & tale Decretum, ad eo in aliquid extrinsecum dicentes; perfectio autem illa veridicitatis Divina, vel potius non dictio falsi, non potest in aliquid extrinsecum resolvi; & cum non resolvatur in veritatem formaliter sumptam, debet resolvi in radicaliter sumptam. Si autem radicaliter sumpta veritas formalisabit fidem. Ergo non præcisè Deitas ut sic, quod voluit Ripalda.

INSTAT Secundo. Gratia Justificans est essentialiter repugnans peccato, atque etiam odio Dei; tamen non apprehendimus gratiam, esse charitatem, licet inisdem imperfectiibus re-

(c) 3 pugnet

pugnet. Ergo etiam possumus apprehendere Deitatem, cum oppositione ad mendacium, licet praecisam ab attributis veritatis.

RESPONDETUR. In nostris principiis identificantibus gratiam charitati, falsum est Antecedens. Deinde ex dictis possumus illam Oppositionem Dei ad mendacium cogitare sine attributis veritatis formaliter sumpta, modo sumatur radicaliter: Si enim non apprehendetur cum radicali veritate, nullum dabitur fundatum oppendi se mendacio.

INSTAT TERTIO. Uni & eidem imperfecti, non possunt opponi plures perfectiones, ut cideum mendacio, Visio Beata, Unio hypostatica, affectus veracitatis. Ergo & in remotione mendacii, non continetur formaliter conceptus veracitatis.

RESPONDETUR. In remotione mendacii non contineri formaliter conceptum veracitatis formalis, licet continetur ex dictis, conceptus veracitatis radicalis. Universaliter autem uni imperfectioni opponuntur plures perfectiones, quando in illis dantur praedicta contraria illi imperfectioni in eodem genere, nec tantum disparate se habentia: nam disparate se habere, est praescindere ab oppositione, vel non oppositione, ad illam imperfectionem. Porrò mendacio in eodem genere, non opponitur nisi veritas formalis aut radicalis, sine qua radicali exigentia, Deitas comparata ad mendacium, non nisi disparate & praecisive habebit se.

INSTAT QUARTO. Testari falsum potest apprehendi vel conceptu inadäquato, ut imperfectio est, vel conceptu adäquato, ut est talis imperfectio, hinc quamvis Divinitas repugnans falsitati sui testimonii, quatenus talis imperfectio est, non possit apprehendi absque veracitate & sapientia; tamen repugnans falsitati testimonii, quatenus imperfectio est, potest à veracitate & sapientia praescindi: quia Deus non opponitur omni imperfectioni ratione veracitatis & sapientiae, sed ratione perfectionis proprie Deitatis.

RESPONDETUR. Quando apprehenditur Deitas prout repugnans imperfectioni ut sic, apprehenditur prout est radix perfectionum ut sic, ad quam radicem, tanquam quid positivum, adeoque prius, sequitur negatio imperfectionis. Si autem apprehenditur prout est, ut sic radix perfectionum, adeoque prout est radix veritatis, non apprehendetur praecise Deitas: sed sub formalitate radicis, sine qua praecisive se habebit, ad opponi vel non opponi imperfectionibus.

INSTAT QUINTO IDEM. Veritas & sapientia radicalis, non est conceptus objectivus, distinctus à conceptu Deitatis: quia Deitas suo conceptu objectivo, estradix omnium attributorum.

RESPONDETUR. Veridatem radicalem, non esse distinctum actu nemine cogitante conce-

ptum à Deitate, esse tamen distinguibile: quia omnia illa praescindi possunt, que non le habent ut definitum & definitio, habentque diversa connotata. Veritas autem, non definitur per esse radicem. Confundendo autem conceptum Deitatis cum conceptu radicis attributum v. g. veritatis, & sapientia sumetur tunc Deitas, pro veritate in essendo.

OBJICIT QUARTO. Cum assensu DEI testificantis & moventis nostram fidem, componitur defectus assensu rei testificatae. Jam autem si Deus testificans includeret veracitatem & sapientiam, non posset iste diffensus componi: quia ex apprehensione terminorum, evidens est, rerum esse, quidquid à sume veraci dicitur. Major autem probatur exemplo Abraham, Genes. 19. exemplo S. Petri Matth. 14. Rursum discredentes Deo, possunt credere Deum esse mendacem ex illo Joh. 1, 5. Quod non potest fieri nisi dividatur assensu Dei testificantis, ab assensu rei testificatae: nam mendax minimè creditur, qui non creditur testatus aliquid contra mentem. Denique viri Spirituales confundunt fidelibus, ut se præmunitant assensu perfecto Dei testificantis. Ergo appetet sine assensu Dei testificantis, tardari assensum rei testificatae, nisi alter ab altero esset separabilis, non posse alter in alterum eam motionem conferre. Ergo separabilis est.

RESPONDETUR. Si apprehendatur hoc Deum dicere, qui est veritas radicalis, evidens est Deum non posse mentiri, atque si apprehendatur formaliter verax. Directè ad argumentum dicuntur cum assensu dicto, componi diffusum rei testificatae, casu quo non constet per motiva credibilitatis veritatem primam, circa hoc objectum, secus si id conatur. Abraham solum depositebat in confirmationem promissi aliquod signum, ut illo tanquam motivo credibilitatis evidentiori, roboraretur, vel suam tenuitatem profitebatur dicens: Unde scire possum quod possessurus sim terram. Sed inde non sequitur, quod rei à Deo testificatae, & quam noverat testificari Deum, assensum non præbuerit. Dubitatio S. Petri non erat contra fidem, alias de buisset tunc amississe habitum fidei, quod nemo dicit. Sed illa dubitatio erat contra virtutem spei, non ergo inde sequitur S. Petrum rei testificatae non præbuisse assensum. Discredentes Deo æquivalenter dicuntur facere Deum mendacem. Quia si illis evidenter moraliter constat, hoc Deum dixisse, & nolint assentiri, debebunt saltem interpretative celeri, negantes Dei veridicitatem. Concedo præmitionem illam de quā Argumentum, esse bonam, separarique assensum rei testificatae à Deo, ab assensu revelationis, si non adhuc motiva credibilitatis, secus si adhuc. Sed inde non sequitur, sola Deitate praecise formaliter fidem.

Objic-

R. P.
THEODO
zianowska
Tom VI
D. VI

Disputatio I.

31

Objicitur Quinto. Fides potest esse imperfecta, quæ imperfectio in eo erit, quia ponetur solum probabilis connexio, DEI loquenter verè, cum objecto, qualis est apprehensio Deitatis, ut ab attributis distinctæ: in qua, non elucet manifesta conjunctio Deitatis, sumptæ pro radice veridicitatis, cum objecto testificato.

RESPONDETUR. Est manifesta conjunctio Deitatis, sumptæ pro radice veridicitatis, cum objecto testificato: non enim probabile est, sed certum, veritatem radicalem seu in essendo, mentiri non posse. Imperfæta ergo illa fides non in moventem radicalem veritatem, sed in multa in contra occurrence rejici debet. An autem concedi possint Actus fidei infirmi, de hoc infra.

ADD O hinc, qui non tenent Præcisiones objectivas, per illos Deitatem etiam independenter à formalitate radicalis veritatis formalisare & quidem formaliter fidem: quia hæc non praescinduntur; & sub aliis formalitatibus responderet Deitas: ad eum modum, quo per illos peccatum factum contra naturam rationalem, est formaliter Theologicum, quia sub natura rationali, formaliter continetur DEUS.

DIFFICULTAS V.

An Ratio Formalis Quæ Fidei debeat esse

Excedens?

EMINIT aliquoties S. Thomas objecti Fidei cum addito excedentis. Dicit enim S. Thom. Prima Secundæ q. 62. art. 2. *Objectum inquit Theologicarum virtutum* (inter quas est fides) *est ipse Deus, qui est omnium rerum finis, prout nostra rationis cognitionem excedit*, & ad 2. ibidem Theologicam virtutem esse circa ea, secundum quod rationem humanam excedunt & art. 3. ad 2. *habere inquit fidem & spem, de his quæ sunt supra facultatem naturæ humanae, excedit omnem virtutem homini proportionalem*. Ex quibus verbis pullulat quæstio: *An ratio formalis Quæ fidei, (quamquam id alii etiam ad materiale extendunt,) debeat, habere rationem Excedentis.*

EXPLICANT. Hanc veritatem excedentem sic. Omnis certitudo ac veritas cognitionis creatæ, fundatur in veritate prima DEI; sicut enim esse creatum, est participatio Divini esse, sic etiam quæ accident Creaturæ, sunt participationes attributorum Dei: v. g. Humanitas est participatio Divinitatis; humanitatis virtutes, sunt participationes potentiae Divinæ; humanitatis duratio, est participatio æternitatis Divinæ. Ergo etiam & certitudo & infallibilitas assensus Creaturæ, fundatur in veritate prima. Quia autem quædam infallibilitas ac certitudo cognitionis Creaturæ, est debita Creaturæ; quædam autem est supra exigentiam illius; ideo etiam duplæ, secundum modum nostrum

cognoscendi, veritatem in DEO apprehendimus: unum quidem, quæ sit principium infallibilitatis super excedentis omne debitum Creaturæ, altera quæ principiat debitam certitudinem, saltem alicui possibili Creaturæ. Et hujus quidem certitudinis principium est, tribuendo vires cognoscitivas debitas Creaturis; objectis verè vim motivam naturalem potentiarum cognoscitivarum, & præstanto concursum naturalem. Si autem præstet vires supernaturales & concursum supernaturalem; habebit DEUS rationem veritatis, vel dicentes supernaturalis. Ut de hac doctrina sic explicata statuatur.

DICENDUM est. *Licet ad actum fidei excedentem, concurrat veritas prima formalisativa fidei Theologica, ponere tamen motivum formale veritatem primam prout excedentem; ut ratio excedentis teneat se penes motivum, nulla est necessitas.* Prima pars Conclusionis: Nempe quod veritas prima concurrit ad actum fidei excedentem alibi probatur: quia scilicet actus excedens, est actus supernaturalis ut explicans supponit, & ostendunt dicta de supernaturalitate. Sed veritas prima, concurrit ad actum fidei supernaturalis. Ergo concurrit ad excedentem. Secunda pars.

PROBatur Primo quia S. Thom. hinc quæst. 1. art. 1. discurrens de objecto formalis fidei, ponit veritatem primam sine ullo addito.

PROBatur Secundo. Quia est inexplicabile, posito quod ista excedentia teneat se à parte motivi formalis, ad quidnam deserviat, idque necessariò: nam non deservit ad efficiendam producendamque rationem actus excedentis in fide: quia motivata formalia, non producunt physicè actus, sed in genere causæ formalis extrinsecæ: producendoque illorum, spectat ad intellectum & habitum supernaturalem. Non item deservit ad rationem ipsam salvandam motivi requisiti ad actum supernaturalem: quia motivum formale, & objectum formale sunt idem; diximus autem in materia de Ente supernaturali, ab objectis, non desumi supernaturalitatem. Non est etiam necesse ponere veritatem primam excedentem pro motivo, ut sic fiat actus supernaturalis ex ordine suo infallibilis: quia Supernaturalitas, non est infallibilis ex suo ordine: nihil enim repugnat, dari probabilitatem supernaturalem; & opinionem supernaturalem. Siautem perly, ex ordine suo infallibilis, intelligatur; quia scilicet supposito quod DEO dicentes innitatur, qui est summa veritas, summam infallibilitatem habebit. Sed ad hoc etiam ponere veritatem primam excedentem, pro motivo formalis, impertinens est. Ratio quia etiam si aliquid diceret Deus, prout est veritas prima non excedens, adhuc illi infallibiliter assentiri possemus: quia tam excedens quam non excedens infallibilitatem Divinam, ab eodem

(c) 4 desu-

desumuntur nempe essentiali determinatione naturæ Divinæ, ut nec mentiri, nec falli possit.

PROBATUS Tertio. Tum quia objectum formale fidei, debet poni, stans in ipso met Deo, & non involvendo aliquid creatum; ratio autem excedentis, vel non excedentis, desumitur ex comparatione ad creaturam. Tum quia revelationis passiva, non ingreditur formale fidei, ut infra videbitur. Ergo nec ratio excedentis. Tum quia si nihil ob sit, maximè debemus exaltare Deum; magis autem exaltabitur, si ratio veritatis illi intrinseca, sine ulla desumibilitate excellentiæ ab alio extinseco, & quæ sufficiat ad formandam fidem, merendumque assensum infallibilem. Ratio autem excedentis habetur non nisi ratione alicujus extrinseci.

OBJICITUR Primo. Authoritas S. Thomæ in oppositum ex quæst. 6.

RESPONDETUR. Illo loco non plus velle S. Thom. quām quod primaria objecta fidei sint talia, ut ad illa lumen naturale, sine præsupposita revelatione pervadere non possit, ut ad mysterium Trinitatis. Sed inde non sequitur, quod veritas prima, illa objecta attestans, in ipsa ratione formalis motivi, debet habere rationem excedentis.

INSTABIS. Saltem fidei pro habitu ænigmatisco sumptu objectum, erit veritas prima excedens: quia etiam visionis Beatae objectum, est Deitas excedens.

RESPONDETUR. Excedentiam illam visionis hoc sensu admitti: quia nullus est intellectus, qui possit connaturaliter, & actu naturali attingere Deum prout est in se, ubi etiam supernaturalitas tenet se à parte actus, & non à parte motivi.

OBJICITUR Secundo. Virtus quæcunque Theologica, ordinat hominem in Beatitudinem supernaturalem. Sed si fides non respiceret veritatem primam excedentem, non ordinaret hominem in Beatitudinem supernaturalem; non enim ordinaret in cognitionem finis supernaturalis: præcipue cum DEUS, ut est principium rerum naturalium, non sit finis supernaturalis.

RESPONDETUR. Negando Minorem. Ordinatio enim in cognitionem finis supernaturalis, non exigit motivum excedens: præcipue quia tota ordinatio in beatitudinem supernaturalis, est ab ipsamet supernaturalitate, quæ non desumitur ex motivo.

INSTABIS ex Scoto. Potissimum rationem fidei esse versari circa Trinitatem: hanc autem nihil continet nisi veritas prima excedens: quia nullus effectus inducit in cognitionem Trinitatis.

RESPONDETUR. Negando Minorem: quia licet creatura non inducunt nos in notitiam Trinitatis, sufficit illam notificari à veritate prima, nullaque est necessitas, ut excedentia, teneat si à

parte motivi. Unde si ordinasset Deus credi Mysterium Trinitatis actu naturali, licet propter se dicentem, foret ille actu infallibilis, licet non excedens. Quod autem dicitur, fidem vocari supernaturalem, quia est de ratione objecti supernaturalis in fide, non desumatur ab objecto.

OBJICITUR Tertio. Veritas prima excedens, non potest esse principium cognitionis, quæ non sit vera: veritas autem prima non excedens, in quantum non excedens, hoc est, agens secundum exigentiam ac vires debitas Creaturæ, potest esse principium cognitionis, quæ non sit vera; ut patet in cognitionibus probabilibus, habitus autem fidei est talis, qui cum ex vi speciei, cum ex vi ordinis, non potest esse principium falsi: quia quamvis habitus scientificus, in sua specie, non possit esse falsus, non tamen ex vi ordinis: quia est in ordine naturali, qui fallibilitatem patitur.

RESPONDETUR. Concedo veritatem primam non excedentem, posse principiare hoc est, producere physicè cognitionem quæ non sit vera. Nego autem veritatem non excedentem, quæ sit per modum attestantis, posse esse principium falsi. Transeat idem, quod veritas excedens, non possit comproducere physicè cognitionem, quæ non sit vera. Sed inde non sequitur motivum formale esse veritatem excedentem: quia ratio motivi formalis, non habet rationem producentis actus. Dicitur transeat: quia posset dari opinio supernaturalis, ad quam concurreret Deus, sub formalitate excedentis.

INSTABIS. Apocal. 20. dicitur: Ecce nova fæcio omnia. Ergo & objectum fidei novum: quomodo autem novum, si non excedens?

RESPONDETUR. Non satis appetet quomodo in novo Testamento sit novum motivum fidei, cum in utroque fuerit fides infallibilis: adeoque & motivum infallibile: diximusque supernato Christo, permanisse eosdem habitus. Salvabitur ergo illa novitas fidei, ob admissions Gentiles ad fidem. Cæterum hoc sensu admittimus veritatem primam excedentem, quod si licet ad fidei Theologicæ actu, nunquam moveat veritas prima, nisi dando ei veritatem finiam & excedentem quamcunque creatam.

Sed hoc titulo decidendum est id, quod proponit universaliter de omnibus virtutibus Theologicis quæst. 4. Esperanza. An sit de ratione larum, ut sint prælatio Dei super omnia. Et quidem si pedetur hæc prælatio ratione motivi, indubie illis convenit: quia habent pro objecto Deitatem, cui prælatio super omnia convenit. Sed quia actus supernaturalis & naturalis possunt inniti eidem motivo, non appetit quæ prælatio Theologicis virtutibus conveniat. RATIO. Si enim esset aliqua prælatio, esset in eo quod ita præferretur; vel Auctoritas per affe-

R. P.
TH. MLO
zianowsk
TOM. I. E. I
D. VI

sum, vel Bonitas per amorem; ut animus ex vi hujus actus, paratus sit contemnere, cetera omnia repugnantia vel assensu vel amori: Sed hoc potest etiam habere actus naturalis, innitens v. g. veritati Divinae.

S. Thom. qui in oppositum citatur non habet plus, quam quod virtutum Theologicarum objectum sit in genere suo summum v. g. Auctoritas summa, Bonitas summa, &c. Sed Negatur, ab iisdem, aetum naturalem specificari non posse. Dantur quidem veritate Theologica ut feramur in Deum tanquam ultimum finem supernaturali, sed dantur, ut feramur supernaturaliter. Nam actu naturali, etiam in finem supernaturali, ferri possumus. Et sicut dantur gratiae supernaturales ad agendum supernaturaliter; ita dantur naturales, vel saltem non repugnat eas dari, ut attingant illum finem supernaturali, naturaliter.

Neque valet, si dicas cum Esperza: quod cum agitur de vigore naturae, sub ea voce universalis, solum comprehendantur omnia naturaliter occurrentia in contrarium. At amor supernaturalis ita amat, ut praeterea superet omnia etiam supernaturaliter occurrentia in contrarium: & pollet viad ea superanda, pro adimplitione praecoptorum supernaturalium, quod est longe difficilis. *Non inquam valet;* quia potest fieri actus naturalis, qui velit etiam supernaturaliter occurrentia, ne DEO v. g. dicens credatur, superare, idque cum auxilio gratiae, ordinis naturalis. Ergo haec superatio supernaturaliter occurrentium, quae est fundativa istius praelationis in fide Theologica, est quid commune etiam actui naturali, que adeo ista praelatio non debetur soli virtuti Theologicae ut voluit Esperza.

QUÆSTIO III.

De Ratione formalis Fidei propter Quam.

PRÆMITTO Primo. *Predictum titulum sub hac phrasib Auctoribus tractari: Quodnam sit ultimum resolutorium fidei? quid autem veniat nominem resolutorii supra dictum.*

PRÆMITTO Secundo. *Debet ponetiam in fide motivum assensus seu rationem Propter quam, adeoque ultimum resolutorium.*

RATIO: quia & esset ille assensus, & non esset assensus, esset ut supponitur, non esset autem, quia assensus nullo alio distingui potest a simpli apprehensione, transireque in secundam vel tertiam operationem, nisi ratione motivi. Tum quia per ipsum Gvilhelmum Parisiensem & per Rubionem saltem debet intercedere motivum obediendi Deo. Ergo adhuc ille assensus, non erit sine motivo: hoc autem motivum non sufficere vel exinde ostenditur: quia obedientia spectat ad voluntatem, motivumque illius non est constitutivum virtutis Theologicae. Tum quia Rationes in oppositum non convergunt: lauda-

bilitas enim fidei, non est in assentiri sine motivo, sed in assentiri sine evidentiis; & tamen infallibiliter, & aequaliter omnibus defereturque adhuc in hoc assensu plus Deo, quam homini, quia deferetur firmior assensus; falsumque est quod possit præcipere Deus assensum sine motivo: quia non potest præcipere rem impossibilem, & constitutum sine constitutivis. Jam autem assensus quod sit ob motivum, per hoc constituitur.

PRÆMITTO Tertiò. *In quo sit punctus Difficultatis in presenti? Credo v. g. sub speciebus Sacramentalibus esse Corpus Christi, haec veritas non est nota ex ipsis terminis. Ergo illi assentiri debo propter aliquid: nempe quia hoc Deus dixit; haec ipsa propositio, non est nota ex terminis. Ergo etiam illi non possum assentiri nisi propter aliquid; quid ergo est illud aliud? Si aliud quid humanum; ergo relolvis fidem Theologiam & infallibilem, in aliquid non Theologicum & fallibilem. Si relolvis in Divinum testimonium, quero an sit distinctum a priori an idem? si idem, ergo nihil respondisti. Si aliud, de ipso illo alio testimonio redit difficultas, cum non sit ex terminis notum. Unde vel dabis processum in infinitum in testimonio, vel tandem debebis respondere, non per testimonium, in quo aut non salvabis rationem Theologici, aut non salvabis, quomodo sit notum ex terminis, quod tamen in omni resolutio videatur requiri. His premissis, sit*

DIFFICULTAS I.

Examinantur aliorum sententiae.

PLures post alios sententias refert Atticus disp. 9. & Lugo disp. 1. & alii. Seligentur aliquæ:

EXPLICAT Primo Pontius disp. 27. num. 7. Si loquamur de ultimo motivo formalis ipsiusmet fidei ultimo, resolvitur in ipsam revelationem Divinam, vel solam vel cum veritate. Si vero loquamur de ultimo motivo, quo inclinamur adjudicandum, quod existat revelatio Divina, non habetur idem motivum in omnibus fidibus. Nam interdum sunt motiva credibilitatis, interdum Auctoritas & testimonium hominis fidei digni. *Hec explicatio*

NON SATIS FACIT. Tum quia: si motivum formale ipsiusmet fidei, idque ultimo resolutivum est revelatio Divina, quero an haec propositio Deus revelavit, sit ex terminis nota? Si non est ex terminis nota. Ergo illi assentior non nisi propter aliud, adeoque non erit illa ultimum resolutorium. Si est ex terminis nota, ostende hanc evidentiem; & si illam ostenderis, ostendes intrinsecam connexionem terminorum, si quae est, qua ipsa connexionem, ex dictis supra, non spectat ad fidem. Tum quia illud ipsum judicium, quod judico existere revelationem, potest esse actus fidei; Ergo habebit motivum fidei, quod docet Pontius, esse revelationem.

nem. Cur ergo universaliter de illo enuntiat judicio, quod resolvatur v. g. in motiva credibilitatis? Tum quia hic non queritur, quodnam sit ultimum resolutorium ex subiecto, sed quod ultimum ex objecto; & tamen Pontius recurrit ad diversitatem motivorum, ex subiecto.

EXPLICAT Secundo Amicus cit. num. 26. quod scilicet ultimum resolutorium sit Scriptura testificans, verbum Dei, traditio, & Ecclesia: mutuo vero unum resolvitur in aliud in diverso genere; omnia autem in Auctoritatem incretam, Dei dicentis, per simplicem duntaxat adhesionem objecti materialis, propter formale. *Hac explicatio*

NON SATISFACIT. Quia non responderet ad punctum difficultatis: quererere enim restat, An haec propositio, *Increata id Auctoritas dixit*, sit in terminis nota vel non: redibitque argumentum supra factum; querere que restabit, quia per simplicem adhesionem objecti materialis, propter formale, fieri possit assensus, si propositio dicta, non sit ex terminis nota.

EXPLICAT Tertiò. Resolvit fidem in lumen fidei, quo DEUS illuminat mentem nostram. *Hac explicatio*

NON SATISFACIT. Quia confundit principium effectivum, cum formali, & motivo, hic autem non queritur de principio effectivo, quale est illum lumen.

EXPLICAT Quartò Granado, docens motivum fidei & ultimum resolutorium, esse auxilium quoddam Dei actualē, quod non quidem habet se per modum principii effectivi, sed per modum concursus actualis, quod DEUS illuminat mentem credentis, & ita manifestat illi veritatem objecti credendi, ut crediturus creditur connectionem Divini testimonii, cum objecto credendi.

Hac Sententia immerito impugnatur quasi coincidat cum Hæreticis, qui fidem suam in instinctum internum resolvunt: nam Hæretici admittentes instinctum internum, non in hoc sunt Hæretici, quia illum admittunt, nam etiam Catholici dicere possunt; se instinctum internum ad fidem habere; internamque securitatem de rebus fidei. Sed in hoc sunt Hæretici: quia ad illum internum instinctum recurrunt, ita, ut rejiciant omnem aliam externam regulam, quia ille spiritus internum reguletur, proptereaque appellatur spiritus privatus. Nihilominus *hac explicatio*

NON SATISFACIT. Quia instinctus ille, non est motivum assensus summè infallibile: major enim est infallibilitas immediate dicentis Dei. Deinde nullo modo est ultimum resolutorium: Si enim queram, Cur credas Trinitatem? respondebis, quia Deus revelavit qui est verax. Quod si queram de hoc præcisè, quare sit verax, & unde tibi constat esse illum veracem: certe id non resolves in instinctum tuum, tanquam in

motivum, sed tanquam in proponentem illam veritatem? hic autem queritur non de propositione, sed de resolutorio.

EXPLICAT Quintò Ripalda disp. 3. num. 5, quod huic principio, Deus est verax, assensum immediate propter se, & non propter aliud. *Hac explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia. Assensus tunc fieret propter intrinsecam veritatem illius propositionis, hic autem assensus non potest esse de fidei ut dictum supra. Tum quia, si illi propositioni non propter aliud assentiremur, id ideo esset, quia nihil notius est, quā Deum esse dignum fide & veracem. Sed haec ratio non convincit: quia quamvis dicto objecto nihil sit notius, notitia Theologicā & Metaphysicē; salutem tamen est, quod etiam sit notum notitia fidei: haec enim non potest esse propter aliud, nisi propter. *Quia dicitur*. Quod vero assumit Ripalda; fidem soli objecto secundario assentiri propter revelationem, & non primario, id non convincit: quia hoc ipsum non probatur, nec ostendetur quā adhuc ille assensus, sit futurus fidei. Deinde primarium objectum fidei, est etiam Dei existentia, & tamen assentiri huic objecto possumus: quia dicit: Ego sum qui sum. Tum quia & esset ille assensus fidei ut supponitur, & non esset: quia nihil conditivum sui, ab aliis, eandem veritatem attingentibus assensibus, in præcisa ratione assentendi habet, si inniteretur intrinsecæ objecti veritati. *Descendamus ad alias sententias.*

Punctum Difficultatis 1.

An ultimum resolutorium Fidei sit Auctoritas Ecclesiæ?

AFIRMAT Medina Bannez & alii. Porro Auctoritas Ecclesiæ duplex cogitari potest: una quidem humana, in quantum dicit collectionem hominum Doctorum & Sanctorum, sub uno capite toto orbe sparlorum: Secunda Auctoritas Ecclesiæ, est quasi Divina, sita in speciali assistentia Spiritus Sancti, secundum quam eam gubernat ne erreret. *Hac explicatio*

NON SATISFACIT. Primo, quia non tangit punctum difficultatis. Credo v. g. Deum esse Trinum; quero cur? respondebitur, quia DEUS revelavit, quero unde constet quod revelavit? respondebitur, quia ita dicit Ecclesia; quero omnino in terminis quod quidquid dicit Ecclesia est verum, & quia hoc dicit Ecclesia; & in primis quod hoc dicat Ecclesia non est nisi notum: quia hoc dicit tibi tuus hic & alter in fide Magister, qui non sunt Ecclesia: & ad maximum est hoc tibi notum per sensus & notitia morali. Ergo resolvit fidem, vel in notum sensuum vel in aliud fallibile. Quod attinet ad illam aliam partem. Quidquid dicit Ecclesia est verum: quomodo id est ex terminis notum. Ergo illi propositioni assentiris propter aliud.

aliud. Ergo prior illa non fuit ultimum resolutum, & de illo alio querendum restabit: est né notum in terminis:

NON SATISFACIT Secundò. Quæro an fides Apostolorum & nostra sit ejusdem speciei vel non, idque in ratione motivi? si ejusdem speciei; ergo immerito assignasti duplex motu in fidei, nempe veritatem Divinam, & Auctoritatem Ecclesiæ, quæ eriam quæ participata, specie distinguitur ab increata Auctoritate. Si autem est diversæ speciei, dicetur id contra communem sensum. Et deinde non satisficiat præferri difficultati; queritur enim hic de motivo fidei, non ratione subjecti alicujus particularis, sed de motivo ex ratione objecti, quod scilicet competat omnibus actibus, quicunque sunt actus veræ fidei. Jam autem credebat aliquid Adam & Apostoli, & non propter Ecclesiæ propositionem.

RESPONDEBIS, quod motivum fidei, ut sic sub distinctione concipi debeat, quod scilicet sit assensus, vel propter Auctoritatem Ecclesiæ, vel propter Auctoritatem Divinam attestatum.

CONTRA est. Tum quia si duæ illæ Auctoritates copulativè non accipientur, in quantum innitetur soli Auctoritati Ecclesiæ fides, non erit summè infallibilis, nec rigorosè Theologica. Tum quia illæ duæ Auctoritates, vel convenient in ratione communis motivi fidei, vel non convenient, si convenient, illa potius ratio communis, erit resolutum. Si non convenient, non satisficiat difficultati: quia hic queritur de ratione, in qua, convenient etiam motivi: quia queritur de ratione, in qua, convenienti actus. Tum quia redibit argumentum immediate factum. An scilicet fides ex hoc motivo elicita, sit eadem specie, cum fide ex hoc alio motivo elicita.

NON SATISFACIT Tertiò. Quia fides neque potest resolvi in humanam Auctoritatem Ecclesiæ, neque in divinam; non in humanam quia quamvis hæc magna sit, nihilominus non est ex sua ratione formaliter infallibilis; non etiam resoluti potest fides nostra in Auctoritatem Ecclesiæ Divinam. Quia fides nostra, ex suo motivo, debet esse summè infallibilis & Divina; non est autem ex suo motivo summè infallibilis: quia major est infallibilitas per essentiam, quam per accidentalem assistentiam. Nec videtur quomodo esset fides illa Divina ob illam assistentiam, quæ participativè est quid Divinum. Sic ut quod sit propter hominem, non est ex eo præcise Theologicum, quantumvis homo dicat participationem Divinitatis eamque etiam infallibilem; quia suæ entitati innexam. Pensandum quomodo alias hæc sententia impugnari soleat.

IMPUGNATUR Primò. Quod scilicet Adami fides & Apostolorum non resolvatur in Auctoritatem Ecclesiæ.

RESPONDETUR. Hoc ipsum concedere Medianam. Hinc ut teneat Argumentum, restaurari debet ex dictis supra.

IMPUGNATUR Secundò. Auctoritas Ecclesiæ nobis innotescit per Auctoritatem Divinam: Cur enim credis Ecclesiam non posse falli? quia id Deus dicit. Si interim queratur cur id Deus dixerit? respondes quia Ecclesia dicit, en appetum circulum.

RESPONDERI posset. Sicut in simili Hæreticis respondetur. Triplex est classis hominum cum quibus agi debet; sunt enim vel Ethnici, qui aliunde Ecclesiam non habent cognitam, vel Hæretici, vel Catholici: Si Ethnici, illis Auctoritas Scripturæ non potest per Ecclesiam probari, nec Ecclesia per Scripturam, sine manifesto circulo: Assumeretur enim ignotum ad ignotum, cum tamen probatio legitima, debeat esse à noto ad ignotum, vel à notiori ad ignotius. Quamvis ubi illis postea Auctoritas Ecclesiæ, per motiva credibilitatis fuerit cognita, possit illius Auctoritas assumi, in motivum probandi Scripturam. Quoad secundam classem, hoc est, Hæreticorum attinet; cum ipsis etiam agendo non potest directè assumi Auctoritas Ecclesiæ ad probandum Articulum, hanc enim negant. Sed immediate debet assumi primo Scriptura, ad probandum Auctoritatem Ecclesiæ, qua illius Auctoritate probata, posset postea illa assumi ad probandum Articulum. Jam enim non assumetur aliquid ignotum, sed esset regressus demonstrativus, similis ei, cum causam per effectum aliunde cognitum, & effectum per causam notam probamus. Quoad tertiam classem attinet, hoc est, Catholicos; cum ipsis supponatur æquè nota Scriptura ac Auctoritas Ecclesiæ, tunc ad invicem se ostendent, nec sicut probatio propriè dicta, in qua sit progressus secundum conditionem noti ad ignotius; sed potius manifestatio unius in alio; ad eum modum quo specula sibi opposita, in seipsis invicem representantur & apparent. Dicerent ergo oppositi, quod scilicet in auctoritatem Ecclesiæ resolvant fidem, tanquam aliunde cognitam, & non ex sola Scriptura, licet habeat etiam in Scriptura testimonium: neque enim committitur tunc circulus, quando assumitur aliquid aliunde etiam notum. Sed de hoc arguento alias etiam dicetur.

IMPUGNATUR Tertiò. Quia resolvendo saltem partialiter fidem in Auctoritatem Ecclesiæ, resolveretur in aliquid non Divinum, hoc autem non debet admitti: quia sicut de mysterio Eucharistia canit Ecclesia; ita & in præsenti dici potest. Sola fides sufficit; ad quod alludit etiam Augustinus, contra epistolam. Fundamenti capit. 14. *E credimus non hominibus, sed ipsis Deo, animam nostram firmanti & illuminanti.* Unde & Joan. 12. dicitur. *Qui credit in me, non credit*

credit in me, sed in eum qui misit me & C. 2. Doctrina mea non est mea.

RESPONDERI posset fidem non esse adæquatæ Divinam, si nomine adæquatæ fidei Divinæ intelligatur fides secundum totam latitudinem sui motivi. Si autem nomine fidei adæquatæ, intelligatur fides, pro principali, à quo sit denominatio, habens pro motivo Auctoritatem quæ est Deus, sic sumpta erit adæquatæ Divina: pro principali enim respiciet semper Deum; ad eum modum quo homo dicitur adæquatè & completè rationalis, quamvis non nisi principalis ejus pars intelligat. Dictum illud *Sola fides sufficit* hoc solum vult, quod nullus sensus exploret veritatem corporis Christi in Eucharistia, sed sola fides; quod verum est, eam resolvendo etiam in Auctoritatem Ecclesiæ: quia quia movebit ad fidem, adhuc sola fides sufficiet. Et sicut per arguentes revelatio intrat formale fidei, quamvis illa sit quid creatum; nec id obest ut sit Divina; ita nec obicit Auctoritas Ecclesiæ. Augustini verba verificantur: quia etiam credere propter Auctoritatem Ecclesiæ est credere propter assistantem Spiritus Sancti; adeoque propter aliquid Divinum. Locus ille S. Joan, non plus vult, quām esse identitatem naturæ inter Patrem & Filium, hinc qui credit, credit in Patrem, credit & in Filium. Quando autem Petrus dicitur immediate motus, ad credendum Divina Auctoritate, poterit adhuc movere Auctoritas Ecclesiæ: quia & hæc adhuc non est revelatio carnis & sanguinis, sed aliquid Divinum. Cæterum hæ rationes possunt ex allatis supra restaurari.

DICES Primo in oppositum esse Auctoritas.

PRIMA AUCTORITAS Sanctæ Scripturæ. Actorum 16. dicitur, quod Deus aperuerit cor Lydiæ, ut intenderet illis, quæ à S. Paulo dicebantur & i. Joan. 2. qui novit inquit Deum, audit nos, qui non est ex Deo, non audit nos.

RESPONDETUR. Primum locum non plus probare, quām quod gratia Dei prævenerit Lydiam ad intelligendā & capienda mysteria fidei. Secundus locus non convincit: quia non dicitur cum qui est ex Deo, audire illos & propter illos dicentes assentiri; quod tamen probari debuerat: sed Apost. tantum dicit, eos qui DEUM norunt, recipere doctrinam Apostolicam.

SECUNDA AUCTORITAS est S. Augustini, contra epist. Fundamenti. cap. 5. *Evangelio non credere, nisi me Ecclesiæ commoveret Auctoritas.*

RESPONDETUR. In illo commovere, involvi non rationem causæ formalis, sed rationem applicativi, & sicut motu cietur calor, nec tamen motus, est ratio formalis calefaciendi, sed conditio & applicativum; ita & in præsenti.

TERTIA AUCTORITAS est S. Thom. hic q. 5. à 3. ubi, & aliás, docet fidei formale esse veritatem primam, secundum quod in Scriptura S. & doctrina Ecclesiæ manifestatur.

RESPONDETUR. Ly secundum, non reduplica motivum: quia illud jam dixerat in ante, esse veritatem primam sine ullo addito: Ly ergo illud secundum, innuit, ubinam continetur Doctrina fidei, nempe in Scriptura & Propositione Ecclesiæ.

DICES Secundò. Si petatur à fidei cui credere Christum esse Deum? responderet quia hoc Deus revelavit. Si queratur unde conseruatur id Deus revelari? respondet quia Ecclesia Spiritu Sancto directa, hoc me docet: ita autem responderi debere probatur: quia unaquaque res debet in illa principia resolvi, ex quibus nascitur; fides autem nostra nata est ex doctrina Ecclesiæ, Apostolorum autem fides, nata est ex immediata revelatione. Ergo fides nostra, in Auctoritatem Ecclesiæ, Apostolorum, in immediatam revelationem, resolvenda.

RESPONDETUR. Quando pro ratione credendi adfertur Auctoritas Ecclesiæ, non adfertur ratio formalis motiva, sed applicativa: ad eum modum, quo pro ratione uestitionis redditus applicatio ignis. Ratio allata multum probat, nempe quod ars Syllogisandi, inventa ab Aristotele, in eodem Aristotele resoluta fuerit in principia lumine naturæ nota; nostra autem Syllogisatio, in Magistros, qui nos illam docerunt. Porrò res in eadem principia resoluta ex quibus nascitur, non tanquam applicatis sed tanquam constitutivis.

DICES Tertiò. Hæretici ideo sunt Hæretici, quia fidem suam non resolvunt in Auctoritatem Ecclesiæ.

RESPONDETUR. Ideo sunt Hæretici, quia negant regulam in proponendo res fidei infallibilem esse Ecclesiam, quod tamen est revelatum.

DICES Quartò. Auctoritas Ecclesiæ habet per modum organi & instrumenti Divini, & habet se sicut Moyses & Prophetæ, qui fuerint instrumenta revelationum Divinarum. In humanis autem testimonium Nuntiū seu Leges intrat partialiter assensum fidei humanæ.

RESPONDETUR. Organum & instrumentum non se habet per modum motivi, sed explicativi, propter quid credi debet. Negatur item in Moyse resolutam fuisse fidem. Instauratio de Nuntio pro nobis est; quia ille non moveret nisi Auctoritate, sed solus Princeps, cuius est Legatus. Quāvis autem nuntius in humanis partialiter ingrederetur fidem humanam, non fore absurdum; fore autem absurdum, si ingrederetur fidem Divinam Auctoritas Ecclesiæ: quia fides humana non est summè infallibilis, secundum Divinam. Si summè infallibilis, debet habere motivum summè infallibile, quod non est, nill Deus.

DICES Quintò. Ex hoc ipso quod aliquid ab Ecclesia proponatur credendum, rectè inferatur, id est de Fide.

RESPON-

R. P.
THEODO
zianowsk
Tomi VI. I

D. VI

RESPONDETUR. Inferti id rectè esse de fide, ex eo quòd Ecclesia sit regula certò & infallibiliter proponens, tanquam quid revelatum, quod est revera revelatum. Sed non rectè infertur esse de fide; quasi ipsa, sit ratio formalis credendi; assentientiæq; Spiritus S. non est in ordine ad comprehendendam Ecclesiam in ratione motivi formalis fidei; sed in ordine ad comprehendendum, ut habeat rationem infallibiliter proponentis.

Punctum Difficultatis 2.

In quid alii resolvant hoc principium: Quod

Deus dicit verum est?

Lugo disp. 1. sect. 6. & 7. proponit modum quandam solvendæ præsentis difficultatis, quem est necesse hinc examinare.

DOCET Primi. Quod assensus fidei fiat faltem per discursum virtualem v. g. revelatio Divina fallere non potest. DEUS autem revelavit verbum esse hominem. Ergo verbum est homo; quæ omnia cum possint uno actu attinigi, confident discursum nonnisi virtualem.

DOCET Secundi. Prædictam propositionem revelatio Divina fallere non potest, æquivalere huic: Deus est summè verax; additque veritatem quæ concurrit ad actum fidei, esse tam veritatem in dicendo, quam cognoscendo.

DOCET Tertiò. Assensum de summa DEI Autoritate, qui ad credenda revelata mysteria dicit, debere quidem esse supernaturalem & elicitem à fide, non tamen fieri propter revelationem talis objecti. Sed hæc Suprema DEI Autoritas abunde agnoscitur, ut possit movere ad credenda alia, propter revelationem. Rationes hujus dogmatis infra attingentur.

DOCET Quartò. Non multum, referre: An assensus fidei de Veracitate Divina, ultimò resolvatur in Deitatem ut voluit Aureolus; rationem reddit: qui adhuc assensus ille non minus est Theologicus: haberet enim pro objecto formali ultimum naturam Divinam.

DOCET Quintò. Posse etiam defendi, quod ipsa veracitas DEI sit ultimum motivum, in quod resolvitur assensus fidei, dicitque duplenter posse affirmari eam perfectionem de DEO. Primi absolute dicendo DEUS est summè verax; & tunc debet id colligi, ex alio medio; idque idèo: quia sicut ex sententiâ Dei non possumus in hac vita cognoscere, nisi ex revelatione vel ex Creaturis; sic & perfectiones Dei, non possumus affirmare absolute, nisi per aliquod medium vel revelationis, vel alterius argumenti. Secundo possumus veritatem Dei affirmare non absolute, sed sub conditione, hoc est, si Deus loquitur, loquitur verè; & hic assensus, non videtur indigere alio medio, sed posse ex apprehensione terminorum fieri: si enim penetrerentur termini, quod scilicet

cet DEUS in suo conceptu sit Ens primum, summè perfectum, & simul si apprehendatur, quod veracitas summa sit maxima perfectio naturæ intellectualis, statim ex terminis constabit, si sit DEUS, debere esse summè veracem. *Hæc doctrina*

NON SATISFACIT PRIMO. Quia attendendo ad dogma quintum. Quæro, an conditionata illi: si Deus est, verax est, assentiamur immediate, vel non. Si non assentiamur immediate. Ergo non respondet ad punctum: assignare enim debebat ultimum resolutiorum, atque adeò, cui immediate assentiamur. Quod si immediate assentiamur illi propositioni. Quæro, an assentiamur illi, propter evidentiam illius vel propter aliud. Si propter aliud. Ergo non sit assensus immediatus. Sinon propter aliud contra erit.

Tum quia illi propositioni, Deus est verax, ab solutè spectata, non assentimur immediate propter illam ipsam, eò quod DEI veracitas absoluta, sicut & existentia, per Lugo, præter revelationem, nonnisi ex Creaturis, colligi possit. Ergo & illa conditionata: Si sit Deus, verax est, non habebit assensum immediatum, sed ejus veracitas nonnisi ex Creaturis colligetur: non enim appetet major ratio de una, quam de alia. Et sicut quod alicius rei est causa quodad esse in statu absoluto, est etiam ejus causa conditionata, quodad esse conditionatum, ita quod est nonnisi unica ratio motiva alicius pro statu absoluto, erit etiam ratio motiva pro statu conditionato, imò hoc ipsum præstit Lugo: nam illam etiam Conditionatam veritatem, tanquam ex ratione colligit, quod scilicet naturæ rationalis proprietas sit, veracitas. Tum quia ex vi hujus doctrinæ sequitur resolvi fidem in aliquid evidens naturaliter, adeoque in lumen naturæ, subiectu turque Formalitas: Quæ Theologicæ fidei, quæ debet defendi. Quod autem ille assensus pendeat à principio supernaturali effectivo, impertinens est ad prætentem materiam, quia hic quæritur de Formalitate Theologicæ fidei, ex parte motivi. Tum quia etiam in hac materia potest similis circulus vitiosus ostendi, qualem opponit alius de Lugo. Sit verbi gratiâ articulus: Credo DEUM esse; quæro, cur est credendum DEUM esse? respondes: quia Deus dixit, & verax est; quero quare est verax? respondes: quia si si DEUS, necessariò est verax. Et quia conditionata trahit semper secum, & supponit sequentiam statu absoluto, etiam tunc supponetur esse DEUM veracem; de quo ipso esse, primò querebatur. Ipse Lugo num. 111. docet: quod ad dilectionem DEI absolutam non sufficiat assensus & cognitio solum conditionata; quomodo ergo sufficiet ad assensum absolutum fidei quod

(d)

Deus

DEUS sit, conditionata illa, si DEUS est, verax est.

NON SATISFACIT Secundò. Quia non potest admittere ultimum resolutorium esse Deitatem. Tum quia argumentum reddit factum supera; quia similis circulus virtiosus daretur, qualem alius objicit Lugo: Nam credis quod Deus sit, quia DEUS est verax, & se esse dixit? quæram quare est verax? respondebo quia est Deus, en circulum. Tum quia ista resolutio veracitatis in Deitatem, confundit resolutorium in ratione Entis, cum resolutorio in ratione Veri, quæ duo sunt distincta. Certè enim veracitas Petri in ratione Entis resolvitur in esse Petri; neque tamen quisquam dixerit, quod fides humana resolvatur ultimò, in esse hominis.

Tum quia ultimum hoc, quod ille dicit resolutorium, illemetipse resolvit in aliud: dicit enim quod DEUS sit, hoc non innote scere propter se, sed non nisi ex revelatione vel ex Creaturis. Quomodo ergo ly Deus est, erit ultimum resolutorium.

NON SATISFACIT Tertiò. Qui restaurari possunt argumenta, quæ sibi objicit Lugo, præoccuparique eius responsones.

Formatur ergo Ratio. Tum quia multi rudes credunt, quos certum est non formare cognitionem illam conditionatam, de Dei veritate & existentia. Status etiam conditionatus non facilitat cognitionem, & tam difficulter definitur: hoc in specie granum absolute sumptum, quam conditionate: cum statu excepto, nihil minus sit in illa conditionata, quam in absoluta propositione, quomodo ergo resolvetur fides rudium, in evidentiā dictæ conditionata. Quod autem dicit Lugo: Rudes cum majori firmitate assentiri, quia non vident rationes in oppositum, id non convincit: quia prius ostendi debuisset, quod rudes illam conditionatam, idque tanquam evidenter propter se, forment. Deinde ostendit Lugo in rudibus, quæ sit evidentiā ex parte subiecti & firmitas, de qua hīc non quæritur. Certum autem est, cum, qui parum novit, & tamen in oppositum non timet argumenta, non habere hoc ipso ex parte objeci cognitionem evidenter, sed obstinationem quandam in sentiendo, quæ certè non est evidentiā, adeoque si hæc solum sit in rusticis, non resolvetur fides illorum in evidentiā dicti principii, propter se, scilicet immediate assentiendo, quod Deus sit verax.

Tum quia Quæro: An assensus illius primi principii, sit certior assensu Incarnationis, aut æquè certus, an non? Si æquè certus vel certior, unde hæc illi certitudo? præcipue cum sit illi communis, cum alius notiis scientificis, attingentibus illam veritatem: Si DEUS est, verax est; & tamen certitudo scientifica non est summa ut fidei, neque ita certa, ac dum assentior: Quia DEUS dixit. Si autem non est certior,

nec æquè certus assensus illius principii, ac assensus de Incarnatione, quomodo salvabitur illud axioma, benè procedens de rationibus formalibus: Propter quod unum quodque tale & ipsum magis. Recurrere autem ad certitudinem, ex ipso habitu fidei oriundam, non tenet: quia hic quæritur de certitudine moriva, non de certitudine oriunda, à principio effictivo.

Tum quia concedimus quidem habitum fidei, posse se extendere ad duplum illum assensum, hoc est veracitatis Divinæ & mysterio, sed non probat Lugo, quod & quomodo extendat, se ad assensum dicti principii, cum formalitate summæ certitudinis, & salvando formalitatem fidei, quæ videret semper formalisari, non nisi per Ly quia dicitur.

Deinde non minus est opposita incertitudo certitudini quam in evidentia evidentiæ: hinc si non potest fides esse principium incerti assensus, quomodo poterit esse principium evidens assensus, qualem ille ponit, circa illam propositionem: DEUS est verax. Imò hoc ipso sequeretur, quod etiam assensu fidei circa Incarnationem deberet esse evidens, quantumvis minus assensu principii: si enim certitudo motivi communicat suam certitudinem objecto. Ergo & evidentia principii, communicabit evidentiam objecto, seu mysterio; & sicut evidentia principii naturalis communicat suam evidentiam assensui & objecto, ita & evidentia principii fidei, communicabit evidentiam mysterio. Quod ipsum in hoc resolvitur: sicut principium se communicat in motivum objecto, ita necesse est, ut communicet quidquid illi identificatum est realiter. Cum ergo evidentia sit identificata illi, etiam evidentiam communicabit. Neque dicas, quod de ratione actus fidei, sit, non esse evidenter, consequenter non potest illi communicari, tanquam subiecto incapaci evidentia. Non inquam id dicas: Inferam enim, & posse esse actum fidei evidenter, & non posse: non posse quidem ut tu dicas, posse autem: quia potest elici propter motivum evidens. Necvidetur quomodo actus, qui potest elici propter motivum evidens, non posse esse evidens. Cum illius evidentia, sit evidentia principii; & si capax est hujus motivi, capax etiam erit communicandorum sibi prædicatorum motivi, quæ motivum est, inter quæ, est evidentia.

Neque valet ulterius si dicas. Sicut non communicatur à principio ratio principii objecto ad quod movet, ita nec communicandam evidentiā: non inquam valet: hoc enim, quod est non communicari rationem principii, non aliud est, quam quod motivum, ad assensum illius objecti, sit hoc principium, non è con-

R. P.
THEODO
zianowsk
Tomek
D. VI

verso. Et si communicaretur illi ratio principii, hoc ipso non esset iam objectum, cui propter principium, fieret assensus. Jam autem per omnes, communicatur evidentia objecto, per ipsummet principium. Hinc si à principio, communicaretur ipsi objecto, ratio principii, destruereatur ratio distinctionis inter illa, quæ non destruitur ex communicatione evidentiae, immò si principium communicaret suam certitudinem objecto, non communicando identificatam realiter evidentiam, daretur in principio aliquid impossibile, nempe distinctio virtualis in ordine ad prædicata physica, qualia sunt communicare certitudinem, non communicare evidentiam, quæ cum illa est idem realiter: supponitur enim evidentiam, non esse meram denominationem secundò intentionalem.

Punctum Difficultatis 3.

In quid per Alios resolvatur hoc principium: Sed id Deus dixit?

Examinanda est iteratò hic mens Lugonis, qui ad hoc explicandum.

DOCET Primi. Quòd revelatio non sit tantum conditio sine qua fidei, sed aliquo modo ratio formalis, sive proxima sive ultima.

DOCET Secundi. Assensum hujus propositionis: Id Deus dixit, esse immediatum, & ex apprehensione terminorum; non esse tamen evidenter, sed obscurum, licet sit certus.

DOCET Tertiò. Eum assensum eliciat habi-
tus fidei: quia licet in naturalibus aliis sit assen-
sus principiorum, & aliis Conclusionis, id ta-
men non procedit de habitu fidei; quia hic cùm
sit per modum potentiae, idemmet, extenditur
ad assensum principii, & Conclusionis.

DOCET Quartò. Licet non sit necesse ad fidem, ut nobis objectum illius immediate reveletur, necesse tamen esse, ut proponatur tan-
quam alicui immediate revelatum; loquente
tunc nobis Deo per os illorum, qui mysteria re-
velata proponunt, & appellari pergit Locutio
Dei, hæc illorum propositionis: estenim quasi lo-
cutio mediata Dei. Unde Psal. 40. dicit Da-
vid: *Lingua mea calamus scriba. Actor. 1. sicut
predixit Spiritus Sanctus per os David.* Augu-
stinus epistola 79. q. 6. Miracula loquelaum DEI
appellat.

DOCET Quintò. Assensum qui sit mediata revelationi, hoc est propositioni Parochi, esse immediatum, quamvis obscurum, dicitque eo cau-
lo, non fieri talem discursum: Omnis testi-
fatio taliter facta est locutio Dei; hæc testifi-
catio est talis. Ergò est locutio DEI. Sicut
enim quando audio Petrum non discurro, omnis
vox talis est vox Petri, sed comparo immediatè
vozem quam audio, cum idea vocis Petri; ita
comparo immediatè locutionem Parochi, cum

idea quam habeo de locutione mediata DEI. Concluditque nos quidem omnes, non credere propter immediate nobis factam revelationem; possumus tamen credere propter revelationem mediata: quia nobis hæc doctrina ex parte DEI proponitur, & quidem cum tanta eviden-
tia, quam depositit DEI locutio. *Hec explica-
tio*

NON SATIS FACIT Primi. Quia hanc propositionem: Id DEUS dixit, & ponit esse ultimum resolutorium fidei, dicit enim illum assensum esse immediatum, & non ponit: quia resolvit hoc ulterius in propositionem Parochi, cum tanta evidentia propositionis, quæ non potest haberi nisi pro eo, quod hoc DEUS dixit. Jam autem nec ipsa propositione Parochi est ultimum resolutorium: quia quæram, cur credis Incarnationem? quia DEUS dixit. Cur eredis DEUM dixisse? quia Parochus proponit cum tali evidentia motivorum, quæ non potest haberi, nisi pro DEI locutione. **Quæ-
ro** ulterius: Unde id habetas, quod judices ita proponere Parochum sicut oportet ad propositionem locutionis Divinæ: ultimò id resolvet in ideam quam habes de propositione debita locutionis Divinæ: en locutionem Parochi resolvet in ideam: de qua ipsa idea quæro. An al-
assensus illi propositioni, secundum quam judicas, illam ideam esse ideam propositionis debitæ Verbo DEI, an inquam assensus illi, fiat per fidem, an per lumen naturale; si fit assensus, vi-
luminis Naturalis. Ergo fidem non resolvis in aliiquid Divinum & summè infallibile; si per fidem. Ubi obsecro est revelatio seu dictio DEI, de ista idea, viderisque relabi in circulum, quia DEI dictio per ideam, ideam per DEI dictio explicat. Tum quia de utroque illo, scilicet de idea & propositione Parochi quæ-
ro: An ille assensus sit evidens an invidens? Si est evidens, cur obtruduntur illi termini, quod scilicet proponatur mysterium cum tanta evidentia miraculorum, martyriorum &c. Neque valet si dicas, quod illa evidentia se habeat non nisi per modum conditionis, sine qua non; dicam enim etiam illam propositionem Parochi, habere se non nisi per modum conditionis. Si autem illa propositione erit evidens. Ergo & assensus erit evidens: nam utrumque motivum & quod DEUS sit verax, & quod DEUS dixerit, secundum resolutorium suum ultimum, habent evidentiam. Rursum si ille assensus est evidens, resolvet fidem in aliiquid naturale. Imò resolvet etiam in perceptio-
nem sensibilem, & auditionem verborum Pa-
rochi, tibi propositorum.

Tum quia cùm assensus illi propositioni: hæc est vera idea modi proponendi, qui debitus est propositioni Verbi DEI; ostende mihi unde illa propositione habet infallibilitatem, & me-
retur assensum infallibilem? Si ex tuo ju-
(d) 2 dicio

dicio. Ergò resolvit fidem in aliquid naturale. Si ex Dei revelatione. Ergò das processum in infinitum. Nam de illa alia revelatione, que revelabat illam ideam redibit quæstio. Tum quia hic queritur resolutorium univercale, quod non est illa propositio Parochi cum tali evidētia. Nam est tanta excellentia Divinæ Majestatis, ut ei etiam non adserenter miracula credi deberet, modò aliunde prudenter judicetur dixisse, laudabilisque actus est: Paratus sum credere istis omnibus, modò mihi aliò medio constet Deum loqui, quem actum videtur elicuisse. S. P. IGNATIUS, dum dicebat etiam si Scriptura periret, se crediturum ex iis, quæ sibi Manresæ patficerat Dominus. Tum quia quæ assumit Lugo dogmate quinto, non convincunt; nam quod non discurrat audiens vocem Petri, an si vox Petri, id referri debet in evidentiam sensuum, qualem evidentiam non habeo in illa propositione Parochi, nisi velim resolvere fidem in experientiam sensuum: idemque dicendum est, cur non discurrat de albedine, quando video albedinem.

ADDO: Casu, quo aliquis nunquam vidisset albedinem, vel nunquam audisset vocem Petri, posset uterque discurrere, ut si illi dicatur qui nunquam vidit albedinem, quod sit disaggregativa visus, describaturque qualitas vocis. Sicut ergò in illis, negotio experientiæ de albedine, & voce Petri, fundat discursum; sic & negotio evidentiæ, tam sensuum quam principiis ex terminis noti, fundare potest in fidelis, discursum: An talis beatæ esse propositio, nomine DEI.

NON SATISFACIT Secundò. Tum quia sicut non sunt multiplicanda Entia sine necessitate, ita nec rationes formales, & quod potest esse conditio, vel applicativum, debet esse, ea serie contentum. Sufficit autem ut propositio Parochi, sit per modum applicativi, præcipue cùm etiam judicium antecedens de motivis creditibilitatis, resolvatur in illam evidentiam, quod est distinctum à fide. Cur ergò idem resolutorium utriusque erit? cùm ipsa resoluta, quæ talia, sint distinctissima. Tum quia si quæram, cur credas Deum esse Trinum? respondebis: quia Deus dixit; unde constat quod dixerit? respondebis: quia Parochus dixit cum evidētia debitaverbo Dei; quæro cùm Parochus interdum proponere possit, eadem allegando pro falso persuadendo, quæ allegavit pro verbo DEI, unde sciam, quod id sit verum vel falso? recures ad revelationem. Ergò illa potius erit resolutivum, vel de illa ipsa quæram, unde constet quod hoc Deus dixerit?

Tum quia hunc eundem medium terminum, urgendo, dici potest. Illa propositio cum tanta evidētia motivorum potest fundare articulum fidei, casu, quo res sit revelata, & convincatur audiens: interdum non potest fundare. Ergò hoc, quod est propositionem illam esse ta-

lem, præter illam talem, aliquid plus requiritur, & hoc potius erit resolutorium fidei. *Neppe valet sedicas.* Interdum etiam principiis Lumen naturæ notis, non præbetur assensus, tamen principia; ita & illa propositio, erit ultimum resolutorium, quamvis illi interdum non præbatur assensus. Non inquam valet: quia negotio assensus, oriretur ex debilitate ingenii & ad illud probandum, non assumetur quidquam, nisi sola induc̄tio. Jam autem etiam prudentes, possunt negare propositionem Parochi, esse sufficientem & ad sufficientiam probandam non assumetur Inductio, sed aliquid aliud: quod à posteriori monstrat, non esse illud ultimum resolutorium: nam ultimum resolutorium quæ tale, in illo genere, nec à priori, nec à posteriori probari debet, sed esse ex terminis in illo genere notum.

NON SATISFACIT Tertiò. Quia argumenta quæ sibi opposuit Lugo urgeri possunt. *PARVUM ARGUMENTUM* est: quia si DEUS loquitur nobis mediante Parochio, deberemus illud credere sicut Prophetis, sequereturque Parochum habere infallibilem Autoritatem inponendo.

RESPONDET Lugo. Non habere Autoritatem permanentem, habere tamen actualē, tunc, cùm proponit cum sufficientibus motis creditibilitatis: ad Dei enim providentiam spectat, ne in illis quæ tali modō proponit, decipiat Auditores.

CONTRA est. Tum quia non raro Parochus proponit tanquam articulum fidei etiam ea, quæ errores sunt, ut indubie contingebat, quando primum suadebatur V. G. Lutheranismus: ipse est item proponere tanquam articulum fidei, quod nondum definitivit Ecclesia tanquam articulum fidei. Ergò appetat non habere illorum actualē assentiam infallibilem.

Tum quia quamvis immediatē non possit miraculum verum fieri in comprobationem erroris, potest tamen adduci in confirmationem doctrinæ falsæ, quod tamen aliis servit, ad propendum articulum verum.

Tum quia spectat quidem ad Divinam providentiam eamque obligatam, ne omnes Magistri errent in proponenda doctrina fidei, erraret enim Ecclesia universa, nisi ad miracula recurratur. Sed non est obligata providentia DEI, ne hic Parochus erreret, quomodo ergò inferri poterit, habere illum infallibilem Autoritatem actualē. Deinde hæc doctrina videtur supponere, quod in Prophetis fuerit aliqua Autoritas permanens, & tamen nullum est fundamentum id afferendi.

SECUNDUM ARGUMENTUM est, quod sic proponit: Accipiamus testimonium Parochi, prout condistinctum ab immediata revelatione Dei, illud testimonium non est testimonium & dictio Dei, sed verè testimonium hominis. Ergo

R. P.
THEODO
zianowsk
Tom. I. et II.
D. VI.

vel resolvitur fides in aliquid humanum, vel propositio illa Parochi, non est ultimum resolutoriū.

RESPONDET Lugo. Quod propositio Parochi, licet non denominetur a seipso sola, testificatio Dei, ipsa tamen etiam prout condistincta a revelatione præterita Dei, est, denominaturque testificatio mediata DEI, hocque illustrat instantis.

CONTRA est. Tum quia Nego illam propositionem Parochi, prout condistinctam a revelatione præterita, esse quæ denominatur testificatio mediata DEI. Nec id probat de Lugo. Sed dico esse testificationem merè humanam de objecto Divino, sicut testimonium testis, sequitur conditionem ipsius, & non conditionem ejus quod testatur. Tum quia Instantia quam adfert de veritate propositionis non convincit. Nam quod propositio vera, quæ independenter ab objecto non habet veritatem, & tamen est vera, ipsa sola prout condistincta ab objecto, in id reici debet; quia sola prout condistincta ab objecto, est conformis objecto: non enim objectum est conforme sibi ipsi; & tamen veritas in illa conformitate consistit: Jam autem nullum est tale fundamentum, ratione cuius, testimonium Parochi, præcivum a revelatione immediata, habeat prædicatum sui constitutum, in ratione testimonii DEI mediati.

Tum quia Instantia adducta de characteribus non convincit. Nam quando resolvitur fides humana in characteres, non resolvitur unquam tanquam in motivum formale, sed tanquam in effectum, & applicativum veritatis. Hinc si tener paritas, etiam testificatio Parochi, deberet esse effectus & applicativum motivi formalis, non autem motivum formale. Rursum quatinus characteres forent ultimum resolutoriū fidei humanae, non dejiceretur adhuc fides humana, a gradu fidei humanae, cum tam character, quam immediata testificatio, intra gradum humani consistat: cum autem testificatio Parochi, prout condistincta a testimonio Divino immediato, non habeat gradum Divini, sit ut si fides illi inniteretur, dejiceretur a gradu fidei Theologæ.

TERTIUM ARGUMENTUM est. Ille qui negat Parochum sufficienter sibi proposuisse mysterium fidei. Vel potest adhuc aliunde credere mysterium, verbi gratiæ ex propositione quam sibi facit, vel non potest: Si potest. Ergo apparet ut in ante urgebatur, non esse hoc ultimum resolutoriū, & universale; vel habebitur fides innitens principio, quia DEUS dixit, non resolvendo illam in id, in quod deberet resolvi per Lugonem, nempe in propositionem fidei. Si autem non potest. Cur non?

RESPONDET Lugo. Verum quidem esse, quod non obligetur ad credendum aliquis, si

sibi sufficienter non proponatur, obligatur tamen ad credendum, si sibi sufficienter proponatur.

CONTRA est. Quia nihil appetet malitia & aliquis dicat, tu quidem sufficienter proponis. Sed ego propter tuam propositionem nolo credere, sed non nisi propter meam; est quidem malum si sibi sufficienter proponatur, nolle tamen credere: quia est simpliciter, nolle se subdere Deo attestanti; quæ subditio tota manet, si aliunde, & non ex propositione Parochi, moveatur ad assentum.

Punctum Difficultatis 4.

Fundamentum in Oppositorum & varie Responses.

Fundamentum hoc pro se assumit Lugo, nempe quod de Fide Divina, ita debeamus discurrere, sicut de fide humana; quod aliquot mediis probat. Fides autem humana interdum est assensus immediatus, & sapientia evidens, interdum obscurus & inevidens. Quando enim clare audio vocem attestantis, quam aliunde optimè cognosco, videtur esse assensus evidens, quo judico Petrum verbi gratiæ loqui, aliquando verò est minus clarus, ut si audiam vocem Petri distantis, vel videam Scripturam. Similiter ergo vox Dei loquentis, posset aliquando clare & evidenter audiri, & tunc assensus ille esset immediatus & evidens de locutione Dei; plerumque tamen non ita clare auditur, ut cum loquitur per Nuntios, & tunc quidem, licet obscurus & inevidenter possumus tamen immediatè credere, illam esse vocem seu nuntium aut Scripturam Dei. Addit, quod sicut quando loquitur Deus, vel revelat immediatè alicui, aliquod objectum potest id facere per revelationem inevidenter cognitam, ita ut possit dubitari, an non sit illusio? Sic potest id contingere in revelatione mediata, potest enim homo formidare, an hic sit nuntius Dei; nihilominus hoc non obseruit, quo minus inevidenter judicet homo, hanc esse vocem Dei loquentis, per illum nuntium. Sicut potest assentiri id Deum dicere, quod pavit esse illusionem.

Sed Concesso fidem Divinam & humanam proportionari, inde non sequitur, quod propositio Parochi, sit ultimum resolutoriū, de quo queritur. Deinde immixtum supponit fidem humanam resolvi in auditionem vocis: verò enim non credit loqui Petrum, quem audit aliquis. Sed certò physicè novit, habens notitiam intuitivam: nam ea quæ sensu percipiuntur, intuitivè noscit Anima. Immixtum itenit supponit fidem humanam resolvi in vocem vel characteres cognitos. Additum illud non convincit, nam quando dubito de immediata

(d) 3 reve-

revelatione, casu quo illi postea assentiar, non accipio aliud pro motivo, nisi illammet ipsam, quamvis assensum illi exemplò non exhibu- crim.

Econtra autem si dubitem de propositione Parochi, an sit nuntius Dei? an vera proponat? non resolvo id in ipsum Parochum, sed in veritatem transactam revelationis, seu quia proponit id Parochus, quod Deus dixit. Cum ergo in isto assensu, non redcam iterato ad propositionem Parochi, sed ad Deum dicentem, in quo ultimo conquisco, sit ut illa potius dictio DEI sit ultimum resolutorium, & non propositione Parochi.

RESPONDEBIS Primo. Etiam quod id DEUS dixerit, potest applicari falsis, & tamen DEUM dixisse, etiam per nos, est ultimum resolutorium.

CONTRA. Negatur ex parte Dei, posse dictio DEI applicari iis, quae sunt falsa, nos autem dictio Dei, non nisi à parte Dei se tenentem, ponimus pro formaliter. Propositione certe dictio DEI, potest esse etiam pro iis quae non dixit Deus, si non fiat ab Ecclesia sed à privato. Nos autem in talem propositionem, non resolvimus fidem, ut resolvit Lugo.

RESPONDEBIS Secundo ex Lugone. Quod motivum illud, compleatur etiam ex revelatione præterita immediata, ita ut sit unum complexum, ex præsenti propositione, & ex revelatione immediata; non tamen ita, ut singulæ partes illius complexi credantur immediate, sed una propter aliam, scilicet revelatio præterita, propter propositionem præsentem, quæ cum talibus circumstantiis facta, probat, quod procedat à revelatione DEI facta: idque explicat exemplum literarum. Si enim accipias epistolam Patris, quæ refert Petrum obiisse, credis propter Auctoritatem & testimonium Patris. Ubi motivum formale præter Patris veracitatem, est testimonio Patris, cuius Scripturam & characteres agnoscis, quæ quidem testimonio, non continet solum characteres secundum se, sed etiam actionem præteritam, quæ Pater illos formavit. Sine qua actione præterita, characteres secundum se, non sunt testimonio Patris.

CONTRA est. Tum quia etiam concessio illo complexo, querere restat quomodo illud sit ultimum resolutorium, cum necdum ex terminis constet? Tum quia quamvis in aliqua formalitate & consideratione, cur credatur revelatio Dei immediata, responderi possit per propositionem objecti. Nego tamen responderi per illam, tanquam per rationem formalem assentiendi, propter dicta supra.

Tum quia instantia illa de literis allata non convincit: Nam etiam actio præterita quæ talis, formativa characterum, non potest esse motivum formale & ultimum resolutorium, in ra-

tione fidei humanæ, quæ fides est. Sed nonnullum principium effectivum, ut quo, testimonio Patris, cui credo. Certè enim illa actio, non est testimonium, quod tamen respicit fides. Ego si revelatio illa immediata habet se sicut actus, nullo modo movebit fidem.

RESPONDERI posset tertio ex eodem. Propositionem factam à Parocco, dicere se ipsam in recto, & in obliquo dicere immediatam dictio revelationem, esse tamen rationem assentiendi, non nisi ratione ejus, quod dicit in Recto ut loquitur num. 154. Sicut dicimus intellectum nostrum appetitu innato tendere ad cognitionem veram, per quam perficitur, & tamen non perficitur intellectus, per totum id, quod cognitione vera involvit in obliquo: non perficitur enim objecto.

CONTRA est. Tum quia non est in hoc difficultas, quid dicat in Recto illa propositione, sed quomodo illa possit esse ultimum resolutorium. Tum quia sensus fidelium communis credidit potius fidem in illud obliquum: credunt enim fideles Trinitatem: quia id revelavit DEUS.

Tum quia instantia allata non convincit. Nam objectum, quæ tale, non est ratio perficiendi intellectum; consequenter nec perficitur intellectus resolvetur in illud; quamvis perditio intellectus possit connotare objectum. Jam autem Dei dictio, secundum se, fundatricum fidei; hinc quamvis illam dicas impetrari in obliquo, non sequetur exinde, quod illa non sit resolutorium fidei, & quidem sola & unica, ut quid ergo recurrat ad propositionem Patrochi tanquam ad motivum partiale?

Punctum Difficultatis

De Locutione mediata Dei,

Post Lugonem censet Haunoldus, quid motiva credibilitatis, propositione Patrochi sint testificatio & locutio Divina mediata: ut jam alii loquuntur, complementum locutionis Divinæ præteritæ, prout ad nos, & ad singulos in particulari, directa & derivata. In qua difficultate, videtur agitari quæstio de locutione exinde, quid sit mediata locutio? Si enim nomine mediata locutionis intelligatur, ipsa locutio Patrochi, quæ explicat, quid Deus aliquando immediatè locutus fuerit, hoc sensu propositione Patrochi, erit mediata locutio: vere enim explicat, quid fuerit Deus locutus, si proponit mysterium revelatum, sed videtur, hoc non metteri, titulum mediata locutionis Divinæ. Tum quia alius debet esse conceptus nuntiantis, quod hoc aliquis dixerit, & alius conceptus ejus, quod est loqui per aliquem. Hinc aliud est locutio mediata Regem per suum Cancellarium, & aliud est referre & docere aliquem, quod hoc Regi tibi dicat. Unde etiam in moralibus, aliud est docere mediata per aliquem, & aliud exponere aliquem vel dicere, quod hoc doceat Magister. Quod

R. P.
THEODO
zianowsk
Tbit. Act. 2
D. VI

Qua inductione ostenditur distinguenda hæc esse duo. Et hoc supposito, inferri poterit, quod Parochi propositio, non habeat rationem mediæ locutionis Divinæ, sed non nisi proponentis id, quod dixit Deus.

Tum quia longè aliis sunt Auctoritatis Prophetæ & Apostoli, per quos locutus est nobis Deus, post factam immediatè illis revelationem, quam sit Auctoritas Parochi proponentis mysterium. Ergo si Prophetis & Apostolis tribuitur ratio mediæ locutionis, Parochi tribuenda erit, sola propositio objecti à DEO revelati. Tum quia sicut non sunt multiplicanda Entia sine necessitate, ita nec dignifica- da. Ergo si sufficit propositionem Parochi, & motiva credibilitatis, habere rationem applicantium, quod hoc Deus dixerit, non erit necesse tribuere illis rationem mediæ locutionis, quæ est quid dignius.

DICES Primò cum Haunoldo lib. 3. num. 115. De facto fideles omnes dicuntur audire vocem Dei & doceri à Deo ut habetur Joan. 6. & 10. Item DEUS dicitur per miracula testimonium dare doctrinæ Evangelii. Ergo illic intervenit Dei locutio sed non immediata. Ergo mediata.

RESPONDETUR. Hoc sensu omnes fideles dicuntur audire verbum Dei, quia assentuntur ipsi *Ly Deus dixit*. Perceptio illa dictio, audito est, sed non audiunt vocem Dei, quasi mediata sit illa Dei locutio, hoc enim probandum esset. Et certè si quis nollet assentiri Auctoritati Prophetæ, quem pro tali agnoscit, quantumvis crederet ei, quod ille dicit, revera sese opponeat revelationi Divinæ, quæ simul revelat, illum esse deputatum, ut hoc nomine Dei dicat. Et tamen si quis crederet ea quæ Parochus proponit, non assentiret tamen Auctoritati Parochi, non opponeret se revelationi. Quod etiam ostendit, Parochio non competere titulum locutionis Divinæ mediata.

DICES Secundò cum eodem. Ad locutionem Dei mediata plus non requiritur, quia ut signa credibilitatis appareant à Deo proficiunt, ut per ea homines veniant in cognitionem mysterii revelati. Sed sicut talia. Ergo sunt locutio Dei mediata.

RESPONDETUR. Negando Majorem, quia non continent talem descriptionem locutionis mediata, quæ ostendat motiva credibilitatis non habere rationem tantum declarantis, quod hoc Deus dixerit.

DICES Tertiò. In Oppositum esse Auctoritates.

RESPONDETUR. Theodoretum citatum solum ostendere, quod hæc propositio: *DEUS dixit*, confirmetur miraculis. Augustini locutio epist. 49. quæst. 6. Videtur esse figurata, eo enim modo Deus mirabilibus operibus suis loquitur, quo modo dicuntur cœli, enarrare glo-

riam Dei. S. Thomas in tertium distinct. 23. quæst. 2. art. 2. hoc solum vult, quod quando nō sibi proponit articulum homo, non debemus credere nisi ob motivum, quia Deus dixit. Hoc autem quod est *Deum in homine loqui* est similis locutio ei, DEUS per illum mihi hoc consilium ingessit, quæ locutio non ostendit, nisi quod eo instrumento usus est DEUS, ut mihi hoc manifestaret. Quæst. autem 14. de fide art. 3. id etiam solum dicitur, quod in locutione hominis Dei testimonium debeat considerari, id est, assensus debeat fieri propter resolutiorum hoc: *Deus dixit*.

DIFFICULTAS II.

*Quod tandem sit resolutiorum Fidei
Divinae?*

Partiri est necesse difficultatem. Sit

Punctum Difficultatis I.

Præmittuntur tenenda.

PRÆMITTO Primò. *Non omnes quidem
actus intellectus & voluntatis habere realiter
distinctum objectum materiale à formalis, seu ratio-
nem proper quam, saltem tamen habere ratione di-
finitum.*

RATIO est. Tum quia objecta scientiarum aliqua, de facto non habent rationem formalem, à materiali, realiter distinctam: ut cum Metaphysica considerat Ens quæ Ens. Tum quia si semper objectum materiale esset distinctum realiter à formalis, non daretur assensus immediatus; quia hic deberet esse propter illudmet ipsum; non esset autem propter illudmet ipsum, si esset propter distinctum realiter. Tum quia universaliter debet prædicari quodam modo idem. Ergo apparet, assensum, identitatem depositare, quantum fieri potest. Quod autem semper objectum materiale à formalis sit ratione distinctum, Probatur. Tum quia etiam Ens quæ Ens distinguitur ab ente simpliciter, & si illa reduplicatio alietatem non infert frustra ea esset: Imò si ratio materialis ob-jecti qua talis, non est ratio distinctiva scientiarum, & quid reliquis commune, ut ordinariè docetur; etiam ratio formalis, esset adhuc aliquid commune, quod ordinariè negatur, esset inquam ratio formalis aliquid commune, si illa reduplicatio, non faceret distingui scientias. Tum quia. Cū eandem rationem possit intellectus per modum materialis, & eandem per modum formalis concipere in aliis materiis, non est ratio cur etiam circa objecta idem facere non possit. Tum quia. Non posset unquam dati propositio formalis identica, si saltem ratio-
ne, subjectum & prædicatum non distingueren-
tur.

PRÆMITTO Secundò. *Non omnem assensum
qui sit materiali propter formale, esse discursum.*

RATIO est. Tum quia assensus principio-
(d) 4 rum

rum non est discursivus, & tamen est assensus materiali propter formale.

Tum quia discursus, est motio intentionalis ad aliud, sicut ergo in motu datur quies, & ad hanc tendit motus, ita & in assensibus deveniri debet ad quietem; seu non movendo se ad aliud propter quod fiat assensus; consequenter non discurrendo. Tum quia non potest dari processus in infinitum in rationibus motivis. Ergo debet sibi in cognitione non propter aliud; & hoc cognitum non propter aliud, est cognitum sine discursu, seu sine processu mentis ab uno ad aliud. Unde tunc est assensus propter formale materiali, idque sine discursu, quando in eo ipso cui assentior, (quamvis in illo dividam formalitatem formalis & materialis) est inclusa vis movendi, modo ipsum illud penetretur. Unde quando dico: Omne totum est majus sua parte quia est totum &c. illud *Ly* omne totum, est per modum materialis, *Ly* quia totum &c. habet se per modum formalis, non est tamen assensus discursivus, quia ipsum formale in illo materiali continetur.

PRÆMITTO Tertiò. *Omnem assensum, qui sit materiali propter formale, idque per discursum seu propter aliud, sive ille discursus sit virtualis sive formalis, involvere necessariò duas præmissas, ex quibus deducatur Conclusio.*

RATIO quia omnis discursus vel innititur illi principio. Quæ sunt eadem unitertio, principioque simili negativo; vel innititur illis aliis: Dici de omni, Dici de nullo. Sed utrumque hoc principium involvit, necessariò duas præmissas. Et quidem de priori probatur. Nam stat in connexione duorum extremorum cum medio termino, quæ connexio haberi non potest, nisi utrumque extremum applicetur medio; applicari autem non potest, nisi per duplum propositionem seu præmissam. Quod si discursus innitatur illi principio Dici de omni, & Dici de nullo, adhuc sequetur, quod discursus quicunque stet duabus præmissis: sensus enim illius prioris v. g. principii est quod dicitur de universalis debet etiam dici de singulari; ex quo etiam sequitur, debere & hanc propositionem assumi, & attingi, quid dicatur de universalis, ut postea inferatur, hoc debere etiam dici de particulari. Unde talem discursum *Virtualis* etiam in fide admittimus; neque enim fidei actus, est simpliciter affirmo, sed *Affirmo quia* seu *eo quod* *hec* *sint*; nempe *Dicitio*; & hoc *dictum*, ex quo sequitur, huic dicto præbendum esse assensum. Universaliter autem assensus, propter *Ly*: *Eo quod* *hæc* *sint*, notat conclusionem, quæ semper respicit præmissas. Quod autem dicitur ad omnem Syllogismum necessariam esse connexionem inter materiale & formale, quæ non est inter Dei distinctionem & mysterium, id etiam non convincit: quia probaret in materia probabili non posse formari Syllogismum, quod

si sufficiat necessitas ex suppositione, necesse talis habetur in præsenti: supposito enim, quod hoc dictum sit à Deo, non potest non esse dictum.

PRÆMITTO Quartò. *Quamvis in omni discursu sive virtuali sive formalis, interveniant duæ præmissæ; nihilominus fieri posse ut non nisi unum sit resolutorium ultimum.*

RATIO quia potest formari ita discursus, ut quæ est ratio assentiendi majori, sit etiam ratio assentiendi minori, consequenter & conclusio; quo casu, intercedent duæ præmissæ vel formales vel virtuales, unum tamen resolutorium: quia una ratio assentiendi. Talis est *Syllogismus fidelis*: *Quod Deus dixit, qui est veritas prima verum est, quia Dixit veritas prima: Sed incarnationem Deus dixit, qui est veritas prima. Ergo Incarnationem esse verum est, quia Dixit veritas prima. In quo discursu omnibus tribus propositionibus, ratio assentiendi est, quia Deus dixit.* Appello autem hunc Syllogismum Fidelem; hoc est Syllogismum virtuale, qui intervenit in omni actu Fidei.

PRÆMITTO Quintò. In sententia illorum qualis Suar. hic disputatione 3. S. 6.n. 4. quibus propositioni *Deus est verax*, dicunt in fide assensum præberi, quia *DEUS* *Dixit*; sequitur, quod unum sit non nisi resolutorium ultimum fidei.

RATIO quia assensus ille duas præmissas involvit, ut dictum, nempe *DEI* veracitatem & quia hoc Deus dixit; si ergo assentiris quod sit Dei veritas, quia Deus dixit, cum *ly DEUS* dixit, sit etiam in alia præmissa, sit ut utriusque præmissæ, eadem sit ratio assentiendi; & quia in fide ultra illa principia non proceditur, sit ut in fide sit unum non nisi resolutorium.

PRÆMITTO Sextò. *Vniuersusque habitus resolutorium, debet esse proportionatum suo habitui.*

RATIO quia etiam objectum sensum, est non nisi proportionatum. Unde sonus vel audibile, non est objectum visus. Tum quia si ultimum resolutorium non esset proportionatum suo habitui, non esset ultimum: quia qua parte non proportionaretur suo habitui, ea ratione non retolleretur in illud habitus, sed querere sibi deberet aliud, sive sortis & speciei resolutorium. Tum quia habitus in ratione totali, & adæquatè sumpta, importat etiam rationem mobilis per tale motivum. Quod si illud motivum non esset illi importationatum, non importaret habitus rationem mobilis per talem rationem; quia non potest importare rationem sibi improportionatam, præcipue cum illa ratio mobilis per talem rationem motivam, identificetur realiter ipsi habitui; cui quidquid identificatur, non potest esse nisi proportionatum: nihil enim sibi ipsi est improportionatum. Tum quia id probat induc̄tio: nam motivum & resolutorium scientia, non potest esse nisi scientia cum resolutorium; assensus probabilis non potest

R. P.
THEODO
zianowsk
Tom. I. et 2
D. VI

potest esse nisi probabile. Tum quia si ultimum resolutorium non esset proportionatum habitui & actibus; & constitueret in debita specie eos actus & habitum ut supponitur, & non constitueret: quia non potest aliam speciem illis tribuere, quam ipsummet habeat: si ergo ipsummet non habeat speciem debitam illis & actibus & habitui, utpote illi improportionatum, hec illa ipsa constitueret in debita illis specie, & tamen resolutorium ad hoc queratur, ut constitueret actus & habitum in specie illis debita.

PRÆMITTO Septim. Non hoc ipso quia aliquid est ultimum resolutorium debet esse evidens & certum, licet hoc ipso, quod est ultimum resolutorium, debeat esse immediatè attingibile.

RATIO prioris partis est. Tum quia esse ultimi resolutorii, & esse evidenter, sunt formalitates omnino separabiles; & ratio communis evidenter, non est ratio communis resolutorii; unde lux corporea, suo modo etiam participat de evidenter, nullo modo de resolutorio assentiendi in quantum subest sensibus. Tum quia in intermediis demonstrationibus, potest esse evidenter, & nondum haberi ratio ultimi resolutorii; hoc ipso enim non est demonstratio illa intermedia. Tum quia, dantur etiam ultima resolutoria probabilia. Ergo non certa & evidenter in terminis: & tamen ex ipsa terminorum apprehensione probabilia: adeoque immediatè attingibilia, quale est principium: *Si mater est diligit filium.* Unde ulterius vides, quod formalitas ultimi resolutorii, non plus importet; quam rationem talis motivi, in quo in genere assentiendi, ultimè quiescit intellectus, nec ulterius progrederit: formalitas autem evidenter, importat claritatem & perspicuitatem;

Hinc jam

Secunda pars PRÆMISSE probatur: nempe quod ultimum resolutorium, debeat esse immediatè attingibile. Quia ultimum resolutorium est illud, in quo conquiescit intellectus in genere assentiendi, sed nisi esset immediatus illi assensus, non daretur illa quies intellectus: quia si non esset illi assensus immediatus, esset propter aliud; si esset propter aliud. Ergo in illo quod cognoscitur, non datur quies, sed motus ad illud, propter aliud; in quo ipso si quiescit, crit illud ultimum resolutorium.

PRÆMITTO Octavò. Non officere natura ultimi resolutorii quantumvis exemplò illi non tribuantur assensus, & quantumvis non exerceat rationem ultimi resolutorii, nisi in aliquibus circumstantiis: quod maxime procedit, si ultimum resolutorium non sit evidens.

RATIO. Tum quia de ratione ultimi resolutorii, quā talis est, non est esse evidens. Ergo nec cognoscibile ex terminis. Ergo nec tale, cui exemplò præberi natus sit assensus: hic enim natus est exemplò præberi, iis, quæ sunt in terminis nota, si enim non sint in ter-

minis nota, distrahitur animus, & nondum habetur determinativum, ut exeat in actum potentia necessaria intellectiva, quæ ad suam actum ponendum, necessitatur, non nisi positis omnibus prærequisitis ad agendum, inter quæ, est determinatio ab objecto, non distrahente potentiam. Tum quia potest aliquis dubitare de hoc principio: Omne totum est majus sua parte; & non nisi inductione posita illi assentiri; nec tamen hoc obest, quo minus illud principium sit ultimum resolutorium, in suo genere. Ergo exemplò assentiri, non est de ratione ultimi resolutorii; & quod facit hebetudo ingenii in aliquibus, ut non exemplò ultimum resolutorium principiet in illis assensum sui, hoc potest facere ratio invidenter annexa, ultimo resolutorio: quæ distrahit potentiam intellectivam, ne pro hac parte, actu suo tendat. Tum quia Non tantum potentias liberas, sed etiam necessarias, videmus non exemplò agere, sed requirere suas circumstantias & prærequisita. Cur ergo etiam non idem dici poterit de ultimo resolutorio, ut rationem ultimi, non exerceat; nisi in aliquil us circumstantiis.

Unde ulterius sufficiet ad rationem ultimi resolutorii, quod positâ inductione aliqua, vel alii prærequisitis, cum primum appareat habere illud resolutorium vim sufficientem, immediatè movendi ad assensum. Quod ipsum tum temporis contingit: cum ipsa illa inducione, vel prærequisita, innituntur illi ipsi principio; & ita particulares inductiones, quod totum sit majus sua parte, innituntur illi principio Omne totum &c. Quod si ipsa prærequisita, innituntur illi principio, appareat illud habere vim immediatè movendi assensus; cum illa ipsa antecedentia, in illo ipso conquiescant. Quod autem est ratio quiescendi intellectui, est ratio immediatè movendi ad assensum.

PRÆMITTO Non. Universaliter hanc propositionem, id dixit, id dictum est, & alias similis; non posse habere ultimum resolutorium, nisi se ipsas.

RATIO. Tum quia Dicere, ex genericâ ratione, non tantum habet manifestare quod dicit, sed manifestare se ipsum, aptitudinemque importat, fundandi reflexam cognitionem, supra se ipsum. Quod ulterius in eo fundatur. Quia si dictio non manifestaret se ipsum, deberet manifestari per aliam dictiōnem, hæc rursus alia, non est ratio, cur se ipsam manifestet, magis quam prior. Ergo debet manifestari per aliam, & sic in infinitum; quod est absurdum. Universaliter autem: Quod est ratio formalis, alteri, est & sibi; hoc enim ipso quia ratio formalis est, sua entitate est, si sua entitate id est, certè si comparative ad alia, habet hanc entitatem, adeoque & ratio formalis, etiam comparatè ad se, habebit eandem entitatem adeoque adhuc erit ratio formalis sibi ipsi. Tum quia experimur: dum aliquis mihi dicit Petrum mortuum esse,

est, non tantum mihi dicit, Petrum esse mortuum, sed etiam dicit mihi in actu signato, sed dicere: quod dicat Petrum esse mortuum: in actu inquam signato, non exercito; quia non dico exercitè: dico me dicere, Petrum esse mortuum: & sicut unio, est ratio uniendi extrema, & simul uniendi seipsum, & similia, sic etiam dictio, non solum est ratio dicendi aliud, sed etiam ratio dicendi sibi ipso. Tum quia Reflexens experietur, quando procedent quæsita, de enuntiatis his, *iy Id dixit, iy Id dictum est*: nunquam conquiescit intellectus, nisi in *idem, id dixit: id dictum est*.

Quod si universaliter *id dixit*, est ultimum resolutorium sibi meti ipsi, etiam in præmissa: *Id Deus dixit, illud ipsum Dixit, erit sibi ultimum resolutorium*.

D I C E S. Si ego audiam Petrum loquenter, & ne diciam illum esse Petrum, dicatque mihi Paulus, Petrus est, eo casu resolvetur meus assensus in dictione Pauli. Ergo non in dictione Petri. Ergo hujus *ly id dixit*, potest esse aliud resolutorium, quam ipsum, *id dixit*.

R E S P O N D E T U R. Duplicem eo casu intervenire assensum; Unus est: Petrum esse dicentem, & hic assensus resolvetur in Pauli testimonium. Alius assensus est: *Quod hoc dictum sit; & hoc, non nisi in illam dictiōnem resolvetur*.

Neque valet si dicas, *id dixit, resolvi in se ipsum non nisi in dictione evidenti: quia quamvis exempli in dictione inevidenti resolvi non possit id dixit, in ipsum id dixit, resolvetur* tam in aliis circumstantiis motivorum credibilitatis. Deinde si negetur, quod in evidenti dictione resolvi non possit id dixit in se ipsum, non aliud medius terminus usurpabitur, nisi quod non constet ex terminis ipsum id dixit; hoc autem nihil probat: quia potest aliquid esse ultimum resolutorium, quamvis non sit evidens ex terminis. Denique urgebit paritas una cum rationibus supradictis: potest resolvi assensus evidens in *Id dixit*, evidens. Ergo & assensus in evidens, potest resolvi, in *Id dixit* inevidens.

Punctum Difficultatis 2.

Formantur Conclusiones ex Præmissis.

D I C E N D U M est primò. *Ut huic propositioni Deus est veritas prima: huic item: Deus est, & aliis similibus assentiatur fides, pro ultimorum resolutorio habet: quia se dixit veritatem primam quia dixit se esse &c. &c.*

P R O B A T U R Primò. Suppono dictis propositionibus assentiri fidem, unde expresse dicit Apostolus: accedentem a Deum oportet credere quia est. Christus etiam dicit de se: *Ego sum via, veritas & vita: quibus omnibus, certè ut articulo fidei assentitur fides, hoc supposito.* Formatur argumentum quando fides exhibit assensum huic objecto: Deus est veritas prima, in illo assensu debet habere sui specificativum; & di-

sinctum à reliquis assensibus, qui non sunt assensus fidei: hoc ipsis enim vel non esset ille assensus fidei, non habens formalitatum fidei, & distinctivum ab aliis, vel omnes actus erunt actus fidei, ut in simili urgebatur, quia habentes idem specificativum cum assensu fidei: Sed nisi assentiat fides, Deum esse veritatem primam, quia dicit se esse veritatem primam, non habebit ille actus constitutivum sui, in ratione fidei: non enim veritatem intrinsecam, aut evidenter terminorum ut ante dictum. Ergo non nisi aliquid extrinsecum; nempe: quia DEUS dicit. Et certe vel possum dicere, credo esse Deum veritatem, quia Christus dicit se esse veritatem, vel non possum dicere, si non possum: ergo non possum credere Evangelio, tanquam dictum seu Verbo Divino: si possum, ergo possum credere: Deum esse veritatem primam, quia dicit se esse veritatem.

P R O B A T U R Secundò. Quia si non possem assentiri, Deum esse veritatem primam, quia dicit veritatem primam, vel ideo non possem, quia prius de beo assentiri veritatem primam, se, quam assentiri quia dicit se esse; vel ideo, quia idem probaretur per idem, adeoque committetur circulus vitiosus, vel quidam simile aliud, sed nihil horum obest, ut constabit ex solutione objectionum Ergo. Et certe si possum, per multos ex oppositis, assentiri Deum dixisse, quia dicit, cur non possum assentiri Deum esse veracem, quia dicit se veracem esse.

P R O B A T U R Tertiò. Tum quia in omni assensu proper rationem assentiendi, non solum assentior ipsi objecto, sed & ipsi rationi assentiendi, subiectoque rationis assentiendi. Ergo & quando assentior, quia aliquid dixit veritas prima, non solum assentior objecto, & ei quod dicit veritas prima, sed & quia veritas prima est, & dixit.

A N T E C E D E N S probatur. Quando dico sole lucente papyrum illuminatam perstringere visum, quia album d'gregat visum, eo calu, & subiecto, & rationi assentiendi, & huic, est album quod disgregat visum, assentior: & sic de reliquis. Quod ipsum in hoc resolvetur: quia alias semper esset ratio de subiecto non supponenti, si ipsi subiecto non assentior, in assentiationis consequenter, & esset illa ratio assentendi ut supponitur; & non esset ratio assentendi, quia ex negato assensu ipsi subiecto, illa ratio potius neganda; consequenter quando assentior, quia veritas prima dicit, debeo assentiri idque per fidem, ipsum veritatem primam, sicut in aliis assensibus, ipso illo assensu, assentior, subiecto, quod dicit, ratio assentendi: qui assensu non appetat quod extrahatur ad fidem; nisi propter *ly Deus dixit*.

Tum quia. Si in aliquo habitu recte colligatur, ex eo ipso esse subiecti, quia formata, in quod tendit ille habitus, est certificativum etiam

R. P.
THEODO
zia nowsk
Tom. I. e. 2
D. VI

etiam de subiecto, idque ex titulo, sibi competentis infallibilitatis; hoc ipso, etiam subiecto, posset præberi assensus ratione illius infallibilitatis. Item si aliunde constet de quopiam, quod non possit mentiri, si dicat se esse, bene potero illi credere, quod sit: quia dicit se esse. Ergo etiam recte colligetur, ex eo Deum esse veritatem primam, quia se dicit veritatem primam, colligendo id per ipsam fidem; licet antecedenter, aliunde inducenda sit mens, quod Deus sit verax, de quo infra. Tum quia si qui teneat veritatem intrinsecam esse formalisatam fidem, tamen hoc, independenter à DEI Autoritate, non admittunt. Ergo in fide Deum esse veritatem primam, independenter à Dei dictione, colligi non potest.

NOTA. Docuisse Haunoldum lib. 3. nos assentiri veritati Dei per actum fidei immediate, hoc est, non propter revelationem tanquam motivum, si enim veritati DEI non assentimur immediate. Ergo mediante revelatione, Atqui haec sola non sufficit, sed debet ex parte motivi accedere veritas. Ergo si veritatem Dei credo mediante seu propter revelationem. Ergo etiam credo veritatem propter veritatem: Ergo propter veritatem immediatè cognitam, & de hac iterum redibit Argumentum, dabiturque processus in infinitum. *Hac doctrina*

NON SATISFACIT: quia impossibile est per actum fidei aliquid attingere, & non reperi illuc Rationem Objectivam fidei, quæ Ratio objectiva fidei, est Revelatio: quomodo ergo assentiri quis poterit veritati Dei, per Actum fidei, & tamen non propter revelationem. Deinde per nos assentiri propter Revelationem involvit formalissime ipsum Ly: Deus dixit: immo ergo supponit, quod Revelationi tum primùm accedat veritas Dei. Nec sequeretur processus in infinitum, quia assentior veritati Dei ex eo: quia Deus dixit se esse veracem, ipsi autem: Deus dixit assentior propter illudmet ipsum. Sed de hoc etiam infra, adeoque sine processu in infinitum. Et certe si interrogetur quare iste paries disgreget visum? Respondebitur: quia dixit se esse veracem, ipsi autem Dixit, assentiemur propter illudmet ipsum; cum hoc discrimine, quod responsio per ipsam et albedinem, sit responsio per aliquid in se evidens, responsio autem per Ly: Deus Dixit, est responsio per aliquid in evidens.

DICENDUM Secundò. *Ly: hoc Deus dixit pro resolutorio non habet aliud, nisi se ipsum.*

PROBATUR PRIMÒ. Quia illud aliud, quod haberet pro resolutorio, vel esset certius, vel aequaliter certum, vel minus certum, Si certius:

Ergo implicat; quia quod DEUS dicit (ut dicit, quod dicit) est certissimum: nulla enim certitudo major, quam ea, quæ stat ipsa Divinitate. Non potest etiam esse aequaliter certum, quia hoc deberet esse ipse Deus: si autem quocunque alio modo supponatur Deus dare certitudinem suis dictis, daret seipso dicente: non est enim major ratio, unius quam aliis. Non potest etiam esse minus certum illud resolutiorum, quia certum, in incertius non potest resolvi, quia nec per illud probari.

PROBATUR SECUNDÒ. Si Ly Deus dixit, non esset sibi resolutiorum assentiendi, vel ideo non esset, quia non constat an dixerit. Sed hoc non obstat: quia saltem ubi aliunde collectum id fuerit, poterit adhuc præberi assensus propter ipsummet, quia dixit. Sicut in simili dictum de assentio principi: vel ideo non esset sibi resolutiorum, quia esset invidens, & hoc non obstat, ut dictum supra.

PROBATUR TERTIO. Ex iis quæ supra allata: quod dixit, universaliter sit sibi ultimum resolutiorum.

DICENDUM est tertio. *Ultimum resolutoriū fidei Divinae prout importat determinationem, per quam aliquid transit, abesse potentiam objectum fidei, adesse actu objectum fidei: est ipsum Ly Deus Dixit, seu veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis.*

PROBATUR PRIMO. Quia impossibile est transire à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione, quæ in praesenti non potest alia ostendi, nisi veritas in dicendo, in actu secundo talis. Ergo

PROBATUR SECUNDÒ. Quia etiam posito, quod Deus aliquid cognoscet, & quod sit veritas in dicendo, non hoc ipso est aliquid objectum fidei, ut ante dictum: quia alias quæ Deus non revelavit, immo nollet revelare, essent objectum fidei. Ergo apparet recurrere debere ad veritatem in dicendo, tanquam ad ultimum resolutiorum determinativum.

PROBATUR TERTIO & Suppono: quod omnis dictio, sit ablatio secreti in dicente: nam omnis dictio, est definitivè manifestatio mentis ad alterum, si manifestatio est, ablatio est non manifesti. Si ablatio non manifesti, ablatio secreti. Suppono deinde. Quod non possit dici: Credo hoc esse, quia hoc est secretum seu incognitum, seu quia non nosco. Ratio quia alias dicetur, assentior, (quod est species ipsius nosco) quod implicat. Hoc supposito: Formatur Argumentum. Si ultimum resolutiorum fidei, in quantum importat dictam manifestationem, esset aliud quam veritas in dicendo, in actu secundo talis, possemus credere, quia aliquid secretum, seu non manifestum, quia non dictum est. Sed non possumus credere, quia aliquid non dictum est, ut dictum in supposito. Ergo ultimum resolutiorum determinativum &c. debet esse Deus dicens.

DICENDUM

DICENDUM est Quartò. Accipiendo ultimum resolutorum fidei Divinæ, prout fides est præcisè, & in quantum veritas prima in essendo, & cognoscendo transiunt in species objecti fidei, ultimum resolutorum erit veritas in dicendo.

SUPPONIT Conclusio. Veritatem primam in Cognoscendo & essendo duplicitate spectari posse. PRIMÒ prout sunt partiales formalitates veritatis primæ, & constituant rationem formalium. Quæ objecti fidei. SECUNDÒ potest accipi veritas prima in essendo & cognoscendo, in quantum transiunt in species objecti fidei: hoc ergo secundo modo sumptæ veritates, resolvuntur ultimò in hoc principium; Quia Deus dixit.

PROBatur Primò Conclusio: quia ut assentiamur quod Deus sit veritas prima in essendo & noscendo; nec essatio debemus habere aliquod motivum certum, vel certitudine intrinseca vel extrinseca: nam certitudo adæquatè dividitur in intrinsecam & extrinsecam: Sed veritates dictæ, in quantum transiunt in speciem objecti fidei; non possunt habere motivum certum, certitudine intrinseca. Ergo debet esse certum certitudine extrinsecas ex testimonio. Minor est alia probata: & insuper ratio est: quia certitudo, quæ est in Visione Beatifica, est certitudo, orta ab aliquo in creato, nempe ipso DEO sese clare manifestante. Ergo & certitudo fidei, debet oriiri ab aliquo in creato, sed non potest oriiri ab aliquo in creato clare sese manifestante. Ergo oriiri debet ab Auctoritate Divina obscura, fides enim & visio, non certitudine, quia hæc utробique summa, adeoque eadem; sed evidentiâ distinguuntur. Excluditur autem motivum certum certitudine intrinseca, excluditur inquam à fide, dictum illud August. *Fidelis sum, nescio quod credo.*

PROBatur Secundò. Quia si queratur ex fidei: Cur credit DEUM non posse falli in cognoscendo? respondere non potest aliud, nisi quia Deus dixit, nec ulterius procedetur in dando motivo. Ergo apparet, quod etiam veritati in cognoscendo, in quantum illa transit in speciem objecti fidei, ratio assentiendi sit, eaque ultima, *Deus dixit.*

PROBatur Tertiò. Quia si dictio DEI, non esset ultimum resolutorum sub dicta consideratione, ideo non esset, quia querere restaret, quare DEUS verum dixerit. Sed hoc non obest: quia hæc interrogatio, jam non est de præcio assensu fidei, sed est interrogatio, de predicatione veritatis. *Hinc*

DICENDUM est Quintò. Accipiendo ultimum resolutorum fidei, pro ratione ultima in ordine & predicatione veritatis, tale resolutorum est etiam unus, sola scilicet veritas prima in essendo.

PROBatur ex dictis. Quia tale resolutum, non potest esse veritas prima in dicendo: de hac enim in ratione veritatis, quiri potest:

Unde constet quod verè dixerit? non etiam veritas in cognoscendo: quia querere restaret, unde hoc habeat, quod sit veritas prima in cognoscendo? ad quod aliter responderi non potest, nisi quia est veritas prima in cognoscendo.

Notantur quædam.

NOTO PRIMÒ. Probare Suarum Deum esse veracem, debere credi per fidem, & non debere fundari in cognitione naturali Divina veracitatis, eo quod fides cum sit supernaturalis certitudinis, nequeat habere fundamentum debilissime, cui innaturatur, & à quo pendeat: Nam iuxta At. st. Propter quod unumquodque tale & ipsum magis. Refutavit hoc Arriaga hic d. i. n. 55. Quia etiam repugnat credere Deum velasse, nisi adsit propositione ab aliquo, & motiva credibilitatis, & tamen hic assensus est naturalis. *Hec refutatio*

NON CONVINCIT. Ratio: quia in casu alsumpti ab Arriaga Antecedentis, restabit, adhuc querere, unde sit desumenda infallibilitas fidei, & adhæsio intellectus? redibitque ad ipsum motivum fidei, sufficienter infallibiliterum fidei: Jam autem si non nisi assensu naturali assentiret Deum veracem esse, non haberebant infallibilans illum assentum: si enim ipsi veritati Divinæ non assentior infallibiliter, non potero assentiri infallibiliter ipsi objecto, propter eandem veritatem; quia Propter quod unumquodque tale, & ipsum magis.

NOTO SECUNDÒ. Prædicta ratione Suarum non esse contentum etiam Oviedo, quamvis teneat revelationem credi actu fidei, ad hoc ut obeat munus objecti formalis. Ponit ergo in primis. Si fides non est discursiva, quamvis ponatur assensus revelacioni non ita certus, ac actus fidei, non erit necesse per hoc fidem non esse certam: quia non erit necesse ut conclusio sequatur debiliorem partem, siquidem fides non est discursiva: non sequitur certissimam non esse fidem, quamvis assensu revelationi non sit certissimus. Ratio, quia prædicta regula non tenet in fide: quod ipsum probat quia, ea est certitudo objectiva, desumpta ex objecto formalis fidei, ut ex vi eius, repugnet falsitas actu fidei. Ponit deinde: Hoc objectum fidei, non esse propositionem revelationis, sed hæc propositione est extra objectum formale ad quantum fidei, quæ propositione, est inclusa in præmissis. Unde quamvis habeat maiorem certitudinem, quam habent præmissæ, non deficit illud Axioma. Propter quod unumquodque. Nam in hoc casu, id est Propter quod, non sunt Præmissæ formales, sed revelatio, & auctoritas Dei. Quod ipsum in hoc resolvit: quia præmissæ in fide, non sumunt certitudinem, ex eodem capite, ex quo illam desumit actus fidei: quia in hoc Syllogismo. Quidquid Deus dixit est verum. Deus dicit se Trinum esse. Ergo Deum

R. P.
TH: MLO:
zianowsk
Tbim. Act. 2
D. VI

Deum esse Trinum est verum; objectum formale conclusionis, quæ est assensus fidei, est veracitas DEI, quam Major proponit ut materiae objectum; & revelatio quam proponit Minor, est itidem ut materiae objectum, & hoc quod est materiae respectu Majoris & Minoris est formale respectu Conclusionis: Objectum autem formale Majoris, esse poterit Deitas cognita à posteriori per effectus, ex qua infertur veracitas; Minor vero potest respicere testimonium humanum, quod non potest refundere certitudinem in conclusionem. Ex quo ulterius infertur. Cum Conclusionis supernaturalis elicetur, etiam si antecedenter ad ipsam, ex vi præmissarum, certum non sit revelationem existere, sit revelationis existentia omnino certa, ex vi conclusionis, essentialiter per se ipsam connexa, cum existentia revelationis, quæ est illius Formale objectum. Ponit denique certitudinem actus fidei, et si hic sit conclusio ex præmissis probabilibus, longe esse majorem, certitudine cuiusvis Demonstrationis: quia Conclusionis ex natura sua, non exigit existentiam physicam formalis objecti, sed si per impossibile illud deficeret, eadem conclusio invariata posset subsistere; exigit autem assensus fidei existentiam sui formalis. Habentur hæc Controv. 2. p. 7. Ubi tandem n. 110. revelationem ut dixi, dicit credi actu fidei. *Hec doctrina*

NON SATIS FACIT. Tum quia de hoc ipso queritur, quare prædicta regula non teneat in fide, cum non tantum in Conclusionibus quæ talibus, sed in omnibus causis formalibus teneat illud principium. Propter unumquodque tale &c. Tum quia: Concedimus quidem, quod quando est verè actus fidei Theologicæ, sit certus & infallibilis, si ad illum concurrat habitus infusus, vel ejus locum supplens auxilium. Sed querere restat, quomodo sit certus & infallibilis? quomodo concurrant ad illum principia dicta? si ipsi existentia revelationis, non præbetur infallibilis assensus. Tum quia: Concedimus quidem objectum formale fidei non esse propositionem revelationis, quæ sit in præmissis, tamen ipsa revelatio includitur etiam in præmissis; cui si infallibilis non præstatur assensus, quomodo præstatibus infallibilis objecto? Et sicut si albedini non compereret esse disaggregativam visus, nec compereret parieti: quia ratio disaggregandi visus, est albedo; ita si non est assensus infallibilis revelationi, qui erit assensus infallibilis objecto propter revelationem, tanquam rationem formalem. Tum quia etiam concessio, quod aliud sit objectum præmissarum, aliud formale conclusionis fidei, illi ipsi conclusioni, quæ est. *Quod verum, sit illud quod dicit Deus;* querere restat, quā infallibiliter assentiamur, si ipsi, *quod dixerit,* non infallibiliter assentiamur? Tum quia, Totum in quo se

fundat discursus Oviedo hoc solum habet, quod rei non revelata, fides assentiri non possit. Sed inde nihil deducitur ad hoc intertum, quod possit esse assensus Conclusioni seu assensus propter revelationem, quantumvis ipsi revelationi certò non assentiamui. Tum quia Syllogismus fidelis aliter formari lebet, quam formet Oviedo. Ita ut veritas prima dicens ponatur pro formalis in præmissis. Quanquam etiam si pro materiali ponatur, non esset habere rationem formalis, respectu Conclusionis, quia assumitur pro ratione assentiendi Conclusioni, quod ipsum spectat ad formale. Tum quia: Concedo quod exigit actus fidei Theologicæ, existentiam sui formalis, sed querere restat, quomodo actus *cære*, qui exigens existentiam sui formalis, possit esse infallibilis, si ipsa existentia revelationis, propter quam alia creduntur, non habeat assensum infallibilem.

Noto Tertiò. Concedi quidem posse, quod antecedens fidem assensus, quod scilicet Deus sit verax, possit aliunde haberi, idque etiam à motivis naturalibus, & stare ipse assensus in ordine naturali: quia nulla est necessitas illum supernaturali; nec est ratio, cur habitus Metaphysicæ seu Theologicæ naturalis, deseruire ad hoc non possit. Et si per multos judicium prudentiale de motivis credibilitatis & eorum evidentia, potest stare intra ordinem naturæ; cur non poterit stare & assensus prædictus? Ceterum non est necesse, ut semper antecedat iste assensus, assensum fidei, licet antecedat ordinariè: antecedat inquam ordinariè, quia rarum est, miraculose aliquem vocari ad assensem, quod DEUS sit, sed ex Creaturis & Visibilibus, paramus nobis notiam invisibilium; absolute tamen non est necesse, sicut dixi, ut iste assensus naturalis, præcedat re, assensum fidei: quia non implicat, ut primus actus creaturæ rationalis, sit, quo credit, DEUM esse, propter DEI testimonium. Nihilominus posito, quod præcesserit assensus naturalis, de DEI veritate, sequi debet aliis, qui assentiantur eidem Divina veracitati, propter ipsummet, Deus dixit, idque ob rationes supra in probatione Conclusionis allatas.

Punctum Difficultatis 3.

Fundamenta in Oppositum.

OBJICIT Primò Lugo. Posita hac doctrina, manere adhuc rationem dubitandi supra positam in suo robore, siquidem Credere te dicas Trinitatem, quia DEUS dixit: rogo a scias evidenter id DEUM dixisse? an vero ex fide, non quidem evidenter ut patet. Ergo solum ex fide. Ergo assensus ille, nititur alterius jam revelationi; cum enim ex terminis non con-

(e)

stet

stet Deum revelasse, debet assensus ille esse mediatus, daergò medium cui innitatur.

RESPONDEatur. Me nonnisi *ex fide* scire, Deum dixisse, se esse Trinum. Sed Nego, id me scire per diem revelationem. Illa proposicio: Ex terminis non constat Deum revelasse, distinguitu. Ex terminis non constat, accipiendo, contare ex terminis, pro eodem ac evidenter, non constat id Deum revelasse Concep: propositionem. Non constat ex terminis, id est, non est proposicio, quæ sibi ipsi sit principium assentiendi, subdistinguo. Non est principium ibi ipsi assentiendi, extra circumstantias, moverum credibilitatis actu, ita tamen, ut sit principium intra has circumstantias assentiendi, ex qua, est nonnisi potentia principium, sibi sibi assentiendi. Ad quod explicandum assumentur dicta in Præmissis, quod scilicet non sit necessarium ad rationem ultimi resolutorii, ut sit quid evidens, nec illi officere, quod non exemplò illi præbeatur assensus, modò positis prærequisitis, habeat vim immediate movendi assensus. Quod autem dixi constare *ex fide*, ipsum, quod Deus dixerit hoc, ideo est: quia cum fides sit per modum potentiarum, erit principium eliciendi, non solum assensus, quasi circa Conclusiones, hoc est Mysteria; sed etiam circa Principia, quale est illud: *Deus dixit*, quod in naturalibus non datur. Nam habitus naturales, non sunt per modum potentiarum.

INSTANT Primò Lugo. Si habitus fidei, habaret vim eliciendi hunc assensum: DEUS hoc dixit, sine aliquo medio, licet objectum sit de se obscurredum; cur non poterit idem habitus elicere assensum immediatum circa rem revealatam, quo diceret, Deus est unus, non utendo auctoritate Dei ad assentiendum?

RESPONDEatur. Disparitatem esse ex dictis; quia veritas sola intrinseca, non potest esse specificativum fidei, & si assentiretur actus fidei, sine Ly DEUS dixit, esset sine suo specificativo, quod est, Deus dixit, sine quo non esset, si iphi dixit assentiri propter dixit.

INSTANT Secundò. Quod DEUS revelat hoc Mysterium non constat ex terminis. Unde ergo intellectus colligit hanc veritatem? dicit assentiri te dictum: Ergo ipsa dictio manifestat seipsum immediatè, cum sua Veritate constante ex terminis, sicut principium per se notum aliud quodpiam: hoc autem non potest dici: quia non videtur magis nobis constare ex terminis hæc proposicio: DEUS dixit se esse Trinum, quam hæc alia: DEUS est Trinus.

RESPONSUM supra. Propositionem illam, *Deus dixit*, non constare ex terminis, hoc est, non esse per se notam & evidenter, constare tamen ex terminis, hoc est, habere in se vim sufficientem, inclusam, ad principiandum immediatè assensum. Est

autem dictio DEI, similis quidem in hoc aliis principiis, quod sicut alia, ita & illa, le ipsa principiare possit assensum: est autem distinctus, quia non principiat evidentem, cùm casu perpiceitate in terminis suis. Quid autem beat plus illa proposicio; *Deus dixit se Trinus*, præ hac: *Deus est Trinus*; colligitur ex dictis: habet enim illa prior rationem, sub qua movere se potest intellectus, nempe certitudinem extrinsecam, posterior autem non habet rationem, sub qua se movere possit intellectus, non enim haberet certitudinem intrinsecam de Trinitatis Mysterio v. g. quia hæc stat in connexione prædicatorum, in notitia causum & effectum, quæ vel non dantur in omnibus Mysteriis, vel ad connexionem aliquorum penetrandam, pervadere non possumus nisi Visione Beata &c. Et quavis datetur certitudo intrinsecam, non esse formalitativa fidei ex dictis: non ergo possit assumi pro motivo assentiendi. Non etiam posset assumi certitudo extrinsecam, quia hanc excludit suppositio argumenti, consequenter non haberetur ratio, quæ moveretur tunc intellectus ad assentiendum.

In nostris itaque principiis, talis est processus in assentiendo ultimo resolutorio: DEUS dixit se esse Trinum v. g. non exhibeo tunc exemplò assensum, & invenio unde constare mihi possit hoc DEUS dixisse, pro quo investigando, deservum mihi motiva credibilitatis, proposicio Ecclesiæ, formaturque judicium prudentiale de existentia illius dictio Divina. Quia vero video, quod non possit hoc proponere Ecclesia, nec possent id stabilire motu credibilitatis, nisi id defactò dixisset Deus video quod illa proposicio Ecclesiæ, infundetur super illud idem *Deus dixit* cui exemplò non exhibui assensum; hinc sit, ut illud: *Dixit*, proponatur, tanquam ultimum resolutorium. Et sicut si aliquis procedens à fonte, & sequens torrentem, rediret post ad fontem, terminus illius motus, esset ipse fonte à quo exierat: sic etiam cum motiva illa & proposicio, quod id DEUS dixerit, rediret ad ipsum dixit: sit ut quies in intellectus, sit in illo ipso dixit. Tuncque præinformata voluntati propositione objecti, imperat intellectus assensum firmissimum, quo imperio posito, cum primum intellectus elevatus, producit suum actum.

INSTANT Tertiò Lugo. Repugnat hæc omnibus motiva credibilitatis solum movere immediate voluntatem ad imperandum assensum, & non respiciens ab ipso intellectu, tanquam rationes sui assensus, quia in ordine ad assensum intellectus, conditio assensus, & motiva, indistinguuntur. Et sicut repugnat ut postquam voluntas amavit medicinam, tanquam utilem ad sanitatem,

R. P.
THEODO
zianowski
Tom. I. et 2
D. VI

tem, imperet actum amoris circa medicinam, propter se ipsam, sic & repugnabit ut imperet actum assensus propter ipsum. *Deus dixit* cui ipsi: *Deus dixit*, præbitus est assensus, propter motiva credibilitatis.

RESPONDETUR. Duplicem assensum posse cogitari in illo processu, circa objectum fidei. *Primus assensus* est, quo judicat intellectus, imperare posse voluntatem assensum fidei, & in isto assensu, illa motiva respicit intellectus, tanquam rationem sui assensus. *Secundus est assensus* ipsi objecto fidei, respectu cujus non habent rationem ultimi resolutiorum, quia ut explicui, tandem illa ipsa motiva, redeunt ad illud principium *Deus dixit*. Paritas allata multum probat: quia probaret, quod Inductio facere non possit, ut assentiamur principio: *Quodlibet totum, est maius sua parte; cum etiam amor medicinæ propter sanitatem, non possit facere ut ametur medicina propter seipsum*. Consequentia etiam non tenet: quia amabilitas medicinæ propter sanitatem, non ostendit mihi connexionem medicinæ, cum amabilitate propter se. Jam autem antecedens illa cognitionis motivorum credibilitatis, ostendit mihi connexionem, non quidem motivi certitudinis intrinsecæ, sed motivi certitudinis extrinsecæ: cum eo, quod Deus dixit se esse Trinum. Et cum in nullo casu medicina quâ talis, sit amabilis propter se, quiescere non potest circa illius amabilitatem intellectus & voluntas. Jam autem ipsum, *Deus dixit*, habet vim movendi per se ipsum. Quod colligitur: Tum quia id universaliter dictio competit. Tum quia illa motiva credibilitatis ita se habent ex dictis, sicut Inductio respectu principii lumine naturæ noti, infundando se illi ipsi principio, ita & motiva credibilitatis infundantur ipsi, *Deus dixit*. Tum quia dicat DEUS immediatè. Dico me esse Trinum, & in talibus circumstantiis, in quibus non possit prudenter dubitari DEUM dixisse, eo casu, imperatur assensus fidei, propter ipsum. *Deus dixit* se esse Trinum, est connexio Trinitatis cum dictione; qualis est inter objectum & dictiōnem veram, vel non est ex objecto hæc connexio; si est ex objecto hæc connexio, seipso principiare potest assensum, nihil enim desideratur; si autem non est illa connexio ex objecto, ergo defacto DEUS, non dixit se esse Trinum; quod est error.

Ut argumento amplius satisfiat; discurrendum est de illa propositione: An in ordine ad assensum intellectualem, distinguantur conditio assensus, & motivum assensus, tradendaque regula dignoscendæ hujus conditionis à motivo. Quod hæc distinguantur. Ratio est: quia te-

net paritas in aliis agendi generibus. Conditio & ratio formalis agendi distinguuntur. Ergo & in linea agendi assensivè. Deinde etiam per Lug. præcè apprehensio connexionis terminorum, non est motivum assentiendi, sed sola conditio; non enim apprehensio bonitatis Divine super omnia, formaliter movet amorem; sed ipsa bonitas. Ergo etiam & in assensibus intellectuibus idem dici poterit. *Sed quanam regula discernendi motivum assensus intellectualis, à conditione assentiendi?*

INCIPIENDO à notioribus, videmus quod applicatio ignis ad stupam, sit manifesta conditio, cum qua manifesta conditione, habentia proportionem in linea assentiendi intellectualer, erunt etiam conditions. Porro si comparentur motiva credibilitatis inducentia ad assensum, quod hoc Deus dixerit, certè non dictio Dei applicat illa motiva, sed motiva dictiōnem; cum etiam ad hunc finem ordinentur ab Auctore Deo, ut mereantur prudentem assensum, quod hoc Deus dixerit; bene ergo ex hac proportione colligam, quod motiva credibilitatis, habeant se non nisi per modum conditionis. Rursus manifesta est conditio ad assensum principiis lumine naturæ notis, vel probabilibus, ipsam Inductio; quam ipsam conditionem, vel ex hoc ipso, ex dictis supra infero: quia tandem resolvitur, & infundatur ipsam illi principio. Cum hac Inductione, habent proportionem motiva credibilitatis; infundanturque illi ipsi *Deus dixit*; hinc fit ut ob proportionem cum merè applicante, hoc est, Inductione, debeant & motiva credibilitatis, dici non nisi conditio & applicativum. Hoc ipsum reflo vitur in universale principium. Motivum assensus, est causa assensis, cum ipsum motivum numeretur inter causas formales; Causa assensus, debet definiti accommodatè ad definitionem causæ ut sic. Causa autem ut sic definitur. Quod sit principium vi sua determinans ad existentiam &c. Videndum ergo est, an motiva credibilitatis vi sua determinent ad existentiam hujus effectus, qui est, *Credo*. Quod vi sua non determinent, suader in primis illud principium. Quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate, ita nec tribuendæ rationes causandi, si res possit esse contenta, non nisi conditionis formalitate, nulla autem necessitas attollendi motiva credibilitatis, usque ad rationem causæ fidei. Rursus nullus effectus superat suæ causæ vires, & tamen assensus certissimus, superat vires motivorum, quæ non nisi assensum prudentiale fun-
dant, illisque positis recurrentum semper est, ad dictiōnem divinam. Quiatamen sunt hæc motiva necessaria, debent prærequiri, si non per modum ut dictum causæ, saltem per modum conditionis. Denique motiva credibilitatis non habent vim determinandi ad assensum

(e) 2 fidei;

fidei; quia ponatur tota motivorum credibilitas, & non ponatur revelatio, non poterit esse assensus fidei. Pone autem nulla dari motiva credibilitatis, sed solam Divinam attestacionem, quam tamen constet esse factam, fieret tunc assensus fidei: Ergo apparet vi sua revelationem determinare ad assensum fidei, non autem motiva credibilitatis.

Ex quo Colligitur illa in assensu intellectuali habere se per modum conditionis, quæ & accedunt ad manifestè conditiones, & simul vi sua non determinant, ad existentiam actus intellectus, licet ad eundem requirantur.

Objicitur Secundò. Hæc explicatio nostra committit circulum inexplicabilem. Si enim quærām: Cur credas Deum esse veracem? respondes, quia dixit se esse veracem. Si quærām: Cur credas quia dixit se esse veracem? respondes, per ultimum resolutiorum; quia dixit se esse veracem.

RESPONDETUR. Retorquendo in primis Argumentum, quod probat in assensu omnium principiorum, ad quem ducit Inductio committi circulum vitiosum: semper enim à principio ad Inductionem ab Inductione ad principium regredimur. Directè autem negatur committi circulum vitiosum. Circulus vitiosus est illicitus, regressus demonstrativus per omnes datur. Ut autem committatur circulus vitiosus, sitque negatio regressus demonstrativi, id non ex eo colligi debet, quia id conceditur, quod primum negabatur, quod nesciebatur. Si enim hoc esset illicitum, non daretur locus correctioni, aut novis demonstrationibus, hoc ipso enim si quid de novo demonstratur, debet concedi quod negabatur, vel nesciebatur: tollereturque ipse regressus demonstrativus, quia etiam in illo quod primum negabatur: probarique debuit; tandem ad idem revertendo, concedi debet. Quod ipsum in hoc resolvitur. Quia negatio semel facta circa aliquod objectum, non auferri eidem vim movendi per se assensum, si hanc vim in se habeat objectum. Nec item colligi debet circulus vitiosus, quia ad invicem unum est ratio assentientia alteri: quia alias non posset definiri Pater per connotationem filii, & filius per connotationem Patris, correlativaque non possent esse sibi ratio ad invicem assentienti: Et tamen correlativa quā talia non possunt nosciri; nisi ex ad invicem; & sub quā formalitate noscuntur non, ex ad invicem, non noscuntur correlativa. Consequenter nec ex eo colligi debet præcile esse circulum vitiosum: quia credo veritatem primam esse: quia dixit se esse, & dixisse illam se esse: quia dixit.

Cæterum ne committatur circulus vitiosus, debet esse processus à notiori ad ignotius. Quod ictum interdum notum sumitur pro evi- denti, & huic in præsenti non est locus, quia cùm ipse habitus non sit evidens; nec assensus illius

principiaque, debent supponi evidentes. Deinde notum supponitur pro concepso vel aliunde persuaso, vel in alio genere importato. Si quis ex taliter noto redeat ad id, quod erat sibi ignotius; adeoque in ante negatum; non committit circulum vitiosum, sed erit regressus, ut ita dicam demonstrativus, procedens ex suppositione assensus, vel aliunde habitæ notificatione, vel motivi in alio genere: hocque probant instantiae, ut cum Inductione notificantur Principia, quæ tamen dicuntur habere vim in se assensus principiandi. Ratio insuper est: quod tunc non committatur circulus vitiosus; quia tota intentio intellectus est, ut possit formare affirmations, vel negationes rationabiles, que nunquam sunt rationabiles, quando idem per idem probatur vel negatur. Si tamen idem alio modo innotescat, modi alietatem, inducente vel suppositione consensus, vel aliunde facta notificatione: certè jam tunc rationabiliter movebit se intellectus, nec in idem per idem. Quia ergo etiam in præsenti huic Ly: id Duxit, ut credatur, fit notificatio, vel ex suppositione consensus, vel per motiva credibilitatis, vel per actus imperatos Metaphysicæ vel Theologicæ naturalis, coinvincit Deum esse veritatem primam, fit ut eandem veritatem in dicendo credendo, non committatur circulus vitiosus. Universaliterque, si posita interrogatio respondeatur per id, quod de se aliam noscivitatem immediatam habet, quantumvis redatur ad id, quod ante negabatur, vel unde oti est interrogatio, non erit circulus vitiosus: quia circulus est redditio per idem. Si autem respondeatur, per id quod de se aliam noscivitatem habet, non erit redditus per idem. Quia autem in responsive: quare credas? respondes, quia dixit veritas prima in dicendo. Si rursus quæras, quare dixerit? non queris jam de assensu fidei, ideo respondendo per motiva credibilitatis, non respondeo tibi per eandem rationem, sed per motiva inducentia ad judicandum quod dixerit; adeoque non per idem respondeo, sed per aliud; & sic non redeundo per idem, non facio etiam circulum vitiosum, sed regressum quodammodo demonstrativum: quodammodo inquam: quia fides nihil demonstrat; sed eo sensu, quod redeat intellectus ad veritatem negatam antè, & modo, (aliunde positis prærequisitis) merentem, propter se ipsam assensum.

INSTAT Lugo. Licet non esset revelatum in particulari Deum esse primam veritatem, adhuc possent revelari alia Mysteria, & credi per fidem; imò ad assentiendum quod DEUS sit prima veritas, parum juvant miracula in confirmationem fidei patrata: hæc enim solum testantur revelare DEUM Mysteria fidei, non vero esse veracem. Finge enim Deum esse mendacem, adhuc posset operari miracula,

R. P.
THEODO-
ZIA NOWOWSK
TOMUS I.
D. VI

racula, ad captandam sibi fidem apud homines; quod ergo Deus sit veritas prima, habetur independenter à revelatione, sicut aliunde cognoscitur DEUM esse justum, bonum, &c. quare qui de hac veritate dulitare, non posset ex virtute miraculorum ad fidem allici, sed deberet prius per rationes, vel alia via, de suo errore convinci.

R E S P O N D E T U R. Impossibile esse aliquid credi propter veritatem primam dicentem, & non revelari in actu signato, veritatem primam: quia & crederetur tunc propter veritatem primam dicentem, ut supponitur: & non crederetur, quia credi propter illam, est credi illam & omnia, quae illa in se formalissimè & explicitè importat, ut in omnibus aliis rationibus motivis evenit. Jam autem in Credere propter veritatem primam, formalissimè & explicitè importatur veritas prima, credi ergo & illa debet semper, cum creditur propter veritatem primam. Concedo miracula non probare, quod DEUS sit verax, sed solam connexionem inter veritatem primam & dictiōnem quā dicit, se esse veritatem primam. Concedo aliunde debere dejici eum, qui putat DEUM esse mendacem, & non per fidem: fides enim non est habitus probativus, sed assertivus. Sed posito quod aliunde id probatum sit, quando procedendum erit ad ipsum actum fidei de DEI veritate; nego propter aliud motivum id credi posse, quam propter ipsum *Ly Deus dixit.* Quae doctrina supponit hanc Majorem. Non repugnat habitui, ut presupponat in aliquibus circumstantiis, tanquam prærequisita actus aliorum habituum; hocque ostendit Inductio, & probatio, quia cum non sit natura uniuscujusque habitus, omnes actus exercere, nec sibi unus ad omnia sufficiat, bene exigere potest actus aliorum habituum, licet illi actus non sint motiva propria illius habitus, presuppositivi. Et ita Logica est habitus presuppositivus, & prærequisitus demonstrationum Metaphysicarum, motivorumque illius, & tamen hæc motiva, non sunt motiva Logicæ. Cum ergo etiam habitus fidei, non sit sibi sufficiens quoad omnia, maximè quoad probationes, est enim habitus, non nisi, ut dixi, assertivus, sit ut presupponat actus aliorum habituum & motiva; licet illis ipsis non moveatur.

Punctum Difficultatis 4.

Quid de reliquis objectionibus.

Objicit Tertiò. Divina dictio non potest habere rationem primi motivi Ergo in ilam non refolvitur fides. Antecedens probatur: quia Divina dictio, non potest sufficienter, & certè, movere ad assensum: nisi intelligatur per prius saltem originis, involvere rationem veritatis primæ, tanquam suæ compartis mo-

ventis ad assensum: Sicut enim quæcunque dictio vel locutio alicujus, non potest habere vim movendi ad assensum certum, nisi constet per prius de veritate dicentis, ita & de dictione Dei, idem sentiendum.

R E S P O N D E T U R. Hoc Argumentum non habere exactam phrasin: quia nomine prioritatis originis intelligitur: quia hoc ab hoc pro creditur seu producitur physicè, & tamen sine ulla prioritate dependentia. Jam autem veritas prima, non producit veritatem primam in dicendo. Sed quidquid sit de phrasi, dici potest, quod per prius ratione, præsupponatur DEUS esse veritas prima, quam veritas in dicendo: ita tamen, ut pro illo priori, nondum possit intelligi fidei Actus: quia hic non potest esse sine proportionato motivo, quod est, non nisi DEI dictio: licet pro posteriori signo, sit actus fidei, realiterque accipiendo illum assensum est actus fidei: quia in divisibilia & credo veritatem primam, cum credo propter veritatem primam: *Quia dixit.*

IINSTAT Primò Koninck Disp. 9. Dub. 4. Videatur esse stultum, credere esse aliquem Veracem: quia ipse dicit: nec item credi potest, Deum existere: quia Deus dixit, namtidem ridiculum videtur credere aliquem existere: quia ipse hoc de se testatur.

R E S P O N D E T U R. Etiam in humanis, si quis non assensu certo vel probabili moraliter, sed assensu fidei debet credere aliquem esse veracem, debet id credere, quia id dixit; quod si fiat sine motivis prudentialibus, stultum erit; secus si fiat cum iisdem. Imò defacto ita contingit, dum assentior huic Verbo, *Crede, non te fallo,* qui assensus est propter, quia dicitur; & si fallax dicens, dicimus decepti verbis illius. Ergo apparet dictiōnem illius fuisse rationem motivam assentiendi. Quia autem in assensu supernaturali fidei, cum debitib⁹ prærequisitis, præbetur hic assensus, quod DEUS sit Verax, quia dicit se veracem; sit ut ille assensus non sit stultus.

IINSTABIS Secundò. Resolutorium fidei quod non nisi unum assignavimus, debet esse tale, ut in singulis actibus fidei reperiatur; Sed quod Deus dixerit non potest singulis actibus fidei convenire. Quod ipsum probatur: quia non potest competere actui primo fidei, qui est credere Deum esse. Quod ipsum probatur, prius est assentiri ipsi rationi assentiendi quam objecto cui assentior, propter illam rationem assentiendi; sed non possum assentiri prius rationi illi assentiendi, quam assentiar ipsi objecto. Ergo illa ratio assentiendi, quia Deus dixit, non est ratio assentiendi illi objecto, Deus est. Minor probatur: quia non possum assentiri prius quod Deus dixerit, quam assentiar quod sit, prius est enim esse, quam dicere.

(c) 3

Porro

Porro ipsi esse, non possum assentiri: quia vel assentior illi propositioni quia Deus est, ex eo: quia dixit; & hoc non: quia antequam assentiar huic propositioni, quia dixit, jam in priori, assentiri debo, quia est; & tamen non possum assentiri ex eo: quia dixit; quia Ly dixit, non potest presupponi ante esse, & assensus ad dixit ante assensum ad est. Ergo ex eo quia dixit, non possum assentiri huic propositioni est Deus. Non etiam possum assentiri ex alio motivo: quia vel assentior illi propositioni, Deus est per fidem, vel non per fidem: si per fidem, & tamen non assentior propter motivum, quia Deus dixit. Ergo non est fidei universale motivum, Deus dixit. Si autem non assentior propter fidem. Ergo ille assensus, quia DEUS dixit, non erit firmus: quia non possum majori certitudine assentiri Deum aliquid dicere, quam illum existere; cum illa dictio, infundetur ipsi esse. Ergo si illum esse, non habeo pro certo, certitudine summa, nec habeo quod dixerit: quia quod dixerit fundatur in assensu quod sit, quod ipsum fundamentum, non est summè certum.

RESPONDETUR. Prius esse ratione assentiri ipsi rationi assentiendi, quam obiecto: sed non prius re: hinc prius ratione assentior assensu fidei, quod Deus dixerit, quam quod Deus sit: Et licet prius sit esse, in ordine metaphysico & physico quam dicere, non tamen prius ordine fidei: quia ratio assentiendi prior est, tanquam caula formalis, objecto, cuius est ratio assentendi. Et quantumvis in assensibus Metaphysicis & spectato ordine ipsius esse; antequam assentiar illi propositioni quia dixit, jam in priori assentiri debo, quia est; non tamen in illo priori, & pro illo priori, assentiri debo assensu fidei: quia pro illo priori nondum intelligitur motivum fidei. Hinc quamvis pro illo priori, pro quo antecedit assensus ad esse, non sit ille assensus ad esse firmissimus: quia nondum intelligitur elicitus ob certissimum motivum: in signo tamen posteriori, tum primum evadit ille actus certissimus, quia evadit innitens ipsi DEUS dixit. Quia autem fides de esse Dei, non innititur nisi ipsi Ly Deus Dixit, sit, ut adhuc ipsum illud esse, teneatur summa & infallibili certudine.

SUPPONIT Primo. Hec Responsio, quod in ordine Metaphysicis: prius sit assentiri Deum esse quam veracem esse.

RATIO quia cum metaphysica attendat ad esse, & ordinem objectorum, secundum intrinsecam suam rationem spectatorum, adeoque non aquendendo primò ad dicere: cumque sint dubia motiva, persuadentia Deum esse, non pertinibilia, ab ipsiusmet veritate: Hinc sequendo ipsius Esse ordinem, Metaphysica, per prius debet demonstrare esse Dei. Econtra autem fides attendit, ad dicere, nec in illa est motivum assentiendi, nisi pertibile ab ipsomet dicere.

Hinc in fide non habetur per prius assensus: ad esse Dei, quam ad dicere. Unde ultius

SUPPONIT Secundo. Quod in fide non possumus prius naturā assentiri Deum esse assensu fidei, quam assentiamur illum veracem esse.

RATIO, quia pro illo priori, & assentiremus Deum esse assensu fidei ut supponitur, & non assensu fidei: quia pro illo priori, nondum intelligitur motivum formale fidei, hoc est quia Deus dicit, nullumque aliunde ostenditur esse modum fidei.

SUPPONIT Tercio. Non esse necesse, quod assensus Deum esse, præcedat realiter in fide assensum, quo credo, id Deum dixisse. Illustrati hoc præter dicta potest aliquibus instantis.

Pone ab æterno creaturam rationalem, pone etiam ab æterno DEUM manifestantem hanc propositionem *Crede me esse; quia dico me esse;* in illo casu, prius non possem assentiri re, Deum esse, & posterius assentiri huic: quia dicit se esse, quia alias non ab æterno elicere hunc actum Credo Deum esse quia dicit se esse: præcedere enim illum realiter actus credendi, de ipso esse, & tamen eo, quod est ab æterno, nihil est prius realiter. Supponit autem instantia, ab æterno posse illum actum elicere. Pone, hominem nescientem, Deum esse, nec scientem, quod credi illi debeat, quia dicit se esse. Pone rursus determinantem Deum determinatione etiam ad instantis temporis, ut eliciat hunc actum Credo Deum esse, quia dicit se esse, quo casu non præcederet assensus fidei de esse Dei, assensum, quia Deus dicit: & tamen casus, non est impossibilis. Idem in materialibus ostendi potest. Pone speculum æternum, pone etiam florem æternum, non potest esse prius re flos emittens suam speciem, quam speculum illam recipiens; & tamen prior est productio ejus speciei, representatione. Sic. g. nelciebam esse in retinacula sonum, ponatur sonus, non prius novi sonum esse, quam audiam illum; licet in illa auditione, prius si natura, esse soni, cui conjuncta est realiter audito soni. Ex quibus omnibus colligitur, non esse etiam necesse, ut assensus de esse Dei, præcedat realiter, assensum de dicere.

SUPPONIT Quartu. Quod concedatur quidem in assensu fidei, prius esse ratione, assensum de esse: hoc enim exigit ordo naturæ, conditio præcognitorum; & ne motivum sit de subiecto non supponente: sed non intelligi pro illo priori assensum fidei, sed non nisi pro posteriori. Cujus Ratio jam aspiciata: ita ut illa formalitas unius realiter cognitionis, in quantum veratur per prius circa Dei esse, non intelligatur actus fidei, nisi propter realem connexionem, cum posteriori formalitate, inferente ipsum DEUS Dixit; & hoc non obest, quominus illud ipsum esse Divinum, credatur actu fidei: quia ut aliqui actui competat ratio fidei, non debet spectari actus inadæquate exclusoque formalis; sed ad-

R. P.
THEODO
zianowsk
Tbit. Act. 2
D. VI

adæquatè, & secundum tortum esse reale, quod dicit.

SUPPONIT Quintò. Assensum illum, qui exhibetur rationi assentiendi priusquam exhibetur Objecto materiali, non debere fieri per distinctum assensum, sed per assensum inclusum, in ipso assensu ad objectum; quamvis intra cunctum actum realem, prior sit formalitas assentiendi ipsi rationi assentiendi, quam objecto proper illam.

RATIO. Tum quia oppositum dicere, esset multiplicare Entia sine necessitate. Tum quia daretur processus in infinitum in ipsis rationibus assentiendi. Si enim assentiendo rationi, debo per distinctum assensum assentiri, etiam illum ipsum assensum, debo per distinctum actum facere: non enim est major ratio de uno, quam de alio. Tum quia, quod est ratio formalis alteri, est & sibi ipsi, ut probatum supra. Ergo & quod est ratio assentiendi alteri, potest esse ratio assentiendi sibi.

INSTABIS Tertiò. Ex Response sequi, quod non possit esse primus actus fidei, de DEI esse. Cùm tamen dicat Apostolus, Accedentem ad Deum oportet credere quia est: & tamen iste accessus, primitatem significat.

RESPONDETUR. Adhuc poterit esse primus actus fidei de Dei esse, non quomodocunque, sed vel inclusu in ipso dicere, vel propter dicere: præcipue cum Apostolus non significet exclusionem dictiōnis Divinæ, in primo actu fidei.

OBJICITUR Quartò. Ignotius non potest esse ratio cognoscendi notius. Sed notius est nobis Deum esse, id enim est evidens per demonstrationem, nullo modo autem evidens, hoc Deum testari. Ergo illud testimonium, non potest esse ratio assentiendi.

RESPONDETUR. In habitibus sequentibus evidentiam, attendi debet ut assumantur Notiora, in habitibus autem in evidentibus, assumi debent ea quæ habere possunt rationem motivam, præcipue ultimam, quæ in fide non est Dei esse, sed dicere. Unde si per notius intelligas id in quo in fide conquiescere possit intellectus; sic in illa notius est Deum dicere quam esse: licet in ordine Metaphysico, notius sit esse, quam dicere.

OBJICITUR Quintò. Rip. d. 3. a. n. 41. quod sint motivum inadæquatum fiduci motiva credibilitatis. Non potest assentiri intellectus immediate Mysterio revelato, etiam per assensum obscurum, nisi prælucet lux extrinseca alicuius objecti. Ergo sine illa, non assentietur existentia revelationis.

RESPONSUM. Sine luce extrinseca motivum credibilitatis tanquam conditione, non exhibendum assensum existentia revelationis: licet illa lux extrinseca, non se habeat per mo-

dum motivi. Insuper disparitas in simili data Lugoni.

INSTAT Primò. Sola apprehensio revelationis, quo ad intrinseca prædicata, non sufficit suadere intellectui assensum illius. Ergo necessario assumi debent prædicata intrinseca, nobis nota.

RESPONSUM. Debere ea assumi tanquam conditionem, non tanquam motivum.

INSTAT Secundò. Dantur plures assensus Supernaturales immediati & obscuri, qui non moventur ex testimonio Dei; sed ex aggregatiōne plurium circumstantiarum.

RESPONDETUR. Omnes illos assensus, moveri solo testimonio Dei tanquam formalis; aggregationem autem illam, esse nonnisi per modum conditionis.

INSTAT Tertiò. Potest etiam per nos, assensus naturalis moveri, ex objecto formalis supernaturali revelationis Divinæ, ex quo moventur assensus supernaturalis fidei, nullo existente discrimine ex parte objecti inter utrumque. Sed assensus naturalis existentia revelationis, potest moveri ex revelatione ut credibili notis extrinsecis Ergo & Supernaturalis.

RESPONDETUR. Notæ illæ extrinsecæ, etiam respectu fidei naturalis, non se habebunt nisi per modum conditionis: quia etiam illius motivum formale, erit nonnisi Dei dictio: ob supra dicta. Unde etiam illa fides naturalis, supposita revelatione, habet objectivam infallibilitatem summam; licet non habeat summam, petitibilem à ratione principii & sui ordinis: nam ejus principium est intellectus, qui falli potest, & ordo est naturalis.

INSTAT Quartò. Sufficit motivum partiale fidei esse revelationem, si quidem eo ipso, quod revelatio DEI sit motivum partiale, non poterit existere assensus supernaturalis, non existente re ipsa revelatione DEI: defectus enim motivi partialis, sufficit ad defectum totius assensus.

RESPONDETUR. Non sufficere ad assensum infallibilem, ut unum nonnisi partiale motivum sit infallibile: quia Conclusio sequeretur debilitatem partem, & state debet principium Propter quod &c. Concedo defectum fidei ex singulis posse habeti, adeoque si defit revelatio: sed quæretur restat, quomodo bonum actus fidei infallibilis, haberi possit, si non sit ex integræ causa, non habendo scilicet adæquatè motivum infallibile.

INSTAT Quintò. Infallibilitas & certitudo, non convenit assensui supernaturali, ex objecto formalis, sed ex modo tendendi: nam idem objectum formale, respicit assensus naturalis fallibilis, & incertus. Ergo quamvis assensus fidei moveatur ex revelatione in consortio aliorum non infallibilium, tamen assensus erit infallibilis, ratione existentia revelationis.

(e) 4 RESON-

RESPONSUM supra. Certitudinem objectivam peti ex formalis, camque reperiri etiam in fide naturali, quæ fallibilis est ratione principii, sed non ratione formalis motivi: quod idem supponitur in utraque fide: quantumvis certitudo subjectiva possit haberi ex modo tendendi. Casu autem quo moveatur fide naturalis fide supernaturalis, vera revelatione, in consortio aliorum fallibilium; si illa accipientur non per modum motivi, sed conditionis applicantis, erit assensus infallibilis: secus si assumentur ut motivum: neque enim posset esse assensus infallibilis, si motivum illius non foret infallibile.

Ad Autoritates quod attinet, quas objicit: Concedo verum esse quod dicit August. Lib. contra Epist. fund. epist. 4. Tenet me in Ecclesia consensus omnium populorum, tenet me veritas miraculorum & Epist. 9. Infirmata Catholicorum auctoritate; jam nec Evangelio credere potero: quia per eos illi credideram. Sed his locis aliisque, quæ recitat, non tribuitur motivis illis, ratio formalis motiva credendi: neque enim illic quidquam de hoc motivo. Deinde admittimus & nos motiva credibilitatis in fide, quæ sunt quasi inchoativa, ut postea fides, suo nitatur fundamento.

OBJICIT Sexto. Argumentum quod sibi opposuit Rosm. Si prima veritas crederetur propter revelationem, non crederetur propter revelationem quamcunque, sed propter infallibilem. Ergo veritas Divina creditur, ut objectum materiale, propter se ipsam, ut objectum formale; ex quo sequitur processus in infinitum: quia quando creditur veritas Divina ut constituens Revelationem Divinam in esse infallibilis, vel creditur propter se ipsam independenter à revelatione, vel dependenter primum non; quia omnis actus fidei innititur revelationi. Si secundum dicatur, credit argumentum cum non creditur propter revelationem quamcunque, sed infallibilem, de qua ipsa credit quæstio, quomodo creditur?

RESPONDETUR. Non dandum tunc processum in infinitum: quia crederetur quod est veritas Divina propter infallibilem revelationem, qua tamen, quia sibi ipsi esset infallibilis, terminaret processum.

OBJICIT Septimo. Arriaga d. 1. n. 58. Antequam homo credit, debet habere prudentia motiva credibilitatis. Ergo etiam ut credit Deum esse veracem.

RESPONDETUR. Concedendo totum. Sed illis motivis positis, negatur posse formari actum fidei, nisi propter Quia Deus dixit.

INSTAT. Ponamus Angelum aliquem incapacem erroris & mendacii, nunquid propterea, nisi quis rationem aliquam ejus veritatis mihi proponat, potero ego prudenter dicere. Credo illum Angelum esse essentialiter veracem, quia de se dicit.

RESPONDETUR. Non posse credi prudenter nisi positis prærequisitis. Ceterum in consequenti, illisque suppositis, si volo effici actum fidei de illius veridicitate, non potero id facere, nisi propter, quia dicit de se.

Punctum Difficultatis.

Infertur qualis sit processus in Actu Fidei.

SYLLOGISMUS quem aliæ appellavimus *Fidei*. Sin principiis nostris est talis. Omne quod Deus dicit, est credendum quia Deus dicit. Sed Deus dixit v. g. se esse incarnatum. Ergo DEUM esse incarnatum, credendum est quia Deus dicit. Ubi major pro motivo habet Dei veritatem, quæ se habet per modum moti, ita tamen ut actus ille fidei, sit mediatus, quia fit propter motivum, quod est Deus dixit. Minor autem habebit assensum immediatum, quia ipsum *Ly Dixit Deus* complectetur. Conclusio etiam involvet actum fidei, quia involvet ipsum *Ly Deus dixit*. Sic debere formari prædictum Syllogismum, ostendunt superius dicta, & infra dicenda, ubi de motivis credibilitatis.

Quæ contra objici possent, desumi possunt Haunoldo aptando ea quæ ipse oppofuit Syllogismo fidei, prout cum formavit Lugo. *Hinc cum illo*

OBJICITUR Primò. Ex iis quæ habet lib. tertio num. 69. Revelationes Dei non debent esse inutiles; sed conducere ad instructionem nostræ ignorantia: juxta illud Pauli, quod omnis Scriptura Divinitus inspirata, utilis sit ad docendum: fraudem tener prædictus Syllogismus, non ad aliud servit, quam ut assentiamur veritati, reflexè, propter eandem veritatem, directè cognitam, hoc autem nullam habet estimabilem utilitatem.

RESPONDETUR. In primis retorquendo argumentum: Sic in Principiis suis formavit prætentem Syllogismum Haunoldus. Omne quod Deus summè verax revelavit, esse incarnatum, est incarnatum. Sed verbum est aliquid, quod DEUS summè verax revelavit esse incarnatum. Ergo Verbum est incarnatum. Qui Syllogismus si argumentum tener, non procederet debite, quia non esse utilis ad instructionem nostræ ignorantia: quid enim instructionis haber, quod scilicet *Revelatio*, infrens esse incarnatum, inferat esse incarnatum; & si inutile est, assentiri veritati reflexè, propter eandem veritatem, directè cognitam, nec in præsenti adfert utilitatem assentiri *Revelationi* esse incarnatum quod est incarnatum: aptabiturque intento Lugonis quod pro se adfert Objiciens: & si est utile, credere quod id est incarnatum quod Deus summè verax revelavit incarnatum, utile etiam erit credere id quod Deus dixit, quia Deus dixit. Deinde: forte hoc

R. P.
THEODO
zianowsk
Tom. I. et 2
D. VI

hoc argumentum non petit formatum superius Syllogismum: potius enim in illo ostenditur fidei motivum esse Ly Deus dixit, & non inducit assensus veracitati reflexe, propter veracitatem directe cognitam. Denique ostenditur utilitas prædicti Syllogismi, quia scilicet inducit Fidelis in estimationem veracitatis Divinæ, quam solam apprehendit, tanquam sufficiens motivum.

Objicitur Secundò. Si ita formandus est ille Syllogismus, sequitur, nullum mysterium fidei credi directe, sed semper reflexe: quod est contra omnium sensum.

RESPONDETUR. Quod sit in oppositum sensus communis Doctorum, non satis liquet. Cæterum distinguenda est hæc reflexio: nam si nomine reflexionis veniat, quod scilicet nullum sit mysterium fidei (excepta prædicta Majore) quod non credatur nisi propter Ly Deus dixit, cui jam præbitus est in Majori assensus: hoc sensu, concedo omnem mysterium fidei, reflexe cognosci, licet non cognoscatur, aliqua alia reflexione. Imo puto non posse aliter exprimi creditionem de Incarnatione nisi per terminos prædictæ conclusionis. Credo enim Incarnationem, formalissimè importat assensum, quia DEUS dixit, cum omne credo, sit assensio propter Ly Dixit. Per quod etiam ostenditur bonitas prædicti modi formandi Syllogismum, quia solus ille importat actum credendi mysterio, qui actus credendi, cingitur illa conclusione, cinqüe debet.

Objicitur Tertiò. Si tenet prædictus Syllogismus, posset ex duabus præmissis affirmatis inferri Conclusio negativa, quod est contra Regulas Logicæ. Probatur Seqv. exemplo. Quidquid Deus dicit est verum. Sed DEUS dicit Adamum non obedivisse præcepto. Ergo Adam non obedivit.

RESPONDETUR. Syllogismi prædicti hanc debuisse formari conclusionem. Ergo Adamum non obedivisse præcepto, est verum: quæ præpositio non est negativa, sed affirmativa. Et ceterè aliud est formari Conclusionem Negativam, & aliud subiectum ponit Negativum cum copula affirmativa. Ex duabus affirmatis non potest ponit Conclusio Negativa, ut demonstrant Dialectici; potest ponit subiectum Negativum, ut in præsenti ponitur, præcipue cum hoc ipsum subiectum Negativum præcesserit cum sua Negatione, in præmissa affirmativa.

Quæres. Quid sit tenendum de Syllogismo prout eum formavit Haunoldus num. 72. Omne quod Deus summè verax revelavit esse incarnatum, est incarnatum: Sed verbum est aliquid, quod Deus summè verax, revelavit esse incarnatum. Ergo verbum est incarnatum. Videtur non legitimè, nec secundum conditionem credendi, formari hic Syllogismus. Nam in primis motivum illius Majoris nullum ponitur,

tur, et si dicatur esse in terminis Notæ, facient in contra, argumenta superius allata. Si dicatur credi illam, exprimere debuit et motivum credendi, ut superius dictum. Deinde debet hic Syllogismus ita formari, ut assensus Conclusionis, contineat immediate, non tantum articulum fidei, sed etiam ipsum credendi actum, idque ex eo: Quia Conclusio, est ultimum complementum & definitivum ut ita dicam assensus, quiesque affirmandi vel negandi in illa linea. Porro Ly verbum est incarnatum, non ostendit quidquam de illa creditione, sed simplicem affirmationem, quod verbum sit incarnatum, adeoque non habet quidquam de linea credendi, nec habet expressionem ipsiusmet fidei, seu assensus quia Deus dixit, quod tamen requiritur, ad actum fidei: idque ex eo: Quia Conclusio Syllogismi fidelis, importat jam finitum processum, qui erat necessarius ad credendum, exprimere quæ debet assensum distinctum à reliquis assensibus, quod non exprimit illa propositio: Ergo verbum est incarnatum: & licet Conclusio Metaphysica, exprimit assensum debitum Metaphysica, Conclusioque Metaphysica, debet esse formalissimus Metaphysicus actus; ita & Credito, includi debet in Conclusione Syllogismi fidelis, quia illa, est formalissimus Actus fidei.

DIFFICULTAS III.

Revelatio extrinsecā quomodo se habeat ad rationem formalem Propter quām
Fidei?

Revelationem extrinsecam ingredi formaliter motivum fidei docet cum Communi Suar. Vasq. Valentia, Koninck disp. 9. dub. 4. Lugo disput. 1. sect. 7. Pont. disp. 27. num. 7. Ripalda disp. 2. num. 115. Arriaga disp. 2. num. 4. Oviedo contr. 2. num. 48. Negat autem Cajetanus & Aureolus.

Punctum Difficultatis 1.

Distinguitur & Probatur Conclusio.
PRÆMÌTTO Primo. Revelationem duplìciter spectari posse. Activam seu intrinsecam & passivam seu extrinsecam. Activa revelatio nihil aliud est, nisi ipsa veritas prima in dicendo, prout est actu principium internum, dictionis externæ. Passiva autem, est aliquid creatum, extrinsecumque signum, & effectus illius veritatis in dicendo, qualis est, exempli gratia interna illuminatio, formatæ voces à DEO.

PRÆMÌTTO Secundo. Conformiter hic de ista revelatione passiva discurrendum esse, ac discurrirur de actu Dei libero: sicut enim communis, à non esse volentis mundum, ad esse volentis mundum, transit Deus mutatione ad extra in Creaturis facta; sic etiam à non esse dicentis actu, ad esse dicentis actu, transit DEUS mutatione ad extra in Creaturis posita; hoc est signo aliquo, quo DEUS manifestet suum conce-

ptum

ptum de aliquate, & illud signum dicitur *revelatio passiva*, vel *extrinseca*.

PRÆMITTO Tertiō. *Possit aliquid spectare ad conceptum objecti formalis & non habere rationem objecti formalis.*

RATIO, quia multa spectant ad conceprum aliquorum, & tamen non habent rationem formalisativam eorum, ad quorum conceptum spectant. Nam exempli gratiā, ad conceptum formalem relationis spectat terminus, non tamen est formaliter relatio. Item ad conceptum formalem privationis, spectat subjecti capacitas; non tamen illa subjecti capacitas, habet rationem privationis; cum privatio sit non esse, jam autem capacitas illa, sit ipsum Ens. Quod ipsum ulterius in hoc resolvitur: quia possunt aliqua ingredi conceptum formalis, non tantum tanquam formalisativa, sed etiam tanquam perentia cointelligi ab ipsomet formalis, & si ipsam definitiones, non semper procedunt per causas intrinsecas, benē etiam id quod ingreditur conceptum objecti formalis, poterit, non esse formale.

PRÆMITTO Quartō. *Non esse difficultatem. An revelatio Dei activa seu intrinseca sit objectum formale fidei.*

RATIO, quia sic sumpta revelatio, est ipsa veritas prima in dicendo, quæ alias jam supponitur esse motivum formale.

PRÆMITTO Quintō. *In hoc solum punctum difficultatis versari. An scilicet revelatio passiva, communius vocata extrinseca, sit formale fidei.*

DICENDUM Primo. *Revelationem passivam pertinere ad conceptum formalis objecti fidei.*

PROBATUR Primo. Impossibile est concipere rationem connotativam sine suo connotato: quia & conciperetur ut supponitur connotativa ratio, & non conciperetur; cum ipsum connotatum, sit illud, ratione cuius, illud objectum, est connotativum. Sed veritas prima in dicendo, prout talis in actu secundo, est ratio connotativa, & connotatum illius, est revelatio passiva. Ergo veritas prima in dicendo prout talis in actu secundo, non potest concipi, sine revelatione passiva. Subsumitur. Sed veritas prima in dicendo prout talis in actu secundo, est objectum formale fidei, & ultimum resolutorium, ut supra probatum est. Ergo revelatio passiva, pertinet ad conceptum formale objecti fidei. Minor principialis probatur. Si veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis, non esset ratio connotativa revelationis ad extra, hoc ipso non esset veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis. Quod ipsum probatur: quia tolle revelationem passivam, nihil potest ostendi, per quid transeat veritas prima in dicendo, à non esse dicentis in actu secundo, ad esse dicentis in actu secundo. Ergo apparet, quod sine illa revelatione passiva, non

esset veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis.

PROBATUR Secundū. Illud pertinet ad conceptum formalem objecti fidei, quod ingreditur definitionem objecti formalis fidei. Sed revelatio passiva, ingreditur definitionem formalis objecti fidei. Ergo. Major probatur suppositione statū questionis: quia scilicet nihil plus intelligimus, per ingredi conceptum formalis objecti, quam ingredi definitionem objecti. Minor autem probatur: quia veritas prima in dicendo, prout in actu secundo talis, definitio objecti formalis fidei, & hanc rationem ingreditur revelatio passiva; quod probatur: quia illam definitionem ingreditur esse in actu secundo talis, hic autem actus secundus, non est in Deo præcisè ratione, ipsius Dei, alias DEUS mutaretur. Ergo ratione aliis extra Deum: hoc est dicta revelatio passiva: cum ad dictum illius prout internè compleetur, non possit pertinere, sine aliquo extrinseco, fides.

PROBATUR Tertiō. His argumentis qua in objectionibus ponuntur, qua saltē evincunt prædictam Conclusionem.

DICENDUM est Secundū. *Revelationem Dei passivam, non ingrediationem objectivam motivum formalis fidei, seu non esse motivum formale fidei.*

PROBATUR Primo. Auctoritate S. Thomæ, qui hic quæst. 7. art. 1. in 6. ait: *Si in se consideremus rationem formalem objecti, nihil aliud, quam veritas prima; quod non diximus in revelationem extrinsecam, quæ non est veritas prima, sensisse ingredi rationem formalem objecti fidei.* Et 3. parte, quæst. 7. art. 4. in 6. *Fides ait in quantum Virtus Theologica, est de qua cunque non viso, sed solum de Deo.* En Ly. fol. excludit reliqua.

PROBATUR Secundo. Argumento Negativo. Non sunt multiplicanda Entia sine necessitate. Ergo nec rationes motivæ & ultima resolutorum. Sed nulla est necessitas ponendi revelationem passivam plusquam pro connotato motivi formalis fidei. Ergo erit non nisi connotatum objecti formalis, non verò motivum formale fidei. Rursus ex principio Negativo arguitur: quia si nihil obstat debemus fidei assignare motivum quam maximè Divinum & quam maxime inseipso infallibile: Sed si illi assignemus solum veritatem primam, assignabimus maximè infallibile in scipio motivum: nam quocunque Creato infallibili motivo, quale est revelatio passiva, magis infallibilis in scipio est, Divina infallibilitas & veritas. Ergo illa assignari debet.

PROBATUR Tertiō. A pari & per virtutalem inductionem. Tum quia rationem motivum objecti formalis Visionis Beatifica nihil creatum ingreditur; sed ipsa Deitas in se, seu scipio clarè revelans. Ergo & rationem motivum objecti

R. P.
THEMLO
zia nowsk
Tom. I. et Z
D. VI

objecti formalis fidei nihil Creatum ingreditur nisi ipsa Deitas in se, in quantum est veritas prima. Et sicut quamvis transeat Deus à non esse se clare manifestans, ad esse se clare manifestans, nihilominus ipsa manifestatio passiva, non ingreditur rationem motivam formalem visionis. Sic etiam nec in fide ingredietur. *Neque valet fidicis quia se non per aliud manifestat Deus in Visione Beata.* Inferetur enim: Ergo etiam non per aliud, habet rationem & Auctoritatem moventis. Deinde quamvis non per aliud manifestet se DEUS; tamen per aliud à se, transit à non esse manifestans se in actu secundo, ad esse manifestans se in actu secundo; & hoc in genere principii effectivi est lumen: & in genere causæ ut ita dicam formalis, est ipsa visio Creatæ: quæ ipsa non ingreditur rationem objectivam beatitudinis, sed est ut quo, & tanquam tendentia ad Beatificativum. Sic etiam revelatio passiva, cùm sit effectus Divinæ veritatis manifestans, non erit etiam motivum formale objectivum: & sicut in hoc concreto: Deus est in actu secundo se manifestans; quidquid creatum est, rationem motivum non ingreditur. Sic nec in hoc concreto: DEUS est in actu secundo revelans, quidquid creatum est, ingredietur rationem objectivam motivam. Jam autem paritatem fidei & visionis fundat Auctoritas S. Pauli, *nunc in speculo, & in enigmate.* *Neque valet ultraius fidicis.* Quòd repugnat beati aliquo Creato, consequenter nihil creatum ingredi potest beatitudinem: dicunt enim similiter, repugnare huic termino *summæ infallibile* nisi aliquo creato: quia quod creatum est, hoc ipso, summæ, quæ tale, infallibile non est, eti per te non repugnat, saltem inadæquatè aliquid creatum ingredi motivum actu summi infallibilis; urgebitur quòd per te, non repugnat aliquid creatum, beatitudinem formalem inadæquatè constituere. Tum quia non videtur esse major connexio inter Deum ut in actu secundo dicentem, & eis passivam revelationem, quā si inter verbi gratiæ relationem & terminum, inter actum DEI liberum & ejus connotationem: & universaliter quā sit nexus inter entia connotativa, & eorum connotata. Sedin istis, terminus & connotatum, non ingrediuntur rationem objectivam, sed merè se habent per modum extrinsecorum & potentium nonnisi cointelligi. Ergo etiam idem dicendum de revelatione passiva, comparata ad veritatem primam in dicendo. In aliis etiam materialis signum non transit in rationem formalem signati, verbi gratiæ: fumus est signum naturale ignis, nec transit in rationem formalem ignis; hæderæ est signum vini vendibili, nec transit in rationem formalem vendibilitatis. Sonus vocis, est signum conceptus, nec transit in rationem formalem conceptus. Ergo & revelatione passiva, quæ est signum motivi formalis fidei,

hoc est Dei dicentis, non transibit in rationem motivi formalis.

Tum quia in fide humana, si rigorosè loquemus, verba præcisa Petri, non habent rationem motivam assensus: verba enim non plus habent, quā quod sint signa ex placito, interni conceptus. Unde non est, cur illis trubatur vis motiva, nisi tanquam signis veritatis, & applicationibus illius. Dixi rigorosè loquendo: quia moraliter, cum nostra fides & cognitio à sensibus pendeat, secundum hoc, etiam verbis, rationem motivi damus. Et certè pone verba sola, & non adde illis veracitatem Petri, quam habebunt vim ad conciliandam sibi fidem; pone autem veracitatem Petri, pone item ræ percipere conceptum illius ad me directum, certè eo casu, movebit me veritas Petri. Ergo apparet verba assimi non tanquam motivum, sed nonnisi tanquam instrumentum illius, quod solum me movet. Rursum inter Angelos datur etiam fides, ut ita dicam Angelicæ, secundum quam, unus, credit alteri dicenti, quæ dictio Angelicæ, in quantum stat in directione conceptus, certè in hac sententia, fides Angelicæ innitetur soli præcise conceptui Angelis, quem mihi manifestat. Ergo etiam fides Divina, potest inniti soli Auctoritati Divinæ, licet requiratur tanquam conditio, & aliquid extrinsecum: quia ego non possum penetrare ad internam Deilocutionem. Sed si ergo per impossibile te attingere ad Dei conceptum & directionem internam, ipsam in se, & non te videre, ipsummet Deum, nec te habere evidentiā visionis: eo casu, cur non poteris credere, & tamen tunc, nullum extrinsecum erit motivum tuæ fidei. Ergo apparet, rationem motivam, soli illi competere dictio internæ, quantumvis requirat aliquid extrinsecum, eo quod ad ipsam dictiōnem internam pervadere non possumus.

Punctum Difficultatis 2.

Fundamenta in Oppositum.

Objicitur Primò. *Variæ Auctoritates Scripturæ & Patrum quæ videri possunt apud Suarez, Valentiam & Atriagam, quæ ostendunt in assensu fidei, attendi ad revelationem Divinam, ejusque testimonium.*

RESPONDETUR. Explicando has omnes Auctoritates, quòd procedant de testimonio & dictione Dei activa, non verò passiva, nisi tanquam connotato, applicatione, effectu illius prioris. Vel certè tribuitur revelationi passivæ Auctoritas Divina figurata & tropicè, nempe signum accipiendo, pro re signata.

Objicit Secundò Lugo. Se non intelligere, quomodo prima veritas sit tota ratio formalis assensus, revelationem verò non esse rationem formalem, sed solum applicantem: Non enim minus assentior mysterio Trinitatis, quia Deus revelat,

revelat, quām quia Deus est prima veritas, nec minus me moveat unum quām aliud, sed utrumque per modum duplicitis præmissæ; non autem videtur, quomodo una præmissa sit per modum rationis formalis motivæ, & alia per modum Conditionis.

R E S P O N D E T U R. Revelationem si sumatur acti-
vè verè esse rationem motivam formalem; & folam veritatem primam præcise, prout non di-
cit veritatem primam in dicendo, non esse suffi-
cens motivum fidei: licet revelatio passivè spe-
cata, non sit istud motivum, sed connotatum
motivi. Illud quod adfert de duabus præmis-
sis non urget: assumitur enim hæc Major: quod aliquid ingreditur præmissam, non est eo
ipso objectum formale motivum assensus, vel
ratio formalis. Probat hoc Inductio. **Q**ui
quando dico in præmissa, ignis applicatus urit,
hic ignis est applicatus. Ergo urit; non sequi-
tur exinde applicationem, esse rationem for-
malem igniendi, quæ ignitio, est objecte sumpta
Conclusionis, cæm Formalis Conclusionis sit Actus,
de illa ignitione. Rursus possumus ponere in præ-
missis, ipsa motiva credibilitatis dicendo verbi
gratiæ. Omne quod Deus dicit, & est mihi
per motiva credibilitatis evidens moraliter il-
lud credendum est, nec tamen eo ipso motiva
credibilitatis, sive ratio formalis credendi, quæ
omnia accipienda hoc sensu, quod scilicet applica-
tio verbi gratiæ non sit ratio formalis, respectu
objectivæ sumpta Conclusionis, licet sit ratio
formalis, respectu sumpta formaliter; ita ut et-
iam revelatio passiva, non sit ratio formalis, re-
spectu sumpta objectivæ Conclusionis fidei.
Quorum omnium Ratio est: quia præmissæ
non sunt determinatae, ut in illis non nisi rationes
Formales ponantur; cum possint etiam ponere
Conditiones; quā Majori stabilitate assumitur ali-
ud principium, quod idem debeat esse objec-
tum Conclusionis, quod est præmissarum: Si
ergo præmissa aliquid important, non nisi pro
Connotato, & non tanquam rationem formalem,
etiam Conclusionis respiciat illud tanquam
Connotatum, & non tanquam rationem for-
malem. Quia ergo ex dictis supra, revelatio
passiva, ingreditur quidem præmissam assensus
fidei, sed ingreditur tanquam Connotatum, fit
ut revelatio passiva, non sit motivum formale
fidei. **H**æc ergo propositio; **Q**uod ingreditur
præmissam assensus credendi, est motivum cre-
dendi; distinguuntur: est motivum credendi, si
non ingreditur tanquam connotatum. **C**oncede
do propositionem. Nego autem si ingredia-
tur tanquam Connotatum.

INSTAT Primo Koninck. Id in aliquo as-
senso habet rationem objecti formalis, quod est
medium seu ratio nos movens ad assensum, ut
patet in assensu Conclusionis ob evidentiam
præmissum & consequentiam. Atque ratio,
movens me ad assensum fidei Divinæ, est testi-

monium DEI, ideo enim credo: quia DEUS
testificatus est. Ergo.

R E S P O N S U M distinguendo Minorem. Ra-
tio movens ad assensum, est testimonium DEI
actuum, & secundum id quo dicit intrinsecum.
Concede Minorem; testimonium Dei, secun-
dum quod spectatur passivè, & tanquam aliquid
extrinsecum, connotatumque, movere me
Nego Minorem. Paritas etiam de præmissis
evidentia & consequentia non tenet, quod
posito, quod illa evidens. Præmissatum de
Consequentia, non ester motivum assentendi,
non posset reperiri ratio ulla assentendi Con-
clusio. Quamvis autem ratio assensus fidei
non sit revelatio passiva, sed se habeat nominis
per modum connotati, manet adhuc motivum,
nempe veritas prima in dicendo, quod sua in-
trinseca spectata.

INSTAT Secundo. Ex dictis sequi, quod revo-
latio passiva respectu assensus fidei, ita se habe-
ret, sicut se haberet locutio ejus, qui mihi ostendit
aliquam Conclusionem sequi ex præmissis
per se notis, hoc autem aperte est fallum, qua-
sic res creditæ, deberent aliunde quam ex testi-
monio Dei habere, quod sint vera.

R E S P O N D E T U R. Concede interim
quælam, si procedat de revelatione passiva. Re-
cetiam creditæ habebunt aliunde, quam ex testi-
monio Dei passivè sumpto, & secundum Con-
notata, suam veritatem: nempe à testimonio
Dei sumpto acti- & secundum sua intrinseca.

INSTAT Tertiò. Ad Objectum formalem
dei, requiritur vera Dei testificatio: sola autem
interna Dei locutio, nisi accedat aliquid excep-
tum signum, nequit respectu nostri esse testifi-
cacio, externumque illud signum, componere
unam cum interno actu, locutionem.

R E S P O N D E T U R. Argumentum multum pro-
bare, quia probaret cœna partem, esse tem-
pore vespertinum, quia nisi illud accedat, non erit
conuersio illa, cœna. Directè ex dictis dian-
guitar minor. Sola interna Dei locutio, nisi
accedat aliquid lignum, tanquam ratio for-
malis motiva, non potest nos moveare. Nego Mi-
norem. Nisi accedat tanquam Connotatum
applicatio, & præcise significatio ejus, quod ha-
bet rationem motivi. Concede Minorem
Distinctioque Consequentia Nego Consequen-
tiam. Componet autem passiva revelatio
unam locutionem, unitate, quæ est inter signum
& signatum, inter connotatum & connotatum.

Objicit Tertiò Amicus. Testificatio exter-
na Dei, habet eandem certitudinem, quam ha-
bet in cœta veritas. Ergo non minus infalli-
bile movebit. Antecedens probatur. Nam
testificatio Dei, est actus secundus, directus, &
imperatus à prima veritate: testificatio enim
Dei, est ipsa locutio Dei, per quam nobis infalli-
bile manifestat: implicat autem actum direc-
tum.

R. P.
THOMAS
ZIA NOWSKI
TOMUS I.
D. VI

deum & imperatum à voluntate DEI, non habere eandem certitudinem & infallibilitatem, quam habet veracitas DEI: nam si actus hic posset esse fallibilis, & ipsa veritas prima, à qua immediatè dirigitur, fallibilis esset. Consequentiā probat. Testificatio DEI, proponit intellectui credentis, ut constituens unum cum prima veritate, & ut actus secundus, cum primo. Ergo non est ratio, cur potius sit conditio & non ratio formalis assentiendi.

RESPONDETUR. Testificationem externam activè sumptam, habere increatam summam certitudinem; non tamen testificationem externam passivè & secundum connotata spectatam. Testificatio etiam DEI, nonnisi secundum intrinseca spectata, & activè, est actus secundus, imperatus ex modo nostro concipiendi à prima veritate: non enim actus ille, secundum id quod dicit intrinsecè, est quid Creatum. Deinde cùm illa revelatio passiva, sit quid Creatum, non potest ei identificari certitudo increata seu summa: consequenter non erit ipsa secundum se, motivum summè infallibile; sed connotatum motivi summè infallibile. Actus item ille imperatus, constituit Unum cum imperante, sumptus secundum id, quod dicit in recto, quoad intrinseca & activè: nam sumptus præcisè secundum quod connotata liquid Creatum, constituit Unum Unitate signi & signati, connotativi & connotati. Quando autem querit Amicus, quid desit revelationi externæ, quo minus sit formale objectum, responsum est in probationibus Conclusionis.

INSTAT idem. Nequit intellectus credentis, assentiri veritati revelatae, nisi priùs saltem ratione, assentiatur revelationi Divina, ut à DEO testificatae, quo posito sic urget. Vel intellectus credentis, credit hanc revelationem esse à Deo fide humana, vel divina. Si fide Divinâ habetur intentum, si humana, Contra est. Tum quia revelatio ipsa, ob infallibilem certitudinem quam habet, ut propria locutio Dei, est apta movere intellectum credentis, ad assensum infallibilem fidei Divinæ. Tum quia ab assensu in revelationem pendet assensus in objectum revelatum, qui cùm sit fidei Divinæ, non potest pendere ab assensu fidei humanae.

RESPONDETUR. Nequit intellectus revelatae veritati assentiri, nisi priùs assentiatur revelationi, modo proportionato; hoc est, nisi fide divinâ assentiatur, tanquam motivo credendi ipsi revelationi activa, passivè autem sumpta assentiendo, tanquam Conditioni. Casu autem quo ipsa revelatio passiva transeat in speciem objecti fidei, non assentiat illi ipsi ob illam ipsam tanquam motivum formale, quia illa ipsa non est summè infallibilis, cùm non sit summa infallibilitas, qua est Deus, sed assentiat illi, propter revelationem activam.

Objicit quartò idem. Revelatio unit primam veritatem cum objecto revelato, ut locutio externa internam nobis unit, quam nobis manifestat. Si autem unit veritatem primam cum objecto revelato, hoc ipso non erit conditio sed ratio formalis assentiendi. Quod ipsum probat: quia pura Conditio, nullam vim motivam in ordine ad effectum causandum confert causæ, sed solum tollit aliquod obstaculum, quod causam impedit, ne suam virtutem circa effectum exercere possit. Revelatio autem, speciale vim motivam primæ veritati confert, ad movendum proximè intellectum credentis, quia revelatio, non solum applicat primam veritatem intellectui credentis, sed etiam illi communicat suam infallibilem certitudinem, quam ut locutio externa Dei, ab ipso directa & imperata, habet.

RESPONDETUR. Si paritas teneat de locutione externa, illa pro nobis est: sonus enim vocis, non est motivum formale credendi, sed Auctoritas formantis illum sonum. Negatur etiam Minor, nempe quod revelatio passiva communicet infallibilitatem veritati primæ, habet enim illam veritas prima de se, nec perficitur à Creatis. Objecto etiam credendo revelatio passiva non adfert summam infallibilitatem, hæc enim soli Deo competit. Hinc revelatio passiva, aufert nonnisi obstaculum: quia scilicet ad internam Dei dictiōnem, quæ est motivum formale, pertinere non possumus, nec se illa nobis in hac vita immediate unit, nisi illâ mediante.

Punctum Difficultatis 3.

De reliquo Fundamentis.

OBJICIT Quinto Quidam. Divina revelatio debet esse saltem motivum partiale fidei; quia Divina revelatio, est talis, ut ante illam, nihil priùs possit in actu secundo movere ad assensum fidei, & habet talem cum credendis connexionem, ut si quid de illis dixerit, necesse sit illa credenda, non alter se habere. Quod totum fundatur in hoc principio: quia omne medium ac motivum noscendi aliquid, ideo est medium vel motivum, saltem partiale, quia sine eo nihil priùs movet, & cum noscendo necessariò connectitur. Quod autem ante revelationem nihil sit, quod priùs moveat. Probatur: quia hoc esset veritas prima; hæc autem ante revelationem non moveat; nam & ipsis Prophetis, quæ impossibile fuit moveri ad credendum; sicut impossibile est moveri Auctoritate Petri, sine ipsius dictione. Quod vero etiam revelatio, necessariam habeat connexionem cum credendo, probatur: quia etiam illi, nullâ vi, potest subesse falsum.

RESPONDETUR. Immerito assumi præcisè tanquam notam partialis motivi, nihil scilicet esse, quod priùs moveat. Nam Major priùs moveat

(f)

ad

ad assensum, quam Minor, neque tamen hoc obest minori, ne partialiter moveat ad assensum. Et quamvis postea intellectus ex connexione præmissarum inferat Conclusionem, tamen in illa connexione, semper una præmissa habe rationem prioris. Potius ergo partialitas motivi de sumi debet ex notione partis, & ex notione ipsius motivi, prout constat in Conditione, de quo actum supra. In forma distinguitur Antecedens. Divina revelatio secundum id, quod dicit in recto, est talis ut ante illam nihil prius possit in actu secundo movere assensum, idque per modum motivi formalis. Concedo Antecedens. Divina revelatio secundum id, quod dicit in obliquo, & importat aliquid Creatum est talis. Nego Antecedens. Licet illa ipsa revelatio passiva, habeat rationem primi in ratione signi; nullum est enim signum dictio nis Divinæ internæ prius, ipsa dictione externâ. Quando autem idem dicit, sensum esse fideli um, qui dicunt se credere, quia Deus revelavit, id bene accipi potest de revelatione internâ tanquam motivo, de externâ tanquam signo. Quod ipsum signum, habet quidem connexionem infallibilem cum credendis, sed non summam, quia connexion illa quæ est cum credendis Increatæ veritatis, major est, quam connexion alicujus Creati.

Instat per varias Paritates.

PRIMA PARITAS est. Præmissa utraque habet rationem motivi formalis, nec est altera ex illis, quæ sit tantum Conditionis. Ergo tamen veritas prima, quam revelatio, habebunt se per modum motivi, nec revelatio solum erit Conditionis.

RESPONDETUR. Si sit res, de revelatione activè sumpta, Concedo totum. Si de passivè sumpta disparitas sit: quia hoc ipso, si utraque præmissa non esset ratio motiva, definitio Syllogismi salvatori posset, quia non esset ex his pos sit: sed non nisi ex hoc posito, tota autem essentia fidei fidei salvaretur, immo & melius, (ut dictum supra,) posito quod revelatio non nisi activè sumpta, sit formale fidei: adhuc enim actus ille inniteretur veritati primæ in dicendo. Rursus Syllogismus innititur illi principio; quæ sunt eadem unitatio, hinc in ratione commen surandi extrema cum tertio tota ratio illius consistit. Unde habere rationem motivi in Syllogismo, est habere commensurationem cum me dio. Cum autem utraque præmissa dicat hanc commensurationem; utraque habet rationem motivi. Nulla autem talis ratio ostendi potest, quæ quia convenit & veritati primæ dicenti activè sumpta, & simul revelationi passivæ, ex eo ipso quia illis convenit, exigat funda re in utraque illa, rationem motivi formalis.

SECUNDA PARITAS est. Unio non se habet tanquam Conditionis unibilium. Ergo neque

revelatio, quæ est quasi Unio quædam veritatis primæ cum objecto revelato.

RESPONDETUR. In principio nostris Unio non se habet tanquam conditionis Unibilium quæ idenfificatur realiter Unibilibus in circunstantia modalitatibus, Unibilia autem ipsis non sunt Conditionis. In principio communibus modalium disparitas est; quia Unio in ordinem non nisi conditionis redacta, nullum aliud formale, ut quo, potest ostendi, quod constitutus Unibilia in ratione Unibilium; redacta autem revelatione passiva in ordinem non nisi connotati, potest adhuc ostendi ratio formata assentiendi, scilicet veritas prima in dicendo activè & quanto ad sua intrinseca spectata. Deinde hoc, quod est Unio impropria, potest habere rationem Conditionis, & non rationis formalis, ut videre est in approximatione: quia autem revelatio passiva, habet rationem Unios non nisi rigorosæ, poterit stare in ordine præ conditionis. Et secundum hanc responsionem, solvi debet alia paritas, quæ arguit quod sicut actio non est conditio agentis, sic ne debeat esse revelatio passiva.

TERTIA PARITAS est. Lumen intellectus non est sola conditionis intelligendi. Ergo non revelatio.

RESPONDETUR. Si per lumen intellectus intelligantur præmissæ, haec non possunt habere rationem conditionis. Si autem per lumen intellectus intelligatur ipsa potentia intellectiva, haec non potest habere rationem conditionis: quia non potest ostendi aliud, quod se habet per modum principii, potest autem ostendi, quod se habet per modum motivi, ad assensum fidei, quantumvis hujus motivi sit merum connotatum, revelatio passiva.

Objicit Sextus Ripalda. Eo differt conditionis objectiva ab objecto formali assensus, quod assensus innatur in veritate objecti formalis, & non conditionis. Item quod objectum formale, debet esse suadibile intellectui, ut probetur assensus. At assensus fidei innatur in veritate revelationis: quia non sufficit ad illam revelationem solum apparet. Item revelatio suadiri debet, ut intellectus præbeat assensum objecto revelato. Ergo revelatio non est mera conditionis, sed objectum formale.

RESPONSUM. Assensum fidei innatur in veritate revelationis activè sumpta; illaque activè sumpta suadiri debet ut intellectus credat, licet per illa veritas co-intelligi secum revelationem passivam.

INSTAT Primo. Quidquid pertinet ad connexionem Auctoritatis Divina cum attestata, est objectum motivum fidei: fides enim moveatur illa connexione. At Divina attestatio, pertinet ad hanc connexionem: quia Auctoritas Divina secundum se, non est connexionem objecto, sed mediæ attestacione. Ergo attestatio pertinet ad formale.

RESPON-

R. P.
TH. MLOI
zianowski
Tom. I. et 2
D. VI

R E S P O N D E T U R. Majorem esse falsam, quia nec quod pertinet ad ignitionem, est ratio formalis igniendi: nam approximatio pertinet ad ignitionem, non pertinendo ad rationem formalem igniendi. Minor etiam vera est de pertinentibus in recto, non de pertinentibus in obliquo: quia pertinentia in obliquo, non nisi connotantur.

I N S T A T Secundò. Licet cognoscatur objectum obscurè in Attributis Auctoritatis Divina absque attestatione DEI, ut cognoscitur clare à Beatis, ea cognitio non pertineret ad fidem. Ergò fides sumit suam speciem, ab attestatione Dei.

R E S P O N D E T U R. Si quis obscurè cognosceret aliquid in veritate prima in dicendo ad se dextra, etiam sine externo signo, Nego quod is actus non est actus fidei, verè enim adhuc habet formale fidei.

I N S T A T Tertiò. Actus fidei est obscurus, ab objecto formalis cognito obscurè, at sola revelatio Dei & non Auctoritas, est cognita obscurè. Ergò illa est objectum formale. Et sicut Visio Beata, non solum est conditio sed objectum formale spei Theologicæ, ita & in præsenti, erit objectum formale revelatio.

R E S P O N D E T U R. Negando quod veritas prima in dicendo actiè spectata, non sit obscurè cognita. Visio item Beata, non est conditio spei, sed solum objectum materiale, movet enim spem, non bonitas Divina ut possest per visionem, sed bonitas Divina prout bona nobis visio autem beata, est bonum inter alia quod speratur. Consequentia etiam non tenet ex dictis contra alias paritates.

O R I G I N A L E Septimò Rosmer. Revelatio habet triplicem respectum. Primo ad DEUM attestantem. Secundo ad rem testificatam. Tertiò ad intellectum credentis, licet prout habet respectum hunc tertium, possit esse pura conditio; tamen secundum duos priores respectus, potest esse motum formale.

R E S P O N S U M. Etiam respectu primo & secundo, non posse revelationem passivam habere rationem motivi formalis. Et sicut connotatum ex: insecum non est ratio formalis libertatis Divinæ; ita nec revelatio passiva, comparata ad DEUM testificantem habebit rationem motivi formalis.

I N S T A T. Revelatio Divina creditur vel saltem credi potest fide Divinæ, sed non creditur ut objectum materiale. Ergò ut formale.

R E S P O N D E T U R. Hoc argumentum supponens Majorem: quod creditur, creditur vel tanquam materiale vel tanquam formale, quæ Major falsa est, quia potest credi aliquid tanquam Connotatum formalis. Negatur item

quod revelatio passiva, non possit esse id, quod creditur adeòque objectum materiale; licet revelatio activa credatur tanquam objectum formale, dum assentior mysterio revelato.

A D D O contra eundem. Rigorè loquendo non credere nos propter connexionem revelationis Divinæ quæ talem, sed propter id quod connectitur, hoc autem quod connectitur tanquam ratio motiva, est revelatio activa, quod connectitur tanquam connotatum, est revelatio passiva.

I N S T A T Primò. Haunoldus lib. 3. num. 93. Fides reducitur ad verbum Dei & verbum Dei est causa & virtus cauativa fidei, nec aliter reducitur ad Auctoritatem, quam ad ipsam loculam.

R E S P O N D E T U R. Fidem reduci in verbum Dei tanquam causam fidei verbum Dei accipiendo pro revelatione activa, in quam æquè ac in Auctoritatem Dei, reducitur fides. Sed Nego quod agat de veritate passiva, quæ quia est quid creatum, non potest DEI Auctoritati æquipari.

I N S T A T Secundò. Illud tenet se ex parte motivi respectu fidei, per quod in ordine ad nos, ad impetrandum assentum fidei quæ talem, connectitur prima veritas, cum objecto. Atqui hoc facit revelatio. Ergò.

R E S P O N D E T U R. Minorem & Conclusionem esse veram de Revelatione activa, quæ habet rationem connexionis cum objecto; cum Revelatio passiva, habeat tantum conditionem applicandi illam connexionem: unde & objectis quæ scit DEUS, non possumus assentiri nisi aliquid superveniat, per quod nobis innotescat hoc DEUM scire, sed id quod innotescit facit est Revelatio activa, applicata per passivam.

I N S T A T Tertiò. Syllogismum qui saltem virtualis est in actu fidei ingreditur. Revelatio. Ergò est motivum.

R E S P O N D E T U R. Id verum esse de revelatione activa, nam passiva tantum applicat Activam.

A D D O. Imaginabile quidem esse, quomodo ad actum supernaturale sufficiat unum principium supernaturale eò quod tribuat vires naturali, illudque elevet; sed quomodo præmissa involvens aliquid in creatum, tribuat vires præmissæ involventi aliquid creatum, non constat; immò nec tribuere debet, ne Conclusio sequatur debiliorem partem; hinc & assentus, qui fieret propter aliquid Divinum, non esset

Theologicus, si unā misceatur aliquid creatum, tanquam motivum.

DISPUTATIO II.

De objectis Fidei in Particulari.

Quae in praesenti tractabuntur, solent ab aliis expediti sub titulo Revelationis, quænam sit sufficiens ad fidem? commode tamen sub dicto titulo continebuntur, præci-
pue post tractationem de objecto fidei, in com-
muni.

QUÆSTIO I.

*An Privatum Revelatum sit Objectum
Fidei Divinæ?*

In praesenti per privatam Revelationem non intelligitur Revelatio facta uni, vel aliquot personis. Nam colloquium Angeli cum Beatisima, erat Revelatio olim facta, uni personæ, de qua tamen nemo dubitat, quod sit Objectum fidei. Non item nomine Revelationis publicæ, intelligitur hic & nunc facienda revelatio, quæ sit in bonum Ecclesiæ, vel pluribus in eadem communitate facta: nam utrumque hoc publicitatis genus, pro praesenti materialiter se habet, nec excedens limites privatae revelationis. Hinc nomine Publicæ revelationis, intelligitur, quidquid proponit, vel postmodum proponet Ecclesia, omnibus universaliter credendum, tanquam contentum in Scripturis & Doctrina Patrum; nomine autem Privatae revelationis intelligitur quæcumque alia.

DICENDUM EST. *Privatum revelatum esse Objectum Fidei Divinæ.* Est Conclusio Suarez, Vasques, post illos Lugonis disputatione 1. se-
ctione II. Amici disputatione 2. sectione 3. Koninck disputatione 9. dubitatione 6. Ripalda disputatione 7. num. 7. Arriagæ, Oviedi. Contra Magistrum, Canum, Bannez, Sotum, & Valentiam hic disputatione 1. quæst. 1.

PROBatur Primo. Auctoritate Tridentini, cuius 6. canone 16. est talis Textus. *Si quis magnum illud usque in finem perseverantia do-
num, se certò habiturum absoluta & infallibili cer-
titudine, dixerit, anathema sit.* Ibidem autem capite 12. cum definiisset quod nec de præde-
stinatione, nec de Confirmatione sui in gratia, quisquam certò statuere posset, *Nisi, inquit, ex
speciali revelatione; sciri non potest, quos Deus sibi
elegere.* Ubi utroque loco supponit Tridenti-
num, esse falsam hanc propositionem, Nempe ex speciali revelatione sciri non posse, quos
DEUS sibi elegere: quæ scientia non est evi-
dentialia, cum sit tota ex revelatione. Ergo erit

scientia latius sumpta, pro quacunque cogni-
tione certa, adeoque & cognitione fidei. Ma-
tem hanc fuisse Patrum testatur Catharinus, q
eidem Concilio interfuit, citatus à Lugone.

PROBatur Secundò Ratione. Cui unitur
ratio formalis fidei Divinæ, illud est Objectum
fidei Divinæ, hoc enim intelligitur nomine hunc
Objecti. Sed privatim revelato, unitur ratio
formalis fidei Divinæ: quia ratio formalis fidei
Divinæ, est Dei dictio, quæ unitur privatim re-
velato: supponitur enim dictum à Deo, et si
diceretur, hoc ipso non esset privatim re-
velatum. Resolvitur hæc ratio in hoc principium
Impossibile est eandem rationem formalem as-
sentendi, convenire diversis materialibus, &
esse quidem uniuersitatem assentendi, non eti-
autem alteri rationem assentendi. Sicut im-
possibile est, ut animalitate & rationalitate
constituantur, Petrus in ratione hominis, & is-
dem non constituantur Paulus; hinc si eadem
ratio formalis assentendi convenit tam publica
quam privatim revelato, nempe veritas prima
at testans, utriusque erit ratio formalis assentendi
*Necque valeret si dicas, quod eadem albedo posita
in pariete de albet parietem; posita autem in
Angelo, non dealbet Angelum: ita veritas pri-
ma conjuncta publicè revelato, extrahet illud
ad rationem formalem Objecti fidei, non autem
coniuncta privatim revelato. Disparitas enim
est.* Nam formæ Physicæ, qualis est albedo, non
hoc ipso quia uniuntur alicui subiecto, sup-
ponunt illud capax; et si junguntur subiecto in-
capaci, non tribuunt ei denominationem, ad
quam tribuendam ordinantur. Formæ autem
Logicæ seu rationes assentendi, hoc ipso qua
uniuntur per copulam Logicam, hoc est per par-
ticulam *Est*; supponunt illud objectum esse ca-
pax illius formæ: quia si posita unione per copu-
lam *Est* inter objectum & rationem assentendi,
non esset capax objectum assentendi; posita illa
esset copula *Est* ut supponitur; non posita autem,
quia cum id non sit de materiali verum, quod di-
catur formalis, non potest illic esse ex parte objecti
particula *Est* sed particula *Nonest*. Quod si hoc
ipso, quia uniuntur formæ Logicæ, supponunt
subiectum capax, non ita se habeant a formæ
physicæ. Si non ita: quamvis physicæ non sem-
per suam denominationem tribuant, semper tribu-
ent Logicæ, adeoque erunt ratio assentendi

PROB.

R. P.
THEODO
zianowski
T. B. M. A. Z.
D. VI

Disputatio II.

65

PROBATOR Tertiò. Ut aliquid sit objectum fidei, non est necesse ut verbi gratiā in oriente dicatur: quia hoc est extra rationem formalem motivum fidei. Ergo nec est de ratione fidei publicè revelati; quia hoc ipsum publicum, est extra rationem assentiendi & motivam fidei, sicut & ipse locus.

CONFIRMATOR. Vera est hæc universalis: Omnis assensus supérnaturalis factus propter Auctoritatem Divinam, est assensus fidei Divinæ: continet enim definitionem & definitum. Ergo si illam negas, da quam placet: modò nihil contineat, nisi quod est verè objectum formale fidei, tenens se præcisè ex parte Auctoritatis Divinæ; ex qua tamen sequetur privatim revelatum posse credi fide Divinæ; posta autem veritate illius Majoris universalis; sequitur omnes particulares in illa contentas veras esse: atque adeò assensum factum Privatæ revelationi, esse assensum fidei Divinæ: si enim etiam hīc, propter Auctoritatem Divinam.

RESPONDEBIS Primò. Privatim revelatum, si proponatur ab Ecclesia credendum, transire in objectum fidei Divinæ.

CONTRA. quia privatim revelato, vel accedit ratio formalis assentiendi seu motivum fidei posita illa propositione, informans privatim revelatum, cum antea illud non informatum; vel non accedit. Si accedit. Ergo vel de novo aliquid revelatur Ecclesiæ, cuius revelationis nullum fundatum. Vel ipsa Auctoritas Ecclesiæ, est objectum formale fidei, quod impugnatum est. Si autem non accedit, & tamen supponitur esse objectum fidei. Ergo in ante supponebatur habere hanc rationem, adeoque etiam in ante, erat quantum ex illo credibile fide Divinæ. Deinde ita se habet privatim revelatum per ordinem ad propositionem Ecclesiæ: sicut & alii articuli, de novo in Tridentino definiti; qui tamen articuli, ante propositionem Ecclesiæ, erant ex objecto de fide. Ex quo etiam deduci solet credenda, quoad esse explicatum, successu temporis crevisse, sed non quoad esse revelatum successu temporis. Ergo & privatim revelatum, ex parte objecti erit de fide, ante propositionem Ecclesiæ.

RESPONDEBIS Secundò. Privatim revelatum, si postea publicè revelatione reveletur, transit in objectum fidei.

CONTRA. Non indiget privatim revelatum ut transeat in objectum fidei publicè revelari, cùm ante publicam revelationem, supponatur jam (ex dictis) præinformatum ratione Formali.

RESPONDEBIS Tertiò. Sufficit, ne privatim revelatum sit objectum fidei, quod scilicet privatim & publicè revelatum, differant conditione ex parte Objecti se tenente.

CONTRA. Negatur illas conditiones ex parte objecti se tenere. Et posito, quod se teneant, urget Ripalda, non esse rationem, cur

utramque hanc diversitatem fides eadem complecti non possit.

OBJICIT Primò. Valentia varias Auctoritates, in quibus dicitur, fidem fundari super fundatum Apostolorum, in montibus Sanctis. Subditur enim: Dominus narravit in Scripturis populorum, &c. adeoque publicè.

RESPONDETUR communiter. Hæc omnia procedere de fide Universalis; quo etiam modo intelligendus est S. Thomas, hīc quæstione 1. articulo 3. Et prima parte, quæstione 1. articulo 8.

OBJICIT Secundò. Non credens privatæ revelationi non est hæreticus: hæreticus autem est, qui discredit objecto fidei Divinæ. Ergo privatæ revelationi non est objectum fidei Divinæ.

RESPONDETUR. Ly Hæreticus, secundum communem acceptionem, notat contumaciam in discredendo objecto fidei Divinæ, prout propositio ab Ecclesia tanquam credendo ab omnibus; consequenter cùm privata revelatione non sit talis, illi discredens, non erit vocandus Hæreticus. Exinde tamen non sequitur, quod illud objectum non possit credi fide Divinæ.

OBJICIT Tertiò. Si privatim revelatum esset articulus fidei, daretur ansa multis illusionibus, prætensionibus Spiritus privati &c.

RESPONDETUR. Dandam ansam, si esset credenda imprudenter, & non habitis sufficiētibus motivis credibilitatis, secùs si oppositio modo fiat. Spiritus etiam privatus, intantum malus est, inquantum non se subdit Ecclesiæ, quod in praesenti non dicitur. Hinc si privatim ut præsumitur revelatum, damnaret Ecclesia, deberet censeri non revelatum, ob infallibilem Spiritus Sancti assistentiam, quam in decernendo habet, non enim posset damnare, si verè esset revelatum.

RESOLVENDA sunt in super aliqua quæstia.

QUÆRES Primò. An Dei revelatio privata, possit obligare ad exhibendum assensum, sub peccato infidelitatis, quamvis non proponatur ab Ecclesia? Si procedat quæstum de eo, cui fit revelatio.

ASSERO Primò. Posse interdum illum obligari ad exhibendum assensum.

RATIO, quia improbabile est, quod Propheetæ, quibus immediate DEUS revelabat, non fuerint obligati ad credendum; quod enim DEUS illos mitteret ad idem publicandum, id non auget maiorem obligationem: quia ille animus publicandi, est totaliter extra rationem formalem fidei. Aut urget argumentum à pari: obligat revelatio postea publicanda ut illi creditur. Ergo & privatim potest obligare.

ASSERO Secundò. Posse interdum non obligari cum cui fit revelatio, ad exhibendum assensum, inobligari ne illum exhibeat.

RATIO, quia potest evenire, ut aliquis non habeat sufficientia motiva credibilitatis, quod Sathanas non se transfigurari in Angelum lucet.

(f) 3

Jam

Jam autem unusquisque obligatur ad prudenter in rebus agendum; & cō majori obligatio-ne; quō majorē rem aggreditur; qualis est exhibitiō assensūs, nonnisi Deo debiti.

ASSERO TERTIŌ. *Etiā positis motivis credibili-tatis, quōd Deus aliquid testetur non est obligatus, Cui revelatur, ad positivē semper præbendum af-sensum, licet sit obligatus ad non dissentendum.*

RATIO, quia præceptum fidei ad positivos actus semper non obligat, nisi cūm urget præcep-tum; licet obliget ad negativum, hoc est ad non dissentendum; quod etiam evenit circa publicē revelata. Si autem procedat quæstio non de eo cui sit revelatio, sed de aliis.

DOCEBT Lugo, nunquam aut rarissimē obli-gari ad credendum objectum revelatum. Pro-bat; quia nimur quamdiu aliquis mihi nullo modo loquitur, nec mediātē nec immediate, is non exigit à me fidem; possumque me circa ea objecta negativē habere, tanquam circa id, quod ad me non attinet, etiam si concurrant tot motiva, ut non possim dubitare de veritate Re-velationis & Rei veritate. *Hec ratio*

NON SATISFACIT. Quia quamvis non conce-datur obligatio positivē eliciendi actus fidei, id non provenit ex allato fundamento: Certe enim si Paulus immediatē aliquid dicat Petro, & tamen Pauli Auctoritas apud me estimetur; si mihi Petrus referat id dixisse Paulum, nec pru-denter negare possim illum hoc dixisse, non mi-nus à me exigit fidem illius Auctoritas, quām si sermonem ad me direxisset, omni eo eventu, quo si mihi immediatē locutus fuisset, deberem ei credere. *Ut difficultati solutio detur.*

ASSERO PRIMŌ. *Qui motiva credibilitatis habet, quōd revelatio privata verē peracta sit, te-neatur non discredere.*

RATIO. Quia præceptum de non negan-da Auctoritatē Divina, est negativum, adeo-que semper obligat, ubi innotuerit intercessisse Auctoritas Divina, ut hīc per motiva credibili-tatis innotescit.

ASSERO SECUNDŌ. *Ex objecto loquendo, non in-tervenire obligationem ullam, positivē cre-dendi.*

RATIO, quia non videtur unde oriatur obli-gatio illa: neque enim hoc ipso quia DEUS re-velat aliquid, format simul præceptum creden-di quoad omnes.

ASSERO TERTIŌ. *Ex subiecto intervenire posse obligationem positivē credendi revelationi priva-te, in circumstantia sufficientium motivorum cre-dibilitatis.*

RATIO, quia potest specialis dari insti-tutus, talem obligationem inducens, aliisque circum-stantiæ.

QUÆRES Secundō. *Revelationi private ex habitu ne fidei præbetur assensus, dum prebe-tur?*

ASSERO PRIMŌ. *Te cui revelatio facta est, ex habitu fidei assentitur.*

RATIO. Quia habitus extendunt se ad id in quo reperiunt rationem suam formalem mo-tivam; habitus autem fidei in illo cui revelatu-circa illam privatam revelationem, reperi-suum motivum nempe Ly: *Deus dixit.*

ASSERO SECUNDŌ. *Eos qui habent motiva sufficientia credibilitatis de revelatione privata quantumvis ad illos non sit directa revelatio; u-hilominus illi assentiri possunt, ex habitu fidei. assertio contra Lugonem.*

RATIO. Quia ex habitu fidei assentiri pos-est Revelationi privata is, ad quem est directa. Ergo & alii quibus sufficienter proponetur, vellentque cohaerere: nam in utrisque re-priet Habitū suū Formale. Et sicut Habitū Metaphysicā æque inclinat ad assensū Metaphysicos, sive ad me direxerit Aristoteles no-tiam suā Metaphysicā sive non; ita & in pa-senti.

DICES cum Lugone. Ille assensus non pos-est resolvi ultimō in revelationem mediata-ā ad immediatam Dei; sed deberet resolvi in Audi-ritatem humanā, non resolveretur in medi-ā: quia hēc nulla, cum DEUS nullum nu-tium ad audientēs miserit, nec iis loqui vol-erit. Non in immediatam præteritam: qua hēc non constat immediatē ex terminis, etiam ob-scure quibus narratur, sed solum constat in narratione referentis.

RESPONDETUR. Illam Fidem resolvendam- fe in Revelationem præteritam; qua se ipsa mo-vet, licet prærequirat narrationem ejus, vici gratiā, cui facta est tanquam motivum credibili-tatis, rationemque applicantem quōd facta fu-Revelatio.

ASSERO TERTIŌ. *Casū quo tamē, cui facta est revelatio privata immediate, quād alii, quibus non est facta, velint illam credere, non habendo u-men sufficientia motiva credibilitatis non assen-tiuntur tunc fidei Divinā illi objecto.* Est assensus contra Lugonem.

RATIO, quia non potest movere se habitus fidei etiam ad objectum revelatum, nisi præmo-tus, ita, ut indiger promoveri; sicut enim in- cleitus non potest moveri ad verum, nisi sibi pro-ponatur, nisi illud apprehendat natura, sic nec Fides; quod ei commune est cum aliis potentiis & habitibus. Sed eo casū non habet habitus fidei requisita, in quibus in actum exire possit; quia prudenter supernaturalis etiam actum fidei dirigit; non dirigit autem sine sufficientibus motivis credibilitatis, simpliciter autem ille actus imprudenter fieret: imperaret enim firmissimus, sine debito fundamento.

DICES PRIMŌ. Omnino ad illum affen-sus debere dari quārum habitum Theologi-cum.

RESPONDETUR. Quod non. Quia ille affensus

R. P.
THEMLOI
zianowsk
Tom I: et Z
D. VI
S

assensus erit naturalis, ad quem tamen sufficit ipsam intellexus, assumens pro motivo dictam Revelationem.

DICES Secundo, Actum illum fidei non fore simpliciter fidei, nec posse denominare fidelem, idque ideo quia modus assentendi ex fide importat assensum firmissimum.

RESPONDETUR. Fidelem non denominat in praesenti materia, nisi actus supernaturalis, praedictus autem actus, esset ut dixi, merè naturalis.

DICES Tertiò. Ab eodem habitu possunt elicere actus non solum perfectissimi, sed etiam minus perfecti, ut patet in charitate, quæ non semper vult æqualiter placere Deo: interdum enim amat Deum super omnia, ubi est non nisi obligatio præcepti gravis, qui est imperfector: interdum autem ita amat, ut se extendat etiam ad ea, ubi non est obligatio gravis. Possum item Petro assentiri firmiter, si mihi clare constet de ejus testificatione: non ita autem perfectè, si mihi minus clare constet. Ergo etiam poterit à fide elicere illius assensus, quamvis non habeantur motiva sufficientia credibilitatis, vel poterit etiam positivè discredere alicui objecto parvo quantumvis revelato.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia nihil deest habitui charitatis, quominus ad illum actum non nisi mortalium exclusivum se extenderit; deest autem (ex dictis) fidei, directio prudenter supernaturalis, consequenter imperium assensus firmissimi. Deinde cum actus amotis sit actus liber, potest pro sua parte ipsa potentia elicere illius, & habitus, movere se vel non movere, modo servetur substancialis charitas, non recedendi à DEO tanquam ultimo fine. Quia autem actus fidei est actus imperatus quidem à voluntate, elicitus tamen ab intellectu elevato, qui est potentia necessaria, hinc si habeat omnia requisita ad assentendum, necessariò debet assentiri, nisi motivum ipsum abjiciat, consequenter sive sint credenda quoad Materiam magna, sive non, necessariò credi debent, si habeantur requisita, necessariò inquam credi debent, (dum ereduntur) actu certissimò.

Rursus Substantialis charitas est in constitutione Dei tanquam ultimi finis, quod stat cum hoc, quantumvis aliquis amet peccata venialia. Jam autem substantialiter fides stat in hoc, credere scilicet DEO dicenti; & quia tam parva quam magna dicit, si ei in parvis non credas, impetus ipsum substantialis fidei; ad eum modum quo impeteres, si vi charitatis non tantum deberes Deum tanquam ultimum finem constituer, sed ab illo non deviate, tunc enim, non detestatio venialis, ageret contra substantialiam charitatis. Denique quia Veritas cum in indivisibili consistat, hinc æquo pondere, vel magno vel parvo objecto se conjungit; & si semel

est ratio assentiendi verè, semper erit. Hinc principium: Omne totum est majus suā parte, & quæ tenet de ligno centrum palmari, atque de ligno monopalmari; Bonitas autem licet in Entitate sit indivisibilis, nihilominus in modo opponendi se opposito, non æquè se habet; minus enim minori, magis se opponit majori. Si autem ejus oppositio non in indivisibili constat, poterit salvo substanciali charitatis, fieri oppositio mortali, quin fiat veniali: licet hanc majorē vel minorē oppositionē, excludat prædicamentum veri, competens fidei. Huc etiam pertinent moralitates: quia Charitas Theologica est quædam amicitia DEI ad nos & nostri ad Deum. Ratio autem in humanis amicitiæ vendicat, ut leves offensæ non veniant in considerationem & dissolutionem amicitiæ: fides autem datur tanquam assensum Auctoritati Divinæ: hinc ubi cunque illa reperitur, habetur hoc, ad quod ex essentia sua ordinatur, reperitur autem, etiam si Deus parva dicat. Unde etiam in humanis, levioribus offensis, non solvit amicitia: semper autem est laesio Auctoritatis non credere, serio affirmanti. Denique potest disparitas peti ex fide, quæ docet, quod committens veniale non amittat charitatem, indefinitè autem docet, quod non credens Deo & infidelis, ex quo inferimus amittere fidem, qui disredit.

QUÆSTIO II.

An mediata Revelatum sit Objectum

Fidei?

NON omne Immediatè revelati venit aliquid in seipso revelatum: nomine autem Mediate revelati, venit, cum aliquid revelatur non in seipso, sed non nisi in alio.

Revelatio mediata dupliciter fermè dividi potest in Revelationem mediata confusam, & in revelationem mediata virtualem.

Mediata revelatio confusa est, cum aliquid Deus, in alio explicitè revelato, non nisi implicitè revelat aliud. Revelatio autem mediata virtualis est, cum in alio actu revelato, aliud non nisi tanquam in radice & exigitivo revelatur. Hæc ipsa Revelatio mediata confusa, dividi potest in Revelationem definitionis in definito, in Revelationem partis in toto, in Revelationem particularis in universalis. *Prioris* exemplum est, cum revelatur Christus, verbi gratiâ, esse homo, confusè revelatur, quod sit animal rationale. *Secundæ* exemplum, cum revelatur quod Christus sit homo, revelatur confusè quod habeat animam, & hæc revelatio revocari quidem posset ad priorem: nam inter modos definiti, est definitio per partes physicas: quia tamen in hac posteriori non attenditur ad utramque partem; sed attenditur non nisi ad unam: cum tamen definitio utræque parte constituantur, ideo adhuc modi distinguuntur. *Tertiæ* revelationis exemplum est:

(f) 4

Omnis

Omnis qui invocaverit nomen Domini salvus erit; in qua universalis confusio revelatur haec particularis: Petrus invocans nomen Domini salvus erit.

Hac explicacione terminorum peracta. sit

DIFFICULTAS I.

An Revelatio Definitio sit de Fide Definitionis?

Affirmat Communis sententia. Negat Arriaga; prima parte disp. 1. & hic disp. 6.

DICENDUM est. *Revelatio definitio, esse de fide definitionem.* Supposu si habeatur illius definitio. In idem recedit si dicas universaliter: Revelationem confusam sufficere ad fidem.

PROBARI solet primò Conclusio. Quia immediate revelatum, est objectum fidei Divinae: Confusè autem revelatum est immediate revelatum: quia objecta confusa revelationis, immediate continentur in revelato distincte.

RESPONDERI posset. Argumentum non concludere: nam tota ista immediata continentia, fundatur nonnisi in identitate reali, quæ per arguentes non est sufficiens ut fundet articulum fidei: nam risibilitas est idem realiter cum esse hominis: nihilominus tamen per arguentes, etiam si sit de fide Christum esse hominem, non est de fide esse risibilem.

PROBAT Secundò Suarez. Divina revelatio cadit super omnia sub illa universalitate contenta *adde* cadit supra totam Entitatem. Significatur enim nobis verum judicium DEI de adæquato objecto illius revelationis; & cum in Deo non sit cognitio confusa, judicium illud DEI attinger, omnia illa contenta.

RESPONDERI posset. Argumentum multum probare: quia probaret etiam risibilitatem Christi, esse de fide quod negant oppositi: non enim datur in Deo revelante Christum esse hominem, confusa cognitio & non adequate attingens objectum; cum tamen in objecto quod est homo adæquatè atacto, continetur risibilitas. *Hinc aliter*

PROBAT Tertiò Conclusio. Tum quia si confusa revelatum non esset de fide, verbi gratiâ revelato hoc, quod Christus sit homo, si non esset de fide, quod sit animal rationale, id ideo esset: quia quod homo sit animal rationale, nullò modò id constat per revelationem, quamvis in re ipsa verissimum sit, hominem esse animal rationale. Sed hoc non obest: sufficit enim de hoc evidentia Metaphysica. Quod ipsum probatur. Non est major necessaria evidentia ad assentendum esse revelatum, quod Christus sit animal rationale; quam sit necessaria evidentia, quod hoc DEUS dixerit, verbi gratiâ Christum esse animal rationale, sed ad hoc sufficit evidentia moralis, sita in ipsiusmotis creditibilitatis. Ergo multò magis sufficit

evidentia Metaphysica. Quando autem ad hoc recurrat Arriaga: Motiva credibilitatis habere aliud objectum, id non convincit, quia motivia ad hoc adhibentur, & ea intentione affinuntur, ut manifestent, *Ly Deus dixit*; quod respicit Fides. Et quamvis haberent aliud objectum rediret argumentum; cur tamen sufficiat antecedentia illorum motivorum habentium nonnisi moralem evidentiam, & cur in præsenti non possit sufficere evidentia Metaphysica. Etsi per ipsum Arriagam ut assentiam DEUM esse veracem, sufficit; ut antecedat cognitio naturalis, quamvis illa non sit evidens ut ipse vult hic disp. 1. num. 66. multò magis sufficit evidentia hæc, quod homo sit animal rationale. Tum quia ad credendum, quod homo sit animal rationale, nec deficit objectum formale, supponimus enim DEUM revelando, quod Christus sit homo, simul revelat quod sit animal rationale. Nec deficit ipse habitus: quia hic extendit se, ad quocunque revelatum, & dictum à Deo. Nec deficit prudens fundamentum imperandi hunc actum, quod Christus sit animal rationale: habetur enim fundamentum in ipsam evidentia Metaphysica. Ergo credi illud poterit fide Divinæ.

Tum quia esse revelatum quod est revelatum; sufficit ad esse revelatum; sed si revelatur definitum, revelatur & definitio, quod ipsum probatur, quia quando Divinus intellectus in dicendo ad intra, & noscendo, præscindere etiam virtualiter non potest; (suppono enim nonnisi Deum formaliter præscindere) corum uno revelato manet revelatum & aliud. Sed definitionem à definito, totum à partibus simul sumptis, nec virtualiter potest præscindere Deus, quia nec nos. Ergo. Et quamvis certum sit quod pars comparata ad totum distinguatur inadæquatè ab eodem: quia tamen totum ab illis simul sumptis in sui notitia non præscindit, fit ut si totum reveletur, revealentur & partes.

Objiciunt Primò Arriaga. Vi hujus doctrina sequitur, quod sit de fide Ciceronem esse conceptum in Originali; quia omnis homo concipiatur in Originali; & Ciceronem etiam est homo, & tamen non est de fide absolute illum esse conceptum. Si enim substantia conceptionis, non est de fide, quomodo circumstantia conceptionis, hoc est, peccatum Originale illum habuisse, erit de fide.

RESPONDETUR. Hoc argumentum potius spectare ad hoc: An revelato Universaliter particularia, de quo infra. Deinde argumento negari posset Consequentia: nam major est certitudo hominem esse animal rationale, quam Ciceronem existisse. Hinc quamvis circa originale Ciceronis, non posset existiri actum fidei; posset exiri quod Christus, quem fuisse hominem constat ex fide; si animal ratio-

R. P.
THEMLOI
zia nowsk
T. m. k. Z
D. VI

nale. Quod attinet ad ipsum medium terminum propositum, dici non potest esse de fide, sed non nisi conditione Ciceroem sub nomine Ciceronis fuisse in originali conceptum: quia in Universali illa: *Omnis homo excepta Beatisimam & Christo nascitur in originali physice spectata, includitur etiam Cicero.* Sed non est absolute de fide: quia ipsa conditio, sub qua transire iste actus debuit in absolutum, non est nobis ita certa moraliter, ut omnem formidinem expellat: forte enim Cicero ita se habet sicut Aeneas, de quo fabulam non nisi retexuisse Virgilium, multi autumant. Ceterum quarto: An ipsi argenti sit de fide se esse in originali conceptum. Non potest esse: quia illi non est de fide quod sit homo, si non est de fide: quomodo credit illum articulum omnes homines concipiuntur in originali? imo nec illam universalē credere poterit; quod sint homines, nec est de fide quid sit homo, forte enim Scriptura est locuta de aliquo alio Ente, quod homo est, & non de eo, quod à nobis accipitur nomine hominis. *Hoc tamen*

ADDO. Casu, quo aliquis ita assentiretur ex particulari sui dispositione historis, ut illis omnem prudentem formidinem pelleret, talis assentiretur actu fidei, quod sit Cicero in originali conceptus. Supposito quod ex objecto etiam exsisterit, idque ob rationem supra secundo loco allatam; praecepit, cum sicut, motiva credibilitatis, non requiritur respectu omnium æqualiter evidenter, modo motivum fidei sit. Objecto credendo conjunctum; ita & in praesenti, posset illi sine formidine esse nota existentia Ciceronis, non nobis aliis. Supposito que quod ex objecto ille exsisterit, nihil deerit quominus ponat actum fidei. Nam & prudenter sibi imperabit assensum fidei, & illum elicere poterit ipse habitus, cum supponatur objectum in re esse revelatum. Diximus autem non esse universaliter de fide, per actum absolutum elicienda, quod Cicero exsisterit sub nomine Ciceronis. Sed si veniat nomine hoc: quiunque ille cuius Orationes circumferuntur, cum nobis evidens sit illum exstitisse & hominem fuisse; erit etiam de fide illum sic sumptum, conceptum fuisse in originali, credendo id fide absoluta.

Objicit Secundo idem. Cum Consequencia sequatur debiliorem partem, quomodo Consequens potest esse certius, quam una praemissa, quae tamen non est certa.

RESPONDETUR. Quamcunque praemissam, modo ex objecto sit revelata, prudenterque prponatur, fore de fide.

Objicit Tertiū. Non est determinate de fide, quod hic vel ille sit baptisatus: quia non est de fide, hoc quod video esse verum hominem. Ergo erit de fide solum sub conditione. Imo nec id tenetur credere fide Divinā ipse ba-

ptisans: quia non tenetur credere se verè baptisare. Ergo nec puerum verè baptisari: ea enim duo idem sunt. Antecedens probatur. Nam non tenetur credere fide Divinā se verè loqui: *Ubi enim id est revelatum.* Ergo nec tenetur fide credere, se verè baptisare: nam baptisate includit, loqui.

RESPONDETUR. Fore solum de fide sub conditione, quod si aliquis baptisatus, quousque iudicio prudenti non fuerit determinatum, illam conditionem legitimè scilicet baptisandi, transisse in absolutam. Quod iudicium prudens, potest formare ipse baptisans, qui cum certus sit physicè se loqui: *Certus item physicè hunc quem baptisat esse hominem &c.* sit ut illis suppositis, possit sibi imperare actum credendi, quod hic sit verè baptisatus, supposito quod ipse habitus sit capax extendi ad credenda revelata, & quamvis non sit revelatum immediatè quod baptisans loquatur, quia tamen est de fide, omnem hominem profeterem debite verba, & applicantem materiam, baptisare, cum illi evidens sit quod proferat verba, evidens erit, etiam se fuisse contentum in illa Majori revelata, adeoque erit illi de fide, quod sit baptisatus, consequenter quod ille sit baptisans, erit illi revelatum mediata.

Objicit Quartū. Licet sine dubio, sint vera ea omnia, quae sunt re ipsa identificata cum revelatis: tamen non omnia quae sunt vera, sunt de fide, ea scilicet, de quibus nullum modum constat per revelationem, quod identificantur revelatis; non constat autem de fide, quod hic & nunc non sit error in definitione hominis, ideoque definitum erit de fide, non definitio. Nam de fide est fuisse columbas in templo, quis queso jam inde inferret, quae sit definitio columbarium? summum inde inferatur fuisse id, quod per hunc conceptum intendimus, declarare.

RESPONDETUR. Si neque per revelationem, nec aliunde certo constet, quod aliquid identificantur revelatis, & quod ab illis praescindere non possit; tunc illud non poterit esse de fide, secus si praedicta reperiantur. Constat autem aliunde quod homo sit animal rationale, & quod haec praescindi non possint. Illud quod dicitur de columbis non tenet. Nam aliud est ex definito revelato inferre, quae sit definitio revelati, quod nos non dicimus, experimurque nos non posse inferre, & aliud, supposita certa definitione, vera ex objecto, habere definitiōnem pro te revelata, quod solum dicimus observationes allatas. Hinc si haberemus certam definitionem columbarum ac hominis, etiam illa definitio revelata foret. Quae incertitudo definitionis columbarum vel exinde oritur: quia non habemus ita exploratas proprias præcipue internas columbarum operationes ac nostras, & tamen

men ex operationibus devenimus in notitiam principiorum, ex principiis in notitiam prædicatorum constitutivorum, quæ sunt definitivæ rerum.

INSTAT. Corpus est in loco formaliter per Ubi accidentale modale, nec tamen ideo de fide est Christum in templo habuisse Ubi distinctum.

RESPONDETUR. Non est æquè certum, Ubi esse modalitatem ac hominem esse animal rationale: hinc non habetur fundatum sufficiens imperandi aetum fidei circa Ubi modale Christi, in templo. Casu autem, quo alicui certum id esset, & ex altera parte DEUS etiam sentiret, esse in loco, perfici nonnisi per Ubi modale, tunc ad credendum hoc Ubi, exporrigeret se fides, ut in simili dictum supra. Quando autem addit, aliud esse rem includi virtualiter in materia de fide, & aliud eam inclusionem esse de fide. Ad hoc dici potest, hæc quidem distinguunt, sed ubi aliunde constituerit, esse hanc inclusionem; etiam illa inclusion, erit de fide.

OBJICIT QUINTO. Repugnat esse de fide identitatem unius cum alio, si ea identitas non est revelata. Atqui revelato verbi gratiâ Ly Homo, non revelatur identitas illius cum animali rationali: universaliterque, quando duas veritates solis vocibus differunt, tunc sine dubio una in altera revelatur. Nam si de fide est esse gladium, de fide est esse ensim.

RESPONDETUR. Negando, quod revelato Ly Homo, non reveletur identitas illius cum animali rationali: quia ab animali rationali, non est præcisio hominis, hinc si unum reveletur, revelatur & aliud; nec appetet quid ex objecto fit major identitas inter ensem & gladium, quam inter hominem & animal rationale in ordine ad hoc, quod neutrum illorum ad invicem præscindi possit; si autem præscindi non potest, revelatur; dictum enim supra, ea quæ à se non præscindunt, semper revelari unâ.

DIFFICULTAS II.

*An Universali revelato sint de Fide
Particularia?*

REVELATIO in Universali, est revelatio particularium in confuso, quæ phrasis rigorosè loquendo non deberet à nobis acceptari; ne hac phrasis videamur consentire cum iis, qui dicunt, quod Universale, nihil aliud sit, quam singularia confusa cognita. Quia tamen usus obtinuit revelationem Universalem confusam appellare, cum multis præstabatur loqui. Potius enim deberet appellari revelatio in toto potestativo. Porro universalem revelationem, sufficere ad credenda particularia docet Suarez, Valentia, Lugo; quamvis cum aliqua restrictione. Et Rypalda disp. 8. numero 51. Negat disput. 6. Arriaga.

*Examinanda argumenta utriusque partis.
Affirmativa pars.*

PRIMUM ARGUMENTUM est. Quando aliquid revelatur à DEO, revelatur ejus essentia Physica & Metaphysica, licet non ita distincte: quia essentia non distinguitur à re revelata. Unde Deus revelans Christum esse hominem, revelat eo ipso, illum habere corpus & animam. Ergo qui revelat Universalem, revelat ibi omnia singularia, quæ sunt quasi partes componentes illam collectionem universalem. Quod ipsum Confirmatur: quia Sacerdos baptizans puerum aquâ ex mari haustâ, non potest sine Hæresi negare hunc puerum esse baptisatum, & tamen hoc nescit, nisi revelatione universali.

RESPONDET huic argumento Lugo. Quod scilicet negans hunc puerum esse justificatum, non videatur esse hæreticus: nam hæreticus solum est, qui negat id quod tota Ecclesia Catholica credit, quæ non nisi sub conditione credit hunc infantern esse justificatum. Imo ipse baptizans potest cogitare, quod aqua illa veritatis gratiâ non sit naturalis, sed quod dæmon supponerit artificiale, nec constat de fide, dæmonem id non fecisse. *Hæc responso*

NON SATIS FACIT. Quia licet nolenscere Parochus puerum à se baptisatum esse justificatum, non foret hæreticus, saltem committeret peccatum infidelitatis. Quod si committit peccatum infidelitatis, appetet quod si non crederet, foret infidelis, adeoque illam particularem esse de fide. Illud de aqua non tenet: quia non adfert prudentem formidinem: sicut quando audita est vox de celo: Hic est Filius, ut inquit ipse Lugo, potuissent Apostoli formidare: An ibi non sit alius qui ab ipsis non videretur, sed tantum à Moysi & Elia. Item a dæmonis ope voces illæ formatæ non fuerint: quæ tamen omnia non obserant, ne tunc elicent actum fidei Apostoli: eò quod non possent habere formidinem prudentem, quam nec in dicto casu habet Parochus. *Hæc*

RESPONDERI potest argumento Negando Consequentiam. Ratio quia totum à partibus simul sumptis collectivè non potest præcindere. Hinc uno revelato & aliud revelatur; universalis autem præscindit à particularibus. Rursum in particulari sunt duo: unum, Naturali & aliud, hæcceitas. Licet ergo revelato Universali reveletur natura, non tamen revelatur hæcceitas, seu particularitas utpote non contenta formaliter in Universali. Quodsi non revelatur hæcceitas, non erunt particularia de fide; nihil autem simile reperitur in casu Antecedentis.

SECUNDUM ARGUMENTUM est, quo utitur Lugo, & supponit: aliud esse aliquid in se de fide, & aliud à nobis: Supponit rursum, easdem voces non eodem modo significare omnibus, mentem loquens.

RE P.
THE MLOI
zianowsk
Tom. I. et Z

D. VI

Disputatio II.

71

loquentis, tunc sic arguit. Certum est Deum revelantem omnes, parvulos tñt baptisandos fore justificandos, non cognovisse confusè parvulos illos, sed distinctè & hunc & illum: hominem tamen audiens illam vocem DEI de justificatioñ ne parvulorum, non cognoscit eos nisi consule, & ideo nec cognoscit distinctè mentem DEI. Unde si homo haberet aliunde scientiam infusam de omnibus & singulis parvulis tñt baptisandis, audiens postea à DEO, tales fore justificandos, distinctè cognosceret de quibus loqueretur DEUS, & per Consequens crederet fide Divinā. Ergo cùm de Ly Rite constet baptisanti, justificatio baptisati, erit illi de fide.

RESPONDERI potest. Quamvis DEUS non præscindat formaliter ut dictum alibi, præscindit tamen virtualiter, con sequenter apprehendit etiam rationes communes, non formaliter sed virtualiter; ita verbi gratiâ dicendo, uno eodemque actu: Petrus est homo, Paulus est homo, & sic in infinitum, de aliis iudiciduis possibilibus, quæ omnia individua convenient in hoc, quod sint animal rationale, ita tamen id dicit, ut præscindat virtualiter, rationem communem hominis, à particularibus. Sic etiam in præsenti dicit Deus: Petrus baptisatus justificatur, Paulus baptisatus justificatur; & omnis tñt baptisatus justificabitur, cum hoc tamen stat, ut possit præscindere virtualiter, rationem ut sic baptisati. Supposito ergo quod Deus potuerit virtuali quadam Universali fabricatione, habere cognitam hanc propositionem: Omnis rite baptisatus justificabitur, cùm etiam quod de facto habuerit talem actum importet suppositio questionis, quæ inquirit: An universaliter revelatum, possit in particulari credi fide Divinā; insuper loadet ratio, quia si nihil obstat, supponendum est relaxisse in mente Divina rem revelatam, eo modō, quo, illam expressit nobis revelatione passivā. Cùm ergo revelatione passivā hanc Universalem Baptisatum justificabitur expresserit, danda erit Deo illius Universali proportionata cognitio, ne dicatur disxisse id quod non cognovit. Ergo restabit querere de hac formalitate: An ex vi illius universalis revelati, sequatur Particularia revelati ex mente etiā divina, & cadere sub fidem; non videtur autem quomodo revelentur in Universali, cùm universale à particularibus præscindat. Categorice ergo ad argumentum dici potest, quod DEUS non cognoverit confusè baptisandos, sed distinctè, ita tamen ut virtualiter præciderit rationem communem baptisati & hanc solam revelavit dicendo: Rite baptisatus justificatur, & quia rationes communes præscindunt à particularibus revelata illa Universali poterunt non revelari particularia, consequenter nec esse de fide.

TERTIUM ARGUMENTUM est, quo utitur Ripalda citatus n. 32. Veritas singularis non

solum à Deo cognoscitur distinctè, sed etiam hominibus manifestatur: nam cum manifestatur aliquod prædicatum convenire specifico sive generico subiecto & simul manifestatur subiectum singulare sub ea specie, aut genere contineri, manifestatum felinquit ei singulari subiecto tale prædicatum convénire.

RESPONDETUR. Concedendo, quod veritas singularis à Deo distinctè cognoscatur. Nego tamen eam in Universali cognoscit: quia per nos universale præscindit à singularibus. Negatur item, quod manifestato universali, manifestetur subiectum singulare, hocque probat deuibisset.

Pro parte Negativa.

PRIMUM ARGUMENTUM est. Quia non potest credi hunc rite baptisatum justificatum esse, nisi per discursum, ita ut assumatur hæc Major: Omnis rite baptisatus justificabitur; poneturque Minor. Hic est rite baptisatus. Ubi autem locutus est DEUS, quod hic, sit rite baptisatus.

RESPONDERI potest. Non posse credi hunc rite baptisatum esse, nisi per discursum virtuali. Sed Nego ex alias dicendis, ipsum, officere fidei Divinæ. Quando autem in discursu illo virtuali assumitur illa propositio: Sed hic est rite baptisatus; non assumitur tanquam evidens naturaliter præcise: sed assumitur ut revelata à Deo: quia scilicet evidentia illa, quæ habetur de aqua naturali, & de aliis adhibitis in baptismo, cum hoc particulari, ostendit esse conexam Revelationem Divinam, eamque applicat, ut faciunt etiam motiva credibilitatis. Unde ulterius erit illa Minor de fide, non prout evidens, sed prout contenta in universali, quam continentiam ostendit & applicat prædicta evidētia.

SECUNDUM ARGUMENTUM est. Quia si revelatio universali etiam particularia sunt de fide, debet constare hanc Particularē, continentiam esse sub illa universali, cùm dentur baptisati, & tamen non rite. De qua ipsa continentia vel debet constare per evidētiam physicam, vel moralē. Si per physicam. Ergo Concilium Tridentinum fuisse legitime congregatum non erit de fide: quia nos sequentes, non habemus de hoc evidētiam physicam. Non etiam sufficit evidētia moralis; quia alias non solum baptisanti, sed etiam nobis aliis, poterit esse de fide, hunc baptisatum justificatum esse, eò quod habemus moralē evidētiam, hunc Sacerdotem probum, non voluisse profere verba, sine intentione. Hinc si hanc certitudinem moralē non haberemus, deberemus illum rebaptisare. Habemus item moralē certitudinem de consecratione hostiæ: quia alias illam adorare non possemus. De susceptione item Presbyterii quia alias curaretur reordinatio, & ta-

meti

men hęc omnia, non sunt de fide. Ergo non sufficit evidentia moralis.

RESPONDETUR. Evidentiam in praesenti proportionari & assimilari evidentię, & luminoso oculati: sicut ergo in lumine, potest esse unum minus alio, sic etiam in evidentiā intellectuali, potest esse una, minoralia. Et sic principia dicuntur esse evidentiōra prae Conclusionibus. Et quod dicitur de evidentiā intellectuali ut sic; idem dici potest de specie evidentiā intellectualis, hoc est evidentiā moralis; quae etiam potest esse major & minor. Et sic dicente mihi Petro de cuius veritate mibi constat moraliter, ita se habere historiam, habeo de historia evidentiā moralē, quam tamen superat evidentiā moralis quam habeo, quod plures sint in Urbibus à me non vissis binoculi, monoculis, & quod Roma sit. Positā autem majori & minori evidentiā morali, illa fidei subvenire debet, quae non tantum auferat omne dubium, sed & omnem prudentem formidinem. Cujus ratio est: quia assentui certissimo fidei, hęc non nisi proportionatur ratio applicans, hoc vel illud, contineri in revelato, hoc vel illud dictum esse à Deo. Quia ergo in nobis qui non baptisavimus, Item de consecratione hostię, vel Legitima ordinatione, non habetur evidentiā expellens omnem prudentem formidinem; sed non nisi dubium, si ut hęc nobis, non sint articulus fidei. Quae evidentiā excludens omnę dubium, sed non excludens omnem prudentem formidinem est quidem non serviens imperando actui fidei; sufficit tamen ut verbi gratiā adoretur Eucharistia non sub conditione, ut non iteretur baptismus, ut non fiat reordinatione. Cujus ratio est: quia evidentiā, quae est requisita ad non adorandum sub conditione, ad non reiterando Sacraenta, est non si ut prudentia supernaturalis oppositum dictare non possit, vel suspendere imperium absoluti actus. Jam autem ad hoc, ut supernaturalis prudentia operetur, non est necesse semper excludi omnem formidinem, sed sufficit excludi dubium: nam etiā prudentia naturalis, potest ad hoc solum attendere. Jam autem prudentia naturalis & supernaturalis motivis non differunt. Certè autem prudentiā naturali acceptatur missus legatus à Principe verbi gratiā, quando non deprehenditur prudenter positivē subesse literis falsum; ita & in presenti poterit se exerceere prudentia supernaturalis præferit cùm adoratio, non debeat esse actus ex objecto certissimus. Dixi autem ad fidem requiri amotionem omnis prudentis formidinis: quia non est necesse, ut etiam imprudens amoveatur: quia imprudentem formidinem etiam interdum principia lumine naturae nota non excludunt; prudens est in nobis formido, quod forte baptisans non fecerit intentionem, sed non habemus fundatum dubitandi rationemq;:

ipſi autem baptisanti, nulla potest esse formido de ea, quam in se experitur intentione.

TERTIUM ARGUMENTUM est. Quia si revelatio in Universali foret de fide, plurimi forent articuli fidei.

RESPONDETUR. Quod non: quia de Minoribus multis, non habetur evidentiā excludens omnem prudentem formidinem.

His pro utraque parte prædictis.

PRÆMITTO Primo. Universale duplice accipi posse. Primo physicè pro ipsa particularium collectione. Secundò accipi potest Metaphysicè, seu pro ratione communis omnibus particularibus. Quia verò admissimus prædictas objectivas, consequenter dicitur, quod in illa ratione communis, non sint ullæ differentie particularium. Ulteriusque in Logico dicitur veritatem universalis Metaphysici, esse unitatem objectivam & non formalem tantum: quia non tantum à conceptu meo denominatur universale unum, sed ipsum etiam objectum illius conceptus, pro statu intentionalis est unum: quia in illo, pro statu intentionalis, nullæ latent differentiae, quae pallientur à nostro intellectu: non assimili modo, quo injusticias nostras docent hereticis latere in nobis, & vestiri palliantur justitię Christi.

PRÆMITTO Secundo. Formare in deum conceptum Universalis physicè speculum. Ratio quia alias non esset omnicius.

PRÆMITTO Tertiò. Quod Deus possit formare conceptum, etiam Universalis Metaphysici, non formaliter quidem sed equivalenter. Ratio. Tum quia ut dictum alias potest præscindere equivalenter. Tum quia alias enuntiando nobis propositiones quae de se indicant universale Metaphysicum, nescire, quid diceret. Tum quia nullum est in hoc absurdum, modò ut dixi, præcisio non sit formalis: præcisio enim formalis multiplicatatem actuum, inadæquationem noscendi &c. importat, quae omnia imperfeta sunt. *His præmissis.*

ASSERO Primo. Particulare revelatum in Universali physicè accepto, est objectum fidei Divinae.

RATIO, quia universale physicè acceptum, est ievera illa ipsa particularia, complectitque singula divisa, nec physicè acceptum præscindere potest ab illis particularibus. Sicut quinque non præscindit à quinque unitatibus. Ergo si Universale illud est revelatum, etiam particularia illa erunt revelata, atque adeo objectum fidei Divinae.

ASSERO Secundo. Revelatio in universali physicè accepto, est potius revelatio particularis, singularia particularia, in particulari afficiens.

RATIO. Quia dicta revelatio, non attingit rationem aliquam communem, sed non nisi particularia; cùm tamen revelatio Universali, debeat attingere rationem communem, à qua, tanquam objecto, denominetur universalis. Appella-

R. P.
THE MLOI
zianowsk
TOM. I. ET Z

10. VI

Appellari tamen potest aliquomodo universalis: quia scilicet non uni competit; ad eum modum, quo dicuntur bona in communi, non quod aliqui rationi communi abstractae à particularibus debeat, sed quod non sint uni personæ appropriata.

ASERO Tertiò. Deus revelans aliquod universale Metaphysicè acceptum non revelat particularia quā talia.

RATIO, quia DEUS revelando universale, revelat non nisi id, quod dicit universale; sicut revelando hominem, revelat id quod dicit homo: alias non revelaret universale, sed revelaret non universale, revelando scilicet id, quod non dicit universale. Sed universale Metaphysicè spectatum, non dicit particularia, ut pote à quibus præscindit. Ergo illa non revelat DEUS tunc.

ASERO Quartò. Deus revelando universale Metaphysicè acceptum, revelat rationem communem particularibus. Supponit assertam diversam hanc esse propositionem. Universale dicit particularia quā talia, & universale importat rationem communem particularibus. Prior propositione sensum hunc habet, quod particularia includantur in universali, quod falso per nos. Imò dictum in Logicis inclusionem particularium, esse destrutivam universalis, quia est destrutiva unius apti inesse pluribus. Secunda autem propositione hunc sensum habet, quod universale dicat aliquod prædicatum, quod & inesse pluribus & de illis prædicari possit, quæ propositione est vera. Hoc posito

RATIO assertest. Si DEUS revelando universale Metaphysicè acceptum, non revelat rationem communem particularibus, & revelaret universale ut supponitur, & non revelaret, quia universale Metaphysicè acceptum, est essentialiter ratio communis particularibus, quam tu negas revelari.

ASERO Quintò. Deum revelando aliquid in Universali, revelare & Physicè & Metaphysicè sumptum Universale. Revelat physicè sumptum, quia distinctè cognoscit particularia, & interrogatus Deus de aliquo particulari, an faciet illud, ex vi illius revelationis? non diceret: Nescio. Ergo appetat, quod illam particularem cognoverit; & quia non aliud revelat & aliud cognoscit, etiam illa particularia revelabit licet in communi. Quod autem revelat tunc etiam universale Metaphysicè acceptum. Ratio: quia revera revelat aliquid commune pluribus, & de illis prædicabile; hoc autem est universale Metaphysicum. Imò si non revelaret universale Metaphysicum, virtualiter à se factum, diceret aliquid, quod non sciret, ut innuimus supra.

ADDO quando constat fide, quod homo hic sit legitimè baptizatus, attendi maximè ad revelationem universali physicè sumptu-

quia hoc solum potest formalisare tu illa propositione sit de fide, quia vi universalis Metaphysici, non importatur hic in individuo homo, & tamen articulus fidei procedit de hoc in individuo homine. Cæterum qui diceret revelationem de justificandis verbi gratiâ ritè baptisatis, processisse secundum illam non nisi virtualem præcisionem, ægrè convinci posset, quod revelato universali, revelentur particularia.

DIFFICULTAS III.

An Revelata Radice sit de Fide Passio?

Undem titulum sic alii proponunt. An revelatio virtualis sufficiat ad fidem; hoc est: An revelato, quod Christus sit homo, sit de fide quod sit risibilis.

Punctum Difficultatis 1.

Proponuntur Argumenta Partis Affirmantis.

PRIMUM ARGUMENTUM est. Si cùm Deus revelaret Christum esse hominem, revelavit hoc ipso risibilem, potest revelatio virtualis sufficere ad objectum formale fidei. Sed DEUS revelando Christum esse hominem hoc ipso revelavit Christum esse risibilem. Ergo. Minor probatur. DEUS revelando Christum esse hominem revelavit secundum cognitionem, quam habebat de Christo homine, non quatenus est virtualiter humanitas Christi à risibilitate illius præscindibilis, sed potius secundum cognitionem expressivam humanitatis Christi, ut est Christus in se realiter. Oppositi enim docent istas præcisiones non dari in DEO, & posito quod DEUS præscindat unam rationem ab alia identificare realiter, tribueretur illi cognitione, non nisi imperfectis cognoscitivis debita.

RESPONDETUR. Duplici modo præcisiva cognitione fieri potest. Primo præcisione formalis, quæ sit per plures actus, & excludit in eodem actu, etiam attingentiam distinctam particularium. Secundo potest ponи præcisio virtualis, quæ id faciat, quod facerent plures actus inadæquatè attingentes, & secundum quam, ita attingatur una formalitas, ut simul etiam attingatur identitas illius realis, cum alia formalitate. Quamvis ergo in DEO, non ponantur à nobis præcisivæ formaliter cognitiones, ponuntur tamen præcisivæ virtualiter. Quod si illa ponantur, sicut, si DEUS præcisivè formaliter cognoscet, posset revelare formaliter humanitatem, non revelando risibilitatem; cùm cognoscat præcisivè virtualiter, cùm secundum illam præcisivam virtualiter cognitionem, non poterit revelare formaliter humanitatem, non revelando formaliter risibilitatem? Neque valet quod ulterius dicit, proprietates, nullâ vi à sua radice separabiles, & cum eadem convertibiles, non

(g) posse

posse etiam à nostro intellectu præscindi obiectivè, utpote non habente fundamentum distinctionis ratiocinatae; jam autem præcisiones fundatae in distinctione ratiocinante, non sunt sufficietes; nam hæc distinctione etiam inter definitionem & definitum reperitur; & tamen revelatio definito, revelatur per nos definitio. *Non inquam valet* quia per nos etiam præcisione objectivâ præscinditur risibilitas, distinguiturq; per hoc, quod ratio communis rationalitatis, ejusque definitio, non sit definitio risibilitatis, quod per nos, est unicum fundamentum præcisionum objectivatum. Voca illud si vis fundamentum distinctionis rationis ratiocinatae, vel ratiocinantis majoris.

INSTANT PRIMÒ. Omnis illa propositione est ad fidem pertinens, quæ est à Deo revelata. Sed quilibet propositione conexa cum revelata, cuius connexio per naturalem discursum evidenter inferri potest, est à Deo revelata; quod probatur. Omnis illa propositione à Deo revelata est, quam Ecclesia ut revelatam & fide Divinâ credendam definire potest. Atqui omnem talen de quo loquimur definire potest, quod probat induc̄io, cum similes propositiones orta lite sint ab Ecclesia definitæ. Et certe vel potest definire Ecclesia hanc propositionem: Christus est risibilis vel non potest. Si potest. Ergo cùm illi de novo non fiat revelatio, supponitur dicta propositione esse revelata. Si autem non potest definiri. Cur non?

RESPONDET Molina & Coninck disp. 9. dubit. 9. Quod propositionem quæ est deducta ex naturali evidenti, & alia revelata, non possit definire Ecclesia tanquam articulum fidei, sed semper stabit nonnisi intra terminos certitudinis Conclusionis Theologice. Quando autem obiectitur quod in professione fidei, inter alia profens dicere debet, quod indubitanter recipiat tradita definita & declarata à Synodo. Ly definita, accipiendum est conformiter ut Ly declarata, quæ declaratio supponit in ante fuisse revelatam rem, & per traditionem Patrum ad nos tamen devenisse. Posset etiam dici id quod in simili respondit Granadus: esse hoc impossibile, adeoque & posse definire Ecclesiam propositionem nonnisi virtualiter revelatam: quia quidquid definit Ecclesia, est nonnisi revelatum; nec posset, quia risibilitas non est revelata, sed tantum radix illius. Denique dici posset, esse definibilem risibilitatem Christi, beneficio revelationis non virtualis, sed beneficio revelationis latens in traditione & doctrina Patrum, licet ante definitionem Ecclesiarum, nobis latens illa doctrina, non ita constet, de quo infra.

INSTANT SECUNDÒ. Revelatio confusa sufficit ad formalandum objectum fidei. Ergo & virtualis. Nam utraque est infallibilis, utraque obscura, & cùm proprietates Metaphysicae,

nullo modo sint separabiles à sua radice, non est ratio, quod revelatio formaliter solam radem, & non passionem. Et certe ponamus Sacerdotem aliquem qui auditâ aliquam confessione proferat hanc unam propositionem: *primus meus pænitens quem audiri fuit homicida & postea subiungat: iste homo fuit meus pænitens primus*; talis Sacerdos omnium iudiciorum censetur sufficenter revelatio confessionem ipsenitentis; quamvis non dixerit explicare hunc hominem se accusasse de homicidio, quod prodit, nonnisi propter connexionem illorum duarum propositionum, ex quibus evidenter infertur illa tertia. Ergo etiam in prædicto idem dicendum.

RESPONDETUR. Dispatitatem esse quæ in revelatione confusa, relolvetur semper assensus in solum testimonium DEI, quod ipsum & solum, etiam in principiis arguentis, debet esse objectum fidei. Jam autem in revelatione virtuali, non potest resolvi assensus, nisi summa refolvatur in aliquam propositionem evidentem naturalem, quæ non probatur esse revelata, consequenter non erit illus assensus dei, utpote non habens motivum adæquatum fidei. Rursus si nomine revelationis confusa veniat revelatio definitionis in definito, disputas est, quia illa duo inter se non præscindunt autem saltem saltem hominem à risibilitate, & ceterum negaret quis, præscindere risibilitatem ab homine. Illud exemplum dicit Sacerdote non tenet: quia quantumvis illa revelatio Sacerdotis involveret aliquid, quod non dicit Sacerdos nullum absurdum sequeretur, si assensus aliam propositionis, non in solum dictum illius refolvatur. Absurdum autem est, si in fide Divina, resolvatur assensus in aliquid, quod DEUS non dixit. Rursus illa propositione: Qui nullus primus confessus est fuit homicida, continet confusam revelationem hujus alius propositionis *Hic est homicida*. Cujus ratio est; quia prius illa, habet suppositionem determinatam, & nonnisi de hoc subiecto verificabilem, cum si explicetur per dictum, nonnisi de hoc una verificari possit. Jam autem revelatione de natura humana, bene verificari potest de ipsa nonnisi natura humana, & non de risibili, atten- dendoque ad suppositionem determinatam, non posset dari præcisio objecti dictæ propositionis, ab objecto, quod est: *Homicidus*; præscindit autem rationitas à risibili. Rursus ut ex dicta propositione formetur exppositorius, non debet accipi pro particulari illa propositione, sed pro singulari, si accipietur pro singulari, deberet habere sensum quasi universalis & equivalentem huic propositioni. Nullus est aliud, qui mihi primus confessus sit nisi homicida, in qua & equivalenti universalis, continetur hoc individuum. Erit ergo illarevelatio, universalis & equivalenter, adeoque sufficiens ad fidem

R. P.
TH: MLOI
zia nowsk
Tbim. Act. Z

D. VI

ad fidem; et quae autem se non habere revelationem virtualem ac universaliter, Tu non probas. Non negamus quidem discursum deservire ut proflatur in actum fidei, sed tunc cum alias supponitur objectum esse revelatum, & discursus est non nisi in datum quid revelationis, non autem tunc, quando discursus pro ratione motiva assumi debet, ut hic sit, cum dicitur esse revelata risibilitas, revelato esse hominis.

INSTANT Tertiò. Quando ex vi revelationis: Quia Christus est homo, sit assensus quod sit admirativus, ille assensus est Theologicus, nec obstat ut ex eodem motivo revelationis astringatur admirativum & risibile, quamvis non nisi mediante admirativo, cadat revelatio supra risibile. Ergo etiam non obstat, quoniam idem habitus fidei astringat Christum hominem & Christum admirativum, quamvis revelatio Divina, immediatè afficiat Christum hominem.

RESPONDETUR. Disparitatem esse; quia habitus Theologis assentendo Christum esse risibilem, quamvis per prius revelationis virtualis conveniat admirativitati, adhuc habet formale suum, quod intendit ex articulis, scilicet ex revelationis scientificè procedendo. Et quia non attendit ad revelationem solam: & si semel possit non soli illi attendere, poterit & alias. Jam autem fides attendit non nisi soli revelationi, non attenderet autem soli, si inniteretur virtuali revelationi, involventiam non nisi certam naturaliter Propositionem.

SECUNDUM ARGUMENTUM est Amici. De facto multæ sunt Veritates ab Ecclesia definitæ, spectantes ad objectum fidei Divinæ, quæ tantum virtualiter contrinebantur in revelationis expressæ, & ita contra Monotelitas definitum est, quod in Christo sint duæ Voluntates.

RESPONDETUR. Definita talia esse ab Ecclesia, non beneficio virtualis revelationis, tanquam motivi credendi, sed beneficio traditionis Ecclesiasticæ; & doctrinæ antecedentium Patrum, in quibus repertum est, quamvis non voce, sensu tamen, jam præcessisse motuum revelationis facta, licet forte non ita clare nec quoad omnes, reperiendo etiam id ipsum suummodo in Scriptura: quamvis hujus revelationis ante propositionem Ecclesiæ, & in quamnam propositione aliquid continetur definitum postea, scire non possumus, sed diliceremus ab Ecclesia, cui in talibus assistit Spiritus Sanctus. Quod attinet ad duplē voluntatem, illius fundamentum habetur in Scriptura: Non mea sed tua Voluntas fiat. Hoc autem quod est aliam Patris esse, & aliam Filii voluntatem, cum non possit sumi pro Voluntate Divina, hæc enim utriusque communis, debet sumi pro Voluntate humana.

TERTIUM ARGUMENTUM est ejusdem. Quidquid est evidenter credibile quod sit à

DEO revelatum, pertinet ad objectum fidei Divinæ. Sed est evidenter credibile, quod veritas virtualis inclusa in veritate formalis, sit à DEO revelata. Discursus enim naturalis evidenter ostendit, in re expressæ revelata, inesse suas proprietates naturales.

RESPONDETUR. Ad hoc ut aliquid pertineat ad objectum fidei, non tantum est necesse ut sit evidenter credibile, sed etiam ut sit ex objecto revelatum. Negatur autem, ex objecto, passionem esse revelatam. Rursus alia est hæc propositio: An discursus ostendat in natura expressæ revelata, contineri illius proprietates quoad esse physicum. Et alia est hæc propositio, quod discursus noster, ostendat evidenter credibile, quod virtualis revelatio, seu passionum inclusum in natura, sit sufficiens ad fidem. Primum concedetur. Secundum negabitur: in quo tamen est præsens difficultas.

QUARTUM ARGUMENTUM ejusdem. DEUS quando revelat aliquam rem, revelat illam juxta naturam. Ergo revelat illam secundum omnes proprietates, quas re ipsa naturaliter continet: finis enim revelationis est, tradere notitiam, rei quæ revelatur.

RESPONDETUR præter dictum. DEUM quando revelat revelare rem juxta suam naturam, hoc est non contra, quæ res sit. Neque enim potest revelare esse nigrum quod est album, non revelat tamen rem juxta suam naturam, hoc est secundum omnes adæquatè perfectiones; cum etiam in patria, possit seipsum non ita revelare.

IDEUM ARGUMENTUM sic proponitur. Id quod sequitur per se revelationem sequitur ad fidem; risibilitas per se sequitur revelationem, cum sequatur humanitatem revelatam. Ad quod dici potest, quod sequitur per se & immediate revelationem ex vi revelationis, est de fide, non autem quod sequitur revelationem mediata, & ex vi connexionis entitativa cum esse revelato; attendit autem fidès ad revelationem, non ad esse.

INSTANT idem. Ad aliquid sufficenter proponendum, quod sit à DEO revelatum sufficit moralis evidentia. Ergo à fortiori physica, per naturalem discursum manifestata. Deinde si semel concedatur ut debet, quod Deus intendat revelare etiam passiones, debuisset simul providere de modo, quo hujusmodi rationes sufficenter proponantur credenti, qui aliud non est, nisi discursus.

RESPONDETUR. Sufficere evidentiam physicam, si aliunde supponi possit objectum esse revelatum, esseque non solam connexionem entitativam, sed etiam revelationis. Negatur item, DEUM intendere revelare virtualiter, con-

(g) & sequenter

sequenter nec debuit providere modum applicanda hujus revelationis.

QUINTUM ARGUMENTUM est. Si revelatio virtualis non esset sufficiens ad fidem, posset Catholicus admissa hac propositione: Christus est homo; admittere hanc alteram ut veram: Christus non est homo; quia non hoc ipso, quia revelatur aliqua propositio ut vera expressa, revelatur, quod contradictoria illius sit falsa.

RESPONDETUR. Duplex via iniri potest, secundum quam Catholicus non potest assentiri huic propositioni: Christus non est homo. Primo ex hoc principio, quia duo contradictiones non possunt esse simul vera, & hic assensus non erit fidei. Secundo potest non assentiri dictae propositioni seu non admittere illam ut veram, quia non est revelatum Christum non esse hominem. Sicut enim assensus fidei formalisatur esse revelationis, ita diffensus, formalisatur, non esse revelationis. Unde non esse Christum hominem, nec admittitur ut verum Dialecticum, nec admittitur ut verum de fide, quia hoc non est revelatum, & nihil est verum de fide, nisi revelatum. Quae responsio ostendit cur non credatur; Christum non esse hominem. Qui autem vellet ostendere, cur, idque ex fide, discredatur huic propositioni: Christus non est homo, posset hoc teneri: quia non repugnat ut Deus praescindat aequivalenter hominem a risibilitate, adeoque revelet hominem esse Christum, non revelando risibilitatem; repugnat autem, ut affirmando hominem, non neget aequivalenter negationem hominis; cum nulla sit affirmatio, quae sui oppositum aequivalenter non neget. Unde si affirmatur homo, aequivalenter negatur negatio hominis, hocque ostendit inductio, & resolvitur in hoc, quod esse omne, sit negatio sui negationis: esse enim est quid positivum, & negatio negationis, est etiam quid positivum, adeoque affirmatio sequens esse, erit negatio aequivalenter sui negationis. Quodsi in omni affirmatione, est aequivalenter negatio negationis, etiam affirmatio quae sit per revelationem, quod Christus sit homo, erit negatio negationis hominis, aequivalenterque in revelatione hominis, erit inclusa revelatio, de negatione negationis hominis. Hinc si discredatur Christum non esse hominem, erit adhuc discredito propter revelationem, licet ad illam indagandam, principia naturalia assumantur. Quia autem non hoc ipso, quia noscitur homo, vel quia assentimur esse hominem, aequivalenter noscitur risibilitas, cum haec praescindi possint: sit ut assensus de risibilitate, non sit adhuc futurus vi revelationis de homine, adeoque nec de fide.

INSTARI solet primò. Negans Christum esse risibilem haberetur ut hereticus. Ergo risibilitas spectat ad fidem.

RESPONDERI potest. Aliud esse an foret hereticus, & aliud an presumeretur hereticus. Primum falsum est: quia ad hoc ut sit hereticus, negare deberet propositionem de fide Catholica. Negantur autem dictae passiones esse de fide. Presumeretur tamen esse hereticus: quia presumeretur de illo, quod nollet negare omnem hominem esse risibilem; consequenter ut negat Christum esse risibilem, presumeretur negare, Christum esse hominem.

INSTARI solet Secundò. Homo finitibilis est Chymera. Ergo Catholicus credens Christum esse hominem, credit esse risibilem.

RESPONDETUR. Hominem pro esse physico sine risibili esse Chymaram, non tamen pro esse abstractionis vel formalis vel virtualis secundum quam, potest procedere fides. Elicet ad infinitam veritatem DEI spectet, ut sint etiam vera secundum esse physicum, et omnia, quae revelatio dictat; sed non spectat ad veritatem Dei, ut sint vera veritate fidei, quae sunt connexa cum iis, quae DEUS testificatur, siquidem in hac testificatione, potest se Deus habere praecisivè.

INSTARI solet tertio. Etiam objectum revelationis virtualis, ultimò resolvitur in veritatem solam: quia si credit aliquis Christum esse risibilem rationem reddit: quia homo est: Si autem queratur ex credente, quare sit homo, rationem dabit: quia ita est revelatum,

RESPONDETUR. Præsens discursus sub aliquo formalitate, resolvitur mediata in auctoritatem Divinam, non tamen adæquatè. Quo enim cur credas Christum esse risibilem? respondes quia est homo. Non quero cur sit homo, sed quaram; Cur ex eo quia est risibilis, est homo? Ad quod quæsumus pertinent ad assensum illum fidei, responderi non potest per revelationem, sed per Metaphysicum principium: Omnis homo est risibilis. Quodsi non resolvit assensum illum in revelationem solam, non elicis solum fidei actum.

Punctum Difficultatis 2.

Proponuntur Argumenta Negantium.

PRIMUM ARGUMENTUM est Suarez. Virtualis revelatio, nec in modo certificandi, nec in substantia est aequalis formalis: quia formalis revelatio immediatè & per se certificat, virtualis non nisi in alio & mediata: non est etiam in substantia similis: quia non est ita certa.

RESPONDETUR. Quod revelatio moveat alio modo, non infertur, quod non moveat modo sufficienti ad fidem. Nam ipsum Ly Deus dixit immediatè movet ad sui assensum & propter se, cum tamen Incarnationem verbi gratia non credamus propter se; & tamen utrumque est assensus fidei. Ergo ex diversitate præcisæ movendi, non colligitur alterutrum non esse revela-

RE P.
THI MLOI
zia nowsk
Tbit. Ie. Z
D. VI

revelatum. Negabunt item oppositi revelationem virtualem, non esse ita certam, ac est immediata.

SECUNDUM ARGUMENTUM est quo utitur Lugo. Non potest esse de fide id, quod non creditur, quia revelatum & testificatum est à Deo: sed objectum ejusmodi Conclusionis non dicitur à DEO sed aliud, ex quo hoc aliud inferatur. Ergo non potest hoc credi ex fide, cùm non participet rationem formalem & motivum proprium fidei.

RESPONDENTI posset. Non posse esse de fide quod non creditur, quia est revelatum vel formaliter vel virtualiter revelatione: posse tamen esse creditum fide Divinā, quod non est revelatum formaliter revelatione.

INSTANT prius Idem. Quantumcunqu explicetur revelatio & objectum revelatum, nunquam inveniatur dictum à Deo objectum Conclusionis: imò nec aliquid, quod solum posse mouere ad illud credendum.

RESPONDETUR. Non invenietur quidem illud, ut dictum formaliter; invenietur tamen ut dictum virtualiter. Elicet non possit reperiari aliquid, quod solum, hoc est cum exclusione etiam rationis applicantis, possit mouere ad assensum; inveniri tamen potest aliquid, quod solum, hoc est sine concurru aliis principiis tanquam motivi & resolutoriis, possit mouere intellectum. Ut ergo efficaciam haberet argumentum, probare debuisset illam secundam propositionem naturalem, habere rationem motivi, quod non probat. Quando autem addit Lugo, nisi crederetur verum esse illud aliud principium naturale, non crederetur objectum Conclusionis; dicent oppositi non credendum, sed non defectu motivi, sed defectu veritatis, quia etiam conditioni applicantis revelationem, inesse debet. Quamvis autem Conclusionis sequatur debiliorem partem, ad hoc salvandum sufficeret dicere: quia scilicet non superat certitudine utramque præmissam, licet superare possit præmissam unam. Alii dicunt, quod scilicet Conclusionis ut deducatur illative debeat esse debilius præmissa, non vero Conclusionis ut revelata, qualis in praesenti supponitur, hoc est revelata virtualiter.

INSTANTI potest secundò. Credere Christum esse risibilem propter connexionem quam habet risibilitas cum homine, non est credere propter DEI revelationem. Sed credere Christum esse risibilem, propter revelationem de Christo homine, est credere propter connexionem quam habet risibilitas cum homine: quia DEUS revelando Christum esse hominem, revelavit id, ad quod significandum impositus est terminus homo; non autem est impositus ad significandam risibilitatem, cùm possimus vel ignorare, vel non advertere, quid sit risibile, sciendo & advertendo ad terminum homo.

RESPONDERT potest. Quod credere non possimus Christum esse risibilem, propter connexionem quam habet risibilitas cum homine, licet possimus credere Christum esse risibilem, accipiendo illam connexionem, nonnisi tanquam conditionem applicativam revelationis virtualis. Nec obest quod interdum ignoratur passio, nam non tard ignoratur definitio, & tamen ubi de illa constiterit, erit de fide, revelato definito.

TERTIUM ARGUMENTUM est. Habitus Theologiae ab habitu fidei diversus est, quæ diversitas ostendi non posset, si virtualis revelationis sufficeret ad fidem.

RESPONDETUR. Diversos hos habitus fore quia habitus Theologiae principia scientifica afflunt tanquam propria, & tanquam motiva, quæ fides nonnisi pro applicantibus admittit.

QUARTUM ARGUMENTUM est. Si revelationis virtualis sufficit ad fidem, posita revelatione de substantia aquæ, sub fidem caderet etiam illius frigus utpote passio: hoc autem dici non potest: quia alias si Deus revelaret alicubi aquam esse, illa aqua calefieri non posset, reddeatur enim tunc revelatione illa falsa, revelans frigus, cùm sit illic calor.

RESPONDENTI posset. Negando sequentiam, ob negationem identitatis inter substantiam & passionem physicam; & tamen ad hanc identitatem in praesenti attenditur. Illud autem quod adfertur de revelatione frigoris non tenet: quia illa sic procedit; competit aquæ frigus si in connaturali statu existat, & quia non revelatur, quod in, non connaturali statu, existere non possit, calefieri adhuc poterit.

QUINTUM ARGUMENTUM est. Sicut se habet habitus principiorum in scientiis naturalibus ad habitum Conclusionum; ita se habet habitus fidei ad Conclusiones fidei. Sed in scientiis naturalibus habitus principiorum, est specie distinctus, à scientiis naturalibus, seu habitibus Conclusionum deductarum ex præmissis. Ergo etiam habitus fidei, erit diversus ab habitu educente Conclusiones ex præmissis fidei.

RESPONDENTI potest. Immerito supponi si credatur virtualiter revelatum, credendum illud, tanquam Conclusionem deductam, innitentem uni præmissæ naturali tanquam motivo; cùm discursus scientificus sit spectator ad fidem nonnisi per modum applicantis. Consequenter non crederet quis Conclusionem ut deductam ex præmissis: quia nec illis quâ talibus innitentem, quod tam supponit obiectio.

Punctum Difficultatis 3.

Asserta de Difficultate.

ASSERO Primo. Casu quo crederetur revelatum virtualiter innitens præmissa naturali evidenti, præmissa illa non se haberet per modum applicantis, sed per modum motivi, consequenter non esset tunc assensus innitens soli revelationi, atque adeo nec assensus fidei.

RATIO. Quia illa præmissa evidens naturalis, & non haberet rationem motivi ut supponitur: hoc ipsis enim si haberet rationem motivi, assensus ille non inniteretur soli revelationi, atque adeo non esset de fide; haberet etiam rationem motivi; quia si queratur. Cur credis Christum esse risibilem? respondebis, quia est homo: esse autem illum hominem revelavit DEUS. Quero unde hoc sit, quod quia est risibilis, est homo? huic questioni necessario debes adferre motivum & resolutiorum, quod certe non aliud erit nisi illa universalis: Omnis homo est risibilis; illa ergo est motivum, & tamen non est revelata. Ubi enim? Intertogatio autem illa quare homo sit risibilis, non est extra limites assensus illi conclusioni exhibenda, sed pertinet ad plenè exhibendum assensum.

RESPONDEBIS. Ex asserto sequi, quod etiam motivum credibilitatis, non sint sola applicatio, sed motivum.

CONTRA est. Quia tota interrogacionum series, quæ potest fieri de assensu fidei, stabit adhuc non nisi in hoc: Quia Deus dixit, consequenter quæcunque alia, respectu assensus fidei, non habebunt rationem motivi. Jam autem tota interrogacionum series, quæ potest fieri de assensu circa objectum virtuale, non potest absolvi, stando in sola revelatione. Cumque per nos motivum credibilitatis ipsum discursum fidei virtuale non ingrediantur, præmissa autem illa universalis ingreditur; sicut præmissa illa debet habere rationem motivi, & non motivum credibilitatis.

ASSERO Secundo. Accipiendo risibilitatem secundum id, quod dicit in Recto risibilitas sic sumpta est objectum fidei. Supponit assertio, risibilitatem physicè quodammodo acceptam, habere hunc conceptum: quod sit ipsa natura humana, prout est principium actuum ridendi.

RATIO est. Tum quia risibilitas in Recto, est ipsamet natura humana, sed ipsamet natura humana per se est objectum fidei. Ergo & risibilitas in recto sumpta. Tum quia si risibilitas Christi in Recto, non esset per se objectum fidei, Christum esse hominem, & esset de fide, ut supponitur, & non esset: quia risibilitas in Recto, est ipse homo, & tu dicis risibile in Recto, non esse per se objectum fidei. Tum quia tenet hic expositorius; hic homo est

revelatum hoc risibile, in Recto, est hic homo, non enim aliud intelligitur. Ergo hoc risibile, in Recto, est revelatum.

ASSERO Tertio. Accipiendo risibilitatem secundum id quod dicit in obliquo, hoc est actus ridendi, non est objectum fidei Christum esse risibilem.

RATIO, quia talis revelatio nullibi existet. Rursus quia revelatio uno distinto realiter, non est necesse revelari aliud. Procedit autem assertum si reveletur risibilitas in Recto, sub nomine hominis: sic enim non erit necesse revelari ullo modo actus ridendi. Casu autem quo reveletur sub nomine principii actuum ridendi, quæ talis, sic erit necesse revelari actus ridendi. Ratio, quia & revelaretur tunc ut supponit principium actuum ridendi sub nomine principii actuum ridendi, & non revelaretur: quia revelato principio actuum ridendi, importanter actus ridendi, quos tu dicis nullum modo revelari. Et sicut si reveletur Pater sub nomine Petri, non erit necesse revelari de filio, quamvis sub nomine Patris, sit necesse revelari in obliquo filium. Ita & in praesenti. Ceterum nullibi existet revelatio de risibilitate in recto, sub nomine principii actuum ridendi.

ASSERO Quartio. Accipiendo risibilitatem ipsa forma Metaphysica, Metaphysicè jam conditam talem formalitatem, potest Deus revelare.

RATIO Prima Asserti est. Quia Deus præscindit virtualiter ut supra posuimus. Ergo etiam potest præscindere risibilitatem ab huminitate: adeoque & talem revelare, que non erit merum figuratum: quia non est figuratum quod definitio risibilitatis, non sit definitio rationalitatis.

RATIO Secunda. Vel risibilitas cum fundamento in re, præscindit à natura, vel fine. Si cum. Ergo cognitio DEI, quæ seclusis imperfectionibus secundum fundamenta & exigentias procedit, præscindere etiam poterit illam: adeoque & revelare. Si autem risibilitas cum fundamento in re non præscinderetur. Ergo se haberet sicut Chymæra. Ergo adhuc eadem poterit sub revelationem sicut & Chymæra.

RATIO Tertia. Nihil est denegandum DEO, quod non implicat contradictionem. Ergo & veritati illius in dicendo, nihil negandum est, quod non implicat ab illa dici. Sed non implicat ab illa dici aliquid de risibilitate Metaphysicè accepta. Ergo.

ASSERO Quinto. De risibilitate Metaphysicè accepta, nihil de facto revelavit Deus.

RATIO, quia vel revelasset formaliter, & hoc non; ubi enim hoc revelatum? vel virtualiter. Sed in hac revelatione nihil revelatur de risibilitate Metaphysicè sumpta: quia jam revelatur revelatio homine: revelari autem illam inesse hominis, est revelari illam physicè sumptam, cum

R. P.
THEODO
zianowskij
Tom. I. et Z.

D. VI

cum tamen hic agatur de risibilitate Metaphysice sumpta. Ex his

COLLIGES. Quod Conclusio deducta ex una praemissa de fide & alia evidenti naturali, si illa evidens, sit Minor, in universali revelata, erit adhuc Conclusio de fide: innitetur enim soli revelationi. Si autem alia evidens naturalis, sit nonnisi propositio Luminis naturae nota, non erit Conclusio de fide, quia jam innitetur alicui non revelato. Quodsi Conclusio deducatur ex duabus de fide in seipsis revelatis, erit Conclusio de fide: quia adhuc soli revelationi innitetur. Et hoc Collendum, in superioribus tractatum est.

DICES Primo. Inter modum assentiendi quo assentimur Conclusioni quā Conclusio est, non experimur differentiam, atque cum assentimur illi Conclusioni assensu fidei. Ergo Conclusio, etiam ut Conclusio est, necessariō est de fide. Cujus oppositum supponit assertio prima.

RESPONDETUR. Cum assentimur Conclusioni quā Conclusio est, sit eductio Conclusionis ex connexionē cum praemissis, tanquam innidente principio. *Quae sunt eadem Uniterio &c.* poniturque advertentia vel levis, bonitatis Consequentiae, per quod constituitur assensus Conclusioni, ut Conclusio est. Quando autem sit assensus objecto Conclusionis Inerē actu fidei, non attenditur ad prædicta, sed ad Ly: *Deus dixit.*

DICES Secundo. Objectum Conclusionis deductæ ex una revelata, & alia evidenti quā tali, non est objectum fidei Divinæ. Ergo neque deductæ ex utriusque de fide: quia si risibile pro radice acceptum, est idem realiter cum humanitate, & tamen id non sufficit ad fidem: non est ratio cur identitas objecti Conclusionis, cum objecto praemissarum, faciat objectum Conclusionis esse de fide.

RESPONDETUR. Per nos risibile pro radice acceptum seu in recto, est de fide. Paritas absolute non tenet. Ratio quia in casu antecedentis, ad assentendum, non assumitur solum testimonium Divinum, sed etiam praemissa quā talis evidens. Objectum autem Conclusioni deductæ ex duabus de fide, semper innititur soli revelationi.

DICES Tertio cum Hurrado. Per nos si que assensus circa objectum revelatum poterit esse fidei: quia etiam assensus circa objectum revelatum sit propter praemissas saltem virtuales. Ergo etiam illic intercedere debet virtutis cognitio bonitatis Consequentiae, quæ tamen non est revelata.

RESPONDETUR. Duplicē fesolutio, assensus praebiti Conclusioni, circa objectum revelatum in Conclusionē positum, fieri potest. Primo resolvendo bonitatem illationis assensumque in principia: *Quae sunt eadem Uniterio, vel in dictum De omni.* Hac fesolutio destruit ratio-

nem fidei: quia assumit principium non revealatum. Secundō potest fesoluti bonitas illationis in assensu fidei, non secundū quod illatio est; sed mērē materialiter, assumendo pro illius resolutorio, nonnisi revelationem, nec ullō modō attendendo ad formalitatem illationis, sed mērē ad Ly: *Deus dixit:* & hoc non obest fidei, imō illam formalitatem. Repetatur hīc supra factus Syllogismus quem conficit Fidelis. Objectio autem Hurradi supponit, quod in assensu fidei, intercedat assensus bonitatis illationis, priori modō spectatae.

DICES Quartō cū Ripalda disp. 8. num. 45. Christus nō solum creditur per fidem & revelationem esse homo sensu Metaphysico; sed etiam sensu Naturali & physico, in quantum complectitur hominis propria, iuxta leges physicas & naturales. Athumanitas revelata sensu naturali & physico, complectitur naturaliter, & non solum virtualiter proprietates naturales, quārum una est, potentia risiva.

RESPONDETUR. Per nos physicē sumpta risibilitas, est risibilitas sumpta in recto, adeoque est de fide; posito autem quod potentia risiva esset distincta realiter à natura humana, esset de fide risibilitas, sed non beneficio virtualis revelationis, sed universalis: quia scilicet in illa propositione, *Verbum totum hominem assumpsit;* & in illa: *Verbum habet omnes perfectiones quae non derogant dignitati suppositi,* continetur etiam tanquam particulare, potentia risiva.

INSTAT Idem. Possum credere fide humana, objectum notum ex testimonio humano, & argumento naturalis rationis. Ergo etiam possum credere fide Divinā, objectum notum ex testimonio Divino, & argumento naturali.

RESPONDETUR. Etiam in casu Antecedentis, in quantum ex vi argumenti naturalis, non erit actus fidei humanae.

DICES Quinto. Magis adæquatur radici sua proprietatis verbi gratiæ risibilitas rationalitati, utpote & ad convertentiam & in abstracto prædictabilis, quam particulare quilibet sensu. Ergo si revelato universaliter particulare revelatur, revelata radice revelabitur passio.

RESPONDETUR. At aliquid uno revelato reveletur, non est pensandum ex adæquatione, sed ex impossibilitate præscindendi. Jam autem physicē spectatum & revelatum universale, est hoc, & illud, & illud individuum, quod certè à seipso præscindere non potest. Jam autem potest præscindere saltem rationale à risibili, adeoque sine illo revelari. Ex diuis etiam colligitur, quod si res sit de risibilitate in recto, esse illam revelatam, licet non sit revelata secundum obliquum.

INSTAT Primo. Ex eodem habitu charitatis amamus Deum immediatè, alia autem propter Deum, seu mediante DEO. Ergo etiam poterimus credere ex eodem habitu fidei, non

(g) 4 solum

solum immediatè, sed etiam mediatè revelatum.

RESPONDETUR. Mediante DEO amari alia, non aliud est: quām amari propter Divinam bonitatem. Hinc actus charitatis procedens propter bonitatem Divinam, non extrahetur extra suam speciem. Si autem fides assentiretur propter propositionem non dictam à DEO, assentiretur non revelato, adeoque extraheretur extra suam speciem.

INSTAT Secundò. Ponamus, quod Adamo DEUS nonnisi unum dogma revelare voluerit, verbi gratiā: quod sit à te, quārō; potuissetne Adam credere, DEUM esse aeternum infinitum. Vel non. Si potuit. Ergo sufficit revelatio virtualis: nam hæ proprietates nonnisi virtualiter continentur. Si non potuit credere. Ergo neque DEI esse, ab Adamo credi potuit: quia nihil proflus fide Divinā credi potest tanquam revelatum à Deo, nisi in ratione mediis seu morib⁹ attingatur Authoritas Dei, quæ proximè fundatur in summa veritate Dei, quæ tamen, virtualiter nonnisi includitur, in ipso esse Dei.

RESPONDETUR. Locutio definitivè, etiam Divina, est manifestatio conceptus alteri; huic manifestationi activa, responderet passiva, estque ipsa auditio. Quando ergo dicebat DEUS. Ego sum à me, videndum, cuius illa locutio manifestativa fuerit; & quid sibi manifestatum habuerit Adamus. Si enim præcisam & abstractissimam rationem in Deitate revelabat, in quantum scilicet dicit, negationem dependentia in esse ab alio, sic non potuisset fide Divinā etiam assitatem illam credere: quia aliunde vi non nisi intellectus intulit, DEUM esse veracem, non tamen poterat dicere: Credo illum esse à te; quia dixit se veritatem primam, hoc enim non dixit; sed nonnisi illam rationem præcisam: consequenter ille actus, utpote non innitens *Ly Deus dixit* non erit fidei. Si autem dicendo DEUS suam Assitatem, manifestavit illi pro objecto Materiali assitatem, pro formalis veritatem attestantem, potuisset tunc credere. Sed nego, quod solum in radice revelaretur illi veritas prima. Et certè si Deus diceret: Ego sum à me, intelligendo præcisè quod sit independens à causa inesse, potuisset dicere Adam; posset quidem aliquis cogitare, quod licet Deus sit à se, non sit veritas, quia est independens in se, quia illi necessariò competunt; forte autem illi non competit necessario veritas. Sed Ego vi mei intellectus, demonstro mihi, quod sit verax, non possum tamen dicere *Credo*, quia est veritas: hoc enim non dixit mihi de se. Vi hujus allati direxerit ad Argumentum, Respondetur, quod in diversa suppositione potuerit credere quod DEUS sit à se, in diversa non potuerit.

ADDO. Dici posse, quod in illa propositione: Ego sum à me reveletur veritas Divina

non virtuali revelatione sed confusa universali: effet enim illa revelatio hujus sensus: Continuo in me omnes perfectiones, accedenteque intellectu, quod etiam veritas sit perfectio, creditur tunc ob revelationem universalem.

INSTAT Tertiò. Revelatio virtualis, effmagis amica obscuritati, ostenditque subiectum majorem primam veritatem, dum creditur ei, iam nonnisi connexum cum revelato.

RESPONDETUR. Revelatio virtualis, non effmagis amica obscuritati, quia assumit pro commotivo aliquid Lumine naturæ notum; illa autem subiectio est nonnisi praetensa: quia non solidus & ejus veracitati, sed & commotivo naturali exhibetur, quod destruit subjectionem. Sicut non est subiectio æquæ venerari famulus Regis, ac Regem.

Poni etiam solet instantia de' Angelis, quod scilicet præstet de ratione formalis fidei, si nihil obstat discutere, ut dicatur magis accommodata Creaturæ intellectuali, etiam Angelis. Jam autem Angelus, habitu specie, nolcit Creatorem in Creatura, causam in effectu, consequenter rationabilitatem in risibilitate hinc accommodando se illorum modo intelligendi DEUS, debet revelare etiam passionem in radice. Sed hæc ratio non tenet; quia etiam Angeli non semper causam ut causam agnoscent, sed etiam causam, nonnisi materialiter, non noscitur effectus. Cur ergo etiam huic modo non potest se conformare Deus, adeoque non revelando passionem revelatæ radice; dicique potest assumptam doctrinam, tunc esse veram: debet scilicet revelationem accommodare se modo noscendi, quando nihil obest. Obest autem ut præcisa revelatio virtualis, sufficiat ad fidem.

COLLIGES exinde. Quod passio formaliter non reveletur in radice, licet possit esse revelata in universali aliquo, & hoc ipso esse de fide.

DIFFICULTAS IV.
Potesne deduci *Conclusio de Fide*, ex alia præmissa nonnisi probabili?

DICENDUM est. Si nomine probabili præmissa, venit præmissa cuius objectum non sit revelatum, non erit illa *Conclusio de fide*.

PROBATORIUM PRIMÒ. Ex non revelato non potest sequi revelatum, sequeretur autem, si prædicto modo sumpto probabili, foret *Conclusio de fide*. Major autem probatur; quia si ex non revelato posset sequi revelatum, sequeretur contradictorium unum, ex alio contradictorio, ex alio scilicet non album, ex Ente non Ente. Ex certè ratio motiva ad aliquid deberi diceretur nexū, cum eo, ad quod movere: in hocque stat totum artificium Syllogismi procedentis, ex eo, quod hæc sint: non habet autem hunc nexus, non revelatum cum revelato.

PROBA

R. P.
TH. MLOI
zianowski
Tom. I. et Z
D. VI

PROBatur Secundò. Restitutione rationum, quas sibi in hac materia opposuit Quirós disp. 3. in prima parte.

PRIMA ratio. Conclusio sequitur debiliorē partem. Ergò Conclusio ex una probabili, solum erit probabilis, etiā deducta Conclusio ex utraque probabili præmissa non est de fide, etiam deducta ex una probabili, non erit de fide propter idem principium: Conclusio sequitur debiliorē partem. Negaturque ulterius non obstat certitudini fidei, quod motivum illius, sit nonnisi probabile.

SECUNDA ratio. Non potest oriiri ex præmissa falsa Conclusio de fide. Ergò nec ex probabili. Quod autem dicit Quirós num. 17. ubi præmissa est falsa, nec objectum præmissæ vel Conclusionis verum est. Idem hic applicatur. Ubi præmissa probabilis est, etiam objectum illius, erit nonnisi probabile, adeoque non fidei.

TERTIA ratio. Præmissa probabilis per oppositos est naturalis. Ergò in principiis illorum, non poterit sequi Conclusio supernaturalis. Sicut Amor supernaturalis non innititur cognitioni naturali. Et sicut exigentia per se, quam dicit amor supernaturalis ad cognitionem supernaturalem, est talis, ut ex accidenti etiam non sequatur amor supernaturalis ex cognitione naturali: ita idem in præsenti dicendum. Et sicut quamvis objectum actus cognitionis naturalis, ab objecto cognitionis supernaturalis non differat formaliter, tamen hec non obstante, non sequitur amor supernaturalis ex cognitione naturali. Ita idem in præsenti dicendum.

PROBATOR Tertiò. Si ex præmissa naturali & quidem probabili, sequitur Conclusio de fide, sequitur posse revelatum esse aliquid, utpote de fide etiamsi non præcesserit revelatio, adeoque revelationi non inniti fidem; inniteretur enim probabili præmissa, quæ supponitur non revelata.

DICENDUM Secundò. Si nomine probabilis præmissa veniat præmissa, ex objecto revelata, sit tamen nonnisi probabilitas, quod sit revelata non excluding scilicet formidinem prudentem, non erit ille assensus fidei.

PROBATOR. Quia deberet tunc imprudenter imperatia actus certissimus, quod fieri non potest ut dictum etiam supra.

DICENDUM Tertiò. Si nomine probabilis præmissa veniat præmissa ex objecto revelata: sit autem hoc sensu probabilitas: quia scilicet sine ulla formidine constet, quod hoc Deus dixerit, non tamen hoc constat certi physice vel Metaphysice, poterit tamen Conclusio esse de fide.

PROBATOR ex dictis supra: quia scilicet nihil deest, ut procedatur ad actum fidei, non deest objectum revelatum; nec judicium prudens informans voluntatem, ut imperat actum certissimum; ut imperat habens motiva credibilitatis, expellentia prudentem formidinem. Ergò

benè tunc procedi poterit ad actum fidei; quamvis rigorose loquendo, non debeat dici hæc præmissa probabilis, sed certa moraliter.

OBJICITUR Primo Quirós. Potest esse assensus supernaturalis quamvis objectum illius intrinsecum motivum, secundum se obscurum appareat. Ergò & quamvis appareat solum probabilitas: certè enim propositio Parochi modum proponendi probabilem non excedit, cum eodem modo, quandoque proponat suas ignorantias, ut quod in Euchatistia sit corpus Beatae Virginis.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia nondum erit Conclusio innitens non revelato, quamvis innitatur obscuru, non inniteretur autem revelato, si inniteretur probabili præmissa, probabilitate de qua Assensio primo. Propositio etiam Parochi potest esse probabilis, cum non sit motivum fidei, sicut deberet esse dicta præmissa.

OBJICITUR Secundò. Supernaturalitas actus, non venit ex supernaturalitate motivi, nec ex modo quo appetit objectum formale, sed ex præcisa excellentia modi tendendi actus, essentialem connexionem habentis cum reali existentia objecti. Sed excellentia & certitudo modi tendendi actus, haberi potest, quantumvis objectum pure probabilitate proponatur, ut cum mysterium Trinitatis proponitur Catholico & Calvinistæ, ille credit fide naturali quæ probabilis est pure, ille supernaturali certissimam. Deinde quia actus talis, dirigitur Virtute superiori, bene autem stat actum directum per superiorum Virtutem, certissime attingere, quod proxime eliciendi obscurum est; quemadmodum homo cœcus, recte dirigit sagittam, directus ab alio scopum discernente. Ergò quamvis motivum præmissarum proponatur, solum per actus naturales probabiles, inferre poterit supernaturalem Conclusionem, non quidem ex sola vi propria, sed tenente se, ex parte principii, aliquo auxilio superiori.

RESPONSUM. Quod excellentia & certitudo actus haberi possit, quamvis objectum probabilitate proponatur, si ceteroqui revelatum sit; secus si non sit revelatum. Negatur item Calvinianum assensum de Trinitate, esse nonnisi assensum probabilem, quasi habeat motivum ex parte objecti probabile: respicit enim testimonium Dei verum ex objecto. Nec est ille assensus probabilis ex subjecto: habet enim firmam adhæsionem. Sed est hoc sensu nonnisi probabilis, quia proficiuntur à principio naturali, quod non est determinatum, ut assensum eliciat nonnisi certissimum. Superior autem virtus nempe ipse habitus, non confert certitudinem formaliter & objectivè, sed solum effectivè, efficiendo scilicet actum qui certissimus est. Hic autem queritur de certitudine objectiva & formalis, quam non appetet qui conferre possit

possit probabilis præmissa? præcipue cùm nec ad actum talem procedere possit ipse habitus fidei, si non haberet præmissam utramque revelatam. Illa directio quâ videns dirigit cœcum sagittantem, disparitatem habet; quia sive sagittans sive alius dirigat ictum, eadem erit ratio constituens formaliter in ratione bonæ jaculationis, recta scilicet tendentia in scopum; non est autem eadem ratio assensus constituti & formalitati motivo probabili seu non revelato, & motivo revelato.

Objicit Tertiò. Objectum motivum obscurum, assentienti non proponit per se plus, quam probabile; & tamen hoc contingit in omni actu fidei. Ergò cognitio supernaturalis, inniti potest motivo probabili. Antecedens probatur quia motivum illud, quod prævi proponitur ad fidem supernaturalem negari potest: habemus enim circa fidem libertatem contrarietatis. Ergò appareat probabile oppositum; nemo enim negare potest objectum, cuius oppositum non appareat probabile. Addit plus lucis resplendere in motivo probabili, quam in pure obscuro, qualis est existentia revelationis in se spectata, seclusa propositione Ecclesiæ.

RESPONDEtur. Objectum motivum obscurum non proponitur plus quam probabile. hoc est proponitur ut non includens in se rationem motivam certissimam. Nego Antecedens. Non proponitur plus quam probabile, hoc est inevidenter, quam inevidentiam dicit, esse probabile. Concedo Antecedens. Quæ inevidentia facit, ut revelatum negari possit, quamvis non potetur esse probabile, oppositum ei, quod dicit Veritas prima. Quamvis autem propositio Ecclesiæ sit probabilis nonnisi, hoc est, nonnisi moraliter certa, non sequitur, quod motivum fidei possit esse nonnisi probabile: quia illo priori posito, habetur, unde adhuc possit procedi ad actum certissimum, ratione scilicet motivi, quod non haberetur, si etiam motivum, esset nonnisi probabile. Ex quibus solvea, quæ adserit Quirios num. 12.

DIFFICULTAS V.

An Cognitio deducta ex præmissis supernaturalibus sit ipsa supernaturalis?

EST quæstio spectans ad Proemilia Theologiaz, sed in hunc locum rejecta, quia non potuerit tractari, his quæ superiùs sunt dicta, non expensis; attendetur autem in præsenti non ad hoc: An deductio illa vel illatio possit formalisare actum fidei, de hoc enim aliás. Nec attendetur ad hoc: An objectum Conclusionis sit futurum de fide quia hoc est jam expensum, sed attendetur maximè ad supernaturalitatem. Ex quo etiam deducetur: An Theologia sit supernaturalis.

DICENDUM Primo. Non repugnare ut assensus

ita deductus sit in Entitate Naturalis. Est contra Molinam, Fons. Fass. Gillium & alios apud Ripaldam de Ente supernaturali disputatione 55.

PROBATUS Primo. Quia id non repugnat.

PROBATUS Secundò. Quia si deberet ille assensus esse supernaturalis, ex eo id oritur, quia inniteretur motivo supernaturali, hoc autem non arguit necessariò supernaturalitatem, ut dictum al. 55.

PROBATUS Tertiò. Quia nullum prædicatum est in hoc assensu exiguum supernaturalis, quod enim? Stat Conclusio solutione argumentorum quæ colligit Ripalda.

Objicit Primo. Cognitio respiciens motivum supernaturalis, est supernaturalis, inquit iam si relpiceret præmissam naturalem unam, & aliam supernaturalis: quia motivum intellectus ad judicium Unionis extremorum inter se, est Unio extremorum cum med. o. Sed ubi etiam unum extremum est supernaturalis, tota Unio est supernaturalis, ut videtur est in unione Verbi cum Humanitate, & Gratia cum Anima. Ergo.

RESPONDEtur Negando Majorem. Quod adseritur de Unione non tener: quia quod Unio illa physica sit supernaturalis, ex eo oritur: quia si foret naturalis, esset debita subiecto naturali, si esset debita subiecto naturali, etiam extremum quod connectit forejam debitum: est enim illa Unio essentialis determinatio, ad illud extremum habendum. Si que fore debitum extremum quod connectit, non fore jam illi subiecto supernaturalis, & tamen supponit illi esse supernaturalis. Non sequeretur autem adhuc aliquod supernaturalis, reddi debitum alicui naturali, quantumvis assensus esset naturalis, & concurrent ad illum præmissæ supernaturales, præcipue cùm illa motiva, non producant physice illum assensum.

Objicit Secundò. Conclusio deducatur ex cognitione supernaturali, suapte natura supponit principium supernaturalis. Conclusio enim suapte natura supponit præmissas, consequenter non contrahitur inter Vires solius naturæ.

RESPONDEtur. Supponit illa Conclusio principium motivum supernaturalis sed non effectum. Non appareat autem, qui præcise, motivum, supernaturalisare possit.

INSTAT. Cognitio quæ suapte Naturæ esse non potest sine prævia cognitione supernaturali, est absolute supernaturalis, sicut actus qui suapte Naturæ non potest esse sine vocatione supernaturali, est supernaturalis.

RESPONDEtur. Etiam actum, non ex vocatione supernaturali supernaturalitatem desume. Unde etiam vocatione supernaturali positæ, potest sequi dissensus peccaminosus naturalis. Eritque tunc ille actus supernaturalis: quia supponit principium sui effectum supernaturalis.

naturale. Non ostenditur autem, quod in praesenti ad predictum assensum, non possit dati principium naturale.

Objicit Tertiò. Cognitio deducta ex dupli-
ci præmissa, una de fide & alia scientifica, est in-
evidens & certa, nulla autem naturalis cogni-
tio, potest esse inevidens & certa.

RESPONDETUR. Negando Minorem
ut videre est in assensu Hæretici, ad communes
nobiscum articulos.

DICENDUM est Secundò. Non repugnare
ut assensus ita deductus sit in Entitate supernatura-
lis.

PROBATUR Primo. Quia id non impli-
cat.

PROBATUR Secundo. Quia non repugnat
principium illius cognitionis effectivum super-
naturalis.

PROBATUR Tertiò. Quia fieri potest, ut sit
illa cognitionis naturalis. Ergo & supernatura-
lis: erit enim hoc ipso magis proportionata
motivis Conclusio.

Objicitur Primo. Illa cognitionis non ha-
bet objectum formale supernaturale, nam al-
sentiremur cognitioni propter connexionem
cum præmissis, quæ connexio naturalis
est.

RESPONDETUR. Non repugnare principi-
um assensum supernaturaliter, connexioni
naturali.

Objicitur Secundo. Non sufficit ad su-
pernaturalitatem præmissa supernaturalis moti-
va, sed etiam debet esse principium effectivum
supernaturale.

RESPONDETUR. Concedendo; & Negando
tale principium repugnare.

Objicitur Tertiò. Principium illius co-
gnitionis, non erunt supernaturales præmissæ,
sed cognitionis bonitatis illationis, quæ naturalis
est.

RESPONDETUR. Negando quod Connexio
illa naturalis, non possit attingi actu supernatu-
rali.

DICENDUM est Tertiò. Concurrente habitu
Theologico ad illam notitiam erit illa in Entitate na-
turalis. Dixi Concurrente habitu Theologico,
quia posset tunc simul exercere se suo actu
fides, & elicere actu supernaturalem.

PROBATUR Primo Conclusio. Non sunt mul-
tiplicanda Entia sine necessitate. Ergo nec su-
pernaturalis; nulla autem necessitas po-
nenda Theologiae supernaturalis.

PROBATUR Secundo. Quia Ethnicus potest
ex principiis fidei assumptis discursum confi-
re, qui certè erit naturalis, & tamen ex sola assump-
tione illarum præmissarum, arguitur Theolo-
giam, esse actu supernaturalem.

PROBATUR Tertiò. Quia datur quædam
Metaphysica Christiana quæ tamen non est su-

pernaturalis, licet assunt multa ex fide. Ergo
idem dicendum de Theologia.

Objicit Primò Ripalda. Christus Domi-
nus usus est discursu per actus scientiæ infusæ;
fideles per actus fidei infusæ, arguunt ex revela-
tione Dei mysterium revelatum; plura item ju-
dicia prudentiæ infusæ, quæ immediata non
sunt, per discursum habentur.

RESPONDETUR. Supposito quod scientia infu-
sa Christi, sit nonnisi quoad modum supernatu-
ralis, producet tantum naturales actus. In sup-
positione autem quod sit in Entitate supernatu-
ralis, disparitas erit. Quia nec per rationem,
nec per Auctoritatem constat nobis, quod
Theologia sit principium supernaturalis. Fi-
deles utuntur discursu, tanquam aliquo prævio,
vel imperato ab habitu supernaturali fidei.
Idem dicendum de prudentia, quæ ex supposito
discursu naturali tunc primum format dictamen
supernaturale, Virique Spirituales positis noti-
tias naturalibus, tunc primum accidente illumina-
tione supernaturali, faciunt effectus superna-
turales.

Objicit Secundo Idem. Conclusiones
Theologicae, quas studio principiorum fidei af-
sequimur, referunt Patres in gratiam Dei. Er-
go illæ sunt supernaturales.

RESPONDETUR. Hanc gratiam esse qui-
dem gratiam, sed ordinis naturalis, non ex-
cludunt tamen illuminationes supernatura-
les. Quæ ipsa illustratio, non supernaturalis
illios actus, sicut nec supernaturalsant Conclu-
sionem, præmissæ supernaturales.

Objicit Tertiò. Cognitio Theologica pot-
est movere voluntatem in actus supernaturales
& pro hoc citat Prosperum. Ergo &c.

RESPONDETUR Negando Antecedens.
Auctoritas Prosperi non plus vult, quam quod
fides faciat nos res intelligere, sequensque dis-
cursum naturalem, illuminatio Spiritus Sancti,
sufficit ut sit supernaturalis.

Objicitur Quartò. Conclusio Theo-
logica, quæ essentialiter est Conclusio, & præ-
missas supponit, exigit oriri à præmissis supernatu-
ralibus fidei, ex quibus de facto deducitur.
Ergo erit intrinsecè supernaturalis.

RESPONDETUR. Negando, quod Conclusio
Theologica exigit præmissas nonnisi supernatu-
ratales, hoc est supernaturali lumine præsen-
tibiles, licet exigit præmissas supernaturales, hoc
est aliás à veritate prima revelatas & ab habitu
fidei attingibiles: suppositaque Conclusio,
non potest dici, quod exigit præmissas nonnisi
lumine supernaturali proponendas: nam & ef-
fent supernaturales ut supponitur; & non effent
quia exigerentur ab aliquo naturali: quia tamen
Theologia exigit præmissas procedentes
ex eo, quia hoc est articulus fidei, cùmque non
adimant vim nobiliori agenti, ut si velit præstare
id, quod præstat ignobilius, in eodem genere
præster

præstet & ipsum illud nobilior, sit ut præmissæ etiam lumine supernaturali propositæ, possint ad illam Conclusionem concurrere.

A D D O. Cum præmissæ à Conclusione non nisi presupponantur tanquam motivum & non tanquam principium effectivum, mera præsuppositio illarum præmissarum, supernaturalitatisque earundem, non potest arguere in præsupponente supernaturalitatem. Certè enim vis sublativa gratiæ supernaturalis, inclusa in peccato, præsupponit gratiam supernaturalem, nec tamen illa ipsa vis, est in peccato supernaturalis; quod etiam ex aliis illustratur. Nam si color in duplice loco ponatur, naturaliter videbitur, & tamen præsupponitur miraculum supernaturale quoad substantiam. Et ratio est: quia non repugnat ut entitas illa, adhuc habeat supernatam omnis creatæ vel creabilis substantiæ, adeoque supernaturalitatem, licet non nisi ex suppositione illius, aliqua naturalia oriri possint. Præcipue cùm illa præsuppositio, non sit præsuppositio supernaturalis, quâ supernaturalis est, sed quâ convenit in aliqua ratione communis cum naturalibus; ad eum modum quo licet supernaturale intuitivè non posit nosci naturaliter, potest nosci naturaliter, secundum rationes communes.

INSTAT PRIMÒ. Electio supernaturalis præsupponens intentionem finis supernaturalis, & ipsa est supernaturalis. Ergo & Conclusionis præsupponens præmissas supernaturales.

R E S P O N D E T U R. Disparitatem esse; quia datur principium electionis supernaturalis, hoc est prudentia supernaturalis, idquæ ex doctrina Patrum, quæ non procedit de supernaturalitate Theologiae; præcipue cùm non exigantur præmissæ, non nisi lumine supernaturali præsentari.

INSTAT SECUNDÒ. De facto natura est elevata ad ordinem supernaturalis, & potest esse Conclusionis formalis Theologica, supponens per se præmissas supernaturales. Ergo de facto confertur à Deo auxilium, ad hujusmodi Conclusionem: DEUS enim non denegat connaturalia principia.

R E S P O N D E T U R. Naturam esse quidem elevatam ad ordinem supernaturalis, sed non in omnibus, nec ostenditur, quod elevata sit ad ordinem supernaturaliter Theologisandi. Cùmque Conclusionis illa non exigat per se præmissas non nisi lumine supernaturali præsentandas, etiamsi ita præsententur, non erit exigentia ponenda Conclusionis supernaturalis: quia nec illas præmissas, quâ supernaturales exigebat. Hinc redit ad statum naturaliter agendi, ne ita multiplicetur modus agendi, non secundum exigentiam. Jam vero, non nisi, per se exigentia, fundat connaturalitatem. Unde posito, quod aquæ inducatur calor, non est exigentia in aqua & connaturalitas, ut conservetur ille calor, sed redditus ad naturam; ita & in Theo-

logia, non est exigentia ut præmissæ non nisi lumine supernaturali præsentatae moveant; ideoque redit intellectus ad Naturam, & Conclusionem naturalem.

INSTAT TERTIÒ. Tales conclusiones maximè conferre ad tuendam veritatem fidei supernaturalis, cùm ex falsitate illarum colligetur, falsitas principiorum.

R E S P O N D E T U R. Etiam Metaphysicæ deferunt ad tuendam fidem, quæ tamen est naturalis: & non interest ut illa defensio fiat auctu supernaturali, cùm tota vis defendendi, fundata sit in modo procedendi scientificè.

O B J I C T U M Q U I T O. Principium illius Conclusionis, potest esse auxilium supernaturale, immo & ipsa fides: quia etiam habitus influens in intentionem finis, influit in formale electionem. Conclusionis autem est quædam electio.

R E S P O N D E T U R. Posse elici illam Conclusionem, auxilio, non supernaturali, si illud dat, nec Auctoritas nec ratio ostendit. Conclusionis & electio eodem modo se habent in genere dependentiæ, sed non in genere Entis & ordinis. Addo Conclusionem illam, non respicere ad æquatè idem objectum cum præmissis, quia inititur bonitati illationis, ad quam non attendunt præmissæ: & insuper non est ratio supernaturalisandi attendentiam, ad idem objectum formale.

QUÆSTIO III.

An Putatitio revelatum sit Objectum Fidei Divine?

HÆc quæstio tractari solet ab aliis, ubi tractant de certitudine Fidei, locum tamen etiam hinc non in commode habet, tanquam objectum seu non objectum fidei.

D I C E N D U M est. *Putatitio revelatum non posse esse objectum Fidei Divine;* hoc est quando aliquis putat etiam invincibili ignorantia deceptus, quod hoc sit revelatum, & tamen de facto non est revelatum, quantumvis conetur elicere actum fidei, ad illum actum, effectivè non concurrent habitus fidei Divinæ.

P R O B A T U R Primò. Conclusionis Auctoritate Tridentini Sess. 6. cap. 9. ubi docens neminem sine revelatione posse ictu de Confirmatione sui in gratia, prædestinatione, justificatione illi subdit: *Cum nullus scire id valeat certitudine fidei, cui non potest subesse falsum;* subesse autem ei falsum, si quod non est revelatum, credere, quod sit revelatum.

R E S P O N D E B I S. Intentionem Tridentini non fuisse, eo loco, definire, quod habitus fidei infuse, non concurrat ad actum cuius objectum est non nisi putatitio revelatio: sed definire, quod cui non est revelatum de sua verbi gratia justificatione, quod id non possit credere fidei, cui non possit subesse falsum, per quod ipsum supponitur, posse id credere fidei, cui possit subesse fallum.

CO.

CONTRA, quia quamvis eo loco non fuerit mens Tridentini id definire, sufficit quod id colligi possit, ex verbis illius: agit enim illic de fide Divina, de qua prædicat, quod ei non possit subesse falsum, & quamvis supponat quod id credi posset fide, cui posset subesse falsum, non tamen supponere potest, id credi posse fide Divinæ, de quo tamen hinc queritur. Jam autem universaliter de fide, eaque Divina, (quia in subiecta materia) pronuntiavit Tridentinum: quod ei non possit subesse falsum.

PROBATOR Secundò. Non implicat contradictionem talis qualitas, quæ essentialiter depositat, ut concursus illi ad agendum tribuatur à Deo, nonnisi tunc, cum re ipsa, objecto illius Materiali, conjungitur Formale verè. Sed talis est habitus fidei. Ergò implicabit illam versari circa materiale, cui non sit re ipsa conjunctum suum formale. Minor probatur Quia phrasæ Patrum & Concil. appellant fidem esse certissimam, fidem nunquam falli, & enuntiat Augustinus, quod potius veller dubitare an vivat, quam non ita le habere veritatem, quam in corde audivit, id est credidit; non esset autem habitus certissimus, si falli posset, & putatio formalis niti.

PROBATOR Tertiò. Argumento Negativò. Si nihil obsit, non debet in linea certi, deterioris esse fortis fides, præscientia; præcipue cum absolute exaltetur certitudo fidei, supra certitudinem scientiæ, de quo infra. Sed scientia non potest esse principium actus falsi. Ut probatur; quia & esset actus ille scientiæ ut supponitur, & non esset; quia vel nosceret per causam, vel non nosceret per causam. Ergò non esset actus scientiæ: quia scire est noscere per causam: Si nosceret per causam. Ergò, non esset actus falsus; quia cui competit definitio scientiæ, seu non falsi, est non falsum. Cognitio autem per causam, est definitio scientiæ seu non falsi.

Objiciuntur primo Paritates aliæ.

PRIMA Paritas est. Per nos potest prohiberi actus etiam bonus, & tamen præcipiari à principiis supernaturali. Ergò & assensus putatio revelationi, poterit præcipiari ab habitu fidei.

RESPONDETUR. Disparitatem esse. Quia ex nullo principio colligitur esse determinacionem, in aliis principiis supernaturalibus, ne concurrant ad actum supernaturalis, extrinsecè malum. Colligitur autem, esse essentialis determinatio in fide, ne ei subesse possit falsum; adeoque ne innaturi putatio revelationi, præcipue cum ille error, foret intrinsecè malus Natura intellectuali.

SECUNDA Paritas est. Positæ præmissæ de fide & alia falla, non implicat illam præmissam concurrens ad Conclusionem falsam. Ergò nec implicabit concurrens Deum ad assensum

putatio revelationi. Circa Antecedens discutit Lugo totâ sect. 7.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia nullum est fundamentum essentialis determinacionis in præmissa; scis (ut dictum) de fide. Deinde posita præmissa de fide, non hoc sensu est de fide & supernaturalis, quod debeat in Syllogismo credi, nonnisi fide Divinæ: sed quod alias sit credibilis fide Divinæ, adeoque adhuc poterit esse naturalis, & quæ naturalis, principia re illum assensum. Deinde, si ex mala intellecione Præmissæ de Fide, sequitur Conclusio falsa, illa non erit actus fidei in quantum malè intelligitur, adeoque Actus fidei, non concurret ad falsum. Paulò aliter eandem difficultatem solvit Lugo: dicitque, per Accidens illam præmissam, concurrens ad Conclusionem erroneam. Sed eadem viā respondent oppositi, quod scilicet per Accidens fides Divina, possit moveri revelatione putatio.

TERTIA Paritas est. Quia multæ aliæ virtutes supernaturales, possunt exire in suos actus, circa objecta ratione suâ formalis non informatâ: sic verbi gratiâ potest amor Dei amare substantiam absolutam omnibus tribus Personis communem, quamvis illa non detur, & obedientia inclinare ad id, quod revera superior non præcepit. Ergò idem dici poterit de fide.

RESPONDETUR. Præter allatam disparitatem, id obstat: quod icilicet habitus alii, si versentur circa objectum re vera, suâ ratione formalis non informatum, non agent quidquam contra exigentiam suam essentialis, quæ exigentia alia in illis Habitibus ostendi non potest, nisi quæ sit, versari circa objectum prout propositum: hinc eo casu, non tantum non extrahunt extra suam formalem rationem, sed operantur secundum illam. Jam autem si habitus fidei concurrens ad assensum putatio revelationis, extra suam exigentiam essentialis, secundum quam petit, ut illi non possit subesse falsum, adeoque ne moveatur putatio revelatione.

QUARTA Paritas. Prudentia supernaturalis spectat ad intellectum, & potest versari circa objectum, cui non est unita ratio formalis objecti. Quod ipsum probatur; quia dictat adorandum esse verbi gratiâ hostiam, quantumvis re vera fieri possit, quod non sit contemplata.

RESPONDETUR. Aliud esse prudentiam supernaturalis versari circa objectum cui non sit unita ratio formalis, quam inquit prudentia; & aliud est versari prudentiam, circa objectum cui non est unita ratio formalis aliorum habituum: primum est falsum, secundum verum. Hinc jam disparitas est; quia prudentia est determinata, nonnisi ad dirigendum actiones secundum circumstantias hinc & nunc. Hinc

(h)

si hinc

si hīc & nunc, secundūm regulas virtutis & honestatis, possit hāc Adoratio fieri, dictando illam, non tantū non extraheretur ad hoc, ad quod est determinata; sed exēceret se in sibi debito; quia autem fides est essentialiter determinata nonnisi ad assensum certum, si eliceret actum propter putatam revelationem, extraheretur extra suam speciem, & ageret contra suam essentialē determinationem. Rūsūs prudentia supernaturalis, comparatur cum prudentia naturali, soloque ordine, & in aliquibus, Materia distinguitur. Prudentia autem naturalis, respicit ad hīc & nunc, secundūm leges iudicij. Jam autem fides proportionatur scientiā. Sicut ergo scientia nunquam cognoscit falso; ita nec fides.

QUINTA Paritas est. Non obstante supernaturalitate, possunt alii actus supernaturales fieri ex imperio venialiter malo, ut si aliquis imperet sibi sumptionem Eucharistiae, titulō vanagloriae. Ergo & fides, vitiari poterit vicio fallitatis.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia non est colligere essentialē determinationem in casu Antecedentis, quā habetur in casu Consequentis.

OBJICITUR Secundō. Idem est motivum assensū in utroque casu, nempē revelatio Dei. Ergo in utroque casu, erit idem actus.

RESPONDETUR. Non esse idem motivum in re: putatītē enim, & verē revelatum, reāliter distinguuntur: sed sunt idem apparenter, sicut color verus & apparens.

INSTATUR Primo. Potest Parochus cum iisdem motivis credibilitatis proponere articulū falsum, cum quibus verum. Ergo & fidelis, ex eodem principio assentiri.

RESPONDETUR. In casu Antecedentis, non potest colligi ulla determinatio essentialis, quā determinetur Parochus, ne proponat & quē falsum, ac proponit mysterium: & tamen est essentialis determinatio in habitu fidei, ne possit assentiri non revelato.

INSTATUR Secundō. Ille actus, qui non positus, facit hominem hāreticum, positus, facit illum fidelem, est actus positus ab Habitū fidei. Sed si non praberet Petrus assensum revelationi, quam putat esse veram, quantumvis in re sit falla foret hāreticus. Ergo ponendo illum actum, erit fidelis.

RESPONDETUR. Falsam in primis esse Majorem, eo, quod pauciora requirantur ad contrahendam infidelitatem, quam ad esse fidelis: nam ex generali principio, malum quale est Infidelitas, est ex singulis defectibus: Fidelitas autem quā est bonum, est ex integra causa. Deinde illi revelationi dissentient, non propter id quod formaliter & tanquam Minorem negat, foret hāreticus, sed propter id, quod implicitē & tanquam Majorem negat: qui enim pu-

tatītē revelationi non assentitur, censens illam esse veram, est implicitē resolutus, ad non sentiendum Deo dicenti.

INSTATUR Tertiō. Eādem facilitate assentitur aliquis verā ac putatē revelationi. Ergo ex eodem habitu.

RESPONDETUR. Consequentiam non tenet: quia habitus fidei infusus, non est facilitatus. Potrō ipsa illa facilitas, posset referri in habitum aliquem naturalem acquisitum fidei; potest item referri in species easdem: facilitate teneatē à parte objecti: quā etiam facerent, ne ita sensibiliter advertat se cum difficultate operari casu quo non haberet, habitum facilitantem. Deinde forte etiam non sentiret tunc faciliatem, posteaque instructus, discerneret se carisse illā; licet dum illam non experiretur, posset id referre, in aliquam tentationem diabolū. Denique dici posset DEUM ut Austorem Naturae, suppleturum defectum principii facilitativi, ad occultandum, ne puret homo, in se esse principium discernendā infallibiliter putatē revelationis, à vera.

OBJICITUR Tertiō. Ponamus aliquem Iudāum ante Christinatitatem elicentem hunc actum: Credo Christum nascitum, ponamus rursus continuare hunc actum eundem post Christi natitatem, hic actus post Christinatitatem erit falsus, & tamen erit fidei, qui idem actus continuatur.

RESPONDET huic Argumento S. Thomas Secundā Secundā quāst. 1. art. 3. ad 1. Dici etiam posset, hunc actum eundem perceptibiliter & secundūm nostrum putare fore; quia motivum quod perceptibiliter movet, putaret esse idem in re tamen ipsa, erunt duo distincti actus: & primus quidem supernaturalis, & elicitus a habitu fidei; secundus autem elicitus viribus naturae. Addo nihilominus hunc actum: Christus nascetur, etiam in nobis fidelibus, si formetur per ordinem ad illud tempus præteritum, quo verum erat dicere. Christus nondum eratus, sed nascetur; per ordinem inquit ad illud tempus, Ly Christus nascetur, etiam à nobis fide Divinā creditur: quia actus ille per ordinem ad illud tempus, semper est verus: hinc hoc sensu, posset continuari ille supernaturalis actus à Judæis, esseque adhuc verus.

Possibilisne Qualitas supernaturalis attendens ad putatē revelationem?

ASSERO Primo. Possibilis, esse qualitas attendentem ad putatam revelationem.

RATIO. Tum quia id non implicat. Tum quia possibilis est qualitas, quā eadem individualis principiet actus fidei; adeoque habent vices habitū fidei, & in super si directiva operationum, præscribendo regulas hīc & nunc agendi; ita ut sub hac formalitate, non haber-

R. P.
TH: MLOI
zianowski
Tom. I. et Z
D. VI

prout objecto verum prout est à parte rei, sed verum, prout est in his circumstantiis, licet sub priori formalitate, habeat pro objecto verum, prout est à parte rei. Ergo etiam possibilis erit habitus, attendens & revelationi, veræ & ei, quæ hic & nunc putatur vera. Et sicut dantur actus voluntatis supernaturales, qui procedunt secundum merita objecti, prout est à parte rei, & simul prout appetit; & alii procedunt secundum merita objecti, non prout est à parte rei, sed prout appetit, ut cum diviti, & ramen mendicanti, eadem misericordia tribuit elemosynam, cum misericordia non possit moveri nisi tunc tantum, quando est miseria: ita ut etiam dictus habitus, non possit assentiri tantum objecto falso, & quod appetit ut falsum, licet possit assentiri objecto, quod putat non esse falsum, sed revelatum; adhuc enim illa qualitas erit virtus, quæ nemo male utatur, hoc est ad falsum credendum, quod ut falsum proponitur, erit etiam dispositio ad optimum in suo genere, hoc est negative, non inclinando scilicet ad falsum quâ tale, quamvis non sit dispositio ad optimum positivæ, hoc est, attingendo perfectionem objecti, prout est à parte rei. Tum quis intellectus non tantum assentitur vero prout est à parte rei; sed etiam vero, prout hic & nunc appetit. Cur etiam non poterit dati qualitas supernaturalis, habens se per modum potentiarum intellectivæ supernaturalis, quæ attendat ad veram & putatam revelationem.

RESPONDEBIS cum Oviedo cont. 5. à num. 31. Quamvis non possit in hoc punto assignari repugnantia pure physica, adferri tamen potest Moralis & Theologica: hoc est formaliter resultans ex bonitate & perfectione DEI, licet radicata in natura actus.

CONTRA. Sicut non datur repugnantia moralis, ne actus prudentiarum supernaturalis, procedat secundum hinc & nunc, licet non semper procedat secundum objectum prout est à parte rei, ita nec in praesenti dabitur ulla repugnantia Moralis.

ASERO Secundò. *Dicitam qualitatem non posse vocari rigorosè habitum fidei.*

RATIO: quia Ly fides, ex acceptione praesenti Theologica, supponit pro habitu non nisi summè certo.

ASERO Tertiò. *Talem habitum posse liber alius loquendo, dici habitum fidei; quia adhuc uterque telpiceret communem eandem, rationem, tempe revelationem ut sic.*

Sed ad stabiliendum assertum primum sol. vendre implicantia.

PRIMA IMPLICANTIA est: quia & esset ille habitus supernaturalis ut supponitur, & non esset: quia supernaturalis, non potest esse principium assensus falsi.

RESPONDETUR. Si per falsum intelligas difforme objecto prout à parte respectato, in isto sen-

su falsum est, quod supernaturale non possit esse principium assensus falsi, ut videre est in prudenteria supernaturali. Quodsi per falsum intelligas nec objecto nec propositioni conforme: Concedi potest Antecedens. Et sicut in Logicis salvator veritas primæ Operationis, quantumvis apprehendat Angelum per modum juvenis alati: quia scilicet ille conceptus, cum objecto prout apprehendo, habet conformitatem: sicutiam ille assensus erit assensus verus, prout dicit conformitatem secundum hinc & nunc putatam ut veram revelationem.

SECUNDA IMPLICANTIA deduci potest ex Amico (quamvis ille hac in materia suspendat iudicium.) Quod scilicet DEUS, esset causa particularis assensus falsi, & tamen supernaturalis; quia concurreret ad illum assensum, non determinatus à causis secundis.

RESPONDETUR. Implicantiam multum probare, probat enim quod nec DEUS possit esse Auctor supernaturalis prudentiarum; quia etiam illa est principium assensus falsi, compatat ad objectum.

TERTIA IMPLICANTIA est ex Lugone citato hum. 89. Actus supernaturalis in substantia, non potest esse indifferens, ut sit verus vel non. Ergo nec habitus supernaturalis potest esse indifferens ad verum prout conforme objecto, & verum prout appetens. Antecedens probatur. Quia dicti actus sunt Ordinis Divini, dati ad hoc, ut homo constitutus in ordine Divino, operetur, qualiter debet operari hominem, Divini Ordinis.

RESPONSUM. Implicantiam probare multum: quia probat non esse possibles actus prudentiarum supernaturalis, qui sint Ordinis Divini, quia etiam hi interdum sunt difformes, comparatè ad objectum prout est à parte rei. Quodsi sufficiat illos esse hoc sensu Ordinis Divini, quia secundum formalitatem sue Entitatis, habent superantiam cujuscunque naturæ creatæ vel creatibilis, licet hanc superantiam non dicant, in modo suo procedendi: in hoc enim superantur à scientia verbi gratia. Ita & in praesenti, idem dici poterit, præcipue autem: quia modus operandi secundum hinc & nunc, non est malum naturæ intellectualis.

INSTABIS Primo. Actus supernaturales sunt tales in sua entitate intrinseca, ut formaliter perficiant hominem, siquidem per illos formaliter elevatur natura, supra propriam Conditionem. Ergo per illos perfici & non deterior reddi debet Natura.

RESPONDETUR. Etiam si prudentia supernaturalis attendat ad hinc & nunc, non redditur deterior per illam naturam: quia etiam attendere ad hinc & nunc, est bonum naturæ intellectualis, ita nec per assensum putatæ revelationi, deterior reddetur natura.

INSTABIS Secundò. Actus supernaturalis vo-
(h) 2 lunta-

Iuntatis, non potest esse malus intrinsecè, quamvis possit esse malus malitiâ extrinsecâ & denominativâ. Ergo nec actus intellectus supernaturalis, potest esse falsus & erroneus, non enim elevaret, sed deprimet.

RESPONDETUR. Actum supernaturalis non posse esse falsum & erroneum, si nec sit conformis objecto, nec procedat secundum hunc & nunc: deteriorum enim hominem ut assumitur redderet: sicut semper etiam in naturalibus, deteriorum, error reddit, non reddit prudentia: consequenter nec ille actus fidei deteriorum redderet. Ergo sicut prima operatio, cuius veritas sumitur ex objecto, non prout est à parte

rei, sed prout presentato, non reddit deteriorum intellectum: ita & in presenti.

INSTABIS Tertiò. Non potest DEUS producere habitum erroris. Ergo nec dictum habitum.

RESPONDETUR. De Antecedenti inferius erit. Interim disparitas est: quia habitus erroris ut talis, non habet ullum actum, qui importet perfectionem, qui sit in bonum operantis, quinon dedecat specialiter naturam intellectualem. Jam autem habitus ille, etiam absentiens putatae revelationi, non habet actum dedecentem naturam intellectualem, sicut illam nec prudentia dedecet.

R. P.
TH: MLOI
zianowski
Tom. I. et Z
D. VI

DISPUTATIO III.

De Passionibus objecti Fidei Divinae.

Nomine harum passionum veniunt Certitudo & obscuritas: rationem tamen principalioris habet certitudo; hinc in evidentiam permitit sibi truicari fides per motivâ credibilitatis, & alia, de quibus infra: sumam autem certitudinem non permittit sibi truncari, de qua certitudine sit

QUÆSTIO I.

De Certitudine Fidei.

PRÆMITTO Primò. *Notificari posse certitudinem per contrarii exclusionem*; nempe quod sit assensus formidinis expulsus, ad eum modum, quo suo modo notificatur frigus per hoc, quod expellere natum sit calorem. Quæ ipsa formido, involvit tempus & assensum & dissensum. Ratio quia si non involveret assentium non esset formido, sed simpliciter & absolute Negatio. Rursus si non involveret dissensum, esset absolute affirmatio. Qui ipse assensus & dissensus, debet quidem esse circa idem, sed non propter idem. Quod debeat esse circa idem. Ratio est, quia alias assensus ille & dissensus, haberent se omnino disparatae, si haberent se disparatae, assensus non restringeret vim dissensus, & è contra. Consequenter assensus, simpliciter esset assensus, simpliciter autem assensus, non est formido. Non tamen dissensus & assensus debent esse circa idem propter idem: quia alias in formidine verificantur duo contradictoria; & idem quod affirmaretur, negaretur, & quod negaretur, affirmaretur;

duo autem contradictoria in nullo assensu possunt, simul secum stare. Porro in ista v. g. formidine, fortassis Petrus non solvet debitum, fortassis solvet, formido illa, non versatur circa potentiam physicam, non solvendam. Ratio quia objectum formidinis, est illud, quo est ratio formidandi, potentia autem illa physica, non est ratio formidandi: illud enim non potest esse ratio formidandi, quod cum actu certissimo stare potest. Jam autem qui certus est, quod sit futura solutio, nolcit dat potentiam physicam ad non solvendum, cum liberè solvat. Nec item versatur illa formidinis penes solutionem & non solutionem, quia alias in illa formidine contradictoria verificantur. Quod ergo tandem erit objectum formidinis? Formido illa versabitur assensu circa objectum quod est futurum vel non futurum, ita ut rationes ipse, quas habet assentendi & rationes quas habet non assentendi, ingrediantur illud Objectum. Ratio quia imprimis in hoc modo assentendi & dissentendi, non verificantur contradictoria, quia licet sint de eodem, non sunt propter idem, seu ratione ejusdem. Ex altera patte, servatur id quod diximus supra, nempe formidinem circa idem debere versari assensu & dissensu. Et certè bene per hoc salvatur formido, quo sublatu, primò & per se tollitur formido, sed sublati rationibus & motivis assentendi & dissentendi tolleretur per se formido. Quod ipsum probatur. Quia sublati rationibus assentendi, & manentibus

rationibus dissentendi, simpliciter esset negatio, adeoque non jam formido, & è converso, sublati rationibus dissentendi & manentibus rationibus assentiendi, simpliciter esset affirmatio, adeoque non jam formido. Et hoc præmissum notificat, quid sit certitudo, & quod objectum formidinis, opposita certitudini.

PRÆMITTO Secundò. *Duplicem nos posse spectare certitudinem.* Quandam subiectivam, & ex parte certificati se tenentem. Aliam objectivam, & à parte certificati spectabilem. Est hæc divisio D. Thomæ. Nam hic quæst. 4. art. 7. discutit utrum fides sit certior scientiæ, & aliis virtutibus intellectualibus, dicitque in (.) quod dividendo habitus intellectualis, qui versantur circa contingentia, qualis est prudentia & ars, hos duos habitus vel ipsa certitudine materiæ superat fides: quia est inquit de aeternis que non contingit aliter se habere. Secundò potest comparari fides ad sapientiam, scientiam & intellectum. Ad hos habitus comparando fidem, dicit certitudinem dupliciter spectari posse. Uno modo ex causa certitudinis, & sic dicitur esse certius illud, quod habet certiorem causam: & hoc modo est fides certior: quia fides innititur veritati Divinæ, Sapientia autem rationi humanæ. En certitudinem ex parte objecti. *Alio, inquit, modo potest considerari certitudo ex parte subiecti: & sic dicatur esse certius, quod plenius consequitur intellectus humanus.* Concedique certiores illos esse habitus. En certitudinem subiectivam. Quod si duplex est illa certitudo, debet habere communè genus certitudini ut sic, quæ certitudo ut sic, inquantum est genus proximum, est certitudo intentionalis, quæ ipsa inquantum communis subiectivæ & objectivæ, erit definitivè firmitas lineæ noscendi; quæ ipsa firmitas videtur non aliud esse, quam necessitas & infallibilitas quædam. Nam & rationes dantur necessarie, & assensus necessarii, & rationes dantur infallibilis, & ipsi assensus infallibilis. Unde & S. Thomas in explicanda certitudine recurrat ad infallibilitatem. Hinc quando opponit sibi fidem non esse certissimam, quia est ex auditu, & tamen auditus non est ita certus ac visus: responderet hæc quæst. 4. art. 8. ad 2. Quod si ille, à quo auditur multum excedat visum videntis, sic certior est auditus quam visus; quam ipsam certitudinem per infallibilitatem explicat, addit enim: *Magis est homo certus de eo, quod audit à Deo, qui falli non potest; quam de eo, quod videt propriâ ratione, que falli potest.* In explicanda item certitudine recurrat ad infallibilitatem inferius quæst. 14. à 4. in (.)

Præter Auctoritatem ostenditur, quod certitudo infallibilitatem importet. Nam etiam in aliis materiis Ly certum pro infallibili dicitur. Unde dicitur certus ictus, hoc est infallibilis, dicitur item hospes certò venturus, hoc

est infallibiliter, infallibilitate prudentiæ. Importat etiam certitudo necessarium, nam etiam in aliis materiis infallibile & necessarium, pro eodem sumi possunt. Unde & certus ictus dicitur à nobis, necessariò ponendus à peritissimo sagittante; eo quod arte sua, sit ad hoc bene determinatus. Hinc jam dividendo firmitatem lineæ noscendi, in firmitatem subiectivam & objectivam. Certitudo subiectiva, erit firma adhæsio intellectus ad objectum ejus veritatem attingens; Certitudo autem objectiva, erit firmitas rationis motivæ, in fundata vero.

PRÆMITTO Tertiò. *Quæ sit distinctione inter certitudinem objectivam & veritatem, que item inter infallibile & necessarium in hac materia.* Inter certitudinem objectivam & veritatem, certum est non esse distinctionem realem: quia nullum est signum distinctionis realis inter illa: possuntque hæc omnia salvare per sola connotata formalitatesque diversas: & ubiunque est verum, ibi etiam invenitur proportionatum certum: ita, ut si sit verum absolute, certum sit etiam absolute, si verum sub conditione, erit etiam certum sub conditione. Ceterum verum est prima formalitas: est enim definitivè, esse ita, sicut debet esse, de quo aliæ dictum. Porro omni certo debet competere, ut ita sit, sicut debet esse. Unde etiam in definitione subiectivæ certitudinis, ponitur attingentia veritatis, & hoc ipso, quia non est ita, sicut debet esse, illud ipsum, erit objectivè incertum. Utpote ex metis objecti, affectibile particula non est: cum tamen id quod est, certum, sit affectibile ex meritis objecti, particula est. Per hoc autem distinguitur certitudo, objectiva, à veritate objectiva, quia addit quandam firmitatem & immutabilitatem, præsupposita formalitati veritatis. Quod attinet ad Ly necessarium est: illud dupliciter potest spectari: pro exigente, ut ita sit ac esse debet; & talis necessitas antecedit verum, etiam objectivè sumptum: quia est quali causa, per exigentiam ipsiusmet ita esse, sicut debet esse. Deinde possumus spectare necessitatem pro determinato, quo etiam modo sumitur, quando opponitur libero. Sic sumptum necessarium, est posterius vero: quia non nisi ex suppositione, quod ita sit ac esse debet, habetur determinatio talis esse, & fundata quasi reflexio quædam, supra ipsummet, ita esse. Indubie certitudo dicit etiam necessitatem: quia dicit determinationem, quæ enim determinata non sunt, incertitudinem habent. Quod attinet ad infallibile: illud est posterius necessario, bene enim pro ratione adfero, id est infallibile, quia est determinatum. Rursum determinatum est in ordine ad se, infallibile in ordine ad aliud, quod non debet nec potest fallere. Denique infallibile, est potius ex linea dici, determinatum ex linea esse. Quæ ipsa infallibilitas objectiva, non aliud

(h) 3 est,

est, quām esse, seu ratio, quā non potest esse principium assensū aliter se habentis, ac exigunt merita objecti: infallibilitas autem subiectiva, est ipse assensus, innitens prædictis moti vis.

Colligendo dicta. Motivum certum in quantum est ita, ac debet esse, vocatur verum in quantum dicit determinationem, vocatur necessarium, & in quantum est principium formandi assensū secundūm merita objecti, vocatur infallibile. Ripalda repetitis vicibus hīc disp. II. per hoc explicat certitudinem, quōd dicat connexionem intrinsecam actūs cum objecto, ita ut veritas dicat solam conformitatem cum objecto, non dicendo connexionem intrinsecam. Sed hāc explicatio ostendit non nisi certitudinem à parte principii se tenentem, & non certitudinem à parte motivi, tradenda autem fuit descriptio illius ut sic. Jam autem demus per possibile vel impossibile etiam habi- tū naturale à DEO infusæ fidei humanæ connexionem intrinsecè cum objecto, sed innitentem soli veritati humanæ, habebit certitudinem à parte principii & connexionem intrinsecam cum objecto, non habebit tamen certitudinem à parte motivi.

De Conditionibus Certitudinis.

PRÆMITTO Quartō. *Quid si sentiendum de doctrina Lagonis hīc disp. 6. num. 18. qui præter has duas Conditiones certitudinis formalis, quā est firma adhæsio, & innitentia necessaria & infallibili in suo genere motivo, tertiam hanc addit: nempe quōd taliter proponatur objectum, ut cognosci & judicari evidenter possit, repugnantia, cum prudenti dubitatione. Rationem sua doctrinæ reddit Lugo, quia nisi hāc tertia conditio requiratur, videretur concedenda certitudo in aliquo sensu, qui communiter incertus estimatur, quōd ipsum probat.* Quia si aliquis ex præmissis veris in materia necessaria, sed quā non clare penetrantur nec proponuntur inferat conclusionem etiam verām, poterit voluntate, sibi imperare, saltem imprudenter assensum firmum, & excludenter omnem formalinem, tam circa Præmissas quām circa Conclusionem: licet rem non penetret; quō casū assensus ille habebit utramque Conditionem: habebit enim veritatem & necessariam cum ea connexionem: cū enim objectum sit verum in materia necessaria, impossibile est quōd fuerit falsum, & per consequens impossibile est, quōd assensus illius objecti fuerit ullo casu falsus; habebit etiam firmam adhæsionem, cū voluntas possit imprudenter assensum firmum imperare, sine sufficienti fundamento, ut constat in Hæreticis firmissimè & obstinatissimè tenentibus suos errores: nam sicut voluntas, licet non possit imperare actum Amoris circa objectum, nisi in illo appareat aliqua ratio boni, potest tamen proposito bono, imperare sibi amorem

majorem, & firmiorem supra meritum talis objecti; ita intellectus, licet non possit assentiri objecto, in quo non appareat aliqua ratio veri, ne voluntas possit hoc ei impetrare, proposita tamen aliquā ratione veri, ad quam possit terminari assensus, potest voluntas assensum imperare & quidem firmiorem, quam illa ratio veri, taliter proposita mereatur: quo casū, assensus ille erit firmus, & innitetur rationi necessaria & infallibili, seu ut communiter dicitur, habebit necessariam Connexionem cum veritate objecti, non tamen erit absolutè & simpliciter certus; alioquin posset ille homo jurare, se certi scire veritatem talis objecti: nam ex uno capite judicat illud esse verum, ex alio capite firmiter judicat, quā duo sufficerent ad certitudinem. Neque potest dici illum hominem eo casu posse jurare: quia alias idem dicendum esset de omni alio objecto probabiliter nobis proposito: possemus enim jurare, nos esse certos, nimirum imperato nobis prius assensu firmo circa tale objectum, & cohibente formidinem actualiē. *Hac illius Doctrina*

NON SATIS FACIT Primō. Quero enim, An ille assensus, sit Intellectus, an Scientia, an Fides, an Error, an Opinio? neque enim communis philosophia agnoscit alios assentienti modos. Jam autem ille assensus non esset intellectus: quia intellectus est assensus principiorum propter illam ipsa; cū tamen prædictus assensus procedat propter aliud. Rursus ille assensus non est Scientia: quia hāc inter requisita habet, quod sciens in actu signato, sciat le scire. Non etiam Error: quia hic nunquam perficitur per causam rei; hocque ipso, illa cognitio, non esset certa, & non esset innitens necessaria & infallibili rationi, si foret error. Non etiam ille assensus est Fides, quia non elicetur merè propter testimonium. Ergo necessario debet esse opinio. Ergo necessario non habens firmam adhæsionem: nemo enim opinans, firmè adhæret. Ergo ulterius ille assensus, non erit certus sed opinativus: opinativum autem, certitudinem excludit.

NON SATIS FACIT Secundō. Quia in progressu his discutuntur, assumit aliqua Lugo que non convincunt. Nam imprimis Nego, quōd in casu possit imperare voluntas assensum firmum. Ratio quia etiam voluntas, non potest imperare assensum firmum, nisi antecedat cognitio directiva illius imperii, quā non potest hic illa appetiti, firmitatem internam inducens, licet aliquis exterius dicat se firmè adhærete: quod enim imperet voluntas assensum firmum in rebus fidei, id proficiuntur, tam ab evidentiā motivorum credibilitatis, quām à speciali Illuminatione Spiritus Sancti, qualia principia non possunt ostendit, ut in casu difficultatis, imperer voluntas, firmam adhæsionem. Sicut quavis mihi Petrus aliquid testetur, cuius veracitas apud

R. P.
THE MLOI
zianowski
Tom. I. et Z
D. VI

apud me est in supremo gradu, nunquam potest mereri, ut voluntas imperet assensum, quo, major assensus fiat, quam exigat veritas Petri, & & qui transeat in certitudinem cognitionis Physicae vel Metaphysicæ: sic nec in praesenti imperari poterit major certitudo, quam mereatur ratio, & motivum sic representatum. Rursus quando in fide Divina imperatur assensum summe firmus, firmitas illius promotivo habet non imperium, sed ipsam revelationem, certo moraliter cognitam. Jam autem ratio illa, non est certa cognita: si enim esset cognita, esset etiam evidenter cognita: nam in rationibus talibus, evidenter conjungitur certitudini. Illud etiam, quod assumit de Hæreticis cum distinctione accipendum: si enim procedat de Hæreticis non nisi materialibus, qui scilicet non sciunt se errare, in talibus voluntas potest imperare firmum assensum, quia moventur rationibus seu motivis credibilitatis, quæ secundum ipsos sufficientissima sunt, & nituntur ut supponitur testimonio DEI in iis, in quibus nobiscum concordant, & in iis in quibus discordant nituntur putatæ revelatione, cui tamen tantum illi tribuant, quantum ipsi veræ, licet forte cum interioris securitatis aliquo defectu, de quo alijs. Quodsi procedat res de Hæreticis formalibus, & qui sciunt rem aliter se habere, quam credant: si imperant sibi quidem firmam adhesionem externam, sed remordente conscientia, V. G. negant id; quod sentiunt non esse negandum. Sicut aliqui in materia Scholastica concipiunt foris in se negant, quod interius sentiunt. Consequenter dicti Hæretici, non habent firmam adhesionem intrinsecam, qualis intelligitur sub hoc termino *Firma adhesio*. Deinde quando assumit paritatem ab actu amoris, quem firmissimum potest voluntas imperare, supra merita objecti, id non tenet. Quia Voluntas ex una parte est potentia libera; aliunde habetur, unde juvetur, nempe a propositione objecti. Jam autem intellectus est actus necessarius, etsi non proponatur motivum, quo moveatur sufficiens, non habetur in intellectu, per quid ille defectus suppleatur.

NON SATISFACIT Tertiò. Quia hæc Conditiō certitudinis, quam distinctam ab illis duabus requirit, nempe ut objectum proponatur taliter, ut judicari possit evidenter, repugnantia omnimoda assensu, cum prudenti dubitatione, non potest explicari, qui causet & ingrediatur actualem certitudinem. Nam imprimis non ingreditur actualem certitudinem in actu exercito, facta reflexio, de necessaria connexione ipsius assensus cum Veritate, ut consentit ipse Lugo. Erratio est, quia non minor requiritur certitudo ad assensum intellectus certum, quam habeatur certitudo dum video lucem, ad quam certitudinem non est necesse ut me reflectam, quod videam lucem: nec item requiritur judi-

cium quo judicari possit, quod scilicet non possit sub tali motivorum gradu, proponi aliquid falsum: quia ut recte arguit ipse Lugo, rusticis sub iisdem motivis proponi potest aliquid falsum, tanquam pertinens ad fidem, sicut proponitur aliquid verum. Non etiam illa conditio ingreditur per hoc actualem certitudinem, quia scilicet ex modo quo objectum proponitur, id possit evidenter judicari, quamvis actu non judicetur: quia ad actualem certitudinem, praedicata illius & conditiones, necesse est actu ponit. Hinc non sufficit posse habere firmam certitudinem, nec sufficit quod possit habere necessariam (ut communiter dicitur) connexionem cum veritate objecti, sed necesse est, ut actu habeatur. Ergo etiam non sufficit ad actualem certitudinem, posse judicari tale. Addo posse illud judicari, provenire benè, à firma adhesione, precedente secundum veritatem objecti, quid ergo ultra ponetur tertia conditio?

Ex his COLLEGES. Hanc conditionem non esse specialem, sed inclusam in adhesione firma, & in suppositione procedendi secundum veritatem objecti.

DICES cum Coninck. Si ad certitudinem requirentur duæ non nisi illæ conditiones, sequitur hæreticos taliter quosdam, tam certo assensu credere aliquos veros fidei articulos, atque nos credimus: quia quidem illos credunt, propter idem objectum formale.

RESPONDETUR. Hæreticos formales non credere propter solum motivum, quod sit veritas prima, sed illi addunt suas regulas cæteroqui falsas. Hinc non moventur, a quæ certo motivo actos. Sed posito quod eodem motivo moverentur elicenter actuū a quæ certum ratione motivi, sed non ratione principii: quia hoc principium in nobis est habitus, cæteroqui essentia liter determinatus, ad concurrendum non nisi ad veram revelationem: quod principium non est in Hæreticis.

PRÆMITTO Quinto. *Quid sit sentiendum de conditionibus certitudinis quas assegnat Koninck disp. 14. dub. 4. Prima est ut medium habeat necessariam connexionem cum veritate objecti. Secunda ut modus eō utendi sit infallibilis; hinc Hæretici quamvis moverentur DEI revelatione solā, non haberent certum assensum: quia modus utendi illo modo, non est infallibilis: Nam cum negant Ecclesia potestatem infallibilem proponendi mysteria fidei, & cum ad judicium, quod voluntatem credendi antecedat, utatur notis fallibilibus, adeoque secundum illas notas & vera & falsa credenda judicant, sit ut utatur Divino testimonio, modo fallibili. Tertia Conditiō est. Ut hic modus assentiendi sit ipsi assentienti infallibilis, ut scilicet ipse verè agnoscat, suum modum cognoscendi, esse infallibilem, & sine hac conditione, erit*

(h) 4 assensus

assensus nonnisi materialiter certus. Quod ipsum illustrat: quia casu, quo DEUS per supernaturalem concursum concurreret ad assensum fidei humanæ, assensus ille ficeret certus: quia DEUS non potest concurrere ad assensum falsum: nihilominus si ego, qui cilio auctum fidei humanæ, nescirem DEUM eâ ratione mecum concurrere, non essem tunc propriè certior, quâm si aeterno merito naturali eam crederem. *Quarta Condicio.* Ut assensus sit firmus per quem scilicet ita adhæreat objecto, ut ab illo vel nullo modo vel nonnisi difficulter dimoveri possit. *Hanc Doctrinam pluribus impugnat Lugo:*

IMPUGNAT Primò. Quod possit dari assensus immediatus certus, scilicet non appareat connexio necessaria, inter extrema, ut constat in assensu fidei. Ergo appetat, non esse universalem Conditionem, connexionem mediæ cum objecto.

RESPONDERI potest. Non posse negari, quod ad assensum certum, necessaria sit connexionio motivi cum objecto, sive sit inter extrema realiter, sive nonnisi ratione distincta: cum impossibilis sit assensus certus & non verus, ita, ut si sit objectum verum ex suppositione, etiam connexionio sit necessaria ex suppositione. Si autem sit simpliciter verum, etiam connexionio erit simpliciter necessaria: qualis connexionio ex suppositione, est etiam inter Dei dictiōnem & rem dictam.

IMPUGNAT Secundò. Quia ad certitudinem, non requiritur quod assentiens cognoscat verè suum modum assentendi esse infallibilem. Nam Beatus videns DEUM, habet auctum omnino certissimum, quamvis non habeat auctum reflexum, supra ipsammet visionem & supra modum ejus tendendi infallibilem.

RESPONDERI posset. Quod hæc Condicio non sit necessaria, ut actu exercito cognoscatur, sed sufficit ut in actu signato id fiat, & eo modo, quo, sciens, scit se scire, quamvis id non est necessiter faciat, in actu exercito. Hocque solum voluit Koninck. Unde nec requirit in allato exemplo, ut in actu exercito, noscatur infallibilitas fidei illius humanæ.

IMPUGNAT Tertiò. Lugo. Exemplum ad ductum, à Koninck probare oppositum: quia scilicet sequens reflexio, pro priori naturæ elicium auctum fidei humanæ, cumque supernaturalem, non posset facere certum, qui in ante non supponitur fuisse certus: non potest enim actus esse certus, qui intellectum non certificat de suo objecto. Cujus ulterior ratio est, quia eadem forma, eodem modo unita, non potest in posteriori naturæ, dare novum effectum formalem subiecto.

RESPONDERI posset. Illum auctum in se fuisse certum, quia ante eam reflexionem habuit supernaturalem, cui annexa est certitudo: sequensque reflexio, non faceret auctum

in se magis certum, faceret tamen habentem illum, magis certum: ad eum modum, quo qui invenit demonstrationem aliquam, & nondum illam pro tali agnoscit, nisi positâ reflexione, certe suâ reflexione nihil plus certitudinis objectivæ illi auctui tribuit, quâm ante non haberit, sed se certificat de illa certitudine, quâm jam est in actu. Quo in casu, duplex certitudo intervenit, certitudo scilicet objectiva auctus, & certitudo de certitudine auctus; hæc posterior prouenit à reflexione, non prior. *Nihilominus ha- Doctrina*

NON SATISFACIT Primò. Quia omnes ha- Conditiones possunt revocari commode ad duas. Nam prima potest revocari ad connexionem objecti. Tertia revocari potest ad firmam adhesionem: Si enim non sit ipsi assentiendi infallibilis, firmè ei non adhæbit; sed semper cum formidine. Quarta etiam Conditio non aliud habet, quâm firmam adhesio-

NON SATISFACIT Secundò. Quia secundum illa Condicio nullo modo ab eodem explicatur quid universaliter velit. Nam quod addit de hæreticis illud est particulare; & particulari certitudinis exemplum. Hic autem queritur de certitudine, quibusunque tandem actibus communi. Rursus per istum modum infallibilem, vel intelligit infallibilitatem ex parte objecti, & sic revocabitur ad Connexionem cum veritate objecti, vel intelligit infallibilitatem ex parte cognoscendi, & hæc revocatur ad firmam adhesionem, utrumque autem simul sumptum formaliter infallibilitatem.

NON SATISFACIT Tertiò. Quia quod hærediti non accipiant Ecclesiam tanquam regulam infallibilem, hoc ipsum non est simpliciter necessarium, saltem positivè ut supra dicebam: quia DEO credi potest, etiam sine propositione Ecclesie, ut sit in privata revelatione. Rursus quod hæretici eadem regulâ ad veros & ad falsos articulos utantur, id etiam instantiam habet: quia eadem motiva credibilitatis, deserunt alicui rusticò ad credendum articulum verum, & falsum. Ergo explicatio illa mediæ infallibilis utendi, non satisfacit, propter instantiam allatam.

DIFFICULTAS I

An assensus Fidei sit Certissimum?
Supponit omnes assensus Fidei, esse certissimum; habet tamen id suas difficultates.

Punctum Difficultatis I

Distinguitur quo sensu assensus Fidei sit certissimum?

DISCENDUM Primò. *Assensus fidei esse assensum certissimum, certitudine objectiva.*
PROBATUR Primò. Auctoritate. Act. 2. Cap. 27, inquit S. Petrus, sciat dominus Iesu, quia dom-

Dominum eum, & Christum fecit. Secunda Petri 2. Habemus, inquit, firmorem Propheticum sermonem. Augustinus lib. Confess. cap. 10. Facilius dubitarem me vivere, quam non ita esse veritatem, quam audiui in corde. Bafilius epist. 43. ad Greg. Niss. In sublimioribus dogmatibus potior est ratioinacionum comprehensione, ipsa fides. Et in Psalm. 115. Fides supra rationales Methodos, animam ad assensum trahens. Richardus 1. de Trinit. cap. 2. Quotquot inquit Veraciter fideles sumus, nihilque certius tenemus, quam quod fide credimus; plura vide apud Valent. disp. 1. quæst. 4. puncto 8.

PROBATUR Secundò. *Quod habet eandem certitudinem objectivam, quam habet ipse DEUS, est ex parte objecti certissimum: quia Divinâ certitudine nihil potest esse maius, hoc ipso non esset Divina, si illâ daretur major. Sed fides habet certitudinem objectivam quam habet DEUS: quia idem est objectum & motivum formale assensus fidei, quod motivum formale assentiendi, & esse veracis, ipsiusmet DÉO, nempe quod sit Veritas prima.*

PROBATUR Tertiò. *Quòd motivum est certius, eo assensus est certior certitudine objectivâ: desumitur enim illa à motivò: & ita magis certius certitudine physicâ, quam morali, magis Metaphysicâ, quam physicâ: quia etiam motiva sunt certiora. Sed motivum fidei est certissimum: quia Divinum. Et sicut subsistentia Christi est subsistentia perfectissima, quia Divina, ita & motivum fidei est perfectissimum, quia Divinum.*

DICENDUM est Secundò. *Non esse de natura actus fidei, esse certissimum certitudine graduali.*

PROBATUR Primò. *Falsa est hæc Universalis: Omnis actus fidei est certissimum certitudine graduali. Ergo debet esse vera hæc particularis. Aliquis actus fidei non est certissimum certitudine graduali. Ergo ulterius est verum, non esse de natura actus fidei esse certissimum certitudine graduali. Si enim hæc esset, de natura illius, omniae actui conveniret. Falsum autem esse illam Universalen probatur. Tum quia in aliis Virtutibus Theologicis, non omnes sunt æqualis intentionis gradualis, alia omnes essent æquè meritorii. Ergo idem dicendum de fide. Tum quia de facto experimur interdum nos intensius, interdum minus intense moveri, licet numerus gradualis à nobis taxari non possit. Experiunturque conversi ex hereticis, quod aliqua intense credant, alia non item, ob speciales superandas difficultates. Tum quia nullum est principium determinativum ad æqualitatem gradualis intentionis: non enim hoc est Lumen intellectus: quia etiam suos actus naturales, non omnes æqualiter intenso facit, intensiusque assentitur Principiis quam Conclusionibus. Non etiam hoc principium determinativum, est ipse Habitus fidei, quia ille se habet per modum potentiarum; lata autem po-*

tentia, non sunt principium determinans ad æqualem intentionem. Non etiam habitus acquisitus naturalis, est tale determinativum: quia ne habitus naturalis, hoc habet. Ergo id referri debet sicut in naturalibus, ita & in praesenti, in maiorem applicationem potentia, ex citationem ab extrinseco, quæ non est ratio, cur semper sit æqualis.

PROBATUR Secundò. *Quia intensio actus fidei vel est quid realiter distinctum à fide, vel non nisi ratione; utrumque autem probat, quod non sit de natura actus fidei, esse certissimum certitudine graduali: nam si intensio est distincta realiter, cum unus actus, non habeat gradus, qui finitis in infinitum actibus, conjungi possunt; alia esset infinitè intensus, utpote actu id habens, quod finitis in infinitum actibus convenire posset. Ergo non est certissimum certitudine graduali, quia addibilis est illi copia graduum: quod si intensio realiter identificatur fidei actibus, non potest esse unus actus certissimus: quia unus actus, non habet sibi identificatos realiter alios actus, nec æquivalentiam ad plures actus.*

PROBATUR Tertiò. *Habitus ipse fidei, non est in omnibus æquè intensus. Ergo nec actus.*

RESPONDEBIS. *Quod tota species per nos continetur in uno Individuo. Ergo etiam & tota gradualis intensio continetur in uno actu.*

CONTRA. *Quando docetur, speciem contineri totam in individuo, accipitur species secundum quod natura est, & non secundum divisiones individuales. Neque enim in uno individuo sunt reliqua individua, consequenter nec rationes, quæ consequuntur individuationem sunt in uno actu. Jam autem nos non negamus, quod tota natura actus fidei continetur in uno individuo, sed negamus continerit oram intentionem, quæ sequitur individuationes.*

Hanc Conclusionem tradit Scriptura, dum aliquorum appellat magnam fidem, in aliis dicit non esse multum lumen.

DICENDUM est Tertiò. *Si nomine assensus certissimi ex parte subjecti, accipiamus assensum seu actum, qui de facto certissimum reddat subjectum, in isto sensu, actus fidei, non est assensus certissimus. Pro hac Conclusione lunt Cajet. in Secunda Secundæ quæst. 4. art. 8. Capitulo in 3. distinct. 35. art. 3. Albertus Magnus in 3. disp. 23. art. 17. D. Bonaventura distinct. eadem art. 1. quæst. 4. Richardus art. 7. quæst. 1. Alensis tertia parte quæst. 68. art. 1. Et S. Thomas hic, quæst. 4. art. 3. Ubi dixisset fidem certioram esse scientiam, addit esse interiorum ex parte subjecti. Et Valentia citatus assert. 2. docet Sapientiam, Scientiam, Intellectum principiorum, quodammodo esse habitus certiores, quam fidem.*

PROBA-

PROBATORIUM PRIMÒ CONCLUSIO. Impossibile est assensum fidei ex parte subjecti esse certissimum; & esset enim talis ut supponitur, & non esset; quia assensus ille ex parte subjecti, est certissimus, quo ex parte subjecti non datur certior, sed assensu fidei quoconque, ex parte subjecti, datur certior. Quod ipsum probatur. Impossibile est ita cognoscere Auctoritatem Dei attestantem, ut non possit magis adhuc & perfectius cognosci. Ergo impossibile est illam Auctoritatem attestantem, ita ex parte subjecti certificare, ut non possit magis: quod enim ex parte subjecti magis penetrabitur, eò ex parte subjecti, magis certificabit.

PROBATORIUM SECUNDÒ. Illa certitudo ex parte subjecti est certissima, quā ex parte subjecti non datur major. Sed certitudine fidei ex parte subjecti datur major certitudo: quia certitudo quam habet DEUS ex eodem motivo hoc est veritatis prima, dñe revelata procedentis, ex parte subjecti est major: quia ex parte subjecti illa certitudo in DEO est infinita, in credentibus finita, hocque ipso, quia ex parte subjecti est Divina, ex parte subjecti est certior: quæcumque enim perfectio Divina, est identificata Deitati, & ex ipsa identificatione perfectior est. *Neque valet si dicas.* Assensum fidei ex parte subjecti esse certissimum, comparando ad subjecta creatura non ad in creatum; non inquam valet quia Conclusio procedit universaliter. Et sic ut si dicas creatari scientiam esse maximam, benè argueretur quod non: quia scientia Divina est major, ita & in praesenti.

PROBATORIUM TERTIÒ. Quia si ex parte subjecti assensus fidei esset certissimus, esset ex eo, quod haberet motivum certissimum. Sed ex eo quod habeat motivum certissimum, non sequitur quod adhuc esset certissimus, quod ipsum probatur. Tum quia, quæ se tenent ex parte objecti, non debent confundi cum iis, quæ se tenent ex parte subjecti. Ergo nec principia, quæ ex parte objecti reddunt assensum certissimum, confundi debent cum principiis, quæ ex parte subjecti, reddunt assensum certissimum; præcipue cum possit esse per omnes aliquid ex parte objecti certissimum, non tamen ex parte subjecti. Tum quia, subsistencia Christi, quamvis sit infinita, non tamen facit modò infinitò subsistere Humanitatem Christi. Ergo etiam poterit esse motivum ex parte objecti certissimum, & non hoc ipso, facere ex parte subjecti certissimum assensum. Tum quia, universaliter objectum non communicat suas perfectiones subjecto omnes, si modus communicandi non sit æqualis, ipsi objecto; cum ratione modi communicandi, se communicet objectum, subjecto; quæ communicatio inter alia, hic stat, in perceptione objecti, quæ non potest esse semper æqualis.

Per hoc tamen non Nego, assensum illum es-

se in hoc sensu certissimum certitudine maximæ subjectivæ, si scilicet comparetur cum certitudinibus naturalibus, quas credens potius vellere deserere quam fidem, ubi erit certitudo subjectiva maxima, non quidem petibilis ex conditione ipsa penetrationis, & aliis tenentibus se à parte subjecti, sed petibilis à conditione ipsius objecti, licet subjecto, relucientis & appetientis ab eodem.

Punctum Difficultatis 2

Comparatur certitudo Fidei cum aliis Certitudinibus.

CERTITUDO fidei comparatè ad alias certitudines verbigratiæ Metaphysicam, sic

EXPLICATOR. Si deserendum esset per impossibile motivum Metaphysicum, eò quod est contrarium fidei, potius illud vellem deserere, quam motivum fidei: quæ suppositio est impossibilis: impossibile enim est, esse duas veritates pugnantes. Ne tamen dicatur esse suppositio tollens se ipsam, de qua universaliter, præter alibi dicta, pono hic controversiunculam quam habui de hac materia, cum Collega meo Viro præcellentis ingenii Patre ALBERTO ZERONSKI.

SUPPONO PRIMÒ. Categoriam impossibilis. Supremum genus erit impossibile; dividitur in impossibile absolute & impossibile ex suppositione. Impossibile absolute dividitur in impossibile, Metaphysicæ, physicæ & largius in impossibile moraliter. Impossibile autem ex suppositione, dividitur in impossibile ex suppositione tollente seipsum, seu ut vocat Durandus in impossibile incompossibile, & in impossibile ex suppositione, non tollente seipsum, seu in impossibile compossibile.

SUPPONO SECUNDÒ. Tam impossibile in compossibile, seu ex suppositione impossibile, tollente seipsum procedens, quam impossibile ex suppositione non tollente seipsum, seu impossibile compossibile, implicare contradictionem & quæ difficultas oritur de suppositione impossibilis non tollente seipsum, quod illa etiam involvit duo contradictiones in re ipsa.

RATIO EST. Tum quia si suppositio impossibilis, non tollens seipsum, non involvet duo contradictiones in re ipsa. Ergo Petrus potest esse non substantia. Sequela probatur; quia si semel sequitur supremum genus Categoriz, alio cui inferiori non convenire, ut potest non convenire in suppositione impossibili non tollente seipsum, poterit & alteri inferiori non convenire supremum genus, quod est substantia, adeoque nec convenire Petro. Tum quia de suppositione impossibili non tollente seipsum, vel potest prædicari, quod sit impossibilis, vel non potest. Si non potest. Ergo aufertur tota ratio verificanda prædicationis, quia illa stat in identitate proportionata prædicati cum subjecto, ut nouum

R. P.
THEMLOI
zianowski
Tom. I. et 2

1. VI

rum ex dialekticis, quæ ratio auferetur, si non posset prædicari impossibile, de suppositione impossibili non tollente seipsum, cùm enim impossibile, ex suppositione non tollente seipsum, sit subiectum, quod in sua ratione impossibilitatem importat, quare ergo de eo subiecto dicitur, non posse prædicari impossibile, in quo tamen stat, tota ratio prædicandi. Si autem de suppositione impossibili non tollente seipsum, potest prædicari, quod sit impossibilis, potest etiam & definitio impossibilis petita ex linea Dici de illa prædicari, ob identitatem definitionis & definiti. Si potest prædicari definitio impossibilis, petita ex linea Dici, potest prædicari, quod involvat duo contradictoria: hæc enim est definitio impossibilis, in linea Dici. Tum quia nulla suppositio immutat naturas rerum: intentiones enim non auferunt, nec addunt prædicata primò intentionalia, quale est objectiva possiblitas vel impossiblitas. Hinc si independenter à suppositione est impossibile in re, etiam positæ suppositione, est impossibile quodam.

RESPONDETUR. Impossibile absolute includit contradictionem prædicatorum in Conditionato. Concedo: impossibile verò absolute, possibile verò conditionare involvit contradictionem prædicatorum tam in absoluto quam in Conditionato. Nego.

CONTRA. Tum quia Concesso hoc, quod impossibile ex suppositione non involvat pro statu conditionato, duo contradictoria, sed in sensu absoluto, habetur intentum aliis verbis, nempe in re, involvi duo contradictoria: absolute enim & in re, in præsenti, verbis differt. Tum quia si concedatur, quod impossibile absolute, involvit duo contradictoria, non autem impossibile ex suppositione: rediret paritas & argumenta jam facta. Quod si dicatur non in Utroque statu involvi hanc contradictionem, nihil erit contra intentum argumenti nostri. Nam nos volumus in re convenire duo prædicata contradictionia; non autem quod ei convenient, tam in statu absoluto, quam conditionato.

DICES. Quando dico, si Leo esset homo esset discursivus, sensus est, si possibile esset Leōnem esse hominem possibile quoque esset esse illum rationalem. Sicut autem ex conditionata existentia & causa illius conditionata, non ponitur res absolute in esse existentia, sed absolute est non existens, ita ex conditionata possibilitate rei, & causa illius possibilis conditionata, non ponitur res absolute possibile, sed manet impossibilis.

RESPONDETUR. Si manet res impossibilis absolute. Ergo in se involvet duo contradictionia, qui medius terminus nostrum intentum probat. Si enim Conditionatio nihil ponit in rebus, nec ponet possibilitem in re. Ergo si aliquid

est impossibile in re; positæ conditione possibilis manet in re impossibile. Ergo de illa verificantur duo contradictoria.

SUPPONO Tertio. Regulam dignoscendi quod aliqua suppositio sit impossibilis incompossibilis, seu tollens seipsum, hanc esse, si quod una pars affirmat, hoc altera formaliter, immediate, & per locum intrinsecum negat, quæ autem non tollit seipsum, non idem quod affiratur, formaliter & immediate negat, licet ut dixi negetur in re.

RATIO. Tum quia nulla est ostensibilis suppositio impossibilis sine dubitatione, tollens seipsum, quæ id non habeat, & omnis hoc habet, semperque, ut ostenderet Inductio. Ergo per regulas definitionis procedet illa regula. Et certe hæc suppositio, si per impossibile Leo esset homo, non esset animal rationale, est suppositio impossibilis tollens seipsum. Nam affirmatio definitio, negatur definitio, quæ tamen formaliter & immediate, per locumque intrinsecum, habet se ad definitum. Hæc autem: Si Leo per impossibile esset homo, nesciendum esset dignus, qui superet & regat quæcunque animalia, est suppositio impossibilis, non tollens seipsum: quia non sequitur ad Leōhominem, formaliter & immediate, regimen animalium. Item hæc: Silapis esset animal, non esset rationalis, est suppositio impossibilis: impossibile enim est lapidem esse animal, non tamen tollens seipsum: quia adeste animalis, non sequitur formaliter immediate, & per locum intrinsecum rationalitas. Tum quia si suppositio impossibilis duo contradictionia immediate & formaliter involvit est inutile, si non involvit est utilis. Ergo bene prædicto modo explicatur: quia tota explicatio illius ad hoc tendit, ut sit ad arguendum, illa suppositio utilis. Antecedens quoad primam partem probatur. Si posset suppositio non tollens seipsum affirmare, & idem immediate negare, & quæ involvet duo contradictionia ipsam suppositione statuque illo intentionali, atque involvit in statu physico & absolute: procederet enim de eodem, per idem, ratione ejusdem. Si in ipsa etiam suppositione formata, involvit duo contradictionia. Ergo nulla veritas habebitur: quia duo contradictionia verificari impossibile. Et sicut argumentum, quod multum probat, nihil probat: ita & veritas duorum contradictioniorum est multa veritas, adeoque nulla. Ergo sicut esse, quod est non esse, nullum est esse; ita veritas affirmationis ejusdem, & veritas negationis ejusdem, est nulla veritas. Antecedens idem quoad secundam partem probatur: quia si non idem quod formaliter negatur, formaliter affirmetur, non erit contradictionis in suppositione, si non erit contradictionis in suppositione, poterit esse veritas, si veritas, ergo & utilitas ad scientias, rerumque formalitates internocendas. Tum quia si spectatur

retur natura hujus quod est tollere seipsum, videndum est, quis poscit formari conceptus, tollentis seipsum. In imaginabile est, quod tollat seipsum aliquid, nisi quod in linea esse sit, sicut esse & non esse; tumque intelligitur tollere seipsum, esse, quando in suo esse, includit & ambit non esse: in linea autem dici, quæ versatur inter extrema Non & Ita non appetet, qui Ita tollat seipsum: nisi in se, habeat Non. Tollentis ergo seipsum erit iste conceptus; quod in esse, quod est, dicit non esse, & in Ita dicit Non. Hinc è contra conceptus non tollentis seipsum contra conceptus non tollentis seipsum est, quod in suo esse non dicit non esse, & in suo Ita non dicit Non. Ergo & suppositio impossibilis non rollens seipsum, illa erit, quæ in suo esse, non dicit non esse, & in suo Ita non dicit Non. Sed suppositio impossibilis non tollens seipsum, ea sola non dicit in suo esse, inclusum non Esse, & in suo Ita non inclusum Non, quæ id non affirmit formaliter & immediate, quod negat formaliter & immediate. Si enim non formaliter & immediatè hoc peget, non erit contradicatio ratione eiusdem, de eodem, per idem, adeoque nec sublatio sui ipsius.

DICES. Primò Suppositionem impossibilē tollentem seipsum, in hoc stare, quod Conditiō repugnet illi prædicato aut conceptibilitati, quæ objecto alicui sub conditione tribuitur, quod multis modis contingere potest. Ut si effectus formalis negetur causæ formalis, vel effectus virtualis causæ virtuali, vel duo aliqua inter se connexa separantur. Ponuntur exempla: Si Leo esset homo, non esset rationalis, si Leo esset homo, non esset risibilis. Si Petrus esset Leo, non esset homo.

RESPONDETUR. Negando tenere hanc regulam in quantum se opponit nostræ. Ratio. Tum quia hæc regula non convenit soli; convenit enim etiam suppositioni non tollenti seipsum: quia hæc suppositio, si possibile esset, Leonem esse hominem, possibile quoque esset, esse illum rationalem: non est tollens seipsum. Ubi objectum cui prædicta ratio tribuitur est Leo, conditio sub qua tribuitur, est, esse hominem; hoc quod tribuitur, est, esse rationalem, & tamen indubie huic objecto quod est Leo, repugnat esse rationalem. Tum quia hoc quod est tribui prædicatum repugnans non satis liquet quid velit: quia ista repugnantia vel est comparatè ad id cui tribuitur illud prædicatum, & sic illa propositio, si Leo esset homo, non esset rationalis, non erit tollens seipsum: quia negatio rationalitatis, non repugnat Leonem, qui Leo, est dictum objectum. Vel ista repugnantia quæ non debet reperiri in suppositione non tollente seipsum, est comparatè ad Conditionem, tunc hæc propositio: Si Petrus esset Leo non esset homo, non erit tollens seipsum, cuius oppositum voluit arguens, quia Ne-

gatio hominis non repugnat Leoni, & tamen Conditiō hic est, esse Leonis. Tum quia debet ostendi: posito, quod hæc nostra sententia non teneat, per quid differat hæc altera. Nam dices quod in suppositione non tollente seipsum non debeat esse repugnantia, est dicere, quod non debeat esse contradictionis, quæ ratione ejusdem formalis, debet esse.

Quod attinet ad illa exempla. Primum. Exemplum est legitimum sed non ex eo, quod negatur effectus formalis de causa formalis, sed quia id affirmatur formaliter, negatur formaliter & immediate. Nam cum nihil sit magis formale & immediatum quam definitum & definitio, & tamen hic affirmato definito quod est homo, negatur rationale, quod est definitum. Imò dico effectum formalem posse negari de causa formalis rigorosè loquendo. Nam dealbationis causa formalis est albedo, nec causa eius formalis est subjectum capax, & tamen si non sit subjectum capax, non dabitur effectus formalis: nec enim albedo dealbatur Angelus, denominabiturque albus. Item in rigore loquendo effectus formalis rationalitatis, non est homo, sed constitutum seu Compositum, quod tamen componit, etiam id, quod non est causa formalis, sed materialis verbi gratiæ animalitas. Unde etiam effectus formalis albedo posse in parieta, non est partes albus rigorosè loquendo, sed dealbatio, hoc est denominatio consequens ipsum illud Compositum Accidentale. Sed hoc ad præsens non facit: neque enim hæc mens est, discurrere de effectu formalis.

Secundum Exemplum. Nego contineat suppositionem tollentem seipsum: Non raro enim hanc suppositionem audimus & admittimus. Si per impossibile homo esset rationalis, & non esset risibilis. Major item est connexio in homine, animalitatis cum rationalitate, tanquam partis essentialis, quam cum passione, & tamen admittitur hæc suppositio: si per impossibile Petrus esse animal & non esset rationalis.

Tertium etiam Exemplum non plenè satisfacit, quia admittuntur similes; verbigratiæ. Si possibile esset Leonem esse Petrum, possibile quoque esset esse illum rationalem; Petrusque in dicta suppositione sumitur, non nisi pro solaindividuatione. Unde sensus est: si hæc individuatio: Petrus, non esset homo, sed Leo, non esset animal rationale, quod magis tener distingendo Petreitatem formaliter ex natura rei, ab esse hominis. Sed posito etiam, quod dicta suppositio tolleret seipsum; ajo non ex eo id esse, quia inter se connexa separantur: nam etiam in suppositione non tollente seipsum talis separatio contingit, ut si dicam: si per impossibilis esset rationalis, non tamen animal.

DICES Secundò. Ubi tunc duo contradictionia sive mediata sive immediata, ibi non est veritas. Sed nō hoc admittimus. Ergo non potest

R. P.
THOMAS
ZIANOWSKI
Tom. secundus
D. VI

potest esse tunc veritas, quod tamen falsum est. Nam in hac suppositione, si Leo esset homo, esset rationalis, est veritas; in hac vero tollente seipsum, si Leo esset homo non esset rationalis est falsitas.

RESPONDETUR. Imprimis. Hoc argumentum nos non petere, quia nihil agimus de medata contradictione, sed de contradictione in re. Directe tamen Respondeatur; ubi sunt duo contradictionia mediatè, nos posse esse illuc veritatem absolutam, posset tamen esse conditionatam. Non potest esse absoluta veritas, hæc enim est veritas in re; dictum autem, in re, esse illuc duo contradictionia; potest tamen esse conditionata veritas: quia non affirmatur illuc & simul negatur Conditio, adeoque non est in illa contradictione: neque enim quando dico. Si Leo esset homo, esset rationalis, affirmando esse hominis, nego esse hominis. In idem recidit si dicas: Ubi sunt duo contradictionia sive mediatè sive immediatè, eo respectu quo sunt contradictionia, non posse esse veritatem, secus eo respectu, quo non sunt contradictionia.

DICES Tertiò Ponamus, quod infinitum Categorematicum verbi gratiæ implicit, etiam si in hac propositione: Non datur infinitum Categorematicum, non sint termini immediatè & formaliter contradictioni; tamen eo ipso propositione esset falsa; quia continet terminos contradictionis immediatè.

RESPONDETUR. Fortassis attendendo ad hoc, quod supponatur infinitum Categorematicum implicare, non debuisset ponere propositionem; non datur infinitum Categorematicum: oppositum enim hic intenditur. Sed datur infinitum Categorematicum, nisi forte mentem non penetrarem arguentis. Sed quidquid sit de hoc: Concedo quod ad impossibilitatem, sufficiat mediatè involvere contradictionem, nec de hoc hic disputatur: Sed an sit suppositio impossibilis non tollens seipsum, quæ licet in re continet duo contradictionia, non tamen immediatè hoc negat, quod alia affirmat, & de hoc est quæstio. Denique etiam in ostensione implicantiæ, quod implicit infinitum Categorematicum talis est processus, & esset infinitum & non esset infinitum, quæ est immediata contradictione, ad quam quæcunque alie revocantur, virtuteque illius robur habent.

DICES Quarto. Hæc suppositio est tollens seipsum adeoque falsa: Si Leo esset homo, non esset discursivus; vel non esset risibilis, etiam si non contineat prædicata immediatè contradictionia; quod autem hæc si suppositio impossibilis tollens seipsum probatur; quia non esset ratio, Cur talis una propositione sub conditione impossibili sit falsa, altera non, nisi quod una sit in propositione tollente, altera non tollente seipsum.

RESPONDETUR. Doctrina hæc assumit, quod illæ suppositiones sint tollentes seipsum,

quæ sunt falsæ. Unde supponitur hæc Major. Omnis suppositio tollens seipsum, est falsa, quæ Major non tenet. Non repugnat enim dari suppositionem non tollentem seipsum, & tamen falsum, tollere etiam seipsum & esse falsum, non sunt rationes, quæ se ex definitis prædicatis consequantur. Primum Exemplum est legitimum, quia affirmatur discursivo seu rationali, in ipso definito quod est homo, negatur idem rationale seu discursivum. Secundum autem exemplum etiam supra negatum est, quod sit legitimum. Quod si quæas quæ sit regula taxandi; quænam suppositio sit non tollens seipsum, & tamen falsa vel vera, id spectandum erit ex nexus vel disnexu prædicati cum subiecto.

DICES Quinto. Propositio hypothetica vel Conditionalis est tota vera, ac indivisibiliter. Ergo & in suppositione non tollente seipsum, est tota ac indivisibiliter vera, quomodo, autem potest esse vera, si continet duo contradictionia.

RESPONDETUR. Hypotheticam esse totam veram, (addo vel falsam) ex suppositione, sed sed non est necesse, etiam in re esse veram. Estque in imaginabile posita veritate hujus contradictione, si Leo esset homo, esset animal rationale. Non implicare in re, esse Leonem animal rationale. Si autem implicat; quæ restat quæstio, cùm hoc solùm à nobis dictum sit.

ADDO imprimis. Si in suppositione non idem formaliter & immediatè verbi gratiæ negetur, quod affirmabatur, non fore contradictionem, quia hæc debet esse ratione ejusdem. Si autem verbi gratiæ affirmetur de Petro rationalitas, negetur risibilitas, erit in re contradictione: quia risibile, in re, est ipsum rationale: hinc Negato risibili, negatur in re rationale: mediatum enim & immediatum, non haberur in rei existentia; infundabiturque contradictione in illo, & esset homo realiter, & non esset homo realiter. Deinde revoco, quod scilicet in omni suppositione non tollente seipsum, supponatur semper vera aliqua, verbi gratiæ, si per impossibile Leo esset homo, esset animal rationale, supponit hanc, Omnis homo est animal rationale, hancque doctrinam supponit frequentius Perez ex Aureolo.

SUPPONO Quartò. Actum hunc: Vellem potius deserere motivum Metaphysicum, quam motivum fidei, non posse explicari per ipsum præsens: Volo.

RATIO hujus suppositi ex S. Thoma tradita de Pœnitentia D. 1. N. 81.

Suppono Quinto. Actum prædictum vellem potius deserere motivum Metaphysicum, quam motivum fidei, non posse esse, nec dici, actum absolutum ex parte actus; sed esse illum conditionatum etiam ex parte actus.

RATIO. Tum quia Tota Schola Thomistica & Nostrain hoc concordant, quod actus conditionatus ex parte actus, sit penes *Vellem* verbi gratia, & actus absolutus ex parte actus, sit in *Volo*. Hinc quando ponitur à Thomistis exemplum actus absoluti ex parte actus, conditionati ex parte objecti, sic formatur: *Volo* ut si Petrus me respexerit convertatur, in quo nos cum illis concordamus; nec unquam objecimus illis, quod ille actus non sit absolutus ex parte actus. Nos autem consentientibus etiam Thomistis, actum conditionatum ex parte actus, exprimimus; per *Vellem*, ex quo sic formatur Argumentum. Vel potest voluntas elicere actum conditionatum ex parte actus vel non potest. Si non potest. Ergo nonnisi prædeterminatio datur: datur enim *Volo* nonnisi, absolutum, Thomisticum, conditionatum autem ex parte objecti. Si potest elicere Voluntas actum conditionatum etiam ex parte actus, non ostendetur illorum conditio, nisi quod actus absolutus ex parte actus sit in *Volo*: uterque enim habebit existentiam; uterque versabitur circa conditionem, & quæcunque alia distinctione adferetur, ea non se tenebit à parte actus, de quo hinc queritur, sed ex aliis prædicamentis. Ergo cum prædictus actus non sit exprimibilis per *Volo*: hoc ipso non erit absolutus ex parte actus. Tum quia actus significabilis nonnisi per *Vellem*, & esset absolutus ex parte actus, quia quæcunque ratio communis assignabitur actus absoluti ex parte actus, ejusque exprimibilitas, ea ostendet, actum, nonnisi per *Vellem* verbi gratia significabilem, non esse absolutum ex parte actus: quæ ratio per nos, est tendentia ex parte actus, nullà conditione affecta, & exprimibilis per verbum de præsenti indicativi: ipsumque *Ly* Indicativi, ejusque definitio videatur hoc significare: quæ enim absoluta sunt, indicari possunt. Rursus omnes apprehendimus absolutam volitionem significari per *Volo*, quod ipsum probatur. Actus absolutus ex parte actus, est actus exprimibilis absolute, exprimibilitas enim illa, sequitur conditionem objectivam actus. Sed nullus actus nisi actus *Volo*, est exprimibilis absolute. Ergo nullus actus nisi actus *Volo*, est actus absolutus ex parte actus. Minorem ostendit præter dicta, *Inductio*; *Ly* enim scirem, ambularem, appetarem, communis apprehensio docet, non importare esse absolutum ex parte actus.

Tum quia istud *Vellem*, per se est quid commune & actibus absolutis ex parte actus, & actibus etiam conditionatis ex parte actus; da ergo per quid distinguuntur in eo ipso, quod se teneat ex parte actus: & quodcunque ostendebitis, illud probabit, quod actus absolutus ex parte actus, non debeat per *Vellem* exprimi,

DICES. Autores Clasicos, hunc auctum: *Vellem* non peccasse appellare absolutum ex parte actus. Ergo & dictus actus, erit absolutus ex parte actus.

RESPONDE TUR. Clasicos illos loqui cum restrictione: dicuntque illum actum quod & nos alia diximus: esse absolutum suo modo, ex parte actus, hoc est existentem: nihil enim conditionate existit, ut videre erit attendendo ad argumenta, quæ ut solvant, dictam propositionem assumunt. Sed non docent idem, posito quod possint elici actus à voluntate etiam Conditionati ex parte actus, & quidem distincti ad actibus absolutis ex parte actus, non dicunt inquam, actum *Vellem* non peccasse, esse absolutum ex parte actus: hoc est in modo tendendi & versandi, nullam habere Conditionem à parte actus, de quo solo, est huc quæstio.

Applicantur supposita ad præsens,

ASSERO Primò. *Impossibile esse*, ut sit aliqui evidens Metaphysicè, & tamen sit contrarium fidei.

RATIO. Quia impossibile est verificari duo contradictoria; hæc autem tunc verificari in quantum est aliquid revelatum, est Verum: DEUS enim nec falli nec fallere potest; in quantum autem etiam oppositum esse evidens Metaphysicè, supponitur esse Verum, & est Verum: quia evidens Metaphysicè, non potest esse nisi Vera; oppositum tamen ut dixi, seu contradictorium dictans, Ergo tunc verificantur duo contradictoria.

ASSERO Secundò. *Posito quod per impossibile oppositum fidei dictares Metaphysicæ, deberet esse hinc resolutus sub conditione, ad potius sequendum motivum fidei.*

RATIO quia motivum fidei, est nobilis & infinitæ certitudinis; Metaphysica autem veritas, est Creatæ & infinita.

ASSERO Tertiò. *Hunc actum. Si alterutrum faciendum foret, potius assentire motivo fidei, quam Metaphysicæ, esse actum etiam ex parte actus conditionatum.*

Ratio. Quia est actus, nonnisi per *Vellem* exprimibilis: exprimibilitas autem talis, notat actum conditionatum, etiam ex parte actus. Ex quibus.

INFERES: Certiorem esse fidem, evidens Metaphysicæ, quia motivum fidei ut dictum, est certius. Sed in super

QUÆRES Primò. *An assensus fidei sit certior aetate scientie infusa?*

ASSERO Primo. *Actum scientia infusa per se, seu que per se excedit vires naturæ, non esse auctoratum, certitudine, objectivâ, ac actum fidei. Est assertum Turriani Secundæ dñp. 42. dub. 2. Contra Amicum, Granadum & ex parte contra Lugoneim.*

R. P.
TH: MLOI
zianowski
Tom. sec. Z
D. VI

RATIO. Tum quia certitudo objectiva, sumitur ex certitudine motivi; scientia autem per se infusa, non est motivum *æquè* certum: quia Scientia infusa, quâ Scientia est, debet esse cognitio per causam, cognitio autem per causam, non est *æquè* certa, ac cognitio per locum extrinsecum, qui est Veritas prima qua attestans, hac enim certitudo, est infinita ex genere suo. Tum quia nullum motivum Creatum, est comparabile cum motivo increato. Tum quia quacunque ratione *æquabuntur*, *æqualitas* illa non potetur ab *æqualitate* motivi. Ergo non ostendetur certitudo *æqualis* objectiva.

DICES Primò. Cum Lugone. Non est ratio, cur actus scientiae per se infusa, non sit *æquè* certus, si scientia infusa sit talis, ut non finat ullo modò intellectum dubita vel formidare, etiam ex imperio voluntatis.

RESPONDETUR. Certitudinem objectivam non esse penitandam ex defectu formidinis, sed ex excellentia motivi. Quanquam etiam, motivum fidei, quantum ex vi motivi, non admittit ullam formidinem, sed nonnisi ratione applicationis illius motivi.

DICES Secundò cum Amico. Scientia infusa supernaturalis est à DEO, ut causa particuliari, à qua non minus implicat infundi falsum, quâ implicet ut actus fidei fallat.

RESPONDETUR. Concesso hoc. Nego certitudinem objectivam non esse majorem in fide: quia hæc non spectatur penes præcismam exclusionem falsi, sed penes excellentiam ipsiusmet motivi, modumque excludendi falsi, qui in Veritate prima, longè est nobilior. Nec videretur probabile, quod si DEUS concursu supernaturali concurreret cum Petro ad credendum Joanni, quod ille assensus, sit *æqualis* certitudine objectivâ, ipsi Actui Fidei Divinæ.

DICES Tertio cum eodem. Ad utrumque actum concurrit Auctoritas Dei, licet ad actum fidei immediatè, ut motivum formale: ad actum autem scientiae infusa nonnisi mediataè: nam hoc ipso quod ad illam DEUS concurrit ut Causa particularis, interponit luam Auctoritatem, ne tali actui possit falsum subesse & ne falsitas tribuatur Deo, ut Causa particulari.

RESPONDETUR. Eo casu interponere Deum suam Auctoritatem non per modum motivi, sed per modum principii produc̄tivi. Si autem non interponit luam Auctoritatem per modum motivi, hoc ipso non habebitur *æqualis* Veritas objectiva, quæ defumitur à motivo.

Neque valer quod dicit. Ideo motivum scientiae per se infusa, quamvis sit certum, fundare *æqualem* certitudinem, quia movet intellectum, ut applicatum per lumen infallibile, infusum à Deo, ut causa particulari; Non inquam valet, quia illa applicatio, est in genere causæ efficientis; hinc autem non queritur de infallibili-

tate oriunda ex parte causæ efficientis, sed non nisi motivi.

ASSERO Secundò. *Actum scientiae infusa posse magis certificare subjectum, præ actu fidei.*

RATIO. Quia potest majori lumine penetrari vis motivi in circumstantia principii supernaturalis, quâ penetretur eliciendo actum fidei. Ergo & magis certificare subjectum.

ASSERO Tertiò. *Actum scientiae per Accidens infusa, non esse tam certum, certitudine objectivâ & entitativâ, quâ fidei.*

RATIO ex dictis: quia motivum fidei est excellentius, nec proficitur actus fidei à principio, ex sua ratione fallibili. Potest tamen actus scientiae infusa ex parte subjecti magis certificare; quia & magis penetrati illius veritas, inclusa in motivo.

QUÆRES Secundò. *An assensus fidei sit certior Visione Beatificâ?* Esse certiorem docuit Cajetanus, esse autem *æqualis* certitudinis docet Amicus, Hugo, Koninck.

ASSERO Primò. *Visionem Beatificam esse æqualem fidei, certitudine objectivâ.* Quia idem utroque motivum certitudinis, nempe Veritas prima: Idem autem seipso non potest esse certius.

ASSERO Secundò. *Quamvis in Visione Beatifica immediatè nobis applicetur Veritas prima, per fidem nonnisi mediante revelatione creatâ, non obest hoc, quoniam sequuntur certitudine.*

RATIO quia persona Verbi communicatur Humanitatì, mediante Unione aut dispositionibus: naturæ autem Divinæ per itenditatem: & tamen non est major dignitas Personæ increatae terminantis Naturam Divinam, præ se, terminante Naturam humanam: quia dignitas hæc est eadem. Ergo in Visione Beata & fide erit *æqualis* certitudo: quia ab eadem Veritate prima perceptibilis.

ASSERO Tertiò. *Visionem Beatificam ex parte subjecti, adferre majorem certitudinem.*

RATIO, quia certitudo objectiva defumitur ex penetratione motivi, quæ indubie major in Beatis, circa Veritatem primam.

DICES ex Ripalda disp. II. num. 69. Fides superat certitudine quamcumque notitiam naturalem etiam intuitivam. Ergo etiam deberet superare Visionem, præsertim cum Visio Beata majoris & minoris claritatis capax sit, ita ut ejus claritas remitti possit: Imò potest DEUM cum Creatura confundere, sicut interdum Visio sensus & intuitiva, confundit hominem cum Leone.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia nobiliori motivo innititur fides præ scientiâ, non autem præ Visione. Et licet possit esse major & minor Visio Beata, non tamen unquam excludendo identitatem sui motivi cum fide, & retinendo semper rationem intuitivæ beatificantis. Negatur etiam Visionem posse confundere Deum & Creaturam: quia hoc ipso non foret

(i) 2 Visio

Visio Beatifica ut supponitur: nam notitia, quæ non beatificativum seu Creaturam, ac beatificum, attingit, non est beatificativa.

Quæres Tertiò. *An actus fidei naturalis, cum actu fidei infuse, sit æquale certitudinis?*

ASERO Primò. *Illum actum fidei Naturalis non habiturum æqualem certitudinem entitativam, & ratione principii desumibilem.*

RATIO. Quia certitudo entitativa, delimitur à principio essentialiter determinato nonnisi ad actus certos; assensus autem ille, non oriretur à tali principio: quia oriretur ab intellectu, qui non essentialiter determinatus, nonnisi ad assensus certos, quam determinationem dicit principium actus fidei infuse.

ASERO Secundò. *Ilos duos actus, habituros æqualem certitudinem objectivam.*

RATIO, quia assensus ille uterque, eandem Auctoritatem Divinam respiceret tanquam motivum: à motivo desumitur certitudo objectiva.

ASERO Tertiò. *Assensum illum Naturalem, comparatè ad alios assensus naturales, fore certior.*

RATIO, quia & assensus fidei infuse, comparatè ad alios actus naturales, est certior. Ergò & dictus actus erit certior: quia ex una parte eidem motivo innituntur; ex altera parte nos qui differentias actus naturales & supernaturales non percipimus, ab utrolibet æquæ certificamur.

DICES Primò cum Lugone. *Illum actum esse quidem magis firmum, propter majorem adhæsionem ad objectum, quam ad objecta fidei, non tamen esse æquæ certum, quia non habet æqualem repugnantiam intrinsecam cum falsitate, quam repugnantiam habet actus fidei infuse.*

RESPONDETUR. Si per repugnantiam intrinsecam intelligatur repugnantia ratione Entitatis, Ordinis principii, in hoc sensu non habet æqualem certitudinem assensus ille fidei naturalis, cum assensu fidei infuse: si autem per repugnantiam intrinsecam cum falsitate, intelligatur, quasi objectiva & ratione motivi desumibilis certitudo, hæc erit æqualis: quamvis concedi possit, quod pluribus titulis non possit esse falsus assensus fidei Divinæ, quamvis uterque non possit esse falsus: supposito quod eidem revelationi innituntur. Ad eum planè modum, quo pluribus titulis repugnat homini esse Chymaram quam lapidi, eo quod lapis nonnisi esse participet, quod repugnat Chymæram; homo autem, & esse, & vivere, & lentire, & ratiocinari; quorum singula, sunt exclusiva Chymæram. Nihilominus nec lapis nechomo, potest esse Chymara.

DICES. Secundò cum Ripaldâ disp. II. num. 55. ut assensus ille naturalis sit intrinsecè verus, non sufficit moveri ex Auctoritate infallibili

Dei, sed etiam connecti in individuo, cum testimonio ipsius re ipsâ existente. Ergo.

RESPONDETUR. Ut assensus ille, etiam ex parte principii sit infallibilis, non sufficere ut moveatur Auctoritate infallibili, secùs ut sit certissimus non nisi ex parte objecti; ad quod sufficit certissimo motivo moveri, & illud re ipsâ, testa Deum.

DICES Tertiò cum eodem. Reliqui assensus naturales obsecuri, ut opinativi & probabiles, non sunt certissimi. Ergo neque hic.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia priores illi non respiciunt objectum certissimum, secùs actus fidei Naturalis innitens Divinæ revelationis: idque motivum suum penetrando, illucque firmissimè adhærendo.

DICES Quartò cum eodem. Assensus Naturalis non potest connecti cum objecto supernaturali: connecteretur autem cum objecto supernaturali, si esset cum testimonio Dei supernaturali intrinsecè connexus.

RESPONDETUR. Negando illum actum esse intrinsecè à parte principii connexum, cum vera nonnisi revelatione. Deinde assensus Naturalis non potest connecti cum objecto connectione supernaturali proportionis, potest tamen connecti connectione mobilis & moti, potest enim actus Naturalis moveri motivo supernaturali, & ipsa veritate prima.

DICES Quintò cum eodem. Dictus assensus non est dignus, etiam pari adhæsione firmavoluntaria intellectus, quæ assensus scientificus dignus est: quia is assensus re ipsâ non est intrinsecè cum objecto connexus, sicut est scientificus.

RESPONDETUR. Assensum scientificum majori entitativâ certitudine certum esse, præ fidei naturali: hoc ipso enim non esset assensus scientificus, si non nequeretur cum objecto: actus tamen fidei naturalis, ex suppositione factæ revelationis, habet majorem objectivam certitudinem.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT Primò Lugo. Siderat aliquid cognitio evidens evidentiâ Metaphysicâ, ad eum convincens, ut non sinat intellectum dubitare vel non assentiri; certè tunc fideles, credentes super omnia, fidei objectum, non habent animum firmum adhærendi rebus creditis, etiam contra id quod tali notitiâ cognoscunt.

RESPONDETUR. Quod fideles non habent illum animum absolutum: quia positâ suppositione impossibili, non proditur in actum absolutum: habent tamen actum firmum conditionatum; actusque ille non potest quidem prudenter, imperar tanquam absolutè faciendus à voluntate; quia absolutè faciendus non cedit sub objectum

Disputatio III.

101

prudentia supernaturalis, cadit tamen sub conditione faciendus.

ADDO. Quod ille actus non sit futurus fidei, neque enim de hoc ulla exstat revelatio, quod credendum sit etiam contra evidenteriam Metaphysicam, Deusque in sua revelatione possibilium involvit, nec attendit de facto ad ea revelanda, quorum impossibilitas vel possibilitas, ex nostris conceptibus penderet. Quod si ille actus non est actus fidei, non est necesse ut illum antecedat evidenteria motivorum credibilitatis; quae certe haberis non potest contra evidenteriam Metaphysicam; elicitur ergo ille actus non nisi ab intellectu, si fuerit necesse cum auxilio supernaturali, ponderante ipso intellectu dignitatem motivi fidei, & attollente, ultra dignitates aliorum motivorum.

OBJICITUR. Secundò A pari.

PRIMA Paritas est. Fideles non præferunt fidem iis, quæ per Visionem Beatificam intuuntur. Ergo neque præferent, evidenteribus Metaphysicè.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia in casu Antecedentis, utroque est eadem dignitas motivi, quæ non habetur in casu consequentis.

SECUNDA Paritas est. Una veritas non est major alia. Ergo neque una certitudo major alia.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia majoritas veritatis non habetur, unde attollatur, stat enim in præcisa conformitate cum obiecto, seu ejus attingentia. Habetur autem, unde defumatur majoritas certitudinis ex digniore motivo. Quanquam non pauci negant Antecedens.

TERTIA Paritas est. Unum impossibile non est magis impossibile aliò. Ergo nec una certitudo certior alia.

RESPONDETUR. Antecedens non convincit. Disparitas etiam dari potest; quia *impossibile* est quid negativum, in Negativis autem, non datur præcisa intentione, nisi ut ita dicam ratione aliùs, ratione formæ oppositæ. Jam autem certitudo, est quid positivum, unde potiore jure, majoritas capax.

OBJICITUR. Tertiò à Lugone. Quamvis iustus diligat DEum per charitatem super omnia absolute, non est tamen promptus ad habendum odium Dei, vel mentiendum, si per impossibile id Deo placaret, ille enim casus est chymæricus, & non comprehenditur sub universalitate dilectionis Dei super omnia. Sic etiam chymæricum est, proponi per fidem id, cuius oppositum est evidens Metaphysicè.

RESPONDETUR. Disparitatem esse; quia suppositio Antecedentis circa illud odium, non tantum est impossibilis, sed etiam tollens seipsum: vellet enim Deum amare super omnia, ut supponitur, & non amare super omnia, odien-

do: Si autem est tollens seipsum, non potest esse objectum prudentia supernaturalis. Jam autem in casu Consequentis, est quidem suppositio impossibilis, non tamen tollens seipsum, ad coquendam prudens dictamen, de præferendo. Metaphysicæ, motivo fidei. Quamvis autem talis actus non exigatur à fidelibus, parum refert, quia multi sunt actus laudabiles, qui non exiguntur.

OBJICITUR Quartò. Id magis est certum, de quo ne dubitare quidem quamvis per actum indeliberatum quisquam potest. Jam autem de rebus fidei, saltē indeliberatè dubitari potest.

RESPONDETUR ex S. Thoma quæst. 4. art. 8. *Dicendum*, inquit quod illa dubitatio, non est ex parte actus fidei, sed quoad nos, in quantum non plenè assequimur per intellectum, quæ sunt fidei. Quod ipsum exponitur. Duplex dubitatio intervenire potest. *Prima* quæ sit fundata in obiecto & ex meritis obiecti. *Secunda* fundata non nisi in capacitate & defectuositate obiecti. Dubitatio orta ob merita obiecti, arguit in obiecto defectum certitudinis, non arguit orta ex subiecto: quia hæc, potest etiam circa certissima, principiare dubitationem, ex non intellectis verbis gratiæ terminis. Quia vero dubitatio in fide, oritur non nisi ex parte subiecti, & non secundum merita obiecti, non enim meretur DEUS ut dubitetur de ejus dictis, fit ut hæc dubitatio, nullo modò noceat certitudini fidei: oritur enim ex excellentia obiecti, quod est Veritas prima, ad quam defectuositas nostra, in illa ipsa nolcenda, non accedit.

INSTABIS. Certitudo quæ non meretur assensum, nisi ex imperio voluntatis, non est tanta, ac certitudo, quæ est ex exigentia præcisa obiecti; & tamen assensus fidei, oritur non nisi ex imperio voluntatis: assensus Metaphysicus, ex exigentia obiecti.

RESPONDETUR. Quando præberetur assensus non nisi ex imperio voluntatis, ita exigentibus meritis motivi, non erit illa *tanta* certitudo, ac quæ habetur sine tali imperio. Ceterum si hoc imperium interveniat propter defectuositatem subiecti, non potestis pervadere ad motivum in seipso spectandum, poterit illa certitudo esse major, si cetera sint paria; hoc autem est in fide.

OBJICITUR Quintò. Assensus fidei non est certissimus: quia dantur assensus qui non sunt certissimi intra fidem, quod ipsum probatur, quia assensus qui exhibetur obiecto revelato propter primam veritatem, non est æquè certus, atq; est assensus, qui exhibetur ipsiusmet veritati primæ: quia veritas prima, habet se per modum principii: assensus autem Principiorum, certior est assensu Conclusionum; quod fundatur in illo Aristotelico principio: propter quod unum quodque tale, & ipsum magis.

(i) 3

R.E.

R. P.
THOMAS
zianowski
Tom. I. e. Z.
D. VI

RESPONDETUR. Principia assensuum naturalium, certiora esse Conclusionibus secus Principia assentium supernaturalium. *Ratio* quia in assensibus naturalibus alia est ratio assentiendi principiis, alia Conclusionibus; ratio assentiendi principiis naturalibus, est ipsorum evidenter in illis metu inclusa. Jam autem ratio assentiendi Conclusionibus, est alia, nempe, connexio quam talis, cum illo principio. Unde etiam in Logicis dicitur, quod assensus principiorum sit assensus secundae operationis; assensus autem Conclusionis, sit assensus tertiae operationis, qui assensus, etiam motivis, inter se distinguntur. E contra in assensu fidei ratio assentiendi principio eadem est quam ratio assentiendi objecto revelato: quia huic principio, quidquid Deus dixit credendum est quia dixit; assentior, propter Ly DEUS dixit. Rursus assentior Incarnationi, quae est objectum fidei & subiectum Conclusionis fidelis, propter idem principium, quia DEUS dixit. Quod si utrobius propter eandem rationem assentiendi assentior, & idem assenso, pro motivo assentiendi principio, ac pro motivo assentiendi objecto, sit ut in rationibus assentiendi non sit distinctio, adeoque differentia nulla, in ratione formalis. Quod si utrobius est eadem ratio formalis assentiendi; sit uterque assensus, sit etiam certus.

Ut autem salvetur quomodo hoc quidem verè sit principium, & hoc verè non principium, quamvis utrobius, sit eadem ratio assentiendi; hoc inde petendum: quia scilicet dervatione principii est, assentiri illi non propter aliud. Jam autem ipsi Ly DEUS dixit, assentimur propter ipsummet Ly DEUS dixit. Jam autem assensus qui exhibetur huic verbi gratiā objecto, datur Trinitas, exhibetur propter aliud, nempe propter: quia DEUS dixit. Casu verò quo assentimur, DEUM esse verbi gratiā, quamvis veritas prima, quam est motivum assensus, sit idem cum esse Dei; assentimur tamen illi esse Dei propter aliud; quia non attenditur hic ad identitatem realem objecti & motivi; sed ad hoc, an ipsi termini quam tales, sint sibi ratio assentiendi. Illud principium: Propter quod unumquodque tale, & ipsum magis, debet accipi cum moderatione; alias ipsa albedo magis disgregaret visum, quam paries albus. In hoc sensu ergo solum procedit, quod ratione formalis propter illam et ipsam & immediate, competit illud prædicatum, de quo agitur, sicut immediate propter ipsummet DEUS dixit, assentimur ipsi DEUS dixit; quod autem sit Incarnatus, non assentimur immediate propter Incarnationem, sed quia DEUS dixit.

INSTABIS Primò. Etiam inter articulos fidei intervenit præsuppositio unius ante alium, & sic creditio, quod DEUS creaverit mundum præsupponit, quod sit DEUS. Ergo falsò aflu-

mitur, non credi objecta, propter connexiōnem: Si autem creditur propter connexiōnem, non æquè omnia creditur, ut ante dicitur.

RESPONDETUR. Inter articulos fidei dāi connexiōnem quoad esse, sed non præcise quod ad moveri, motu debito fidei; nec pro ratione, quod creaverit, assumetur, quod sit, sed quod dixerit.

INSTABIS Secundò. Assensus exhibitus evidenter motivorum credibilitatis non est assensus certissimus. Ergo neque assensus exhibitus objecto fidei, erit assensus certissimus, quia hic posterior pender à priori.

RESPONDETUR. Assensum fidei pendebat assensu motivorum præsuppositivè; non autem tanquam à ratione formalis; hinc licet ipsa motivis credibilitatis non fundent assensum certissimum, modò illum fundet veritas prima, fiet adhuc assensus certissimus, ex suppositione motivi certissimi, & accedit: ei imperio voluntatis, proportionatum motivo assensum imparans. Sicut approximatio præsupposita ante ignorantem, quamvis non habeat vim ignitendi, sufficit, quod illa reperiatur, in ipso igne tanquam causa: ita etiam, licet motivis credibilitatis non mereantur assensum certissimum, sufficit quod illum mereatur veritas prima.

INSTABIS Tertiò. Ponamus Ethnicum Philosophum converti, in quo præsupponebatur in ante, demonstratio, de existentia Dei: idem fidelis factus, credit eandem existentiam, nec potest magis assentiri assensu fidei, quod DEUS existat, quam assensus fuerit per suam demonstrationem; non enim potest credere plū Dei existere, quam Dei existentiam, cum sit idem objectum. Ergo vel fides non est assensus certissimus, vel non est certior, quam sit demonstratio Metaphysica.

RESPONDETUR. Tam demonstratio, quam assensus fidei, spectari potest vel secundum objectum cui conjungitur assentiendi, vel secundum rationem assentiendi: priori illi non convenienter magis & minus, quia objectum, scilicet certius esse non potest: si autem spectetur secundum rationem assentiendi, hæc potest esse magis & minus certa, quia idem sit scilicet certius poteritque esse certior fides ratione motivi, pro illa demonstratione.

OBJICITUR Sextò. Potest voluntas imperare assensum objecti non revelati, & que firmum, ac revelati, ut patet in Hæreticis. Ergo fides, non est assensus certissimus.

RESPONDETUR. Non fore illum assensum æquè certum ex parte objecti & motivi, de quo, hinc queritur.

OBJICITUR ex Ripalda disp. II. num. 40. Ideo fides est certissima per nos, quia magis repugnat DEO fallere, quam humanæ scientie, idque

idque ob dignitatem excellentioris motivi; sed hoc non convincit; quia licet Deo repugnet magis fallere quam scientiae falli, potest esse par, scientiae ac fidei, repugnativa falsitatis: quia etiam magis repugnat Deo fallere quam fidei falli, quod ipsum probatur; quia fides potest falli, quamvis DEUS non fallat: quia potest concipi fides, quod assentitur revelationi verè non existenti, quin DEUS re ipsa fallat: quia DEUS nihil testans seu revelans, fallere non potest.

RESPONDE TUR. Negando posse concipi fidem assentiri revelationi non existenti, & tamen ex objecto, (de quo hīc quāritur) moveri veritatem primā. Aēquā autem DEUS & fides ratione objecti & motivi falli non potest: quia utrobique eadem reperitur veritas prima.

DIFFICULTAS II.

An fides moveri possit revelatione falsa?

SENSUS tituli est. An DEUS possit falso reuelare? seu aliter, quam te res habeat; de quo consule Valentiam hīc disp. 1. quāst. 1. punct. 3. Koninck disp. 10. dub. 1. Lugo disp. 4. sc̄t. 2. Pontium disp. 21. quāst. 4. Amicum disp. 2. sc̄t. 8. & alios.

Punctum Difficultatis 1.

Potestne DEUS de absoluta potentia mentiri?

UT decidatur, an possit DEUS revelare falso, quārendum erit universaliter, an possit mentiri?

DICENDUM est. Deum de absoluta potentia, non posse mentiri consequenter nec falso revelare; atque adeo nec fidem moveri à revelatione falsa. Est conclusio non tantum contra Armenios, & Priscilianistas, qui censent DEUM interdūm mentitum fuisse, sed etiam contra Holtcor, Gabrielem & quosdam alios, qui Catholici cum sint; docent nihilominus, de potentia absoluta, DEUM mentiri posse, quamvis non de ordinaria. Idem sub aliis terminis: Nempe posse esse revelationem non veram, docuit Cardinalis Petrus de Aliaco, Adamus, Almainus, omnes apud Ripaldam de Ente supernaturali disp. 51.

PROBATUS Primū. Authoritate ad H̄ebr. 6. cum dixisset Apostolus Deum sue pollicitationē addidisse juramentum, subdit: ut per duas inquit res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, firmissimum solatum haberemus; & tamen per oppositos possibile est mentiri DEUM: & sicut non dicimus, impossibile est DEUM de negare concursum ad peccandum, quamvis de potentia ordinaria, illum negare non possit, sic

nec dixisset Apostolus impossibile est DEUM mentiri, si de absoluta potentia mentiri posset. Et alio loco: *Fidelis inquit permanet, negare se ipsum non potest.* Ex quo sic urgetur. Impossibile est quemquam negare se esse, Ergo impossibile est, & DEUM mentiri: nam si mentiretur, per Apostolum, negaret se ipsum. Similia habet Dionys. c. 8. de Divinis Nominibus. Ambrosius c. 6. epist. 36. ad Chromat. *Nunquid inquit non mentitur Deus? Sed non mentitur, quia impossibile est mentiri Deum.* Similia habet Aug. lib. 2. de civit. c. 5. & lib. 2. de Symb. ad Catech. c. 1.

PROBATUS Secundū. Rationibus Auctōrum. Tum quia ut ait Amicus, DEUS peccare non potest. Ergo nec mentiri: peccaret enim si mentiretur. Tum quia ut ait Valentia, Contradictionem implicat ut is mentiri possit, qui habet summam & infinitam auctoritatem ad persuadendum alii, id esse verum, quod ipse dicit: talis enim auctoritas debet excludere omnem formidinem in credendo, non excludere autem, si mentiri DEUS posset. Tum quia ut ait Lugo mendacium est intrinsecè malum, & ex iis quā ideo sunt prohibita quia mala; quod supponit S. Thomas hīc quāst. 110. art. 3. Ergo à Deo committi non potest.

PROBATUS Tertiū. Si Deus posset mentiri etiam de potentia absoluta; & esset Deus ut supponitur, & non esset: quia non esset infinita perfectionis: major enim est perfectio, non posse etiam de absoluta potentia mentiri; sicut major est sanctitas, non posse etiam de potentia absoluta peccare. Jam autem si Deus non esset infinita perfectionis non esset Deus; nomine enim Dei, venit ens infinita perfectionis. Idem sic ultius proponitur. Implicat contradictionem veritatem esse mendacium. Ergo & veritatem primam mentiri. Ergo & Deum. Antecedens probatur, Quia & esset illa veritas ut supponitur, & non esset: quia mendacium esset; & sicut implicat hominem esse chymaram; ita implicat veritatem esse mendacium, cum utrumque definitionibus differat. Secunda illatio probatur. Tum quia pat est ratio hūjus, ac prioris illationis. Tum quia mendacium illud factum à Deo, esset actus Dei; si esset actus Dei; esset ipsemet Deus, quod est absurdum: & sicut veritas ut sic, non potest esse mendacium; ita nec veritas prima, potest esse mendacium; quod ipsum in hoc fundatur: quia de cuius ratione communī, est non posse esse tale, ejus nec ratio particularis potest esse talis. Et sic si implicat, hominem esse bovem, implicabit etiam Petrum esse bovem: prædicata enim sua afferentia ratio communis, defert ad particulare. Hinc si veritas ut sic, non potest esse mendacium, nec veritas prima poterit esse. *Negat ueritatem si dicas.* Ratio communis animalis non potest esse rationale, & tamen homo qui est parti-

culare animal potest esse rationale. Ergo etiam quamvis veritas ut sic non potest esse mendacum; non sequitur veritatem primam, non posse mentiri. Non inquam valet: quia alia est hæc propositio: De essentia est rationis communis animalis, non posse esse rationale, & alia hæc est: Non est de essentia rationis communis animalis, esse rationale. Hæc posterior est vera; prior autem falsa. Quodsi prior est falsa; poterit restringi animal per rationale; si autem esset vera, nunquam posset restringi: quia verò est de essentia veritatis, non posse esse mendacum; hæcque propositio est vera: sic ut nulla particularis veritas, possit esse mendacium. Tum quia ex eo quia sanctitas ut sic non potest esse virtus; bene infertur amorem Dei non posse esse virtutem. Ergo & in præsenti idem dici potest.

Et hæc probant, Deum etiam de absoluta potentia mentiri non posse. An autem possit falsum dicere per alium, missis aliorum rationibus per hoc resolvi, debet: quia si etiam per alium falsum dicaret, facheret actionem dissonam naturæ intellectuali, quod argumentum infra pertinet.

OBJICIUNTUR Primo. Authoritates Scripturæ Genes. 4. Timenti suam necem Caino respondet Deus: nequaquam, fieri; & tamen postea occisus est à Lamech. Multi etiam Sancti Spiritu Dei afflati, mentiri sunt.

RESPONDETUR. Non dixisse Deum, non occidendum Cainum, sed non occidendum impunè. Alii etiam negant eundem fuisse Cainum, qui est occisus à Lamech. Quando verò Genes. 22. cæteroqui Spiritu Dei afflatus Abraham, dixit: Ego & puer, postquam immolaverimus revertemur ad vos: non est mentitus Abraham; quia putabat filium suum reducendum ad vitam, viâ aliquâ DEO notâ; qui etiam præcepit, ut sua uxor diceret se fororum Abraham; ita enim, ex usu Orientis, appellabantur uxores. Jacob quando se dixit primogenitum, dixit se primogenitum non generatione, sed dignitate, quam jam emerat. Subdit Koninek regulas explicandi Scripturam in hac materia. *Primam.* Deum multa prædicere, non nisi sub conditione & comminative. *Secundam.* Sapè cum dicitur DEUS aliquid prædicere, non nisi permittit, per hellenismum loquendo. *Terteram.* Sapè Scripturam adhibere tropos; ut cum Joannes dixit, Libros non posse capi à mundo, de Christi factis; hoc etiam notat quod Sancti viri, non sint semper locuti ex instinctu speciali Dei. Auctoritates Patrum explicari debent per hoc, quòd nomine mendacii, intelligent amphibologiam, de qua infra.

OBJICITUR Secundò. Potest Deus dispensare in homicidio ut dispensavit cum Abraham in occisione filii; potest dispensare in furto ut dispensavit cum Iraelitis, cùm mandavit acci-

pere inaures apud Ægyptios. Potest in fornicatione dispensare: quia mandavit Oïsæ accipere uxorem fornicationum. Ergò etiam falso de potentia aboluta poterit dispensare in mendacio. Ergò etiam & sibi illud permettere.

RESPONDETUR. Missis aliorum rationibus, dispartitatem quoad illa priora duo, esse; quia si Deus mentiretur, non esset infinitus in perfecione ut dictum supra; cuius oppositum sequitur, si non haberet potestatem in vitam & fortunas hominum; Item si posset dispensare in mendacio, dispensaret in hoc faciendo, cum quæfentiale contradictionem haberet, ex predicato, veritatis, per essentiam. Non habet autem Deus essentiale contradictionem, ne de vita hominum & fortunis liberè disponat. Cum Oïsæ non dispensavit ut fornicaretur, hoc enim est intrinsecè malum; sed eam quæ fuit fornicata ut legitimè sibi copularet, mandavit: deditque illi Deus pro sua parte jus in illud corpus, de quo, debebat Oïsæ ex consequenti, compagiliter contrahere. Unde non dedit illi Deus jus ad accedendum ad non suam, nec dedit jus accedendi affectu merè libidinoso.

OBJICITUR Tertiò. Revelavit Deus de raturam beatitudinem Sanctorum, & tamen posset illos privare beatitudine. Ergò & potest non implere suam promissionem. Ergò & mentiri,

RESPONDETUR. Conformiter ad dicta in 1. par. Quod revelaverit Deus duraturam beatitudinem Sanctorum, non quomodounque sed dependenter à sua voluntate. Si dependent à sua voluntate, reliquit titulum, ut sine mendacio, possit absolvè oppositum facere.

INSTABIS. Potest Deus præcipere actum falsum, ut si aliquis putaret, ad defensionem proximi, esse necesse mentiri: tunc enim obligatur ad mentendum. Ergò & ipse Deus, mentiri posset.

RESPONDETUR. In illo casu, adesse obligacionem ortam ex ignorantia. In Deo autem illa locum non habet. Addit Ripalda, sicut illi non est ex objecto honestas in mendacio, sed ex sola apprehensione errantis; ita nec est in re præceptum de mentiendo. Sed tantum est Major de amando proximo. Minorem autem sibi subsumit, ipse metit errans.

Universaliter autem ea cadunt sub dispensationem, mandatum, vel exercitium Dei; quando dispensatio, imperium, & exercitium, est consonum naturæ intellectuali; licet aliqui in particulari sit indebitum, vel ejus potestatem excedens, potest à Deo dispensari, mandari, exerceri. Consonum autem est naturæ intellectuali, ut disponat de rebus & vita Supremus Princeps, sed non est consonum naturæ intellectuali, contra mentem ire: quia est opponere se, suo maximo bono, hoc est propriæ menti, & deicere se à gradu propriæ dignitatis & excellētis.

REPLICA
THOMASZIA NOWSKI
Tom. I. et Z.
D. VI

Entia, cui competit pro regula agendi, non nisi veritas: per mendacium autem, assumitur id, quod non est regula agendi.

Punctum Difficultatis 2.

Potestne Deus infundere qualitatem erroris?

Posse infundi creaturae habitum erroris docet Valquez, Arriaga, Hurtadus Lugo citat. Sect. 3. Ripalda hic disp. 4. num. 37. Pontius & alii. Negat uterque Suar. & Recent. quidem tract. 7. de anima disp. 3. num. 352. Koninck citat. dub. 2. Amicus citat. Sect. 5. & faveit Oviedo Controv. 3. num. 12.

DICENDUM est. *Accipiendo errorem pro qualitate habituali; quae est principium alcum errandi, ad illum non infundendum, non obligatur Deus ex veracitate.*

PROBATUR Primo. Quia praecisa productio principii noscendi aliquid, non est locutio; alias productio animae, vel intellectus, si foret potentia distincta; productio iterum praecisa speciei impressae, foret locutio: huc enim omnia sunt principia locutionis. Sed illius erroris productio, esset praecisa productio principii noscendi erronee: in hac enim suppositione loquimur: Ergo productio illius, non est locutio. Ergo ne illam producat Deus, non obligatur titulo veracitatis: quia veritas, extenditur non nisi ad locutiones. Reficit hoc argumentum definitionem Locutionis, quae debet esse, manifestatio conceptus directi ad alium; quae praedicata, non competit principiis notitiaturum.

PROBATUR Secundo. Quia qualitus illa, esset error ut supponitur. Rursus error quam talis, non est mendacium; cum in multis committatur sine mendacio. Quodsi ille error non est mendacium, ad illum non ponendum, non obligabitur Deus ex veritate; siquidem ex veritate obligatur, ad non ponendum contrarium veritati, quod est mendacium; error autem ille non est mendacium.

PROBATUR Tertio. Illo errore nec mentiretur Deus: quia illo errore non erraret, & quantumvis foret ille error mendacium, tamen non mentiretur tunc Deus: nullum enim ipse in se alium errandi haberet. Non etiam illo errore mentiretur creatura: quia nemo sibi ipsi mentitur. Ergo ille error nullo modo esset mendacium. Ergo nullo modo oppositus veritati. Ergo nec Deus ad illum non producendum, obligaretur ex veritate.

DICENDUM Secundo. *Quamvis ad non ponendum illum errorum non obligetur Deus ex veritate: nihilominus illum implicat ponere a Deo.*

PROBATUR Primo. Quia & posset poni a Deo, & non posset; posset quidem ut supponi-

tur: non posset autem: quia quod participat rationem communem non ponibilium per se a Deo, illud non potest poni a Deo: haberet enim impossibilitatem positionis sui, ex ratione genericā. Sed error habet rationem communem non producibilium per se a Deo; quod ipsum probatur: quia ratio dissoni naturae intellectuali, quā tali, est ratio communis non ponibilium a Deo. Si enim queratur, cū peccatum a Deo poni non possit? pro ratione reddi potest ejus objectiva malitia, nempe dissonantia ad naturam intellectualem quā talem. Sed etiam error dicit dissonantiam ad naturam intellectualem quā talem. Tum quia est dejectio naturae intellectuali, in sua intellectuālitate se exercentis, ad non intelligentem quodammodo: errans enim non intelligit illud, quod intelligere se putat. Tum quia sicut morbi & defectus, sunt naturae animalis quā tali, dissonum; quid ita & error, est deformitas naturae intellectuali quā tali. Tum quia praeципuum & principale quod intendit natura intellectuali per naturam, est attingentia veri; cui quia opponitur error, fit, ut sicut opponitur praecipuum intento a natura intellectuali; ita opponatur etiam ipsi naturae intellectuali; praecipuum, cum sicut malum, est dissonum voluntati; ita error intellectui.

RESPONDEBIS. Dissonantiam quam trahit secum peccatum, repugnare naturae intellectuali quā tali. Jam autem error, non est dissonantia trahens secum peccatum.

CONTRA. Tum quia nego solum dissonum peccaminosum, dicere dissonantiam ad naturā intellectualem; probarique id debuisset. Tum quia ut dicebam, si de ipso peccato queratur, cur ponere non possit? pro ratione redditur, ipsa dissonantia ejus ad naturam intellectualem quā talem. Hinc fit ut illa dissonantia, etiam non restringatur ad peccatum, dicit rationem non ponibilis a Deo. Tum quia etiam illud agere, Deo, foret peccaminosum, quia interveniret tunc actus voluntatis in DEO, producendi aliquid per se dissonum naturae intellectuali; & quidem tunc, cum Deus ad illud producendum, non determinatur a causa secunda.

PROBATUR Secundo. Quia de Deo perfectissimum conceptum formare debemus, tribuendo illi omnes perfectiones possibilis. Ergo debemus dicere essentiale illi esse, ut non possit producere per se errorem. Quodsi essentiale illi erit non posse producere errorem; implicabit ut illum producat: quia essentia contravenire non potest. Jam autem quod formando perfectissimum conceptum de Deo, debeamus dicere essentiale illi esse, ut non possit producere errorem, hoc inde suadetur: melius est ista perfectio indeceptivitatis, quae est principium absolute ad non decipiendum, tam se quam alios: sicut major est impeccabilitas, quam impedit ne Deus peccet, & ne alios faciat peccare. Jam autem

autem sicut perfectio est non posse decipi; sic etiam perfectio in genere indeceptivitatis, est non posse decipere. Indubie item perfectio, quæ est non posse decipi, & decipere, major est perfectione, quâ, quis, non possit decipi ipse. Nam illa prior, continebit & hoc, quod est non posse decipi; & insuper hoc, quod est non decipere alios: quæ perfectio Deo non competet, si posset per le producere qualitatem errandi, seu facientes errare.

RESPONDEBIS Primi. Quod Deus decipi non possit, proficiscitur hoc ex eo prædicato, quia est veritas prima in cognoscendo; nulla autem est perfectio, ex qua deberet pullulare in Deo, ne possit decipere vel producere errorem.

CONTRA. Indeceptivitas ipsa, est perfectio, quæ non est ratio, cur accenserit non possit in se-
rie, infinitatum Dei perfectionum.

RESPONDEBIS Secundi. Major esset perfectio, si nec per accidens concurredet ad peccatum, & tamen non sequitur quod non debeat concurrere ad peccaminosum actum. Ergo nec sequetur quod non debeat producere per se errorem.

CONTRA est. Tum quia, est signum à posteriori, non esse hoc majorem perfectionem in Deo: quia de facto novimus illum etiam ad actiones peccaminosas concurrere; non novimus autem per se illum producere errorem; ex altera parte non posse illum producere errorem, arguunt dicta. Tum quia si Deus non concurreret ad actus peccaminosos, deficeret in illo ratio causæ universalis, quæ est manifestissima perfectio: deficiente autem vi, deceptivâ creaturæ, vel faciente errare, non deficeret perfectio manifesta. Præcipue autem quia ad taxandum an aliiquid spectet ad omnipotentiam Dei; prius debet ostendi, illud non implicare, cum possibilitas absoluta antecedat respectivam, seu in causa; non ostenditur autem deceptivitatem, vel vim faciendo errorem, esse aliunde in Deo possibilem. Tum quia non desinet Deus esse causa universalis, quamvis per se non possit producere peccatum. Ergo nec desinet esse causa universalis, quamvis per se non possit producere errorem. Ad rationem enim causæ universalis sufficit vel per se, vel cum alio ponere ponibilia.

PROBatur Tertiò à Congruo. Quia si id negetur Deo, magis exaltabitur Deus: quia magis ab imperfectione ostendetur alienus, & ex altera parte, nihil obstat.

DICENDUM Tertiò. Actum erroris quo v.g. concipiatur cælum esse lapidem; & hoc esse in mente Dei, talem inquam actum erroris, implicat à DEO infundi. Est Conclusio contra de Lugo. Præterautem fundamenta immediate allata, Insuper

PROBatur Primi Conclusio. Quia tali actu, & non mentiretur Deus ut supponitur, & men-

tiretur: quia diceret aliter quam habeat in mente: in mente enim non habet cælum esse lapideum; & tamen diceret tunc cælum esse lapideum, diceret inquam; quia tali conceptus efformatione, non implicat DEUM loqui; & de facto consimili efformatione loqui putari potest in ecclasi vel revelationibus. In quibus si illa locutio est vera, estque locutio, etiam in præsenti erit locutio, licet falsa.

PROBatur Secundi. Infusione illius actus & non loqueretur Deus mentiretur enim: & loqueretur, quia ille conceptus haberet conditiones requiritas ad loquendum ab ipso Lugo disp. i. Sect. n. quia non tantum aperit audiendi rem, sed etiam obiter manifestat conceptum internum quem habet Deus de illo objecto; intercedit etiam ordinatio mentis divinae; quia intercedit in efformatione conceptus, quo Deus manifestat in ecclasi suam mentem, etiam in præsenti intercedet ordinatio.

RESPONDEBIS Primi. Eadem jure poterit dici, infusio Metaphysicæ, locutio divina, & Angelus concurrens per modum objecti cum altero Angelo ad visionem suæ substantiae. Ergo si prædictis non competit locutio, nec in præsenti competet.

CONTRA. disparitas est. Quia ad locutionem esentialiter requiritur, manifestatio conceptus ordinata ad alium: ex simplici autem infusione Metaphysicæ, vel concursu Angeli, non habetur manifestatio conceptus, recordo.

RESPONDEBIS Secundi. Illam efformationem ita se habere, sicut se haberet ille actus, quem Deus infunderet, quo cognoscitur Deus habere scientiam infiniteam, & tamen hic actus, non foret Dei locutio.

CONTRA. Quia etiam ille infusus actus foret locutio, si fieret intentione non quomodo cunque manifestandi conceptum, sed prout est in mente, & cum titulo ordinantis, quæ omnia in præsenti habentur.

RESPONDEBIS Tertiò. Quod efformatio conceptus, interdum sit locutio, interdum non.

CONTRA. Non est ratio cur in præsenti casu, dicta efformatio non sit locutio, & tamen supponitur illam fore mendacium.

PROBatur Tertiò à Convenienti. Quia quamvis non possit implicantia ostendi in infusione talis actus, tamen nisi nos premat conviciva ratio, negandum id erit; ut adstruamus fidem nostram & revelationem esse certissimam. Quod ipsum probatur. A posteriori benè colligimus, Deus non posse esse mendacem; eo quod fides, nutaret, dubitando, An Deus potentiæ absolutæ non sit usus ad mentendum. Ergo etiam benè arguimus Deus non posse infundere actum, quod cælum sit lapidem; & id in mente esse Dei, ne quis addubiter, quod hic actus infusus, Deus est trinus, & est id in mente

R. P.
THEMLOI
zia nowski
Tom. I. et Z

DO. VI

mente Dei; ne inquam dubitet, quod sit similis priori.

Fundamenta pro qualitate erroris:

Objicit Primò Lugo. Quia eo casu Deus non mentiretur, nec loqueretur per illum actum: quod autem sit causa erroris, non repugnat: quia error non est malus moraliter, sed physicè: Sicut aliae qualitates, quas Deus causat in homine. Imò errorem causat Deus vere & propriè, quandò homo per causas naturales decipitur: nam qui causat id ex quo necessariò sequitur aliquis effectus, dicitur propriè idem causare.

RESPONDETUR. Si res sit de actu de quo Conclusione tertia, Negatur illo actu non locutum Deum, nec mentiturum. Si autem sit res de præcisa productione qualitatis erroris; illa producitur, ut dictum, non repugnat Deo, titulo veridicitatis, sed aliis, de quibus supra. Quod autem dicitur errorum non esse malum moraliter; si ly moraliter supponat pro ly peccaminosum vera est propositiō: si autem per malum moraliter, intelligatur, quodcumque dissonum naturæ intellectuali quā tali, quæ dissonantia appellatur moralitas objectiva, Nego in hoc sensu, errorem, non esse malum moraliter. Quamvis autem Deus causet errorem in homine per causas necessarias, non probatur, quod per se, eundem causare possit: quia causando illum cum aliis comprincipiis, faceret ut causa universalis: per se autem illum infundendo, faceret ut causa particularis. Jam autem multa non potest Deus facere ut causa particularis, quæ facit cum aliis; ut comproducentio actionem peccaminosam, actum vitalem &c. Et qui causat id, ex quo necessariò sequitur aliquis effectus, tunc proprio dicitur esse causa illius, quandò illam causam producit ex intentione effectus, quantum est ex se, & quandò illa causa habet se per modum instrumenti: ut cum ex mandato sit occisio, & cetera similia; non tribuetur autem producenti causam effectus, si sine hac intentione, producatur causa. Et ita non est causa occasionis innocentis, qui conficit tormentum: nam agens intellectuale, ut illi tribuatur aliquid tanquam causa particulari, debet agere tanquam agens intellectuale; adeò quæ ex intentione finis. Jam autem Deus non intendit errorem, nec cause, sunt instrumenta Dei, ut erret creatura.

Objicit Secundò. Idem DEUS potest conferre appetitum sensitivum, licet ille per causas naturales exciter concupiscentias illicitas. Ergo & habitum erroris infundere poterit.

RESPONDETUR. Negando consequentiam: quia appetitum sensitivum infundit DEUS ad exigentiam naturæ animalis; consequenter non est adhuc illius causa particularis. Jam

autem habitum erroris DEUS per se causans, ad nullius creaturæ exigentiam illum produceret; consequenter esset illius causa particularis, & quidem tanquam alicujus dissoni naturæ intellectuali. Rursus in casu Antecedentis non committitur quidquam per se dedecens naturalam intellectualem eique dissonum: quia primò & per se ordinatur appetitus sensitivus ad bonum sensibile delecatib; quod non est malum per se, nec dicit vel malum animalis vel malum naturæ intellectualis, ad quam quā talem, rullo modo spectat. Jam autem infundendo errorem; infunderet aliquid per se malum, quia per se dissonum naturæ intellectuali, quæ sola, posito errore, malè habet.

INSTARI potest Primò. Errorem esse decentem objectivè & materialiter, non autem indecentiā morali; potest autem Deus velle indecentiam materialiter, quandò hic & nunc, non habet malitiam moralem, ut constat in eo, qui ob ignorantiam comedit die jejunii.

RESPONDETUR. Ut aliquid DEUS tanquam causa specialis producere non possit, sufficit quod sit objectivè malum. Sic Deus non potest producere prædeterminationem necessitantem ad peccatum, quamvis tunc prædeterminatus non peccaret, errorque ille non foret moraliter malus, hoc est peccaminosus creaturæ; esset tamen moraliter malus, hoc est participans de moralitate objectiva mali, quam dicitur esse dissonantiam. Quanquam ex dictis, Deo producenti errorem, esset ille error malus moraliter, faceretque DEUM peccare.

INSTARI potest secundò. Si DEUS non posset esse causa particularis erroris, nec poterit esse monstri, vel cæci; cum non minus sit contra intentionem naturæ, uno oculo carere, quam si monoculi non nisi nascerentur.

RESPONDETUR. Concedere aliquos non posse esse DEUM causam particularem monstri. Per nos disparitas sit. Cum monstrum vel esse monoculum, non habeat specialem dissonantiam ad naturam intellectualem quā talem, fundatque rationabile Dei dominium de membris creaturarum & habitudine, extendere se potest ad hæc omnipotentia Dei. Jam autem error, habet specialem dissonantiam ad naturam intellectualem, quā talem, ad quam quā talem non spectat vel clavidum vel monoculum: & insuper non fundat majus rationabile Dei dominium super creaturam, sicut non fundat, si determinet ad peccatum.

INSTARI potest tertio. Quod non inveniatur quoad hæc differentiæ, quando DEUS ut causa particularis quidquam facit, ac quando per causas necessarias, (quas ipse cum illa determinata virtute facit) idem producit: Nam sicut non magis DEUS debet verum dicere, quædico per seipsum immediatè loquitur, quā si per alios loquatur, quos ad loquendum deputavit: ita non

non minus tribueretur Deo effectus, qui sequitur necessariò ex causis secundis à Deo factis, quam qui à Deo solo immediatè fierent.

R E S P O N D E T U R. Quæcunque est differentia cur DEUS seipso actum peccaminosum producere non possit, quamvis illum cum creatura producat concurrendo: eadem differentia est, cur errorem per se producere non possit, possit comproducere. Ad eum modum, quod pes rectus, non potest per se producere clauditionem, potest cum pede curvo. In quibus omnibus hæc est differentia, quia scilicet, si aliquis faciat non nisi ex determinatione causæ defectibilis, non tribueretur indefectibili effectus; præcipue si se habeat per modum causæ universalis: secus si id faciat causa indefectibilis, sine determinatione à causa defectuosa. Producet autem DEUS, illam qualitatem, sine ulla determinatione à creatura. Ruris non satis explicat hæc objectio, quomodo DEUS cum determinata virtute, producat causas, per se ipsum non nisi ad causandum errorem determinatas: Nam sianc determinationem, nec intellectus habet; nec evidenter sensum; quæ licet fallat interdum; non est causa per se producita à Deo, sed ad exigentiam causarum secundarum, & insuper non est determinata ad errorum; cum saltem in prima apprehensione, possit defervire ad veritatem. Prima enim apprehensio, ut dictum alijs non potest esse falsa. Prima Paritas allata non tenet, quia illa falsitas quam DEUS mediante alio narraret, tribueretur Deo, tanquam cause principalis. Casu autem quo non nisi mediis causis secundis producat errorem, non tribueretur Deo error, tanquam causa principali, sed tanquam causa universalis.

O B J E C T U M Tertiò Pontius, quod etiam attingit Lugo. Ille error, si non posset produci, quia haberet aliquam imperfectionem physicam aut moralem. Neutrum horum suadet. Non haberet imperfectionem physicam impudentem Deum à sua productione: quia DEUS multa physicè imperfecta potest producere; nec etiam moralem, quia in tali errore, non est imperfectionis moralis peccaminosa.

R E S P O N S U M. In errore esse imperfectionem physicam non quæ qualem; sed cum titulo dissonantia, ad naturam intellectualem quæ talem; ita autem imperfectum, nego à DEO posse per se produci: est etiam illuc imperfectionis moralis, jam explicata.

O B J E C T U M Quartò Ripalda num. 38. Deus est causa principalis illius actus, in quem confert per se auxilium supernaturale: quia auxilium supernaturale, est specialis concursus Dei, & eo constitutus Deus causa specialis actus moralis boni; at in actum erroneum confert per se auxilium supernaturale Deus, ut ostenditur in exemplo prudentiæ insulæ, studiositatis supernaturali, pia affectionis, imperantis assensum revela-

tioni apparenti, necnon præmissæ supernaturali concurrentis ad Conclusionem falsam.

R E S P O N D E T U R. Confundi in hoc arguendo duas formalitates; formalitatem causæ principalis, & formalitatem causæ specialis, cum inclinatione ex propria determinatione agens. Sed quidquid sit de hoc: Negatur Minor. Negatur item prudentiam insulam, virtutem Studiositatis, dictamque voluntatem committere errorem aut aliquid dissonum nature intellectuali quæ tali, neque enim est illi dissonum operari prudenter, de quo supra, ubi de paratu revelato. Ad illam instantiam de Præmissa suppono ex Philosophicis, quod illa physicè non non producat Conclusionem; & quamvis physicè illam produceret, non esset Deus causa specialis erroris: quia illum concursum exhibet, ad exigentiam causarum secundarum, & non cum inclinatione.

I N S T A T Primò. Cognitio referens objectum contingens, est falsa ab existentia vel carentia objecti. Deus autem est causa per se existens cognitionis, & simile existentia, aut carentia objecti. Ergo est causa per se cognitionis falsa.

R E S P O N D E T U R. Quandò Deus auferit objectum, cuius ablitione, redditur cognitio falsa: non facit id intentione ut contingat error; sed ex aliis principiis à dominio suo in res creatas peccatis, licet per accidens respectu Dei, ad illam subtractionem concursus, pro conservanda existentia objecti, sequatur error.

I N S T A T Secundò. Cognitio ita est falsa, ut secundum te potuerit esse vera, terminans eandem causalitatem Dei: Sed quandò est vera ab existentia objecti, Deus est causa per se cognitionis. Ergo etiam quando est falsa: siquidem utroque eventu, terminat eandem causalitatem DEI.

R E S P O N D E T U R. Utroque eventu interveniente eandem causalitatem Dei, sed non eodem modo & intentione applicata: verum enim intendit Deus, non intendit quancum ex illo, falsum.

I N S T A T Tertiò. Judicium intuitivum, potest divinitus existere, non existente objecto; sicut potest existere apprehensio tenuis; sed concursus miraculosus quem Deus præstat in tale judicium falsum, constituit Deum causam specialem ipsius. Ergo Deus potest esse causa specialis judicij falsi; imò illud judicium potest conferre, per se, in affectus salutares moraliter bonos; & interdum efficacia auxiliorum, complectitur similes errores. Unde dicit Valquez, interdum errorem intellectus, esse gratiam per Christum.

R E S P O N D E T U R. Casu quo Deus exhibet concursum adjudicium intuitivum absente objecto, exhiberet illud vel ad exigentiam causarum secundarum; ut si appareat, & non sit ob-

jectum;

R. P.
THEODO
ZIANOWSKI
Tom. I. et Z
T. VI.

etum: vel exhiberet illum, non ex intentione erroris; sed ex dominio suarum actionum, liberoque suo concursu: licet ad hoc consequatur per accidens error: qui non erit quidem per accidens ipsi cognitioni, vel causa erroris, erit per accidens illi dispositioni divinae, de suis concursum. Error etiam causatus ad exigentiam causarum secundarum, potest esse ex gratia per Christum, non tamen error per se intentus a DEO.

OBJICIT Quinto Rozmer. Licet DEUS sit essentialiter omniscientia; tamen potest esse causa per se ignorantiae: quid enim impedit quominus auferat homini omnes species & habitus scientificos, quibus ablatis homo reddeatur ignorans. Licet item sit summa laetitia, potest esse causa tristitiae; & licet sit essentialiter vita, potest esse causa per se mortis. Ergo etiam licet sit essentialiter veritas, potest esse causa per se erroris.

RESPONDETUR. Quod attinet ad ignorantiam; posse aliquem dicere, quod ignorantiae possit esse DEUS causa per se: quia illa quā talis, non est quid dissonum naturae intellectuali, quā tali; multa enim titulo hoc quia homines sumus, ignorare tenemur; & tamen hujus quod homines sumus, est Deus per se causa. Conformater tamen ad supra dicta dici potest, auferente Deo illas species, non fore Deum causam per se ignorantiae, aufert enim ex alio titulo honesto, dominium suum concernente, licet postea subsequatur ignorantia. Tristitia etiam & Mors, possunt per se causari a Deo, quia non sunt quid dissonum, naturae intellectuali quā tali.

INSTAT idem. Deus potest specialiter concurre ad deceptionem, quā unus homo alterum decipiat. Ergo etiam poterit concurre specialiter etiam ad errorem.

RESPONDETUR. Disparitatem esse quia in casu antecedentis, ageret Deus ad exigentiam causae secundae, volentis decipere; non ageret autem ita, in casu consequentis. Immeritò etiam supponitur, quod deceptio illa quā aliquis decipitur, quod hodie sit festum, & audiat sacram, quod inquam illa deceptio, sit metitoria: non enim illa deceptio, sed affectus audiendi sacram, est meritorius. Ex quibus

COLLIGITUR. Deum non posse esse etiam causam specialem infusionis habitus vitiosi, quem debeat vincere creatura.

Punctum Difficultatis 3.

Potestne Deus amphibologicè loqui?

Atē de hoc tractat Koninck pluresque ētat, disp. 10. dub. 3. & Lugo disp. 6. Sect. 5. Prajaciendum erit, an amphibologia sit licita? si enī sit illicita, impossibilis erit Deo, si licita; advertendum, an Deum dedebeat: hucus fiat.

SUPPONO Primo. Duplicem esse amphibologiam. Primam quæ committitur ratione verborum integrè prolatorum. Secundam quæ committitur ratione verborum, non integrè prolatorum. Prior dupliceiter committi potest, vel usurpando verba ambigua, ut Ajo te Aēacida Romanos vincere posse: vel usurpan- do voces in sensu ratiōri, ut cum dico: Prælens Pontifex est Petrus, intellige officio, non no- mine.

SUPPONO Secundo. Quod sit objectum seu finis amphibologiae? Si enim sit finis ejusdem, aliter dicere, quam sit in mente: verè finis illius erit idem qui mendacii, quia etiam mendacii finis est, aliter dicere, quam sit in mente: quod si eundem finem habent mendacium & amphibologia, utrumque erit ratione finis vel ex objecto illicitum; quis ergo erit alius amphibologiæ finis? Ratio dubitandi est, voluntas efficaciter duo oppositissima & contradictoria, simul, velle non potest, non potest autem ostendi, quomodo in amphibologia duo opposita nolit voluntas; quia velle manifestare mentem, & velle non manifestare mentem, sunt duo oppositissima; utrumque autem hoc vult voluntas amphibologisandi. Vult enim efficaciter loquendo non mentiri; adeoq; loquendo manifestare mentem. Si enim mentiri, est loquendo non manifestare mentem: non mentiri erit loquendo manifestare mentem. Ex altera parte etiam vult non manifestare mentem, idq; efficaciter; quia ad hunc impletum finem, querit verba occultantia mentem. Ut hæc ratio solvatur, expliceturque amphibologia finis & objectum.

SUPPONO Tertiò. Quod hī duo actus distincti sint. Velle loquendo non manifestare mentem meam: & Nolo loquendo manifestare mentem meam. Prior est conditionatus, & applicabilis in circumstantiis, etiam inefficaci voluntati: alius autem, ex modo etiam significandi, est efficax, absolutus, & determinatam voluntarem indicat. Posteriori actus involvit semper mendacium: prior autem actus, non involvit mendacium, conjungiturque amphibologiae. Ratio, quia ex una parte non vult absolutè occultare mentem suam: si enim id vellit, uteretur potius mendaciis, quam amphibologiæ. Ex altera parte optaret, non manifestare illam, hinc sit ut claris verbis non utatur. Porro sub illo actu conditionate ex professo: Velle non manifestare clare mentem meam, potest subintelligi & deber, hic alius actus, Nolo simpliciter occultare mentem meā. Quod pos- sit cum illo actu stare hic alius. Ratio. Quia cum actu conditionato, potest stare oppositus actus absolutus, ut si dicas velle comedere carnes feria sexta, si non prohiberet Ecclesia; nolo tamen comedere quia prohibet. Ergo etiam sub illo actu conditionato velle non manifestare clare mentem meam potest stare hic alius:

(k) Nolo,

Nolo, simpliciter occultare mentem meam. Quod autem debeat sub illo conditionato & optativo actu, involvi ille absolutus; nolo occultare absolute mentem meam; Ratio est, quia nisi hic actus habeatur, omnino sub amphibologia latebit mendacium; & à posteriori colligitur: quia prædicti actus absoluti, habetur effectus, nempe quæstio verborum amphibologicorum, & rejeccio verborum mendacii. Propter hunc actum, illi conditionato annexum, salvatur, quomodo in amphibologia non committatur mendacium: est enim illic exclusio, (ut reflexio ostendit) mendacii: salvatur item, quomodo illic non velit contradictria voluntas: quia contradictria vera, debent esse ejusdem, de eodem, propter idem, & eodem modo; non eodem autem modo voluntas vult manifestare mentem: hoc enim vult nonnisi actu optativo: hoc autem, quod est non occultare absolute mentem, vult actu absoluto. Unde ulterius objectum amphibologia non debet exprimi positive, volo manifestare mentem meam: non enim amphibologians quæreret terminos amphibologicos; sed debet exprimi negative, Nolo simpliciter occultare mentem meam. *Ex his jam suppositis.*

Explicitur Finis & Objectum amphibologiae. Nempe quod vellet eā utens non manifestare mentem suam; quantumvis nolit illam simpliciter occultare. Quæ explicatio vel ipsa praxi amphibologias usurpantium probatur; qui nec volunt simpliciter mentiri, & simul nolunt simpliciter occurrare mentem suam, eique contravenire.

SUPPONO Quartò. Amphibologiam quæ verbis integrè prolatis committitur, esse cum ratione licitam. Ratio quia in illa non committitur mendacium; & non intelligens illa verba, suæ ignaviae & insolertia id imputare debet; nec est dissonum naturæ intellectuali altiori modo operari, quām possint attingere ordinatio capacitates. Dixi cum ratione; quia provisa est à natura locutio, ut manifestet mentem, accommodetque se audiēti; si cætera sint paria. Unde nec concordanri quisquam debet græcè, si auditor, non intelligat græcè.

SUPPONO Quintò. An amphibologia sit licita, quæ sit ratione verborum non integrè prolatorum, quam appellat Oviedo Contr. 3. num. 40. intereticentiam; dubitant Authores. Ponunt illam licitam Valentia, Lessius, Toletus Sanchez, illicitam Lugo, Soto, Cajetanus, Azor Ripalda dis. 4. num. 68.

SUPPONO Sextò. Intereticentiam interdūm esse tamē, ut non componat cum verbis externis orationem integrā. Ratio, quia aliās nunquam diceretur mendacium. Nam si quis dicaret non est ita, non mentiretur, subintelligendo, ut tibi dicam. Interdūm etiam componit candem orationem cum verbis externis; datur

enīra figura quæ appellatur Aposiopesis quæ reticentia est, quā sententia inchoatæ curfus, ita revocatur, ut inde pars ejus aliqua non dicitur intelligatur; hocque etiam habet illa oratio Virgilii. Sed motos præstat componere fluctus, in quibus aliqua sunt quæ exprimuntur, & men non committitur mendacium; estque illa conjunctio verborum externorum cum internis. Quod etiam fit dum prudens Auditor colligit ex verbis prolatis, alia internè racent. Imò hoc viderur fecisse aliquoties Christus, ut cum dicebat, quod de hora iudicii nequidem filius hominis sciret, supple, scientiā communicabili. Seipsum item non ascensurum ad diem hunc festum, & tamen ascendit; intrò retinendo, non ascendam manifestè; sed in occulto.

SUPPONO Septimò. Ut colligatur, quando potest oratio interna, componere eandem cum externa; advertendum erit easdem voces materialiter acceptas, ratione variarum circumstantiarum alium sensum, licet non obviè facere; ita ut ipsa circumstantia sint æquivalentia signum locutionis internæ; ut cum circumstantia ostendunt verbum *Ego sum pro te;* & verbum ab tolvo, vel pro solutione corporis, vel pro solutione peccatorum, vel offendere intelligi. Hinc consequenter tunc oratio interna cum externa potest componere unam orationem, & mendacio eximere verba dicentis, quando circumstantia æquivalent signo & locutione, quamvis illæ circumstantia, non sint voces obviæ & passim penetratae: quam sententiam video etiam docuisse Ov. edo, Contr. 3. num. 44.

ADDO. Quod commodiū dicatur circumstantiis quasi vocibus æquivalentibus mentem dicentis internam explicari; atque per hoc vitare mendacium: quām si dicas, ex eo vitari mendacium quia prudens colligit alium sensum, sub verbis latere. Ratio. Quia prudentia audiēti, nullo modo ingreditur locutionem, quomodo ergo illam eximet à mendacio? Cumque mendacium teneat se à parte loquentis; etiam id quod facit ne sit mendacium, debet aliquid esse, tenens se à parte loquentis. *Hæ suppositis,*

DICENDUM est. Posse Deum loqui amphibologicè etiam per intereticentiam, modo explicato. Probatur. Quia DEUS mentem suam omni illo modo exprimere potest, qui illicitus non est, aut indecens naturam intellectualem, quæ talem: est enim infinitus in locutiva, adeoque omnes in ea perfectiones continens. Sed amphibologia & intereticentia explicata, non est illicita. Ergo eam DEUS usurpare poterit.

Objicit Primò Koninck. Illa intereticentia non habet ullum sensum vel significationem veram. Ergo est mendacium illicitum. Antecedens probatur. Quia ut duæ locutiones unam integrā componant, debet esse inter eas aliqua connexio, vel tanquam inter signum & signi.

RE P.
THEMLO
ZIA NOWSKI
Tom. I. et Z
D. VI

& significatum, vel tanquam inter duas orationis partes, quæ trahim inter se junguntur; in praesenti autem nihil horum est, nec est unio inter illam locutionem externam & intereticentiam.

RESPONDETUR. Circumstantias externas, esse signum æquivalenter, licet non formaliter internæ locutionis, & per hoc signum æquivalens, timiri & explicati locutionem internam seu intereticentiam.

Objicitur Secundò ex Lugd. Veracitas obligat quidem ad conformanda verba menti, sed non ad conformandam mentem cum mente; debemus ergo comparare verba ipsa cum mente, & videre ex una parte voces externas, cum sua significatio; ex alia mentem loquentis, & considerare, an verba exprimant id, quod est in mente; quomodo autem exprimunt si ponitur intereticentia?

RESPONDETUR. Illa verba si sumantur in circumstantiis, in quibus plura significant, quam dicunt, exprimere mentem loquentis.

Objicitur Tertiò. Tota obligatio veracitatis, est, ad conservandam vitam humanam & commercium politicum; quod æquæ nutaret, si licita esset intereticentia.

RESPONDETUR. Ita ad convictum politicum attendendum est, & eum salvandum, ut servetur jus secreti, quod facile extorqueri possit, si illicita foret intereticentia; nemoque tenetur abstinere ut plus significet quam dicatur, quantumvis ex ignavia, aliquis non penetreret; ita etiam in præsenti, ingerentibus ipsis circumstantiis ad notitiam, quod ingererent verba, si poneserentur.

Objicitur Quartò Ripalda. Ejusmodi locutiones quæ sunt cum intereticentia sunt mendacium: locutio enim constituitur significacione externa verborum.

RESPONDETUR. Locutionem formalem humanam, constituit locutione externâ, sed non locutionem æquivalenter, quæ pendere potest à circumstantiis, ut cum plus significamus quam dicimus.

Objicitur Quintò. Possemus dubitare de fide, annon DEUS aliquid reticuerit in rebus revelatis.

RESPONDETUR. Quod non. Ratio quia penes Ecclesiam est infallibilis assistentia Spiritus Sancti, explicativa circumstantiarum revelationis, si forte quæ essent æquivalens locutio; præcipue autem: quia in explicandis altioribus theoriis præceptionibusque morum, dissonum esset naturæ intellectuali, intereticentias frequentare; ex quo titulo obligatus est DEUS, ille abstinere in rebus fidei.

INSTABIS. Licet DEO amphibologia. Ergo & mendacium.

RESPONDETUR. Negando consequentiam. Quia in amphibologia nulla est dissonantia

ad naturam intellectualem secus in mendacio.

DIFFICULTAS III.

An cognitionis supernaturalis omnis, sit non nisi essentialiter vera?

RIPALDA de ente supernaturali ponit disp. 58. An Cognitio supernaturalis possit esse falsa ex natura rei? & 59. An saltum potestate DEI absolutum? Priore thesim negat; de posteriori judicium suspendit, ad quas etiam disputaciones, remittit se hinc disp. 10. Sect. 1.

DICENDUM est. Possibilem esse cognitionem supernaturalem, & tamen non nisi probabilem.

PROBATUR PRIMÒ. Quia nulla implicatio.

PROBATUR SECUNDÒ. Possibilis est actus prudentiae supernaturalis. Ergo & judicium supernaturalis probabile; nam etiam judicium prudentiale, movetur rationibus probabilibus.

PROBATUR TERTIÒ. Opinari probabiliter, non est ratio dissona naturæ intellectuali creatæ, quamvis non sit perfectio naturæ ut sic intellectualis. Ergo non est ratio, cur illi elevatum supernaturalis accederet non possit. *Aptatur in contra argumenta Ripalda.*

Objicitur PRIMÒ. Supernaturalitas sicut naturam cognitionis evicit supra naturam cognitionis naturalis, ita ejus proprietates celsiores arguit: prima autem eaque potissima perfectio cognitionis, est veritas, & ad præsens certitudine.

RESPONDETUR. Quod supernaturalitas evicit cognitionem naturalem, ratione ordinis non in gradu entis & perfectionis; hinc accidens supernaturalis, est perfectius substantia naturali, ratione ordinis, non ratione gradus entis. Consequenter & probabilitas, erit perfectior ordine, præ certitudine naturali, licet non perfectione & gradu nolcendi.

Objicitur SECUNDÒ. Ex conceptu virtutis intellectuialis, quæ ex Aristotele verum attinet. Unde etiam opinionem negat esse virtutem; omnis autem cognitio supernaturalis, est actus virtutis supernaturalis.

RESPONDETUR. Negando hoc sensu omnem cognitionem supernaturalem esse actum virtutis. Cur enim implicet opinio supernaturalis?

Objicitur TERTIÒ. Nihil est quod detur cognitionem supernaturalem à ratione certissimæ, si eam non deturbat in fide, ratio obscuri.

RESPONDETUR. Debilitatem motivorum, & concussum ab utraque parte pugnantium rationum, restringere cognitionem supernaturalem, ad formalitatem opinionis.

(k) 2 Obj.

OBJICITUR Quattuor. Voluntas perficitur quidem affectu tendente etiam in bonum appa-rens, secus intellectus: quia veritas cognitio-nis non sumitur ab apparentia obiecti; sed à reali ejus existentia.

RESPONDETUR. Intellectum perfici primò à vero, prout est; sed minus principaliter, perfici etiam à vero prout apparet, ut videre est in pru-dentia & ipsiis opinionibus, quæ indubie, melio-res sunt errore.

OBJICITUR Quintu. Quiros in 1. par. disp. 4. num. 1. Actus supernaturalis, est specialissime intentus à Spíitu Sancto, est formalis vel virtu-alis Dei locutio, est titulus suæ perfectionis supra vires naturæ; & tamen perfectio maximè ne-cessaria cognitionis, etiam naturalis, est veritas. Omnis item actus supernaturalis, est debitus soli Deo: egregia vero Deitatis est laus, si sibi ap-propriet errorum, & si fides quæ inter actus su-pernaturales obscurior est, non potest esse fal-sa. Ergo nec ulla cognitione.

RESPONDETUR. Sicut datur cognitione certa & certior, ita dabitur minus specialiter & specialissime intenta à Deo: & ita habitus deter-minatus non nisi ad verum, erit specialissime in-tentus: opinio autem minus principaliter; ita, ut ei ratio specialissimæ conveniat in ratione or-ordinis, non autem in aliis formalitatibus. Ne-gatur item, omnem actum supernaturalis co-gnitionis, esse vel formalem vel virtualem Dei locutionem, eritque adhuc actus opinionis egre-gia laus Dei in ratione ordinis, licet non æqua-ndo, alias perfectiones naturales; ut dictum supra in simili. Cumque de presenti habitu con-stet ex revelatione & doctrina Patrum, illum esse certissimum, quæ revelatio non se extendit ad exclusionem opinionum supernaturalium, sit, ut adhuc illæ sint possibles.

INSTAT. Omnis cognitione probabilis ex obje-cto est falsa vel vera. Ergo sicut Deus non pot-est esse causa erroris; ita nec probabilis notitia supernaturalis.

RESPONDETUR. Ex argumento sequi, saltem esse possibilem ne titiam probabilem supernatu-ralem, quando ex obiecto est vera. Deinde, potest dari notitia prudentialis supernaturalis, etiam si attento obiecto ut est in se, res aliter se habeat. Ergo etiam in praesenti idem dici poterit.

DICENDUM est Secundo. Possibilem esse cogni-tionem supernaturalem, quæ comparatè ad unum v. q. instans sit vera, comparatè ad aliud falsa.

PROBATUR Primò. Quia in hoc nulla impli-cantia.

PROBATUR Secundo. Ponamus ante instans Nativitatis Christi, elicere aliquem fidelem, hunc actum. Christus nasceret; posset velle illum continuare, aut posset etiam DEUS illum de-terminare, auxilioque suo elevare, ad continu-

andum hunc actum, etiam pro instanti quo ben-Christus natus est: qui actus comparatè ad illud instans quo nondum natus est, verus erit. Ergo

PROBATUR Tertiò. Quia si tales cognitiones supernaturales non darentur, etiam hæc cogni-tio; erit extreum judicium, non esset super-naturalis: quia etiam illa cognitione est falsa, com-paratè ad instans, quod nondum erit judicium extreum.

DICENDUM est Tertiò. Impossibilem esse cogni-tionem supernaturalem, & tamen erroram sim-pliciter.

PROBATUR Primò. Quia impossibile est De-um producere hoc, quod est dissonum naturae intellectionali quæ tali; id autem competit errori.

PROBATUR Secundo. Quia & componeretur cum gradu supernaturalis ille error; & non componeretur: componeretur quidem ut supponitur; non componeretur autem: quia de-fectibile ex conceptu suo, non sunt componibilia; summe enim oppositorum, non datur com-positio; nec appetit, quomodo error & super-na-turale possint comparari inter se, sicut perfectibile & perfectivum; error enim, non posset esse per-fectivus. Non etiam supernaturalitas esse perfectiva erroris; cum ipse error supernatu-ralis, non aliquam elevationem, sed depressionem potius adferret.

PROBATUR Tertiò. Si comparentur inter-er-ror naturalis & supernaturalis; vel est major defectus error supernaturalis, vel non; non pos-set dici quod sit major defectus: quia super-na-turale adfert perfectionem, quæ debet superar- quamcumque perfectionem naturalis in eodem genere ut ostendit induc[t]io; non etiam posset esse major defectus: quia excellentior defectus, in ratione defectus, semper est qui turpius; & sic turpius est aurigari Neronem, quam simplicem colonum, turpius est si scienzia actus erret, quam opinio. Cujus ulterior Ra-tio est quia præter defectum, qui se solo adfer turpitudinem, datur etiam turpitudo, ut ita dicam, vieti prædicati excellentis, quod debet impediare illum esse etum, nec confundi illa con-junctione.

RESPONDEBIS Primò. Quod ille error in quantum supernaturalis est, sit minus defectu-los, magis autem defectuosus in ratione erro-ris.

CONTRA. Quia ex hoc sequeretur audi-gari Neronem esse magis nobile, quam colo-num, in quantum Nero est quid nobilis. Rut-sus cum ille error non quomodounque sit ma-jor; sed prout junctus supernaturali; sic sumpus trahit secum supernaturale. Ergo si quæ junctus est major, quæ supernaturalitatem impor-tans, est major.

RESPONDEBIS Secundo. Errorum, esse quid, supernaturali extrinsecum, adeoque salva-entia-

RE P.
THEMLO
ZIANOWSKI
Tom. I. et 2.
D. VI

entitate supernaturalis, potentem contin-
gere.

CONTRA est. Quia etiam odio Dei, est
extrinseca amabilitas Divina; & tamen hoc non
obstante, odium Dei non potest esse supernatu-
rale. Ergo præcisè ex eo, quod aliquid sit ratio-
ne extrinseci, non sequitur conjungibile jam il-
lud esse cum ente supernaturali. Deinde licet
quid sit extrinsecum error cognitioni: quia de-
sumitur ab objecto aliter se habente: non ta-
men hoc sensu est extrinsecum, hoc est realiter
superadditum, ipsi entitati.

OBJICITUR Primò. Falsitas conveniens
divinitus cognitioni, componitur cum conce-
ptu primario & secundario cognitionis super-
naturalis. Ergo non implicat cognitionis super-
naturalis divinitus falsa.

RESPONDETUR. Negando antecedens, ob-
rationes allatas, & licet quidem ille actus erroris
supernaturalis, foret distinctus ab errore natu-
rali, sed hoc ipsum subjectum negatur, posse da-
ri errorem supernaturalem.

OBJICITUR Secundò. Potest affectus super-
naturalis esse vitiosus. Ergo & falsus.

RESPONDETUR. Antecedens esse verum,
quando est extrinseca malitia illius actus vitiosi.
Jam autem ratio distloni, non est quid extrinse-
cum ipsimet errori. Supponitur autem quod
Deus dissonum naturæ intellectuali quæ tali,
qualis est error, operari non possit.

INSTAT Rípalda. In casu antecedentis non
solum mediæ, potest ille actus esse malus, in
quantum scilicet ab actu malo referetur in fi-
nem malum, verum etiam immediatè: quia
ipse immediatè à Deo pro suo libitu prohibitus,
fieri potest, contra prohibitionem divi-
nam.

RESPONDETUR. Prohibitionem illam reddi-
tur illum actum, nonnisi extrinsecè malum:
quia hoc est intrinsecè malum, quod ipsum in
entitate manens, non potest fieri bene: hoc au-
tem non competet illi actu. Ea quæ subdit
de duratione visionis beatæ alibi soluta, hoc
tantum addo. Negando à scientia simplicis in-
telligentiæ præsentari in visione repugnantiam
ad destrui; cum possit esse visio Dei tempora-
nea: vel ad maximum præsentat, non posse
illam à DEO destrui sub conditione, si DEUS
nolit; ad eum modum, quo in Angelis præ-
sentatur incorruptibilitas, si Deus nolit uti suâ
potentia ad id.

OBJICITUR Tertiò. Potest existere co-
gnitio supernaturalis potestate absolutâ Dei,
non existente objecto, quoad præsentat.
Ergo & cognitio supernaturalis poterit esse er-
ronea.

RESPONDETUR. Duplicem errorum distin-
guidebere; quandam simpliciter, & pro omni
eventu, ut si quis dicat Deus non est trinus.
Secundò error, quirespectu hujus quidem in-

stantis error est, respectu aliis veritas: Prioris
illius erroris non potest esse causa Deus per se;
nec potest existere supernaturalis cognitio, ita
errans: potest posterioris ordinis: expresseque
docet Quirós, occasionaliter posse se Deum
habere ad errorem, sed non determinando præ-
cisè ad eundem; & ita etiam Deus, non dando
gratias efficaces, utitur jure suo; licet illis
non datis, sequatur per accidens pecca-
tum.

OBJICIT Quartò idem. Cognitio super-
naturalis non alligatur objecto extrinseco im-
mediatè, ac per se; sed mediâ voluntate Divi-
nâ. Deus autem potest negare exigentia re-
rum supernaturalium, quod negat exigentia na-
turalium. Ergo potest negare cognitioni su-
pernaturali, existentiam objecti.

RESPONSUM, quod Deus possit negare co-
gnitioni supernaturali existentiam objecti, silla
versetur circa aliquid contingens, conseqüen-
ter erit adhuc vera respectu diversi instantis;
nec erit tunc error: quia profiliere in actu secundum, quem h̄ic & nunc circlimstantiæ de-
poscunt, non est errare. Negatur tamen posse
Deum denegare concursum existentia objecti
necessarii, & quæ talis, attracti à notitia super-
naturali, idque ob rationes allatas. Ex quo etiam
regulari debet, qualinam apparenti revelatio-
ni, possit fieri assensus supernaturalis.

OBJICIT Quintò idem. Potest esse visio
sensitiva intrinsecè supernaturalis, qua tamen
retineatur in absentia objecti. Ruris de facto
in apparitionibus miraculosis, ita sit, ut faciat
Deus fieri visiones referentes objectum, quod
re verâ non est. Ergo etiam poterit facere
idem, cum sensationibus intrinsecè supernatu-
ralibus. Ergo & notitia supernaturalis, poterit
esse erronea.

RESPONDETUR. In sensatione nullum propriè
repetiri errorem, de quo h̄ic agitur. Deinde
non est tunc Deus causa per se erroris, sed
nonnisi occasionaliter; apparitiones etiam illæ
non sunt dissonæ naturæ intellectuali, qua
tali.

QUÆSTIO II.

De Obscuritate Fidei.

PRÆMITTO Primò. Fidem esse obscuram.
Ratio, quia id docet Scriptura & Patres,
unde vocatur argumentum non apparentium,
lucerna in caliginoso, enuntiatumque est Pa-
trum: Fidelis sum; nescio quod credo.

PRÆMITTO Secundò. Obscuritatem fidei, ex
aliis dictis, nullo modo posse habere rationem motivi,
& quamvis obscuritas conjungatur rationi for-
malis fidei, ut si dicatur: formale fidei est veritas
divina obscurè attestans: nihilominus obscuritas

non habebit rationem motivi, ad eum modum quo si dicam: Ignis applicatus ignit, applicatio, non est ratio formalis igniendi. Quod universaliter in hoc resolvitur. Id quod est annexum rationi formalis, tunc habet rationem formalis, quando extra conjunctionem, est in illa partialis vis, ejus, de quo queritur. Nam conjunctione ipsa, perficit, non immutat rationes rerum; ipsa cunctio, non dat vires. Hinc si minor, non habeat vim movendi partiale, etiam conjunctione cum majori, non habebit vim; applicatioque conjunctione cum igne non ignit: quia seclusa conjunctione, igniendi vim non habet. Quia autem etiam obscuritas, non conjunctione authoritati divinae, vim movendi intellectum non habet, sit ut nec conjunctione habeat.

PRAE MITTO Tertio. *Præter evidentiā formalē, datur etiam evidentiā objectivā.* Ratio. Tum quia datur certitudo objectiva. Ergo & evidentiā objectiva ob paritatem rationis. Tum quia si potest datur conceptus illius; & hic ostendetur de facto competere objectis; de facto datur evidentiā objectiva; hic autem conceptus mox adseretur. Tum quia communiter dicimus, quod non tantum hoc evidenter cognoscamus, sed quod ipsum sit in se evidens, quo loquendi modo significatur evidentiā objectiva.

PRAE MITTO Quartio. *Quid sit evidentiā objectiva?*

EXPLICAT Primo. Valentia id disp. 1. quæst. 5. puncto 1. *Quod evidentiā sit necessitas assentiendi objecto.* *Hæc explicatio*

NON SATIS FACIT Tum quia non loquitur distinctè, an id sentiat de evidentiā formalē, an de evidentiā objectiva. Tum quia etiam dum assumitur medium non nisi probabile, & Syllogistice disponitur concessis præmissis, necessitatur intellectus ad assentiendum, neque tamen tunc datur evidentiā objecti vera, & non putata. Tum quia si Deus determinaret ad assentiendum alicui propositioni, non nisi propter testimonium fallibile, humanum; esset ibi necessitas assentiendi objecto, non tamen evidentiā. Tum quia datur, sua etiam, in voluntate necessitas, in qua nulla evidentiā. Ergo necessitas, ut conveniat aliquomodo tantum intellectui, debet aliquo alio restringi. Tum quia non explicat unde oriatur illa necessitas: si enim sit ex necessitate prædicatorum objecti materialis, talis necessitas etiam fidei convenit: nam v. g. Deus materiale objectum fidei, habet etiam necessariam connexionem suorum prædicatorum. Si item est ex certitudine, immutabilitate &c. suorum prædicatorum formalium, talem evidentiā habebit fides: quia etiam illa habebit immutabilitatem motivi formalis. Et ex his impugnari debet etiam explicatio Hurtadi, dum ait evidentiā in hoc stare, ut cā positā, non habeat intellectus

potentiam proximam ad dissentendum.

EXPLICAT Secundò Lugo. Quod evidentiā sit necessitas assentiendi, quæ provenit ex eo, quod intellectus ab ipso objecto convincatur, ad ejus veritatem non negandam: quod ultius explanat per differentiam illius necessitatis, ab omni alia, quæ non est ipsa: quia scilicet omnia alia necessitas, sive provenient à voluntatis imperio, sive à Deo, sive ab inadvertentia ad alia motiva contraria, talis est; ut licet in sensu composto, non possit cum ea necessitate conjungi dissentus: potest tamen postea, perlevante non nisi memoria illius assensus prævii, oppositum partitum assentiti intellectus. Quando autem assensus est evidens, repugnat dissentus, etiam non nisi memoria præteriti consensus maneat. *Hæc explicatio*

NON SATIS FACIT. Quia non explicat in quæ sit ista convictionis; posset enim Deus elevere aliquod objectum probabile, ad producendam aliquam qualitatem determinatam, quæ ejus esset natura, ut etiam non nisi ob memoriam præexhibiti assensus, determinetur homo ad non dissentendum. Quod si hoc dicas provenire in evidentiā, ex vi motivorum; neccesse fuit explicare cuiusnam conditionis sint illa motiva? Tum quia etiam sola memoria amboni, potest impeditre voluntatem, ne illud oderit, & tamen non competet tunc illa evidentiā voluntati; explicandum ergo venit, quid addat illi necessitati, evidentiā spectans ad intellectum. Tum quia etiamsi per impossibile nulla foret memoria; posset adhuc esse evidentiā non recte ergo per id explicabitur evidentiā ut sic Rursum memoria est quid consequens evidenter assensum: quæro, pro illo priori, per quid formaliter abitur evidentiā.

EXPLICATUR Tertio. *Quid sit evidentiā ut sic, communis ad subjectivam, & objectivam est claritas & perspicuitas in linea nolendi.* Quam explicationem probat vel ipsa proportionem ad evidentiā physicam vel lumen: quæ claritas si se teneat ex parte objecti, erit evidentiā objectiva; si se teneat à parte subjecti, formalis. Hinc iam evidentiā objectiva, erit claritas & perspicuitas ipsius cogniti objecti. Hæc ipsa claritas & perspicuitas desumitur à lumine Naturali; lumen autem in noscibilibus, sunt principia lumine naturæ nota, aut veritas seipsum manifestans. Quotiescumque ergo actus aliquis, movetur principio lumine naturæ noto, vel proximè vel immedietate, aut veritate seipsum manifestante; ille actus habebit evidentiā formalē: quia scilicet illud motum, est ratio claritatis & perspicuitatis actus. Quando vero ipsum objectum, dicit pro sua parte & representat ipsum principium, aut connexionem cum illo proximam, vel est ipsa veritas seipsum manifestans, habetur claritas & perspicuitas objecti.

R. P.
THEMLO
zianowski
Tom. I. c. 2
D. VI

Disputatio III.

115

va. Sicut enim cui applicatur lumen oculare, reddit illud clarum & evidens, & ipsum lumen est etiam in se evidens: sic etiam cui obiecto applicatur lumen intellectus seu principia, reddet illam cognitionem claram, & ipsum etiam obiectum, seu illud luminosum intellectuale, erit clarum.

PRÆMITTO. Quinto. *Quod cum evidentiæ opposita sit in evidentiæ, & cum fides includat in evidentiæ necessariò debet excludere evidentiæ.* Porro hæc evidentiæ posset intervenire vel ab extrinsecis fidei, vel ab ipsis quæ intrinsecè importat fides. Jam autem fides importat intrinsecè veracitatem Dei & dictiæ. Hinc disputari potest: An possit stare fides cum evidentiæ, quæ mihi evidens sit veracitas Dei, & dictio ab ea facta. Extrinsecum autem quid fidei, sunt motiva creditibilitatis, experientia sensuum, notia scientifica, &c. Dicuntur autem ista esse extrinsecæ fidei, quia illa nullo modo ingrediuntur rationem formalem fidei.

DIFFICULTASI.

An fides stare possit cum evidentiæ ratione intrinsecorum Fidei?

EXAMINABITUR PRIMÙM HÆC THESIS. An possit haberi evidentiæ de revelatione non habitæ evidentiæ de ipso Dei; sive non viso Deo clare in seipso? Negat Bannez, Affirmat Suarez & Valquez & post illos Lugo disp. II. Sect. II.

ASSERO PRIMÒ. *In sententia quæ asserit non posse videri essentiam Divinam sine attributis, vel attributa sine essentia, impossibile est cognoscere evidenter & scientiæ visionis revelationem activam, & non cognoscere scientiæ in visionis Deum.*

RATIO. quia & cognoscetur tunc scientiæ visionis revelatio activa, ut supponitur, & non cognoscetur, quia revelatio activa, est ipsa met Deus. Ergo si nihil potest cognoscere visuè identificatum Deo, quin cognoscatur visuè Deus: si non cognoscitur tunc per visionem Deus, nec revelatio activa cognoscetur.

ASSERO SECUNDÒ. *In sententia quæ asserit posse videri attributa non visuæ essentiæ, potest videri revelatio activa, non viso Deo.*

RATIO. Quia non majorem dicit identitatem cum Deo revelatio activa, quæ dicat attributum cum essentia. Ergo si non obstante identitate reali attributi cum essentia, potest videri attributum non visuæ essentiæ, poterit etiam videri revelatio activa non viso Deo; quia adhuc debet tunc noscere Deus: quomodo enim noceatur locutio Dei, si non noscitur Deus.

ASSERO TERTIÒ. *Revelatione passiva intuitivæ cognitæ, non est necesse intuitivæ cognoscere Deum.*

RATIO. Tunc quia revelatio passiva non magis connectitur cum Divina essentia, quæ connectatur creatura cum Creatore; & tamen

intuitivæ cognitæ creaturæ, non est necesse intuitivæ cognoscere Deum. Num dæmones intuitivæ cognoscunt muscam esse creaturam, & tamen non vident Deum. Universaliterque viso respectivo, non est necesse eodem genere noscendi pervadere ad terminum. Tum quia sicut ponitur qualitas, quæ constituimur participes naturæ Divinæ; ita possibilis erit qualitas, quæ Deus nobis constituatur formaliter loquens; & per quam qualitatem impossibile sit alium loqui quæ Deum: sicut impossibile est, ut qualitas gratiæ, sit aliud naturæ participatio, & non Divinæ; nec appareat implicatio in tali qualitate; cuius ipsius qualitatis, possibilis erit Species impressa quiddirativa. Ergo illa posita, poterit cognosci evidenter, illud esso locutionem Dei; sed tunc non est necesse cognoscere intuitivæ Deum: quia species illa, repræsentat nonnisi illam qualitatem; & si id negas, non fas in supposito. Tum quia ut urget Lugo. Potest Angelus cognoscere supernaturaliter entitatem actus Fidei & ejus supernaturalitatem. Ergo & cognoscere evidenter, quod habeat pro obiecto veram revelationem Dei; consequenter scit evidenter existentiam revelationis: hoc enim ipso, quia videt entitatem illius, videt etiam connexionem essentialiæ ejusdem ad Deum verè revelantem; nec tamen inde sequitur, ut videat etiam Deum.

ASSERO QUARTÒ. *Revelatione passiva intuitivæ cognitæ, est necesse presuppositivæ, cognoscere Deum, tanquam quid connexum.*

RATIO. Quia impossibile est noscere locutionem, & non hoc ipso presupponere loquenter, alioqui esset locutio sine principio. Universaliterque ratione relativæ cognitæ, saltem alio genere notitiae, attingi debet id, ad quod est relatio.

ASSERO QUINTÒ. *Dum cognoscitur Deus materialiter ut dixi & presuppositivæ illa materialis & presuppositiva Dei cognitio, est evidens evidentiæ scientiæ, licet non evidentiæ visionis.* Quod sic evidens evidentiæ scientiæ.

RATIO. Quia omnis notitia demonstrativa evidens est; demonstratur autem, eum, qui loquitur, seu agit, esse; non erit tamen evidens illa visionis: quia poterit necdum videri Deus.

DICES PRIMÒ. Nullus est intellectus proportionatus speciei, quæ manifestet Deum loquenter, immo & nulla species, quæ id præstare possit. Ergo asserta sunt falsa.

RESPONDETUR. Nullum quidem intellectum esse proportionatum speciei supernaturali, manifestanti Deum loquenter; potest tamen esse proportionatus per potentiam obedientiam: sicut est proportionatus per nos, ad possibilem speciem impressam Dei.

DICES SECUNDÒ. Sic cognoscitur evidenter revelatio quod sit à Deo, & quod sit locutio

(k) 4 Dei:

Dei: non hoc ipso cognosci debet evidenter Deum esse: quia qui audit vocem Petri, non hoc ipso cognoscit evidenter Petrum loqui, nisi simul videat ipsum Petrum. Ergo & qui cognoscit Deum loqui, non nōcitat evidenter loqui Deum, nisi videat ipsum Deum.

RESPONDETUR. Negando quod cum cognosco evidenter loqui Petrum, non cognoscam illum esse evidenter, evidentiā scientiā. Rursus cum vox Petri sit imitabilis à Paulo, ita ut sensu, qui iudex vocis est, discerni non possit, sit, ut auditā voce Petri, possit adhuc non inferri evidenter existentia Petri. Jam autem potest dari vox Dei, quā sit inimitabilis à creatura; præcipue autem cum (ut dixi,) inferri possit, etiam in humanis evidenter Petrum loqui, si ira auditus discernat, & ostendant circumstantia evidentes, nullum alio loqui.

DICES Tertiò. Ipse actus fidei innititur non nisi obscuræ revelationi. Ergo cognitio etiam quidditativa actus fidei, non poterit fundare cognitionem evidenter, revelationis Divinæ.

RESPONDETUR. Quamvis actus fidei, sit obscurā revelationis divinæ cognitio, in genere causæ formalis motivæ fidei præcisè, non tamen est obscura, in ratione modi cogniti, & illativi. Benè enim illa revelatio tanquam effectus, ad evidenter usque ostendere potest existentiam cause.

Punctum Difficultatis 1.

An positā evidentiā de revelatione, possit dari actus, Fidei.

DICENDUM est. Possit dari actus fidei etiam positā evidentiā (suppone scientiā naturalis vel supernaturalis, modo illa non sit visio) de revelatione Dei.

PROBATUR. Primo. Quia id non implicat contradictionem, nec oppositum suadet auctoritas Sacra, vel Ratio.

PROBATUR Secundo. Si positā evidentiā quod Deus hoc revelaverit, non posset esse actus fidei de revelatione; vel id esset ex ratione generica fidei, vel ex ratione specificā, nempe fidei divinæ. Non ex ratione generica fidei, quia evidentiā moralis, quā habetur de veritate Petri, & evidentiā etiam physica quā habetur de hoc, quod id Petrus dicat, non impedit, quominus adhuc ponatur actus fidei humana, & creditur, verè id Petrum dicere. Ergo apparet, quod id non sit ex ratione generica fidei; non etiam ex ratione specificā; quia non est major ratio de fide humana ac divina. *Neque valeat, si dicas.* Quod cum mihi constet evidenter Petrum id dicere, tunc non credo, quod hoc dicat, sed scio. Non inquam valeat, quia

quamvis non credam sed sciām hoc illum dicere; tamen adhuc possum credere, quod verè dicat. Ergo & in præsenti idem dicendum. Et sicut evidentiā physica de dictione, & evidentiā moralis de veritate, non impedit assensum fidei humanae; ita evidentiā quæcunque minor certitudinē fidei Divinæ, non impedit fidem Divinam.

PROBATUR Tertiò Communiter. Quando Apostoli audierunt in monte Tabor vocem à nube ipsum audire evidens illis fuit, Christum audiendum esse, tali evidentiā, qualis haberet dum ego audio, Petrum ante me loquenter. Et sicut non obest quominus ego dicar evidenter nosse Petrum ante me loqui, quantumvis fieri possit, quod deludantur sensus mei; & si non nisi phantasma aliquod loquens: sic etiam evidens erat Apostolis Deum hoc loqui; quantumvis subesse potuerit suscipio, quod esset dæmon qui illusurus Apostolis, eas voces formaret. Universaliterque fides hæc, non excludit evidentiā sibi improportionatam, alia etiam excluderet evidentiā moralē & demonstracionē de veritate Dei. Ergo excludit evidentiā non nisi proportionatam, quæ nulla alia est, nisi visionis beatæ: sicut etiam fidei nostræ, proportionata est certitudo visionis beatæ, & ad ipsomet Deo petibilis formaliter; ita & evidentiā fidei proportionata, erit non nisi evidentiā visionis.

OBJICITUR. Primo cum Lugo Assensus genitus ex clara revelatione, non potest non esse assensus evidens objecti revelati, assensus autem ad quem ordinatur nostra fides, est assensus inevidens; ad quod respexit Hilarius 8. de Trinitate, non habet inquit veniam, sed premium, ignorare, quod creditis.

RESPONDETUR. Casu quo veracitati divinæ assentiamur evidenter, hoc sensu erit fides inevidens, quia scilicet assensus ille fidei, excludet proportionatam certitudini evidentiā, & de hac loquuntur Patres. Loquuntur enim de evidentiā simpliciter & sine addito, adeoque de proportionata fidei; proportionata autem est, non nisi evidentiā visionis.

INSTANTIUM idem. Si idem habitus sufficit ad sufficientiendum etiam revelationi clarae, non esset cur habitus fidei destrueretur in Beatis.

RESPONDETUR negando sequelam ob dicenda infra. Pronunc paritas non tenet; quia visionis evidentiā, cum sit proportionata certitudini fidei, illam censenda est negare fides; per proportionatam evidentiā non intelligendo, quia si illam exigat fides, sed hoc sensu, quod sit evidentiā tanta & tam adæquata; atque magna est, ejusdem certitudo. Quod autem dicat idem Lugo ex Patribus: assensum fidei esse assensum liberum, quod etiam docet Augustinus tract. 26. in Joann. *Multa potest inquit homoscerere non volens, credere autem non potest nisi credat.*

R. P.
THEODO
zianowskij
Tom. I. et Z.
D. VI

lens; & tamen assensus evidens, non est assensus liber, nisi forte in causa, liberè se applicando ad cogitandum de motibus. Id non convincit. Nam assensus fidei, est assensus liber, etiam positià evidentià, liber scilicet ad assentiendum certitudine summà; quamvis positià evidentià, non sit liber in ordine ad assentiendum aliquà certitudine. Ratio, quia illa evidentià non est summa; est tamen alias; si non est summa, non necessitabit ad actum summè certum: quia autem est aliqua, necessitabit ad aliquem certum assensum. Jam autem fidei assensus, cum debeat esse certissimus, sit, ut cum non necessitetur ad illum, evidentià, quæ non est summa; casu quo exhibetur assensus certissimus, non exhibebitur propter illam evidentià, nisi liberè; siquidem evidentià minor maxima, non meretur assensum certissimum.

Objicitur Secundò cum Recent. Suar. Ex Principio seu medio evidente, sequitur Conclusio evidens. Sed hujusmodi Conclusio DEUS est trinus, sequitur ex medio evidente, nempe ex hoc, Quidquid DEUS dicit est verum. DEUS dicit se esse trinum. Ergo est evidens; ac proinde non potest esse assensus fidei.

RESPONSUM. Ex medio evidente, evidentià proportionatà certitudini fidei, non posse sequi assensum fidei; licet possit sequi ex evidentià minori.

Idem medius terminus sic proponitur. Posità evidentià Divinæ attestationis, infertur evidenter objectum attestatum, ita se habere, sicut à Deo revelatur. Ergo de illo non potest esse fides. Antecedens probatur: quia quidquid per necessariam sequelam ex præmissis evidentiis infertur, evidens est. Sed posità evidentià attestationis, infertur esse id, quod revelatur; idque per necessariam sequelam ut patet in hoc Syllogismo. Quidquid DEUS testatur evidenter, evidens est, ita esse in se. Sed DEUM esse trinum & unum, evidenter DEUS testatur. Ergo Deum esse trinum & unum, est evidens in se.

RESPONSUM. Habendam tunc, evidentià, sed componibilem cum fide: quia non est summa & proportionata certitudini fidei.

INSTAT idem. Fides non solum credit objectum revelatum. Sed etiam revelant; idque probat Authoritate S. Thomæ. Sed quando revelans est evidens, non potest illi credi: nam evidens cum sit, non manet objectum fidei. Ergo evidentià testimonii, & veritatis illius, tollit fidem.

RESPONSUM. Si constet de revelante, evidentià proportionata certitudini assensùs, non poterit circa illum revelantem, esse fides. Secus si sit evidens, evidentià improportionata certitudini. Quæ omnia respiciunt hoc principium. Quia si aliquid sit evidens, evidentià pro-

portionatà certitudini, debitæ ad fidem; ipsum illud motivum & certificabit, & evidens erit, adeoque non habebitur, unde petatur ratione motivi obscuritas fidei.

Objicitur Tertiò. Positâ evidentiâ Divinæ attestationis, assensus ex illa proveniens, non resolveretur ultimò in solam Dei Authoritatem; sed potius in quandam notitiam seu scientiam à posteriori. Ergo non esset assensus ille fidei: quia hic, in solam Authoritatem Dei resolvitur: & si in aliud resolvitur; jam non est actus fidei: quia ad mutationem motivi formalis, necesse est mutari actum; præcipue quia assensus fidei, debet esse certissimus: certissimus autem non esset, si in Authoritatem DEI non resolveretur.

RESPONDETUR. Sicut quando antecedit actum fidei evidentià motivorum credibilitatis, in ipso actu fidei, & assentiendi modo, secundum quem ex imperio voluntatis elicetur actus certissimus, intervenit virtualiter hic actus, quo dicat intellectus, se non ob illa motiva assentiri objecto fidei; Sic etiam in praesenti, intervenit virtualis actus, quo dicat intellectus, se non ob illa motiva assentiri objecto fidei, intervenitque virtualis actus, quo dicit intellectus, se paratum esse assentiri, etiam non habitâ eâ evidentiâ, modo aliunde constet id Deum dixisse. Intervenire autem tunc talem actum virtualem. Ratio est: quia actus fidei est actus certissimus, & quia illum certissimum, non ob illam evidentiâ producit intellectus, ut repetitò dictum: hinc potius sequitur ipsum motivum certissimum, & virtualiter dicit, se non sistere in iis motivis, quæ non sunt certissima.

Punctum Difficultatis 2.

An ex præcisa ratione testimonii, semper fiat assensus obscurus?

Afirmat Vasquez, cui ait Lugo consentire Turrianum & Lorcam. Negat Lugo & Recentior: Suarez cit. num. 306.

DICENDUM est. *Accipiendo testimonium non nisi formaliter, & præcisè in illo sistendo, semper assensus propter illud exhibitus, est obscurus.*

PROBatur Primi. Quia testimonium præcise, ostendit quidem se esse connexum cum objecto; alias & testatur objectum ut supponitur, & non testatur: quia testari non aliud est, quam illud connecti cum objecto, sed non ostendit prædicata connexa inter se, ut inferius explicabitur. Ergo semper erit obscurus: illud enim omne obscurum est, cuius prædicatorum connexionem in illo non advertimus.

PROBatur Secundi. Pone quod demonstrari non possit, Deum esse veritatem primam in dicendo & cognoscendo; si pro motivo assumas

Deum

Deum esse trinum, quia dixit se esse trinum, æquè obscurum hoc erit ante, nihilque indelucis & evidentiæ accipietur. Ergo appetet illam evidentiæ, non peti ex solo præcise testimoniio.

PROBatur Tertiò à pari. Constat mihi evidenter esse aliquem bonum Mathematicum; dicat mihi se habere hanc vel illam demonstrationem, quam tamen ego in illamet ipsa non capio; certè testimonium ejus, non faciet assensum meum de illa demonstratione evidenter; quia illa testificatio, non manifestat objectum ut est in se, connexionemque prædicatorum cum leipsis. Ergo & omne testimonium idem faciet, ex paritate rationis. Omnes hæ probations fundantur vel maximè in hoc negativoprinципio. Non appetet, quæ præcise testimoniū manifestet objectum in illo met ipso: & tamen evidens notitia, debet attingere prædicata & connexionem illorum met secum.

Per hoc tamen negatur, quod materialiter accipiendo assensum fidei, posse dari simul evidentiæ procedens ex alio motivo, de quo in Anamastica, & infra.

RESTAT adhuc explicare, quid hoc sit, rem esse evidenter per principia intrinseca & cur hanc intrinsecitatem non habeat Dei testimonium?

Nomine intrinseci principiū non est hæc accipendum, id, quod est intrinsecum intrinsecitate constitutionis entis; alias res, non possent nobis innoscere, nisi vel per genus & differentiam, vel per materiam & formam: cum tamen dentur & demonstrationes à posteriori seu per effectus, & à priori, v.g. per causam effectivam & ejus applicationem. Sed nomine intrinseci accipendum est omne illud, quod pertinet ad esse; sive tanquam principium effectivum, vel applicatio principii, sive tanquam principium constitutivum, sive tanquam effectus & passio, quam sibi determinat illud esse. Quod autem nomine principiū intrinseci, id venire debet; suadetur imprimis: quia nihil est magis intrinsecum rei; quam esse illius. Imò hoc solum esse, est intrinsecum. Porro ipsum esse supponit & involvit non solum sua intrinseca; sed etiam principia agendi: est enim esse propter operari. Supponit item causam efficientem, quæ terminum non alium habet nisi ipsum esse intrinsecum, supponit item effectus, passiones: &c. fit ergo ut assumere talia, ad aliquod esse notificandum, sit sumere aliquid intrinsecum; hoc est intrinsecè in illo met ipso manifestativum. Universaliterque nomine intrinseci venit: quod nexus prædicatorum, ipsius esse, in seipso, quæ tali, ostendit. Suadetur idem à posteriori: quia quæcumq; vera demonstratio habetur de objecto, semper procedit ex aliquo illo genere nominatorum; hinc enim quando volo demonstrare, quidquid Deus dicit est verum,

accipio pro principio v.g. quod Deo debet competere omnis perfectio: in qua demonstratio assumitur aliquid intrinsecum Deo. Cum ergo testimonium divinum quæ tale præcise in ratione testimonii spectatum; neque sit principium rei effectivum, nec constitutivum, &c. hinc sit ut præcise testimonium, non sit motum intrinsecum. Denique, utres nobis connexionem prædicari & subjecti, in objecto illo reperibilem; & non solum connexionem testimoniū cum objecto: quia hæc connexion, solum manifestat, quod res sit manifestata: non autem manifestat connexionem prædicari & subjecti in se.

OBJICIT Primo Lugo. Si principium intrinsecum, sit illud, quod est intrinsecum in seipso, ut essentia vel passio: certum est nonnequiri hujusmodi principium ad evidenter Conclusionis. Nam plures demonstrationes à priori, fiunt per causam efficientem. Sive per principium intrinsecum, solum significatur aliquod medium, habens connexionem cum objecto Conclusionis, per aliquam habitudinem intrinsecam; talis habitudo reperitur, dum assentimur objecto, quia Deus dixit proper hunc Syllogismum. Omnis revelatio Dei est vera. Deus revelat Incarnationem. Ergo Incarnationis est vera.

RESPONDETUR. In assensu fidei materialiter accepto, habet medium dicens connexionem cum objecto Conclusionis, idque per intrinsecam habitudinem, non tamen haberi in assensu fidei formaliter accepto. Materialiter tunc accipitur assensus fidei, quando accipitur assensus circa objectum fidei, licet non ex motivo fidei; seu ex ly Deus dixit formaliter accipitur assensus fidei: cum innescetur præcise ly Deus dixit. Porro in assensu fidei materialiter accepto, reperitur habitudo medii ad objectum eaque intrinseca; quia illi propositioni Omnis revelatio Dei est vera, præbetur assensus, propter ulterius motivum demonstrativum; ita ut rectè à posteriori colligi possit remita se habere: quia illam ita se habere Deus dixit. Jam autem in assensu fidei, formaliter accepto, non reperitur intrinseca habitudo medii ad objecta: quia illi propositioni, Omnis revelatio Dei est vera, in assensu formalis fidei, præbetur assensus, propter ly: quia Deus dixit, & tamenly Deus dixit, nihil omnino evidentiæ & claritatis adferit. Et sicut si detur Professor Mathematicus, ut dictum, de quo constet evidenter moraliter, quod sit bonus Mathematicus; si dicat ipse diametrum quadrati esse majorem costat quadrati, nihil evidentiæ accrescer; idque ex eo: quia motivum præcimum dixit non ostendit connexionem prædicatorum: si autem demonstraret idem, tum primum accrescer evidentiæ; ita & in præsenti. Pone enim non demonstrati quod DEUS vera dicat & dicere debe-

R. P.
THOMAS
ZIA NOWSKI
Tom. I. et Z.
D. VI

debeat; quid evidentiæ accresceret si dicat se verum dicere?

INSTAT Primò idem. Sicut ex vehementi operatione ignis, evidenter noscitur ejus applicatio, per demonstrationem à posteriori: sicut etiam per similem demonstrationem, colligimus veritatem Incarnationis, ex revelatione clara, per intrinsecam & necessariam habitudinem, quam revelatio habet ad suum objectum.

RESPONDETUR. Revelationem habere habitudinem claram, quod suum objectum manifestet; sed non ostendit clare, innitendo ipsi ly Deus dixit, connexionem prædicatorum objecti, in illo met ipso.

INSTAT Secundò idem. Evidentiæ intellecutualis, prout condistinguit ab inevidentiæ, non potest in alio consistere, nisi in hoc, quod intellectus convincatur ab ipso objecto, & necessitetur ad assentendum: sed quando deducitur Conclusio ex revelatione evidentiæ, convincitus manet intellectus. Ergo.

RESPONSUM. Quando deducitur Conclusio ex revelatione evidentiæ, assumendo alia principia, in quæ tanquam in motiva non resolvitur fides, infertur evidenter objectum, & per medium, dicens saltem à posteriori, intrinsecam habitudinem medii cum objecto. Quodsi assumuntur præcisæ principia, in quæ resolvitur fides, non assumitur medium dicens intrinsecam habitudinem cum objecto, sic v. g. sitalicui ignota hæc propositio: Omnis revelatio DEI est vera: si probem illam per hoc, quia Deus dixit, omnem revelationem suam esse veram; & quæ est ignota hæc propositio, hoc medio assumpto, ut erat ante; nec enim assumptum est quidquam, quod diceret intrinsecam habitudinem medii cum objecto. Quodsi demonstres id aliunde, tum primum assumes medium dicens intrinsecam habitudinem ad objectum, adeoque aliud clarum.

INSTAT Tertiò. Posito assensu evidenti utriusque Præmissæ, & notitiæ evidentiæ de bonitate illationis; veritas Conclusio non potest manere simpliciter obscura. Ergo etiam posito, quod utraque Præmissa sit evidens; non manebit Conclusio obscura, alioquin intellectus, saltem secluso imperio voluntatis, posset dissentiri. Et certè, sicut ex vero non potest sequi nisi verum; sic ex evidentiis, non potest sequi nisi evidens.

RESPONDETUR. Ex dictis, negando scilicet quod si assentiamur præmissis assensu formaliter fidei, & præcisè ex hoc motivo, quia Deus dixit, evidenter nos assentiri; licet aliunde, & non tuto fidei, posset haberi evidentiæ.

OBJICITUR Secundò. De facto potest actus qui sit ob testimonium, & tamen sit evidens: quia casu, quo sit evidens Deum aliquid dicere; erit ille actus propter dictiōnem Dicitur; & tamen erit evidens: si enim non esset evidens,

tunc & esset evidens illud Deum dicere, & non esset evidens: esset quidem evidens, ut supponitur; non esse autem: quia evidentiæ actum non principiare.

RESPONDETUR. Casu quo mihi sit evidens aliquid Deum dicere; erit ille actus evidens quod ad hoc, quod hoc Deus dixerit; non erit tamen evidens evidentiæ clarificante connexionem prædicati eum subiecto. Unde distinguendæ sunt hæc duas propositiones: Evidens est Deum dicere, quod sit trinus: & Evidens est Deum esse trinum, ex eo præcisè, quia Deus dicit; illa prior in dicto casu erit vera, posterior falsa. Ulteriusque distinguendæ sunt evidentiæ. Una quæ sit intransitiva, & sui, de se; & alia transitiva quæ sit sui, & aliorum. Evidentiæ quæ habetur quod hoc DEUS dicat, est evidentiæ sui & de se, sed non est evidentiæ sui & aliorum. Unde ulterius cum mihi evidens est testimonium; illud testimonium non est respectu sui extrinsecum, sed intrinsecum, adeoque non est illuc evidentiæ, præcisæ ratione alicuius extrinseci: neque enim testimoniū de seipso testatur, sed manifestat se. Et tamen in præsenti queritur de testimonio, non comparato ad seipsum, sed de comparato ad objectum.

INSTABIS. De facto in celo videtur clare objectum, & tamen non nisi ex præcisa ratione testimonii Divini.

RESPONDETUR. Negando antecedens, Videtur enim objectum, non ex præcisa ratione testimonii, sed quia stat simul cum visione, quæ visio est manifestativa prædicatorum intrinsecorum, & veritatis, ut est in se.

OBJICIT Tertiò Recent. Suar. Veracitas Divina est medium intrinsecum rei dictæ. Quod ipsum probatur. Quia veracitas Divina includit duo: Veritatem in cognoscendo, & Veritatem in dicendo. Jam autem veritas in dicendo & cognoscendo, habet intrinsecam connexionem cum re dicta. Veritas enim in cognoscendo, cum sit cognitio rei revelata, est quædam illius representatio: ac proinde habet intrinsecam connexionem cum repræsentato: Veritas etiam in dicendo, cum sit virtus naturalis; habet necessariam connexionem cum objecto.

RESPONDETUR. Veracitatem divinam esse medium intrinsecum, saltem à posteriori rei noscendæ. In quantum illa ulterius demonstrari potest; sed non ex præciso prædicato testimonii.

Punctum Difficultatis 3.

An Fides stet cum visione beatifica?

NON est quaestio: An de facto fides stet cum visione beatifica. Consentient enim Theologi de facto visionem beatam non stare cum fide ex i. ad Corinth. 30, ubi dicit Nós nunc videre in speculo, & in agnitione; tunc autem facie ad faciem: & tunc evanescit inquit quod imper-

imperfectum est. Estque hæc positio Communis Theologorum. Adducit tamen Valentia h̄c disp. 1. quæst. 5. punct. 2. Autoritatem Irænei ex lib. 2. c. 47. & ex lib. 4. c. 25. *Paulus inquit omnibus ceteris evançatis, manere fidem, spem, dilectionem.* Similia habet Tertullianus. Sed eo loco non docet Paulus quod fides sit mansura in cœlo, dicit enim quod non simus viſi in ænigmate, & quod evançandum sit id quod imperfectum est. Ly autem *Nunc* positum referendum est, non ad vitam futuram, sed ad præsentem. Authoritas autem Irenæi hoc solum vult, quod fides sit mansura, secundum communem rationem assensus firmi. Ut enim loquitur lib. illo citato. *Fides quæ est inquit ad Magistrum nostrum, permanet firma.* Nec est item difficultas in hoc: an de facto maneat habitus fidei in Patria. Consentunt enim Theologi, de facto non manere: colligiturque id ex illo Apostoli loco. Suadentque congruentie. Quia habitus fidei in ordine supernaturali, datur per modum intellectus supernaturalis, supernaturali notitia noscitive; & quia succedit lumen gloriae, non erit tamen necessitas habitus fidei. Datur idem fides habitualis, ut prælucet meriti voluntati supernaturali; quia autem in cœlo nullum meritum; & quia prælucescencia hæc actibus voluntatis, perfectius haberi potest à lumine gloriae; sit ut definat necessitas habitualis fidei. Tota difficultas est: An de potentia absoluta possint secum stare visio & fides? Affirmat Suarez Hurtadus Koninck h̄c disp. 11. dub. 1. Arriaga. Petrus à S. Joseph. & alii. Negat Lugo disp. 17. Seet. 3. num. 27. Amicus cum distinctione h̄c disp. 11. Seet. 2. & alii.

DICENDUM EST. *Non apparere implicantiam, quare cum visione, non posse stare fides.*

PROBatur Primò. Quia nulla adferti potest in hoc implicantia.

PROBatur Secundò. Quia per nos possunt secum stare divisiūs forma rationalis, & irrationalis in eadem materia. Peccatum item & gratia in eadem anima; & alia similia. Ergo etiam poterunt secum stare fides & visio.

PROBatur Tertiò: Ea solum non possunt secum stare, quæ contradictione opponuntur, quæ non est oppositio inter visionem & fidem; quia sunt formæ seu actus positivi; & non procedunt ratione ejusdem, licet procedant de eodem. Semper enim alietas erit, in ratione modi movendi.

Quod attinet ad fidem habitualem.

Objici potest Primò. Ex Lugone: Quia scilicet ille habitus est otiosus in Patria: ratione enim statutus beatifici, cui obscurus assensus repugnat, nunquam potest elicere actum suum.

Cum ergo habitus non conservetur nisi in ordine ad operandum, cessante hoc fine, non potest servari talis habitus.

RESPONDETUR. Hanc congruentiam ostendere, quod de facto non maneat habitus fidei in Patria; quia tamen non est essentialiter frustra, adeoque non otiosus essentialiter; potest enim saltem divinitus principiare actus fidei, manereque in testimonium militantis Ecclesia; ad eum plane modum quo Milites etiam fenes, servant arma quibus usi; Rursus non pauci Doctores docent in Patria manere fortitudinem, & tamen nulla illic aduersa quæ tolerentur, docent manere castitatem, & tamen illa nultra rebellio corporis. Ergo necessaria est ulterior restrictio, quod etiam de facto aliquis habitus non detur. Imo posset aliquis etiam praetensis habitus fidei invenire necessitatem in Patria, ad credendum scilicet ea, quæ alias à Sanctis non videntur, & tamen revelantur.

Objicitur Secundò ex Eodem. Habitus fusi producuntur & servantur ad exigentiam gratiæ. Cum ergo gratia in cœlo ex natura exigat perpetuitatem, & inamissibilitatem illius statutus; per consequens exigit, quod habitus deinde nūquā amplius operetur; cessante autem hoc exigentia gratia; imo posita exigentia quidem gratiæ contraria, non posset jam Deus conservare habitum fidei.

RESPONDETUR. Non implicare contradictionem ut servetur habitus fidei, etiam sine illa, imo & contra exigentiam gratiæ. Negatur item quod fides stare non posse, etiam cum inammissibilitate gratiæ.

Objicitur Tertiò. Beatitudo est status omnium aggregatione bonorum perfectus: quod solum est in Beatis haberetur fides: habent enim obscuritatem & inevidentiam, quæ secum trahit aliquam formidinem.

RESPONDETUR. Beatitudinem esse statum omnium aggregatione bonorum perfectum, sed sibi debitorum. Negatur autem esse debitum, idque per exigentiam indispensabilem, ne habitus fidei in Beatis. Argumentum ut fons, multum probat: probat enim quod nihil sit, quod non videantur Beati in Deo, eò quod ignorantia excludatur à statu omni aggregatione bonorum perfecto.

Objicitur Quartò. Sublato & impossibili reddito, ex suppositione objecto formalis attributionis alicujus habitus, & ipse habitus ex suppositione illa impossibilis redditur: sicut etiam si simpliciter objectum formale attributionis redderetur impossibile, redderetur simpliciter impossibilis ille habitus. Sed in Beatis, ex suppositione, redditur impossibile formale objectum attributionis fidei, nempe veritas prima obscurè attestans. Ergo.

RESPONDETUR. Negando minorem: quia diverso respectu potest esse veritas prima nota, di-

R. P.
THE MLOD
zianowski
Tom. I. et Z.
D. VI

verso respectu potest esse obscura; adeoque manere objectum attributionis.

OBJICITUR Quinto, Communis est sententia manere habitum fidei in Beatis.

RESPONDETUR. Illam procedere de eo, quod de facto est: idque ex congruentiis supra allatis, non autem de eo quod possibile est.

Quod attinet ad composibilitatem actus fidei & visionis in contra.

OBJICIT Primo Amicus. Quia formale testimonium fidei, nullam novam cognoscibilitatem adferat objecto, viso in Verbo ut in objecto clarè manifestante. Nam ita videre objectum in verbo, est videre illud ut in attestante: est enim visio Beata, clara quædam locutio: & sicut unus Angelus loquitur alteri manifestando illi secretum cordis sui; sic Deus loquitur Beato, manifestando illi intima sua, quod agnoscit Psalm. 88. Locutus es in visione Sanctis tuis. Ergo cum obscurum testimonium, præter arrestationem Dei, quæ est formale motivum, nihil adferat, nisi puram negationem evidenter, quæ idonea non est ut intellectum moveat ad novum assensum; nullam novam adferat cognoscibilitatem, ratione cuius possit intellectum beati ad novum assensum movere.

RESPONDETUR. Negando quod implicet contradictionem, duos actus simul esse, quantumvis unus non adferat novam cognoscibilitatem. Et si non implicat duos actus simul esse de eodem objecto, & ex eodem motivo, planè non nisi tolo numero differentes; non implicabit etiam simul esse actus duos, quantumvis nullam novam cognoscibilitatem, alter, adferat objecti. Et sicut non implicat contradictionem informari subjectum duabus albedinibus; quantumvis una nihil plus adferat, quod non habeat altera; sic nec implicabit simul esse duos actus, quantumvis unus in circumstantia aliis, nullam novam cognoscibilitatem adferat: allatutus cæteroqui, si hic alter abeatur. Sed pone implicare contradictionem duos actus non adferentes diversam cognoscibilitatem simul secum stare: id non nisi verum esset tunc, si neque quoad modum; diversa esset cognoscitivitas in altero actu. Certè autem actus fidei, diverso, quia obscuro modo, attingit objectum, quo modo, non attingit visio. Unde & illic diversitas est, in modo attestacionis.

OBJICITUR Secundo & Koninck Finis agentis est, per formam productum assimilare sibi pallum: hinc nullum agens potest naturaliter ullam formam producere in Subjecto, quod jam est actuatum antè aliquā formā; quæ naturaliter vel eminenter, continet perfectionem illius formæ: Nam calidum ut duo, non potest calefacere ut quatuor. Quod si agens reperi-

at formam quæ ex parte continet perfectionem formæ inducendæ, adhuc agens; modo subiectum sit capax formæ, potest in illud agere; sic calidum ut sex, potest calefacere ut quatuor. Cum ergo tota perfectio quæ haberi potest ab actu fidei, reperiatur in visione, non potest cum illa stare fides. Visio autem potest supervenire fidei: quia visionis perfectionem non nisi inchoatam, continet fides.

RESPONDETUR. Argumentum probare, quod id fieri non possit naturaliter. Nam non est dubium, quod calidum ut duo, possit agere miraculosè in calidum ut quatuor. Rursus argumentum multum probat: quia probat abstractivam notitiam de Deo, non posse stare cum visione: continet enim perfectionem abstractivæ, visio. Quod si abstractiva notitia & visio ex eo secum cohærente possunt: quia alio modo, idem attingit abstractiva; poterit etiam stare fides cum visione; convenit enim etiam illi, alietas modi agendi, à visione. Addit Lugo, quod si applicetur calidum ut duo, ad calidum ut quatuor, simul utrumque agere potest. Ergo stando in similitudine, si non præcedat visio fidem, & principia simul utrisque applicentur, poterit esse simul visio & fides.

OBJICITUR Tertiò ex Lug. cuius Argumentum sic disponi potest. Implicat quod intellectus moveatur ad aliquem assensum sine motivo sufficienti: Sed positâ visione, non habetur sufficiens motivum fidei: quia hæc repugnantia non est repugnantia ex solo defectu virtutis in causa efficienti, sed ex ipsa repugnantia formarum; ut positâ plenâ possessione, boni, non potest procedi ad desiderium ejusdem, vel electionem mediorum, quibus illud bonum procuretur. Ergo etiam positâ plenissimâ possessione veri, in scipio immediatè, non potest dari usus medii, ad id verum comparandum. Ergo nec positâ visione, quæ est possessio veri, potest dari fides, quæ est quasi usus medii ad eundem finem. Ergo ulterius positâ visione, non datut sufficiens motivum fidei.

RESPONDETUR. Concesso, esse illic repugnantiam ex parte ipsarum formarum, quæ sunt fides & visio; nego esse repugnantiam indispensabilem. Quod attinet ad Antecedens, non demonstratur in hoc argumento, cur eo tempore, cum de facto possidetur bonum, non possit saltem divinitus præsentari ut acquisibile; quo casu, cur non poterit etiam elici desiderium. Cur item quando habetur gaudium de possesso bono, non possit dari species, illud representans ut futurum: & cur Deus determinare non possit, & ad habendam hanc species, & ad habendum actum desiderii.

OBJICITUR Quartò. Implicat idem affirmari & negari de eodem, & ratione ejusdem; in his enim stat verè contradictio. Sed cum visione staret fides, affirmaretur idem & negaretur de

(1)

eodem

codem, & ratione ejusdem: Nam affirmaretur tunc & negatur ly evidens de codem objecto, & ratione motivi ejusdem, nempè veritatis primæ, quæ est motivum formale fidei, & visionis. Jamque eadem v. g. essentia Divina & esset Beato evidens, & invidens, ratione ejusdem motivi, hoc est veritatis primæ attestantis.

RESPONDETUR. Quod ex vi quidem ejusdem veritatis primæ, competenter idem objectum videri & non videri, sed competenter ex vi ejusdem veritatis, aliter, & alio modo se habentis. Nempè clarè se manifestantis per ordinem ad visionem, & obscurè attestantis per ordinem ad fidem. Ad eum modum, quo si Sanctus superior dicat inferiori, se aliquid videre in Deo; inferior potest afferenti credere; & tamen credendo attinget veritatem primam obscurè attestantem; quam alias ipse clarè videt.

INSTABIS. Hoc ipsum esse quod negatur eamdem veritatem primam, respectu ejusdem, posse se habere clarè manifestantem, & non clarè manifestantem. Sicut implicat idem lumen corporale, respectu ejusdem illuminare, & non illuminare, quamvis respectu diversi objecti, possit non illuminare.

RESPONDETUR. Negando hoc ipsum implicare, quod instantia dicit implicare, restatque probandum. Universaliter autem non sufficit ad contradictionem, ut de eodem verisificantur prædicta; sed debent verisificantur ratione ejusdem, non utecumque, sed eodem modo sumpti, quod hinc non habetur. Illud de lumine non tenet: quia non habetur alias ullus modus applicandi luminosi subjecto capaci, & dispositio nisi illuminando. Jam autem sunt varii modi, quibus se applicat veritas prima.

INSTABIS Secundò. Ex præcisa hac additione, quod id faciat veritas prima, alio modo, seu diverso respectu, salvaretur, quod non reperiuntur duo contradictoria; dicam enim possiblē esse hircocervum, qui diverso respectu erit hircus, diverso respectu cervus.

RESPONDETUR. Negando sequelam Disparitas est. Quia illic ille hircus, esset non hircus ratione ejusdem realitatis, ad quam realitatem in dicta contradictoria attendi debet; adeoque esset adhuc illa entitas hirci, in seipso, non entitas hirci. Jam autem in præsenti, eadem quidem realiter veritas esset clarè & non clarè representata; sed ratione diversi modi, & penes quem solum modum, versatur in præsenti rora quæstio. Nec sequetur eandem veritatem primam esse in entitate claram; & in entitate non claram: sed tota diversitas erit, extra illam entitatem, spectabiturque penes extrinseca, hoc est actus clarè & non clarè representantes veritatem primam, & ipsam veritatem clarè & non clarè attestantem.

INSTABIS. Impossibile esse videri idem oculo corporeo, & non videri oculo corporeo. Ergo

impossibile etiam erit videri idem visione beata, & non videri visione beatâ.

RESPONDETUR. Disparitatem ex dictis se: quia non dantur plures modi versandi in visiva, nisi sola visio; hinc si ponetur non visio, esset merè nonnisi sublativa visionis. Dantur autem plures modi versandi intellectus. Unde non visio, poterit non procedere ad tollendam visionem, sed includi in alio nonnisi a diverso positivo: positivorum autem, non est contradictionis. Quando recurritur, quod haec sint consequenter contradictoria, ostendit non potest. Beneque defenditur, contradictionis consequenter non alia esse, nisi quando termino positivo, exprimitur formalitas negativa, qualis est oppositio consequenter ex modis significandi contradictoria, inter tenebras & lucem.

DIFFICULTAS II.

An fides stare possit cum evidentia extrinseca corum Fidei?

ITULUS jam est supra explicatus. Sed ut præsens difficultas & subsequens penitentur, consulenda erunt in simili dicta in *Annotations*.

Non est tanta difficultas, An idem possit esse creditum & sensu perceptum: nam Apostoli credebat Christum habere verum corpus, hocque ab ipsis exigebat Christus, & tamen ipso Christo monente, ut roborarentur in fide, palpabant & videbant, quoniam Spiritus carnes & ossa non habet. Nec est item tanta difficultas: An qui habet demonstrationem de aliquo objecto, possit successivè de eodem, exercere actum fidei; alias nemo Philosophus, posset credere Deum esse. Et si fidei potest succedere visio beata: cur eidem v. g. scientia non possit succedere: Nec item est tanta difficultas: An simul possint stare habitus fidei & habitus scientie de eodem objecto, alias in *Metaphysico* adulto, baptismus una cum ejus dispositionibus, non adferret habitum fidei. Et si potentia amandi & non amandi, in rra eandem entitatem voluntatis conjungi possunt, cur non poterunt conjungi habitus *Metaphysicae* & fidei, qui sunt distincti.

Negat valet si dicas. Non possunt simul esse actus fidei & scientie. Ergo nec habitus: quia quorum habituum actus inter se pugnant, illorum etiam actuum habitus, inter se pugnabunt. Concedo enim inter illos habitus pugnam; sed non per incompatibilitatem; consimilemque, qualis habet calor & frigoris in tepido. Unde non potest esse simul v. g. actus amoris Divini, & actus voluntatis homicidii; nihilominus latro conversus; potest habere habitum amoris Divini; & simul habitum illius voluntatis

RE P.
THI MŁOD
zianowski
Tom VI
D. VI

tatis, cum qua pugnet; quando autem peccator perdit habitus infusos per peccatum mortale, id non procedit ex repugnantia habituum inter se, sed ex connexione quam habent cum gratia, tanquam perfectiones illius. Sicut ergo perditā, formā & radice passionum pereunt passiones; sic sublatā gratiā, tolluntur alii habitus infusi, qui gratiam tanquam passiones suam radicem consequuntur.

Major est in hoc difficultas. An possit simul esse actualis scientiae evidētia, cum actuali fide, ei-que conjuncta inevidētia? Quā ipsa difficultas adhuc subdividi potest. An fides possit sim-
mul componi cum evidētia, inclusa, non nisi in scientia abstractivā? In quo puncto ordinariē affirmantr nostri, exceptis Molinā & Fonsecā. Negant autem Thomistæ, contra quos pluribus possit alios agit Ripalda.

Quod fides possit componicū actū scientiæ, seu notiæ evidētia. Ratio est. Tum quia Angeli videndo Deum visione beata, possunt eundem abstractivē cognoscere in creaturis; adeoque componere cognitionem non intuitivam cum intuitivā. Ergo & fides componi potest cum notiæ evidētia. Tum quia possumus discursu evidētia cognoscere, quād visione materiali confusā, discernere non valemus, componendo tum temporis notiātiam evidētē & obscuram. Ergo etiam poterit componi simul fides & evidētia. Tum quia illa oppositio actū fidei, & alius evidētis actū, nec habetur ratione objēcti; supponit enim idem esse actū utriusque objēctū. Necratione motivi: quia unus actū procedit per principia intrinseca, & alius per extrinseca; hæc autem nullam inter se oppositionem dicunt. Quā opponuntur in contra ex authoritate, id solum volunt, quod quantū ex vi & motivo fidei, nihil appareat evidētis; vel quād, non stent secum evidētia beatitudinis, cum actū fidei. Quando autem dicit Gregorius: fidem non habere meritum, ubi humana ratio præbet experimentum: id eo sensu accipi debet, quād scilicet non habeatur tantum meritum: majus enim est si credatur id, quod ratio non demonstrat. Quando item dicunt Patres aliud S. Thomam vidisse, aliud credidisse, illi hoc solum volunt, quād visio non fuerit ratio & motivi credendi. Alii Patres instabant contra Manichæos qui dicebant nihil esse nobis credendum, quod non videamus. Cui errori, ut se opponenter Patres, dicebant fidem non esse eorum quād videntur; non quād non possit esse etiam eorum quād videntur, sed quād non debeat esse tantū eorum, quād videntur. Unde Sancti Patres non dicunt non potuisse credere S. Thomam illud quod videbat; sed attenderunt maximē ad verba illius: Dominus meus & Deus meus; ubi eminio nihil dicendo de corpore Christi, quod videbat; solum explicuit fidem de ejus Divinitate. Unde & aliud vidit,

& aliud credidit seu professus est. Hinc & laus est Apostoli, quād id, quod non vident credidit: nempe sui Domini Divinitatem, licet non negent Patres credere illum potuisse, etiam id, quod videbat. Nec ex verbis illis Christi: *Beati qui non viderunt & crediderunt*, quidquam in contra elici potest, quia etiam respectu objectorum sensu perceptorum fides & libera & meritoria est: non videndoq; visione proportionatā certitudini, semper creditur & quantūvis qui credunt quod vident, non sint beati, hoc est excellenter credentes. Conjungi autem posse evidētiam, cum creatione, vel ipsa illa verba ostendunt. *Quia vidi si me Thoma credidisti.* Paritas illa quād scilicet lux minor, non illuminet, illuminante majore, per aliquos non tenet. Ratio: quia nihil habet lux minor, quād simili modo non exhibeat lux major: habet autem fides aliquid, quod non exhibet scientia: quānquam aliqui negant etiam Antecedens; hæc & plura alia Ripalda.

RESTAT difficultas. An fides simul stare possit cum evidētia intuitivā. Negat Suar. Vafq. Konieneck, Hurtadus, Turrianus, Granadus, Lugo. Affirmant alii inter quos Arriaga. Medium quāsi sententiam tuerit Ripalda hic disp. 12. n. 65. quād scilicet stare quidem hæc duo possint, sed regulariter non stent.

DICENDUM est. Posse stare fidem cum notiā intuitivā.

PROBatur Primò. Quia id non implicat contradictionem.

PROBatur Secundò. Tum quia quæcumque in hoc repugnantia ostendetur, illa tantū evincet, idem esse visum, & non visum; hoc autem ad contradictionem non sufficit: quia contradictione non petitur ex hoc, ut subiectum sit idem contradictorii prædicati: quia etiam non contradictoriorum; potest esse idem subiectum; per hoc ergo, quod est commune, etiam non contradictoriis, non potest aliquid statui, in ratione contradictorii. Jam gutem visum & non visum, erit nonnisi subiectum, vel si mavis dicere subiectum, circa quod versabitur fides & intuitivā. Tum quia contradictorium ut sic stat in esse & non esse. Ergo & particulare contradictionis, stabit in particuliā esse, & particuliā non esse. Jam autem quæcunque positiva, non se habent sicut esse & non esse; hoc ideo enim non essent positiva. Si autem non se habent sicut esse & non esse. Ergo contradictionia non sunt. Jam autem actū fidei, & visionis seu intuitivæ (hæc enim duo in prælenti pro eodem sumuntur; unique & alijs possunt, inquantum accipietur evidens conditum ab intuitivā) sunt formæ positivæ; adeoque non se expellunt contradictione. Tum quia ut urget Ripalda. Saltem fides præcedens tempore vel naturā, potest connaturaliter cum quavis evidenti notiā & intuitivā componi. *Quod ipsum probat: quia à somno*

somno excitatus, credo diem esse; quia socius me excitans id mihi testatur. Deinde apertâ sene- strâ video diei lucem, nec discedo tunc à fide: quia veritas testimonii comperta, potius advo- cat assensum illius, quām ab illo revocat.

PROBatur Tertiò. Restaurar rationes, quibus solutionis aptavit Esparza.

PRIMA Ratio est. Quia plures ex his qui ac- cedunt ad Deum, cognoscunt evidenter ipsum existere; & nihilominus credunt ipsum; juxta illud: accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & inquirentibus se, renumerat sit.

RESPONDET Esparza. Non de accessu im- perfectissimo per effectū loqui Apostolum, cu- jusmodi accessus nec demoni deest. Sed loqui- tur de accessu perfectiori, & supernaturali; nem- pe ut ad Justificatorem, & Glorificatorem. Un- de etiam quandò Philosophus dicit. Credo in Deum. Sub ly Deum respondet conceptus Dei- tatis proprius fidelium, qui sub eo nomine com- plectuntur principium & ultimum finem super- naturalium.

CONTRA. Tum quia quod attinet ad ipsum locum condistinguit Apostolus, esse Dei, ab ef- se remuneratoris: quæ duo confundit prædicta doctrina. Tum quia quamvis agat Apostolus de accessu perfecto, hoc est supernaturali; quæ- rere restat quare circa, conceptum illum fide- lium proprium de Deo, qui à fidelibus exerce- tur actu supernaturali, quare inquam non pos- sit simul exerceri circa idem objectum, actu naturalis, ita ut uterque actus, se compatiantur. Tum quia ipsum illud esse, prout est prius for- formaliter justificatoris & remuneratoris, vel potest à fidelibus credi, vel non potest. Si non potest; cur non? Si potest; cum illud antece- dens esse, attingat demonstratio Metaphysica; quare, illa, cum actu fidei componi non posset. Et certè, vel potest Deus dicere se existere, vel non potest dicere. Si non potest; Ergo non di- xit. *Ego sum qui sum.* Si potest dicere. Ergo & nos id credere possumus, alias daretur dictio DEI, quæ non posset mereri assensum fidei; & tamen de illo ipso existere, dantur demonstrationes; quæ, non est ratio, cur non possint componi cum fide.

SECUNDA Ratio est. Evidentia credibilitatis mysteriorum nostræ fidei, est de fide, & tamen etiam est evidens. Ergo simul & tciuntur & creduntur.

RESPONDET Esparza. Est quidem de fide dari motiva credibilitatis de le evidentia mora- liter, nihilominus non est de fide adesse mihi h̄c & nunc, evidentiā credibilitatis convenientis. Versantur ergo circa diversa formaliter, evi- dentia & revelatio; discernuntur autem cogni- tiones directæ & reflexæ, universales & particu- lares, circa tempus & personas, quæ semper in- dicunt diversitatem formalem inter objecta fi- dei, & objectum & scientiæ de credibilitate.

CONTRA. Tum quia concedo illas duas pro- positiones prout sunt formatæ ab Esparza, & distinctas; sed quærere restat circa præmam- tur evidentiā motivorum credibilitatis potest, ne circa illa veritari fides & notitia evidens, si potest veritari habetur intentum. Si non potest veritari. Ergo vel nec est de fide, testimonio Dei credibilitas est; vel non est evidens moraliter, quod est evidens moraliter. Tum quia suf- ficit diversitas in aetibus, petibilis, a ratione re- flexa; vel directæ notitia, ita ut illæ circa idem compati se possint. Ergo & diversitas motivi, adferentis evidentiā, & non adferentis evi- dentiam, erit sufficiens, ut actus illis innitentes, se compatiantur. Tum quia per nos ex dictis supra revelato universali revelantur particolaria. Ergo poterit esse alicui h̄c & nunc de fide, quod habeat evidentiā motivorum credibili- tatis, & tamen simul experietur notitia evi- dentiā se illam habere. Ergo fides & talis notitia com- patibilis sunt.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT Primò Koninck. Non potest agere in subiecto, inducere formam, quam invenit for- maliter vel eminenter inducāt. Unde calidum ut duo non potest facere calidum ut quatuor. Evidentia autem continet evidenter notitiam fidei.

RESPONDETUR. Majorem tunc esse veram, quando præter continentiam eminentiam, nihil aliud habet formam quæ inducenda est. Jam autem fides præter continentiam sui eminentiam in notitia intui-iva, adfert alietatem modi nōscendi: hinc aet̄ illuminatus quantumvis continet eminenter calorem potest calefieri: quia ipse calor adfert aliquid speciale præteri- continentiam eminentiam; quanquam si evi- dentia ista sit ex principiis naturalibus, ad qua- lem h̄c maximè attenditur, negatur contineri in tali evidentiā eminenter fidem. Rursus aliud est loqui de formis physicis aliud de intentiona- libus, veraque erit major de solis formis physicis: hæc enim ut inducantur multa requirunt; v.g. ut non fiat actio in simile, ut sit capacitatis subje- ctæ non impleta, ut operatio fiat ab excessu, &c. similia; quæ quando non habentur induci non potest forma. Et quia formæ intentionales à tali conditionibus non dependent, benè potentia illas in se inducere poterit, compatique illas. De- nique major falsa est, saltem de potentia abso- luta.

OBJICIT Secundò Suar. Superfluitatem ab- horret natura, superfluus autem esset assensus fi- dei, quando habetur evidentiā.

RESPONDETUR. Saltem hæc superfluitas non erit insuperabilis absolutæ potentia, quæ etiam duos calores, solo nonnisi numero diffi- cit.

R. P.
THI MLOD
zianowski
Tm. Act. Z.
D. VI

Disputatio III.

125

tos, inducere potest. Et si res procedat de assensu naturali, non superflue fides divina, quia adfert maiorem longè certitudinem.

OBJICITUR Tertiò. Tunc intellectus utitur medio ad assequendam veritatem, quando aliqua ratione absens est, & non perfectè possessa; sicut est voluntatis natura, non eligere medium ad assecutionem boni, nisi illud absens sit.

RESPONDETUR. Divinitus saltem posse esse elevationem, etiam si bonum præsens sit, natura inter etiam id fieri potest, si perfecto modo non possideatur objectum, poterit se circa illud exercere intellectus. Jam autem per solum lumen naturale, non perfectè possidetur. Paritas adlata non tenet: quia electio connaturaliter ordinatur ad ponendum aliquod, quod non habetur, novaque electio circa bonum possit, non inducet novam possessionem. Jam autem nova cognitio, est novus modus, & ratione novi modi, nova possessio ejusdem objecti.

OBJICITUR Quartò. Experientia, quia dum oculis cerno solem, quantumvis aliquis testetur diem esse, & ego coner assentiri, non potero: sed tantum assentiar: quia video. Ergo apparet fidem & assensum evidenter incompati se.

RESPONDET Mætracius & Lugo. Negan-
do Antecedens Possumusque experiri quod credamus, si nobis dicat aliquis Posnaniam, quam cæteroqui videmus, vel vidimus. Non in-
commoda est in simili doctrina Ripalda; regulari-
tate loquendo non conjungi fidem notitiae in-
tuitivæ. Ratio: quia assensus fidei, non præ-
statur nisi ex imperio voluntatis: voluntas autem ad hoc imperium regulariter loquendo, non
movetur. Ratio: quia ab intellectu ei non pro-
ponitur ut imperiet assensum, contentante se in-
tellectu, per notitiam intuitivam. Denique ex-
perientia si tenet, in hoc tenet; quando ipse as-
sensus fidei non adfert maiorem certitudinem, quā adfert notitia sensuum, non exerceri tunc
actum fidei; appetitus enim veritatis, qui com-
petit intellectui, sufficierunt tunc expletus; sed si fides adfert maiorem certitudinem, ut adfert fides Divina, hoc ipso inclinabitur intellectus, ad
arripiendum illud motivum.

INSTABIS. Vi hæc tenus dictorum sequi, quod etiam connaturaliter fides & notitia intuitiva secum stare possint.

RESPONDETUR. Fides humana & noti-
tia intuitiva ob dictam rationem ratò secum sta-
re, secus fides Divina: quia anima appetit cer-
tiori motivo moveri. Fides tamen evidenter
visionis beatæ non stant secum connaturaliter:
quia cum visio non minus certò, insuperque evi-
denter proponat veritatem primam; superfluit
jam fides: præcipue cum modus nescendi di-
stinctus, qui habetur in fide præ visione, compa-

ratè ad visionem, sit imperfectus; cum dicat scri-
ptura evanquandum esse, quod imperfectum est.
Anima etiam v. g. bovis & anima rationalis non
stant secum connaturaliter; quia requirunt pu-
gnantes oppositas dispositiones, quæ tecum con-
naturaliter non cohærent; estque determinatio
in materia ad unam formam, non est autem in
intellectu ad unam nonnisi cognitionem, quæ
etiam non requirunt dispositiones contrarias, &
contrarietas quæ est ratione diversorum moti-
vorum, est similis ei, quæ est in diversa tempera-
tura colorum, se compatientium.

OBJICITUR Quintò Espanza. Nemo credit
Deo nisi loquenti, locutione interiore, determina-
tate ad illum hic & nunc directam; cum homi-
nes sèpè loquantur vagè, nequit autem Deus
exercere locutionem directam hic & nunc ad
me determinatè, si illud ipsum formaliter actu
video: quia nequit Deus ineptire loquendo,
nec vult authoritatis suæ derisionem: ineptit ve-
rò qui interposita tuâ authoritate vult suadere
rem, quam audiens videt, & si dicendi; crede mihi
duo & tria, esse quinque, respondeatur credo
ita esse ob tuam authoritatem, manifestahæc ef-
set deriso.

RESPONDETUR. Ineptire DEUS, si alio
modo idem objectum non manifestaret, quām
habeatur per evidenter, & non adfert moti-
vum excellenter quām si evidenter, vel par;
posset enim contemni & refelli ut pote ignobi-
lis. Et quia in humanis non adfertur moti-
vum majus, præ evidenter, fit ut illi soli inhæ-
reatur, contemnaturque regulariter loquen-
do, authoritas dicentis. Supra autem evi-
denteriam naturalem, adfert DEUS certius
motinum; & si vellet componi visionem bea-
tam cum fide, adfert par motivum; adeoque
non contemptibile.

INSTAT Primò. Licet credens non formidet
actu, nec formidare possit in sensu composto fi-
dei, assentitur tamen ad modum formidantis;
sed nequit intellectus assentiri ad modum for-
midantis veritati, quām formaliter videt.

RESPONDETUR. Non satis apparet, quo-
modo vi certissimi motivi procedatur ad mo-
dum formidantis; sed posito etiam ita pro-
cedere fidelem, procedet formidando ex vi
unius motivi, non procedet formidando ex vi
alii.

INSTAT Secundò. Repugnat ut quis conci-
piat promissionem quasidu futuro sub conditio-
ne, quod videt jam existere ab solutè: nec quis-
quam poterit, tamè si maximè conetur, elicere
hunc actum: volo Petro dare centum si navis
venerit, dum videt navim venisse. Ergo eti-
am repugnat, ut quis concipiatur assensum
enigmaticum, circa id, quod in propria specie
cognoscit.

RESPONDETUR. Sicut per ipsum Espanza,
scientia conditionata stat in Deo cum ab soluta,

(1) 3 cur

cur non poterit stare, & in creatura. Negoque talem promissionem non posse fieri. Sed regulariter non fieri: quia regulariter non propaginatur ab intellectu & eventus fururus, nam est jam praesens. Sed positâ evidentiâ circa objectum fidei, potest proponi & acceptari ab intellectu motivum fidei; utpote magis certificans potentiam quæstivam certitudinis, hoc est intellectum.

INSTAT Tertiò. Si quis alii denuntiet ad modum formidantis, quem aliunde notum est id scire, certissimè protinus dicetur eum fingere; nec omnino loqui ex animo, quod tamen fieri non posset, nisi supponeretur ut certum, non posse simul eum habere in animo, talem modum concipiendi eandem rem; præcipue quia nemo potest sibi fingere, nec perinde agere interius, ac si non esset sibi suorum conscius secretorum.

RESPONDETUR. Cum legaliter hæc duo non stent secum, multò magis in humanis, benè tunc dicetur talis non loqui ex animo, sed fingere; præcipue cum loqui ex animo, sit loqui nihil reticendo; ille autem habet in animo, etiam certam scientiam, de quanihil enuntiat. Causa autem quo secum componantur illi duo assensus, nemo sibi ipsis fingeret, sed ex vi hujus motivi assentietur certo, ex vi alius incerto.

DIFFICULTAS III.

Potestne Fides stare cum incertitudine extrinsecorum Fidei?

INCERTITUDO EXTRINSECORUM FIDEI EST INCERTITUDO PETIBILIS à MOTIVIS PROBABILIBUS, QUAE NON AGNOSCIT PRO SICIS FIDES, SED SPECTANT AD OPINIONEM. QUÆRITUR ERGO. AN FIDES DIVINA STARE POSSIT CUM OPINIONE?

DICENDUM EST. *ESSERE COMPOSSIBILEM OPINIONEM, FIDEI: POSSEQUE HÆC DUO SECUM STARE.* EST CONCLUSIO POST ALIOS CONTRA ESPARZA QUEST. 23.

PROBatur PRIMÒ. QUIA NULLA IN HOC IMPLICANTIA.

PROBatur SECUNDÒ. RATIONIBUS QUAE SECUNDO LOCO SUNT POSITÆ IN DIFFICULTATE PRÆCEDENTI. UNDE URGET PARITAS; POSSUNT DUO ALII ASSENSUS, EX DIVERSIS MOTIVIS, CIRCA IDEM OBJECTUM, SECUM STARE. ITEM COGNITIO ABSTRACTIVA DE DEI EXISTENTIA, CUM VISIONE BEATA: POTESIT ITEM EX DIETIS COMPATI VISIONE BEATA, FIDEM. ERGO & OPINIO POTESIT STARE CUM FIDE.

PROBatur TERTIÒ ARGUMENTO QUOD SIBI OPPONIT ESPARZA. SI OPINIO & FIDES NON POSSENT SECUM STARE IN EODEM CIRCA IDEM, RATIONES PROBABILES THEOLOGORUM CIRCA MYSTERIA NOSTRA FIDEI, EXCLUDERENT A THEOLOGIS FIDEM ILLORUM, & ESENT INUTILES, AD CONFIRMANDAM FIDEM ALIORUM.

RESPONDET ESPARZA. THEOLOGES TUNC NON MOVERI PERRATIONES AD OPINANDUM DE REBUS DEI, SED AD JUDICANDUM ESSE RATIONABILIA EADEM MYSTERIA, ETIAM SECUNDUM DISCURSUM NATURÆ, NEC IMPEDIUNT EXERCITIUM FIDEI, SED MAGIS ILLUD REDDUNT FACILE.

CONTRA. TUM QUIA QUANDO ILLÆ RATIONES REDDUNT RATIONABILIA MYSTERIA FIDEI, VEL SUNT DEMONSTRATIVÆ VEL PROBABLES. SI DEMONSTRATIVÆ. ERGÒ SCIENTIA & FIDES STARE SECUM POSSUNT. ERGÒ & OPINIO CUM FIDE. SI SUNT PROBABLES. ERGÒ QUANTUM EX VI SUA, PROBABLEM NONNUNCIANT, DE QUO TAMEN, ASSENSUM CERTISSIMUM GENERAT FIDES. ERGO ILLI DUO ACTUS STARE SECUM ADHUC POSSUNT. NEQUE ENIM, UT DICIS, EXCLUDIT FIDES, UT MYSTERIA NOSTRA FIDEI REPUTENTUR RATIONABILIA. TUM QUIA RATIONES ILLÆ NON IMPEDIUNT EXERCITIUM FIDEI, REDDUNTQUE ILLUD MAGIS FACILE. ERGO NEC ASSENSUS ILLIS INNITENS, QUI INDUBIÆ OPINATIVUS EST, IMPEDIET ACTUM FIDEI. TUM QUIA POSSUNT SECUM STARE CERTITUDO NONNUNCI MORALIS, QUOD HOC DEUS DIXERIT, HABITAT PER MOTIVA CREDIBILITATIS, CUM CERTITUDINE SUMMA, QUOD HOC DEUS DIXERIT, PETITA, EX IPILOMETRI DEUS DIXIT. ERGO ETIAM SECUM STARE POSSUNT OPINIO & FIDES. MITTO OBJECTIONES QUAE IN SIMILI TRACTATÆ IN ANAMASTICIS. PEISTRINGUNTUR NONNUNCI RECENT.

OBJICIT PRIMÒ ESPARZA. FIDES EST CERTITUDINE EXCLUDENTE PENITUS POSSIBILITATEM OPPOSITI; OPINIO AUTEM EST INCERTITUDINE & FORMIDINE ADMITTENTE POSSIBILITATEM OPPOSITI HABET (ARISTOT. & S. THOM. QUEST. 67. ART. 3; A SUNT INCOMPENSIBILES ESSENTIALITER, HUJUSMODI CERTITUDO & INCERTITUDO, DE EODUM; SECUNDUM IDEM, ESSENT ENIM COMPENSIBILES AFFIRMATIO & NEGATIO SECUNDUM IDEM; NEGAT AUTEM POSSIBILITATEM OPPOSITI FIDES, QUAM AFFIRMAT OPINIO.

RESPONDETUR. NEGANDO TUNC FORE AFFIRMATIONEM & NEGATIONEM SECUNDUM IDEM: QUAE ERIT SECUNDUM DIVERSA MOTIVA.

OBJICIT SECUNDÒ. DE RATIONE OPINIONIS EST, UT SIBI PROPONANTUR OPPOSITA, NEQUE POTEST ITA AMPLIETI TRAM PARTEM, UT OMNINO EXCLUDAT OPPOSITAM: QUIA CARET MEDIO EXCLUDENTE OPPOSITAM PARTEM; & TAMEN FIDES EXCLUDIT OPPOSITAM PARTEM.

RESPONDETUR. FORE HIC EXCLUSIONEM UNIUS OPPOSITÆ PARTIS, NON RATIONE EJUSDEM: SED VI MOTIVI FIDEI, NON EXCLUSIO AUTEM OPPOSITÆ PARTIS, ERIT VI MOTIVI OPINIONIS; QUAE DUO SECUM STARE NON POSSUNT, NECDUM DEMONSTRANTUR.

OBJICIT TERTIÒ. VI HUJUS DOCTRINÆ SEQUERETUR, QUOD CONNATURALITER POSSENT ELE. SIMIL AMOR & ODIUM, ASSENSUS & DISSENSUS: PROCEDENT ENIM RATIONE DIVERSORUM, QUAE QUIDEM NE DIVINITUS STARE SECUM POSSUNT, MULTI AUTEMANT.

RESPONDETUR. NEGANDO SEQUEL. QUIA MOTIVUM AMANDI HABET VIM EXPUGNANDI MOTIVUM ODI.

R. P.
THEODO
zianowski
Tom. I. et Z.
D. VI.

odii, utpote non trahens ad amandum saltem imperfectè; sed trahens simpliciter ad oppositum, consequenter ipse amor, habet vim expellendi odium, utpote oppositionem habens, unumquodque autem est natum expellere sibi oppositum vel ex ipso titulo conservationis sui. Opinio autem circa idem & fides, ex eo ipso quia utraque est assensiva objecto, non sibi opponuntur, adeoque ne habent vim expellendi se, quæ vis expellendi fundatur in oppositione; ipsaque opinio comparata ad fidem, est sicut imperfectus assensus, comparatus ad perfectiorum.

OBJICIT Quartò Quidam. Non possunt secum stare scientia & opinio. Ergo nec fides & opinio. Antecedens probatur. Duo contradictoria non possunt verificari de eodem subjecto, fieri autem hoc in praesenti; quia actus certus qui est scientia, & actus incertus qui est opinio, sunt contradictoria; & sicut irrationale, dicit negationem rationalitatis; ita incertus actus, dicit negationem certitudinis; & ulterius patet. Nam irrationale: quia dicit negationem rationalitatis, potest dici irrationale, non est rationale. Ergo etiam quia incertum dicit negationem certitudinis, incertum poterit dici, non esse certum.

RESPONDETUR. Argumentum videtur multum probare: quia probat album & nigrum non posse divinitus secum esse; quia nigrum dicit negationem albedinis: benè enim prædicto nigrum est, non album: probat item anima rationali & irrationali non posse informari eandem materiam: quia irrationale est negatio rationalitatis; nihil autem sui positione & sui negatione informari potest. Ex qua retorsione consurgit hæc major. Quando aliqua negatio est in re aliquid positivum, importans aliquid negativum, tunc cum opposito positivo, non dicit contradictionem, & quando negatio in re, non est aliquid positivum, tum primum vera erit contradictione. Jam autem incertudo est quid positivum in opinione. Unde etiam de opinione, est prædictabilis assensus, qui est quid positivum.

OBJICIT Quinto. Totali hæc Conclusio supponit, ideo hæc secum stare posse, quod procedant ratione diversi motivi, & diversi objecti; sed licet procedant ratione diversi medii, procedunt tamen ratione ejusdem objecti. Ergo adhuc hæc simul secum stare implicat, quia sufficit ad rationem contradictionis ut de uno eodemque objecto, sit assensus certus & incertus: & si diversitas mediorum tolleret contradictionem, posset etiam secum stare judicium quo dicat hoc esse verum, & judicium quo dicat hoc esse falsum; item assensus & dissensus: posset enim hoc fieri, ratione diversorum motivorum.

RESPONSUM. Assensum & dissensum, illaque

judicia divinitus secum stare posse: quod autem connaturaliter secum repugnant, non repugnant ex oppositione contradictoria, sed quia habent secum particulares oppositiones, adeoque pugnam: neque enim ut dictum, dissensus, est imperfectus eidem objecto assensus, ut contingit in actu probabili comparato ad certum, utrumque enim est assensivum eidem objecto.

INSTAT. Quamvis actus certus & incertus non sint contradictorii ratione sui, erunt tamen contradictorii, ratione ejusdem objecti, & ejusdem intellectus; à quo procedunt, & quem denominant esse simul certum & incertum: contradictione autem desumitur non ex diversitate ipsorum actuum; sed ex identitate intellectus & objecti ejusdem, alias nulla contradictionia darentur: quia intellectus posset unam propositionem ex contradictoriis uno actu judicare tanquam veram; & eandem alio actu simul judicare tanquam falsam, quod dicere est absurdum; quod autem desumatur contradictione ex uno eodemque objecto per ordinem ad unum eundemque intellectum patet: quia omnes concedunt propositiones contradictionis simul & semel sive uno, sive duobus actibus, ab intellectu tanquam veras, admitti non posse.

RESPONDETUR. Non satis liquere quomodo ex identitate intellectus desumatur contradictione. Licit enim non possint esse duæ contradictiones simul veræ vel falsæ; benè tamen possunt ab intellectu eliciti, & tamen tunc illæ contradictiones, verè erunt contradictiones, denominabuntque intellectum contradictionis elicientem, quod quomodo fieri poterit, si contradictione petenda est, ab eodem intellectu. Rursum intellectus, est principium etiam contradictionis actuum, quod quomodo stare poterit, si contradictione petitur ab eodem intellectu, contradictione autem nunquam secum stare possunt. Unde ulterius negatur fore illic veram contradictionem, cum non desumatur ut dictum ratione ejusdem motivi: si enim non erit ratione ejusdem motivi contradictione, quomodo erit affirmatio & negatio de eodem.

Supposita de legitima contradictione.

SUPPONO Primo. Contradictionem esse terminum de linea dici; & quia dici sequitur ad esse, etiam contradictione supponer esse circa quod, hinc distinguendo terminos, contradictiones Logicæ sunt in *Affirmo* & *Nego*, in *Ha* & *Non*; contradictiones Metaphysicæ sunt in *Essere* & *Non esse*.

SUPPONO Secundo. Maximam esse differentiam inter contradictiones. Videlicet Aristoteles ita explanare io. Metaph. à tex. 13. Quæ se habent in differendo sicut distantia quæ maximè distant, maximè different. Jam autem contradictiones sunt quæ maximè distant; *distantia autem ultimorum inquit ille maxima est*

(1) 4 quæ

quæ etiam contrariorum. Porro quod contradictria maximè inter se distent explanat id Arist. per explicationem maximi & perfecti. Maximum est cuius non est excessus, perfectum verò extra quod non est possibile aliquid habere, quemadmodum etiam cætera perfecta dicuntur, eo quod habeant finem. Jam autem contradictriam distantiam nihil excedit. Ergo illa maxima, estque illa perfecta differentia: Cum enim in illa debeat esse oppositio per esse & non esse; hoc ipso est perfecta: quia cum dicat pro alio extremo nihil, seu non esse; perfecta oppositio erit; extra finem enim inquit ille nihil est; perfecta ergo erit illa oppositio: quia terminata ipsomet opposito nihil, tanquam finali, quod nota finis seu perfecti: nihil enim inquit ille extra finem est. Hoc ipsum suppositum per hoc

PROBARI potest. Maximè differunt quæ nihil habent commune, nataque sunt le non nisi auferre, & se à se extrudere: si enim sit aliquid commune; hoc ipso quia commune est, non faciet differre, sed communicare: & sicut duæ paralellæ magis distant, eò quod nihil habent commune; nec ita distat triangulus rectilineus, eò quod habeat aliquid commune nempe angulum; ita & in entibus & distinctionibus, ea maximè distabunt, quæ nihil habent commune. Nam non est nullo modo est commune *Est* & negatio utpote malignantis naturæ, nata est extrudere affirmationem; fit ut maxima sit inter contradictria differentia.

Huic supposito videtur dissentire S. Thomas, quærit ille Secundæ Secundæ q. 79 art. 2. An peccatum omissionis sit gravius præ peccato transgressionis, seu commissionis? dicitque gravius esse peccatum Commissionis ceteris patibus: Rationem dat: quia magis distat contrarium à suo contrario, quam simplex ejus negatio, sicut nigrum plus distat ab albo, quam simpliciter non album: *omne enim nigrum est non album; sed non convertitur; manifestum autem est inquit, quod transgressio contrarietur actui viriis; omissione autem importat negationem ejus.* Sed hæc doctrina S. Thomæ non est contraria supposito allato: nam non loquitur S. Thomas de contradictria oppositione, an illa comparatè ad contrariam, idque in ordine oppositionis Logicæ sit major; sed loquitur de negatione simpliciter, nomine autem negationis simpliciter intelligit, quando aliquid in ratione sua primaria quam importat, non dicit oppositionem & repugnantiam; non erit autem negatio simpliciter, si in primaria sua ratione oppositionem dicat; nec se habet merè disparate, & ita magis opponitur albo nigrum, quia in primaria ratione pugnant; minùs autem pugnat viride, quia non dicit oppositionem ad album in primario suo ratione; licet ad viridem sequatur negatio albi. Cum autem contradictria secundum primas

rationes secum pugnant, fit ut maximè distent. Sed explicandum venit, quomodo Contradictria, nihil habeant commune. Hinc

SUPPONO Tertiò. Sicut quæcunque distentia supponit commune hoc, quod utrumque distet. Supponit item spatum quod membrum & intercipit; ita maxima contradictriorum differentia, supponit etiam aliquid commune, nempe subiectum illud de quo procedit, & cum pullulabit *prima conditio contradictionis*; nempe ut sit contradictrio de eodem. Docuit hoc Arist. lib. 1. de interpr. c. 5. Manifestum est autem inquit *quod una negatio, unius affirmationis erit*: hoc enim idem oportet negare negationem quod affirmatio affirmavit; idque ostendit argumentum à posteriori. Non est homo albus, & est homo albus, si non sint de eodem subiecto non sunt contradictria, hinc & vera esse possunt prima v. g. de Petro, secunda de Paulo; quia non procedunt de eodem subiecto.

Quorum omnium Ratio? quia si non procedat de eodem subiecto negatio & affirmatio, per non esse, non tolletur esse: quia deberet illud tollere conjunctione sui Non; non tolleret autem conjunctione sui Non; siquidem illud eidem non uniretur, non procedendo de eodem. Nec affirmatio tolletur à negatione, neque ab illa malignabitur: quia eam non afficit. Et sicut nemo exigitudine aliena exigit & malignatur; ita nulla affirmatio, negatione malignabitur, si supra illam non cadet. Per hoc tamen non constitueretur contradictione (ut dixi supra) quia habere commune subiectum (ut dicebam supra,) convenit etiam affirmacionibus veris; hinc per hoc quod est communiam non contradictriorum, formalizari non potest contradictione.

SUPPONO Quartò. Contradictionem debere procedere etiam ratione ejusdem supervenientiis five motivi. v. g. Expressit hoc Arist. c. 5. Una autem inquit affirmatio & negatio est, quæ unum de uno significat, & infra. Si vero dubium unum nomen positum est, ex quibus non est unum, non est una affirmatio, neque una negatio. Quod ipsum probat à posteriori. Quia in contradictriorum est differentia; si autem non dicatur idem de eodem, non erit differentia: nihil enim inquit differat qui diceret quod est homo, equus albus; hoc autem nihil differat quam diceret est homo albus, & est equus albus; si ergo hæc multa significant, & sunt plures, manifestum est quod est prima, & multa, & nihil (supple contradictionem) significat. Hoc ipsum probatur. Pone has propositiones: Attingo veritatem, ut est in se ratione visionis; Non attingo veritatem ut est in se ratione opinionis vel fidei. Certè hæ Contradictriorum non sunt; & sic de reliquis: quia non procedunt ratione ejusdem. Deinde si non procedat affirmatio & negatio de eodem, non erit vera contradictionia ut dictum supra. Ergo etiam si non procedat

R. P.
THEODO
zianowski
Tom. I. et Z.
D. VI.

procedat contradic τ io ratione ejusdem prædicati vel motivi &c. non erit etiam vera contradic τ ia. Quod ipsum in hoc resolvitur: quia si non sit affirmatio & negatio ratione ejusdem prædicati, manebit omnino affirmatio innegata: si manebit innegata, hoc ipso non erit contradic τ io, quæ semper debet esse in ordine Logico, secundum affirmationem & negationem, & in ordine Metaphysico erit nonnisi *Eff*: quia non habet perturbativum sui, *Non eff*. Cum autem hoc ipsum motivum, possit hoc vel alio modo sumi; quæ alietas modi æquivaleret ipsi diversitat τ i motivi; hinc, ut sit vera contradic τ io, debet esse oppositio per est vel non est, per affirmo & nego, etiam ratione modi ejusdem. Ratio, quia si non erit oppositio in ratione modi; non erit in ratione modi differentia, adeoque nec contradic τ io. Et hinc pullulat illa conditio contradictionis, quod debeat esse de eodem, ratione ejusdem, ly ratione ejusdem, subdividendo, sive ratione ejusdem prædicati aut motivi, sive ratione modi. Quod alii exprimunt: Contradictionem debere esse, de eodem, circa idem, ratione ejusdem.

SUPPONO Quinto. Ex dictis contradictionem non debere sumi præcise ad intellectum, quem denominant illa affirmatio & negatio: licet ad veram contradictionem, requiratur ut idem intellectus affirmet & neget; ad contradictionem inquam formalem, nam ad objectivam id non requiritur: si enim dicat Christianus est DEUS, dicat Atheus non est DEUS, erit adhuc objectiva contradic τ io, licet non formalis ejusdem subiecti, non enim idem subiectum est affirmans & negans. Quod autem non debeat sumi contradic τ io præcise per ordinem ad intellectum qui denominatur. Ratio. Tum quia ut dicebam quando intellectus dicit, non potest idem esse & non esse, affirmat esse, & negat esse; & tamen affirmatio & negatio recipitur in intellectu, recipi autem non potest, si contradic τ io sumi deberet per ordinem ad intellectum recipientem, & denominatum affirmatione & negatione, à quibus non potest non denominari, cum omnis actio vitalis denominet suum subiectum, & si potest denominari; poterit majori jure, nempe ratione diversorum motivorum, poterit inquam denominari certus vel incertus. Tum quia omnes qui dicunt possibile esse formati ab intellectu ens rationis; dicunt illud existere objectivè in intellectu, denominareque intellectum, illa contradictionia simul concepta affirmantem & negantem. Ergo apparet, quod

contradic τ io, non sit defumenda ab intellectu, illis contradictionis denominato. Tum quia omnis contradic τ io duos terminos respicit. Cum autem intellectus recipiens utramque denominationem, sit unus, respectu illius præcise, contradiction non erit. Tum quia quamvis defumeretur contradic τ io ratione intellectus denominati, cum denominetur à contradictionis, & diversas motivorum non inducat contradictionem, sit, ut adhuc denominari ab illis non possit. Tum quia dividendo ut diximus oppositionem hanc in lineam dici, & lineam esse; intellectus acquirens illas denominations, non acquirit contradictionem, nec ex linea dici nec ex linea esse: quia esse illius ex illis denominationibus non acquirit non esse, nec acquirit oppositionem ex linea dici: quia ipse intellectus non est dictio; ipsæque illæ dictæs nempe affirmatio & negatio ratione diversorum motivorum, si non opponuntur sibi contradictioni, quomodo denominabunt contradictioni?

Tritum est principium, & nota investigandi legitimitatem contradictionis, quod duo contradictionia, non possint esse simul vera & falsa. Hoc principium est Logicum; nec à Logico probari potest: potest probari à Metaphysico per esse, tanquam per prius, præ dici. Ratio dictæ propositionis est: Impossibile est, ut esse, sit non esse, & hoc jam ulterius probari non potest: quia ipso esse, in linea esse, & ipso non esse, in linea non esse, non datur quidquam prius. Ergo nec dictæ propositionis ulterior probatio, sed sola explicatio terminorum, inductio, & deductio ad absurdum notificant illud. Sed si duæ contradictioniæ verificarentur, esse, esset non esse. Quod ipsum ut probetur. Suppono has duas Omnis homo est rationalis, aliquis homo non est rationalis esse contradictiones. Suppono rursus illius Majoris: Omnis homo est rationalis, esse hunc sensum, & Petrus est rationalis, & Paulus estrationalis & sic de reliquis; ita ut si non esset verum de reliquis, hoc ipso falso esset *Omnis*. His suppositis. Formatur argumentum. Verificari, quod esse hominem, sit non esse hominem, est verificari esse & non esse. Sed verificatis duobus contradictioniis, verificatur in universali Petrum v. g. esse hominem, ut fuit suppositio. Ergo verificatis duobus contradictioniis, verificaretur esse & non esse.

Quod etiam ostendit quare utraque non possit esse falsa modo commutetur propositione.

DISPU.

DISPUTATIO IV.

De Conditionibus Applicantibus obiectum Fidei.

R. P.
THEODO
ZIA NOWSKI
Tom. I. et Z.
D. VI

PRÆMITTO Primo. *Quid veniat nominis conditionum obiecti fidei.* Approximatio causa ad affectum, in genere causa efficientis, vocatur Condicio sine qua non; quod autem est approximatio in genere efficientis, hoc est, applicatio moti in genere causa formalis: non intelligendo applicationem illam, secundum quam motivum unit se obiecto materiali, illique se obiecto applicat, ut illud intentionaliter informet. Sed nomine applicatio, intelligendo applicationem obiecti materialis, jam informati ante, vel tunc actu informati ab obiecto Formali, applicationem in quam ipsius obiecti, ipsi assenturo, ad verlandum, vel non verlandum circa illud obiectum; quæ applicatio vocari potest, applicatio ex parte subjecti, sicut applicatio illa prior, vocari potest applicatio ex parte obiecti.

PRÆMITTO Secundo. *Quotuplex fit haec applicatio & conjunctio?* Quantum ad præsens triplices est. *Prima* quæ fit ratione evidentiæ motivorum credibilitatis, quæ evidenter ostendunt, hoc obiectum quod proponitur credendum, informatum esse ratione formalis Fidei: hoc est, esse dictum à veritate prima. *Secunda* applicatio, est ab ipsa voluntate, sequente illa motiva, & imperante fieri actum illum fidei. *Tertia* est ab ipso metu Papa & Ecclesia propONENTE.

PRÆMITTO Tertiò. *Semper debere intervenire aliquam applicationem Mysteriorum fidei credituro.*

RATIO. Quia nisi applicetur, manebit planè, atque si nunquam revelatum fuisset, sicut hoc quod post ducentos annos, de novo est propositura Ecclesia, quæ non habet ullam novas revelationes, adeoque supponit etiam pro nunc, hoc esse revelatum, respectu nostri ita est revelatum, ac si non esset revelatum, quia nec propositum. Quod ipsum ulterius in hoc fundatur. Quia cum revelatio Divina, alteri facta, nec cada sub sensus, nec ex principiis lumine naturæ notis inferri possit, nisi aliunde proponatur, non habebitur sufficiens fundamentum Credendi aliquid: nam notitiae nostræ derivantur non nisi à sensibus, & principiis lumine naturæ notis. Et certè cum revelatio sit libera Dei actio, adeoque potens esse & non esse, sit ut se solo intelle-

ctus, non possit pervadere ad quam contradictionis partem, determinat se libertas Divina.

PRÆMITTO Quartò. *Quod attinet ad applicationem obiecti, quæ fit per motiva credibilitatis & volitionem imperantem assensum;* haec applicationes respectu omnium & singulorum temporum intercedere debent propter dicenda inferius; hincque universaliores applicationes per Ecclesiam, idque ex duplice capite. *Primo* quæ etiam auctoritas Ecclesiae, secundum quod humana est, habet rationem motivi credibilitatis, adeoque est quid particulare sub illo universaliter contentum, ipsam autem auctoritatem Ecclesiae Divinam, motiva credibilitatis nobis applicant. *Secundo*, etiam ex eo ipso capite motiva credibilitatis sunt regula universalior, quia in ordine ut aliquid creditur fide privata, non est necessaria applicatio, quæ fiat per propositionem Ecclesiae, & tamen est necesse ut fiat per motiva credibilitatis, & volitionem imperantem assensum; aut enim fieret irrationalis ille assensus, aut nonnisi necessarius.

PRÆMITTO Quintò. *Quod attinet ad applicationem obiecti fidei quæ fit per propositionem Ecclesiae,* de hac plura controversi; attingemus quæ sunt juris nostri.

QUÆSTIO I.

De Applicatione per motiva credibilitatis & Judicium subsequens.

PRæmittenda est explicatio terminorum. Nempè quod aliud sit verum & aliud credibile. Quam distinctionem in eo docet stare Amicus, quod verum attendat ad conformitatem cum obiecto, & connexionem Rei cum suis principiis intrinsecis; credibile vero, dicit connexionem cum Testimonio & rationibus extrinsecis. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT. Quia obiectum fidei quæ tale est verum, & tamen veritas illius non dicit connexionem cum principiis intrinsecis, sed connexionem cum testimonio Dei, quod est quid extrinsecum.

ALITER eandem diversitatem explicat Kon. d. II. n. 43, eò quod possit esse res à parte

rei falsa, verè tamen credibilis, ut si duo vel tres fide digni, eam asserant. *Hac explicatio*

NON SATISFACIT. Nam non dat rationem Communem credibilitatis, quæ conveniat, tam iis, quæ à parte rei vera non sunt, quâmiis quæ à parte rei sunt nonnisi vera, unde explicat genus per speciem.

Potius itaque nomine veri venire debet conformitas cum objecto, loquendo de vero formalis, & nomine credibilitatis, omne illud, quod inducit ad hoc ut moveri velimus motivo fidei; vel strictius loquendo est innitentia motivis credibilitatis, & rationibus moralibus, quæ inducunt credendum esse & in concreto loquendo, credendum esse, quod hoc DEUS dixerit.

DIFFICULTAS I.

Qualia debent esse motiva credibilitatis?

DEBERE esse evidenter credibile objectum fidei, docet Guar. Hurt. Kon. d. 17. dub. 1. Amicus, d. 3, Lugo, dub. 5. S. 1. Conferatur Capitel. negasse requiri evidentiā. Canus requirebat evidentiā nonnisi ut plurimum, & noster Valent. hic q. 1. p. 4. docet sufficere evidentiā credibilitatis, quæ sit talis in potentia proxima, ex qua scilicet posita, facile posset colligi evidentiā credibilitatis. Pont. d. 88. tenet Mysteria fidei nostræ evidenter credibilia, licet judicium non debeat esse semper, ut docet n. 13. moraliter evidens & certum.

Punctum Difficultatis I.

An ad Assensum fidei sufficiant motiva credibilitatis probabilia?

DICENDUM est. *Ad assensum fidei non sufficiunt motiva credibilitatis solum probabilia.*

PROBATUR Primo. Si sufficerent motiva credibilitatis nonnisi probabilia ad fidem Divinam, sufficeret etiam judicium nonnisi probabile: nam ex una parte, non possunt illa motiva movere nisi ad judicium probabile, hoc ipso enim non salvaretur motiva illa esse probabilia. Ex altera parte non esset ratio, ut si ad fidem sufficiat etiam judicium probabile. Sed judicium probabile non sufficit ad assensum fidei: quia illo solo posito, non posset imperari certissimus actus, quod probatur. Quia & imperaretur actus certissimus ut supponitur; imperaretur enim actus fidei qui certissimus est, & non imperaretur certissimus: quia certissimum est, quod judicatur tale, ut oppositum illius non sit probabile, sed per judicium probabile, non potest imperari actus, cuius oppositum non sit probabile: quia & eslet judicium illud probabile ut supponitur, & non eslet probabile: quia ex eo ipso quod imperaretur actus, cuius oppositum non sit

probabile, non est probabile; probabile enim dicit utramque partem posse subsistere; quod non habetur in judicio, ratione cuius, imperatur, nonnisi actus certissimus.

PROBATUR Secundo. Voluntas quæ dicit: fac actum fidei, debet habere sibi presentatum motivum, quod presentet, hoc esse certissimum, sed tale motivum non est probabile: hoc ipso enim non esset probabile sed certissimum. Et certe esset semper rationabilis excusatio in intellectu, non prodeundi ad actum certissimum, cum non sit convictus, quod illum debeat elicere, habendo nonnisi probabilitatem, quod debeat illum elicere; esset etiam excusatio in voluntate ne imperet actum certissimum: quia non presentatur illi ulla evidentiā & certitudo, sed sola probabilitas: hinc sola probabilitate illustrata, probabilem nonnisi posset imperare assensum.

PROBATUR Tertio. Communiter ex absurdis. Tum quia sequeretur facta sufficienti propositione fidei, non teneri aliquem ad credendum: quia in probabilibus, potest quis sequi oppositam partem. Tum quia fidelis potest recedere à sua fide sine peccato: quia licet probabilem sententiam sequi. Tum quia in probabilibus pro utraque parte cum processu temporis crescere possunt majores probabilitates, consequenter, etiam contra res fidei.

OBJICITUR Primo à Pari. Potest aliquis prudenter cultu latræ adorare hostiam, quamvis eliciat hunc actum; forte hæc hostia non est consecrata. Ergo etiam potest fieri actus fidei, quantumvis interveniat ille actus, fortassis non est hoc revelatum.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia ad exhibendum latræ cultum, non est necesse certissimum reddi adorantem, quia hæc obligatio nec ex ratione, nec ex auctoritate constat. Sed sufficit ipsum prudenter nonnisi operari; adeoque secundum hic & nunc, ut superius dictum. Jam autem actus fidei, debet esse certissimus; hinc fit, ut judicium antecedens imperium Voluntatis, debeat ostendere, ita rem esse, & non non tantum probabile esse.

OBJICITUR Secundo. Potest ipsa obligatio credendi, adeoque exhibendi actum certissimum, nonnisi probabiliter judicari; ad eum modum, quo motivum scientificum, potest nonnisi probabile apprehendi, & dici v.g. probabile est, hoc esse demonstrationem. Et sicut in problematicis sententiis, potest utraque pars defendi, & judicari probabiliter vera. Ergo etiam poterit judicari probabile esse, quod debeatponi actus certissimus fidei.

RESPONDETUR. Tale judicium secundum quod aliquis judicet probabiliter se hæc & nunc obligari ad ponendum actum certissimum fidei, vel non ponendum, intervenire in omni deliberatione de credendo, sed nego intervenire

nire posse conclusā deliberationē, ut concludi debet quando imperandus est actus certissimus. Ratio quia prius illud judicium, hoc ipso quia deliberativum est, attendit ad rationes utriusque partis; fierique potest ut judicet alius certissimum esse perpensis rationibus unitus partis, & non judicet esse certissimum attentis rationibus aliis partis. Quia verò judicium illud, post quod imperatur actus certissimus, non est deliberativum, neq; attendit ad rationes opposita partis, imò eas refellit, adimitque illis vim movendi sui, in oppositum; hinc sit, ut illud judicium, praecedens imperium actus certissimi, & ipsum debet esse certissimum. Et sicut si judicem probabile est, quod hoc sit demonstratio, non possum dicere, est hoc certissimè demonstratio, ita si judicō probabile esse, quod hæc sit revelata, non possum vi illius dicere, certissimè esse hoc revelatum. Addo probabilem demonstrationem, non esse demonstrationem. Quia demonstratio est scientia, seu est faciens scire, quod autem me facit scire, non facit me opinari. Instantia allatæ, probant id, quod intendimus: nam sicut motivum scientificum non debet apprehendi tanquam probabile, sed tanquam scientificum, ut fundet scientiam; ita judicium illud ut præcedat imperium actus certissimi, non debet formati ut probabile, sed ut certum.

Objicitur Tertiò. Judicium illud, quod dicit imperandum esse actum certissimum, licet cognoscat & affirmet obligationem illam credendi, non tamen cognoscit & affirmat evidentiā & certitudinem sui, nec se reflectit, ut affirmet certitudinem & evidentiā sui. Ergo obligatio credendi, non includit in se essentialiter judicii evidentiā de obligatione, alias judicium illud non posset affirmare obligationem, quin affirmet etiam seipsum, & suam evidentiā. Ergo ulterius poterit totum objectum affirmatum illo judicio evidentiā affirmari verè, etiam per judicium probabile. Ergo etiam absque judicio evidenti poterit intellectus proponere obligationem credendi firmissimè. Ergo & voluntas prudenter poterit imperare assensum firmissimum, cùm haberet idem prorsus motivum imperandi, quod nunc habet; nempe obligationem & honestatem credendi.

RESPONDETUR. Missa doctrinā in hoc genere Lugonis, respondetur inquam, quod judicium illud, quod dicit imperandum esse actum certissimum fidei, affirmando & cognoscendo illam obligationem credendi, affirmet & cognoscat seipsum, non quidem formaliter & clare, sed virtualiter & confusè, ad eum modum quo sciens aliquid demonstrative, debet scire quod sciat, licet hoc ipsum non formaliter & clare, nec reflexè percipiat: censetur id tamen vi ualiter apprehendere, quia ponit talem & eo modo actum, ut si ex vi illius actus & modi

tendendi, promptus ad eliciendum formale hunc actum, quo dicat: se scire, quod sciat. Ad primam illationem ex dictis habetur responsum, quod scilicet obligatio illa credendi, non includat essentialiter judicii evidentiā, seipsum formaliter & clare apprehendens, involvit tamen judicium, se & suam certitudinem virtualiter & confusè apprehendens, non apprehendendo eam evidentiā tanquam aliquid essentialiter, & per modum partis complentis obligationem, sed tanquam aliquid applicans ultimam obligationem. Secundā autem illatione transitā. Nego Tertiam. Ratio negandi ex dictis est: quia scilicet illud judicium & esset sufficiens ut imperetur actus certissimus; & non esset sufficiens, ex dictis immediatè. Et licet habeat idem motivum illud judicium probabile, quod motivum habet judicium evidens, non tamen habet motivum eodem modo movens, ad eum modum; quo idem est motivum penetrantis terminos demonstrationis, & non penetrantis, sed alio modo moveret, quia scilicet mini demonstrationis penetrati, habent finali vim adiamenti, (ut ita dicam) prætensum ius in contradictorio objecto, ad movendum in oppositum; idque præstanto quantum ex vi illius motivi; sic etiam judicium illud evidens, quavis habeat idem motivum cum probabili, alio tamen modo est movens: moveret enim illo ita, ut excludat probabilitatem in oppositum, & nonnisi in unam partem fertur, quantum ex illo. Quia verò dixi, quod sufficiat illam evidentiā virtualiter & confusè apprehendi, non erit necessarii processum in infinitum in illis judicis: quanquam hic processus, concessa illa clara evidentiā; non sequetur in infinitum, sicut non sequitur quando sciens clare & distinctè facit hunc actum: scio me scire.

Objicitur Quartò. Ex una parte, posito quod nonnisi probabile judicio advertam me obligari ad ponendum actum certissimum, excusor tunc ab illo ponendo, quando per cognitionem reflexam cognosco hoc, nonnisi probabile esse. Ex altera parte fieri potest: quod ego non habeam cognitionem reflexam supra meum judicium, quod nonnisi probabile sit: quo casu, non excusabor ab obligatione ponendi actus certissimi. Ergo tunc dabitur obligatio credendi, cum solo judicio probabili de obligatione credendi.

RESPONDETUR. Quamvis aliquis non habeat judicium formale & distinctum, quo dicit se excusari ab obligatione ponendi actum certissimum, sufficit tamen quod in modo ipso assentiendi, includatur virtualiter & confusè, quod hoc sit judicium nonnisi probabile: hoc ipso enim quod determinatè non noscitur ponendum esse actum certissimum, adest excusatio de illo non ponendo, ad eum modum, quo qui non bene penetrat terminos demonstratio-

R. P.
THEMLOD
zia nowski
Tom. I. et Z.
D. VI

nis, à ponendo assensu excusatur, non per ipsam reflexam cognitionem, de non penetratis terminis, sed excusatur ipso modo apprehendendi terminos, inclusio, in ipsa illa notitia praesenti, quam habet.

Objicitur Quinto. Nonne per nos potest stare opinio cum fide. Ergo non est necesse ut iudicium illud praecedens imperium, sit nonnisi certissimum.

Respondetur. Concedo quod opinio possit stare cum fide, sed nego quod opinio possit imperare auctum fidei, de quo est quæstio.

Punctum Difficultatis 2.

An ad assensum fidei requiruntur motivi a credibilitate certa?

SUB hoc titulo ponetur nonnisi continuatio præteritæ conclusionis. *Hinc*

Dicendum est. *Ante assensum fidei praecedere debere iudicium evidens.* Est conclusio S. Th. hic art. 4. ad 2. *Non enim inquit quis crederet, nisi videret, ea esse, credenda, vel propter evidentiam sanguinorum, vel propter aliquid hujusmodi: ubi Lyvideret, idem significat, quod evidenter cognosceret.*

Probatur Primo Auctoritate. *Testimonia tua inquit David Psal. 92. credibilia facta sunt nimis; nimis autem credibilia non essent: si certò credibilia non essent. Idem indicat locus ille ad Galat. 1. qui certè non concluderet; quis enim Angelo potius credere nollet dicenti, nisi nosceret evidenter oppositum. Christusque ipse dicit Nunc autem excusationem non habent, quod non dixisset, si evidenter non haberent; nam in probabili, unusquisque excusatur.*

Probatur Secundo. *Quia iudicium illud non potest esse probabile ut supra probatum. Ergo debet esse certum.*

Probatur Tertio. *Ante imperium voluntatis imperans auctum fidei, vel præluxit iudicium, judicans, debere imperari auctum certissimum, vel non præluxit. Sinon præluxit. Ergo aliquid erat volitum quod non erat cognitum; si autem præluxit iudicium, quod dictabat debere imperari auctum certissimum, tunc quæsto, vel illud iudicium dictabat sibi evidens esse, quod deberet imperari auctus certissimus, vel non dictabat sibi evidens id esse: si dictabat id sibi evidens esse. Ergo non fuit probabile: quia probabilitas, sicut certitudinem, ita & evidenter excludit. Si autem iudicium illud non dictabat id sibi evidens esse, quod deberet exhiberi auctus certissimus. Ergo sola determinatione voluntatis factum est, ut exhiberetur auctus certissimus. Ergo ille auctus fidei est irrationaliter, quod nemo dixerit. Quod autem ille auctus irrationaliter sit. Ratio est. Quia & voluntas ita credendi vituperabilis est: quia jubet intellectui ut maximo nisu feratur, cum praecedat iudicium, non esse necesse, ut tanto nisu feratur; Et sicut irrationaliter facit homo &*

peccat, imperando sibi majorem amorem rei creatæ, quam dicit illi lumen rectum intellectus: sic peccabit, & irrationaliter operabitur, imperando majorem certitudinem, quam illi appareat. Ex alio etiam capite defectuolum est illud imperium: quia vellet agere contra naturam habitus, sibi à Deo infusi, volendo illo abutu, abutu autem vellet; quia vellet ponere exercitum habitus fidei, contra naturam ejusdem: natura enim ejus est, non operari sine prævio dictamine prudentiae supernaturalis, quod tunc non habetur; dictat enim prudentia, in prudens esse, tanto nisu velle ferri intellectum, cum non habeatur evidenter, quod tanto nisu ferri debeat; dictatque prudentia, quod non debeat se homo exponere periculo in re gravissima errandi, accipiendo Deum in testem, non agendo tamen cum omni diligentia, exponendoque se periculo ad præbendum assensum, talem, etiam rei falsæ, qualis nonnisi soli DEO præberi debet.

Colliges. Cum in unoquoque, saltem ratione motivi, actus fidei debeat esse certissimus & unicuique representatur illud motivum ut certissimum, sit ut in credituris, intervenire debet ista certitudo & evidenter moralis.

Respondebis Cum Pontio. *Quod ex iudicio probabili, possit sequi auctus certus, loquendo de certitudine quam habet ex se ille auctus fidei; et quod proveniat ab habitu determinato ad auctum, & quod innaturat motu formaliter infallibili. Et sicut prudentissime quis credit homini, qui habetur pro veraci, quando non potest melius informari, prudentissimeque hinc & nunc adoratur hostia; ita & in præsenti prudenter exhibebitur auctus certissimus fidei.*

Contra. Hæc responsio est de termino non supponente: supponit enim quod ille auctus possit imperari, eliciendus ab habitu determinato ad auctum certissimum, quod ipsum probandum fuit. Quod atinet ad illas instantias non convincent. Nam de prudentia supernaturali, paritas, alibi soluta, ubi de putatitudine revelato; Quod atinet ad fidem humanam, ab ista non valet instantia: quia cum non debeat certissimum auctum elicere, immo nec possit, alioquin hoc ipso extra statum fidei humanæ extraheretur, hinc sit, ut possit esse contenta, iudicio, nec certo, nec evidenter.

Nota. Ad alias Ejusdem responsiones impugnandas. Si constat absq; ulla dubitatione, quod hoc sit revelatum, debet constare absq; probabilitate partis oppositæ, neque enim possibile est, quod sit & reluceat cognoscenti probabilitas partis oppositæ, & tamen non sit dubitatio ulla. Deinde condistingui debent: prudens dubium cum dubio imprudenti, quod imprudens dubium, recurrit quidem menti contra evidenter motivorum credibilitatis, sed recurrat ita, ut non fundet in mente assensum, sed mereatur nonnisi repulsa & negationem assensus: quia distinctione posita, vetum est, quod talis dubitatio

(m)

non

non ob sit fidei: quia non habet meritum ut illi adhæreatur; hinc cedere debet, ut agat sola evidētia motivorum credibilitatis; prudens tamen dubitatio, quæ est probabilitas oppositi; nullo modo potest proponere voluntati imperium actus certissimi, ut dictum supra.

Punctum Difficultatis 3.

Solvuntur Objectiones.

Objicit Prisad Pontius, estque communis Objectio. Pueri fideles quando perveniunt ad usum rationis plenum, non habent tale judicium, tunc etiam, quando firmiter credunt articulis fidei: nam non habent motivum moraliter certum & evidens, de credibilitate istorum mysteriorum: non enim habent aliud motivum præter auctoritatem Parentum vel Preceptorum, quæ certè non est sufficiens ad generandum motivum certum & evidens; quod maxime usu venire potest in locis dominio Hæreticorum subiectis, quanquam & alibi id evenire potest: Nam etiam ex Doctioribus aliqui, non possunt assignare sufficientia motiva ad moralē evidētiam revelationis. Ergo apparet, jucidicium istud evidens, non prærequisit ad fidem.

R E S P O N D E T U R. Duplicem esse evidētiam. Primo quandam quæ est quasi Universalis, & ex merito objecti, & quæ quantum est de se, applicari non potest, nisi objectis, verè à Deo revelatis; qualis est saltem tota motivorum collectio. Secundo potest accepi evidētia in particulari, & ex parte subiecti, & hæc, non est æqualis in omnibus, non tantum exinde, quia illud quod potest certificare unum, non certificat alium, sed etiam ex eo, quod non omnia singularis proponantur, & proposita, non æqualiter ab omnibus penetrantur. Prior illa evidētia, non est singulis necessaria, idque bene probat objectio allata. Secunda tamen semper est necessaria, ob rationes conclusionis. Huic motivo credibilitatis quocunque tandem sit accedit pondus ex illuminatione Spiritus Sancti, quæ dicit honestatem credendi objectum propositum.

*N*eque valet si dicas, quod hæc Illuminatio coincidat cum Spiritu privato hæretico: non enim sunt in hoc hæretici, quia illam illuminationem admittunt; sed quia illam ponunt, pro ultima crisi fidei universalis. Admittit istam Illuminationem Suar. & meminit citatus Amicus ponens hæc. Si tale judicium in ipsis non sufficiat ad tollendum omne dubium & formidinem de opposita parte, Deus ipse interna illuminatione, supplet id, in quo externa propositio deficit.

Quod attinet tam ad rudes homines quam ad pueros, utriusque habent proportionata sibi motiva credibilitatis; pueri pro motivo credibilitatis assumunt doctrinam Parentum, evidens autem est moraliter, Parentes non velle fallere, in rebus Dei docendis: evidens enim est moraliter, quod

puer stare debet diœtis & Magisterio suorum parentum, quamdiu per se ipsum in dagine venit, non potest. Hocque judicium præcepit in perio actus certissimi. Ad audientes quod artine si illi sint in dominis Catholicis; sub oculis experientiam veniunt illis motiva plura credibilitatis, secundum captum illorum evidētia. Si autem sint in dominis Hæreticorum, adhincque illuc fideles Catholicis oppresi, ipsa constantia oppressorum, fundat judicium evidens moraliter: si autem nulli adhinc illuc Catholici, auditione de illis accipiunt, dirigente ipsomet Deo, ut possint narratis sufficienter convinci. Sed de hoc agetur infra.

O B J I C I T U R Secundo. Si motiva credibilitatis debent esse evidētia moraliter, sequitur, quod nunquam quis possit discredere objectum fidei: quia qui nullam habet prudentem oppositi probabilitatem, non potest actu positivo dissentiri, nam non advertit posse subesse fallum cum tamen solum falso, disensem mereatur. Jam autem posse disensem præberi objectum velatis, & exinde probatur: quia in nobis actu credendi est liber, & quia alias nulli Hæretici formales darentur: nam qui, non purans esse, quid est revelatum, disredit, non est formaliter hæreticus, cum Hæresis, ut voluntaria Elec-

Antequam Respondeatur

S U P O N O Primo. In processu fidei duo intervenire judicia. **P**rimum, de ipsa evidētia motivorum credibilitatis. **S**econdum, de ipsa connectione objecti credendi, cum motivo fidei.

S U P O N O Secundo. Diversitatem quæ potest reperiri inter Hæreticos, circa judicium de motivis credibilitatis. **P**rimo. Aliqui quidem non concipiunt, ullo modo evidētiam illam, stare pro fide Catholica; sed mente simplici, puram illam stare pro se, & hi, non sunt nisi materialiter Hæretici. **S**econdo. Alii non concipiunt, nec possua, nec pro nostra parte, illa stare, suntque aut ignorantes, aut dubii, aut Athei. **T**ertio. Sunt qui concipiunt motiva credibilitatis stare pro parte nostra; quod adhuc dupliciter contingere potest, vel ita, ut nihil habeant quod opponant illis motivis, vel ita ut enervent sua passione obsecrati, vim illorum motivorum, ut ad illa attenderet, eaque perpendere, & ponderare nolint, quantumvis sibimet ipsis non satisfaciant; quæ enervatio illius vis movendi, etiam ex eo contingere potest; quod evidētia illa non sit maxima, tamen qualis est Metaphysica, & post illam Physica.

S U P O N O Tertio. Ii qui nihil habent quod opponant illis motivis, non possunt non affinari illis: nam intellectus est potentia necessaria, adeoq; non potens non assentiri objecto, quod se sit certò & evidenter taliter se habere. Hinc ordinariè non sunt hæretici formales, sed deficit illis, sola confessio externa. Ii verò qui suā passione excæcati, enervant vim illius evidētia, opponendo

R. P.
THOMAS
ZIANOWSKI
TOM. I. E. Z.
D. VI.

nendo aliquid imprudenter, & quasi fucum, per hoc quidem ipsum praeceps non constituuntur haeretici, quia praeceps illo actu non opponunt se se motivo fidei, nihilominus talis classis homines, ratione consequentis judicii, quo se opponunt motivo fidei, evadunt haeretici formales; ex eo, quia enervando vim illius evidentiæ, saltem imprudenter oppositam partem, sequi possunt, quæ sequi possunt, quæ sequentio est formalis haeresis. *Ex quibus*

RESPONDETUR. Secundum explicatas conditions hominum & perpendentium illa motiva, alios quidem posse discredere objectis fidei, & alios non posse. Actus autem credendi semper est in nobis liber; quia prærequisitum voluntatis, qui imperat assensum, non quidem motivis credibilitatis, sed judicii, de connectione objecti revelati cum testimonio Divino.

OBJICITUR Tertiò. Assumendo istud principium. Quod scilicet, si illa motiva essent evidentiæ, etiam fides nostra foret evidens, quod pluribus viis urgetur; si fideles cognoscunt objecta fidei esse evidenter credibilia. Ergo illa cognoscunt evidenter vera & possibilia: Nullum enim falsum potest esse evidenter verum & possibile, quod si Mysteria fidei sunt, evidenter vera & possibilia. Ergo etiam Mysterium Incarnationis, & alia capacitatem intellectus superantia, erunt vera evidenter.

RESPONSIo COMMUNI. Negando se quelam; et quod supra dictum sit, aliud esse verum, & aliud esse credibile, consequenter aliud etiam erit evidenter credibile, & aliud evidenter verum. Addit Lugo contingere posse, taliter aliquando proponi falso, ut quispam convincatur evidenter, rem ita se habere.

NEQUE Dicas. Si possit subesse falso illi evidentiæ. Ergo nunquam poterit imperari actus certissimus: quia poterit cogitari, quod sub tali motivo, latere possit falso. *Non inquam valet*; quia in aliquo judicio evidentiæ motivorum credibilitatis, duplicitate potest cogitari, quod illi evidentiæ possit subesse falso. *Primo*, ita, ut cogitat absolute loquendo, posse illi subesse falso; tamen ut hic & nunc judicet, non posse subesse falso. *Secundo* ita, ut judicet hic & nunc, posse hic & nunc subesse falso; hoc secundi generis judicio posito, non potest imperari actus certissimus: quia hic & nunc habetur probabilitas oppositi: si autem priori modo cogitat, poterit imperari hic & nunc actus certissimus; quia potest habere hic & nunc judicium certum. *Sed insuper*

RESPONDETUR Objectioni. Evidentiæ ex duplice principio fundari posse. *Primo*, ex principio negativo, quod scilicet res non implacet contradictionem, quæ evidentiæ est improposita, secundaria, & potius negatio, luminis, in oppositum. Vocari inquam potest Evidentiæ Secundaria: quia illa v. g. propositione: Omne totum est majus sua parte, non tantum se notificat, sed etiam auferit lumen omne quo clarescat intellectui, partem, posse esse aequalem toti. Quæ ablatio luminis, potest vocari Evidentiæ Secundaria, ut potè effluens ex prima. Cum ergo etiam hoc principium: Non implicat contradictionem, auferat opposito evidentiæ, quam impossibile, fit, ut illud principium adferat evidentiæ secundariæ, quæ simul est evidentiæ impropria: quia non est illustratio positiva connectionis prædicatorum intrinsecorum, quod ad evidentiæ propriam requiritur, sed mera negatio luminis. Vocari etiam potest hæc evidentiæ extrinseca: quia non ad fert lumen in se & evidentiæ. Secunda Evidentiæ, est Primaria & Intrinseca; quæ est inclusa in principiis lumine naturæ notis, vel in propositionibus ostendentibus connectionem prædicati cum subiecto, in ipsam. Vocatur autem hæc evidentiæ propria, quia tale simpliciter & sine addito, semper dicitur tale propriæ. Cum ergo descripta evidentiæ sit evidentiæ simpliciter, & sine addito, fit, ut vocari possit evidentiæ propriæ: præcipue cum sit inclusa in ipsam re, ad quod illi appropriata, tanquam aliund non orta; vocatur item Primaria, quia est ex ipso esse, non verò ex negationibus, consequentibus esse; esse autem, semper est primatum, in eo, cuius est. Vocatur item intrinseca, quia ostendit intrinsecam connectionem, modo alijs supra explicato. Hinc in forma solvendum est argumentum. Quod scilicet fideles cognoscant Mysterium v. g. Trinitatis, esse verum evidentiæ extrinseca; hoc est orta ratione alicujus coniuncti cum Mysterio fidei; & evidentiæ secundaria, hoc est, adimente possibiliter & veritatem opposito; licet non sit vera evidentiæ intrinseca: etenim motiva credibilitatis, non sunt Mysteriis fidei intrinseca, & tamen illa sola, habent evidentiæ.

INSTABIS. Bona est hæc consequentia. Hoc objectum est evidenter impossibile. Ergo est evidenter incredibile. Ergo etiam hæc alia erit bona. Hoc objectum est evidenter credibile. Ergo est evidenter possibile. Consequentia probatur. Quia ab opposito consequentis bene arguitur ad oppositum Antecedentis. Unde etiam ab hac propositione Petrus currit. Ergo movetur, bene arguitur, Non movetur, Ergo non currit. In præsenti autem res eodem modo se habet: Nam evidenter credibile, opponitur evidenter incredibili, poniturq; in Consequentia. Jam autem in Antecedenti ponitur evidenter impossibile, cui opponitur evidenter possibile, hinc ad illud argumentatio valebit.

RESPONDET Bantuz, & cum eo Lugo. Ab opposito Consequentia valere argumentationem ad oppositum Antecedentis, si illud oppositum sit contradictioni oppositum, non vero si contraria. Et sic non valet hæc argumentatio, si ex hac propositione: Petrus est homo. Ergo est

(m) 2 animal

animal: inferas, Petrus non est animal. Ergo est brutum; idq; ideo quia Ly Brutum non est contradictriorē, sed contrariē oppositum homini. Cū ergo in prædicta argumentatio e sit non nisi illatio ad contrarium, consequenter non erit legitima. Certè enim evidenter incredibile, non est contradictriorē oppositum evidenter credibili, sed non nisi contrariē. Subdit postea Lugo quomodo illa illatio formari deberet eamque sic formet. Hoc objectum est evidenter impossibile. Ergo est evidenter incredibile. Item, hoc objectum non est evidenter incredibile. Ergo non est evidenter impossibile. Deinde concessa hac prima illatione. Hoc objectum est evidenter impossibile. Ergo est evidenter incredibile: illa illatio secunda: Hoc objectum est evidenter credibile. Ergo est evidenter possibile; distingui debet. Hoc objectum est evidenter credibile evidentiā ~~Extrinsecā~~ Concedo: evidentiā ~~Extrinsecā~~ Nego: consequenter est etiam evidenter possibile evidentiā ~~Extrinsecā~~ non ~~Extrinsecā~~. Explicatio distinctionis ex dictis supra colligitur.

Objicitur Quartō. Implicat in terminis, esse aliquid evidenter credibile; quia implicat esse fidem, & tamen evidenter. Sed credibile denominatur à fide, sicut visibile denominatur à vista, sensibile à sensu, ita credibile à creditione, seu fide. Ergo si fidem implicat esse evidenter, implicat etiam credibile aliquid, esse evidens.

Respondetur. Implicare fidem esse evidenter evidentiā ~~Extrinsecā~~ ex ipsomet motivo & proportionata certitudini fidei ut dictum supra; potest tamen fides esse evidens evidentiā aliundē peritā. Quod attinet ad paritatem dupli via ei satisfit. Imprimis. Visibile & alia similia denominativa, vel possunt considerari radicaliter & fundamentaliter, vel proximè & formaliter; formaliter considerata, denominantur à visu, radicaliter accepta, non denominantur à visu, sed à sua entitate, seu proprietate ~~Extrinsecā~~, quæ est virtus quædam materialis, motiva sensus; sic etiam credibile formaliter denominatur à creditione seu fide, sed non credibile radicaliter, quia credibile radicaliter, est ipsum meritum movendi ad assensum certissimum, idque ob veritatem primam.

Alia via satisfit. Distinguenda est visibilitas & visio, prior enim præcedit posteriorem, prior tenet se ex parte objecti, posterior à parte potentia. Negatur ergo rigorosè loquendo, visibile denominari à visu, sed à visibilitate; ita etiam aliud est creditio & credibilitas, creditio enim est idem quod fides actualis, credibilitas autem, est quid antecedens fidem, & distinctum realiter ab eadem, & insuper etiam ab ipso motivo, & ab hac credibilitate, rigorosè loquendo, denominatur credibile.

Objicitur Quintō. Motiva credibilitatis vel singula possunt fundare illud imperi-

um, vel non nisi simul sumpta. Si non nisi simul sumpta. Ergo in rudibus non dabatur assensu fidei: quia nesciunt omnia motiva; singula sufficiunt. Ergo etiam Hæretici habebunt motiva sufficiencia pro suis sectis.

Respondetur. Regulam universalem dñi non posse, aliquem convincit non nisi unum, credibilitatis motivum, alias plura. Quod ad Hæreticos attinet, si sint materiales, possunt moveri pro sua secta aliquo motivo credibilitatis, et subiecto, applicante illud, secta, non ex objecto. Si autem sint formaliter Hæretici, ne uno quidem prudenter & convictivè moveri possunt: non enim potest id illis esse evidens moraliter, cuius oppositum & aliter se habens, putant in esse.

Addo. Differentiam erroris Manichæi doctrina exigente evidentiā motivorum credibilitatis. Convenit utraque pars in hoc, quod exigit evidentiā; sed discrepat in substantia evidentiā: quia communis sententia exigit evidentiā ~~Extrinsecā~~ objecto fidei: Manichæi ~~Extrinsecā~~. Differunt idem in modo exigiendi: quia Manichæi dicebant, non posse esse quidquam objectum fidei Divinæ, nisi quod in se sit evidens; Communis hoc sententia non dicit.

Punctum Difficultatis 4

Danturne aliqui assensus Fidei infirmi?

Ripalda, cum posuisset hic d. 6. item. 43. objecta nostræ fidei esse evidente credibili, semperque iis præinformari assensus fidei perfectos & firmos, tandem n. 58. ponit aliquos esse assensus fidei infirmos, qui non supponunt credibilitatis evidentiā.

Dicendum est. *Non dari assensus infirmi fidei, qui non supponant evidentiā credibilitatis.*

Probatur Primo. Implicant assensus fidei infirmi. Ergo & qui non supponant evidentiā credibilitatis; cū ex eo deberent esse infirmi, quia illam non supponerent. Antecedens probatur. Et essent assensus illi fidei infirmi ut supponitur, & non essent infirmi; quia innituntur veritati primæ, & latem implicitè noscunt ut inniti veritati primæ; & si, ita innitentes illi veritati, assensus, essent infirmi, & inniterentur illi veritati, ut supponitur, cum sint actus fidei, & non inniterentur; quia si inniterentur veritati primæ illi assensus infirmi, hoc ipso non essent infirmi; quia omni assensui noscenti se moveri hoc motivo, tribuit motivum sicut le; ita & omnes suas rationes formales, adeoque & suas firmitates objectivas & infallibilitates, ut ostendit Inductio; probata queratio, quia illorum effectuum communicatio, in ipso includitur motivo: Hinc si illud motivum communicat se assensui, movendo illum com-

municat omnia sua, consequenter & firmat, cum ipsum firmare motivi, sit movere motivi; adeo- que si ille assensus fidei innititur veritati primæ, evadit assensus firmus. Et certè sicut non dantur ulli actus scientiæ infirmi, & si infirmi sunt, hoc ipso assensus scientiæ non sunt, cur ergo idem non dicetur de fide.

Idem medius terminus sic proponitur; Infirmitas illa fidei, vel est ex parte objecti motivi: & hoc non, quia tamen in firmis, quam in infirmis actibus fidei, idem est motivum; Velest ex parte penetrationis motivi, & tunc, velexperitur se moveri veritatem primam vel non experitur, si non experitur, ergo non credit: creditio enim formalitur veritatem prima. Si experitur, Ergo habet eandem, licet forte non gradualiter, firmitatem, ac in actibus firmis; quia etiam in actibus firmis, substantialis ut ita dicam firmitudo, desumitur ex fonte veritatis primæ, quæ informat, etiam illum actum, per te infirmum.

RESPONDEBIS. Infirmitatem hanc sumi, ex vi ipsorum motivorum credibilitatis non evidenter, respectu hujus Mysterii.

CONTRA. Tum quia; hoc ipso ille adhuc actus fidei non debet dici infirmus, sed firmus: quia ille actus non potest esse infirmus, qui haec facit quod firmus, immo est firmior actu firmo: quia habens debilitates vires, facit hoc quod maiores faciunt. Et sicut debilis non est exercitus quinque millium, qui facit hoc, quod exercitus decem millium, ira & in praesenti: Tum quia posito illo defectu evidentiæ motivorum credibilitatis, non potest inferri debilitas actus fidei, sed debilitas assensus ad motiva credibilitatis, quia fides non respicit motiva credibilitatis, tanquam rationem sui motivam. Tum quia posita illa infirmitate assensus ad motiva credibilitatis quæ appellatur infirmitas extrinseca fidei, quomodo stante illâ, poterit imperati actus firmissimus firmitate fidei. De quo supra actum.

PROBatur Secundum. Ex principiis Rip. Assensus fidei firmi, supponunt per se evidentiæ credibilitatis. Ergo & assensus infirmi eundem supponunt. Consequentia Probatur. Ideo assensus fidei firmi supponunt per se evidentiæ credibilitatis, quia supponunt affectum credendi, adeo constantem, ut nullam admittat formidinem; potiusque eligat mori, quam objecti veritatem negare; sed etiam in assensu illo, qui supponitur infirmus, est affectus constans credendi, non admittendo formidinem & dubietatem, & cum affectu moriendi pro illo quod credit; si enim admitteret formidinem, quomodo esset firmus firmitate fidei. Et si non haberet illum affectum moriendi. Ergo dantur aliqui actus vere fidei, pro quo non teneretur homo mori: dabiturque fidelis, qui non debeat appretiare plus veritatem primam quam movetur, quam viram suam, quod tamen concedere videtur difficile.

RESPONDIT Ripalda: Non esse necesse ut ratione omnis actus fidei, fidelis debeat esse

paratus mori, quod ipsum probat. **DEUS** est dignus amore efficaci opposito omni offendere etiam veniali, tamen amat ut amore efficaci, solum ad vitanda mortalia, & non venialia. Ergo similiter quamvis fides digna sit praedicto affectu, poterit amari honestè, alio minus efficaci, sed imperfecto; potestque fideli non occurtere tota obligatio & dignitas fidei, saltem ex defectu inculpabilis considerationis, vel ex defectu scientiæ motivorum.

CONTRA. Licet ex accidenti possit aliquis non esse resolutus ad moriendum ob suum actum fidei, ex objecto ramen, & ex meritis motivi, debet ad hoc esse resolutus; quia non est major ratio de uno actu, quam de alio, cum uterque eodem motivo moveatur. Jam autem si darentur actus fidei infirmi ex merito objecti, non deberet esse homo resolutus ad moriendum. Paritas adlata de amore non tenet: quia ut dictum alias, substantialis Charitas salvari potest, etiam si non fiat detestatio venialium, substantialis autem ratio fidei salvari non potest, nisi sit actus certissimus, quia non supremæ veritati innitens. Sed de hoc ut dixi alias actum.

PROBatur Tertio. Dantur actus fidei infirmi. Ergo non dantur actus fidei infirmi. Est Consequentia quam vocant mirabilem, ut dixi repetito alias, cujus reducendæ ad formam syllogisticam rationem, unam & alteram hic trado.

Cavendum hic est ne probetur Consequens potius quam Consequentia, probabitur Consequens non nisi: si probetur v.g. Non dari actus fidei infirmos. Probabitur autem Consequens & Consequentia, si non tantum probetur non dari actus fidei infirmos, sed ideo non dari, quia dantur; qui modus arguendi quoad modum est novus, sed in antiquis principiis Dialecticis stabilitus. Hic autem modus probanda Consequentiæ, varius erit, ex variis sensibus, illius factæ illationis.

PRIMUS MODUS est. Unam contradictriam ponendo pro Majori, alias pro Minoris, & in Consequentia colligendo utramque. Sic v.g. Non dantur actus fidei infirmi: dantur actus fidei infirmi. Ergo dantur actus fidei infirmi. Ergo dantur actus fidei infirmi, non dantur actus fidei infirmi: estque haec eadem Methodus, quâ si negetur Consequentia Argumento in forma, arguimus reducendo ad impossibile, & inferendo oppositam contradictriam. Ethic modus oritur ex primo sensu illius Illationis; qui est, si negas unam contradictriam, quæ est: Non dantur actus fidei infirmi, negare debes, hanc; dantur actus fidei infirmi. Sed quibus non placet positio enthymemarum, in quibus probanda consequentia non Antecedens, non placebit hic modus.

SECUNDUS MODUS est. Assumendo medium terminum & applicando utrique contradictriam, demum inferendo utramque contradictriam,

(m) 3 quæ

quæ si non inferatur probabitur Consequens, non Consequentia. Sic v. g. Non dantur actus fidei infirmi qui non sunt certissimi, dantur actus fidei infirmi qui non sunt certissimi. Ergo dantur actus fidei infirmi, non dantur actus fidei infirmi, quod sic bene probetur Consequentia & non solum Consequens ratio petitur ex sensu ejusdem Illustrationis. Datis aëibus fidei infirmis, sequitur non dari assensus fidei infirmos. Quia autem omnes similes sequelæ probantur per allationem rationis, unde & hic erit adferenda, & cum ultraq; illa propositio, habeat se non nisi per modum unius, utraque erit inferenda, & si non inferatur non probabitur negata: quia totum illud complexum quod in re est sequela, inferendum fuit.

TERTIUS MODUS est. Probando per hypotheticum Syllogisimum qui non censetur Categorical, ne autem incidatur in vitium probati non nisi Consequentis & non Consequentia, Conclusio debet utramque contradictionem colligere. v. g. Ergo si dantur actus fidei infirmi, non dantur actus fidei infirmi: & si non colligatur, utraque contradictione probabitur solum non dari actus fidei infirmos, quod est probare solum consequens & non consequentiam, ex eo ortam, quod ponat non dari actus fidei infirmos, quia dantur. *His de artificio probanda consequentie dictis.*

Illa propositio. Non dantur actus fidei infirmi, & alias similes sic probare poterimus. Si dantur actus fidei infirmi voluntas credendi præcedens actum fidei, vel imperat assensum certissimum, vel non imperat: Si non imperat actum certissimum, Ergo non tantum ex parte motivorum credibilitatis est in illis infirmitas & incertitudo, sed etiam ex parte motivi credendi, cuius oppositum alijs probatum. Si autem imperat, voluntas assensum certissimum, vel præinformatur voluntas quod hoc sit certissimum, vel non præinformatur: Si non præinformatur, Ergo est aliquid volitum non cognitum. Si præinformatur quod hoc sit certissimum, Ergo supponuntur credibilitatis motiva evidētia; quia non apparet ratio, quomodo tunc posset imperari actus certissimus.

Per hoc tamen non Nego, quod dentur actus fidei infirmi hoc sensu; hoc est cum multis in oppositum difficultatibus, quæ tamen ipso exercitio actus fidei contemnuntur; dantur item infirmi gradualiter, hoc est, non æquè omnes intensi, etiamsi omnes sint substantialiter firmi, quia certissimo motivo innitentes, & imperati tanquam certissimi.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT PRIMÒ RIPAL. Evidētia credibilitatis nostræ fidei, oritur ex consideratione perfecta motivorum; At plures fideles eliciunt actus supernaturales, absque consideratione perfecta eorum motivorum: quia sepè fideles eliciunt actum fidei instruētia parente indocto, qui non

facit sufficiētum convinci, ejus, qui vellet dubitare; & si tales non credunt fide Divina, major pars populi Christiani, dicenda erit, non credere fide Divina.

RESPONDETUR. Hanc evidētiam oritur ex perfecta consideratione non graduali, sed substantiali ita dicam, hoc est potente certissimum reddere subiectum. Quæ ipsa perfecta consideratione substantialis, licet non sit perfecta ad subiectum aliud, quod tali consideratione non moveretur, sed est perfecta & sufficiens, ad hoc in particulari subiectum.

INSTANT PRIMÒ RIPAL. Qui rudes rerum, dum suspiciunt fidem, possunt de cursu temporis ad eam sagacitatem pervenire, cui motivum credibilitatis non sufficiat, quin deinde aliud illis propositum sit; tamen possunt temel acceperat fidem profiteri, repetendo ejus assensus. Occurrentibus item dubietibus circa fidem, licet fideles non succumbant, inde liberatè tamen eis occurruunt. Si autem haberent evidētiam credibilitatis, non posset cum illa componi ulla dubietas: quia evidētia, physicè repugnat, cum omni dubietate. Ruris si alia fides proponatur à Patre, alia à Matre, alia à Patro, qui eligit religionem Catholicam, credendum est veros assensus fidei elicere, quamvis jure possit dubitare de credibilitate Religionis Catholicæ, cum videat plerosq; suæ familiæ, oppositum credere, & sibi non occurruant argumenta, quibus ad ereditatem Religionis Catholicæ convincatur.

RESPONDETUR. Quibus appetet non sufficiens motivum credibilitatis, quod habeant pro sufficiētia: Nego quod possint continuare actum fidei, quia elicerent actum fidei certissimum, sine sufficiētia præinformatione. Quod autem indelibetè occurrat dubietas, id non arguit, de le, inevidētiam. Nego enim quod se non possint compati, indelibetè dubietas cum evidētia, saltem in aliquibus casibus, vel si se non compatiuntur, id non procedit de evidētis moralibus; Nam hæ cum non excludant: Posse oppositum locum, saltem indelibetè dubietas. Qui Patrem alijs, Matrem alijs fidei haber, salut quo sequatur fidem Catholicam, præsupponit in illo necessariò ex dictis sufficiētia evidētia in motivis credibilitatis inclusæ; quibus addit pondus, illuminatio Spiritus S.

INSTANT SECUNDÒ. Initio Ecclesiæ multi sunt conversi, sola prædicatione veritatis, absque ulla miraculis; plures item rustici post auditum Evangelium resistunt nostræ fidei, existimantes suam lectam esse prudenter credibilem, tamen possunt si velint ad nostram fidem converti; quamvis in eorum potestate non sit, deponere errorem, credibilitatis suæ lectæ.

RESPONDETUR. Solus modus prædicandi in his & illis circumstantiis, potest esse sufficiens motivum credibilitatis, saltemque præcedentia miracula, poterunt esse hoc motivū, præteritum cum

R. P.
THEMLOD
ZIANOWSKI
Tom. I. c. Z.
D. VI

cum supponit adesse vehementer Sancti Spiritus illuminatio, dictans, quod haec prædicatio sit Divina. Si autem aliqui non habent motiva credibilitatis evidencia, nec possunt, nec debent converti; quomodo enim possent sibi imperare actum fidei certissimum? & quoque supponunt suam secundam esse prudenter credibilem, non possunt sibi imperare actum fidei Catholicæ, certissimum.

INSTAT Tertiò. Innumeris sunt quibus errorita proponitur, sicut nobis fides; tamen proposicio illorum errorum, non facit evidentiam credibilitatis. Ergo nec faciet nostra. Detur item eos homines habere evidentiam credibilitatis, sive secundæ, incredibilitatis nostræ; accedat Minister Catholicus, proponat motiva, poterunt illi credere fide naturali, & non habendo evidentiæ, cum Ministri utriusque partis, partis sint apud illos Autoritatis. Idemque continget si ad Indos accedat Prædicator Catholicus & Hæreticus, paresque quoad reliqua, & iisdem motivis credibilitatis utentes.

RESPONDETUR. Potest esse ex parte subjecti evidencia motivorum credibilitatis etiam quoad errores, non tamen ex parte objecti; nostra autem motiva etiam ex parte objecti, sunt talia: quia in re ipsa, conjuncta huic Mysterio. Casu autem quo propositis erroribus à diversis Ministris, paria motiva proponantur, poterunt apprehendere paria, quoad usque statut in deliberatione; sed eâ conclusâ, convelli debent evidentiæ oppositi; pertinenteque ad Spiritum Sanctum, illuminando, reliqua perficere.

OBJICIT Secundò Idem. Potest esse actus naturalis honestus, assentiendi rebus fidei, cum sola cognitione probabili. Ergo & actus supernaturalis. Antecedens probatur. Quia assensus voluntatis conformis prudentiæ, est honestus; ut autem sit conformis prudentiæ, non exigit evidentiæ.

RESPONDETUR. Etiam fides naturalis per nos est certissima, modo supra explicato, ideo non potest imperari à judicio probabili, & licet actus aliquis, ut sit conformis prudentiæ, non exigit evidentiæ; falsum tamen est, quod eam nullo modo exigit. Ostensum enim est supra, fore imprudens, imperare actum certissimum, quoque non appareat evidentiæ, illum esse imperandum.

INSTAT Primò. Plerumque evidentiæ impossibilis est.

RESPONDETUR. Circa objecta fidei non esse impossibilem; cumq; sit requisita ad actum fidei, pertinet ad illuminantem Spiritum Sanctum providere de illa. In aliis tamen materiis, potest esse evidentiæ impossibilis.

INSTAT Secundò. Affactus qui moveretur ex honestate credendi Deo, non potest non esse virtuosus: at cum sola cognitione probabilis honestatis, potest fieri actus naturalis, imperans assensum fidei naturalem. Ergo.

RESPONSUM jam. Honestatem credendi, post conclusam deliberationem non posse cum probabili cognitione componi: nec fore virtuosum actum illum.

INSTAT Tertiò. Etiam in statu puræ naturæ teneremur credere Deo loquenti; & tamen tunc esset non nisi judicium probabile: nam in eo statu non essent miracula.

RESPONDETUR. Superesse alios modos evidentiæ, ipsa que vita Prophetarum dicentum, & Autoritas, posset esse in certis circumstantiis, evidentiæ moralis, & æquivalere propositioni Parentum, respectu puerorum.

OBJICIT Tertiò Idem. Autoritas Sacra sapientia meminit fidei infirmæ; dicit enim Chrysostomus. Thom. in Catena Mar. 9. *Dicamus igitur quoniam multiplex est fides introductorya scilicet & perfecta.* Catechismus Pii V. ante expositionem Symboli admittit, quod fides latè pateat, & magnitudine ac dignitate differat. Gregor. Lib. 72. Moral. cap. 14. aliâ 21. *Ipse inquit fides plerumque in exordiis suis & nutat & solida est, & jam certissimâ habetur: & tamen de ejus fiducia, adhuc sub dubitatione trepidatur.* Beda. *Vno eodem tempore is qui nocturnum perfectè crediderat simul & credebat & incredulî erat.* Vide reliquos apud eundem Ripal. d. 17. num. 18.

RESPONDETUR. nomine fidei imperfectæ, appellari à PP. non intensam gradualiter, vel fidem quæ simul multas habet in contra objectiones, licet refellantur & refutentur ipso actu certo. Eodem modo explicandus Gregor. quoniam ille intelligi potest de fide imperfectæ, hoc est, nondum attingente omnes articulos; subdit enim ibidem. *Pars nunc ejus accipitur, ut in nobis postmodum perfectè compleatur.* Hocque secundo modo explicari debet Beda. August. qui citatur ex epist. 102. non plus vult, quām quod non ii solum credant, qui aliundè scientis instruti demonstrant sibi aliquos articulos, polleundoque ingenio, ipsa motiva credibilitatis penitulariū penetrant. ¹ Inde tamen non sequitur, dari debere actus fidei infirmos. Catechismus Romanus explicat scilicet ipsum, dum dicit; diversis fidei gradibus eandem definitionis rationem convenire; quæ certè illis non conveniret, si unius assensus esset firmus & certus, alter infirmus.

OBJICIT Quartò. Idem. Honestates objectivæ virtutum moralium, proponuntur interdum à cognitionibus obscuris, non elicitis à fide. Ergo simili notitiâ, poterit moveri affectus fidei supernaturalis.

RESPONDETUR. Transito Antecedenti. Disparitatem esse. Quia actus aliarum virtutum non debent esse certissimi; hinc ad illos potest moveri voluntas, etiam non prælucente evidentiâ & certitudine. Secundus est de fide supernaturali; quam ex eo, quia certissima est, diximus

(m) 4 supra

supra, imperari debere, nonnisi ex prævio iudicio certissimo.

INSTAT Primò. Sufficit ut firmitas fidei ex parte subjecti sit habitualis; nec tenetur actualiter id expressè velle, quod velit potius mori, quām fidem deserere: nam etiam ex virtute veritatis, tenetur homo esse resolutus potius mori, quām mendacium committere, & tamen non tenerur ad hoc nisi urgeat necessitas: Ergo idem dicendum de fide.

RESPONDETUR. Sufficere habitualem resolutionem, ita tamen ut illa, secundum meritum objecti haberi possit; non potest autem haberi secundum meritum objecti, si prudenter putetur oppositum esse verum; & licet ad hoc non teneatur, antequam occurrat obligatio; debet tamen esse objectum merens obligationem, quā obligatio per solum probabile judicium, non potest induci.

INSTAT Secundò. Possimus ex veritate recusare potius testimonium probabiliter falsum, quam mortem. Honestum enim est eligere mori, quām probabiliter mentiri. Ergo etiam honestum erit, cum sola probabilitate amplecti potius mortem, quām dissensum faci.

RESPONDETUR. Hoc argumentum impri-
mis est contra Ripalda. Quomodo enim erunt illi assensus infirmi, si vi illorum est homo ob-
ligatus potius mori, cùm ex hoc deducat Rip.
d. 6. num. 49. firmatatem fidei, quod homo sit
paratus mori. Disparitas etiam est. Quia in
casu Antecedentis, salvatur tota honestas ex-
pendendi vitam; In casu autem Consequentis
non salvatur. Idque ex eo: quia non est ho-
nestum mori pro hoc, quod hoc sit certissi-
mum, (ut certissimum debet esse, si est innitens
veritati primæ) cùm tamen hoc nonnisi proba-
bile puretur. Rursus in casu Antecedentis erit
actus ille honestus, quia electione illa mortis,
ostendetur ad veritatem affectus, qui est nolle
probabiliter mentiri. Jam autem non ostendetur
ad veritatem affectus, si velis mori pro hoc,
tanquam pro certissimo (quia innitente veritati
primæ) cùm tamen hoc non sit certissimum
per te; sed nonnisi probabile. Casu autem quo
nulla occurrat ratio pro dissensu v. g. Mysterio
Trinitatis, occurrant autem nonnisi probabi-
lia motiva pro assensu, ex dictis supra, non pote-
rit imperari actus credenti, qui est certissi-
nus.

INSTAT Tertiò. Cum cognitione proba-
bili aut obscura bonitatis Divinæ, potest eli-
ciamor Dei super omnia. Ergo etiam cum pro-
babili cognitione possimus imperare assensum
super omnia.

RESPONDETUR. Disparitatem esse. Quia in Ly: Amare super omnia, non includitur quidquam, quod sit exclusivum probabilitatis nonnisi; cum Probabilitas, sit de linea In-

tellectus; & Amare, de linea Voluntatis. Jam autem assentiri super omnia, est exclusivum prædicati probabilitatis; est enim inclusi certitudo in illo assensu, quā excludit meram probabilitatem. Quā exclusio ex dictis fieri non potest, nisi prælucet imperio illius actus, evi-
dencia. Quām ipsum Antecedens restringi etiam deberet.

OBJICIT Quintò Idem. Theologicum non est; sūsum fidei quā præ ceteris virtutibus nec-
saria & communis fidelibus est, absque funda-
mento difficultorem reddere quām aliarum vir-
tutum; difficultior autem redditur, si requiratur
evidentia motivorum credibilitatis.

RESPONDETUR. Adesse fundamentum, cum
illis quā hīc, tum ex illis, quā de iudicio proba-
bili & certo, supra dicta.

Continuatur Solutio.

Haunoldus sub his terminis tractat difficultatem: Quod actus fidei, connecti possumus
hoc actu: fortassis Motiva credibilitatis, non
sunt essentialiter connexa cū locutione Dei,
eo quod ex suo modo tendendi, sit conjungibilis
actus fidei, cum tali formidine; ita tamen
admittat exclusionem omnis formidinis, quā
proveniat formaliter ab imperio voluntatis, quo
illud iudicium excluditur. Ut videre est apud al-
lum lib. 3. n. 254. circa quam illius positionem.

VIDETUR imprimis immerito supponere,
quod habeant motiva credibilitatis essentialē
& necessariam connexionem, cum locutione
Divina, & Ratio est. Tum quia quā habet
essentialē cum aliquo connexionem; ea separari
ā se non posunt; Jam autem potest esse locu-
tio Divina, & Deus nolle firmare eam per modi-
va credibilitatis, posuntque & ipsa motiva cre-
dibilitatis ponī à Deo, sed non titulo credibili-
tatis mot vorum, sed alii de causis, Deo placi-
tur. Tum quia si ipsa motiva credibilitatis,
habent nonnisi evidentiam moralem, quā mani-
festant hanc propositionem Deus dixit, quomo-
do habent essentialē connexionem cum Locu-
tione Divina. Tum quia essentialis conne-
xio, est connexio Metaphysica, connexio au-
tem Metaphysica aut statim identificatione, aut
in Relatione Transcendentali. Ostender hoc in-
ductio. Jam autem motiva credibilitatis, ne
sunt identificata locutioni Divina, nec apparet
unde ad illam dicere debeat Relationem tran-
scendentalem.

VIDETUR rursus immerito supponere; Posse
conjungi cum actu fidei, hunc actu Fortassis
ita judicando fallor. Ratio. Nam si subsequi
debet imperium voluntatis exclusivum omnis
formidinis, deberet illi prælucere motivum il-
lius imperii, quod certè non exhibetur per illud
iudicium. Fortassis ita judicando fallor.

VIDETUR denique. Non satis explicare
men-

R. P.
THEODO-
zianowski
Tom. I. e. Z.
D. VI

mentem suam Auctōr. Quia & admittit tale Judicium stans cum actufidei, hoc enim inten-dit, & non admittit, quia dicit ab imperio vo-luntatis judicium illud excludi, & quia post im-perium voluntatis, tum primum sequitur Actus fidei, jam ille non stabit cum tali judicio, sed re-perierit exclusum. Pensanda nihilominus sunt ejus argumenta,

OBJICIT Primō à Pari. Dum assentior ali- quid Petro testificanti, & credo illum verum di-cere, possum simul habere formidinem expre-sam per hæc verba: *Fortassis tamen sic credendo fallor.* Ergo etiam dum judico hæc motiva es-sentialiter connexa cum locutione DEI, possum habere formidinem significatam per hæc verba. *Fortassis ita judicando fallor.*

RESPONDETUR. Imprimis disparitatem esse, Quia cùm assensus fidei humanæ non debeat esse cer-tissimus, poterit compati aliquam incertitudi-nem; adeoque & illud judicium: cum tamen actus fidei debeat esse certissimus. Rursum si assensus fidei humanæ sit ita exprimibilis, ve-rum fortè dicit Petrus, poterit stare cum illa formidine, sed si ad solutè puer verum esse stan-te illo motivo, & non refutato, non poterit ha-beri illud judicium: *Fortè fallor.*

INSTAT Primō. Possunt prædicta illa duo judicia secum stare, non enim sunt contradic-toria. Et certè hæc sunt judicia contradic-toria. Hæc motiva sunt essentialiter connexa cum locutio-ne divina; Hæc motiva non sunt essentialiter con-nexa cum locutione divina; sed hoc secundum, non est illud judicium formidolosum. *Fortaf-sis fallor judicando, quod sint essentialiter conne-xa;* & licet possum dicere: Petrus verum dicit, quamvis ita judicando fortassis fallor: quamvis stari non possint hæc secum. Petrus ve-rum dicit. Petrus verum non dicit. Ita & in præ-fenti idem dicendum.

RESPONDETUR. Hæc duæ propositiones. Hæc motiva sunt essentialiter connexa cum locutio-ne Dei. *Fortassis fallor judicando quod sint es-sentialiter connexa;* & voce quidem & terminis non sunt propositiones contradictoriar, secundum tamensuam objectivam rationem sunt contra-dictoriar. Ly enim sunt connexa, supponit hinc pro assentior, affirmo, certò teneo, cui tamen certò teneo, cui firmiter assentior, secundum objectivam rationem opponit contradictoriæ. *Fortassis fallor judicando.* Hinc si quis absolu-tè dicat, Petrus verum dicit; non verò cum diminuente particula, fortè verum dicit, non poterit judicium habere: fortassis fallor judi-cando quod verum dicat. Denique transeat hoc totum, quia si hoc judicium excluditur per imperium voluntatis, jam non stat cum actu fidei, licet præcedat per modum ten-tantis.

INSTAT Secundo. Judicium quo quis ju-dicat actum fidei esse essentialiter connexum

cum objecto, non minùs est judicium certum, quād judicium quo judico, hæc motiva esse es-sentialiter connexa cum locutione Divina, & tamen illud judicium, licet habeat intrinsecam repugnantiam cum judicio contradictorio; *Actus fidei, non est essentialiter connexus cum ob-jecto,* non tamen habet intrinsecam repugnantiam cum judicio formidoloso: *Fortassis fallor in meo judicio;* est enim hic actus opinativus. Ergo & cum hoc actu. Hæc motiva sunt essentialiter locutio DEI, stare poterit prædicta for-mido.

RESPONDETUR. Quidquid sit de legitimitate hujus exempli, (non enim videtur iste actus opinativus) Disparitas est. Quia cum assensus ille: *Actus fidei est essentialiter connexus cum ob-jecto,* sit assensus non certissimus sed formidolosus, & opinativus; ut ait Haunoldus, stare poterit cum judicio formidoloso; assensus au-tem fidei non est opinativus, adeoque exclusivus erit illius judicii.

INSTAT Tertiō. Motiva fraudentia, Imma-culata conceptionem Beatissimæ, merentur judicari esse talia, quæ non possent à Deo per-mitti, nisi essent connexa cum objecto. Atqui cum hoc ipso judicio posset stare judicium for-midolosum reflexum, quia necdum est de fide. Ergo.

RESPONDETUR. Disparitatem esse. Quia cum Immaculata conceptionem nondum sit articulus fidei, benè cum illo judicio adeoque cum pia opiniōne, stare poterit formido. In prælenti au-tem agitur, an formido stare possit, cum actu fi-dei.

OBJICIT Secundō. Obscuritas motivorum in hoc consistit, quod non habeant vim extor-quiendi consensum & necessitandi intellectum. Ergo potest assensus conjungi cum judicio for-midoloso reflexo.

RESPONDETUR. Non videtur esse phrasis apta, tribuens motivis credibilitatis obscuritatem; eam cùm sint evidētia moraliter, non potest il-lis obscuritas tribui, quantumvis non sint ita e-vidētia, atque sunt evidētia Principia Meta-physica, quia etiam Principia Physica, non sunt aequæ evidētia, ac sunt evidētia Principia Mete-physica, & tamen hoc non obstante, Principiis Physicis, non potest tribui obscuritas. Sed quidquid sit de hoc. Concedo quod cum as-sensu de motivis credibilitatis, possit conjungi judicium formidolosum, sed nego posse con-jungi cum actu fidei, de quo lis est; ad quem ipsum actum fidei, non potest procedi sine im-perio voluntatis, imperante actum firmissi-mum; quod ipsum imperium, præsupponit refu-sutam esse illam formidinem, contentante se-ſentelle & tamen evidētia illa morali, quæ excludit illam formidinem. Quæ autem sit differentia in-ter actum evidētum & obscurum, ea petatur ex dictis de hac materia.

OBJI-

OBJICIT Tertiò. Potest DEUS alicui revealare suam prædestinationem, haec revelatio non potest consistere in locutione passiva, quæ sit essentialiter locutio Dei, sed debet consistere in signis, quæ quidem hæc & nunc debent credi esse locutio Dei, sed debent consistere in signis, quæ quidem hæc & nunc debent credi esse locutio Dei, ab solutè tamen possent existere, quin essent locutio Dei. Ergo potest dari actus fidei, quo homo suam prædestinationem crederet, cuius motivum formale esset locutio passiva, non essentialiter talis. Minor probatur. Si revelatio illa esset essentialiter Divina, non posset homo illi discredendo aut nolendo credere, peccare mortaliter, sed debet posse non credendo peccare mortaliter; quia agnoscit obligationem credendi. Ergo. Major probatur. Si enim posset peccare, nolendo credere, tale peccatum per suum essentiale prædicatum, penderet ab illa Revelatione. Ergo esset peccatum mortale essentialiter impunibile poenâ aeternâ, alias falsificaretur Revelatio Divina.

RESPONDETUR. In nostris principiis hoc non habet difficultatem; quia in nostris principiis Revelatio passiva; non est motivum formale fidei. Sed quidquid sit de hoc. Quamvis locutio passiva non sit essentialiter talis, quia tamen est inductiva evidētia morali, quod sit locutio Divina passiva, vi illius evidētia fundabit imperium voluntatis, quod excludet omnem formidinem, adeoque jam non stabit illa, cum actu fidei. Cui ipsi revelationi, posset homo discredere, sed illa discredito auferret jam ab illo actum fidei, adeoque cum actu fidei non staret; illeque homo posset quidem discredere illi revelationi; sed stante actu fidei, non est disrediturus, licet posset discredere; sicut posset aliquis resistere gratia efficaci, non est tamen restitutus: si non est disrediturus, non erit essentialiter impunibile illud peccatum. Possetque illa revelatio falsificari, cum non auferat libertatem, licet non sit falsificanda. Quamquam rigorose loquendo, non debet dici quod posset falsificari, cum enim non revelat illum non posse damnari, sed tantum non esse damnandum, illo posse peccare, non evadit potens falsificari illa revelatio, cum non dixerit revelatio, non posse sibi discredere liberè, licet reveletur non esse sibi discredendum. Est præ oculis habenda instantia, quomodo gratia efficax, prædestination, scientia visionis, & conditionata, de actibus nostris liberis, falsificari possit.

INSTAT. Tridentinum Sess. 6. cap. 13. instituit, debere nos habere firmissimam spem in auxilio Dei; & tamen addit. Formidare debent.

RESPONDETUR. Firmitas spei ex modo tendendi potentia volitiva circa tale objectum, non excludit formidinem, unde nec tribuitur illi certitudo, ut actibus intellectus, nisi figurata;

nechabentur motiva credibilitatis, inductiva evidētia morali, quod aliquis sit prædestinatus, licet si hoc sibi esset revelatum, non debet formidare, cum formidinem illam exigit Tridentinum, ob defactum revelationis, quod aliquis sit prædestinatus, quod alicui sunt dimissi peccata, &c. Et quia modus tendendi intellectus involvit certitudinem, adhucque motiva credibilitatis & revelatio: hoc ipso debebit excludi formido.

Punctum Difficultatis.

Qualia sint defacto hoc motiva?

QUERES. An fideles defacto habeant moralē evidētiam de rebus nostris fidei? Affirmat Gran. h̄c tr. 2. d. 4. n. 4. Negat autem Lugo dis. II. S. 1. à n. 39.

ASERO Primo. *Habere.*

RATIO. Quia habetur evidētia motivorum credibilitatis ut probatum supra. Ergo habetur evidētia de rebus nostris fidei, & de Divina revelatione; ad hoc enim præstandum ordinatur motiva credibilitatis. Tum quia si non haberent fideles defacto moralē evidētiam, non haberent ullum fundamentum imprimandi sibi assensum certissimum. Tum quia tota ratio Lugonis in oppositum stat in hoc, quod non habeatur evidētia de rebus fidei tanta, quanta v. g. de existentia Indianorum; ex hoc autem non potest inferri, quod intulit num. 4. nempe defacto non haberi moralē evidētiam de rebus nostris fidei: quia hoc est argumentari, quasi à negatione qualitatis, quaz argumentatio non tenet.

ASERO Secundo. *Ex parte subjecti non habent tantam in aliquibus evidētiam, quanta v. g. de existentia Indianorum.*

RATIO. Est ipsa experientia. Et quia termini ipsi suidentes evidētiam existentia Indianorum, facilius movent & trahunt, quam termini, quod hoc Deus dixerit.

ASERO Tertiò. *Ex parte objecti maiorem evidētiam haberi de revelatione facta, quam v. g. de existentia Indianorum.*

RATIO. Quia id genus testimonii quo nuntiat existentia Indianorum, non est comparandum miraculis Martyriis & aliis.

DICES. Primo cum Lug. Experiētia constat facilius posse aliquem, imprudenter, si velit, dubitare de rebus fidei, quam de existentia regionis Indianæ, cum plures sint, qui de facto à fide simul deficiunt; nemo autem negat existētiam Indianorum.

RESPONDETUR. Excessum evidētia ex hoc præcisè capite taxari non debere, quod minus negari possit etiam imprudenter: quia alias queretur evidētiam de existentia Indianorum, majo-

R. P.
THEODO
zianowskij
Tom. I. et Z.
D. VI

majorem esse evidentiâ principii etiam lumine naturae noti: nam rudes negant illa interdum, ex non penetratis terminis: negantque v. g. Totum esse majus sua parte, si comparent caudam gliris, cum residuo ejus corpore. Illa ergo coniectio, si quæ major est, tenerfe à parte subiecti; quam non negamus; nec tamen inde sequitur majorem esse evidentiâ moralem Indiarum, quas præsumitur neminem negare; licet forte dentur rudes qui illas negent, quoisque v. g. apprehendunt debere illos cadere ad cælum, si nobis oppositi pedibus ambularent. Rursus in praesenti condistinguenda sunt duo. Primo. Evidentiâ motivorum credibilitatis. Secundo. Applicatio istius evidentiæ ad hoc in particuliari Mysterium fidei; Iste præcipue Hæretici, qui post fidem semel suscepit negant eandem; non negant esse evidentiâ motiva credibilitatis, nec negant fidem Christianam miraculis v. g. & Martyrio crevisse; sed tantum negant illa huic in particuliari applicari posse: quæ illorum negotio augetur obscuritate revelationis, augetur passione, & depravato animo qualis passio non movet ad negandas Indias; præcipue autem cùm sub sensu cadere possit; An sint Indiæ, volenti illud pergere; non cadunt autem sub sensu præcepta Martyria vel miracula; hinc ex parte subiecti, citius negari possunt motiva credibilitatis, quam Indiæ, non ex parte objecti.

DICES Secundò Cum eodem. Quæcumque fideles, dum fideles sunt, parati sunt ad negandum potius Indias quam fidem; hoc tamen provenit ex pia affectione & imperio voluntatis, captivantis intellectum in obsequium fidei, quo imperio cessante, intellectus sibi relatus, facilius posset dubitare de rebus fidei, quam de existentiâ Indiarum.

RESPONDERI potest ex dictis. Quod hic agatur præcisè de solis motiis credibilitatis & eorum evidentiâ, ad quod non indigemus piâ affectione; sed hæc sequitur post assensum evidentiâ motivorum, & requiritur nonnisi ad iudicium de objecto fidei. Sed quidquid sit de hoc. Negamus quod secundum exigentiam meritorum objecti, quod est evidentiâ motivorum credibilitatis, non debeat esse homo patius potius discredere Indiis, quèm non assentiri illis motiis; licet oppositum contingat ex aliquo accidendi.

DICES Tertiò. Quamvis major evidentiâ de Indiis habecatur, quam de rebus fidei, hoc tamen non oritur ex eo, quod fundamenta nostræ fidei minora sint: sunt enim multò majora, scilicet veritas & testificatio Divina. Sed ex eo, quod minùs clare nobis proponantur, quam fundamenta ad credendum existentiâ Indiæ.

RESPONDETUR. Hoc argumentum confundere evidentiâ motivorum credibilitatis, assensumq; illis cum assensu fidei: nam assensus

motivorum credibilitatis, non innititur veraci-
tati Divinæ & testimonio; probasse autem de-
buerat, magis convictivas esse rationes, quæ sua-
dant existentiam Indiarum, quam sint rationes,
quæ suadent motiva credibilitatis esse eviden-
tia. Asserta autem procedunt de assensu ob evi-
dentiâ motivorum credibilitatis, illis meti ipsi
præbito, quamvis relatè ad revelationem: non
verò de assensu præbito ipsi revelationi. In-
terest autem hoc inter assensum de existentiâ
Indiæ, & inter assensum de revelatione, quod
idem omnino motum, quod est mihi evidens,
& sit motum assentiendi existentiæ Indiarum,
& sit motum assensus exhibendi, ipsi illi evi-
dentiæ. Jam autem in assensu fidei motum
assentiendi non est illud quod est nobis evidens:
nempe motiva credibilitatis; sed dictio Dei in-
evidens. Hinc fit ut comparando duos illos
processus assentiendi Indiis scilicet & objecto
fidei, semper assensus objecto fidei, tandem de-
sinet in obscuritatem, non verò assensus India-
rum: præsumpta enim evidentiâ physica & ocul-
aris, quam unusquisque potest habere de exi-
stentiâ Indiarum habentque illam tot alii, com-
municat evidentiâ assensui, de existentiâ In-
diarum.

DIFFICULTAS II.

De ipsis motiis Credibilitatis.

Conculle de hac materia Tannerum, & ante
Cillum Valent. hic q. 1. p. 4. brevius habet
Lugo d. 5. S. 4. Amicus d. 3. S. 2. Pont. d. 28. n.
40. sed diffusissime & enodatè Bosius, de signis
Ecclesiæ. Perstringo aliquo.

Punctum Difficultatis I.

Proponuntur hæc motiva.

I. INCREDIBILE est quod DEUS ita sit suæ gloriæ incurius, & tantus desertor animarum, quin habeat saltem aliquam collectionem hominum recte de Deo sentientium, & recta de illo docentium, quæ non alia est nisi Christiana; perpende enim varia absurdâ in institutis, moribus, qualitatibus, Ethnicismi, Mahometanismi, Hæreticis, & de quorum ultimè hoc addi potest ostendendo solam Ecclesiam Catholicam esse classem recte de Deo sentientium, & docentium. Cum constet per Evangelium fidem Christi non defecutaram fuisse; antequam Hæretarchæ primi incipiissent, quod regnum, quem Episcopatum, lux professionis, præfusso ostendere potuerunt: quod nota novam illos fidem adeoque non Christi induxisse; nec posse provocare ad occulte credentes: qui enim illi præfuerunt Hæretarchis, & non primum ab illis

illis perveri sunt? & tamen fides CHRISTI temporibus, ad consummationem seculi durat; & si nunc potest provocari ad Ecclesiam visibillem v. g. Lutheranorum, ante non poterat ad illam provocari, jam alia est, & mutata Ecclesia, facta ex invisibili visibili's, aut figuratum est, fuisse illam ante doctrinam v. g. Lutheri, solumque id excogitatum ad defendendum errorem, quod non novam fidem inchoarit. Eò recidit illud. Poguslaus Leszizynski Thesaurarius post Procancellarius Regni, olim Hæreticus, adierat templum suæ sectæ, advertit in arcu fornicem sustentante (primi ut ajunt chori) multum pulvris, querit cur hic pulvis non submovetur? detur pat latum? Et ecce submussitavit Catholicus Senex; antiquior est iste pulvis, quam sit hæresio quæ istud templum modo possidet. Inde illi prima injecla cogitatio mutandi sectam, in fidem Catholicam.

II. Tota dignitas naturæ rationalis creatæ, stat intellectione alta, & probis volitionibus, tanquam principiis recte agendi; quæ pars mundi ita habet cogitationes altas de Deo, ac Catholicæ Ecclesia? expende quid non docet de Trinitate, Incarnatione, Eucharistia, Justificatione; ad quæ intellectus nullus suapte natura pertingere potest: quod ipsum ostendit hanc collectionem specialiter à Deo illuminari; & si tanta alia deo cogitant atque nos, propellant illa. Cùmque tot Sæculis contra articulos institerint oppositi, nullus unquam convulsus, nullus ea propter limitatus, cuius oppositum in sectis est. Quod attinet ad dogmata practica, tanta sunt excellentiæ prout ab Evangelio proponuntur, & prout leguntur in affectibus SS. infundat's Evangelio, ut stupeat homo ea omnia expendens. Legantur affectus Chrysost. August. Bernardi, Bonav. & non paucorum ex Recentioribus; quod notat Deum esse cum hac Ecclesia, illique præfidere sanctis suis illuminationibus & inspirationibus: quid simile in libris Ethnicon, Alcorano. Hæreticis Scriptis. Unde & Andreas Przyiemshi olim Hæreticus postea Catholicus & Castellanus Culmensis, dicebat scilicet, hoc, per motum, motivo credibilitatis, quia postquam omnium Sectarum præcipios evolueret Autores, & postea Catholicos, advertit semper sectarios aliquid derogare Deo, solam Catholicam Ecclesiam plus præ aliis tribuere.

III. Sumus tam dissipati locis, moribus & affectibus, omnes concordamus in articulis. Etsi dicant oppositi se concordare in articulis principibus; in hoc ipso discrepabunt, quinam sunt principales: & si articuli fidei sunt, omnes principales sunt: quia omnium significativa veritas prima. Cùmque decernit Ecclesia aliquid esse de novo explicitè credendum, tanto consensu obediunt, tantæ doctrinæ viri: & si qui discediant, longè sunt inferiores. Numquid enim

enim Pelagio non fuit doctior Augustinus? Lutherò tot alii Doctores? Comparentur libriorum inter se, subtilitas tractandi: quæ omnino notant Deum curare partes hujus Ecclesie, Idmò cùm primum Hæresiarchæ magno patet multos traherent, sensim defecerunt, ut scitur ex numero Hæresum. Fides autem Catholicæ semper mansit; & si ab initio sectis adhabantur fervide, facile id fuit, quia ordinariæ laudes inducebant.

IV. Quod unquam regnum crevit per hoc quod deleretur & vinceretur: nisi Deus miraculose illud propaget & servet; quod ipsum est signum morale, Deum stare ab hac Ecclesia. Id nostræ convenit, in qua ipsorum Martyrum numerantur undecim milliones ex Chronologia Ecclesiastica. Accipimusque per historias & relationes ipsorum etiam Hæreticorum, nostros in Indiis pro fide morti, itemque inter Hæreticos & quidem tanto numero, & tanta successione, quod Hæretici de suis ne perfingunt quidem audent recensere.

V. Magnificentia interna & externa Ecclesiæ. Quod attinet ad magnificentiam externam. Scimus in Scriptura & in lege Moysis quantâ magnificentia res Divina tractata in templo Salomonis, & quanti precii fuit cæsarea ad tempora Moysi fabricata; hanc ipsam magnificentiam, Deo ipso, volente & dicente. Qua autem magnificentia Ecclesia Romana, non solum Romæ, sed & in aliis regionibus, ad quam semper rediit, si forte sunt bellis interrupta. Quid autem simile apud Hæreticos? nec debet esse quidquam simile, cum non ex nutu Dei, sua admiscent. Quis unquam honestorum Hæreticorum vovet ad genethliacam orationem, ut sius filius, fiat Prædicans aut Minister verbi? in Catholicæ autem Ecclesia, etiam Regius sanguis Religionibus s' mancipiat, & quidem repetito, & tanto numero, & illibata virtute. Quæ & quanta est magnificentia Ecclesiæ ex tanta regum & principum tamque sincera, tot, ac tam variis actibus, præstata reverentia? quam quis alius nisi ipse Deus acuit. Quod attinet ad magnificentiam & splendorem internum; ille virtutibus & eruditione stat; quid doctiss & eruditiss Ecclesia Romana? aedant catalogi librotum & auctorum. Idque genus hominum quod ipsi vel maxime contempnibile putant, nempe scholastici Theologi, ita omnia fundamenta illorum enervant, ut itaç potius illis velint, quam illis se committere; & si hac studia levis momenti sunt, qui Hæretici ad majora pertingere poterint, qui hæc levia, perdisce non possunt. De qua ipsa Ecclesia propono argumentum Angli cuiusdam Romæ conversi. Vel bene gubernatur Ecclesia Romana vel non bene? si bene, opus Dei est, tot jam centenariis annorum stabilitum, & ultra tempora Rerum publicarum productum, si autem male

R. P.
THE MLOD
zianowski
TOM. I. Z:
D. VI

gubernatur: hoc ipsum ostendit Deum stare ab hac Ecclesia, quæ ita mali gubernata, stat contrator hæreses.

VI. Adhunc usque diem ex Ethniciis merè, redduntur operâ Ecclesia, fideles, cum quibus est necesse, & miraculis, & vita sanctitate, & Martyris agere; & si id fiat sine miraculis; hoc ipsum inquit Augustinus magnum foret miraculum, si restant difficiles factu & captu, sine illis persuadeantur. Jam autem Hæretici nullam Provinciâ ostendere possunt, tâ se, quandocumque tandem conversam. Ex quo arguimus, non cooperari Dominum illorum verbis, tanquam verbo Dei, sequentibus signis. Conversos tamen à nobis infascinant postea suis principiis, ut fecerunt in Java: quia magis Ethnicismo similibus, & ad vitam moresque laxiores ducentibus.

VII. Accipiamus totam collectionem eorum, qui v. g. in Lutheranismo censentur supra alios virtutibus profecisse: accipiamus eos qui ex Catholica Ecclesia censentur esse sancti; comparentur utriusque partis Virtutes, Castitas, Mortificatio, Jejunia, Amor inimicorum, Fuga honoris ex hac ipsâ vita, subiectio ad Majores; vincet Ecclesia. Et cui usui hæc Deus tanto numero, tanta successione inspiraret, cum probatione omni possibili, solidæ virtutis, si tota collectio illorum hominum, est tam constanter devians.

VIII. Perpendantur in singulos ferme controversos articulos facta miracula, quid simile illi habent? quid de ipsis energumenis sanandis? qui si veri non sunt, & tamen probent illos nostri veros esse, sanent illos; si veri, ostendant suam in dæmonia potestatem, quæ characteristica est Apostolatus quibus dæmonia subjiciuntur.

IX. Quam multus illorum populus, qui versatur inter nostros Catholicos, petit à Deo, utilium illuminet, an sit sua bona fides; & si id non petit, est saltem expeditus, quod si pro opposito illuminaretur, transiret ad nos: cum tamen Catholici hoc est possesseores bona fidei, nusquam de hoc cogitemus; de quo quod non cogent Hæretici, extimè id dicere possunt, non intimè, si sint formales hæretici. Li autem qui ex nostris ad illos pervertuntur, nusquam id faciunt ex illuminatione aliqua speciali interna, sed respectu, passione, carnalitate abducti: judicent illi ipsi hoc in conspectu Dei reflectantque se, ad suam mentem.

Punctum Difficultatis 2.

An verum miraculum fieri posse in confirmationem falsi.

Circa hæc motiva credibilitatis restat Scholasticis discutiendum: An verum miraculum præstari posse ad confirmandum aliquod

fallum: de quo tractant ordinariæ Auctores, & post illos Lugo disp. 2. ad Sect. 1. à num. 14. Riphi disp. 4. Sect. 5. qui docet; in ordine præsentis providenti supetnaturâlis, id non posse fieri: quia defacto sunt decreta nonnulli ad confirmationem doctrinæ veræ, utque reddatur nostra fidis creditibilis. Sed pro alio rerum ordine, id posse fieri.

DICENDUM est. *Ex accidenti fieri posse, ut verum miraculum, fiat in confirmationem falsi, per se tamen fieri non posse.*

PROBatur Prima pars conclusionis. Quia id non repugnat, & videntur hoc suadere argumenta, ponenda in objectionibus. Secunda pars Conclusionis

PROBatur Primo. Quia quamvis ponamus Deum ex accidenti facere posse miraculum in confirmationem falsi, non sequitur posse eum facere per se idem; quia malum potest etiam Deus per accidens facere, non potest per se.

PROBatur Secundo. Quia si per Deus concurreter per verum miraculum ad confirmationem falsi, per se esset auctor illius falsi, specialiter illud promovendo, firmando, per se autem non potest esse auctor falsi: quia alias mentiretur, assumendo signa testificantia mentem suam, qualia sunt miracula, ad significandum id, quod non habet in mente. Hæc ratio est secundum mentem Lug. qui dicit miracula esse voces Dei: licet id indigent examine, potestque illis tribui ratio, applicantium tantum dictiorem Dei.

PROBatur Tertio. Quia Deus non potest esse causa intendendo ut sequatur aliquid dissonum naturæ intellectuali, quâ tali, ut dictum supra: quod tamen in præsenti contingere, quia sequeretur assensus falsus, idque intendente id Deo, quia agente, id per se, in confirmationem falsi.

Noto Primo. Quod tunc fieret per se miraculum in confirmationem falsi, quando non posset in alium finem proximè referri; fieret autem per accidens in confirmationem falsi, quando in alium finem proximè referri posset, cui postea subnegetur confirmatione falsi.

Noto Secundo. Valde difficile esse, ex ipsis exterioribus, & eventu, taxare veritatem miraculi. Ratio, quia multa possunt à Dæmon patrati miracula, quæ extrinsecis non possunt distingui, qualiaque patrabuntur tempore Antichristi. Addit Lugo fortassis etiam mortuos secundum apparentiam suscitabit; facile enim Dæmon potest hominis mortui cadaver accipere, illudque movere, vel sibi fabricare; cum defacto etiam id boni Angeli præstiterint; ut Angelus Tobiae loquens, ambulans, comedens.

Noto Tertio. Quamvis de miraculis non possit haberi evidentia Metaphysica, potest tamen haberi physica, talis scilicet qualis habetur

(n) à Petro

à Petro, quod ambulet Paulus, quem alias novit; cui visioni posset subesse falso, casu, quo phantasma esset. Et sicut ex hac suspicione negari non potest, evidens esse Paulum ambulare, nisi ex circumstantiis dubitari possit, an ille ambulet; sic nec de evidentiā miraculorum, quod sint vera, dubitari potest, nisi aliunde sint circumstantiæ, quæ fundent de illis dubium. Et certè, si simpliciter neganda esset evidentiā, quorū illa tanquam motiva credibilitatis evidentiā requireret Ecclesia ad decernendum de Canonizatione Sanctorum, quorū illis fidem justissit confirmari Christus? quorū ponebentur inter præcipua motiva credibilitatis?

Objicitur Primò. Deus ut Author naturæ, potest offerre concilium creaturæ, & dare illi potestatem agendi, præviso abuso, nec propter hoc Deus, dicitur esse causa peccati, cum accident, præter intentionem Dei. Ergo etiam ut Author supernaturalis, potest conferre virtutem agendi miracula, prævidens abutum illius virtutis, & secutur in confirmationem v. g. falso, hoc enim fieret extra intentionem Dei.

RESPONDE TUR. Concedo totum: quia eo casu non ex intentione confirmationis falso operaretur DEUS, adeoque id fieret ex accidenti.

INSTABIS. Cui Rex daret sigillum, & ille deciperet subditos, illa deceptio non tribueretur regi, etiam id prævidenti, nisi forte permissivè. Ergo etiam Deus non esset causa illius falso, nisi permissivè.

RESPONDETUR. Si per se fieret miraculum in confirmationem erroris, non esset Deus tantum causa permissiva; esset tamen causa non nisi permissiva; esset tamen causa non nisi permissiva, si per accidentem fieret in confirmationem erroris miraculum. Quod attinet ad Antecedens, pluribus illud examinat Lugo à numero 24. Disparitas posset dari; quod sigillatio privilegi habeat non nisi unum finem, isque solus sigillatio obtinetur: miraculi autem patrandi potestas collata à DEO, potest habere plures fines; potestque Deus unum intendere, non aliud, adeoq; permittere, ut ex accidenti, in confirmationem falso fiat miraculum, non autem per se.

OBJICIT Secundò. Suar. & Hurt. Potest Deus dare alicui gratiam miraculose conferendæ sanitatis, quo dono, posset ille abutit, in confirmationem sui erroris. Rursus si Christus instituisset, ut Conversio Eucharistica sensibiliter fieret, tunc non esset ratio, cur in confirmationem falso, non posset uti Sacerdos illa conversiva protestate. Idem dicendum: Si unus petat fieri miraculum, intendendo confirmationem falso, & alii, perant idem miraculum, bona intentione, numquidne eo casu impeditur Deus à ponendo vero miraculo?

RESPONDE TUR. Omnibus allatis casibus per accidentem confirmatio esset falsa per illud miraculum: quia ob alium finem primò, & per se ponetur à Deo: sicut etiam potest dare liberum arbitrium, ex quo per accidentem sequitur, & etio peccaminosa; non tamē in nostris principiis potest infundere habitum vitiosum, eo quod ille per se ordinetur ad aliquid disiforme naturæ intellectuali. Ita etiam potest fieri, ut deus potestas parandi miracula, ex qua, per accidentem sequatur confirmatio falsa; licet non possit illam dare, intendendo confirmationem falsam.

OBJICIT Tertiò. Suar. Suscitatio Lazari fuit verum miraculum, à Christo, in confirmationem sue Divinitatis, factum, quamvis Iudei non possent dubitare de veritate miraculi, ut propter totiès comedentes cum Lazaro, dubitabant, licet culpabiliter, de Divinitate Christi, & quod illud miraculum ob preces fororum Lazar, potuerint cogitare, à Deo factum.

RESPONDE TUR. Hoc argumentum non est contra nos, sed probare non est secundum Conclusionis partem.

INSTABIS cum Ripalda. Potest Deus concurrere tanquam causa per se in miracula apparentia, quæ secundum se sunt opera naturalia, ut contigit in miraculis Christi, & miraculis Pharaonis, quæ tamen possent credibilem reddere doctrinam falsam.

RESPONDE TUR. Per se ad illa opera Deus concurrit, hoc est, non per accidentem illa actio pendet à Deo, sed non per se, hoc est intentione, ut sequatur deceptio, & non habendo finem alium, in quem proximè referatur illa patratio, & quidem concurrendo ad illam, secundum exigentiam pacti, quod intercessit inter maleficos Dæmonem.

OBJICIT Quartò Idem. Si Deus non potest confidere miraculum in confirmationem doctrinæ falsæ, per se, nec potest per accidentem, quia dubitare possemus an non alia miracula talia fuerint, ut in illis Deus intenderit alium finem, & non conformatum veræ fidei.

RESPONDETUR. Oviedo. Quod nostra fides non possit per hoc enervari, quia actus fidei non potest ferri in revelationem falso existimatam; quæ responso

NON SATIS FACIT. Quia non quærimus de certitudine fidei, peribili à parte principiū, sed quærimus quomodo imperari posse actus certissimus, præludente motivo, quod est miracula si forte sunt facta, non ad confirmandam doctrinam Christianam. Dicit Ovied. aliunde etiam reddi credibilia nostra Mysteria. Ergo jam non stat Ovied. in defensione miraculorum. Dicit deinde: quod error ratione miraculorum; non esset in tota Ecclesia. Sed objectio procedit de miraculis, quibus tota Ecclesia nuntiatur.

COMMODIUS est quod adfert in fine idem Ovied.

R. P.
THEMLOD
zia nowski
Tom. I. e. Z.
D. VI

Oviedo, jamque in ante posatum est. Nempe ex eo, quod aliquid de potentia absoluta fieri potest, non est sufficiens fundamentum ingerendi prudens dubia, an ita defacto fuerit. de potentia enim absoluta possent omnia accidentia, quae sensu percipimus, esse sine subjecto; non possumus tamen dubitare, an modo ita contingat universaliter. Ceterum in aliquo particulari homine, possit ob dictam rationem interpescere credibilitas ex miraculis presumpta; sed viro prudenti dat hoc occasionem diligentius nonnisi, inquirendi miraculi.

ADDO. Posita hac propositione *primâ*. Per accidens, potest Deus vero miraculo confirmare doctrinam falsam *secundâ*. Deus per se, confirmat miraculo doctrinam veram, est lis ad primum, an ad secundum genus spectent nos fratrem fidei miracula? decernitque fideis quod spectent ad secundum: quia quando siebant, non erat ullus alius finis, qui prudenter adverti posset. Ergo esset temeritas, haec miracula, & hanc doctrinam taxare. Rursus non raro ipsi metu docentes, (quod fecit Christus & Apostoli) dicunt se patrare hoc miraculum in confirmationem nonnisi doctrinæ: quæ ex altera parte, quia nihil absurditatis imo sanctitatem continet, concludimus certò evidenter moraliter, facta illa miracula, in confirmationem ejusdem doctrinæ.

Punctum Difficultatis 3.

De motivis credibilitatis in rudibus.

Aliqua de ipsis motivis Credibilitatis in rudibus dicta sunt supra quæst. 1. difficultate 1. punct. 3. sed veniunt in superaliqua expendenda. Recentiores motivum credibilitatis, quo moventur rudes & pueri, appellant Discerniculum.

Primus modus explicandi.

EXPLICAT *Primò* Perez. *Supponitque* *Primò*, esse penitus impossibile naturaliter, quod in rebus obscuris, intellectus non dubitet. *Supponit* *Secundò* esse verum miraculum, quod credens res obscuras, credat sine dubitatione. *Supponit* *Terzò*. *Proposito* articulo vero simul cum falso, rudenillum hominem experiri illico in se, quod circa unum, nempe circa verum, possit non dubitare; circa falso è contra, experitur, se non posse non dubitare. *Supponit* *Quartò*. *Rusticum* reperire & videre in conscientia sua obligacionem credendi sine dubitatione articulum verum, & simul se non obligari, ad articulum falso, absque dubitatione: quia nullus obligatur ad impossibile. *Hæc* relata vide apud *Hauoldum*, lib. 3. n. 193. *Hæc explicatio.*

NON SATIS FACIT *Primò*. Tum quia debet esse cum aliqua limitatione dicere Perez quod sit impossibile naturaliter, quod in rebus obscuris intellectus non dubitet; nam non est major necessitas circa obscura dubitandi, quam sit necessitas, penetratis præmissis assentiuq; exhibito, prodire in assentium & exercitum conclusio- nis; & tamen est possibile ne prodeatur, casu quo alio sit distracta mens, & avocetur. Tum quia. Cum hic agatur de Rudibus potest illorum ita esse debilis capacitas, ut ad istas obscuritates non attendant, & in istis qui cultiores sunt, potest intervenire tardium & nolitio talia examinandi, adeoque circa obscurum non dubitant. Tum quia. Si impossibile est naturaliter in rebus obscuris non dubitate intellectum, cum hoc Discerniculum posito in rudibus, adhuc rigorosè maneat actus fidei dubitabunt circa illum rudes, saltè antecedenter; quomodo ergo verum erit suppositum tertium, quod Rudes experiantur illico, se circa verum articulum posse non dubitare; & si miraculo auferatur dubitatio antecedens, miraculo auferatur obscuritas fidei; adeoque jam non erit actus fidei: cum de essentia actus fidei sit obscuritas, aut de articulo dubitabunt, cum impossibile sit naturaliter circa obscurum non dubitare saltē antecedenter; si autem facit illud discerniculum non dubitare, in ipso exercitio *Actus fidei*, hoc habebunt omnes fideles, in sententia negante *Actus fidei* infirmos.

NON SATIS FACIT *Secundò*. Tum quia, si est verum miraculum, quod credens res obscuras, credat sine dubitatione, nulli dabuntur Hæretici materiales, nam illi, hoc ipso quia materiales sunt, credunt, suos errores tanquam revelatos, adeoque credunt res obscuras, & credunt sine dubitatione, quia credunt nisi & ratione assentiendi fidei debita: adeoque ut illis videtur certissimo, consequenter sine dubitatione; & si dubitarent circa Articulum cætero- qui falso, convincerentur tamen illum esse revelatum; hoc ipso non materiales sed formales Hæretici essent. Nam quantumvis putatitie revelatum, non possit esse objectum fidei, tamen nolle assentiri assensu certissimo & assensu fidei, objecto quod putatur esse verè revelatum, est jam quid inclusum intra latitudinem objecti infidelitatis. Et si dicas etiam in hæreticis materialibus contingere, ut credant sine dubitatione res obscuras, alterutrum interveniet: aut quia potest quis credere sine dubitatione absque miraculo, cuius oppositum voluit Perez, aut verum miraculum posset fieri in confirmationem falsi, quod videtur absconum. Tum quia potest aliquis ita esse reverens suū Domini, ut rei cætero- qui obscurè sibi commissæ, assentiat sine dubitatione: neque tamen tunc interveniet verum miraculum; obedientiaq; illa intellectus, quam requirit S. P. Ignatius, est obedientia sine dubitatione

(n) 2

tione

tione, & tamen si quis ita obediatur in re sibi non nota, quod jam miraculū sit, egrē persuadebitur. Tum quia examinandum venit illud Ly sine dubitatione: Nam si sine ullo miraculo, Doctis, (neque enim hæc miracula pro doctis videtur exigere) Perez cùm loquatur de Discerniculo respectu rūdium) potest credere sine dubitatione, imperando sibi actum certissimum, potest penetrata motiva credibilitatis, cur sine ullo miraculo non poterit iudicis imperare sibi fidem sine dubitatione, post penetratum motivum credibilitatis sibi sufficiens. Rursus vel hæc dubitatio sine qua creditur, excludit etiam tentationem aliquam & refutabile judicium de dubitando, & hæc immunitas videretur sine fundamento adstrui, vel certè credunt sine dubitatione, quia refellunt omnem dubitationem, eliciuntque actum fidei certissimum; & jam hoc est, illis communе, etiam cum doctis.

NON SATIS FACIT Tertiò. Cum negatio illius dubitationis voluntaria, aut saltem experimentalis, non possit esse sine motivo, de hoc ipso queritur, quodnam sit motivum, inducitum ad hoc, & ita vastum ac convictivum, ut non possit dubitare. Quod item, ita vastum motivum, ut experientur rūdis, circa falso articulum, se non posse non dubitare, verèque jam ille non esset rūdis, sed & doctis doctissimis, qui circa falso articulum experientur se posse dubitare; magis enim participant de Dei scientia, quæ excludit omnem dubitationem, unde inquirere solent docti, an hoc vel illud sit articulus fidei, sufficietque ingeniosissimis scholasticis

tere ex rūdibus, quid tu sentis? nam si dicant illi, se non posse non dubitare circa hoc, inferendum erit, non esse hoc revelatum, cùm per miraculum patratum in rūdi homine, discerni id possit. Et tamen videtur experientia constare, quod rudes, si experientur se non posse dubitare circa articulum verum, etiam experientur se non posse dubitare circa articulum falso, quia vel illum sibi persuasum habent, vel quia terminos ejus non penetrant. Tum quia de hoc ipso queritur, quod sit motivum illius obligationis credendi sine dubitatione articulum verum? Recurres ad revelationem relucentem: redibit quæstio, quod habeatur fundamentum? quod motivū credibilitatis, circa illam revelationem factam? Tum quia nullus quidem obligatur ad impossibile, sed redit quæstio: si putaret articulum falso, rūdis ille, esse revelatum, teneretur illum credere, licet non crederet; quæ hujus impossibilitas, ne rūdi appareat articulus falso, tanquam revelatus: Rursus si impossibile est, ut articulum falso accepere sine dubitatione rūdis, nullus unquam rūdis fiet hæreticus, quia impossibile est illum habere dubitationem in articulo fidei. Quod si illud Ly: Nullus obligatur ad impossibile, sumatur relata ad articulum falso de Incarnatione v. g. Spiritus Sancti, certè hoc

non est objectum impossibile, posset enim in carnari.

Secundus Modus.

EXPLICAT Secundò Pallavic: apud cunctum. Quod istud discerniculum, consistat in quadam apprehensione singulari & suprahumana, de qua dici possit: Nec vox hominem sonat, Adduntalii Discerniculum hoc stare, in illuminatione quadam interna, quæ de se ipsa dicat, Ego sum vox Dei inimitabilis à natura, & certissima, quod Parochus nunc verum dicat. Hæc illuminatione reflexè cognita, habet eandem vim causandi judicium credibilitatis, quæ habent motiva credibilitatis, & per hanc illuminationem reflexè cognitam, determinatur intellectus rusticus, ad formandum judicium evidens credibilitatis, ut possit elici & imperari actus dei.

CONTRA hanc explicationem proposita argumenta ab Elsparza, defendit ibidem Haundus, postea sua propria format. Et

IMPUGNAT Primo. In illud debet fieri resolutio fidei, quod ultimò reddimus pro ratione, quare credamus v. g. mysterium incarnationis; alias convinceremur credere leviter. Atqui pro ratione ultima, non reddimus aliquam illustrationem, tanquam motivum formale Quod. Ergo nulla hujusmodi illustratio, est motivum credibilitatis, seu motivum credendi, de via ordinaria. Minor probatur. Quia si quis interroganti Judæo, quare credit incarnationem, responderet, quia sic illuminor ad credendum, tali illuminatione, quæ dicit se esse vocem DEI, & Parochum verum dixisse, cùm dixit verbum esse Incaratum; numquid Judæus non rideret talem instructorem, & non diceret? Audivimus Parochum, hoc jam sibi dicens, sed nunquam expertus sum talem illuminationem.

RESPONDERI posset. Secundum statum questionis in præsenti, non id est discerniculum, in quod ultimò resolvitur fides, hoc enim est DEI revelatio, hinc quantumvis illuminatione non sit ultimum resolutiorum fidei, adhuc ipsa posset esse discerniculum. Vi ergo istius adversionis transeat totum. Deinde argumentum probat multum, probat enim nec notitia credibilitatis superius enumerata, esse notitium affensum, quia si hæc motiva proponeret Christianus, responderet Judæus, pridem hæc novi, non temen convincere, & tamen hoc non obstante, possunt istud discerniculum in Doctis, esse motiva credibilitatis. Item non posset ultimum relatorum fidei assignari; ipsum Deus dixit completum ut velis, quia responderet Judæus, & audiisse propositum, quod id Deus dixerit, idque cum illis complementis, sed se negare, quod id Deus dixerit.

R. P.
TH: MŁOD
zia nowski
Tom. I. et Z:
D. VI

dixerit: & quod aut vera sint complementa aut sufficientia: nihilominus hoc non obstante, ipsum: Deus dixit, sumpsum, cum suis complementis, est sufficiens motivum fidei. Ergo & illius discerniculi, ex hac refutatione Judæi, non sequeretur insufficientia. Et sicut propositis motivis credibilitatis, perneganteque Judæo illa esse convincentia, rejiceremus id in pertinaciam ipsius, & in peccata quibus se indignum præstis gratiæ Divinæ, ita & in præsenti, idem fieri posset.

IMPUGNAT Secundò. Si daretur hujusmodi discerniculum internum, inter locutionem veram & falso Parochi, deberemus illius meminisse, sicut omnes constantissimè meminirent lucrum visionum, aut saltem maneret memoria in confuso, ut in Rego Pharaone somni, cuius erat oblitus. At qui rusticorum nullus unquam auditus est asserere, se hujusmodi Discerniculum expertum esse, & ab illo reflexè cognito, tanquam motivo credibilitatis, fuisse per motum, ut actum fidei firmissimum eliceret, & quod ad movendum non minorem vim hababuerit, quam si, vidisset millena miracula in confirmationem fidei fieri, & si rusticus tale quid assereret, pro homine impostore, aut phantastico haberetur.

RESPONDERI posset. Inquirendo ex Argente: An ille ad singulos actus fidei & recitationis Symboli Apostolici, experiatur se moveri motivis credibilitatis vel non? si non, cur exigit circa discerniculum memoriam præsentem; si experitur, codem jure illi credendum erit, ac rufibus, si hoc de se dicent. Quod si sufficiat virtualiter nonnisi concurrere tunc illa motiva, ob facilitatem acquistam eliciendi actus fidei, idem dicent oppositi. Deinde immorit videatur enervari ista illuminatio Spiritus Sancti, cum illa revera admittatur, de quo infra. Quærere item restabit ex argente, an ita moveatur relatione Martyrorum, subitorum, & Miraculorum patratorum, in confirmationem fidei, atque moveretur si hac præsens lustraret oculis, discuteret indagine: si æquè, cur id non putabatur impostura? si non æquè & tamen hoc non obstante, motiva credibilitatis, sunt docto viro sufficiens discerniculum, egr etiam rufibus prædictum discerniculum, quamvis non sit ita evidens, sufficiens non erit: Certe quidquid sit, an istud discerniculum seu illuminatio reflexo cognoscatur, tamen è illa in singulis actibus fidei, etiam doctis prælucet, ut innuetur infra, ubi de illuminatione Spiritus Sancti.

INSTAT Primò. Sicut certissimum est quod aliquorum actuum habitorum obliuiscamur, ita etiam certissimum est, quod non obliuiscamur omnium, rustici vero nunquam dicunt se hujus discerniculi recordari.

RESPONDERI potest. In actu quidem exer-

cito, & utendo termino illuminationis fortè aliqui non responderent, quanquam etiam responderent sub his æquivalenter terminis: Deus me ad hanc fidem vocavit: sed in actu signato, ad hoc responderent, quod securi sint se legitime dicturos *Credo*, quæ securitas, in gratiam Salvatoris referri debet, adeoque etiam in illuminationem.

INSTAT Secundò. Nemo obliuiscitur per se loquendo statim, contractum initorum, quia inducunt gravem obligationem. Atqui obligatio credendi est omnium gravissima. Ergo si hæc inducitur per discerniculum à Deo infusum, non obliuiscetur illius rusticus.

RESPONDE TUR. Cùm ad actus fidei, etiam per objicentem, requiratur illuminatio Spiritus Sancti, illaque sit saltem in parte, istud discerniculum, non debet dici quod illius obliuiscantur rudes, licet eam explicare non possint: præcipue autem quia actuum internum experientia fundans reflexionem, etiam per arguentem, quantumvis in re gravi, non temper habeatur, ut non habeatur in prævia illuminatione, quæ ex doctrina Tridentini datur.

INSTAT Tertiò. Unde constat, quod discerniculum fuerit potius illuminatio interna quæ externa, danturque actus, quorum non habemus memoriam. Ergo poterunt illæ voces etiam extrinsecè fuisse perceptæ, & tamen non meminissent rusticci; & sicut quia insolens esset illas voces audire, meminissent illarum rusticorum, ita quia insolens est, illuminatio supernaturalis, æquivalens in efficacia infinitis miraculis, meminisse illius debebunt.

RESPONDERI potest. Sicut posita prædicatione externa, est necesse ponere illuminacionem internam contra Pelagianos, ita quantumvis illud foret discerniculum externum, requiretur internum, quicquid sit, an ipsum fundet supra reflexionem. Et cum arguens licet non admittat illuminationem illam pro discerniculo, admittit tamen eam pro antecessivo ante actum fidei, respondere debet, an experiatur, an meminerit illius illuminationis.

IMPUGNAT Tertiò. Illustratio illa est utique actus intellectualis. Ergo debet posse assignari illius objectum: Hoc, non est locutio Parochi secundum spectata; nam hæc etiam per actum naturalem potest repræsentari & repræsentatur quando Parochus falsum dicit: non etiam pro objecto habet hoc, quod est esse derivatum à locutione præterita Dei, hoc enim est objectum ipsius actus fidei. Denique uno verbo dicendo Parochum dicere verum, affirmatur id actu liberò: Illuminatio autem illa quæ est discerniculum, non est actus liber, sed fit in nobis sine nobis. Ergo debet esse aliud illius objectum, atque nullum potest assignari.

RESPONDERI potest. Quærendo ex ipsomet argente; quid habeat pro objecto illuminatio

Spiritus Sancti: quam indubie ipse requirit ad actum fidei. Attendo rursus ad ea quae proponit, ea etiam non convincunt. Nam praefatis quae assumuntur, quantumvis locutio Parochi foret objectum illius illuminationis, nihil impediret, quominus peractum supernaturalem repräsentata (qui potest versari circa idem objectum cum actu naturali, titulo supernaturalis suæ, specialius ita posset certificare, ut non certificat actus naturalis, sicut certificat revelatio vera actuum fidei in Catholico, non certificat in Hæretico. Dici item posset, objectum illius Illuminationis esse locutionem Parochi, sed prout derivatum à locutione præterita Dei, quæ in tantum erit objectum ipsius actus fidei, in quantum sit in locutione Dei præterita quæ tali: autem objectum discerni, in quantum sit potius in locutione Parochi, quantumvis importante simul derivationem sui, à locutione præterita Dei. Rursus Nego hoc, quod actus liber cum actu necessario non possit habere idem objectum, ut defacto idem est objectum amoris liberti in Via, & amoris Beati in Patri. Infra etiam attingetur & objectum hujus illuminationis, & quod hæc Illuminatio, interdum sit prima operatio, interdum secunda.

INSTANT Primò. Paulò quidem aliter quæ hic proponatur, exerceo tamen ea, quæ videntur posse adduci, ad impugnandam, prærequisitam ad actum fidei Illuminationem Spiritus Sancti. Hæc illuminatio vel est secunda operatio vel prima? si secunda, tale judicium est evidens, ut potè non dependens ab omni imperio voluntatis, sive evaderet fides evidens in Arrestante; quia tam veritas, quam locutio Dei est evidens, possentque in eodem intellectu conjungi duo judicia contradictoria, nam stante hac illuminatione posset quis dicere. Non datur locutio Dei de hac re, & tamen illa, illuminatio diceret se esse locutionem Dei de hac re. Non etiam hæc illuminatio est prima operatio: quia hoc ipso hæc illuminatio, non est objectum formale. Quod, ipsius actus fidei, &c. &c.

RESPONDE TU. Posse esse hanc illuminationem, etiam in linea secunda operationis. Quod illud evidens est judicium evidentiæ experimentalis certum est, quia tamen nec est principium lumine naturæ notum, nec connectionem proximam cum illo dicens, ideo deus, quod ad sui assensum non indigeret imperio voluntatis, nihilominus suaderet ut imperet voluntas actum fidei: neque tunc fides evaderet evidens in arrestante, quia daretur quidem evidentiæ experimentalis illius arrestationis, sed non evidentiæ Physica, aut Metaphysica, quod hoc Deus dicat, nec adferretur pro assentiendo illi articulo, etiam accedente illuminatione illa, non adferretur inquam aut principium lumine naturæ notum, aut proxima cum il-

lo connexio, quod sufficeret ad obscuritatem fidei. Posita autem illa illuminatione quæ diceret, Est de hoc locutio Dei; posset quidem habere adhuc dissensus; Non datur de hoc locutio Dei: quia tamen ille dissensus non ponetur, nisi in sensu diviso à priore illo contradictorio, ideo adhuc non sequeretur, posse secum stare duo contradictoria. Ecita quando dico, Amo Petrum, cum libere animem, potuisse verificari: Non amo Petrum; quia tamen hæc verificatio foret non nisi in sensu diviso, ideo ne cum se queretur, posse secum stare: Amo Petrum, Non amo Petrum. Posset etiam dici, quod illa Illuminatio sit prima apprehensio, quam etiam nos non dicimus in nostris Principiis objectum formale Quod, ipsius actus fidei.

INSTANT Secundò. Vi hujus illuminationis, actus fidei est evidens, nullo indigeno imprimis, quia fieret per species proprias sui objecti.

RESPONDE TU. Quidquid sit de mente Palavic: cut posita illa illuminatione non est actus fidei evidens, dictum supra. Quod autem addit de speciesibus propriis lui objecti, hoc erit examinandum; nam imprimis illuminatio in quantum cadit in experimentalem scientiam, non cognoscitur per species, sed per se ipsam, ut & omnes alii actus, quos in nobis experimur. Sed secundum hanc experimentalem scientiam, non est objectum Actus fidei, illa illuminatio. Rursus non appetet, quæ illa illuminatio, objectum quod repräsentat, repräsentet per species proprias; Nam ut loquitur objiciens, dicit illuminatio, se esse locutionem Dei, quomodo autem Deum per proprias species ostendit? & si recurras ad hoc, quod sufficiat ut illuminatio per species alienas obliquum locutionis repräsentet, ex eo sequitur, ipsum Deum dixit, quod format actum fidei, non nosci per species proprias, cum obliquum locutionis Dei, non noscatur per species proprias. Rursus sicut possum concipere illuminationem, quæ sit locutio Dei, in obliquo importando Deum, ita possum eandem concipere sub his terminis. Deus hoc loquitur; quo casu, si per species proprias non noscitur Deus, nec per proprias species noscitur illuminatio adæquate sumpta, licet intuitiva & experimentalis notitia, nec per species alienas, experiar me id noscere, quod nosci per species alienas; per quod etiam responderi potest ad confirmationem secundam & tertiam. Unde experimentalis notitia illius locutionis, determinat quidem intellectum ut necessario assentiatur se illam habere, sed non determinat ad objectum, ad quod manu dicit, cum Deum loquentem per species proprias non ostendat, nec adferat Principium lumine naturæ notum, aut aliquid proximè illi coniunctum, quod requiritur ad evidentiæ.

INSTANT Tertiò Insuper. Omne judicium, quod & quatenus reflectit in se ipsum, quoad hanc

R. P.
THOMAS MLOD
ZIA NOWSKI
Tom. I. e. Z:
D. VI

hanc reflexionem, est evidens. Ergo etiam omnis apprehensio, quatenus reflexa in se ipsam, est etenus apprehensio evidens. Atqui apprehensio evidens quā evidens, rapit intellectum ad assensum. Ergo si illuminatio est reflexa in se ipsam, erit evidens, & rapiet intellectum.

RESPONDETUR. Judicium quoad experimentalem sui notitiam, semper est evidens, quia tamen ipsum objectum circa quod est, potest non representare per species proprias, ideo adhuc telinquitur locus actui obscuro & inevidenti, non quidem circa judicium, sed circa objectum judicii. Hinc & illa illuminatio, quoad reflexionem circa se, erit evidens, & attracta notitia experimentalis; quia tamen objectum ad quod illuminat, non representat per species proprias, relinquitur adhuc locus inevidentiæ. Et ita cum dico. Deus est Incarnatus, habeo intuitivam notitiam me hoc dicere, & tamen hoc non obstante, auctus fidei circa incarnationem, est obscurus, cōquid nec Deum, nec Incarnationem, per proprias species noscam, ita & in præsenti.

IMPUGNAT Quartò. Per hanc Illuminationem amittit Propositio Ecclesiæ, facta per Parochum, rationem Locutionis Divinæ, quod est contra Scripturam dicentem: Qui vos audit me audit.

RESPONDERI potest. Sicut propositio Parochi, non excludit per Haunoldum etiam motiva credibilitatis, ne sint locutio DEI, ita nec excludet illuminatio, ne Propositio Parochi, sit Dei Locutio. In principiis autem nostris propositio Parochi, non est Locutio DEI, sed Propositio, quid fuerit locutus DEUS.

IMPUGNAT Quintò. Admissa hac illuminatione inciditur in errorem de Spiritu privato, quem Hæretici prætendunt.

RESPONDETUR. Cum etiam Haunoldus admittat illuminationem Spiritus Sancti, ostendere debet, cur non coincidat cum errore de Spiritu privato.

Hactenus dicta refutata sunt abstrahendo à sententia Pallavicini, & solùm attendendo, ne torqueri possent ad impugnandum prærequisitum Credendi, quod est Spiritus Sancti illuminatio. *Ceterum illa Explicatio*

NON SATISFACIT. Tum quia contra illam faciunt argumenta aliqua, contra explicationem Perez posita. Dicam enim nullum posse esse Hæreticum materialem, aut nullum hæreticum ex rudibus; si enim dictat illi Spiritus Sanctus, æquè ac nostro rudi, hoc esse Deum locutum, & quidem dictione, ut vox non hominem sonet, tunc revera rudis hæretorum, non erit hæreticus; sequetur enim vocem Dei superhumanam, si autem non habebit talem locutionem & tamen crederet objecto non revelato, revera non erit materialis, sed formalis

Hæreticus. Quærendum item erit in rebus dubiis; An scilicet illæ sint revelatae, quærendum inquam erit doctioribus, an circa hoc experiantur vocem superhumanam rudes? Tum quia cum experiendo nemo possit internoscere actum supernaturale. Ergo etiam nemo experiendo, potest certò & infallibiliter scire, vocem aliquam esse superhumanam, transfigurante sese Dæmone in Angelum Lucis. Et certè contendant inter se æqualis capacitatis duo rudes, Catholicus & Hæreticus, obtendant uterque sentire de suis articulis vocem superhumanam, quid adferet Catholicus rudis, aut etiā pro Catholicis rudi Doctor Catholicus, quo ostendat vocem in rudi auditam, fuisse superhumanam. Tum quia explicari hoc ipsum deberet, quomodo si aliqua vox dicat: *Ego sum vox inimitabilis à natura*, non possit illam imitari natura: & si hanc genericam locutionem, *Ly Vox inimitabilis à natura* naturaliter, dum disputamus, intra nos experimur, cur similis in dividuo non possit esse locutio, quæ le dicat inimitabilem à natura, & tamen naturalis. Addo, si hæc illuminatio reflexè cognita, habet eandem vim causandi Judicium credibilitatis, quam habent vim, motiva credibilitatis; sicut motiva adferunt rationem inductivam ad illud judicium formandum, ita & hæc illuminatio deberet adferre motivum: quod hæc explicatio, non tangit.

Tertius Modus.

EXPLICAT Tertiò Esparza & dicit Autorem sufficiētem Propositionis credendorum, non solùm debere esse missum à Deo mediātè vel immediatè, sed etiam loqui debere, tanquam missum à DEO. Hæc locutio propria Ministri, ut missum à Deo, est supernaturalis extrinsecè quoad modum; quatenus oritur à fide supernaturali, doctrinæ divinitutis revelatae. Demum conferenda erit ista locutio quoad modum supernaturalis, cian simili quoad emittentem locutione pura naturali etiam extrinsecè, & quoad modum. Locutio purè naturalis gignit in audiente naturaliter benè disposito, cognitionem conceptus naturalis, cui substituitur eadem Locutio. Locutio autem extrinsecè & quoad modum supernaturalis, quia substituitur conceptui supernaturali loquentis, connexo essentialiter cum revelatione Divina, & approbatione Ecclesiæ, gignere potest in audiente, supernaturaliter disposito per Lumen fidei, & infusionem Spiritus Sancti, cognitionem conceptus ejus supernaturalis, qui est forma extrinseca, distinguens veram DEI locutionem externam, à falsa. Adest ergo semper Discerniculum veræ Dei locutionis à falsa, imperceptibile quidem naturaliter, utpote proprium idiomatis supernaturalis, perceptibile verò per supernaturalem

(n) 4 ralem

ralem illustrationem, quæ tamen ipsa illuminatio, nihil præstare posset, si non præter locutio exterior, informans phantasiam, & dependenter ab illa per trahens sotellectum, ad inspectionem conceptionis interioris præexistentis, re ipsa, in loquente. *Hec explicatio*

NON SATISFACIT Primò. Quia ipsum punctum de quo quæritur, nempe quo motivo credibilitatis moveantur rudes non explicat. Tum quia Concedo auctorem sufficientem Propositionis credendorum debere esse missum à Deo, saltem mediately, sed quærere restat; cùm hoc sit etiam objectum fidei, quod hic sit missus à Deo saltem mediately, quale sit discernitulum illius in rudibus, præcipue in Principiis istorum, qui tantum tribuunt propositioni Patrochi, & cùm, non solum sit objectum fidei, quod hæc locutio sit locutio missus à Deo, sed etiam quia hic ipse est mediately missus à Deo, pro illo priori, pro illo Antecedenti, quo præter suæ locutioni (& tamen pro illo priori jam est missus à Deo, & jam hoc est objectum fidei;) quodnam sit Discerniculum? Tum quia, Cùm possit esse locutio erronea, quamvis orta à fide supernaturali, ut cùm assereret quis: sicut sunt tres Personæ Deitatis, & non plures (cujus rei notitia penderet à fide supernaturali trium & non amplius Personarum) ita etiam tres esse Deos & non plures: quod erit discerniculum, hunc non loqui tanquam missum à Deo, licet illius doctrina oriatur à fide supernaturali doctrinæ divinitus revelata, de tribus & non amplius Personis. Tum quia. Concedamus quod locutio pure naturalis gignat in audiente bene disposito supernaturaliter, cognitionem conceptus supernaturalis: quærere restat quod sit discerniculum, quod hæc locutio naturalis, hæc supernaturalis quoad modum? quod item discerniculum, quia ego auditione mea pertingo, ad conceptum non naturalem sed supernaturalem? & cùm hic conceptus sit connexus essentialiter cum revelatione Divina, quod est discerniculum hujus ipsius fidei Divinæ? neque id supponi debuit, sed explicari quodnam sit talis fidei discerniculum? Tum quia quærere restat quodnam sit discerniculum licet imperceptibile naturaliter, quod sit proprium idiomatis supernaturalis, & quod Sathanas transfigurans se in Angelum Lucis, imitari non possit. Tum quia. Ipse explicans, vel in se expertus est hoc idioma vel in aliis, si in se? Ergo hoc non erit discerniculum rudium: si in aliis, si potest experiri quis, se attingere ad conceptum supernaturalis ipsius proponentis, hocque explicare potest, ergo & illud idioma explicare poterit, saltem objectum illius explicando. Tum quia. Afferat hæreticus se instigari ad suum articulum fallum, modo imperceptibili, sitque revera illusio, quæ in

Dæmonis, extraordinariè operantis, malitiam, referri possit: Catholicus etiam rudis, dicat le imperceptibile quidam sentire, & inexplicabile naturaliter; quod erit discerniculum, illum quidem non habere legitimum Judicium, hunc habere? Tum quia. Concedo interim debet fieri inspectionem conceptus interioris præexistentis in loquente, quodnam erit discerniculum, conceptum interiorum, esse conceptum fidei & non erroris, esse supernaturale & non naturale, ut interno scaturit, non naturaliter supernaturali conceptui, substitui hanc locutio nem.

NON SATISFACIT Secundò. Ratione Principiorum quæ supponit explicans. Tum quia si non aliunde desumatur supernaturalitas extrinseca quoad modum, nisi ex eo, quia oritur à fide supernaturali doctrinæ divinitus revelata, dicendum erit omnes Hæreses, esse supernaturales extrinsecè quoad modum, quia omnes oriuntur à fide supernaturali doctrinæ divinitus revelata: sumunt enim ortum ex Evangelio, melle intellecto, traditione derorta &c. Tum quia, hoc quod est oritur illam locutionem à fide supernaturali doctrinæ divinitus revelata, quare, illa fides vel est ipsius loquentis vel aliorum: non ipsius loquentis, quia potest aliquis bene, & usq; ad eventum, proponere verum articulum, licet ipse illi discredat, aut tunc, dum de illo loquitur, non habeat conceptum, seu fidem supernaturalem. Si autem habet ortum à fide supernaturali aliorum, quomodo verum erit, quod audiens pertingat ad conceptum supernaturalis, quem loquens habet de objecto, cum vera illum non habeat. Tum quia cum possit esse simillimus actus fidei naturalis cum actu fidei supernaturali, excepto principio *A quo*, discerni non poterunt, quomodo ergo supponit explicans, conferri posse locutiones illas, nempe naturalem & supernaturalem quoad modum. Tum quia etiam locutio quæ appellatur extrinsecè & quoadmodum supernaturalis, in homine supernaturaliter disposito, potest gignere cognitionem non nisi naturalem. Concionetur enim pius Concionator, probet ex revelatione, Deum esse sūmè bonum, audiant illum illustrati fide; omnes ne eliciant amorem supernaturalem? Et si ita est, cùm testetur Scriptura: Qui diligit non manet in morte, scilicet omnes esse in gratia. Ergo si tunc, non gignatur amor supernaturalis, poterit etiam non gigni cognitione supernaturalis. Tum quia probandum fuiser ratione aut experientiæ; pertingere posse aliquem ad conceptum alicujus, distinguendo quod ille non mentiatur, reveraque talem conceptum de objecto formet, qualem proponit, itemque quod ipsam conditionem supernaturalitatis attingat, in eaque intueatur, hanc locutionem, huic Conceptui supernaturali substitutam esse; & si literis instituti, dum aliquid de novo

R: P.
THEMLOD
zianowski
Tom. I: e: Z:
I: D. VI

novo discunt esse de fide non experiuntur se pertingere ad conceptum dicentis supernaturalem, & quod hæc locutio sit substituta conceputi supernaturali, quæ ad hoc pertingere poterunt Rudes?

NON SATIS FACIT Tertiò. Quia instantia de locutione naturali allata habet suam difficultatem. Tum quia locutio externa ostendit quidem hoc concepsisse loquentem quod loquitur, sed non ostendit, quod revera ita sentiat, & quod verè loquatur. Ergo etiam locutio quoadmodum supernaturalis, licet ostendat concepsisse dicentem, hoc, quod loquitur dicens, sed non ostendit conceptum supernaturalis, de illo objecto. Tum quia cùm non possit esse perceptio locutionis naturalis, alia, nisi naturalis, seclusa revelatione, benè inseritur quod locutio naturalis, gignat cognitionem naturalem, conceptus dirigentis illam locutionem; sed unde oritur ut Locutio supernaturalis quoad modum, substituta conceptui se dirigenti, gignere debeat nonnisi cognitionem supernaturalem? Tum quia duo hæc distinguenda sunt. Pertinentia ad conceptum dirigentem locutionem de vero articulo; deinde pertinentia ad ipsum conceptum supernaturalem de objecto, si est de objecto conceptus supernaturalis ad quem pertingatur, inferetur indubie, illum esse veræ fidei articulum, supposito quod non possit dari error supernaturalis. Sed inde jam sequitur, non posse ullum Prædicatorem mentiri, eò quod rudes audiens, pertingat ad conceptum supernaturalem. Rursus si indagare voluero articulum controversum, sufficerit me niti adhæbendum de illo conceptum supernaturalem, poteroque de illo Articulo conceptum supernaturalem habere, quantumvis non erit decisus, si particulariter pro me habuero sufficientia motiva, quod sit revelatus, defactoque sit revelatus. Proponendus ergo erit ille Rudi, & tunc si rudes pertingat ad conceptum supernaturalem loquentis, erit ille articulus de fide; quæ probatio. An id sit Articulus fidei, videtur esse absurda. Quod si sufficit pertingere ad conceptum solum dirigentem locutionem, cùm hæc directa notitia, possit esse communis errori, quæ trahet secum supernaturalitatem? habebitque viam gignendi in audiente cognitionem supernaturalem? quæ audiens, mirabilius operabitur extra se, quæ intras, nam extra se internoscet conceptum supernaturalem loquentis, & in se, non internoscet, an cognitionem habeat supernaturalem.

Quid tenendum.

ASSERO Primò. Non esse Juris Theologici discernere, quo defacto & in Individuo motivo credibilitatis moveantur Rudes. Ratio. Tum quia est hoc, de interno actu vaticinati, nam non

potest actus internus nosci aliter, quæ per revelationem, nisi ipse actus, ex effectu extrinsecus, connexionem habente cum actu interno, pernoscat, & ita ex effectu qui est Locutio, internosco reluxisse in mente, ea, quæ dictione expressa sunt. Opus item artificiosum, prodit ideam internam. Quia autem nullus effectus extrinsecus est, qui ostendat, quod sit connexus cum hoc defacto & in Individuo motivo, ideo quod alius rudes hoc motivo moveatur, ad pertingere non est juris Theologici. Tum hoc quia non est juris Theologici dicere, quod hæc classis Doctorum, vel mediocriter Doctorum, vel hujus nationis Fidelium, hoc in individuo motivo moveatur. Ergo neque est juris Theologici dicere, quod hæc classis fidelium rudium, hoc defacto motivo moveatur. Tum quia ipsi rudes interrogati de suis inducitivis ad fidem, hic quidem sic, ille aliter responderet. Ergo etiam ad experientiam attendendo, non est juris Theologici, unum aliquid in individuo, & defacto posse motivum.

ASSERO Secundò. *Essere juris Theologici ostendere motiva credibilitatis, quibus defacto possint moveri Rudes.* Ostenderuntque Theologi hæc motiva esse motiva credibilitatis, communia illis, cum doctis, & tota residua Ecclesia. Et quia à facto ad potentiam est legitimus recursus, posse hoc facere Theologos, rectè ostendit, per ipsa motiva credibilitatis, quæ collegerunt Theologi. Quod autem hæc motiva sint etiam pro rudibus. Ratio est. Tum quia si essent distincta motiva illa, vel essent evidenter vel minus evidenter, si evidenter: Ergo & certiora; nam in assensibus talibus, evidenter à certitudine non separatur: adeoque etiam doctis convincendis magis apta, quæ defacto proponuntur à Theologis, eò quod major evidenter & certitudo magis sit convictiva intellectus Doctorum, cæteroqui facilius inventivi objectionum in contra. Si autem sunt illa motiva inevidenter, minus erunt apta convincendis rudibus, quia illorum capacitas, non nisi ad evidenter est. Est quidem verum magis illos moveri particularibus, quæ universalibus veritatis, minus item illis posse objicere, cæterum ut penetrant, majori evidenter indigent. Tum quia Syllogismi naturalissimi Rudium, defacto innituntur iisdem Principiis quibus Syllogismi Doctorum, morales etiam demonstraciones, ut quod hæc Mater diligat hunc filium, conficiuntur à Rudibus, ex iisdem principiis moralibus. Ergo idem dicendum de motivis credibilitatis. Tum quia interrogati fideles rudes cur nolint fieri lectarii, adferunt semper (ut experientia ostendit) aliquid ex motivis credibilitatis, quæ sunt Communia Doctis; dicentes, non est apud illos feria sexta, nec quadragesima, est apud illos Sacerdos ita maritus ut ego, quibus simplicibus terminis innuunt motivum

zivum credibilitatis Sanctitatem Ecclesie. Reponit alius, ita mei Patres & Avi tenserunt, per quod rudes sufficienter innuit, se moveri, successione fidei perpetuam, sedemque suam non noviter, sed ab aeo, & a Christo incepisse. Erit etiam qui dicat nunc apud illos sic, nunc ita in delubris sit: (lingua enim nostra non eodem modo appellat haereticorum tempa ac Catholica, ideo ut ipso Ly: Delubra) antea non habebant imagines, modo habent, antea non admittebant auricularē confessionem, nunc admittunt; & his aliisque modis explicant non esse in illis Ecclesiam unam, & cetera similia.

ASSERO Tertio. Licet rudes defacto moveantur motiis credibilitatis iisdem, quibus docti, nihilominus longe alia methodo. Et hoc ex duobus constabit, imprimis quia interrogati rudes, semper adserent aliquod motivum, revocabile ad motiva superioriis allata. Deinde quia hoc ea amplitudine & energia non explicabunt & explicant docti. Et certe quamvis ea subitate, quam & ingenium, & artificium Logicum præmonstrat, non promunt suos Syllogismos rudes, ut promunt Docti; nihilominus revocabilitas illa ad principia Lumine naturae nota, ostendit illos moveri iisdem Principiis: ita Revocabilitas ad principia moralia, ostendit illos moveri iisdem motiis credibilitatis, quibus moventur Docti.

Cæterum ostendendum adhuc venit quæ sit differentia motivorum credibilitatis, quibus moventur rudes Haeretici, materiales tamen, a motiis quibus moventur rudes Catholici. Dicique potest quod simili methodo moveantur utriusque fortis rudes, & quidem ex eo, quia si possunt docti illorum, materiales tamen Haereticorum, iisdem motiis credibilitatis moveri, quibus & docti Catholici, si item possunt moveri eodem Evangelio, si item ipsa motiva sunt universalia, non appetat in ipsis motiis diversitas, sed tota erit in illegitima applicatione motivorum, quia etiam est illegitima applicatio Evangelii.

ASSERO Quartio. Deferendum multum esse securitatem iudicem, quæ rudes Catholici, ex gratia Salvatoris, freti, procedunt in imperando sibi Actum fidei. Quam securitatem, priores illæ explicaciones, semper innuebant, licet variis viis, quæ securitas, licet sub aliqua persona & largahabatur in materialibus haereticis, longe tamen tenaciori & magis satisfactivo modo, habetur in Rudibus Catholicis; ita, ut si daretur intuitiva notitia securitatis, quam habent materiales haeretici, cum securitate rudium Catholicorum, major illa adverteretur, exigente illam ipsa connexione cum objecto revelato, & illuminatione Spiritus Sancti: de qua infra. Et hoc puto significare illam doctrinam Perez; quod sine miraculo non possit fieri ut credat quis res obscuras, sine dubitatione. Innuit

item & illa propositio Pallavic: quod audire vocem superhumanam. Innuit idem illa Propositio Esparza quod rudes audiant idioma (idem dic de doctis Catholicis) proprium locutionis supernaturalis. Certè enim insignis haec securitas est, habere magna quidem ex objecto, sed non ex modo apprehensionis motiva credibilitatis, nihilominus credere securissime revelationi; & sicut dixit Augustinus: Magnum esse miraculum si sine miraculis dicatur fides Catholica propagata, ita magnum est miraculum, & Dei loquentis opus, evidenter motiva credibilitatis modo rudibus debito penetrare, & tamen evadere ad actum credendi, cum tanta prævia securitate. Per quod videtur etiam fieris, doctrinæ illorum Magistrorum, in principali hoc punto, concordanti.

ASSERO Quinto. Securitatem hanc, sapposita connexione cum objecto revelato, principaliter perdere, ab illuminatione Spiritus Sancti. Quam si in doctis, multo magis in rudibus est necesse admittere: & Ratio est. Quia cum illa securitas in re tanti momenti non possit referri in modum versandi rudium, circa motiva credibilitatis, adeoque in aliquod naturale, referri debet in principia supernaturalia, nempe in illuminatione Spiritus Sancti, tenentem se ex parte intellectus, & Piam affectionem ex parte voluntatis.

Necessitas hujus illuminationis in universum colligi potest ex auctoritate.

PRIMA Auctoritas S. Thomæ 22. q. 2. Art. 9. ad 3. Inducitur (supple credens) auctoritate Divine doctrine, miraculis confirmata, & quod plus est, interiori instinctu Dei movensis, ideo non leviter credit. Ubi nomine instinctus S. Thomas, illuminationem Spiritus Sancti & Piam affectionem intelligit. Requiriturque illa ultra motiva externa credibilitatis, quia est ultramiracula. Illud autem Ly Quod plus est, non dicat comparationem, majusne sit quid miraculum, an ille instinctus, sed solum dicit, superaddi etiam miraculis instinctum Dei, illoque completi creditur, in securitate quadam, ita ut hic instinctus paterveniat, etiam in auctoritate Ecclesie acceptanda. Nec dicendus est leviter credere, qui nixus motiis credibilitatis, sine hoc instinctu crederet, defacto enim non est crediturus, & si sine instinctu Dei crederet, non crederet supernaturaliter.

RESPONSET Haunoldus. Hoc solum significari à S. Thoma, quod leviter crederet, qui non examinatis motiis credibilitatis, sine omnibus dictamine prudentiae crederet, cum requiratur judicium prudentiae, seu judicium credibilitatis proponens obligationem & honestatem credendi: & hoc sit per Instinctum Spiritus Sancti, nempe per primam gratiam & auxilium supernaturale, ita ut supernaturitas fidei in Lumen super-

R. P.
THEODO
ZIANOWSKI
TOM. I. ET Z.
D. VI

supernaturale, tanquam causam efficientem referatur.

CONTRA. Concedo quod leviter crederet, qui sine dictamine prudentiae crederet, sed querere restat, an non ex mente S. Thomas (verbis illis indicata) constet, quod post judicium prudentiale de illis miraculis confirmantibus fidem, succedere debeat ipse instinctus Spiritus Sancti, cum de illo tanquam de aliquo distincto dicat S. Thomas illud *Ly & quod plus est.* Rursus non appetat cur ille instinctus debeat concipi per modum causa efficientis. Concedo quidem quod Lumen supernaturale hoc est Lumen fidei, concurrat ad Actum credendi in genere causa efficientis, sed quia ille instinctus praecedere debet ipsammet fidem, & est per modum Actus, quia (in multorum principiis) producit Actum fidei?

SECUNDA. Auctoritas est Arausianus quod Canone 5. sic habet. *Ad consentiendum cogitationi salutari, est necessaria illuminatio & inspiratio Spiritus S. & quia velle credere est cogitatio salutaris, praecedet illam illuminatio Spiritus S.* videturque idem innuere Tridentinum dum can. 3. de Justif. requirit prævenientem Spiritus S. inspirationem.

TERTIA. Auctoritas est S. Augustini. epist. 107. ad Vitalem. *Non ideo inquit preparat Deus voluntatem, quia legem atque doctrinam, libero ejus arbitrio adhibet, sed quia vocatione illa sancta, sic ejus agit consensum, ut etiam accommodet assensum.* Ubi per vocationem sanctam intelligit illuminationem & Piam affectionem. Innuitque hoc & alii locis, ubi censet nos interius doceri, loqui nobis Patrem in abscondito, &c.

DIFFICULTAS III.

De Judicio circa motiva credibilitatis.

SUB hoc titulo queretur. An judicium circa motiva credibilitatis, sit naturale an supernaturale. Esse naturale docet Suarez; sed requirit insuper illuminationem in entitate supernaturalem Kon. d. 13. dub. 3. ponit in hoc judicio supernaturalem non nisi quoad modum. Naturale id esse judicium vult Amicus. d. 3. Sect. 5. num. 113. Affirmat esse supernaturale Lugo. d. 11. Sect. 1. cum Hurt. Rip. d. 14. num. 39. Procedit autem haec difficultas in suppositione quod illud judicium non eliciatur à fide Divina: si enim ab illa eliceretur, hoc ipso esset supernaturale; quia concursus potentiae supernaturalis, connaturaliter non potest producere, nisi effectum supernaturale.

DICENDUM est. *Judicium de motivis credibilitatis esse in entitate naturale.*

PROBARI solet Primo. Judicium illud est ex motivis in entitate naturalibus. Ergo est & ipsum naturale.

RESPONDERI potest. Negando Consequentiam: quia supernaturalitas non desumitur ex motivo.

CONFIRMATUR. Illud judicium etiam in hereticis reperitur. Ergo appetet illud esse naturale.

RESPONDENDI potest. Hoc argumentum multum probare, quia probaret etiam assensum ob veritatem primam, esse naturalem, quia hic habetur etiam in hereticis saltē stricte.

PROBAT Secundo Kon. Si illud judicium esset supernaturale, elevaremur illo ad statum supernaturalem & vitam, atque ita fides non esset fundamentum & initium vitae supernaturalis, quod est contra August. epist. 105. & alios PP.

RESPONDERI potest. Hoc argumentum multum probare: quia probaret quod voluntas credendi antecedens aetum fidei non sit supernaturalis, cum tamen id doceat Kon.

PROBATUR Secundo. Patres intelligentes, non de sola præcise fide, sed de toto illius conconomia, adeoque de illa complete sumpta.

CONFIRMARI potest ex Suar. Si illud judicium esset supernaturale, velesset liberum vel necessarium? si est liberum. Ergo processit ex imperio voluntatis, hoc imperium vel præcessit judicium liberum vel necessarium. Si liberum. Ergo antecessit ante illud aliud judicium, & sic in infinitum; si necessarium. Ergo & illud judicium, de quo disputat argumentum, est necessarium, necessarium autem esse non potest, quia necessitatem causat sola evidentia, quæ est naturalibus, desumitur enim ex motivis naturalibus.

RESPONDETUR. Quamvis concedatur illud judicium esse necessarium, non sequetur illud esse naturale, ex eo, quod innaturit motivis naturalibus: quia supernaturalitas non stat motivi.

PROBATUR Tertiò Conclusio Argumento negativo. Sicut non sunt multiplicanda entia sine necessitate, sicut nec dignificanda, nec in altiori ordine reponenda; Nulla autem est necessitas attollendi judicium ad ordinem supernaturalem, ut ostenderet solutio Argumentorum.

CONFIRMATUR. Quia si ponatur Illuminatio Spiritus S. præter illud Judicium de motivis, non erit ulla necessitas ponendi supernaturalis illius judicii. Quod autem debeat ponni illa illuminatio exprestè docet Arausianum can. 5. *Ad consentiendum cogitationi salutari, est necessaria illuminatio & inspiratio Spiritus S.* Confirmaturque Ratione, quia impossibilis est transitus à contradictorio ad contradictorium sine sufficienti mutatione, adeoque à ratione non convicti via rationem convicti; sed positis quibuscumque motivis credibilitatis, corundemq; apprehensione potest unus convinci, alter non convinci: quæ enim in hoc implicantia. Ad quem transiitum

scum non potest alia assignari mutatio, nisi illuminatio Spiritus S.

OBJICIT Primò Lugo Auctoritatem Sacram. RESPONDETUR. Illa omnia intelligenda esse de illuminatione Spiritus S. quæ insuper à nobis requiritur, eaque supernaturalis.

OBJICIT Secundò Idem. Ad voluntatem supernaturalem sufficit cognitio naturalis. Ergo & ad alias omnes volitiones supernaturales, sufficit cognitio naturalis, & tamen, sicut ad amorem voluntatis non sufficit phantasia cognitio; ita nec naturalis notitia, sufficiet ad imperium supernaturale.

RESPONDETUR. Non tenere argumentum, quia insuper admittimus illuminationem supernaturalem.

INSTAT Primò. Velilla illuminatio sola absq; ullo judicio sufficit, ad volendū credere vel non sufficit? & quidem non videtur sufficere Suario, quia ad hoc ut voluntas moveatur honestè & prudenter, necessaria est, & sufficiens apprehensio objecti, & judicium, quod expediatur credere. Consequenter, cùm judicium istud sit naturale, ipsa simplex apprehensio, debet esse supernaturalis, consequenter solum judicium non sufficiet. Si autem non sufficit illa apprehensio sine judicio, non erit ratio, cur magis apprehensio, quām judicium debeat esse supernaturalis. Imò magis requiritur supernaturalitas in judicio: quia apprehensio non moveret proximè voluntatem, sed mediare, quia proponit objectum, de quo formari debet judicium.

RESPONDETUR. Ordinariè loquendo non sufficit sola illuminatio Spiritus S. licet posset sufficere, utente videlicet Deo ipsis visibilibus ad invisibilia, ut ita suavius inducantur homines ad credendum. Posito, quod illa illuminatio, sit nonnisi simplex apprehensio, est ratio, cur potius illa sit supernaturalis, quām illud judicium: quia de illa illuminatione enuntiant PP. quod sit ex gratia, quod non dicunt de illo judicio. Cæterum etiam illa illuminatio ex infra dicendis, potest esse judicium, & non simplex apprehensio.

INSTAT Secundò. Objectum illius illuminationis potest terminare actum judicij supernaturale; & cùm omnis apprehensio apta sit generare actum Judicij circa illud objectum; etiam illa illuminatio, quæ dicitur esse simplex apprehensio, generabit judicium supernaturale.

RESPONDETUR. Non bene urgeri, ex eo aliquem actum esse supernaturale, quia objectum illius, potest terminare actum supernaturale; quia objectum quod est definitio, hunc actum: *Definitio est clarior suo definitio* posset terminare supernaturale; neque tamen defacto supernaturale terminat: quia nullum est de hoc in Scriptura & PP, rationeque manifesta indicium. Et quamvis apprehensio, sit nata generare judicium, quia tamen non generat illud esse-

activè, nondum sequetur supernaturalitas judicij, circa motiva. Sed etiam in præsenti ostendit potest judicium supernaturale, genitum ab illa apprehensione supernaturali, nempe judicium, quod est actus fidei. Denique ut inui, potest dici illam illuminationem esse judicium, quod moveare potest ad assentendum Deo dicendum jam judicatur prudenter, hoc eum dixisse.

INSTAT Tertiò. Ad voluntatem supernaturalem credendi, sufficit judicium naturale interveniente illuminatione supernaturali. Ergo idem dici posset, de aliis supernaturalibus virtutibus.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia in ordine ad agendum aliarum virtutum actus, non habetur fundamentum ullum, intervenire duplum actum; sed intervenit nonnisi unus, qui cùm debeat esse proportionatus voluntati supernaturali, infertur benè, debere illum esse supernaturale. Jam autem cùm habeatur fundamentum, præter judicium de motivis credibilitatis, intervenire illuminationem Spiritus Sancti, ex altera parte cùm nullum fundamentum urgeat utrumque hunc actum supernaturalis, imò obest principium, ne dignificetur entia sine necessitate; sit ut nonnisi illuminationi supernaturalitatem tribuamus.

OBJICIT Tertiò Rip. d. 14. n. 39. Ex auxilio gratiae habetur scire & cogitare, illuminare & illustrari; hæc autem pertinent ad judicium potius quām ad apprehensionem: scire enim quid agere debeamus, solius judicij est: rem enim propriè non scimus, nisi judicando.

RESPONDETUR. Argumentum non esse contranos, saltem eo catu, quo ponatur illa illuminatio esse judicium. Sed insuper non convincit: quia PP. non agunt de illuminatione per motiva credibilitatis, sed de alia à nobis admissa. Immerito etiam supponit, scire, debet non nisi judicio formalis. Nam inter modos scienti, est definitio, quæ non est judicium. Quanquam ipsum illud judicium de motivis, potest appellari Gratia cum addito, hoc est ordinis naturalis.

INSTAT Primò Rip. Non solum apprehensiones, sed etiam judicium, regulans affectus supernaturales, pertinet ad auxilia gratiae, quibus iudicis annumerandum est credibilitatis judicium, cum nulla appareat inter illud, & alia iudicia distinctio.

RESPONSUM ubi soluta Objectio secunda, & Instantia tertia supra.

INSTAT Secundò Idem. Quamvis affectus supernaturalis, possit esse ex sola simplici apprehensione supernaturali; id tamen ordinariè non sit.

RESPONDETUR. Concedendo, quod ordinariè illuminatio sit judicium respectu imperii actus fidei, licet non respectu ipsius immediate actus fidei, de quo infra.

INSTAT Tertiò. Si tale judicium esset naturalis

R. P.
THEMLOD
zianowskij
T. m. A. e. Z:
D. VI

tales sequeretur ex nobis esse fidei initium, quemadmodum esset ex nobis initium Charitatis: si assensus fidei praevious ad illam, esset naturalis.

RESPONDETUR. Non erit ex nobis initium fidei: quia requirimus insuper supernaturalem Illuminationem. Quando autem dicunt PP. Non esse initium salutis ex nobis, non hoc dicitur, ut naturalia omnia adjumenta excludant, sed quod illa naturalia, non promoveant nos in vitam aeternam; & non sint actus sicut oportet. Et sicut a charitate, non excluditur notitia naturalis, quod Deus sit infinitè bonus: quia illa notitia, non admittitur tanquam quid promovens nos in vitam aeternam, nec est actus sicut oportet. Ita & in praesenti paritas non tenet: quia illud judicium de motibus, non nos promovet in vitam aeternam, nec est actus sicut oportet.

OBJICITUR Quartò. Illud judicium naturale, vel est liberum vel necessarium, non liberum, quia innititur principiis evidenteribus, & si est liberum, apparet quod non sit certum. Siquidem ad se eliciendum indiget imperio voluntatis, & non habet in fallibilia motiva. Non etiam illud judicium est necessarium: quia per ordinem ad illum finem, ad quem exigitur, non videtur habere commensurationem & proportionem, idque ex eo; quia illud judicium ordinatur ad imperium auctus certissimi & certioris praesae; quomodo ergo illi proportionatur?

RESPONDETUR. Illud judicium, sicut & alia evidenter moraliter, esse judicium necessarium moraliter. Quod autem attinet: An illud judicium sit proportionatum illi imperio, distinguenda erit proportio in genere entis & ordinis, & haec non habetur in judicio naturali, de motibus credibilitatis, & inter imperium supernaturale. Deinde habetur proportio in illo judicio, non hoc sensu, quasi illud judicium, sit motivum assensus fidei, & quasi pro motivo fidei praesentet ipsa illa motiva, quibus moveretur, sed habet proportionem praestandi, quod possit prudenter illos auctus elicere homo, respiciendo illud motivum, quod est, Deus dicens.

OBJICITUR Quintò. Irrexplicable esse, quid sit illa illuminatio, posito, quod sic, quid distinctum, a judicio de motibus.

RESPONDETUR. Non esse irrexplicable. Quod ut fiat.

*Notantur quædam de Illuminatione
Spiritus Sancti.*

NOTO PRIMÒ. Ex supremo quod Deus habet iure & dominio in creaturam, fundatur in Deo potestas utendi creaturæ prout libuerit, idque ex ipsa definitione domin. i. Et quia dato creaturæ rationali libero arbitrio, nondum se spoliavit dominio creaturæ, etiam stante ipsius libertate: hinc stante etiam libertate creaturæ, necdum se spoliavit potestate utendi creaturæ intellectuali,

ut illi libuerit; quia verò inter creatura numeratur Intellectus & Voluntas, fit ut dominium DEI, etiam in intellectum & voluntatem extendatur, consequenter habebit Deus potestatem utendi illis, ad usus liberos ut libuerit, intacta voluntatis libertas, & inviolato modo agendi, debito intellectui. Porro ad hoc ut utatur Deus voluntate creataria ordinem ad actus gratiosos, exhibet illi auxilium efficax, de quod alias. Ut autem Deus, stante debito modo agendi intellectui, dominum suum in illum exerceat, utaturque illo ut libuerit, habet illuminationes, sive illæ sint apprehensio supernaturalis, & cogitatio in nobis, sive nobis, sive per cogitationes, quas in alio ordine, dicebat Arist. in iuncta bona fortuna, offerendo etiam interdum concursum, etiam adjudicia supernaturalia, quando requiruntur.

NOTO SECUNDÒ. Ad dupl. finem posse comparari illuminationem Spiritus S. PRIMÒ, In ordine ad fundandum imperium voluntatis, quo imperat voluntas intellectui actum certissimum fidei. SECUNDÒ, Potest comparari illuminationem Spiritus S. in ordine ad ipsum assensum fidei exhibendum: comparata illuminatio Spiritus Sancti in ordine ad imperium voluntatis, habet pro objecto honestatem imperii illius, in circumstantia motivorum credibilitatis. Jam autem comparata illuminatio ad ipsum actum fidei, versatur circa honestatem assentiendi veritati primæ. Et quidem sic posse comparari illam illuminationem ratio est: quia ad utrumque illud extendi debet, & quidem quod extendatur ad assensum Fidei fundatur maximè in PP. qui Fidem Divinam docent pendere ab illuminatione Spiritus Sancti: quod accipi simpliciter non posset, si requiri retur illa, non nisi ad imperium voluntatis quod ipsum imperium non est fides. Requiri autem etiam illam illuminationem ad imperium voluntatis. Ratio est, quia judicium solum de motibus credibilitatis, est improprietatum imperio supernaturali, quod debet intervenire.

NOTO TERTIÒ. An illa illuminatio Spiritus S. (pro utraque parte circa quam versatur) judicium sit, an verò perficiatur sola apprehensione. Universalis regula tradit non potest. Nam illa illuminatio, quæ repræsentat honestatem imperii, potest esse simplex apprehensio, casu quo voluntas possit ponere etiam deliberatum actum, non nisi illuminata simplici apprehensione. Quod si requirit voluntas deliberata, etiam judicium, tunc dicendum erit, etiam illam illuminationem, esse non nisi judicium. Quod attinet ad illuminationem quæ repræsentat honestatem eliciendi auctus fidei, illa illuminatio sufficit si sit simplex apprehensio. Ratio quia si ad alia judicia naturalia, sufficit ut præcedat simplex apprehensio naturalis, cur ad judicium supernaturale fidei, non sufficit simplex illa apprehensio. Potest tamen saltem in non exercitatis per auctus credendi, intervenire illuminatio, quæ sit judicium, quæ ipsa illuminatio

tio prout attendit ad motiva credibilitatis suo modo, potest dici clara, in quantum attendit suo modo ad veritatem primam, potest dici obscura: sicut & ipsa veritas prima obscurè testatur.

NOTO Quartò. Qualis sit processus illius illuminationis. Proponuntur motiva credibilitatis, quæ intellectus judicat esse evidentiæ; quia vero illa evidentiæ per ordinem ad imperium voluntatis, quod debet esse supernaturale, non est proportionata, subsequitur insimul illuminatio Spiritus S. dictans, esse honestum elici illud imperium, in circumstantia illorum motivorum credibilitatis, judicii que de illis, postea subsequitur imperium quod elicit voluntas imperando actum fidei, & simul etiam illuminatio Spiritus S. representat intellectui honestatem eliciendi illius actus, propter motivum, quod est veritas prima. Nam simpliciter voluntas non potest imperare actum talem, sine representatione rationis seu motivi, alias vellet intellectum moveri ad judicium sine motivo judicij, & hoc motivum representat illuminatio Spiritus S. de quo vide copiosius R. p. d. 14. S. 1.

NOTO Quinto. Non dari in nobis actu, habitum, per modum potentia ad illam illuminationem Spiritus S. quia nullum est fundatum ponendi tales habitus: Sicut etiam in naturalibus non datur habitus qui sit cogitationum bona fortunæ. Unde producuntur ab intellectu, hic & nunc elevato. Sicut etiam pro judicio circa motiva credibilitatis, non datur ullus habitus, sed illud elicit intellectus, sicut & alios actus ex motivis evidentiis. An autem generari debeat postea habitus aliquis facilitativus, ad illud judicium de motivis credibilitatis, pender ex materia de Habitibus.

QUÆSTIO II.

De applicatione ad credendum per Imperium Voluntatis.

Sicut Volitio sequitur Intellectionem, ita applicatio per voluntatem, sequitur applicationem, quæ sit per intellectionem. *De qua sit*

DIFFICULTASI.

An actum fidei antecedere debeat Imperium Voluntatis?

DICENDUM est. Quod actum fidei, debeat antecedere actus voluntatis. Est communis apud Lug. d. 10. S. 1. Amicum d. 10. S. 5. Kon. d. 13. dub. 4.

PROBATUR Primò Auctoritate Trident. Sess. 6. can. 6. dicit homines disponi ad Justitiam, dum inquit excitati Divinâ gratiâ & adjuti, fidem ex auditu concipientes, liberè moventur in

Deum, credentes, vera esse, qua Divinitus revulsa & promissa sunt. Similia habet Arausic. 2. can. August. tr. 26. in Joan. *Multa inquit potest fare homo non volens, credere autem non potest nisi volens.*

PROBATUR Secundò. Quando aliqua potentia non habet prærequisita ad agendum, si agi, illorum prærequisitorum debet esse aliquid suppletivum, hoc ipso enim non est prærequisitum, si illo non posito, possit fieri actio, ut etiam ostendit Inductio. Sed intellectus ut assentientia certò, requirit evidentiæ, ut etiam ostendit Inductio, & resolvitur in hoc principium; quia intellectus in assensu certo intendit veritatem, que non est nisi ratione principiorum, vel veritatem in se attractæ, quod utrumque evidentiæ importat: Quia autem in motivo fidei, deest evidentiæ, debet esse aliquid illius suppletivum, hoc deinde peti non potest, nisi à solo imperio voluntatis. Cum enim in se non habeat hoc complementum intellectus, ab alia potentia vindicare illud debet, quæ non alia, nisi voluntas.

PROBATUR Tertiò. Quia propter motivum probabile, cum in se certum sit, non assentientia certo intellectus, nisi accedat imperium voluntatis. Ergo & in præsenti idem dicendum: non enim minus una conditio requiritur ad assensum certum, quam alia.

OBJICITUR Primò. Non habet vim determinandi intellectum voluntas, quia illa determinatione intellectus extraheretur extra speciem sui objecti: extrahe autem extra speciem sui objecti non potest. Sequela autem probatur quia objectum intellectus est verum, voluntas autem non potest ponere, nec augere, veritatem objecti.

RESPONDE TUR. Non determinari intellectum à voluntate tenente se determinatione à parte objecti, hoc enim est solum verum, quod non adfert voluntas. Sed determinatione per modum inclinantis, impellentis, rogantis &c. Censet quidem Cajet. quod voluntas intellectus possit imperare assensum sine ullo motivo; sed hoc fallum esse, in superioribus etiam dictum.

INSTABIS. Ponamus proponi ab intellectu motiva credibilitatis evidentiæ, & non proponi ullus modo rationes in oppositum, adeoque non attendere intellectum ad rationem falsi, que posset subesse, cur tunc elici non poterit actus fidei, sine ullo imperio voluntatis.

RESPONDE TUR. Etiam non propositis illico modo rationibus in oppositum, requireret imperium voluntatis ad fidem: quia assensus nominis ipsius motivis credibilitatis, facilitatur per hoc, quia non ponuntur rationes in oppositum: sed ipsum motivum actus fidei, non adfert adhuc prærequisitam evidentiæ, quam depositum intellectus certo assentientis. Si non adfert illud prærequisitum, debet omnino quæ illius suppletivum, quod non aliud, nisi imperium voluntatis.

INSTAT

INSTAT Secundò. Fieri potest, ut quod non est summum bonum, imò in re ipsa admistum multis imperfectionibus, necessiter tamen ad suum amorem, casu quo in oppositum nulla appareat ratio, ut sit in motibus primis. Ergo & id in præsenti dicendum, casu quo nulla occurrat ratio, contra id, quod hoc Deus dixerit.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia ut ponatur ille amor, nullum deest prærequisitum, tam à parte intellectus quam à parte voluntatis; quod enim illud? Quamvis autem non occurrant rationes, contra Ly Deus dixit; quia ramen Ly Deus dixit, non appetet tanquam evidens, defectus illius evidentiæ aliunde suppleri debet, & hoc est, non nisi imperium.

INSTABIS Tertiò. Intellectus non nisi veritate moveatur; quam tamen non promit voluntas. Ergo ab illa, ad assentendum, non determinabitur, præcipue, si non occurrant rationes in oppositum.

RESPONDETUR. Determinare voluntatem non determinatione tenente le ex parte objecti, sed extrinsecè & allicitivè.

OBJICITUR Secundò Scriptura & Aristoteles. Scriptura quidem quæ dicit dæmones credere & contremiscere, & tamen illi non habent piam affectionem. Arist. autem dicit 2. de An. c. ult. t. 57. posse nos phantasiari cum volumus, opinari autem non ita.

RESPONDETUR. Quod attinet ad dæmones, illi non credunt cum pia affectione: quia hæc est ut suppono supernaturalis, adeoque non requisita ad actum naturalem fidei, qualem habent dæmones. Sed etiam in illis datur imperium voluntatis: idque ex eo; quia quamvis motivæ credibilitatis melius apprehendant prænoscibis, constatque illorum collectio, quod hoc miraculum sit verum, à Deo vel Angelis profectum, cum norit tota illorum collectio, quod nec natura id patrari, nec ipsi; hinc ad formandum judicium de motivis credibilitatis magis necessitantur: quia tamen illa motivæ non reddunt motivum fidei evidens, sed destitutum hac conditione requisita ad assensum certum, qualis est in illis, illius fidei, sit, ut indigant suppletivo illius evidentiæ, quod est voluntas. Ad auctoritatem Aristotelis quod attinet, ille non plus vult, quam quod diximus contra Cajet. nempe sine ratione proposita, non posse moveri intellectum, per seum imperium voluntatis.

OBJICINTUR Tertiò Paritas.

PRIMA Paritas est. Assensus fidei humanæ vel opinionis, potest eliciri sine imperio voluntatis. Antecedens docet Kon. h̄c dis p. dub. 14. n. 40. & Probatur. Quia etsi medium opinionis aut fidei humanæ, non probet sua objecta esse evidenter vera, probat tamen clarè, ea esse evidenter probabilia. Ergo intellectus ab illius evidentiæ determinatur. Antecedens probatur: quia sicut ratio evidenter certa, facit suam con-

clusionem evidenter certam, ita ratio evidenter probabilis, evidenter facit suam conclusionem probabilem, si nulla ratio contrarium suadeat; Ergo sicut quando habeo rationem evidenter certam, Conclusio appetet nobis evidenter certa, ita quando habeo rationem evidenter probabilem, Conclusio appetet mihi suo modo evidens. Ergo & intellectum, ad probabilem assensum determinans.

RESPONDETUR. Quia in casu Antecedentis cum non exhibeat assensus certissimus, sed talis, qui habeat omnia prærequisita, & non indigens aliunde suppleri: Nam evidens est, esse probabile, quod est evidenter probabile; hinc sit, ut non indigat intellectus imperio voluntatis, securus in praesenti: exhibendus enim est assensus certissimus, qui non habet aliunde prærequisitum. Unde prærequisitum illud debet aliunde suppleri, hoc est ab imperio voluntatis, ut dictum.

SECUNDA Paritas est. Potest aliquis post acquisitum habitum conclusionis propter præmissas, assentiri eidem sine actualibus præmissis. Ergo etiam posito habitu acquisito fidei, poterit aliquis prodire in actum fidei, sine ullo imperio voluntatis.

RESPONDET Lugo. In casu Antecedentis, intervenire aliquid, quod supplet defectum actualium præmissarum, nempe memoriam saltem confusam præmissarum. Non potest autem ostendi, quid supplet defectum illius imperii, ut habito illo supplemento, possit prodire fidelis in assensu fidei. Deinde si sit assensus conclusio- ni quæ propositio est, potest esse sine memoria ulla præmissatum, quia prout propositio est, non habet ullam connexionem cum illis. Jam autem assensus intellectualis certus, habet connexionem cum evidentiæ, quæ si non adsit, debet saltem intervenire suppletivum illius; & hoc certè non aliud, quam imperium. Si autem assensus sit conclusio ut conclusio est, requiritur attendentia etiam ad præmissas; hoc ipso enim non est assensus conclusio, ut conclusio est; quia ipsa conclusio formatur per Ly. Eò quod hæc sint.

DIFFICULTAS II.

Resolvuntur quæsita de eodem Imperio.

QUÆRES Primò. *An possibile sit, ut sine ullo imperio voluntatis, elicatur actus fidei?*

ASERO. *Possè id fieri, est assertum Amici cit. num. 82. & Kon. num. 44.*

RATIO. Tum quia id non implicat. Tum quia voluntas concurrit ad actum fidei merè determinando ad positionem actus fidei, tales autem determinationes, in aliis similibus, potest Deus facere: determinando v. g. ut hoc cogitur, cùm alias occurrentia objectorum, potuissent determinare, ad sui cogitationem. Tum quia

(o) 2 potest

potest DEUS ponere qualitatem prædeterminantem & necessitatem physicè, & non exspectare determinationem ponendam à voluntate. Ergò & in præsenti, poterit Deus determinare ad actum fidei.

DICES. Non potest Deus supplere cognitionem representantem objectum voluntati: Ergò nec poterit supplere determinationem oriundam à voluntate imperante actum fidei: non potest item Deus supplere vitalitatem. Ergò nec determinationem illam, quā determinat Deus, ad actum fidei.

RESPONDETUR. Negari posse Antecedens. Consequentia etiam non tenet, quia datur Axio. Nihil volitum nisi cognitum. Nullum autem simile principium est, quod dicet, non posse aliunde determinari intellectum ad actum fidei, quam à solo imperio. Vitalitatem etiam Deus non potest supplere, quia suppledio, facit, nescit ab intrinseco, adeoque ne sit quid vitale. Mortuo tamen modo potest supplere. Quod ad præsens applica, quod possit supplere determinationem oriundam à voluntate, sed non vitaliter.

QUÆRES Tertiò. *An hoc imperium sit necessarium, quantumvis accedit evidenter, quod Deus sit verax, & quod hoc dixerit?*

ASSERO Primò. *Quamvis evidens sit aliquid Metaphysicè, quod Deus non possit fallere, & sit evidens physicè quod id dixerit, adhuc erit necessarium imperium voluntatis, in ordine ad assensum fidei.* Ut intelligatur Asserum. Casu quo essent istæ evidentiæ, duplex posset actus elici. Primò Certus certitudine physica vel Metaphysica, & ad hunc actum, non est necessarium imperium: quia neque est necessarium ad alios similes actus. Secundò posset elici actus fidei, & ad hunc actum, est necessarium imperium voluntatis, deque hoc actu procedit nostrum Asserum. contra Pont. d. 27. num. 22.

RATIO. Quia illa evidenter non est summa, nec proportionata certitudini, & tamen elici debet actus certissimus. Ergò defectus ille proportionatae evidentiæ, dare poterit locum, alii cui ejus suppletivo, quod non aliud, nisi dictum imperium.

DICES cum Pontio. Illa evidenter physica, facit, ut evidens sit credenti, quod res revelata sit vera. Ergo tam bene determinabitur adjudicandum quod sit vera, quam determinabitur ad judicandum, quod conclusio sit scientifice vera.

RESPONDETUR. Quod attinet ad Antecedens, cum tunc res revelata non sit evidens evidentiæ summâ, sed non nisi non summâ, sicut relinquit locum actui fidei, ita relinquit etiam locum imperio. Paritas etiam non urget petita ex scientifice motivo: quia in assentu scientifice, proportionatur certitudo evidentiæ, hinc non relinquitur quidquam suppleibile ab imperio.

Jam autem in præsenti, non proportionatur evidenter certitudini, consequenter relinquit locum suppletivo.

QUÆRES Tertiò. *An voluntas imperium fidei, debet esse libera vel necessaria?*

ASSERO Primò. *Pro alio statu voluntas imperiæ actum fidei, potest esse necessaria.*

RATIO. Quia id non implicat; beneque differentia illa intellectus ad ponendum actum fidei, potest à necessario imperio auferri, quid enim prodest libertas ad illam determinationem? imò videtur potius aliquomodo, ad illam non conferre. Et sicut voluntas potest seipsum libere determinare, potest etiam determinari necessariò. Cur ergo intellectum non potest etiam necessaria voluntas determinare?

ASSERO Secundò. *Etiam pro præsenti statu, potest esse imperium à voluntate necessaria, necessaria quidem ad imperandum assensum, non tamen ad imperandum assensum fidei Divine, seu super omnia.*

RATIO. Prioris partis est. Quia etiam pro præsenti statu, positis motivis credibilitatis illorumque assensu, possunt non occurrere rationes in oppositum, etiam pro susperione imperii. Ergo tunc voluntas necessitabitur, ut imperi et alterum, siquidem non habet præluculentiam ut non imperet assensum. Posterioris partis

RATIO est. Quia ad hoc imperetur assensus super omnia, non habetur principium determinans, quia nec habetur evidenter summa & proportionata certitudini, quæ est requisita ad assensum super omnia. Et hoc prærequisitum aliud debet suppleri, nempe ab imperio voluntatis.

ASSERO Tertiò. *Pro præsenti statu, ordinari imperari actum fidei, à voluntate non necessari, ad imperium actus fidei.*

RATIO. Quia PP. & Concilia docent fidem nostram esse meritoriam. Ergo debet esse libera; & cum non sit in se libera, debet esse ratione aliis, adeoque ratione illius imperii libera. Cumque pro præsenti statu motivum fidei non præfertetur evidens, evidentiæ, certitudinē proportionata, non habetur determinativum, necessitans ad illud imperium actus certissimi.

DICES Præad. Eadem Charitas potest principiare & actus necessarios in cœlo, & actus liberos in via. Ergo etiam idem habitus piaæ affectionis, posset principiare & imperium necessarium & liberum actus fidei.

RESPONDETUR. Quod possit dari talis habitus piaæ affectionis, de hoc in præsenti non disputatur; sed idicatur non esse fundamentum quod detur defacto. Paritas de Charitate non valet, quia colligitur ex auctoritate, quod Charitas non evacuetur; hinc talis debuit provideri à Deo, quæ esset principiativa actuum amoris, etiam necessiariorum. Nihil autem simile habens de pia affectione necessaria.

DICES Secundò ex Rip. cit. num. 44. Per se magis exigunt libertatem affectus virtutum quam

R. P.
THEMLOD
zianowski
Tom. I. Z:

10. VI

quàm assensus fidei, & tamen virtutum affectus, possunt fieri absque libertate. Ergò & assensus fidei, idq; etiam pro præsenti ordine, interdum.

R E S P O N D E T U R. Disparitatem esse, quia si ponantur actus indeliberati aliarum virtutum, habetur sufficiens fundamentum necessitatibus illorum aetuum, licet dejectis illos actus a ratione liberi & meritorii, nempe præsentatio bonitatis, & non præsentatio rationum in oppositum. Jam autem præsentatis motivis credibilitatis, & non præsentatis motivis in oppositum, habetur quidem sufficiens fundamentum, ut hoc judicetur evidens moraliter, non prælenatur tamen illud motivum tanquam evidens evidentiā proportionata aetui certissimo. Hinc ut exeat in actum fidelis, debet evidenter esse suppletivum: quod non aliud est, nisi imperium voluntatis. Ceterum possent concedi etiam in fide, actus qui sunt indeliberati, seu primæ apprehensiones fidei, possentque appellari inchoative fides.

D I C E S T E R T I O. Actus Charitatis interdum possunt fieri ex sola apprehensione supernaturali, quæ non potest imperari liberè, & tamen illæ apprehensiones exunt actus fidei.

R E S P O N D E T U R. Ex dictis illas apprehensiones fore fidei inchoative, non complete sumptæ.

DIFFICULTAS III.

An imperium illud voluntatis, sit in entitate Supernaturale?

Esse illud supernaturale communiter doceatur cum Molina, Hurt. Gran. Lugo cit. n. 31. Kon. n. 48. contra Scotistas, & post illos contra Pont. qui illam voluntatem dicit esse, non nisi quoad modum supernaturale d. 18. num. 25.

D I C E N D U M est. *Voluntatem credendi, esse supernaturalem in substantia.* Hujus supernaturalitatis rationem reddere difficultus est. Plures in ante excogitatis, solvunt Lugo & Amicus. Ceterum etiam ea ratio quæ utitur Lugo, non convincit. Quia quamvis probet oblique in intellectuale, quod exhibetur à fide, non posse imperari nisi à voluntate subjiciendi intellectum Deo, quæ voluntas non potest esse mala. Non probat tamen quod illa voluntas, non possit esse naturalis. Siquidem naturalis voluntas & supernaturalis obiectis non differunt. Quod autem addit habere Deum paratum concursum, ut quotiescumque de re salutis agitur, offerat concursus supernaturalem; id eo sensu verum est, si alias sit necessitas supernaturalis illud aetum, quæ necessitas in præsenti unde habeatur, de hoc ipso queritur.

Amici etiam Ratio non convincit: quia prior pars illius, probat fidem debere esse supernaturalem, & non procedit quod imperium illud debet esse supernaturale: sufficietque quod di-

catur sola præcisè fides, & non imperium illius, esse actus proportionatus sanctitati. Posterior etiam illius pars non convincit: quia licet fides sit dispositio libera ad justitiam, non est tamen necesse, ut ipsum illud, ratione cuius illa dicitur libera, sit supernaturale, alias etiam judicium de motibus credibilitatis, quod est prærequisitum ante ipsum exercitium libertatis, deberet esse supernaturale, quod negat Amicus. *Hinc aliter*

P R O B A T U R Conclusio. Auctoritate Sacra. Quia PP. & Concilia ad hanc voluntatem requirunt gratiam & adjutorium Dei, quæ phrasi solent PP. explicare supernaturalitatem in substantia. Jam autem Arausicanum 2. can. 5. docet non solum initium fidei, sed & ipsum credulitatis affectum, esse à Deo. Inquitque S. Thomas 2. 2dæ quæst. 2. art. 9. *Ipsum inquit, credere, est actus intellectus, assentientis revelationi Divine, ex imperio voluntatis, à Deo mota per gratiam.* Ex quo formatur Argumentum. Illi actus qui non possunt fieri, nisi ex gratia per Christum, vel ex gratia sine addito, sunt supernaturales in substantia. Sed ad volitionem credendi, hoc requiritur, ut vidimus. Ergo. Quia autem hanc questionem ita tractant Auctores, ut simul etiam discurrant, an à voluntate mala, possit imperari actus fidei: *Hinc circa id*

N O T A. Immediatam voluntatem, & præcisè imperium credendi, impossibile est esse malum, licet mediatum imperium, possit esse malum.

R A T I O. Quia præcisè spectatum imperium credendi respicit honestatem credendi: in quantum enim illam non respiceret, hoc ipso non esset præcisè imperium. Honestas autem credendi, est intrinsecè bona, hinc etiam, constituet actum quem specificat, intrinsecè bonum. Posterioris Ratio est: quia potest aliquis moveri ad ipsum illud imperium, sine aliquo in honesto. Casu autem, quo aliquis ex duplice motivo moveretur ad credendum, eoque in unum aetum compacto, non posset esse ille actus supernaturalis in substantia, ut dictum in simili in *Animistica*, diversoque esset respectu bonus, diverso malus, ut dictum in simili de *Actibus humanis*.

O B J E C T U M Primò Pontius. Nulli dantur habitus per se intusi, præter tres Theologicos, quod non esset verum, si haec volitio esset supernaturalis in substantia: quia si esset, proveniret ab aliquo habitu per se intus, non autem ab ullo ex illis tribus. Si enim ab aliquo proveniret, maximè proveniret à charitate, sed non potest provenire à charitate: quandoquidem omnis actus charitatis intus, præsupponit aetum supernaturalis fidei, cum è contra haec volitio, præsupponatur omni actui fidei.

R E S P O N D E T U R. Non satis liquere cur assumat Pontius illam Majorem. Non sunt habitus per se intusi nisi tres; si enim procedat de habitibus respicientibus pro objecto formalis Deum; *vera est* major. Sed non alio sensu. *Cur enim*

Explicatur natura Piæ Affectionis.

OBJICITUR Quinto. Non est explicabile quoniam sit motivum hujus piaæ affectionis, & cuius illa virtutis actus?

RESPONDETUR. Motivum istius piaæ affectionis, esse honestatem imperandi actus certissimi, posita sufficiente propositione Veritatis primæ, aliquid dicentis. Ratio quia imperium quæ tale, debet moveri honestate rei imperiæ, quia cum imperium sit quid relativum ad rem imperatam, debet ad honestatem illius attendere, & ab illa specificari, tanquam à suo termino. Ergo & imperium illud voluntatis, respicit honestatem actus imperati.

OBJICIT Secundo. Quamvis illa volitio sit supernaturalis nonnisi secundum modum, salvari adhuc possunt dicta PP. qui dicunt illam volitionem fieri ex gratia.

RESPONDETUR. Quod non. Ratio, quia ex ordinaria phrasí, quæ utuntur PP. contra Pelagianos & Semi-Pelagianos, dum utuntur hoc termino, id est, donum Dei, id est, ex Gratia Salvatoris, semper intelligent supernaturalē quid, quoad substantiam, intelliguntque gratiam ordinis excedentis. Nam & ipsi Pelagiani admittebant gratiam ordinis naturalis, ipsumque esse creatum, appellabant donum gratiæ. Et sicut ex dicto Tridentini, quo docet fidem esse donum Dei, recte inferimus, illam esse supernaturalem in substantia, sic etiam ex eo, quia ex Arausiano pius credulitatis affectus, est ex gratia, benè inferimus, illum esse supernaturalem quoad substantiam. Ex illis tribus locis quibus probat Pontius Volitionem illam esse supernaturalem nempe ex ad Phil. 2. *Ipsæ est qui operatur in nobis & velle & perficiere.* Joannis 15. *Sine me nihil potestis facere.* Ad Rom. 9. *Quid habes quod non accepisti;* ex istis inquam locis inferunt PP. gratiam contra Pelagianos ordinis excedentis. Hinc etiam Pontius debuit set inferre, illam volitionem esse excedentem, adeoque supernaturalem in substantia.

OBJICIT Tertio. Si ille actus foret supernaturalis, præsupponeret cognitionem in substantia supernaturalem, hoc autem est inconveniens: quia inde sequeretur, fidem non esse radicem justificationis nostræ; hoc enim non aliter potest intelligi, nisi quatenus supponitur, quod nullus actus, nec habitus supernaturalis in substantia, præsupponatur fidei.

RESPONDETUR. Ante piam illam affectionem antecedere illuminationem Spiritus Sancti in entitate supernaturalem; & quia utrumq; hoc compleat fidem ad quatenus acceptam, adhuc verum erit secundum PP. fidem esse initium & radicem nostræ justificationis; & sicut dispositio-nes & prærequisita, non dant esse simpliciter ante infusionem formæ, ad quam prærequiruntur: ita cum illuminatio & volitio supernaturalis requirantur ante actum fidei, ante illum possum, non dabunt esse simpliciter, adeoque non erunt initium simpliciter, & radix justificationis.

Hoc motivum non est revocabile ad ullam aliam virtutem. Ratio quia non potest revocari ad fidem, cum præcedat fidem, nec habet pro objecto revelationem, sed honestatem exercitii actus fidei; consequenter non est virtus Theologica; siquidem non habet pro objecto Deum. Non etiam spectat ad virtutem studiositatis ut voluit Valentia, quia studiositas non versatur immediate circa exercitium cognitionis; sed circa appetitum cognoscendi; ne licet nimis vel deses. Non revocatur ad Urbanitatem: quia hæc ex Philos. 4. Eth. 5. attendit ad solam Moderationem in ludo.

Affertur alii, quod pia illa affectio, revocetur ad donum pietatis: vel ex eo, quia donum pietatis est acceptatio prævia consultationis, de non credendo vel credendo: hæc enim acceptatio non aliter fit, nisi volendo, sicut consultatio de deambulando, vel non deambulando, non aliter acceptatur quam volendo deambulare. Sed hoc

NON SATIS FACIT. Quia omnia dona ex communis sensu sequuntur Charitatem. Jam autem pia affectio, etiam ipsam fidem antecedit. Ruris ex modo nostro concipiendi, prius est acceptate consultationem de deambulando, quam velle; quia illud velle, est potius effectus acceptationis. Denique pietas, quæ est acceptatio prævia consultationis de credendo, vel non credendo, potius est complacentia in fide jam præsupposita; hæc autem queritur, de actu imperante fidem, ad quamnam virtutem revocatur.

COMMODIUS itaq; dicetur, illum actum spectare ut inquit Araulicanum ad pius credulitatis affectum: nihil enim commodius dici potest & conformius phrasí PP.

INSTANT Primò. Si ille actus esset specialis, non revocabilis ad alias virtutes, id ideo esset, quia respiceret pro motivo honestatem exercitii actus fidei: sed hoc non convincit: quia alias deberet dari specialis virtus, quæ amet voluntatem credendi: sicut datur specialis virtus, quæ attendit ad ipsam honestatem exercitii actus fidei: eritque processus in infinitum

R. P.
THEODO
zianowski
Tom. I. Z.
D. VI

in istis virtutibus specialibus, præcipue autem, quia ad eandem virtutem spectat, amare honestatem objecti, & honestatem actus; Ergo cum ad fidem spectet amare honestatem, quæ est a sentiendi veracitatem Divinæ, ad eandem spectabit amare honestatem illius actus, consequenter, non erit illus actus specialis virtutis.

R E S P O N D E T U R. De specialitate actuum & virtutum, actum, ubi an Penitentia sit specialis virtus; hic tantum innuitur: specialitatem virtutum desum ex specialitate motivi & irrevocabilitate; Hinc quamvis honestas credendi quæ talis, possit diversos actus specificare: quia sunt diversa motiva, nihilominus volitio voluntatis credendi, quæ habet honestatem revocabilem ad ipsammet honestatem, voluntis credendi, nec ullam diversam honestatem adferit, quam enim? (quidquid sit quod adferat honestatem, materialē aliam.) Volitio inquam voluntatis credenti, non requiriēt specialem virtutem, proinde non erit processus in infinitum. Spectat autem ad eandem virtutem, amare honestatem objecti & actus, tanquam rationis, Ut quo, versandi circa objectum; sed non spectat ad eandem virtutem, versari circa honestatem objecti & honestatem actus, si versatio circa honestatem actus, sit ratio ponendi illum actum, intra posse proximum, ipsius habitus. Pone enim actum imperatum esse in alia, potentia, & actum imperantem in alia, tunc virtus attendens ad actum imperatum, licet attendat ad illum, tanquam effectum, & modum versandi. Ut quo circa objectum; non attendit tamen tunc ad honestatem sui actus imperati, antecedentem ante illius positionem. Sed ad hanc honestatem attendit potentia vel virtus, quæ est principium actus imperantis. Sic etiam cum actus fidei, sicutius potentia actus, & aliis potentia actus, volitio fidei, & cum intra posse elici proxime, non ponatur Actus fidei, nisi voluntate honestatis actus, sit ut fides, ad illam non attendat; ipsaque presuppositio voluntis ante actum fidei ostendit, quod ipsa volitio, non spectet proxime ad habitum fidei.

I N S T A B I S Secundō. Si credulitatis affectus attenderet ad honestatem fidei, presupponetur ille affectus ante seipsum; quia ante credulitatis affectum presupponit honestas actus fidei, quæ non potest presupponi, nisi volitio presupponat seipsum; quia illa honestas actus fidei desumitur à voluntate seu credulitatis affectu, cui solum sicut libertas, ita honestas convenit.

R E S P O N D E T U R. Honestatem fidei duplum esse: quandam moralē & hæc fundatur in libertate: quæ libertas non habetur in actu fidei, nisi desumatur à credulitatis affectu libero; qui liberè determinat ad actum fidei: hancque honestatem non presupponit credulitatis affectus in actu fidei. Alia honestas est entitativa.

importans connexionem prædicatorum actus fidei: & hæc, præsupponitur ante volitionem: pendetque non nisi à causis connexionis radicallis: hoc est prædicato & subjecto actus. Quod etiam videtur est in actu imperato, comparato ad actum imperantem: qui imperans præsupponit entitativam & radicalem honestatem imperati.

I N S T A B I S Tertiō. Ad imperandam fidem humanam, non datur specialis virtus. Ergo nec ad Divinam. Kon. concedit Antecedens. Negat Lugo & Pont. *Directe*

R E S P O N D E T U R. Quod interdum sit necessarium imperium voluntatis ad fidem humanam, quando exhibetur assensus certior, quam hæc & nunc exigat ipse modus, præsentans motivum assentendi: quando autem non exhibetur assensus certior, non erit necessarium imperium voluntatis: nec enim ostendetur, quid supplere debeat illud imperium. Quia autem, ut dictum supra, in fide Divina, semper invenitur quod suppleat illud imperium, sit, ut in fide Divina, semper intercedat. Quando autem ex Aug. deditur, necessarium ad omnem fidem imperium, ex eo, quia debet dari virtus inclinans ad mediocritatem inter levitatem credulitatis, & inter distinctam duritiam in respondeo omnium testimonio, id non convincit: quia moderamen illud, potest ad prudentiam spectare. Advertit etiam Lugo, quod si simpliciter non admittatur fides humana, prærequiriens imperium voluntatis, frustra peteremus ab amicis ut nobis credant.

I N S T A B I S Quartō. Inexplicabile est, an ille pius credulitatis affectus, sit quid permanens?

R E S P O N D E T U R. Non esse quid permanens. Ratio. Tum quia corum, quæ sunt in nobis, sine nobis, non dantur ulli habitus permanentes, licet dari possint ut dictum est alibi. Tum quia PP. de hac pia affectione loquentes, semper loquuntur de illa, tanquam gratia actuali. Tum quia Arauficanum 2. Can. 5. ait. *Quis fecit augmentum, ita etiam initium fidei, & ipsum credulitatis affectum, non per gratiam donum, id est, per inspirationem Spiritus S. corrigentem voluntatem nostram, ab infidelitate ad fidem, sed naturaliter nobis inesse dicit Apostolicis dogmatibus adversari probatur.* Ubi piam affectionem non appellat credulitatis habitum, vel posse credulitatis, sed credulitatis affectum; affectus autem, est quid transiens, non permanens.

I N S T A B I S Quintō. Inexplicabile est an imperium hoc sit positivum, an negativum?

R E S P O N D E T U R. Imperium istud debere esse positivum. Ratio: quia imperium istud, debet esse determinativum ad unum, non habente intellectu, unde aliunde determinetur. Negativum autem imperium, non determinat ad unum.

QUÆSTIO III.

*De propositione fidei per Ecclesiam
et Papam.*

Plena hujus decisio præcerperet materiam Controversam. Ea quæ scholastici juris sunt attingemus, inquirendo: An sit de fide, hunc Papam, verum esse Papam?

DIFFICULTAS I.

An sit de fide hunc Papam, verum esse Papam?

Non esse de fide docet Cajer. Bann. Veg. Canus, Castro, Turrecremata, Albertus, Corduba, Didacus de Arce, Mannæus, Beza, Gasp. Hurt. Valent. etiam docet probabile esse, posse eligi in Papam non baptisatum, & iure Divino incapacem. Favet in simili Bellarm. dum ait sola fide naturali haberi; quod Concilium v.g. Nicænum fuerit legitimum. Videatur tom. I. tract. de Conciliorum auctoritate cap. 9. **E**sse autem de fide docet Suar. Hurt. Alber- tinus, Lugo d. I. n. 323. Amicus d. 2. Sect. 5. Pont. d. 28. num. 14. Ovied. &c.

Pro Affirmante Sententia.

PRIMA RATIO est. Quâ utitur Lugo. Ex Dei revelatione constat, Ecclesiam non posse decipi in credendo universaliter aliquo errore, in qua Ecclesiæ universalis infallibilitate, non minus continere videtur, quod non possit Ecclesia errare, in cognoscenda vera regula, visibili suæ fidei, quâ in credendis aliis rebus per fidem: plus enim Ecclesiæ noceret error circa ipsam regulam veritatis & fidei, quâm circa alia objecta particularia: cùm esset error in ipso fidei fundamento.

RESPONDERI potest. Aliud esse: An Ecclesia possit errare in cognoscenda regula visibili fidei, & aliud: An regula illa nosci debeat per fidem? illud primum verum est, ut convin- cit argumentum. Sed non probat id secundum, in quo tamen est punctus difficultatis. Sic v. gr. si in motibus credibilitatis tota Ecclesia erraret, erraret circa regulam, quæ applicat credenda; adeoque circa fundamentum quasi fidei; & tamen non est necesse motiva credibili- tatis, fide Divinâ noscere. Item si habitus serviles, errarent in aliquo principio, nempe v. g. quod diameter triplicatus non æquat sphæ- ram, tunc non possent opera sua bene exercere illi habitus; neque tamen est necesse, ut id sci- entificè attingant habitus serviles; & universali- ter fieri potest, ut aliquid excludat errorem, non tamen includat certitudinem, vel scientifi-

cam vel fidei: sic etiam necesse est, ut Ecclesia non erret in dignoscenda regula viva; quamvis non sit necesse, illam fide Divina credi. Imo videtur argumentum procedere à termino non proponente, quia supponit ab universalis Ecclesia regulam vivam credi, quod tamen probandum fuit.

INSTABIS Primò. Debemus fide credere definita in Concilio Generali. Ergo debemus credere illud esse legitimum Concilium; sicut quia debemus fide credere omnia contenta in Evangelio Marci, debemus etiam credere illud esse verum Evangelium. Si enim possumus prudenter dubitare, vel formidare de legitimitate Concilii, possemus etiam dubitare vel formidare de ejus definitionibus; & tamen legitimitas ejusdem, pendet ab approbatione Pa- pæ.

RESPONDERI potest. Aliud esse: an possumus credere definitis à Concilio, si possumus prudenter dubitare de ejus legitimitate; & aliud, an illa legitimitas credi debeat? primum est verum; secundum probandum fuisit, eò quod legitimitas, habeat se tanquam proponens & applicans; applicativa autem credendorum, non debent credi, ut videre est in motibus credibili- tatis: præcipue quia sicut motiva credibili- tatis, non sunt ratio assentiendi fidei, ita nec legi- timitas.

INSTABIS Secundò. Sicut debemus fide cre- dere, quæ Pontifex summus & receptus definit, ita debemus credere eum esse verum Pontificem. Nam vel possumus de hoc prudenter for- midare, vel non possumus? si possumus; ergo non possumus credere fide Divina quæ definit; si non possumus. Ergo possumus credere hunc esse verum Pontificem. Nam quando non pos- sumus prudenter formidare, quod hoc individuum non continetur in universalis revelata, possumus fide Divina credere, quod Deus illud revelarit.

RESPONDERI potest. Aliud esse: An Ecclesia ut non possit prudenter dubitari delegiti- mate Papæ, non esse tamen necesse, id fide Divina credi; sicut non dubitamus nec formida- mus prudenter de motibus credibilitatis, nec tam- men illa fide Divina credimus. De inclusio- ne autem particularis in universalis infra dicitur: nunc addi potest; quod hanc particularem con- tineri in universalis dupliciter innotescat, usque ad depulsionem formidinis. **P**rimò Negativè ut ita dicam, hoc est non fundando prudens du- bium in oppositum. **S**ecundò Positivè evidens faciendo illam particularem contentam esse in universalis; prior illa non sufficit ad fidem: nam etiam non dubito prudenter quod sim baptis- tus, nec tamen mihi est de fide, me esse baptis- tum; **S**ecundum sufficit ad fidem. Sed nega- bunt oppositi, talem evidentiam, haberi, de legi- timitate Papæ.

SECUN-

SECUNDA RATIO est Pontii. De fide est Deum dedisse Petro, & successoribus, infallibilem Auctoritatem. Sed si non crederetur hic vel ille in particulari successor verus, ad nihil deservedire, & frustra conmunicaretur talis auctoritas, quia semper posset dubitari: quis esset verus successor.

RESPONDETUR. Sufficere ad hoc quod certò & evidenter constet hunc esse Papam, licet non certitudine fidei: eritq; de hoc evidētia & certitudo negativa, non positiva.

INSTAT Primò idem. Non sufficit credere in universalis quod Ecclesia à Deo fundata sit infallibilis veritatis, sed requiritur ut creditur determinatam aliquam Ecclesiam esse tamē, ad quid enim deservedire fides in universalis? Ita etiam nec sufficet in universalis credere, quod successores legitimi Petri, sint infallibilis Auctoritatis, sed debet credi in particulari, hunc esse: alias esset inutilis illa fides, & inutiliter revelagetur à Deo.

RESPONDETUR. Argumentum multū probat, probat enim esse de fide, hanc hostiam esse consecratam: dicam enim, fidem illam in communi de Eucharistia esse inutilem; quia & in utilis fides, de Ecclesia in universalis. Et certè quamvis non credatur, hunc Papam esse verum Papam, modò id evidenter moraliter constet, totum adhuc salvabitur: sicut non est inutilis propositio, quæ fit per motiva credibilitatis, licet illa ipsa fide Divina non credatur. Et sicut non obest quominus credatur Ecclesiam Catholicam solam Romanam esse, quamvis motiva credibilitatis non credantur, eo quod de illo priori sit revelatio, non de motivis; ita credi poterit esse Ecclesiam hanc Catholicam, licet non credatur hunc Papam, esse legitimè electum.

INSTAT Secundò. Quia de tempore in tempus ab initio Ecclesiae, hucusque ut constat ex Historiis Ecclesiasticis, credebatur illos qui habebantur, absque ratione dubitandi pro Pontificibus, fuisse verè tales, in quo certè non tam generaliter conveniretur, nisi esset traditio Apostolica ea de re.

RESPONDETUR. Cūm graves Auctores citati sentiant oppositum, immēritò affirmat arguens, quod id creditum sit ab universis, fide Divinā.

TERTIA RATIO est quā utitur Amicus. Fide Divinā credere tenemur, hanc esse veram Ecclesiam, hoc Tridentinum esse legitimū. Ergo fide tenemur credere, hoc caput hujus numero Ecclesiae, quod hæc numero Ecclesiae, vel hoc legitimū Concilium includit. Nam sicut nequit intelligi Ecclesia in communi, absque aliquo capite in communi; ita nequit intelligi hæc determinatè Ecclesia, vel hoc determinatè Concilium, absque determinato capite. Quod ipsum ulterius exemplo illustrat. Sicut qui credit Christum habere determinatum corpus

physicū, fieri non potest, quin simul credit habere determinatum caput physicū: ita qui credit hanc esse determinatam Ecclesiam, debet credere hoc determinatum caput.

RESPONDETUR. Hoc argumentum habet resolutionem ex iis, quæ docet Amicus num. 158. ubi dicit, posse me esse certum, quod hoc sit legitimū Concilium, quamvis non sim certus fide Divinā, quod proponens sit legitimū Pontifex; & num. 156. dicit, quod hoc sit legitimū Concilium, sola fide humana constare, quamvis definita ab illo, credantur fide Divina. Rursum vacante sede vel schismate posito, credo determinatam hanc Ecclesiam, nec tamen credo determinatum hoc caput. Instantia à pari non tenet. Ratio quia illa prior connexio est physica, inferens hoc ipso non esse hoc corpus, si non credatur, esse hoc caput physicū. Jam autem connexio Ecclesiae, quæ est Corpus, & inter Papam, qui est caput, est connexio moralis adeoque subiecta conceptioni mentis; Hinc non est ratio, cur non poster et di hæc determinatè Ecclesia, modò creditur invisibile caput, quod est Christus; & visibile sub conditione, si sit legitimū.

INSTAT Primò Idem. Eadem fide Divina, quâ credo Christum esse hominem, credo illum esse animal, vivens, substantiam; Ergo etiam eadem fide credo hoc Concilium esse legitimū, & hujus Concilii hoc esse caput.

RESPONDETUR. Disparitatem esse, quia ratio hominis includit illa dicta, essentialiter physicæ. Jam autem inclusio Papæ, est non nisi moralis, & cuiusdam applicantis vivi, applicativa autem credendorum, non est necesse ut credantur fide Divina.

INSTAT Secundò. Eadem firmitate quâ credo hoc Deum dixisse, credo etiam DEUM esse infallibilem in dicendo. Nec videtur quod fieri possit, ut non creditur hoc esse legitimū Concilium; hanc esse regulam vivam infallibilem in proponendo, & tamen creditur articulatis propositis.

RESPONDETUR. Eo modo id fieri, quo motiva credibilitatis non credimus fide Divina, & nihilominus credimus articulos fidei, fide Divinā, per illa motiva nobis applicatos. De auctoritate Divina alia est ratio: quia si non credamus fide Divina ipsam auctoritatem Divinam, nihil ulterius restaret, ratione cuius tanquam motivi, credere deberemus fide Divina articulos, cum ipsa illa veritas, sit illud motivum, essetque irresoluta nostra fides, & procederet Conclusio fidelis Syllogismi, per unam non nisi præmissam. Jam autem non creditur hac regulā proponente, manebit adhuc motivum fidei, manebit resolutum.

Pro Parte Negativa.

PRIMA RATIO est. Quia nullarevelatio existat, quod hic Papa sit verus Papa.

RESPONDETUR. Exstare revelationem in universali, quo revelato, æquivalenter revelati particularia, alias dictum.

INSTABIS. Qui oppositum sentiunt non sunt Hæretici: Ergo apparet quod hoc non sit revealatum.

RESPONDETUR. Id esse de fide per locum Theologicum, non per locum Ecclesiasticæ definitionis. Porro ea quæ probantur esse de fide, per locum Theologicum, non constituunt ex subiecto hæreticum, licet ex objecto hæresim continere possint, hoc est, negationem propositionis, quæ ex objecto, sit revelata.

SECUNDA RATIO est. Quod hic Papa sit Papa, est objectum prudentiæ supernaturalis, cui absolute loquendo, speculative potest subesse falsum. Quod ipsum probatur: quia illius Canonica electio, pender à multis conditionibus, quas humanitatem scire non possumus; Nam imprimis non possumus scire de requisitis jure divino, ut quod sit baptisatus sacerdos; Item de requisitis jure humano, ut quod sit à legitimis electoribus, quod habuerit sufficientia suffragia, &c.

RESPONDETUR. Nos qui sumus remotiones, licet scire non possumus experimentaliter de conditionibus electionis; scire possumus evidenter moraliter, non quidem antecedenter ante electionem, sed ex consequenti & à posteriori. Et sicut si promulget Princeps decretum, hanc dignitatem non esse dandam, nisi militi, qui hoc vel illud fecerit, post collatam dignitatem, benè colligimus quod hoc fecerit: ita cum supponatur omnem Papam esse baptisatum, à posteriori colligimus esse baptisatum, quia est Papa; nec per hoc petitur principium: quia si queratur, quomodo constet esse verum Papam, cum non constet esse baptisatum? respondere, constare esse baptisatum quia est Papa. Si quæras quare sit Papa? non recurram ad baptismum, sed ad universalem revelationem: Omnem legitimè electum, esse verum Papam; in qua universalis continentur etiam revelationes particulares, quas particulares applicat mihi totius Ecclesiæ acceptatio, ita ut ante acceptationem Ecclesiæ, veritas illa sit de fide quoad se, non verò quoad nos. Quod si quæras istius acceptationis universalis, quodnam habeatur fundamentum? ad hoc dici potest, haberi fundamentum evidenter moraliter, Cardinalium qui elegerunt, testimonium, Concordia post electionem, quæ certè in tanta affectuum, & inclinationum varietate stare non posset, nisi intercessisset legitimitas eligendi, nec permetteret providentia Divina ejus electioni non reclamari, qui illegitimè electus.

Quod si post electionem universaliter acceptam eidem reclameatur, standum erit prima acceptationi: quia posterior nunquam erit reclamatio universalis, alias Ecclesia alterutra acceptatione erraret. In particulari quod attinet ad baptismum Bertold. hic num. 34. & Rofin. conditionatam non nisi formant, foreclicer de fide esse illum baptisatum, si sit hoc ad Papatum requisitum. Unde etiam erit de fide baptisatum habuisse intentionem, &c.

Quod attinet ad hoc, an sit de fide illum esse sacerdotem, dicit Arriaga: de ordinibus nihil inquit dico: quia tota jurisdictio, in qua propriè consistit Papatus, est independens ab ordine. Et sicut verus Papa potest esse medio anno, sine ordinibus, potest & uno.

INSTABIS Primo. Non potest esse Ecclesia aut Cardinalibus magis evidens huncesse legitimè electum, quam evidens sit alicui, quod conteratur, & tamen hoc memini est evidens: alias esset illi evidens, quod sit ipso gratia Dei: quia cum contritione non stat peccatum.

RESPONDETUR. Ideo non esse de fide hinc in particulari; quod propter purum amorem Dei dolendo sit verè contritus: quia illa non constat, an ille actus fuerit supernaturalis, cum ratio supernaturalitatis perceptibiliter non discernatur. Rursus evidencia illa de legitimitate Electionis, unicuique comparato ad se, potest certò constare, an scilicet secundum constitutionem Gregorii XV. calculum dederit, ei quem putabat esse dignissimum; de aliis autem est hoc illi evidens ex consequenti, ex non reclamacione, &c.

INSTABIS Secundo. Non constat Cardinali de se, vel de aliis quod sint baptisati; Ergo nec quod legitimè elegerint. Nam legitimi electores debent esse baptisati.

RESPONDETUR. Licet Cardinali A posse constare, quod dederit legitimè suffragium illius ingrediatur censum eorum, quos novit Deus legitimè eligentium numerum implere. Ponamus enim v. g. triginta Cardinales eligentes, ex quibus quindecim sint non baptisati, eligentium legitimè numerum esse quindecim, quantumvis reliqui quindecim non baptisati in judicio faciendo legitimè esse gesserint; tamen legitimè eligentium numerum non impleverunt defectu baptismi; hinc sit ut ei cui constat, quod suus calculus sit pro hoc Papa; nondum constare possit, an sit baptisatus: de aliis etiam determinatè non novit, quia non novit, an omnes illi, qui eiusdem sententiae fuerint pro hoc Papa in censum venerint Deo notum legitimè eligentium. Unde constabit non nisi indeterminate, quod illi qui censum legitimè eligentium ingressi sint, vere sint baptisati, licet illos in particulari designare non possit. Bellarm. etiam Tom. i. lib. 2. de Conciliorum auctoritate, docet ad legitimatem Concilii sufficere eos convenire qui

externè regunt Ecclesiam, quamvis non sint baptisati, immò hæretici. Quod etiam proprælenti transferri posset.

INSTABIS Tertiò. Non esse de fide, hanc hostiam esse consecratam; hunc item sacerdotem esse verè sacerdotem. Ergo.

RESPONDE TUR. Negando Consequen-
tiam. Disparitas est, quia quamvis sit promis-
sio Divina non defuturum Sacrificium & Sacer-
dotium Messiae usque ad finem sæculi, ea tamen
promissio bene verificari potest, si non de hoc,
certè de alio Sacerdote, de alia hostia. Promis-
sio autem quæ est, ad finem sæculi futurum esse
successorem Petri, non potest verificari, nisi ra-
tione unius, qui visibiliter præst. Consequen-
ter ratione hujus determinationis, poterit esse
de fide, hunc esse verum Papam, infresque Ante-
cedens continere casum explicabilem per
descensum disjunctum; Consequens autem ex-
plicabitur per descensum disjunctivum. Rursus
est Major hæc revelata. Hostia legitimè con-
secrata continet Corpus Christi, in qua uni-
versali, æquivalenter revelatur fortè, etiam de
hac particulari: sed continentia illius particu-
laris, absoluta, à nulla nobis evidentiā certò ap-
plicatur, quæ tamen ex dictis supra intervenire
debet, ut procedatur ad actum fidei. Conti-
nentiam autem hujus Minoris de hoc Papa, ap-
plicat motivum evidens moraliter, rotius Ec-
clesiæ acceptatio, quæ non habetur pro legitimi-
tate hujus hostiæ, hujus Sacerdotiæ, &c. Casu
autem quo totus orbis non acceptet Papam, ne-
que pars talis quæ fundet evidentiā moralē, tunc
defectu applicationis, non erit id nobis de fide.
Denique circa Sacerdotium vel hostiam
dupliciter potest se habere Ecclesia. Primò ita
ur negare non possit nec dubitare prudenter,
quod non sit in hachostia Corpus Christi, hunc
item esse verè sacerdotem. Secundò ut habeat
evidentiā, quæ positivè acceptet, hæc esse
Corpus Christi, hunc esse verè Sacerdotem, quæ
acceptatio universalis, stat pro Papa, non
pro hostia, qui positivè acceptatur. Pares ergo
sunt Papa & Sacerdos v. g. quod de utroque
non dubitetur; sed in hoc differunt: quia sacer-
dotem non acceptat Ecclesia positivè pro conser-
vato; acceptat hunc Papam: quod si non plus
haberet circa sacerdotium v. g. nisi quia de illo
non dubitatur, non poterit prosiliari actum po-
sitivum, sed ponetur nonnisi non discredito;
quia huic soli proportionatur negatio dubii,
quæ illuminat tanquam quid negativum, ad
actum in negativum non discredendi. Sed ac-
ceptatio totius mundi, fundat evidentiā moralē;
quæ potest prælucere huic actui Volo cre-
dere, quia hic est verus Papa.

TERTIA RATIO est. Quamvis assumatur
in Papam etiam incapax, tamen æquè non pos-
set docere falsum; atque verus Pontifex: sicut
Ecclesia assistit Parocho putato, & Respublica

Prætori putato, sic assisteret etiam putato
Papa.

RESPONDE TUR. Negando assistantiam pro-
missam, non legitimè electo, cùm ex non legitimi-
mè electis, & Anti-Papis aliqui errant. Et si
verba quæ promittunt assistantiam Petro, & in
eō successoribus sonant accipiuntur, supponent
non pro successoribus materialiter, sed pro suc-
cessoribus formaliter.

DIFFICULTAS II.

Afferitur quid tenendum?

ASSERO Primi. *Hunc Papam esse verum Pa-
pam, est objectum fidei conditionatè.*

RATIO. Quia etiam alia in universali re-
velata, conditionatè creduntur. Quod ipsum pro-
batur: quia fieri potest, quod hoc particulare
sit revelatum; Ergo non possum dicere actu ab-
soluto: Nolo credere; fierietiam potest ut non
sit revelatum. Ergo non possum dicere: Volo
credere: quod utrumque devitatur, si ponatur
nonnisi conditionatus actus.

ASSERO Secundi. *Ex sola præcise ratione ap-
plicantis & proponentis Mysteria fidei, non inseritur
hunc Papam esse verum Papam.*

RATIO. Tum quia quamvis non credatur
motiva credibilitatis, sufficienter nobis appli-
cant credenda; Ergo idem dicendum de Papa.
Tum quia ratio assentiendi in fide, non est pro-
positio Papæ. Sed Ly Deus, est verax, & Ly hoc
dixit; Ergo quantumvis non credatur hunc Pa-
pam esse verum Papam, poterit adhuc credi,
stante toto motivo fidei. Tum quia quando
mutatis quibuscumque aliis, & his reliquis, ad-
huc res eadem substantialiter manet, appetit
quod illa alia, non sint omnino necessaria, sed
sint per accidens se habentia. Jam autem ma-
neret fides, etiam sine ullo Papa, spectatâ solâ
naturâ fidei, & naturâ motivi fidei. Ergo ap-
petit non posita hac creditione, posse adhuc sal-
vari fidem.

ASSERO Tertiò. *Ex præcisâ ratione, quod omnis
legitimè electus sit verus Papa, de fide est, hunc esse
Papam.*

RATIO est. Quia in universali, necessariò
particularia revelantur. Ergo etiam particu-
laris de hoc Papa est revelata, si illa in hac uni-
versali contineatur. Quod autem contineatur
applicat nobis evidentiā moralis, stans in ac-
ceptione Ecclesiæ. Sed quid si acceptet uni-
versalis Ecclesia aliquem qui non est legitimè
electus: ad hoc dici potest, non permisum
Deum, ut tota Ecclesia erret, etque evidens
moraliter, id non posse fieri in tanta ingenio-
rum sagacitate, varietate affectuum, &c. Quod
autem aliquid dicunt, sicut erravit Ecclesia circa
Eunuchorum Matrimonia, ita posse errare circa

acce-

acceptationem Papæ id non convincit. Ratio quia etiam illa Matrimonia patiebatur, non probabat Ecclesia.

NOTO. Hæc major est de fide. Quem Dens revelavit esse legitimè electum ille est verus Papa. Tota difficultas in Minoris est. Sed hunc Deus revelavit esse legitimè electum, cuius Minoris revelatio, est revelatio in illa universalis. Legitimè electus est verus Papa; adeoque & hic, & ille, & ille. Solum ergo debet fieri applicatio per motiva credibilitatis, quod id etiam Deus de hoc Pontifice revelavit. Ut hæc Minor creditur non sunt necessaria majora motiva credibilitatis, quam ad credendum ad alios articulos. Porro ad alios articulos, vix non principale motivum est, consensus totorum Doctorum, & Sanctorum, toto orbe sparorum, & innitentia Divinæ providentiae, quam non sit pauplura, ut non sit collectio hominum, recte de Deo sentientium, & veritates ad se directas percipientium. Est autem consensus Doctorum & Sanctorum, acceptantium illum pro Pontifice, pertinetque ad providentiam Divinæ, non permittere ut in re tanti momenti Catholica Ecclesia erret. Ut autem tota Ecclesia hoc acceptet, præsupponitur propositio illius facta à Cardinalibus Electoribus, & reliquæ circumstantiæ.

DIFFICULTAS III.

Colliguntur quedam de summo Pontifice.

COLLIGO Primò. De connexione Papatus & Episcopatus Romani. Sunt Catholicæ Doctores, qui docent non esse hanc conjunctionem inseparabilem, posseque alium esse Papam, alium Episcopum Romanum; ita Aliacens: Sotus in 4. dist. 24. quæst. 2. art. ult. Bannez 2. da 2dæ, quæst. prima. art. 10. in Comment. fufiori dub. 4. Palud. Armachanus, idem Driedol lib. 4. cap. 3. par. 3. Ecclesi. dogmatibus. Ratio: quia neque Scriptura, neque Traditione habet, Sedem Apostolicam ita affixam Romæ. Oppositum sentit communis sententia cum Suar. Valent. Amico. Bellarm. Ratio, quia nisi esset ex mente Christi hæc conjunctio, indubie tanto tempore interrupta fuisset, ob oppressiones Romæ & Ethnicis; ob devastations Gothicæ. Regulorum Italiae dominatum, Septuaginta annorum Avenione commorationem. Hinc Marcellus Papa Martyr. in epist. ad Antiochen. testatur ex iussu Dominus transtulisse S. Petrum Sedem Romanam. Ambros. item, Orat. de reddendis Bafilicis. Leo Serm. 1. de Natali Apost. Tropheum inquit *Cruis Romanis Arcibus inferebas, quod te Divinis præordinationibus anteibat, & honor potestatis, & gloria passionis;* hæc ex Bellarm. An autem id sit de fide, non est ita certum. Bellarm. lib. 2. de Rom. Pontif. cap. 12. Sententiam afferentem hoc esse de jure Divino solum appellat non im-

probabilem. Amicus docet, non esse hoc quidem de fide, esse tamen probabilius: quia congrebat, ut sicut est certa persona, ad quam fides, in controversiis recurrant, ita sit stabilis, ubi inveniri constanter possit.

COLLIGO Secundò. Quo jure Primatus in Papatu sit inductus? Occam in Dial. part. 1. l. 1. c. 13. & 23. id ex hominum institutione introductum. Idem docuit Marsil. de Padua. Alii dixerunt introductum id à Nicæno, hocque fatentur in pista. Melchiad. Papa ad Episcopos Hispan. Damas. ad Prosperum, Sofimus ad Episc. African. cuius Verba in Concil. Carthag. 6. habentur. Julius ad Orientales. Idem senserunt Africani PP. in Carthag. 6. Idem indicat Chalced. Actio. 6. Romanum 4. lub Symmacho. Hanc sententiam appellat hæreticam Suar. Ratio quia plerisque aliis Canonibus affirmat Nicænum veterem esse consuetudinem ut Episcopus Romanus primatum habeat. Ergo primatum huius contentit potius Nicænum, quam illum constituit. Alii primatum hunc non à Christo sed à Petro & Apostolis manasse dicunt. Unde etiam vocatur, Petri Vicarius; ita dicitur Julius 1. Ep. Anacletus epist. 2. affirmat, Apostolos voluisse Petrum habere primatum, sed hæc accipi possunt de voluntate consentiente inquit Suar. non constitutae. Nam idem Anacletus epist. 3. expresse negat ab Apostolis hunc primarum acceptum. Unde ergo acceptus? Ex commissione Christi indicata illis verbis. *Paſce oves meas; Supe rte adificabo, &c.*

COLLIGO Tertiò. De electione in Papam eius designatione ac renunciatione.

Quod attinet ad electionem. Non nisi de jure positivo est, quod soli Cardinales eligant Papam, in Suar. Amicus contra Cajet. & Bellarm. Ratio quia secluso jure positivo, non est cur ad illos solos restringatur, cum simpliciter in quæcumque Republica pertineat ad Majores, Caput sibi eligere: quem ordinem non exstat ullum jus Divinum, quod voluerit Deus mutari in Republica Ecclesiastica. Et licet in aliis Ecclesiis mortuo Episcopo electio spectet non nisi ad Clerum illius Episcopatus, non spectabit tamen electio Papæ de jure Divino ad illos Cardinales, qui ille est Pastor universalis; hinc electio illius per se, non est necesse ut ita restringatur. Expedit tamen id Ecclesiæ, vel ob ipsam notitiam eligendi, statumque Ecclesiæ, & necessitates magis notas Cardinalibus, quam aliis commoditatem item citius subrogandi successoris, præscindendumque turbas. Ad hanc electionem non spectat populus per se, quia ad illos de jure natura spectat electio, qui præsumuntur competerent posse judicare, de qualitatibus eligendi, hic autem est status Ecclesiasticus: per accidentem tamen id fieri potest, ut si adsciscatur populus tanquam testimonium daturus, de vita & integritate eligendi, imò defacto id practicatum

R. P.
THEMLOD
zianowski
Tom. I. et Z.
D. VI

catum est, & supponitur ex cap. in Syn. d. 63.

Quod atinet ad designationem. Posse Papam casu, quod id non vergat in damnum Ecclesie, & casu quo non conferatur Papatus tanquam hereditas, posse inquam designare sibi successorem, docet Arr. Amicus. Ratio quia S. Petrus, censetur Successorem sibi elegisse Clementem, ut ipse Clemens testatur epist. 1. ad Jacobum initio; & habetur cap. si Petrus d. 8. q. 1. licet Clemens resignarit huic designationi, sed quod non nisi post Cletum, docetque Suar. d. 10. S. 4. quod Linus & Clemens designari sibi successorem. Deinde potest esse in hoc magnum Ecclesie bonum, ut si praevideatur post mortem electione futura, cum multis difficultatibus. Et certe poterat Christus talem potestatem Vicario suo contulisse; quodque contulerit exempla ostendunt. Et cum alii Episcopi ex concessione Papae possint sibi successorem deligere, cur non Papa? Oppositum sentit Cajet. Bellarm. Turrianus.

Quod atinet ad Renuntiationem. Potest Papa renuntiare Papatu? quia Cælestinus Papa defacto renuntiavit; nec erit tunc necessarius consensus Ecclesie ut vult Suar. & Amicus; sed oppositum sentit Bellarm.

COLLIGO Quartò. De fide ipsius personæ quæ est Papa. Papam posse esse Hæreticum affirmat Bannez, Cajet, Driedo, Canus. Soto, Corduba Aragon. Valent. Ratio: quia de Victoria tradit. Euseb. fuisse hæreticum Marcellinus thus obtulit, Liberium fuisse hæreticum docuit Hieton. Anastasium fuisse hæreticum alii, Honorium censet pro hæretico Adrianus in epist. telecta in Synodo 8. & in Epist. Agath. relata in 6. Synodo. Oppositum sentiunt Pighius, Turcrem. & alii, docentes illos interius in Hæresim non confessisse, sicut nec S. Petrus, alioqui perdidisset fidem S. Petrus contra dictum Christi; Ego rogavi, &c. ut non deficiat fides tua. Adit Palao. de fidet. 4. disp. 1. part. 5. S. 2. n. 7. Non esse dubitandum illos in hæresim incidere posuisse. Ratio: quia Concilia illa generalia accusationem de hæresi Paparum omnino expolosserunt, utpote de personis, quibus impossibile sit esse hæreticos; Quod autem Papa factus Hæreticus, manet Papa; docet Bannez Valent. Soto, Cano, Corduba. Ratio: quia de nullo Pontifice possemus esse certi, esse illum verum Pontificem, & aptum ad proponendos articulos fidei; cum de nullo certificari possumus, quod non amiserit fidem.

COLLIGO Quinto. Quoadea quæ decernit Papa.

Circa res gestas vel ex malitia vel ex ignorantia potest errare Papa, v. g. damnando innocentem, ita omnes. Ratio quia tunc non agit ut Pontifex, sed ut Judex.

Non potest tamen statuere aliquid à fidelibus

observandum quod malum sit. Ratio quia de fide est successorem Petri non posse errare in paucis oibus, erraret autem tunc. Posse tamen errare in legi uni Provinciæ lata docuerunt aliqui. Ratio: quia tunc munus universalis Pontificis non videtur gerere. Oppositum sentit Palao cum aliis: quia si respectu totius Ecclesie errare non potest, nec respectu particularis errare poterit, cum etiam respectu illius particularis regimen sit illi commissum.

Potestne errare in Canonizatione SS.? Posset errare videtur sentire S. Th. quest. 9. ar. ult. D. Anton. Cajet. Cano. Bann. afferunt tamen id ita esse certum, ut si hæresim sapiens, si dicatur in hoc Papam errare posse. Ratio: quia Canonizatio SS. est ex testimonio humano quod falli potest. Sed quod in Canonizatione SS. non posset errare Papa, & quod hoc dicere sit hæreticum ponit Valent. & Palao. Ratio: quia obligaret ad credendum falso, nempe quod hic sit in cælo, quin non est.

A LII dicunt. Non posse errare Papam in Canonizatione, posse in Beatificatione; quia in Beatificatione non proponitur quidquam universalis Ecclesie. Beatificatio enim proponit non nisi particulari Ecclesie credendum. Oppositum sentit. Palao. Ratio: quia in Beatificatione, conceditur usus Missæ, per quod ipsum toti Ecclesie colendus proponitur: quia Missa sit nomine totius Ecclesie; docuit tamen Torrez quod concessio cultu v. g. B. Aloysi Nostris, non sit licitum secularibus eundem colere. Ratio dat: quia nullus debet coli cultu publico, sine auctoritate Ecclesie, quæ non est ut hic Beatus ab omnibus colatur. Oppositum sentit. Palao. Ratio: quia una Missa, est ejusdem valoris ac plures, & in uno ac alio loco. Ergo declarando, quod possit in honorem hujus B. dici Missa, una, declaratur posse dici omnes. Unde etiam potest populus vel Clerus supplicationem, vel processionem instituere ad aliquem Beatum; ita Palao, ex Juris Balno, Occa. Sarmiento, Bonilla. Ex Augustinianis Basilius de Leon. Rodrig. Dominguez. Ex familia Cistercien. Manrique, Perez. Bernard. Ex Benedictin. Salazar, Serna; Ex Franciscan. Guevara. Villalcar. Tazaro. Ex Nostris Monte Major. Prado, Timontel. Roy. Martin. Palao.

Quoad approbationem religionis. Non posse Pontificum errare in approbanda aliqua religione, de fide est: approbando scilicet in illa, quæ alias disformia sunt Evangelio: hoc ipso enim doceret aliquid falsum, approbando contrarium Evangelio: quod autem errare possit secundum leges prædictæ, hoc est approbando id, quod nimis laxum, vel nimis durum est, docuit Bann. Rationem dar. quia Innocent. III. & Greg. X. ordinant, ne novæ religiones instituantur; ne nimia religionum diversitas gravem in Ecclesia confusionem inducat; Ergo si de-

(p) facto

facto illam approbet, rem inconvenientem faciet, cui sententia faveret Palao.

COLLIGO Sexto. De approbatione Conciliorum à Papa. Non potest Papa Concilio delegare potestatem definiendi infallibiliter res fidei: quia hæc definitio est alligata Petro & successoribus, titulo assistentia Spiritus S. illis, & non aliis, promissa; ita Turrecrem, Bann. Cano. Valent. Erit tamen infallibilis auctoritatis quodlibet Concilium, si à Papa approbetur. Ratio: quia Romanus Pontifex, est suprema & infallibilis regula veritatis. Ergo ubi ejus confirmatio accederit, error committi non potest. Ante hanc approbationem generale Concilium, quod infallibile non sit, docet communis cum Bann. Valent. Palao. Ratio: Non nisi Petro & ejus successoribus promissa est infallibilis assistentia Spiritus S. Concilium autem generale non est successor Petri. Et sic è universalis Ecclesia ut inquit, Palao, etiam ut distincta à Pontifice errare non possit, aut universi Doct. sed id non ex eo est, quasi ipsi sint regula veritatis, & quod illis immediate assistat Spiritus S., sed quia hoc pertinet ad specialem Dei providentiam, qui immediate assistit Pontifici, ne DD. omnes, quorum consilio utitur in controversiis, deficiant. Circa hanc quæstionem. An Concilium sit supra Pontificem vide tom. 2. c. 12. lib. 2. c. 13. Bellarminum.

COLLIGO Septimo. An Papa sine Concilio generali possit definire articulum fidei? Verba Bellarm. sunt de Rom. Pontifice lib. 4. c. 2. Pontificem etiam ut Pontificem posse esse hæreticum, & docere hæretim, si absque generali Concilio definiat, & defacto aliquando accidisse: hanc opinionem fecuti sunt aliquot Parisienses; ut Gerson. Almainus in lib. de potestate Eccles. nec non Alfonius de Castro lib. 1. c. 2. contra hæret. & Adrianus VI. Papa in quæstione de Confirm. Papæ. Suar. d. 5. de fide, S. 8. n. 2. hanc quæstionem tractans testatur, quod in hoc etiam aliqui Catholicidubii sunt. Pro hac sententia recitat Chamirus de Concil. lib. 3. c. 10. n. 13. Cardin. Cameracensem & Panormit. Ratio posset esse; quia credibile est Christum dedisse potestatem Papæ definiendi arti-

culos fidei, sed cum conditione, ut quam prudenter & operetur, prudentissime autem operabitur, ex Concilii generalis consilio. Cui autem quo aliquid definit, sine Concilio generali, de hoc sic enunciatur, ex communi omnium Catholicorum sensu Bellarm. Pontificem locum, vel cum suo particulari Concilio aliquid in re dubia statuenter, sive errare possit, sive non, esse ab omnibus fidelibus obedienter audiendum. Cæterum opposita sententia communior longe & tutior Catholicorum est. Papam scilicet sine Concilio generali articulum fidei definire posse. Suar. cit. putat esse rem deinde certam. Bellarm. dicit oppositam sententiam non esse propriè hæreticam; nam adhuc videamus ab Ecclesia tollerari, qui illam sententiam sequuntur. Ratio ex Bellarm. est, quia non apostolorum cœtu dictum, sed Petro Luc. 22. Rogavi pro te ut non deficiat fides tua; ubi Lytta, tua, supponit non pro communitate. Lytta item *Confirmat fratres tuos*, non potest intelligi de tota Ecclesia; quia extra illam nulli sunt fratres. Suar. hanc rationem dat: quia Concilium generalia à Pontificibus approbata, hanc in Pontifice auctoritatem recognoscunt. Viennense in Clement. unica de Sum. Trinit. Florent. Seiss. 26. in fine Lateranense sub Leone X. &c. defacto ita jam habuit praxis. Nam hæresis Pelagiana non nisi Concilio particulari Palæst. Milevit. & Arausiano damnata. Bajus item & Janenus sine Concilio damnati. Nec expeditat universalis bono Ecclesiæ, hanc potestatem definendi articulos collatam Papæ alligari ad Concilium; quia illud interdum convocare est impossibile: potest item instare necessitas damnandi hic & nunc aliquam hæretim. Media via aliis graduntur, dicuntque Papam cum solo Concilio æquivalenti, quales sunt plures Doctores & Academæ consultæ, posse declarare & definire, quod hoc sit articulus fidei, si res jam in ante æquivalenter fuerit prædefinita in aliquo Concilio generali negando eandem potestatem, si de re nullo modo prædefinita in ante statuendum sit. Sed in hærendum sententia Suar. & Bellarm.

DISPU-

DISPUTATIO V.

De Speciebus, Habitu, Actu, Necessitate, Subjecto, Oppositis Fidei.

PRIMUM exordiemur à speciebus & habitu, tanquam principiis actus fidei. Sit

QUÆSTIO I.

De Speciebus & Habitu Fidei.

Quæ hic dicentur de speciebus & habitu Fidei, applicari debent ad omnium actuum supernaturalium species & habitus. Unde in ipso etiam discursu, magis attendetur ad Majo- res. Minorum enim subsumptio facilior, & in aliis materiis facienda. *Quod attinet ad species.*

ASSERO, quod species concurrente ad actus supernaturales, consequenter & fidei, non sint supernaturales. Est positio Suar. & Vasq. cum com- muni contra Gran. Ratio, quia ad actum supernaturalem non est necesse omnia principia supernaturalia concurrere, sed sufficit, ut vel unum sit supernaturale in Entitate, vim habens elevandi reliqua. Ergo nisi sit specialis necessitas, ut sint species in Entitate supernaturales, id de illis afferi non potest; quia sicut non sunt multiplicanda entia sine necessitate, ita nec in altiori ordine reponenda, nulla autem necessitas est supernaturalis speciei.

DICES in Oppositum esse aliquas Parita- tes.

PRIMA PARITAS. Apprehensiones præ- cedentes actus fidei sunt supernaturales. Ergo & species.

RESPONDETUR. Apprehensiones illas du- pliciter sumi posse. Si sumantur pro appre- hensionibus, quæ habent ex ipsa doctrina, vel propositione credendorum. Nego illas debe- re esse supernaturales: nulla enim hujus neces- sitas. Si autem sumantur apprehensiones pro illuminatione Spiritus Sancti, illæ erunt su- pernaturales; quia illuminatio tribuitur gratiæ sine addito à PP. Jam autem species illæ, nullibi tribuuntur gratiæ sine ad- dito.

SECUNDA PARITAS. Repræsentatio in actu

fidei correspondens speciebus est supernatura- lis, Ergo & species.

RESPONDITUR. Cùm repræsentatio illa sit ipse actus fidei, debet esse supernaturalis: quia datur illius supernaturalisativum ipse habitus; qui cæteroqui tribuitur gratiæ sine addito. Nullum autem datur supernaturalisativum specie- rum.

TERTIA PARITAS. Species impressa Dei si daretur, deberet esse supernaturalis. Ergo & spe- cies defervens aetibus fidei.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: quia species impressa naturalis Dei, eaque propriâ non abstractiva, ex hoc ipso quod esset naturalis, non esset excedens exigentiam alicujus substantiæ creatæ; & ex hoc quod esset propria, ordinaretur nonnisi ad intuitivam notitiam Dei consequenter & illa ipsa esset debita alicui Creatu- ræ. Cujus oppositum docetur in Prima Par- te, & in materia de supernaturalitate. Jam autem positis speciebus ad fidem requisitis non nisi naturalibus, illæ quidem erunt debitæ alicui intellectui Creato, non ordinabuntur tamen ad intuitivam Dei, aut nonnisi ad actus fidei su- pernaturales. Et licet ordinentur ad actum supernaturalem fidei interdum, ordinantur ta- men, non determinando sibi nonnisi superna- turalitatem, nec ordinansur ordinatione exi- gentiæ, sicut & ipse intellectus non ordinatur ad actus nonnisi supernaturales, & ad supernatura- les refertur ordinatione elevabilitatis. Quod si aliquis negaret implicate speciem naturalem impressam Dei, nondum tamen fore Dei visio- nem naturalem: quia indigeret adhuc elevari ad illam principiandam, huic non incumberet onus dandæ disparitatis. Per hoc tamen urge- ri posset, quod daretur tunc causa nullum sibi proportionatum habens effectum; non natura- lem v. sionem, hæc enim non datur: non super- naturalem, quia hæc illi non est proportionata, sed excedens.

QARTA PARITAS. Species infusæ CHRI- STO debent esse supernaturales, Ergo & fi- dei.

RESPONDETUR. Negando Antecedens; præcipue circa species; quæ non sunt de se determinatae & exigentes actum supernaturalem.

QUINTA PARITAS. Memoria actuum supernaturalium est supernaturalis, Ergo & species.

RESPONDETUR. Ex dictis alibi, illam memoriam esse naturalem, nullumque est fundatum illam supernaturali, cum non determinat intuitivæ supernaturalium, aut propriæ notitiæ ut vocant. *Quod attinet ad existentiam habituum supernaturalium consequentes & fieri.*

ASSER O Dari habitus supernaturales, Existentia habituum supernaturalium eorumque permanentium colligitur ex Autoritate Sacra, quæ proponit, ubi tractatur: An gratia habitualis sit qualitas permanentens. An autem id sit de fide aliqui cum Vasq. Soto. Med. negant. Alii cum Suar. & Rip. concedunt. *Insuper prædicti asserti.*

RATIO est, quia homo in ordine naturali habet principia permanentia in ordine ad operandum, exigente id connaturalitate operandi, Ergo etiam in ordine supernaturali censendus est habere principia permanentia supernaturalia, exigente id connaturalitate operandi. Et sicut non esset connaturalis operatio, si proficieretur ab aliquo extrinseco, sic nec connaturalis esset operatio, si nobis, non nisi auxilium transiens applicaretur. Hac ratione non est contentus Ripald. cum quo de Ente sup. d. 120.

DICES PRIMÒ. Sufficit ad hoc, ut actus virtutum supernaturalium fiant connaturaliter, concursus per auxilium gratia aetuale: nam etiam auxilium hoc, est principium supernaturalis extrinseco.

RESPONDETUR. Auxilium supernaturale esse intrinseco, intrinsecitate proportionali naturalibus, nam in naturalibus intrinseca talia, sunt permanentia: hinc etiam in naturalibus, concursus divinus non dicitur aliquid esse intrinseco, sed est illic hæc sola intrinsecitas, hoc est conjunctio alicujus extrinseci, cum aliquo intrinseco.

DICES SECUNDÒ. Actus supernaturalis elicitus per auxilium extinseco, non exigit ex natura rei auxilium intrinseco, imò repugnat illum fieri per auxilium intrinseco: quia pender per seipsum essentialiter, & non per actionem distinctam a suis principiis efficientibus.

RESPONDETUR. Quod in dicto actu, sit exigentia non absoluta auxilii intrinseci, sed ut connaturalius fiat. Quando autem per seipsum pender ab auxilio intrinseco, pender sine predicato connaturaliter eliciti, quod predicatum habet, quando elicitor a principio intrinseco. Unde utrobique pender a suo principio, per in-

distinctam actionem, sed in diversis circumstantiis & cum diversis formalitatibus. Sicut idem est & simile & diversum, sed ratione diversarum circumstantiarum; hic autem volumus statuere actum supernaturalem cum predicato connaturali eliciti, ad quod predicatum, requiritum principium intrinseco permanens. Sed de hoc dictum in Animasticis. Negari etiam non imerito potest, quod actus ab habitu supernaturali procedat sine ullo modo.

DICES TERTIÒ. Cum Eodem hic d. 18. num. 2. Sunt plerique actus supernaturales, qui connaturaliter sunt per solum auxilium ex trinseco.

RESPONDETUR. Motus supernaturales, qui sunt in nobis sine nobis connaturaliter sunt per solum principium extrinseco secundum communiora Principia: quia etiam in naturalibus, excepto intellectu, nullum datur principium permanentis primarum cogitationum, sed in sententia Aristotelis pendens a bona fortuna: quia tamen dantur alii actus naturales, qui habent principium permanentis intrinseco, utilis proportionentur actus supernaturales exiungit principium permanentis supernaturales pendent autem a principio extrinseco per actionem indistinctam sed sine predicato connaturali eliciti.

DICES QUARTÒ cum Eodem. Status ordinis Divini, constitutus per gratiam justificantem, non est homini connaturalis & annexus, sed naturæ rei amovibilis acquiritur ab adultis, mediis dispositionibus præcedentibus habitum, quod ipsum non est dissentaneum naturæ, sed connaturale.

RESPONDETUR. Stamus ordinis Divini independenter a suppositione illius, non debere esse annexum: nec enim est in nobis principium exigitum illius, ex suppositione tamen, deberet: quid esse permanentis, nec se habens sicut actus vitalis transiens. Cum quo stat, ut connaturaliter acquiratur per antecedentes actus; sicut & dantur formæ naturales, quæ non nisi mediis dispositionibus acquiruntur, & quia ipsæ illæ formæ, illis mediis dispositionibus acquisitæ, sunt quid permanentis, connaturale etiam est, ut habitus supernaturalis & in particulari fidei, sit quid permanentis.

DICES QUINTÒ cum Eodem. De facto prædunt actus supernaturales infusionem gratia, quin illis ulla violentia inferatur. Ergo apparet illos non deposcere ad connaturalitatem principium intrinseco.

RESPONSUM. Hoc ipsum tale procedere, est ex proportione, cum aliquibus actibus naturalibus, licet connaturalius alii actus deposcant fieri a principio intrinseco ut dictum. Hispositis. Siz

R. P.
THEMLOD
zianowski
Tom. I. et Z:
ID. VI

DIFFICULTAS I.

*An habitus supernaturales infusi
faciliunt?*

IN hac difficultate præsupponendum est, in hoc esse dispare habitus iufusos à naturalibus, quod illi dent simpliciter posse, non autem naturales, licet utriusque sint permanentes. Hi habitus supernaturales dantes simpliciter posse, vocantur infusi, non quod non infundantur forte à Deo etiam habitus acquisiti supernaturales, hoc enim controversum est, sed quia non præsupponunt quidquam in illo genere, v. g. ante habitum fidei non præsupponitur posse proportionatum ad actus fidei supernaturales, ad eum modum, quo id quod infunditur, non præsupponitur in ante. De his ergo prioribus habitibus infusis queritur an facilitent, vel non.

DICENDUM est I. Possibiles esse habitus supernaturales infusos, & in particulari fidei, qui non tantum dent simpliciter posse, sed etiam facile posse.

PROBATUR Primo. Quia id non implicat contradictionem, in habitu v. g. fidei specie distincto à nostrarer.

PROBATUR Secundo. Posset DEUS assumere habitum infusum, non facilitantem tantum instrumentum ad facilitandum. Ergo & facere distinctum specie habitum, per se facilitantem.

PROBATUR Tertiò. Dantur potentiae naturales dantes & simpliciter posse, & facile posse, saltem liberalius loquendo, talesq; sunt omnes potentiae sensuum. Ergo & dabiles sunt tales habitus supernaturales.

DICENDUM est II. *Defacto habitus infusos non facilitare.*

PROBATUR Primo Experienciâ. Et missis aliis, de puer baptisato, qui cum ad ultimum rationis pervenerit, non sentit inclinationem ad actus mortificationis, & ne id rejicias in defecum specierum, etiam illis acquisitis, non sentitur facilitas. Iten experientur viri docti se in omnibus virtutibus facilitatem habere, de quibus discutunt, quod tamen non letet e-venire.

PROBATUR Secundo. Si habitus infusus facilitaret, effectus illius formalis esset facilitatio, quae non posset haberi sine ipso habitu. Sed si ne habitu infuso habetur facilitas: quia si aliquis peccet mortaliter, non patient in illo nisi fides & spes, & tamen experitur facilitatem in tot aliis Actibus. Ergo præcisè in habitum infusum illa facilitas referri non debet, nec etiam in species: quia ut alibi dictum, illæ non sunt facilitativæ, facilitate tenente se à parte potentiae.

PROBATUR Tertiò. Quia si nihil ob sit, co-

dem modo est discurrendum de ordine supernaturali, quo & de naturali. Sed in ordine naturali potentiae non sunt facilitativæ actuum, ad quorum modum eliciendum non sunt determinatae. Ergo cum etiam nos non sumus determinati, ad modum eliciendi actus fidei, facilitas illa non erit à potentia supernaturali, hoc est habitu infuso.

OBJICES Primò. Potest aliquid esse principium agendi, & simul principium facilitativum, ut sunt species. Ergo similiter habitus infusi non tantum dant posse, sed etiam facile posse.

RESPONDETUR negando Consequentiam; quia à possibili non datur argumentari, ad, defacto. Non implicat hominem volare, & non infertur. Ergo volat. Unde autem colligitur, quod defacto id non competit habitibus infusis? Ex rationibus adlati. Quod etiam tanquam signum à posteriori adlata superius experientia suader.

OBJICES Secundò. Quia multis actibus intenduntur habitum infusum, facilitius eliciuntur actus fidei. v. g. Ergo apparet habitum infusum facilitare.

RESPONDETUR. Falsum esse Antecedens, qui ex communiori sententia, aucta gratia ob actum, v. g. liberalitatis, auget ut habitus humilitatis, & tamen non sentitur facilitas. Deinde intenso habitu, facilitius eliciuntur actus, ex via acquisiti habitus, seu alius Principii, non autem ex vi intentionis habitus infusi.

OBJICES Tertiò. Habitum infusum inclinat ad suos actus, cum ad illos ordinetur, Ergo & facilitat: nihil enim aliud est facilitatio, nisi inclinatio ad actum.

RESPONDETUR. Inclinatio, quæ est ex vi præcisè ordinis, qui dicitur ad actum, non est facilitas, alias omnes potentiae etiam naturales, seclusis habitibus acquisitis essent sibi facilitativum, licet inclinatio, quæ sit per modum ponderis cuiusdam & affectivi, sit prædicta facilitas.

OBJICES Quartò. Lumen Gloriarum facilitat, quia necessitat ad visionem: quæ autem major facilitas, quam necessitas. Unde potentiae necessariæ nullam in agendo sentiunt difficultatem, Ergo & habitus infusus facilitabit.

RESPONDETUR. Etiam lumen gloriae non facilitat propriè: illud enim dicitur propriè facilitare, sine quo supponitur potentia agendi, & tam non posse videre Deum supernaturale habetur à lumine, saltem connaturaliter. Disparitas etiam est, quia posito lumine, sicut non potest non facile videri Deus, sic non potest non facile videri. Jam autem posito habitu infuso, potest nondum esse actio, illaque positâ, experiri in ipso actu defacto difficultatem, Ergo apparet facilitatem non debere referri in habitum infusum.

OBJICES Quinto. Virtus infusa est habitus operativus. Sed habitus operativus tribuit facilitatem, eo enim solo differt à potentia; quæ tribuit simpliciter posse, cùm habitus, tribuat facile posse.

RESPONDETUR. Aliquem habitum operativum tribuere facilitatem, sed non omnem. Ne goq; quod omnes habitus supernaturales tribuant facile posse, different autem à potentia: quia, licet utraque adferat simpliciter posse, habitus tamen supernaturalis, adferet supernaturale posse.

DIFFICULTAS II.

Vnde proveniat facilitas in agendo supernaturalia?

DUO sunt modi respondendi ad hoc. Primo. quod producatur habitus acquisitus in entitate supernaturalis, eodem modo in suo genere acquisibilis, ac in suo genere acquiruntur habitus naturales, & hanc tenet Mol. Arri. Hurt. uterque. Secundo; dicunt alii, quod producatur non nisi habitus acquisitus naturalis; hanc tenent Vasq. Val. Rip. & post illos Rec. Suar. tr. 2. Anim. d. 3. S. 1. quæ quidem sententia in duo membra dividi potest. *Imprimis* quod tunc, cùm actus se exerceat anima actibus supernaturalibus, simul etiam se exerceat actibus naturalibus. *Secundò;* ut se simul tunc non exerceat actibus naturalibus, ita tamen, ut actus ipsi supernaturales, illam qualitatem facilitatem naturaliem, producant. Quia autem in Animisticis dixi; Ex actuum quidem frequentatione produci habitum, non tamen ab actibus conformiter ad hanc phrasim.

DICENDUM est. Ex actibus supernaturalibus acquiri habitum supernaturalem in Entitate.

PROBATUR Primo. Ex principiis Rec. Suar. Actus supernaturales habent vim producendi aliquem habitum, ut docet ipse Rec. Suar. Ergo potius dicendum est, ex illis produci habitum in entitate supernaturalem; quæ in entitate naturali: quia quando dubium est, quale aliquid ex aliquo principio particulari, & non artificiose producatur inclinandum est potius, quod producatur, simile, quam dissimile, ad hoc enim potius inclinat natura. Dixi à causa particulari, quia causæ universales ordinatae sunt à natura, ad producendos æquivocos effectus.

PROBATUR Secundo. Quia ille habitus, & effet habitus, ad actus supernaturales inclinatus, ut supponitur ex definitione habitus acquisitus; & non effet, quia habitus ille, cum sit naturalis, non habet vim inclinandi supra vires suas adeoque inclinabit, & non inclinabit.

RESPONDET Recentior Suar. Quod ille

habitum, inclinet ad actus ejusdem objectum cum illis, à quibus fuit productus, per accidens autem est ad eam habitum, quod actus sit naturalis, aut supernaturalis: si enim concurat auxilium supernaturale, erit supernaturalis, si autem non detur illa elevatio, erit actus naturalis.

CONTRA est. Tum quia non est ratio, cur per accidens sit, quod ille habitus inclinet ad actus naturales vel supernaturales, quia nec potentia est per accidens, quod dicat ordinem ad actus naturales vel supernaturales. Tum quia in definitione non dicitur, quod debet habitus inclinare ad similes actus, non nisi objecto, cùmque non minus differant actus supernaturalis & naturalis, quæcum duo diversa objecta, sicut non potest idem habitus, nisi ad actum, circa hoc objectum, inclinare: ita debet non nisi, si est naturalis, facilitate ad naturali actum. Tum quia de essentia habitus est, inclinare ad similes actus is, ex quorum frequentatione est productus. Sed est productus ex frequentatione actuum supernaturalium. Ergo non nisi illos inclinabit. Ergo non nisi inclinat ad actus supernaturales, ut pro se excedentes, hoc ipso illa qualitas non erit habitus, qui supponitur respondere illis actibus supernaturalibus.

PROBATUR Tertio Argumento negativo: quia non minus potentes sunt in suo ordinatus supernaturales, quæcum naturalis in suo. Sed ex actuum naturalium frequentatione, in suo ordine producuntur habitus acquisiti naturalis. Ergo etiam ex actibus supernaturalibus producuntur supernaturales habitus.

RESPONDEBIS cum Rec. Suar. Quod ex actibus supernaturalibus non producuntur habitus naturales acquisiti, non provenire id, quia actus supernaturales minus forent perfecti. Sed quia habitus supernaturales producuntur sicut perfecti; ut postulent infundi immediate à solo DEO. Et sicut anima rationalis, non idcirco non generat aliam animam, cùm non generet alium ignem, quasi anima sit imperfector, sed quia anima producenda, est valde perfecta.

CONTRA. Tum quia, cur saltet ad exigentiam actuum supernaturalium, ab ipso Deo non producuntur habitus supernaturales facilitati? Unde item de tanta perfectione facilitati habitus supernaturalis ut ex actuum frequentatione produci non possint. Et si habitus naturales non sunt ita perfecti, quin possint ex actuum naturalium frequentatione, vel ex uno intenso, (qui est æquivalenter plures actus naturales) produci, cur & habitus supernaturales eodem modo produci non poterunt. Tum quia, quæ ratione sua perfectionis petunt non produci, non ex eodant locū, ut aliqua imperfectione, pro illis producuntur. Nam si anima non generat aliam

aliam animam, non sequitur, quod possit generare formam bovis, v. g. Ergo etiam in praesenti, non est dandus locus imperfectioris habitus producendi, qui est naturalis. Tum quia, quamvis anima non producat animam, non sequitur, quod non possit producere ex actibus naturalibus habitum naturalem. Ergo nec ex eadem Instantia sequetur, quod non possit producere ex actibus naturalibus habitus supernaturales. Tum quia, quamvis non teneat Consequentia Hoc producit, Ergo & illud aliud producit, si aliunde non supponatur, ab illis, aliquid produci; Si tamen supponatur produci, supponetur produci proportionaliter, & magis connaturaliter, connaturalius autem est, ex actibus supernaturalibus produci habitus supernaturales. Tum quia, si una anima producere aliam animam, deberet illi inesse vis creandi, quae non inerit quantumvis producatur tunc habitus supernaturalis. *Omnia haec ad hoc principium revocantur.* Non repugnat talis producacio, ex altera parte congruit.

OBJICIES Primò. Cum Rec. Suar. Habitus naturalis acquisitus per actus similiter naturales, posset concurrere ad actum supernaturale, simul cum potentia elevetur ad illum. Ergo de ratione habitus naturalis, solum est, quod concurrat ad actum circa tale objectum. Nec illi obest, quod actus sit ei dissimilis in supernaturalitate.

RESPONDETUR. Posse quidem ad hoc elevari habitum etiam naturalem, sed non congruit, si aliunde congruat positio habitus supernaturalis.

INSTABIS Primò. Ponamus aliquem infidem eliciuisse plures actus misericordiae, etiam fidelis factus, tentiet facilitatem, quae non habebitur, nisi ab habitu naturali.

RESPONDETUR. Forte Deus ex sua liberalitate infunderet tunc similem habitum supernaturale, vel dabit illi insignem actum primum supernaturale, ex cuius positione, producatur habitus supernaturalis; vel forte accedente alio motivo orto a fide difficultatem experiretur. Disparitas etiam h[oc] dari potest: quia cum in ante non præcesserint in infideli actus supernaturales misericordiae, facilitas non potest referri in aliud, nisi in habitum naturalem elevatum. Jam autem in fidelis, cum præcesserint actus supernaturales, & congruat ex illis produci habitus supernaturalem acquisitum, sit, ut facilitas illa, in hunc potius habitum referri dobeat.

INSTABIS Secundò. Ab actibus supernaturalibus relinquentur species memorativæ naturales. Ergo & habitus relinquentur nonnisi naturales.

RESPONDETUR. Disparitatem esse. Quia ejus nonnisi & ita accepti Actus datur memoria, quem & qualem in nobis experimur, non

experimur autem in nobis actum supernaturale. Si autem non habetur memoria actus, quæ supernaturalis est, nec etiam species memorativæ erit supernaturalis, accommodante se Principio, Conditioni Actus; Conditio autem actuum supernaturalium exigit Principium supernaturale, quod potest & congruit haberi.

OBJICIES Secundò. Si habitus isti essent supernaturales, non possent manere in peccatore. Nam Trid. Cap. 15, Sess. 6. docet, quod in peccatore non manent, nisi fides & spes, tales autem habitus manent in peccatore, experitur enim facilitatem ad actus similes iis, (ut supponitur) supernaturales, quos in gratia eliciebat.

RESPONDETUR cum Attriaga, quod in peccatore manent habitus supernaturales acquisiti. Trident. autem accipendum simpliciter, & ut sonat: habitus autem supernaturalis simpliciter acceptus, supponit proinfuso, qui tunc auferitur. Et certe, cum non definiat Trident. nec constet in Theologia de habitibus acquisitis supernaturalibus non est supponendum Concilium degeminasse quidquam de illis. Et licet, quando non maneret posse, tam intrinsecum, quam extrinsecum otiosus esset ille habitus, si tamen maneat extrinsecum posse, situm in auxilio Dei offerendo, poterit manere. Illustrari id solet Instantia. Vivacissima apprehensio de objecto peccaminoso, nata est ad actus peccaminosos facilitare, & tamen hoc non obstante, habebat illam Christus, etiam si fuerit simpliciter impeccabilis; accidentia item aliqua manent in cadavere, quæ fuerant in vivente, & tamen ordinata sunt a natura, ad operationes vitales, ad quas non habebat simpliciter posse cadaver. Sic & facilitates illæ supernaturales manere possunt, quamvis intrinsecum posse simpliciter, non habeatur; videturque hoc spectare ad honestatem punitionis, ut non accipiat illa nobis Deus in peccatum peccati, quæ nos nobismet ipsis acquisimus; quamvis accipiat ea, quæ nobis liberaliter dederat. Ad eum modum, quo v. g. Dominus fratus famulo, accipit ab illo summam principialem, quam illi ad lucrandum dedit, quæ sita tamen exinde relinquit.

INSTABIS. Ergo ille peccator poterit seipsum justificare, habebitque initium salutis in te, & in sua potestate, cum in illius potestate sit uti habitu illo, ad eliciendos similes supernaturales actus, poteritque dici, quod in peccatore Gratia maneat, non quidem infula, sed acquisita.

RESPONDETUR. Negando illata; quia ad justificationem requiritur gratia efficax, quam non potest sibi conferre peccator: non potest item exire in actum, nisi habeat vel extrinsecum, vel intrinsecum posse simpliciter agere, quod ipsum non est in potestate peccatoris. Negatur item datur aliquam gratia, quæ sit acquisita, sed

(p) 4 acqui-

est tota infusa; licet possit dari habitus charitatis acquisitus gratia, non maneat illa in peccatore. Talis autem specialis oppositio, non potest ostendi inter peccatum, & habitus supernaturales acquisitos. Deinde gratia ita se habet in ordine supernaturali, sicut esse in naturali; sicut ergo in naturalibus multiplicatis potentias & habitibus non multiplicatur esse; ita & in ordine supernaturali multiplicatis habitibus, non erit necesse multiplicari gratiam, quae est ipsum esse supernaturale, multiplicando illam in gratiam acquisitam & infusam. Licet haec proportio non in omnibus teneat.

Objecies Tertiò. Sequitur ex dictis dari in nobis duplē fidem & spem, hoc autem est in auditum.

RESPONDETUR. Totum hoc Argumentum difficultatem habere, nonnisi ex modo loquendi, ad quam dico rigorosè loquendo, posse concedi plures esse habitus fidei in homine, sed non duplē fidem; quia Ly fides sine addito supponit pro principali, adeoque pro fide infusa, quae una est. Unitasque objecti specialis in fide, arguit, ut nonnisi una dicatur. Ad rem tamen ipsam attendendo, potest concedi duplex habitus fidei, nempe habitus infusus, & acquisitus.

INSTABIS Primò. Sufficiunt habitus infusi: ad quid requiruntur acquisiti?

RESPONDETUR. Ad facilitandum, quae facilitas non potest referri, ut dictum, in habitum infusum.

INSTABIS Secundò. Rec. Suar. Habitū supernaturales sunt velut proprietates gratiæ, quæ se habet ad illos per modum naturæ. Sed gratia est una, Ergo & habitus.

RESPONDETUR. Nonnisi habitus infusos, esse passiones gratiæ. Videantur in simili dicta supra.

INSTABIS Tertiò. Habitū supernaturales sunt nobiliores actibus, & per le causæ suorum actuum. Ergo ab actibus produci non possunt.

RESPONDETUR. Sicut naturales habitus acquisiti, non sunt nobiliores, nobilitate impediente positionem eorundem, præcipue cùm actus sint in hac sententia causæ equivocæ, quæ non debent æquare semper, excellentiam effectus; Sic nec supernaturales habitus acquisiti, sunt nobiliores, nobilitate impediente positionem eorundem. Quod quidem magis procedit, si conformiter ad dicta de productione habituum naturalium teneatur illos produci, non ab actibus, sed ab ipso habitu infuso, in circumstantia frequentationis actuum, & ab ipsa anima, prout elevata per gratiam. Utrumque autem principium conjungitur ad illam productionem: quia etiam non solus habitus, nec sola anima actus naturales producit, sed utrumque simul. Sicut ergo, ne multiplicentur principia

producendi, tribuimus vim productivam habituum potentiarum, non actibus. Sic ne varientur principia productiva, tribuimus eam vim producendi habitus supernaturales utriusque principi. Addo immerito supponi habitus acquisitos per se esse necessarios ad operandum.

OBJECIES Quartò. Omnis habitus aut est supernaturalis aut naturalis. Ens enim adequate dividitur in naturale & supernaturale. Atqui omnis habitus supernaturalis est infusus. Ergo nullus est acquisitus. Ergo si sit acquisitus, est naturalis. Subsumptum probatur; quia omnis habitus supernaturalis, excedit vires naturæ. Ergo non potest nisi infundi.

RESPONDETUR. Illum habitum acquisitione supernaturalem, quamvis autem excedat vires naturæ potest non infundi, sed producitur principio supernaturali, quod ad supernaturalitatem sufficit.

OBJECIES Quintò. Habitū producuntur in quantum per eos sensibiliter moverunt agens. Jam autem potentia non moverunt sensibiliter auctu supernaturali: non experitur enim supernaturalitatem.

RESPONDETUR. Nec naturalitatem, quam talem experitur anima: hoc ipso enim indiretè experiret supernaturalitatem: nam scire se moverit auctu, & tamen sciret experiendo, non esse illum naturale: & sicut non obstat, quantumvis nesciat actum naturalem efficiens, quod elicit naturalem auctum, quominus adhuc ille actus deserviat productioni habitus naturalis, ita quamvis non discernat supernaturalitatem, qui elicit actum supernaturalem, potentia adhuc produci habitus supernaturalis. Sufficit ergo, non hoc sensu sensibiliter moveri agens, quasi discernere debeat differentiam actuum ratione ordinis, sed hoc sensu, quod experiat, se illos auctus actu habere.

OBJECIES Sextò. Rip. de Ente. d. 52. Actus supernaturalis non efficiunt habitum, qui conferat potentiam simpliciter posse. Ergo nec eum, qui conferat facile posse: quia conferens facile posse confert simpliciter posse: solus enim ille sufficeret absque infuso: sufficit enim vel unicum principium efficiens supernaturaliter.

RESPONDETUR. Cùm nullus actus sit principium disponens ad suam potentiam, consequenter nec ex auctu supernaturali, generabitur habitus infusus, qui est potentia supernaturalis. Tunc autem principium dans facile posse, dat simpliciter posse, quando agens est determinatum nonnisi ad talem modum agendi. Sufficit item unum principium supernaturaliter, si habeat per modum potentiarum, quod non convenient habitui acquisito.

ADDO. Sicut si intellectiva distincta realiter ab anima separaretur ab eadem, remanentes habitus naturales non darent simpliciter posse, sic nec in consortio intellectus dant. Eodem modo

R. P.
THEMLOD
Zianowski
Tom. I. e. Z:
D. VI

modo nec habitus supernaturales acquisiti, remanentes v. g. in Peccatore dabunt simpliciter posse.

INSTABIS. Habitūs acquisitus facilitat partialiter supplendo conatum & concursum vitalem potentiae, ad quod non est utilis habitus supernaturalis: quia concursus proprius naturalis melius sufficit per agens naturale, quam per supernaturale.

RESPONDE TUR. Concursus potentiae naturalis agentis, per vires proprias, melius sufficit per vires naturales, sed non agentis actione, quæ superat suo ordine omnem creabilem substantiam.

OBJICIT Septimò Rip. d. 53. Actus supernaturales continent efficaciam actuum naturalium, cùm perfectiores sint actibus naturalibus. Ergo possunt efficere habitum naturale.

RESPONDETUR. Actus supernaturales continere efficaciam naturalium, hoc sensu, quia quæ objecta possunt attingere actus naturales, possunt attingere etiam supernaturales. Sed non hoc sensu, quasi dicant ordinem vi suorum prædicatorum, ad effectus diversi à se ordinis. Et sicut Angelus potest attingere objecta, quæ attingit potentia materialis, nec tamen potest principiare actiones vitales materiales. Ita in præsenti.

*Fitne simul actus naturalis circa Objectum,
circa quod sit supernaturalis.*

ASERO. *Quod non.*

RATIO Prima est. Quia scilicet nullum est argumentum, & necessitas, quæ id probet, faciliterque, quam experientur aliqui in agendo etiam supernaturalia, cùm sunt in peccato mortali, potest bene referri in habitus supernaturales acquisitos remanentes, & auxilium Dei tunc oblatum.

RATIO Secunda. Quia vel illi actus elicuntur ex imperio voluntatis; vel ex naturali Sympathia; nihil horum dici potest. Non primum, quia ante istud imperium deberet præcognosci differentia actus supernaturalis & naturalis: non enim eliceret alium actum, si fieret tantum naturalis, sed non præcognoscitur ista differentia, ut jam dictum. Solùm enim rationem supernaturalis noscimus secundum rationes communes & abstractas. Non secundum, quia non est explicabile, in quo sifat hæc Sympathia naturæ non elevatæ, ad se elevatam.

RATIO Tertia. Quia vel cognoscit anima se agere supernaturalia, quæ talia, vel non. Si cognoscit: Contra erunt dicta, alias in materia de supernaturalitate. Sequiturque supernatural illud, non esse supernaturale, utpote in cognoscendo debitum potentiae naturali; consequenter nec elicetur tunc jam actus naturalis. Si non cognoscit se agere supernaturalia, Ergo

non est ratio, cur elicere debeat alium actum naturale: cum illud elicere actus supernaturalis, habeat se ita, ac si non esset elicere actus supernaturalis, & sicut dum producitur actus naturalis, non producitur simul tunc alius actus naturalis: ita dum producitur actus supernaturalis, non erit necesse produci actum naturale.

DICES. Quando intellectus cogitat & elicit cognitionem spiritualem, quantumvis phantasia nō cognoscat cognitionem spiritualem; nihilominus ipsa pro sua parte elicit actum phantasia, consimilem notiæ spirituali. Unde dum cognoscit anima Angelum, phantasiatur etiam Angelum phantasia.

RESPONDETUR. Quod phantasia phantasiatur, cognitione spirituali positâ, provenit id, quia modus operandi spirituales notitias, dependet ab operatione phantasmatum, ex eo ipso, quia homines sumus; talis autem necessitas non urget, ut eliciendo supernaturalia, eliciamus simul naturalia. Rursus scit anima se phantasiare, condistinguitque in actu signato phantasiationem ab intellectione spirituali; licet proprium spiritualitatis conceptum non formet. Jam autem non dependet operatio supernaturalis à naturali, alias deberemus prius naturaliter videre Deum, postea supernaturaliter, nec discernit anima etiam in actu signato, actum supernaturali à naturali.

DIFFICULTAS III.

De Causa Habituum Supernaturalium.

NON est difficultas de Causa materiali habituum: hæc enim est ipsam et anima; Nec de formalis; quia hæc sunt ipsam et prædicta differentialia habituum. Nec est difficultas de causa finali extrinseca, quæ est gloria Dei. Nec de causa finali intrinseca, accipiendo nomine illius finem *Cui*: hic enim finis erit substantia rationalis, complebilis in agendo supernaturalia. Nomine autem causæ finalis intrinseca, accipiendo id *Cujus gratia*, talis causa finalis habitum, erunt ipsi actus, ad quos ordinatur habitus. Est major difficultas de causa efficienti, quæ in duplice sensu proponi potest. *Primo*. An actus supernaturales sint causa Physica gratiae, & aliorum habituum? An vero moralis & meritaria? *Secundo*. An ipsa gratia physice, an vero moraliter causet habitus secum connexos. Quod ad primam attinet, Communior est sententia Negativa, eam docet Rec. Suar. tr. 7.

Anim. d. 3. S. 1. plures pro ea citans Kon.
d. 2. dub. 2. Amicus to. 3. d. 35.

S. 7. Lug. d. 16. S. 4.

Punctum

Punctum Difficultatis I.

An Actus supernaturales physicè augeant habitus infusos?

Præfanda primum sunt Argumenta Communis Sententiae, & quidem

PRIMA RATIO est, quâ utitur Rec. Suar. Kon. & alii. Si habitus supernaturales acquirentur nostris actibus, hoc ipso jam non essent infusi, sed acquisiti. Sequereturque quod nos ipsis justificaremus: nam mediantibus nostris actibus produceremus in nobis formam justificantem.

RESPONDERI potest. Adhuc habitus illos fore infusos: quia nomine illorum veniunt habitus dantes simpliciter posse, quod illis adhuc conveniret. Et sicut quamvis dicantur causati moraliter, nondum ex eo veniunt nomine acquisitorum. Sic nec venient, quamvis causentur physicè. Nec inde sequitur, quod nos met ipsis justificaremus in sensu à Trid. damnato: tantum enim damnat Trident. si ponamus nos esse causam principalem nostræ justificationis, & si ponamus id à nobis fieri, viribus nostris, ipsumque principium nostræ justificationis, statuamus in manu nostra. Et sicut cum Trident. docet causam meritoriam nostræ justificationis esse Christum, non sequitur, quod nos nihil mereamur, sic nec ex eo, quod Deus sit, qui nos justificat, sequetur, quod actibus nostris Physicè, non producantur habitus supernaturales. Item quamvis interdum dicantur opera meritoria esse dona Dei, à Deo nobis donata, hoc non obstat, quominus ea dicamur physicè producere. Sic possunt etiam habitus dici infusi, & tamen physicè à nostris actibus supernaturalibus produci.

INSTANT Idem. Pueris in baptismo infunduntur habitus immediatè à Deo, sive ullo actu.

RESPONDETUR. Pueri sicut justificari possunt sine ullo actu proprio, quamvis adulti non possint justificari; ita poterunt in adultis produci habitus supernaturales per proprios actus supernaturales, quamvis illi habitus, per actus, non producantur in pueris.

INSTANT Secundò Idem. Gratia adultis datur in præmium, Ergo jam non est effectus Physicus.

RESPONDETUR. Diverso respectu illam gratiam esse præmium: quia adhuc gratia est, & diverso respectu esse effectum, cum hoc ipsum, quod sit effectus, sit gratia. Et sicut potest à Rege dari aurifabro in præmium idem annullus, quem ipse fabricavit, & in præmium actus heroicus, alius actus heroicus, ita & in praesenti.

INSTANT Tertiò. Habitus infusi habent se per modum potentiarum, & sunt causæ æquivocæ

suorum actuum. Jam autem nullus actus, sive potentiam ponit.

RESPONDETUR. Nullum quidem actum naturalem ponere sive potentiam, posse tamen supernaturalem. Et sicut male quis argueret, nullus actus naturalis meretur naturaliter sive potentiam. Ergo nec supernaturales, idque ideo: quia non est necesse in omnibus similes esse potentias naturales & supernaturales, si aliquid oblitus; obest autem ne potentia naturales augeantur à suis actibus. Quia potentiae naturales, vel identificantur potentias anima, vel si ab illis distinguuntur, sunt nihilominus tanquam instrumenta naturalia. Et cum persona in naturalibus non deficiat, providet natura potentiam simul, quantam potest; adeoque non subdit eam ullo modo actibus, etiam ratione augmenti: quæratio non militat pro potentia supernaturalibus, hoc est habitibus infusis, nec enim ponitur habitus infusus totus simul, quantus potest ponit, hinc sit, ut subdi possit habitus supernaturalis actibus, non autem potentia naturalis.

SECUNDA RATIO Amici. Eadem est causationis & productionis forma; at solus Deus est causa productionis habituum supernaturalium, quod vel ipsum nomen infusio[n]is ostendit, innuitque Trid. Ses. 6. cap. 7. idque supponit illa Cœfinitio Aug. quod virtus sit bona qualitas mentis, quâ recte vivitur, quâ nullus male uritur, quam Deus in nobis operatur.

RESPONDERI potest. Argumentum multum probare: probat enim, quod nec meritorum intendatur gratia nostris actibus, cum infundatur sine nostro merito, v. g. in baptismo, & quamvis augmentum habituum infusorum ponatur ab actibus, dicentur tamen adhuc illi habitus infusi: quia dant simpliciter posse; quia ad illos concurrit Deus tanquam causa specialiter principalis; quia hoc ipsum, quod operamur, Deus facit nos operari; quia Ly infusum opponitur h[ic] debito & exigito, permodum passionis naturalis. Supernaturales autem habitus non sunt tales. Rursus fieri potest, ut aliud sit principium conservativum in naturalibus, aliud productivum. Cur ergo etiam in supernaturalibus, non poterit esse principium, aliud productivum, aliud intensivum.

TERTIA RATIO Amici & Scoti. Non possunt dæo specie diversæ, mutuo se efficiere, vel intendere, sed actus & habitus sunt specie diversæ, utpote unum permanens, aliud transiens.

RESPONDETUR. Argumentum multum probare: quia probat etiam habitus naturales ex actibus naturalibus non intendi. Major ergo vera erit de productionibus univocis, non vero de æquivocis, in quibus aliquid imperfectius alio, in una ratione, potest habere vim productivum aliud, ut calor ignem. Itemque de intentione, quæ fiat in genere cause formalis; per specie

R. P.
THEMLOD
zia nowski
Tom. I. e. Z.
D. VI

specie enim diversum nihil intenditur, non autem de intentione, quæ ponatur in genere causæ efficientis.

INSTANT Primi. Idem. Non potest intendi gratia & habitus à suis actibus tanquam à causæ principali: sunt enim imperfectiores habitus; nec tanquam à causa instrumentalis: non enim potest ostendit, cuiusnam principalis, sint instrumenta, isti actus. Hocque Argumentum pluribus modis diducit.

RESPONDETUR. Diceret aliquis, quod actus sunt instrumenta naturæ prout elevatae; negabitque, quod natura prout elevata, non possit esse causa principalis suo modo, sicut est in visione Beata, causa principalis anima, per ordinem ad vitalitatem. Diceret aliquis actus supernaturales esse instrumenta habituum infusorum. Nam quamvis potentiae naturales non habeant vim se intendi, non sequitur non habere eandem potentias supernaturales, de quo supra. Et sicut ex eo, quia non sunt intensibiles potentiae naturales, non sequitur intendi non posse potentias supernaturales; Sic nec ex eo, quia non habent vim augendi se mediis actibus potentiae naturales, sequitur, non haberi eandem vim, in potentia supernaturalibus. Competetque ipsi gratia & natura prout elevata, eo casu, ratio nobilioris. Quod si queraras, quo id fundamento asseratur? Reponi potest, hinc non decerni, quod ita sit, sed tamen examinari rationes: Cur id non possit tribui actibus.

QUARTA RATIO. Ex Absurdis.

PRIMUM ABSURDUM. Quia sequeretur etiam in Beatis, per actus supernaturales augeri habitus: quia causa necessaria non impedita, semper, & in quolibet subiecto, operatur.

RESPONDETUR; solvendam Amico difficultatem esse: Cur meritorie non augeantur habitus infusi in cœlo? præcipue, cum teneat non per solam Dei voluntatem, & acceptationem merita constitui. Deinde dici potest ex eo non augeri: quia jam est homo in termino. Et si-
ut grave in centro non gravitat, quia est in termino, gravitatioque illi providetur ad occupationem centri, ita ut conditio gravitandi, sit negatio centri, ita cum virtutes sint tanquam in centro & termino in Beatis, deest illis conditio necessaria, ut augeri possint.

SECUNDUM ABSURDUM. Quia scilicet sequeretur, quod contraria physica in peccatore habitus charitatis erga proximum, cum sit ab eodem habitu charitatis; quod falsum. Quia sequeretur vel hominem per solum actum charitatis justificari, vel certe cum peccato, defacto stare habitum charitatis, quod utrumque est contra Fidem.

RESPONDETUR querendo. Cū actus charitatis proximi mereatur augmentum gratiæ, cur etiam in peccatore non augeatur? & quæ ratio adseretur, etiam à nobis usurpabitur,

si sit legitima. Dicique insuper potest, quod actus charitatis in debitis circumstantiis augeat habitum, nempe cum proficitur ab anima sufficienter averta ab omni offensa Divina. Sic enim v. g. anima rationalis, non exercet vim sensitivæ, nisi in debitis circumstantiis, idque ob indispositionem naturalem subiecti, sic nec actus charitatis proximi augeat habitum, nisi in debitis prærequisitis statu supernaturalis, hoc est, sufficientia avertione à peccatis. Exterum si actus charitatis proximi esset simul amor virtualis Dei super omnia, & avertio virtualis à peccato, conversione ad Deum, concederet quis sequelam quoad aliqua.

TERTIUM ABSURDUM ex Rosmer. Sequeretur, quod etiam dum peccator exercet actus supernaturales augeat in se habitus infusos: quia causa necessaria cum ponitur, producit suum effectum.

RESPONDETUR. Causam necessariam producere suum effectum in circumstantiis & prærequisitis, quod in presentinon est: quia deest esse supernaturale gratia, cui subseruant virtutes operativa. Sicut oculus non videt absente anima: quia subseruit vita.

QUINTA RATIO ex Rip. hinc d. 5. Nullus est actus adeo perfectus, supra quem non sint possibles alii perfectiores. Nullus actus est adeo perfectus, quem sua activitate non continet habitus, Ergo habitus supernaturalis excedit perfectionem actus, Ergo illum producere non potest.

RESPONDETUR. Non esse adeo certum, quod aliquis actus supernaturalis non superet vires potentiae supernaturalis: quia cum illa potentia revera intendatur, etiam vis agendi ejus intendi poterit, per extraordinarium v. g. concursum, quæ intensio per extraordinarium concursum, facere poterit, ut actus ponatur, cetero qui non ponendus, si non accessisset extraordinarius concursus, vicinus doctrinæ negatur hæc propositio. Nullus actus est adeo perfectus, quem sua activitate non continet Habitus, sed etiam hoc concessio, negatur consequentia, negatur item hoc, quæ hic supponitur Major: Actus, qui continetur in activitate Habitus, & qui actus potest esse semper major & major, non potest producere illum Habitum; & quamvis Habitus sit longe præstantior, quam actus, non obest, quin producatur ab actibus, quia causa æquivoca, potest in aliquo, esse imperfectior suo effectu.

SEXTA RATIO. Habitum elevat imbecillitatem potentiae, actus autem non elevat. Ergo non potest continere virtute sua activa, perfectionem Habitū.

RESPONDETUR. Negando Consequentiam; quia causa æquivoca potest in aliquo genere, non esse æqualis effectui. Rursum ipse actus, & ipse est formalis elevatio, exerciti-

citiumque potentiae elevatae; Cur ergo se extenderet non poterit ad producendum elevatum.

SEPTIMA RATIO Rosmier. Actus causant habitus solum moraliter, movendo Deum, ut illos producat; hinc oritur, quod habitus misericordiae augeatur per actus Justitiae.

RESPONDETUR. Argumentum procedere de eo, quod est defacto; non de eo, quod posset esse. Deinde saltem suos proprios habitus augere poterunt Actus. Denique non repugnat, ut ejusdem sit principium duplex & meritorium & physicum. His rationibus Communis sententiae spectatis, cui nonnisi censetur Medina se opposuisse, & aliqui tacito nomine apud Tannerum. Ad decidendam difficultatem.

ASSERO Primo. Non implicare Contradictionem, quod ab actibus supernaturalibus, intendatur physicè habitus illis proprius. Vel si teneas actibus non inesse vim productivam habituum, proportionaliter dices, non implicare Contradictionem, ut positis actibus producatur habitus physicè, vel ab anima elevata & gratia, vel ab anima elevata & habitu infuso.

RATIO, quia nulla in hoc implicantia.

ASSERO Secundo. Respectu nonnisi proprium habitum posse id concedi actibus.

RATIO, quia cum aliis habitibus non apparet, quem nexus habent.

ASSERO Tertio. Defacto id non fieri.

RATIO. Sensus Communis Theologorum in rebus ceteroqui arcans.

Punctum Difficultatis 2.

An Gratia physicè producat Habitus infusos?

PRODUCI physicè tenet Gran. citans pro se S. Th. & Capreol. consentitque Ripalda de Ente supern. d. 221. n. 12. Oppositum sentiunt communiter alii; & post illos Lugo d. 16. S. 1. Videnda rationes utriusque partis.

Pro negante Sententia.

RATIO Prima est, quia utitur Lugo. Quod scilicet passiones & potentiae naturales non producuntur per physicam efficientiam naturae, sed producuntur à generante: imo nec in conservari, dependent ab essentia: quia sicut in locum generantis succedit alia conservans causa, ita eadem est conservativa passionum: conservans enim formam, conservat etiam consequentia ad formam.

RESPONDETUR. Quod denominativè productio passionum tribuatur generanti, in re tamen ipsa, forma, emanat ex se illam passionem, passiones quidem Metaphysicæ per physicam emanationem non sunt secundus phyticæ. Et

certè sicut aqua remoto igne reducitur ad primituam frigus per veram efficientiam physicam & primò illud emanat ex se. Habitus autem charitatem subsequentes, suppono esse difficultas realiter à charitate: quia de illis tanquam de pluribus virtutibus, cum gratia nobis venientibus, loquuntur PP.

INSTANT LUGO. Solùm ex passiones produci possunt physicè, quæ determinatæ ab essentia exiguntur; unde materia prima non producit formam: quia indeterminatæ illam exigunt. Angelus item indeterminatus ad existendum hinc exigit, ut hoc ubi, accipiat primò à Deo, &c. Gratia autem habitualis, non exigit habitus infusos determinatè. Unde in via non habet coniunctum sibi lumen gloriae, in Partia habitum fidei.

RESPONDETUR. Saltem eos habitus posset producere physicè gratia, quos determinatæ exigit. Rursus, quamvis indeterminatæ illas passiones exigeret, non obest, quod minus adhuc physicè illas possit producere, modò determinatur à Deo oblatione concursus: quia etiam aqua non est determinata ad hoc numero frigus, & tamen physicè illud ex se emanat, saltemque non implicat Contradictionem, talis physica productio passionum indeterminatarum, posta determinatione Divinæ, quæ fiat per oblationem concutus. Instantia adlatæ non convenient. Nam ad illud, de ubi dici potest; illud non esse distinctum, nec haberi principium, à quoniam, antecedenter ante ipsum esse producatur, habetur autem principium, ex quo efflant habitus infusi, nempe gratia; quod agens debet producere formam, & non materia, non proficiscitur id merè ex indifferentia materia ad formam, sed ex eo, quod ad ipsum esse materia, quæ talis, non pertinet forma, emanantur autem nonnisi ea, quæ spectant ad complementum esse, ipsius emanantis. Jam autem gratia ad esse ipsum suum quæ tale, exigit habitus, tanquam suas passiones. Quod item Angelus non producat physicè aliquas in se species impellas, non debet referri in indifferentiam, sed quia pertinet ad proxidentiam Divinam, substantiam completam intellectualem, proxime instruere, & aptificare ad operandum. Sed de hoc alibi.

Quando autem dicit Lugo, habitus fidei vel luminis, habere se, sicut potentiam intellectivam; habitum vero charitatis & alios sicut potentiam voluntivam, non est autem juxta rerum naturam, ut gratia habitualis sit radix aliorum habituum physicè, non autem habitum, qui sunt sicut potentia naturalis intellectiva, id etiam non convincit: quia si non est contra ordinem naturæ, non posse principiare formam substantiam suam, & tamen posse principiare formam accidentalem, v. g. quantitatem; sic nec in praesenti erit, nec sequetur quidquam contra ordinem naturæ. Quod autem non esset secundum ordinem

dinem naturae, si anima adferret secum potentiam volitivam, & non intellectivam, id referri in hoc deber in nostris principiis: quia istae potentiae sunt indistinctae realiter ab anima. In aliorum autem sententia haec ratio adferri potest; quia pro statu naturae, non est reperibile intellectivum sine volitivo, & volitivum sine intellectivo. Jam autem pro statu supernaturali, potest esse intellectivum supernaturale fidei, sine volitivo supernaturali, hoc est charitatis habitus, quam alias identificamus gratiam. Qui illam non identificant, referent connexionem charitatis cum gratia, in Autoritatem Sacram, ita ut, sicut potest esse habitus fidei sine gratia, possit esse & sine charitate, quae sequitur gratiam.

INSTAT Secundò. Sicut gratia est indifferens ad hos vel illos habitus supernaturales pertinentes ad intellectum; ita est indifferens ad hos vel illos pertinentes ad voluntatem; & hoc patet in habitu spei, immo & in habitu charitatis: actus enim amoris Beatifici, ex diverso modo attingendi objectum, diversus erit, consequenter a diverso habitu procedet.

RESPONDERI potest. Negando, quod ii etiam habitus physicè principiari non possint, qui indifferenter exiguntur, modò determinetur gratia, exhibitione concursus, ad hos vel illos potius principiandos. Charitatis habitus idem manet: quia Paulus dicit Charitatem non evacuari, evacuaretur autem; si illi substitueretur alia Charitas. Sicut evacuatur lumen fidei, cum illi substituitur lumen gloriae. Nec valet, quod ille actus sit distinctus modo tendendi. Si enim voluntatem non est necesse esse distinctam, quae amat necessarium bonum in communione, a se ipsa amante liberè bonum: itanec id charitati attribuendum. Et sicut potentia potest elicere specie distinctos actus, sic & Charitas. Dici etiam potest, quod proprietates quarti modi omni, soli, & semper tribuantur: et tamen, quae indifferenter exiguntur, possunt adhuc habere nomen, & rem proprietatis, adeoque emanabilis physicè pro tali statu: sicut Canities non competit homini pro omni statu, sed solum in Senectute, & tamen est proprietas hominis physicè ab eo procedens, & non ab extrinseco.

INSTAT Lugo. Lumen gloriae non habet respectu gratiae, sicut canities respectu hominis; Canities enim habet connexionem determinataem, cum ipso physico statu & intrinseco hominis. At vero Lumen gloriae non habet connexionem physicam, cum statu physico ipsius gratiae. Nam status viae involvit Decretum Dei extrinsecum, decernens tantum, vel tantum tempus ad merendum. Nihil ergo est physicum intrinsecum in ipsa gratia, vel in subiecto illius, a quo physicè determinetur gratia, ad producendum physicè Lumen gloriae.

RESPONDERI potest. Sicut canities non habet connexionem physicam cum esse intrinse-

co hominis simpliciter, sed cum esse hominis pro eo statu; sic etiam Lumen gloriae, non habet connexionem physicam cum gratia, pro quo- cunque statu; sed pro statu termini. Et sicut per oppositos non producit Deus in via lumen gloriae: quia illud non exigit gratia pro statu viae: quantumvis exigentia illa sit fundata, in ipso esse physicè gratia, ita nec illud ex se emanabit physicè, pro statu viae, gratia. Et sicut status termini, qui involvit extrinsecum Dei Decretum, non impedit, quo minus Deus ad exigentiam gratiae, qua fundata est in ipso esse physicè gratia, censetur producere lumen gloriae: sic nec impedit idem Decretum, quo minus in Decreti illius circumstantia positæ gratia, principiet physicè illud lumen: sicut in circumstantia Decreti talis durationis viae, ipse homo principiat physicè canitatem. Quod si quæras, quod sit illud esse physicum gratiae, cum quo connexionem physicam dicit lumen? respon- debitur esse illud ipsum, quod dicent oppositi, depositare à Deo, ut in his circumstantiis producat Lumen gloriae, quod depositare, est identifi- catum gratiae.

SECUNDA RATIO ex eodem. In peccatore manet fides & spes, ut scilicet aetius fidei & spei, qui necessarii sunt ad conversionem, & recupe- rationem gratiae, connaturaliū sicut ab habitu, quæ fierent a solo auxilio extrinseco; quæ ratio congruentia deficeret, si habitus hi connaturaliter exigenter conservari ab habitu gratiae, quam conservationem tunc Deus scipio supplet.

RESPONDETUR. Idem argumentum solvi oportere à Lugone. Certum enim est, quod saltem habitus producantur à Deo, ad exigentiam physicam gratiae, consequenter etiam conser- ventur ad ejusdem exigentiam, quomodo autem conservantur ad exigentiam gratiae habitus fidei & spei in peccatore, cum in illo non maneat gratia exigens illam conservationem? quod si conservatur habitus fidei & spei in peccatore ad exigentiam gratiae, quomodo dicetur conservatio illios, ut connaturaliū elicantur actus fidei & spei, cum conservatio illorum non sit connaturalis. Quod si dicas illos habitus non conser- vari ad exigentiam gratiae, sed non nisi alios, idem in praesenti dici potest. Quid si dicat aliquis gratiam aliquorum habituum esse productivam, & conservativam, quales sunt habitus morales, & habitus charitatis identificatus gratiae, ita tamen, ut dentur habitus alii, quos producit physicè, non conservat, gratia, & tales esse fidem & spem; poteritque haec Responsio firmari ex pro- portione esse supernaturalis cum naturali: in quo esse naturali sunt aliqua, quæ ita sunt pro- ductiva, ut simul sint conservativa, ut objecta re- spectu specierum; aliqua ita productiva, ut non sint conservativa, sicut sol producit calorem, non conservat; consequenter poterit gratia pro- ducre habitum fidei & spei, non illum conser- varare, dum abest.

TERTIA RATIO est, quia habitus isti, vocantur infusi per se, non vocarentur autem per se infusi, si ab aliqua causa creata produci possent.

RESPONDERI potest. Vocari istes infusos habitus, ut condistingantur à facilitantibus, & merè naturalibus. Nec obstat, quòd in Angelogratia, v. g. non producat habitum Castitatis: quòd enim habitum castitatis non habeat Angelus, non debet in id referri, quia non infunditur illi castitas, sed quia non emanat illum ex se physiè gratia, quæ agere debet secundùm circumstantias, & capacitatem subiecti: sicut ipsa gratia constituit filium adoptivum, & tamen non tribuit hoc Christo, non est autem Angelus subiectum capax Castitatis.

QUARTA RATIO. Existis, quas adfert Ripalda. Plures habitus existunt intensiores gratiâ habituali. Ergo non fluunt physicè à gratia, alias fieret aliquid contra proportionem causæ & effectus. Antecedens probatur; peccator fidelis eliciens actus fidei, intendit habitum fidei; cùm autem remissâ contritione se disponit ad gratiam, recipit illam in gradu remisso juxta remissionem charitatis.

RESPONDETUR. Argumentum à fide non urgere, cùm possit concedi illam physicè non produci à gratia. Deinde cùm peccatori tota gratia reddatur, quam antea habuit, & simul ageatur ratione actus remissi, non debet dici, quòd peccatori reddatur gratia in gradu remisso, sed in quali illam præhabuit, unaque cum Augmento.

QUINTA RATIO. Potest salvari tota ratio naturæ, in gratia comparata ad alias virtutes infusas, quamvis illi non tribuitur efficientia physica earundem.

RESPONDETUR. Saltem servandam esse proportionem cum esse naturali emanante ex se suas passiones, quam proportionem nihil vetat servari.

SEXTA RATIO. In gratia non recipiuntur virtutes, Ergo nec ab ea emanantur physicè.

RESPONDETUR. Ut idem sit principium receptivum & effectivum, solum requiritur ad conditionem vitalitatis. Ceterè enim calor, quem principiat physicè ignis, non recipitur in forma, sed in materia.

INSTABIS. Casu quo potentia distinguitur ab anima, subiectum illarum erit anima, non materia, Ergo & subiectum habituum deberet esse gratia, & non anima. Ergo, si non sit eorum subiectum, nec erit illorum principium.

RESPONDETUR. Etiam ipsum subiectum queri debere proportionatum, si fieri possit. Nam autem non adest proportio inter materiam & potentias spirituales, quæ est inter animam & habitus spirituales. Cumque adhuc gratia non sit substantia, cuius est proprium substare accidentibus, potius potest habitus recipi in anima, quantumvis posset dici illos recipi

in gratia, eo modo ac alia accidentia in Quantitate.

SEPTIMA RATIO. Non potest dari causa creata, quæ efficiat gratiam sanctificantem, Ex quo neque quæ efficiat habitus supernaturales.

RESPONDETUR. De Antecedenti dubitari posse. Interim Disparitas est; quia grata habet se per modum ipsius esse supernaturale, consequenter non dabitur quidquam prius illi esse supernaturale, in quod tanquam creatum quid, in ordine supernaturale revocetur gratia, quasi in suum principium supernaturale, nam ante esse, operari non supponitur; quod ipsum esse supernaturale potest habere rationem priorem respectu habituum, adeòque effectivi.

Quod attinet ad fundamenta Contraria Sententia.

PRIMUM FUNDAMENTUM est Auctoritas S. Th. quil. 2. q. 110. a. 4 ad t. a. Sicut ab essentia animæ effluunt ipsius potentia, quæ sunt operationum principia, ita & ab ipsa gratia effluunt virtutes, per quas promoventur ad actus.

RESPONDERI posset, effluere illas physicè exigitivè: quia producuntur à Deo ad exigentiam gratia, licet non effluant per ipsam acceptiōnem, esse, à gratia. Rursus non docet S. Thomas pariter se habere in modo effluendi animam & gratiam, licet utraque habeat suas passiones.

SECUNDUM FUNDAMENTUM est. A natura emanantur passiones suæ, Ergo & à gratia.

RESPONDETUR. Non esse necesse in omnibus hæc æquiparari, præcipue cùm obstat Argumenta, quæ prætendent oppositi.

Punctum Difficultatis 3.

Determinantur Afferenda.

PENSATIS Argumentis utriusque partis.

ASSERO PRIMO. Non implicare Contradicitionem, quòd gratia physicè causet habitus suos, idque secundum vim sibi innatam.

RATIO. Quia id non implicat Contradicitionem.

ASSERO SECUNDÒ. Probabilis est, quòd solum aliquos habitus physicè causet gratia.

RATIO. Tum quia: si nihil obest, debemus causas rerum particulares assignare, & non recurrere ad Deum; nulla autem particularior causa illorum habituum assignari potest, quam gratia. Tum quia: quodcumque fundamentum haberi potest, quod posito igne lequatur calor, causeturque physicè, & non producatur à Deo, non nisi ad exigentiam ignis, idem huc habebitur. Et sicut posito igne ponitur calor, & non posito, non ponitur; ita posita gratia ponuntur habitus sicut aliqui, & non posita, non ponuntur.

Tum

R. P.
THEMLOD
zianowski
TOM. I. E. Z.
D. VI.

Tum quia: ut vidimus in solutione Argumentorum, nihil est, quominus esse naturale sequatur ipsa gratia in emanatione physica luarum passionum.

ASSERO Tertiò. *Probabilis est in primis non produci physicè à gratia Lumen gloriae, & scientiam infusam, nec fidem aut spem.*

RATIO. Quia Lumen gloriae habet se potius per modum præmii, & scientia infusa tanquam effectus liberalitatis Divinæ. Jam autem, quæ per modum passionum producuntur, non se ita habent. Probabilis item est non produci physicè fidem & spem: quia ipsa separabilitas istorum habituum à gratia, non tantum distinctionem realem eorumdem importat; sed etiam & ius existentia sine gratia. Cumque nulla sit ratio, quod hi duo habitus physicè debent produci, probabiliter inferri poterit, quod non nisi per ordinem ad alios habitus, cum quibus interiorius connectitur gratia, habeat rationem emanativi; potestque adhuc esse in hoc proportio in naturalibus, quia sicut formæ præsupponunt alias dispositiones, quas non caulant physicè: ita & gratia præsupponet fidem & spem.

DICES Primò. Quamvis calor conservetur sine igne, non rectè inferimus, non produci illum physicè ab igne. Ergo etiam, quamvis sine gratia conservetur fides & spes non rectè argetur, non produci illos à gratia.

RESPONDETUR. Præcisè quidem id exinde totaliter non colligi, sed hoc supposito, exinde simul suaderi, quod physicè à gratia non producantur, quia discurrunt ex proportione naturalium ad supernaturalia, si nihil obstat, debemus ponere alias fixas dispositiones supernaturales, correspondentes fixis dispositionibus naturalibus, antecedentibus esse naturale, & hæ dispositiones in ordine supernaturali sunt fides & spes.

DICES Secundò. Non esse idem fundatum, quod habitus producantur physicè à gratia, quod fundamentum est asserendi, quod calor physicè producatur ab igne; idque ideo, quia Deus respectu effectuum naturalium, habet se ut causa specialis, quando defunctor causa secunda, supernaturalia autem Deus concursu speciali producit.

RESPONDETUR. Ex eo, quod Deus producat supernaturalia speciali concursu, non licet inferre, non dari causam supernaturalem, alias nec actus nostros supernaturales physicè produceremus. Specialitas ergo concursus Divini ad supernaturalia, solum ostendit, quod Deus concurrat concursu indebito.

DICES Tertiò. Ex eo ignem non esse producendum calor, solum moraliter: quia nullum est fundamentum, quod illum solum moraliter causet.

RESPONDETUR. Nec etiam haberi funda-

mentum, quod gratia habitus nostri causet physicè.

DIXI autem probabilius esse, quod gratia physicè non emanet fidem & spem: quia probabile est, quod etiam illos emanet physicè, ita, ut secundum naturæ sua conditionem, non posint antecedere infusionem charitatis, immo nec conservari, nisi ex speciali Dei dispensatione; quod ne quidem ipsum teneat quis dicere, si sentiret in primo quidem produci, pendere illos habitus à gratia, non tamen in conservari.

Punctum Difficultatis 4.

An habitus Fidei prius infundatur, quam habitus Charitatis?

Quod hæc dicetur de habitu charitatis, proportionatè applicandum erit de habitu spei. Non procedit autem difficultas de infantibus, quibus in baptismō simul duratione, omnes illi habitus infunduntur; sed procedit de adultis, an scilicet, cum prius convertendi elicant actum fidei, quam actum amoris, prius etiam illis infundatur habitus fidei; quam habitus charitatis. Affirmat Suar. Vasq. Kon. d. 16. in fin. Amicus d. 15. S. 4. n. 93. Negat Lugo d. 16. S. 2.

Argumenta partis Affirmativa.

PRIMUM ARGUMENTUM est. Potest conservari in peccatore fides & spes sine charitate. Ergo & primo produci.

RESPONDERI posset negando Consequentiā. Eò quod Trident. doceat nos de Antecedenti, & nō doceat de Consequenti congruitq., ut illi habitus ad exigentiam gratia producantur, tanquam proprietates ad exigentiam ipsius esse supernaturalis, quam exigentiam non dici à gratia, non ostendit arguens.

SECUNDUM ARGUMENTUM est Amici. Sacramenta conferunt suos effectus omnibus obicem non ponentibus, sed qui ad baptismum accedit sufficienter dispositus ad fidem, etiam si non accedit sufficienter dispositus ad gratiam, accedit sine obice ad habitum fidei, esto accedit cum obice ad gratiam, Ergo illi infundetus fides.

RESPONDETUR. Hoc Argumentum multum probare: probaret enim, quod si quis esset dispositus per actus justitiae, & non per actus amoris, prius illi infunderetur justitia, quam gratia, quod est contra Communem. Deinde dici posset duplicem obicem cogitari posse, quendam positivum, pravæ affectionis nolendi v. g. credere, alium negativum, hoc est non positorum prærequisitorum, qui etiam obex auferri debet: quia hoc ipso non essent illa prærequisita, silli non ablati, res, ad quam prærequiruntur,

(q) 2 pone-

poneretur. In præsenti ergo, auferitur tunc quidem positivus obex, non auferatur tamen negativus. Inter prærequisita enim est, positio ipsius gratiæ, exigivæ reliquorum habituum, quam exigentiam non dari in gratiæ, probandum fuisse. Et licet quidem characterem producat baptismus non producendo gratiam, non sequitur, quod etiam infundi possit fides, non infusa gratiæ; quia Sacra Auctoritas docet semper produci characterem, tanquam semen & virtutem in probabili sententia, ut postea producat gratiam: doctrina autem sacra non docet, produci fidem ante infusionem primam gratiæ.

TERTIUM ARGUMENTUM est ex Kon. d. 6. dub. 4. In fideli peccatore ideo relinquitur habitus fidei & spei: quia cum adhuc verè sit fidelis, convenient, ut adhuc aliquid reale in se habeat, quo etiam dum nihil agit, sit & determinetur intrinsecè fidelis, & potens actus fidei exercere, atqui dum aliquis ab infidelitate conversus, primum habeat habitum charitatis, verè & ex animo credit, est verè fidelis. Ergo etiam debet habere habitum; alias dum actu non credit, non esset vere ac formaliter realiter fidelis; sed solum denominatione quadam extrinsecè ab actu præterito.

RESPONDETUR. Argumentum probare multum; probaret enim habitum justitiae infundi ante habitum charitatis, casu quo actus justitia exerceatur ante actum charitatis. Sicut ergo in hac materia sufficit denominari justum ab actu præterito; ita sufficiet denominari fidem.

QUARTUM ARGUMENTUM à Pari. In ordine supernaturali dantur aliqui actus, qui non exigunt procedere à charitate actuali. Ergo & dabuntur habitus, quorum producione non sit conexa cum productione habitus charitatis.

RESPONDETUR. Disparitatem esse: qui si non dentur aliqui actus non procedentes ab habitu charitatis, hoc ipso nec darentur habitus distincti à charitate, quos dari supponitur. Nullum autem simile absurdum pro Antecedenti urget. Quando autem ex eo, quod gratia habitualis requirat alias dispositiones, urgetur illam non esse primam radicem in ordine ad omnes operationes supernaturales, id non convincit; quia etiam ante animam requiruntur dispositiones; & tamen anima est etiam radix omnium operationum viventis. Deinde gratia in adultis requirit attritionem pro dispositione, & tamen oppositi, non ponunt apte attritionis actum, charitatem.

QUINTUM ARGUMENTUM ex Trident. Sed de hoc infra.

Pro Parte Negativa.

PRIMA RATIO est, quam etiam proponit Kon. & objicit Lugo, quia Baptismus de se habet efficaciam ad infundendum habitum fidei, & aliarum virtutum, ut juxta probabiliorem

sententiam decernit Pontifex in Clement. unica; de summa Trinit. & constat ex Cap. Majoris de baptism. Si autem habitus fidei infunderetur, cum primum credit adulterus, hinc pro se fides in baptism. non infunderetur, sed per accidens.

RESPONDERI potest. Retorquendo argumentum. Sacramentum Pœnitentia, est sacramentum mortuorum, natum per se conferre gratiam, & tamen hoc non officit ejus efficaciam, si doleat peccator ex amore Dei. Sicut ergo tunc Sacramentum Pœnitentia per se adhuc justificat: quia Contritio illa non justificat, nisi cum voto implicito Confessionis: ita quia fides illa in tantum meretur infusionem habitus in adulto, in quantum ex annexa voto baptismi implicito, adhuc baptism. tribueretur.

Quod autem attinet ad verba Trident. in quibus dicitur Cathechumenum petere ab Ecclesia fidem, id eo sensu accipi potest, quod petat instructionem in Doctrina fidei, & baptismum, qui quantum est ex illo, est infusus habitus fidei.

INSTARI potest primò ex Trident. Sel. 6. cap. 7. Ubi docet Tridentinum nos in baptismi fidem spem, charitatem simul infusa recipere.

RESPONDERI potest. Hæc simul recipi, scilicet per se, & quantum est etiam ex vi baptismi. Finis etiam Concilii, ut ait Amicus, erat, enumerare dona & virtutes, quæ in justificacione conferuntur, contra Hæreticos, contendentes nos justificari ex. insecā imputacione justitiae Dei. Non erat autem mens Trident. definire, simul ne tempore, an non omnes illi habitus infundantur, quo etiam modo explicari debet Vienense.

INSTARI potest secundò ex Lugo. Si fides supponatur in adultis ante baptismū; posset evenire, quod in adultis, ne quidem augeretur fides in baptism. quod ipsum probatur: quia se accidere potest dispositionem ad fidem esse intensiorem, quam dispositionem, quæ postea ponitur ad gratiam, & per consequens habitum fidei infusum esse intensiorem, quam postea infundatur charitas. Quare cum fides & alias virtutes solum infundantur, quando infunditur charitas, propter connexionem quam habent cum charitate, & juxta intensiōnem illius, non augeretur fides in eo casu, cum jam supponetur excedens mensuram charitatis.

RESPONDERI potest. Cum per nos gradus intensiōnis sint homogenei, quacunque additione gradus augebitur, & intenderetur fides, augebitur, que juxta mensuram charitatis, non comparando illam charitatem ad fidem & gradus præhabitos, sed non nisi ad augmentum, quod hic & nunc datur fidei, quod solum augmentum mensuratur charitate.

INSTANTI tertio Lugo. Ex dictis sequi; quod fides possit esse intensior charitate.

RESPON-

R. P.
THEODO
ZIA NOWSKI
Tom. I. e. Z.
D. VI

RESPONDETUR. Posse esse fidem intensio-rem charitate in adultis, si ante dispositionem ad gratiam, ponantur actus fidei. Retorquet etiam potest Argumentum, quod videtur probare gratiam non posse infundi ante Sacramen-tum Pœnitentiaæ, eò, quod non posset postea au-geri in Sacramento Pœnitentiaæ: quia fieri pot-est, ut sit intensior amor Dei, ante confessio-nem, dispositio autem immediata ad confessio-nem valde remissa. Ex quo inferes principium illud Lug. nempe non posse augeri habitum præcedentem, si sit remissior dispositio ad gratiam Sacramentalem, principium inquam illud non tenere.

SECUNDA RATIO est. Non debere ante infusionem gratiæ infundi habitum fidei, probat ipsa essentia gratiæ habitualis, quæ ideo est for-ma justificans, & faciens filium Dei adoptivum, quia ad eam consequuntur potentiaæ & operati-ones supernaturales, ex quo conceptus sequitur, quod sicut habitus infusi, aliarum virtutum, sic etiam habitus fidei, debeat ex ipsa gratia dima-nare: quod ipsum probatur: quia non potest es-se aliqua natura principium volendi, que non sit principium intelligendi. Cùm ergo gratia in ordine supernaturali sit prima natura & radix habitum, qui sunt in voluntate, eadem gratia debet esse principium cognoscendi, in eodem ordine supernaturali, adeoque principiare fi-dem.

RESPONDETUR. Non in omnibus debere servari proportionem naturæ & gratiæ, sed non-nisi in iis, de quibus fundamentum habetur. Tu autem fundamentum non aduersis, quare proportionari debeat in hoc, quod est, esse radicem & actualem habitus hujus supernaturalis intel-lectivi.

INSTAT Primò Lugo. In Patria locò Fidei succedit Lumen gloriæ, cuius gratia est radix, Ergo & in via, erit gratia, radix fidei. Si enim est semel radix gratia in ordine ad cognos-cendum, semper erit.

RESPONDETUR. In istis etiam principiis, Antecedens negando. Lumen gloriæ enim potius habetur tanquam præmum meritorum, non autem tanquam quid fluens ex radice, quæ radix sit gratia.

INSTAT Secundò. Si habitus fidei iuxta suam naturam ponitur absque gratia habituali, deberet utique in eo statu habere secum alios habi-tus infusi in voluntate: omne enim principi-um cognoscitivum, connaturaliter loquendo est appetitivum, Ergo eo ipso, quod Deus ele-vet hominem ad gradum cognoscitivi in ordine supernaturali, deberet eodem modo illum elevate ad gradum volitivi, nec sufficit, quod Deus elevet per auxilium ad volendum. Sicut non sufficit exigentia intellectus naturalis, si per auxilium extrinsecum, suppleatur defectus potentiaæ volitivæ.

RESPONDETUR. Non adferri rationem, quæ convincat in hoc esse similem gratiam na-turæ: nam etiam per oppositos certum est, ablatâ animâ auferri intellectum, & tamen ablatâ gratiâ, non auferitur fides. Non sufficit autem, ut Deus per aliquâ extrinsecum suppleat defectum potentiaæ volitivæ, quia illo suppletivo pos-ito, non salvatur ratio operantis ab intrinseco, quam rationem intendit natura, posito autem solo habitu fidei, salvabitur ratio elevati.

INSTAT Tertiò Idem. Aliæ virtutes mora-les infusiæ veniunt & abeunt simul cum gratia, Ergo etiam fides & spes.

RESPONDETUR. Argumentum multum probare: quia probat habitum fidei amitti cum gratia, sicut amittuntur aliæ morales supernatu-rales. Dicentque oppositi, quod se sufficien-titer tueantur ratione à posteriori, quia cùm do-ceat fides, quod habitus morales posita gratiâ ponantur, sublatâ tollantur: potestque illa ha-bere rationem radicis, utpote tanquam natura in ordine supernaturali: benè inferunt causari illos habitus à gratia: Tale autem fundamen-tum, nos habetur, circa fidem & spem.

TERTIA RATIO est ex Lug. Quamvis pos-fit ponitalis habitus fidei, qui non præsupponat positionem gratiæ, tamen is, qui defacto datur præsupponit positionem gratiæ: ille enim habi-tus est magis supernaturalis in sua substantia, facilius autem est, admittere supernaturalita-tem quoad modum in hoc, quod habitus ponatur vel conservetur, quando non debeat esse, quâm ponere illam substantiam fidei ad eò su-pernaturalem, præcipue cùm omnis habitus infusi, connaturaliter loquendo, debeat esse pas-sio alicujus primæ radicis, quæ non alia, nisi gratia.

RESPONDETUR. Nomine supernaturalis quoad substantiam, venit supernaturalis quoad Entitatem; neque enim gratia est aliqua sub-stantia, quæ supernaturalitas & quæ salvabitur, quantumvis non præsupponat fides, positionem gratiæ. Illa propositio: *Omnis habitus infu-sus, debet esse passio alicujus primæ radicis, sal-vari potest in præsenti per hoc: quia quamvis fides non sit passio propriæ, hoc est, emanata à gratia, est tamen passio impropriæ; quia licet quamvis antecedere possit positionem gratiæ, non tamen ponitur, nisi ad prædisponendum statum secuturæ gratiæ, non absimili modo, quo formæ partiales vel dispositiones, non præsupponunt positionem animæ viventis, & tamen ordinem dicunt, quantum ex illis, ad animam viventem, licet illæ & antecedant & sequantur formam viventem.*

Resolutio Difficultatis.

ASSERO. *Probabilis est, quod habitus fides connaturaliter produci possit, ante positionem gratiæ.*

(q) 3 RATIO

RATIO Prima Asserti est, quia talis habitus non implicat, & talem defacto elegisse Deum probabile est; quia, vel facit Deus contra exigentiam gratiæ, & ipsius habitus fidei, conservando illum sine gratia in peccatore; vel non facit contra istam exigentiam. Si facit. Ergo non facit; quia ut Auctor supernaturalium, accommodans sese ipsorum supernaturalium naturæ, debuit potius eligere habitum fidei, connaturaliter stantem sine gratia, sciens quod id deberet non raro contingere. Si autem non facit contra exigentiam gratiæ, conservando habitum fidei independenter à gratia. Ergo apparet, quod conservet illum independenter à gratia, & quod illa ipsa fides habeat jus etiam primo ita connaturaliter existendi.

RESPONDET Lugo. Fore miraculum, si non maneat in peccatore fides: esset enim id contra legem universalem statutam à Deo, quæ tamen lex justas ob causas fuit contra exigentiam connaturalem ipsorum habituum.

CONTRA est. Quia hoc ipsum impugnatur. Cùm potuerit Deus eligere habitum fidei, cui non esset contra naturale manere si ne gratia, talem censendus est elegisse, utpote quantum fieri potest, accommodans sese, exigentias rerum, faciensque sine miraculo id, quod ordinariè fit, & potest fieri sine miraculo.

RATIO Secunda. Sicut non sunt multiplicanda Entia sine necessitate, sic nec principia dependēdi, & supponendi existentiam aliorum Entium. Sed nulla est necessitas, ut existentia habitus fidei, dependeat ab existentia charitatis, præcipue cùm in multis deficiat proportio, inter cognoscitivum naturale, & inter cognoscitivum supernaturale.

RATIO Tertia est ex Trident. Sess. 6. cap. 7. *Fides, inquit, nisi ad eam, accedat spes & charitas, neque unit perfecit cum Christo, neque corporis ejus vivum meum efficit.* Ubi videtur supponere antecessionem fidei ante charitatem, cùm dicat fidei, accedere charitatem. Recursere autem ad solam antecedentiam rationis, non est accipere simpliciter verba Trident.

Punctum Difficultatis 5.

De Intensione Habituum Supernaturalium.

Plures in hac materia Sententias ponit Amicus T. 3. d. 35. S. 8. Cum Communissima Nostrorum Sententia.

DICENDUM est. *Quocunque etiam remissi actu, intendi habitus supernaturales.*

PROBATUR Primò. Quia nullum est fundatum, negandi hanc vim actibus, etiam remissioribus.

PROBATUR Secundo principaliter. Quia verba Trident, ut sonant sunt accipienda, quæ

simpliciter enuntiant operibus nostris bonis augeri gratiam; sic enim habet Sess. 6. Can. 24. *Si quis dixerit iustitiam acceptam non conservari, ut etiam augeri coram Deo per bona opera: sed opera ipsa fructus solummodo & signa esse iustificationis adepta, non autem ipsius augenda causam, anathema sit.* Ex quo Can. sic formatur Argumentum. De remissio opere verum est dicere: Est opus bonum, utpote ex gratia factum. Ergo verum est dicere auget iustitiam, nam indefinite Trident. dicit, opus bonum augere iustitiam. Hoc ipsum urgetur verbis Trident, ibid. cap. 16. Opus remissum antecedit Dei gratia, continetur, & sequitur, fit virtute, per quam in nos influit Christus; fit ex gratia, sine qua nullum opus est Deo gratum & meritorium. Ergo inter Trident. *nihil ipsi iustificatis amplius deesse audiendum est, quominus mereantur: deesse autem illis per oppositos fervor, & intensio. Jam autem per Tridentinum tota ratio merendi refertur in esse ex gratia, quod competit etiam missis actibus.*

PROBATUR Tertiò. T. q. non requirit certa intensio gratiæ ad hoc ut iustificet, Ergo nec certa intensio meriti, ut augetur gratia. Tum quia augere merita, fore in detrimentum merentis; quod ipsum probatur: quia habens gratiam ut quatuor, eliciendo actum ut due, mesetur, quia ille actus, respectu illius habitus, cùm habeat proportionem dimidi, non posset dici remissus; quod si sit habens gratiam ut mille, erit remissus, consequenter nec meritorius augmenti. Ergo habere intensiorem gratiam, cedit in detrimentum merentis. Tum quia, ut ait Amicus, si ad meritum est necesse super vires habitus operari. Ergo ad meritum, est necesse, non connaturaliter operari: quia connaturalis operatio, non excedit potentiam. Si item sit necesse operari, intensio, quæ sit æqualis habitui, iterum ad merendum erit necesse non connaturaliter operari: quia agens liberum non est determinatum ad operari, secundum ultimum posse.

OBJICES Primò. Habitus acquisiti non augentur ab actibus remissioribus, Ergo neque infisi.

RESPONDET negando Antecedens. Alii ponunt Disparitatem eò, quod habitus acquisiti, physicè augentur, Ergo ex conditione agendi physicè, quæ est, esse ab excessu, non possunt augeri, nisi ab actibus intensioribus; habitus autem infisi augentur non nisi meritorie, merita autem etiam non intensa, habent rationem meriti.

INSTABIS. Non infunditur gratia & charitas, nisi juxta menturam propriæ dispositionis, Ergo nec augetur.

RESPONDET Concedendo Totum. Sed nego, quod actus remissus, non sit mensura debita ad quocunque augmentum.

OBJICES

OBJICIES Secundò. Si etiam actus remisso agetur habitus, sequitur, quod si unus mercatur uno instanti, & alius decima parte quadrantis, quod hic posterior superaret priorem infinitis gradibus gratiae: superaget enim duratione actus, infinitè pluribus instantibus.

RESPONDEatur. In sententia Aristotelis non componi durationem quadrantis, infinitis instantibus. Deinde dici potest in merito non attendi ad durationem physicam, sed ad moralē: quia ipsa ratio meriti, est moralitas quædam.

OBJICIES Tertiò. Si gratia & habitus intendit etiam remissis, sequitur infinitum augmentum Sanctitatis.

RESPONDEatur. Sicut nec actus sunt infiniti, ita nec augmentum illis respondens erit infinitum. Dicunt etiam alii, augeri tunc gratiam non arithmeticè.

Ex occasione de Intensione habituum inquiri potest: An infusio gratiae, & intensio aliarum virtutum, sint æquales, ita, ut quod sunt gradus gratiae, tot sint aliarum singularium virtutum. Affirmat Cajet. Suar. Tan. Kon. Sal. Sfor. & Gran. dicit hoc esse indubitabile, docetq; Rip. d. 28. & defumitur ex S. Thoma 3. p. q. 89. a. 2. in fin. (.) Oppositum docet Sot. & Viet. Valsq. etiam & Aragon, putant fidem & spem, non tendi nisi per proprios actus. Pro sententia Affirmante Rationes format Ripal. Tum quia Trid. Sess. 6. cap. 1. describens incrementum in gratia, dicit hoc incrementum peti in illa oratione: Da nobis Domine fidei, spei, & charitatis augmentum; ubi incrementum Justitiae, explicat per incrementum aliarum virtutum. Tum quia, si positâ gratiâ ponuntur necessariò habitus infusi. Ergo & auctâ augmentur: passiones enim sequuntur conditionem naturæ. Tum quia rationes in oppositum non convincunt: quod enim dicunt hominem, non per quemlibet actum reddi magis fidem: reddit enim magis fidelis habitualiter. Et quamvis major sit proportio actus ad suum habitum, quam ad alios disparatos, habet tamen etiam cum illis mediante gratia nexum, quæ aucta, exigit suatum passionum augmentum.

Hactenus dicta quasi in universali de habitibus, debent intelligi proportionaliter de Fide.

QUÆSTIO II.

De Actu Fidei.

Sancius Thomas accommodans se phrasi Aug. L. de prædest. SS. cap. 2. docet, quod credere, sit cum assensione cogitare. Ubi per Ly assensione, distinguitur fides à quocunque a sensu evidenti. Ly enim assensio, sumitur hīc, pro libera & à voluntate imperata adhäsione in-

tellectus. per Ly autem cogitare, distinguitur fides à visione Beata, &c. Cogitatio enim dicit quid imperfectum, & nondum formatum per plenam veritatis visionem: quando enim possidetur Verum, non dicimus cogitare, sed scire, propter quam imperfectionem, non vocatur secunda Trinitatis persona Cogitatio Patris, sed Scientia, Verbum, &c. Additamen aliquid debet huic definitioni, ne coincidat cum fide Humana. Reflectendo ad doctrinas supra positas sic definietur Actus fidei. Quod sit Judicium supernaturale, immediate innitens veritati primæ, obscurè attestanti. Sicut fides pro habitu sumpta est Qualitas supernaturalis principiativa actuum assentiendi, propter veritatem primam obscurè attestantem. Et hæc de definitione Actus Fidei.

Quod attinet ad divisionem actus fidei. Celebris est illa divisio, Credere Deo. Credere Deum. Credere in Deum. Primum significat habitudinem ad Deum, tanquam formale motivum assentiendi. Secundum habitudinem ad Deum tanquam ad Objectum materiale. Tertium habitudinem fidei ad Deum ex imperio Charitatis, quâ charitate quia destituti peccatores Credunt in Deum hoc sensu: quia gratiâ adjuti, habent efficacem intentionem subdendi se Deo per fidem: alias non possent dicere, Credo in Deum. Ad quæstionem illam, an dici possit nos credere in Ecclesiam: Respondetur, si per credere in aliquem, velis significare subjectionem intentionalem alicui, tanquam ultimo fini, sic non creditur in quidquam, nisi in Deum. Sicutem per Ly credere in Deum, notetur habitudo ad objectum quod creditur, & circa quod exhibetur actus fidei, vel habitudo ad eum, cuius dictis fides exhibetur, in hoc sensu clarum est, non soli Deo nos credere: ex prese enim dicit S. Paulus epist. ad Philem. *Gratias, inquit, ago DEO meo audiens fidem, quam habes in IESVM CHRISTVM, & in sanctos ejus.*

Circa alias divisiones fidei, quæ dici possent, alibi suppono tractata; hoc, de ipso actu fidei tractandum, relictum est: An Actus fidei sit discursivus.

DIFFICULTAS I.

Premittuntur quædam, An Actus Fidei sit discursivus?

PREÆMITTO Primo. De duplice discursu fidei instituimus questionem. Primo. An fides sit discursiva discursu virtuali; nomine discursus virtualis intelligendo, quando scilicet uno indiscensibili actu, assentitur quis uni propter aliud. Secundo. An sit discursiva discursu formalis, qui sit per distinctos realiter actus, involventes assensum unius, propter aliud.

(q) 4

PRE.

PRÆMITTO Secundò. *Quoad hoc punctum divisos esse Autores.* Nam Kon. d. 9. dub. 7. etiam virtualem discursum negat fidei. Hurt. d. 39. §. 23. & 34. docet *Eadem incommoda sequi, si concedas fidem esse formaliter discursivam.* Jam autem negato formalis discursus fidei, tribuunt virtualem, post alios Rec. Suar. de Anima tr. 3. d. 3. n. 190. & Hurt. ut in philos. Formalem discursum fidei negat. Cajet. Ban. Sua. Gran. & alii. Concedunt Vasq. Bcc. R. pal. Lugo d. 7. Sect. I.

PRÆMITTO Tertiò. *Rationem tam discursus virtualis, quam formalis dupliciter spectari posse.* Primò. Discursus virtualis potest sumi in quantum est assensus ex duabus præmissis uno actu & eodem, cum ipsa Conclusione conceptis, ita tamen, ut innatur præcisè, ipsi etiam bonitati illationis & connexionis unius cum alio, tanquam rationi formalis partiali assentiendi: Et hæc potest appellari ratio discursus virtualis, quam discursus est. Secundò accipi potest discursus tam virtualis, quam formalis, ita tamen, ut in utroque fiat assensus non propter se, sed propter aliud, connexione nihilominus illa, non habente rationem movendi, nec faciente motivum formale, & hæc ratio formalis, appellari potest discursus specificativè & materialiter acceptus.

PRÆMITTO Quartò. *Connexionem adhuc ipsam dupliciter spectari posse.* Primò. Connexionem quasi merè Logicam, hoc est, prout intentem merè principiis Logicis, dicto de omni, vel Metaphysicis. Quæ sunt eadem unitertio, &c. Secundò potest spectari connexionis dicti & dictionis, mobilis & motivi, quæ in hoc stat; quod revera ratio formalis motiva, objecto sit conjuncta, quas duas connexiones esse distinctas, vel ipsa earum resolutoria ostendunt; & inter alia, quia intervenit in Fidei actus, ut dictum supra, quo relolvat se, ut si per impossibile alterutrum illorum motivorum deferendum esset, potius detereret connexionem illam Logicam, quam connexionem hujus dicti à Deo, cum hac dictio à Deo.

PRÆMITTO Quintò. *Ipsam connexionem dicti & dictionis dupliciter spectari posse.* Vel prout est in re, vel prout subest modis nostris concependi. In re illa connexionis est dictio Dei, & objectum, quod dicitur; ita se habens, ut dicit illa locutio divina. Vel accipi potest connexionis prout subest nostris conceptibus, sic sumpta est unio quædam, quæ annexit dictionem Divinam & objectum; sic sumpta non est motivum fidei: quia istud motivum, non dependet ab ipsis entibus Logicis, sicut nec alia rationes movendi.

PRÆMITTO Sextò. *Per omnes debere dari alios actus fidei, qui non sint discursivi.*

RATIO. Quia etiam in aliis habitibus noscivis, devenire est ad actus, qui ulterius discursu

non noscuntur, nempe ipsa principia; & si illa ipsa per discursum noscerentur, de illo ipso, per quod noscerentur, quætere restaret, an per aliud noscatur. Si non per aliud. Ergo venitur jam ad aliquid, quod non noscitur propter aliud; si per discursum, nisi eatur ad processum infinitum, deveniri debet ad aliquid non noscibile per aliud, sed per se.

PRÆMITTO Septimò. *Non est tantum in his difficultatibus, quod fides sit discursiva virtualiter, accipiendo discursum virtualiter materialiter.*

RATIO. Quia discrusus virtualis, acceptus materialiter, non aliud est, quam assentiri propter aliud; sed etiam in fide hoc est; siquidem Incarnationi assentimur non propter illam ipsam, sed propter revelationem. Ceterum virtualem discursum accipiendo, secundum quod suo modo innitur saltem partialiter bonitati Consequentiarum; sic fides non potest esse discursiva formaliter: non enim est major ratio unius, quam alterius. Unde vides rationem discursus materialis, peti præcisè ex assensu, non propter se; ratio autem formalis, petitur extinentia principiis, cetero qui non revelato. Unde jam tunc tali virtuali discrusu concessio in fide, si ille simul in se contineat tres propositiones distinctas realiter, in hoc erit similis actus ille fidei discrusui etiam formalis: quia sicuti hic continet tres propositiones distinctas realiter inter se connexas, ita etiam actus fidei, potest continere tres actus dicentes connexionem inter se, ratione ultimi resoluti. In hoc autem erit disparitas, quia discrusus formalis, attendat connexionem Logicam, quam talem, &c. Jam autem ille actus fidei, attendet præcisè ad connexionem dicti & dictionis. Rursus in discrusu formalis ipsa bonitas illationis erit partiale motivum, in actu fidei habebit le non nisi per modum applicantis. In hoc etiam erit similis discrusu: quia non habebunt le tres propositiones, quas continet Syllogismus Fidelis, sicut scope dissolutæ, & objecta disconnexa, quæ accedente Logica non possint Syllogismum ingredi. Jam autem non sic est, in materiali discrusu, quem concedimus fidei: quia has tres propositiones, Quod Deus dicit est verum, Incarnationem dicit, Incarnationis est vera, nec est Logica, utque hic ipse Formaliter, Syllogismus quem appellamus Fidelis; licet pro varietate materialium mutet subiectum Minoris & subiectum Conclusionis. His præmissis. Sit

DIFFICULTAS II.

An Assensus Fidei possit esse formaliter discrusus?

DICENDUM est. *Fidem non posse esse discrusum formaliter.*

PRO-

R. P.
THE MŁOD
zia nowski
TOM. I. Z:
D. VI

PROBATUR Primo. Quia si Fides esset discursiva formaliter, inniteretur bonitati Consequentiae, saltem tanquam partiali motivo, si hoc enim sensu huc disputatur; sed nullo modo potest inniti bonitati Consequentiae: quia hoc ipso & esset ille actus fidei, ut supponitur; & non esset, quia non inniteretur specificativo fidei, quod est dictio Dei, quae nunquam est formata de principio, quae sunt eadem, vel, dici de omni. Cumque assensus sequatur debiliorem partem, etiam assensus innitens partialiter motivo non revelato, non erit actus fidei.

RESPONDET Primo Lugo. Retorquendo Argumentum; etiam posito, quod fides sit non nisi virtualiter discursiva, etiam in virtuali discursu, debet inveniri suo modo ratio illationis unius ex alio.

CONTRA quia in superioribus hoc sensu admissimus discursum virtualem, in quantum scilicet præbetur assensus objecto alicui fidei non immediate propter se; sed non est discursiva virtualiter. Fides accipiendo rationem discursus, pro ratione innitiendi bonitati Consequentie.

RESPONDET Secundo Idem. Assensum fidei fundari partialiter in bonitate Illationis formalis, vel virtualis. Neque inde sit assensum Incarnationis fundari in aliquo naturali cognito. Nam licet illa bonitas illationis possit cognosci naturaliter, sicut veracitas Dei, ceterum sicut ipse habitus fidei, concutitur ad cognoscendam veracitatem Dei, quatenus necessaria est ejus cognitio, ad cognoscenda Mysteria revelata. Sic etiam à fortiori concurrit ad cognoscendam bonitatem illationis, idque actu supernaturali. Et per Ly Soli revelationi ininititur fides non excluditur, quod essentialiter involvitur in assensu fundato in Auctoritate Dei; ad eum modum, quo dicimus credidisse nos Auctoritati soli Petri, & tamen concedimus, intervenire illic discursum formaliter. Quae bonitas illationis, non solet appellari motivum, ut quod, sed, ne quo: quia est quae applicat, & conjungit motivum, ut quod, ut possit sufficienter movere.

CONTRA Tum quia. Si assensus ille procederet immediate à principio naturali, non esset assensus fidei Divina. Ergo etiam si procedat ex motivo non revelato: utrumque hoc enim & quæ requiritur, nempe & principium supernaturale, & motivum revelationis. Tum quia reddit Argumentum Bonitas illationis, quam tu dicas attingi actu supernaturali, orto ab habitu fidei, vel ininititur motivo, quod est revelatio; vel non ininititur motivo, quod est revelatio. Si primum, Ergo bonitas illationis est revelata. Ubi autem? Si secundum, quomodo actus ille erit actus fidei? siquidem ininitetur saltem partialiter ei, quod est solo lumine naturæ notum. Tum quia. Quando concurrit habitus fidei ad assensum de veritate Dei, cui naturaliter aliæ

assentiri possemus, adhuc salvatur ratio formalis fidei: quia ut aliæ dictum, assentimur illi principio, quia dixit se veritatem, nihil autem dixit Deus de principio, quæ sunt eadem, &c. Tum quia, Nego, quod in assensu fidei essentia-liter includatur assensus bonitati illationis: nihil enim repugnat ex dictis supra, ut dicat fidelis, quamvis per impossibile falsum esset Principium; Quæ sunt eadem uni tertio, &c. adhuc crederem. Tum quia, quamvis fides nostra moveatur à connexione cum Auctoritate Divina, non moveatur à connexione Logica, sed à connexione dictis & dicentis. Tum quia, Etiam in fide humana, interventione discursus formalis, destruit rationem præcisam fidei: vi enim discursus, scitur non creditur. Disparitas etiam est, quia cum illa assensus non sit certissimus; poterit alia motiva, quæ de genere suo non sunt certissima assumere, quibus adhuc promovetur in bono assentiendi; fides autem divina, cù sit de genere suo certissima, non potest assumere etiam pro partiali motivo bonitatem illationis, quæ non promovet rationem assensus certissimi, sed dejectit. Tum qui, Si per rationem formalem ut quo, non aliud intelligitur, quæ ratio applicativi, cum aliæ dixerimus etiam in assensibus intellectivis, rationes applicantes distinguuntur ratione motiva, hoc ipso sequetur, quod bonitas illationis, non sit motivum etiam partiale fidei.

RESPONDET Tertiò ex eodem. Non repugnat fidei, ut refundatur in aliquid, quod non sit revelatum: nam ipsa veracitas Dei, non creditur propter revelationem, licet repugnet fidei, ut refundatur assensus Mysterii in lumen naturæ, hoc est, in aliquid, cognitum non nisi peractum naturalem.

CONTRA. Tum quia, Nego resolvi fidei in aliquid non revelatum. Nego item, quod veracitas Dei non creditur propter revelationem. Tum quia, etiam posito hoc, quod assumitur, magna disparitas est: quia cum resolvitur fides in veritatem Divinam, quamvis non revelatam, adhuc resolvitur in aliquid Divinum & summè ex objecto certum; quod in praesenti non contingere. Tum quia, pone, dum volo elicere Syllogismum Metaphysicum, superadde mihi Deum habitum Metaphysicæ supernaturalem, eo casu erit ille actus supernaturalis, & certus certitudine principii, nullo autem modo certus certitudine objectiva summa. Ergo & in praesenti idem dicendum.

RESPONDET Quartò. Quod licet omnes actus fidei, qui propriè & strictè dicuntur fides, sint propter revelationem, quales sunt omnes assensus Mysteriis exhibiti; dantur tamen actus, qui strictè non sunt fidei, ut sunt actus circa principia fidei; qui tamen elicuntur ab habitu fidei. Et sicut ab habitu pœnitentia elicuntur multi actus, qui non sunt pœnitentia,

ut

DIFFICULTAS III.

Solvuntur Objectiones.

OBJICIT Primò Lugo. Videtur esse supra omnem facultatem intellectus etiam per potentiam obedientiam, quod assentitur alicuius obiecto propter aliud, & tamen non attendat ad connexionem unius cum alio: hoc enim est assentiri propter aliud.

R E S P O N D E T U R. Impossibile est assentiri uni propter aliud, & non attendere ad connexionem objectivam & proportionatam, quae in praesenti est in hoc: quia hoc quidem dictum, & illud dictio est: hoc ipso enim & esset illi assensus propter aliud, ut supponitur; & non esset, quia non esset propter connexionem: huc enim in praesenti verbis differunt, possibile tamen est assentiri propter aliud, & non attendere ad connexionem Logicam seu improprietatem: quia potest in principio, cui innititur connexionio Logica, non invenire habitus sui specificativum & in particulari fides.

I N S T A T Idem Primò. Si hoc esset possibile, posset etiam intellectus assentiri Incarnationi, post cognitam revelationem, & tamen non assentiri propter revelationem.

R E S P O N S U M. Si non attendatur ad connexionem objectivam, seu connexionem dicti & dictio, non poterit assensus fidei, praeter incarnationi, post cognitam revelationem, poterit tamen, quamvis non attendatur ad Logicam revelationis cum Incarnatione connexionem.

I N S T A T Secundò. Cognitio bonitatis illationis per nos presupponitur & prærequisitur. Ergo influit non aliter, quam movendo. Ergo pugnabit intellectum tunc assentiri, & non moveri bonitate illationis.

R E S P O N D E T U R. Dupliciter aliqua presupponuntur à fide. **P**rimò, tanquam resolutoria, **S**econdò, tanquam applicativa resolutiorum; illa quæ presupponuntur tanquam resolutoria, movent. Sed nego sic presupponi bonitatem illationis, quæ autem presupponuntur tanquam applicativa resolutiorum, non movent; rationes enim applicantes, non sunt rationes formales. Et sic presupponitur bonitas illationis.

I N S T A T Tertiò. Fideles rustici assentuntur Mysteriis fidei propter testimonium DEI, sicut assentuntur aliis rebus proprietatem hominum, licet cum majori adhäsione. Si autem deberent assentiri diverso modo, deberent de hac obligatione monet, quod non sit.

R E S P O N D E T U R. Cum supponat Lugo fideles rusticos non moveri bonitate illationis Logica, sed sola connexione inter dictum & dictio-

R. P.
THEMLOD
ZIANOWSKI
Tom. I. et Z:
I. VI

ur gaudium de peccato vitato. Sic & in praesenti.

C O N T R A. Nego quod assensus principiorum fidei, non sint rigorosè actus fidei. Deminde quamvis multi sint actus poenitentiae, qui non sunt poenitentia, sumta pro quadam amaritudine & inquietudine; nulli tamen sunt ejus actus sine suo specificativo; nam gaudet de peccato ablato in quantum dissono. v.g. naturæ intellectuali. Nullam autem specificativum fidei, in innitentia principio: Quæ sunt eadem, &c.

R E S P O N D E T U R. Quintò ex Eodem. Aliud esse applicare regulas Logicas Universales ad hanc illationem, & ex illis regulis probare hanc esse bonam illationem, & hoc pertinet ad Logicam, non ad fidem; aliud verò est cognoscerem in particulari hanc esse bonam illationem, absque alia applicatione regularum Logicæ, & hoc facit fides: nam rusticus, qui nihil unquam audivit de illis præceptis, discurrat in plurimis assensibus, assentiturque firmissime.

C O N T R A. Tum quia querere restat, usque non fides, idque notitia innitente motivo sibi proportionato, quod hæc in particulari illatione sit bona. Tum quia, quod adseratur de rusticis non convincit; nam illi, licet non regulent suos illos assensus per principia universalia, & Logicam artificialem, regulant tamen illos aliquo æquivalenti, & per Logicam naturalem, inveniendo semper specificativum proprium illi illationi; non ostenditur autem, quodnam sit specificativum, dum assentitur huc in particulari illationi, pertinens ad fidem. Tum quia, in illo assensu, distinguendæ sunt duæ formalitates, formalitas assensus præcisè ex vi motivi, quod est revelatio, secunda formalitas, ratio assensus ex cognitione bonitatis illationis, etiam in particulari, & de hac formalitate quæro, quodnam habeat sui specificativum, & quidem condistinctum ab eo, quod habetur in aliis assensibus scientificis, advertentibus hanc in particulari illationem, esse bonam, si autem non habet fides, eo causa proprium lui specificativum, sequitur, quod non attendat fides, quæ talis, illi partiali illationi.

P R O B A T U R Secundò. Quia scilicet sequetur assensus fidei non esse certiores assensibus naturalibus, cò, quod certitudo utriusque innaturatur eidem motivo, nempe bonitati illationis, saltem secundum illam formalitatem, secundum quam illi bonitatem innitetur.

P R O B A T U R Tertiò. Physica non innititur revelationi in suis actibus. Ergo nec principiis Logicas fides: sicut enim revelatio quæ talis, est extra latitudinem physicam; ita non revelatum: *Ly* Quæ sunt eadem, est extra latitudinem fidei.

nem, hoc ipso non attendunt ad bonitatem illustrationis Logicam, moneri etiam non indigent: quia dicere, assentiaris propter revelationem, & quia aethiopicum, quod est dicere, noli assentiri propter aliud, quod non est revelatio.

INSTAT Quartus. Quando aliqua objecta ita se habent, ut unum non sit aliud, & habent entitatem sufficientem, ut possint agnosciri sine alio, non est, cur noster intellectus, non possit sensim in illud tendere. Auctoritas autem Divina & Incarnationis, ita se habent.

RESPONDETUR. Concessum esse in Premissis, quod perfici possit Syllogismus Fidelis, etiam per tres distinctos actus, non tamen illum specificandum esse a principio, quae sunt eadem, adeoque necdum fore illum hoc sensu discursum formalem.

INSTAT Quintus. Potesit voluntas diverso actu velle finem, diverso media, & interdum utrumque, uno. Ergo etiam & fides poterit attingere sua subiecta etiam diversis actibus.

RESPONDETUR. Concedendo Totum, secundum dictam immediata.

OBJICIT Secundus Rec. Suar. Probans reperiri in fide rationem discursus stricti virtualis. Discursus virtualis, est unica cognitio, unius ex alio: quilibet autem assensus fidei, ita se habet.

RESPONDETUR. Discursum virtualiter materialiter acceptum, non est nisi cognitionem unius ex alio. Discursum autem virtualiter stricte sumptum, & prout discursus est, importare assensum propter, Quae sunt eadem. Et sub hac formalitate, negatur fidem, etiam virtualiter, est discursivam.

INSTAT Primus. Visio Beata est discursiva virtualiter, Ergo & fides.

RESPONDETUR. Positam veritatem Antecedentis, disparitatem esse: quia scilicet Deus visus, etiam connexionem Logicam, manifestat; nullibi autem connexionem Logicam, manifestavit fidei Deus.

INSTAT Secundus Item. Cum haec virtualitates in actu fidei sint solum Metaphysicae, & consideratae per nostros conceptus, non tollunt quod ipsa res est physicae, & a parte rei.

RESPONDETUR. Nostri conceptus non tollunt id, quod est actus fidei physicae, sed nego principium supernaturale, quod est fides, defacto & realiter concurrens ad assensum circa bonitatem Consequentiae, quantumvis non revelatam.

INSTAT Tertius. Si fides non esset discursiva virtualiter, secundum quod discursus importat bonitatem Consequentiae, id ideo esset, quia assensus fidei debet esse certissimus. Sed hoc nihil probat: quia etiam cognitio DEI debet esse certissima, & tamen potest DEUS propositivo cognitionis sua, habere bonitatem illationis.

RESPONDETUR. Ut ex vi motivi, non est aliquis actus certissimus nihil obest; quia Deus utpote omniscius & omnimodè sciens debet moveri quibuscumque motivis sciendi, & in hoc servat conditionem omnimodè scitivi. Jam autem fides non debet moveri quounque motivo, sed non nisi revelato & summa certa.

OBJICIT Tertius ex istis, quae adserit Ripalda, de possibiliitate discursus naturalis. d. 55. de Ente. 18. Non repugnat discursus supernaturalis, quemadmodum, neque apprehensio & assensus supernaturalis, cum discursus sit processio unius cognitionis ex alia, quam quid repugnat esse supernaturalem? Ergo non repugnat supernaturalis Conclusio.

RESPONDETUR. Concedendo Totum. Nemo tamen id defacto esse: quia nihil deest apprehensioni & assensui, ut sit supernaturalis, sicut & ipsi fidei actui, nihil deest, ne sit supernaturalis; deest autem defacto ne conclusio sit supernaturalis, & actus fidei sub formalitate Conclusionis: quia principium: Quae sunt eadem, defacto, non est revelatum.

INSTABIS Primus. Sicut Conclusio assentitur objecto per aliud, ita electio amat medium propter aliud, Ergo utrumque erit supernaturale.

RESPONDETUR. Non titulo dependentia unius ab alia deficit a supernaturitate Conclusio, sed titulo non habet revelationis de principio. Quae sunt eadem quod tamen formalisat Conclusionem. Nihil autem deest, quoniam intentiones & electiones sint supernaturales.

INSTABIS Secundus. Præmissæ naturales evidentes de objecto supernaturali, inducere possunt ad conclusionem, non naturalem, Ergo supernaturalem.

RESPONDETUR. Concedendo Totum; procedit enim Argumentum non de eo, quod est defacto, sed de posse, seu possibili, nam cur id defacto non fiat, assignata est ratio.

INSTABIS Tertius. Cognitio quæ supra naturam non est Conclusio, potest fieri contingenter Conclusio. Ergo cognitio supernaturalis, quæ suapte naturam non est Conclusio, potest fieri materialiter Conclusio.

RESPONDETUR. De possibili non esse difficultatem. Circa id quod est defacto, disparitas est: quia nihil deest quoniam propositio evadat Conclusio, deest autem ne propositio supernaturalis evadat in Conclusionem supernaturalem quæ talem, nempe formalisativum Conclusionis; quod quia non est revelatum fit, ut Conclusio quæ Conclusio, non sit revelata.

OBJICIT Quartus Ripalda. Scientia in Christo infusa, erat supernaturalis, fideles etiam per actus fidei infusæ, arguunt ex revelatione Dei, Mysterium revelatum: plura item judicia prudenter infuse, quæ immediata non sunt, per discursus.

R. P.
THEODORE
ZIANOWSKI
Tom. I. et Z.
D. VI

discursus habentur, & si defacto præmissæ supernaturales præcedunt, non est ratio, quare non asseramus Conclusiones supernaturales inferri; Connaturalius enim est ex præmissis supernaturalibus supernaturales Conclusiones inferri.

RESPONDETUR. Quod attinet ad primum, quidquid sit de Antecedente, Disparitas est; quia datur principium supernaturalis in illo discursu, non datur autem principium supernaturalis, quod elicit Conclusionem quâ talem, tanquam actum fidei. Prudentia supernaturalis datur actus supernaturales, quia datur principium supernaturalis ipsa prudenter, quæ dum utitur discursu, utitur tanquam applicatio, merèque naturali. Connaturalis autem est elicit Conclusionem supernaturalis, si adesset principium formalisativum Conclusionis in ratione revelata; secus si desit: ut de facto deest revelatio, circa principium: Quæ sunt eadem.

OBJICITUR. Quintò ex Istitis, quæ sibi opposuit, nobiscum sentiens Quirós I. parte tr. d. 3. n. 11. Conclusio movetur motivo præmissatum, & in illas resolvitur. Ergo Conclusio movetur saltem partialiter ex motivo præmissarum supernaturalium. Sed actus specificatus ab objecto formalis supernaturali, supernaturalis est. Cur enim ex principio supernaturali extrinseco supernaturalitatem sortietur, & non ex motivo formalis intrinseco?

RESPONDETUR. Quod Conclusio moveatur motivo præmissatum non absolute, sed ut innitenti principio, quæ sunt eadem, eoque non revelato. Ex dictis alibi, potest esse actus naturalis habens motivum supernaturalis, non recte ergo inferetur supernaturalitas ex motivo. Paritas adlata non tenet. Ratio quia principio illud extrinsecum ordinatur per modum causæ, ad dandam speciem sui ordinis, hacque intentione ponuntur talia principia à Deo. Jam autem motiva ex dictis alibi, non ordinantur ad dandam speciem sui ordinis.

INSTABIS Primò. Premissæ influunt efficienter in Conclusionem, Ergo & ipsa Conclusio deducetur ex præmissis supernaturalibus ut supponitur, erit supernaturalis. Antecedens probatur. Tum quia causa, ut producat effectum, nequit pendere ab aliqua re, quæ ipsi nullas vires addit, ad quid enim requireret consensu nullius. Tum quia, ad quid aliud assensus requireret existentiam moti. Tum quia, al. à habitus, esset tota ratio agendi, & potentia naturalis non nisi conditio.

RESPONDETUR. Quando efficientis requirit aliquid in eodem genere, debet una illud aliud, vires agendi censere. Jam autem motivum, requiritur in genere motivi, adeoque in alio genere ab efficienti. Habitus autem non erit tota ratio agendi: quia vitalitatis inclusa in actibus

supernaturalibus, nullum daretur principium vitale, deberemusque nos ad illam, & quidem in negotio salutis, merè passivè habere, quod est contra Tridentinum.

INSTABIS Secundò. Positò etiam quod Conclusio pendeat saltem directive à præmissis, le qui adhuc debet Conclusio ejusdem ordinis seu supernaturalis, quemadmodum connaturaliter amori supernaturali, debetur cognitio supernaturalis.

RESPONDET Quirós. Causæ posse tribui maiorem perfectionem, quā tribuatur effectui, consequenter poterit esse directivum supernaturalis, licet quod dirigitur naturale. Deinde dici potest, per accidens esse ad Conclusionem, quod credantur præmissæ actus supernaturali fidei; posito tamen, quod taliter credantur, nondum connaturaliter sequi debet Conclusio supernaturalis: quia tunc non nisi sequeretur, ut dictum alias, si adesset illius formalisativum revelatum, quod non habetur; pender autem à Dei libertate hoc revelare non illud.

INSTABIS Tertio. Ex iis, que habet, Talis Conclusio est propter motivum præmissarum, præmissæ autem sunt revelatae, Ergo & ratio assentiendi Conclusioni erit revelata.

RESPONDETUR. Talem Conclusionem esse propter motivum præmissarum, non ut cunque, sed propter innititum principio, quæ sunt eadem uni tertio, quod non est revelatum.

INSTABIS Quarto. Ad eandem speciem pertinet assensus mediatus & immediatus propter idem motivum. Jam autem assensus Conclusionis, est mediatus propter revelationem.

RESPONDETUR. Negando assensum Conclusioni, ut Conclusio est, esse etiam mediatus propter revelationem absolute sumptum. Cum sit propter revelationem, prout innititum principio non revelato: Quæ sunt eadem.

INSTABIS Quintò. Differens Conclusioni deductæ ex revelatis est hæresis, Ergo & assensus, est fides.

RESPONDETUR. Differens Conclusioni, quæ Conclusio est non esse hæresim: quia non est conscientia revelationis; licet objectum Conclusionis, possit continere hæresim.

QUÆSTIO III.

De necessitate Fidei.

UPPONUNT Primò Omnes. Fidem esse necessariam ad salutem.

RATIO. Quia sine fide impossibile est placere Deo; explicuitque id Tridentinum Sess. 6. cap. 8. Eam vero fidem supponant Catholici, debe-

debere esse supernaturalem, eo, quod oppositum, sit error Pelagianorum & Semi-Pelagianorum; colligiturque ex Augustino i. de Csat. Christi Cap. 41. & l. 2. cap. 26. Vega tamen in aliquo casu, docet posse aliquem justificari sine fide supernaturali, ut videatur est libro 6. in Triad. cap. 17. 20. & 21. Videturque ille consensisse Sotus, quamvis postea retractarit sententiam.

SUPPONUNT Secundò Omnes. Quod merita naturalia non habeant proportionem ad primum supernaturale; quamvis Kon. d. 14. dub. 6. n. 71. doceat posse infidelem ex preventi Dei gratia facere aliqua bona, quibus ultraeum gratiam, quod ad fidem pertingat, impetrat. Docetque n. 108. per absolutam DEI potentiam fieri posse, ut quis sine fide supernaturali se ad justificationem disponat.

SUPPONIT Tertiò Ripalda h̄c d. 16. n. 28. duplum esse fidem; quandam strictam & Theologicam, quae Auctoritati & revelationi Divinæ ad assensum innititur; aliam latam, quæ infusa à DEO, ministerio aut testimonio creaturarum proponit honestatem mortalem, ex qua virtutes naturales & supernaturales moventur. Idem dices, quod sit cognitio supernaturalis, licet non procedens propter Ly DEUS dixit; quæ sit dissimilis fidei ratione motivi: non enim procedit propter Ly DEUS dixit: similis tamen in supernaturalitate, in exigentia illuminationis Spiritus Sancti, in præfundatione ad actus virtutum supernaturalium. His suppositis.

DICENDUM est. Nisi Auctoritati deferatur, posse aliquem adulterum salvari, etiam in praesenti rerum statu, sine fide stricta, licet non posset salvare sine latius sumpta. Dixi. Nisi Auctoritati deferatur: quia ordinatè Auctores istam distinctionem non ponunt, & tamen omnes requirunt fidem ad salutem. Imò putat S. Thomas ad eum, ad quem non pervenit Lux Evangelii, si forte vixerit secundum lumen rationis; mittendum esse Angelum, qui eum in fide instituat. Quod autem sine fide stricta possit quis salvari.

RATIO est, quia ex una parte non est DEUS adstringendus ad tale vel simile miraculum, ex altera parte connaturalius est, ut ex rebus creatis comparatè notitia DEI, eaque supernaturalis latitudo, possit se mouere homo barbarus per amorem DEI, & exercitia aliarum virtutum supernaturalium; cum ex iisdem creaturis, possit devenire ad notitiam naturalem DEI. Quod autem non possit aliquis pro praesenti rerum ordine salvari sine fide etiam latius sumpta.

RATIO est, quia nemo, (ut suppono,) adulterus, potest salvare sine motu sue voluntatis in Deum supernaturali; hic autem requirit præcedentem notitiam supernaturalem, ut salvetur.

editum scripturaræ, saltem de fide latius acceptâ, quod sine ea, impossibile sit placere Deo.

OBJICITUR Primò Sensus communis Theologorum in oppositum.

RESPONDETUR. Conclusionem procedere seclusâ Auctoritate, & licet non sint Auctores pro hac sententia, saltem non sunt contra illam. Ripalda etiam recenset Auctores admittentes gratiam Theologicam ad opera salutaria necessariam, quantumvis ante fidem strictam. Talis est. S. Thom. Bonav. Carth. Alb. M. Alen. Altisidor. Aegyd. Terrari. Henricus. Scot. Gabr. Gregor. Capt. Argent. Marfil. Gorson. Abulen. Rophen. Driedo. Soto. Cord. Med. Zum. Arag. Staplet. Cutil. Bellarm. Val. Tol. Sayr. Lorinus. Serrarius. Less. Cornel. Stuar. Vasq. Henr. Gran. Ruiz. Kon. Turria.

OBJICITUR Secundò. Locus S. Pauli. Accedentem ad Deum oportet credere, quod sit.

RESPONDERI potest. Conformiter ad mentem Ripalda accedi illuc per creditonem, licet non strictè sumptam. Deinde dicitur. S. Paulum non esse sibi contrarium. Nam etiam alibi posuit, quod ex visibilibus mundi invisibilia Dei conspecta intelligantur. Unde locus ille accipit potest de fidelibus, & modo ordinario convertendis, non autem convertendis Barbaris non nisi modo extraordinario, & ad quos Lux Evangelii non pervenit.

INSTABIS Primò. Locus ille non potest intelligi de fide lata, quia Tridentinum illum intelligit de fide, quod homo liberè convertitur ad Deum, notitia autem ex creaturis, est necessaria, cum sit plerumque evidens.

RESPONDETUR. Tridentinum illic agere non de quocunque modo conversionis, sed proposita contra Hæreticos materia, quibus aliunde lux Evangelii illuxit. Illa autem notitia potest dici libera, ratione non positi impedimenti, ut illam redderet DEUS supernaturalem.

INSTABIS Secundò. Justus ex fide vivit, non solum autem ex fide, sed & ex illa notitia viveat, quia justificaretur.

RESPONDET Ripalda n. 148. Nominis fidei, venire gratia supernaturalis antecedentem opera bona: quia illis ipsis verbis & similibus utitur Augustinus ad significandam necessitatem gratiae. Dici item potest, sumi fidem saltem latius, vel procedere dictum de ordinatè justificatis.

OBJICITUR Tertiò. Aug. qui primam Dei gratiam temperatur ad auxilium, quod datur credendi, ut loquitur Lib. de Grat. & lib. arb. cap. 7. & aliis locis, quæ refert Lugo.

RESPONDETUR. Loqui Augustinum de creditione, quæ fit ordinatio modo, quanquam illa latior modo sumpta fides, non est sine auxilio Dei supernaturalis.

(r) INSTAT

INSTAT Primò Lugo. PP. loquuntur de fide rigorosa. Unde supponunt contingere posse, quod aliquando proponantur nobis argumenta & motiva humana, propter quæ tamen, si operemur, non meremur: quia opus tunc non procedit ex fidei fonte.

RESPONDETUR negando. Patres universaliter loqui, de fide rigorosa, sed loquuntur universaliter de necessitate notitia supernaturalis ad salutem, quam ponit Ripalda, ex qua notitia, si procedit opus, præcedit ex fide, licet latius sumpta.

INSTAT Secundò Idem. Si fidei nomine intelligatur notitia ex Creaturis circa honestatem virtutis, frustra quæretur: an possit ante fidem dari opus bonum in infidelibus: hoc enim esset quærere: an sine cognitione boni & honesti, possit quis habere voluntatem honestam.

RESPONDETUR. Non fore frustra quæstionem; quæretur enim, an ante fidem sine cognitione, quæ sit supernaturalis, possint haberi operabona.

Ego peccavi, doleo quod peccaverim. Unde quamvis Deus dicere, doleo quod peccaverim, care, actu principali penitentia. Ex quo etiam principio deducitur, Christum & Beatos, non posse connaturaliter habere habitum fidei, quia fidei principalis actus est. Credo veritatem primam dicentem, quam non video, quem actum non possunt elicere Beati. Tertiò Casu, quo supponi debeat aliquid principium, quod præstet seclusis imperfectionibus id, quod præstaret alius habitus; casu: rem quo supponatur, quod uterque habitus, si respiciat idem motivum habentque se per modum potentia, arguendum erit, quod cedat habitus imperfectionis. Ratio: quia jam superflueret, locumque illius, perfectior habitus commodius occupat. Ex quo etiam principio infertur in Christo & Beatis non esse habitum fidei, quia lumen gloriae, certe qui requisitum, ad visionem, præstaret id, seclusis imperfectionibus, quod præstaret fides, & uterque habitus, innititur veritati primæ.

Hæc autem omnia ad hoc principium revocantur: quia deficiente fine habitus in aliquo subiecto, non debet poni in eodem ille habitus, hoc ipso enim foret otiosus, si id non excedenti fiat. Inter fines autem quasi extrinsecos habitus, est intentio ipsius causa prima, finem aliquem intendentis, collatione habitus; finis autem quem intendit DEUS in collatione habitus, v. gr. fidei, est motus in DEUM voluntatis tanquam ad finem: Cujus motus, quia sunt capaces animæ purgatorii, non definit in illis fides, definit in damnatis, supple, fides supernaturalis: naturalem enim fidem habent, ut & Dæmones dicuntur credere, & contremiscere.

QUÆSTIO IV.

De Subiecto Fidei.

Quod fides recipiat in intellectu, hoc non facescit difficultatem, quia habitus sequitur conditionem potentia, cujus sunt habitus, fides autem spectat ad intellectum. Est tota difficultas de subiecto remoto & capaci naturaliter fidei, v. g. an illa sit in Christo, an in Beatis; animabus purgatorii; damnatis?

Hæc inter alia sunt ex quibus taxari potest, an aliquis habitus sit in aliquo subiecto. *Primum*: An subiectum illud capax sit versari circa illud objectum; si enim non sit capax versari circa illud objectum, frustra ponetur in illo habitus ille, qui dicit ordinem ad tale objectum: non enim redderet bonum habentem, & tamen debet reddere. Et ita non datur in Angelis habitus Castitatis: quia objectum castitatis, est refrenatio motuum sensitivorum circa delectabile. Jam autem Angelii, non sunt capaces motuum sensitivorum circa delectabilia, utpote incorporei. Ex hoc capite non repugnaret in Christo, Beatis, &c. fides; quia non repugnat, ut hæc subiecta versentur circa veritatem primam obscurè aliquid attestantem. *Secundo* ex eo est id taxandum, an actus principalis, & quasi attributionis, principiandus ab illo habitu, exerceri possit ab illo subiecto: si enim non possit exercere actum principalem, non erit subiectum naturaliter capax illius habitus. *Ratio*, quia habitus, est per ordinem ad actus, & quidem primò ad actum principalem; ex quo principio deduximus, non esse habitum penitentia in Christo: quia non potuit elicere actum principalem penitentia:

QUÆSTIO V.

De Infidelitate.

Infidelitas ut sic, est negatio assensus, eaque voluntaria objecto revelato: quia quia est oppositum quid fidei, consequenter oppositaria ratione à fide, formalisati debet. Ceterum si infidelitas sumatur pro genere, etiam ad negativam infidelitatem, debet excludi. *liberum infidelitas enim negativa; etiam in infidelibus datur. Porro dividendo infidelitatem, quasi in species sub alternas, alia est negativa, alia privativa, alia positiva. Negativa infidelitas est, mera non positio actus credendi, & hæc non est propriæ infidelitas, alias enim fideles hac infidelitate essent infideles: nam non elicunt actum circa objectum ignotum illis, etiam si sit revelatum, &c. Privativa infidelitas est non positio culpabilis actus fidei, circa objectum revelatum. Dixi non positio culpabilis, quia fieri potest, ut sit*

R. P.
THEODO
zianowski
Tom. I. et Z.
D. VI

si non positio auctus fidei, inculpabilis. Positiva autem infidelitas est, positio auctus dissentientis circa objectum revelatum debite propositum. Quando autem haec infidelitas incuratur, & an dubitans infide sit infidelis spectat ad materias practicas.

Dividendo autem infidelitatem, quasi in species ea triplex est. Ethnicismus, Judaismus, Hæresis; quæ divisione non desumitur ex diversitate errorum, in particulari fidei repugnantium; haec enim est infinita, cum non sint tot errores, quin possint esse plures: sed desumitur ex diversis modis oppositionis ad fidem. Ratio hujus divisionis assignari solet: quia vel sint, quia auctorem salutis & fidei recognoscunt Christum, ita tamen, ut fidem ejus non integrè retineant, & sic fiunt Hæretici; vel qui Auctorem salutis non agnoscunt Christum, admittunt tamen figuram illius, & sic sunt Judei; vel qui nec Auctorem salutis Christum admittunt, nec recipiunt figuram, & sic sunt Ethnici. Procedit autem haec divi-

sio non nisi post lucem Evangelii unde & qui admitteret Testamentum novum, non vetus, ejus error revocaretur ad hæresim: quia novum testamentum probat vetus. Hujus ipsis divisionis haec Ratio reddi potest: quia vel nulla admittitur revelatio vera & universalis, & sic committitur Paganismus, vel admittendo non nisi aliquas, & si sit cum admissione revelationum etiam novæ legis, sed non nisi aliquarum, erit hæresis, si sine admissione revelationis novæ legis, erit Judaismus. Apostasia autem non est specialis infidelitas, sed sola circumstantia, nam Apostata necessariò habebit aliquam ex iis infidelitatem.

Quomodo infidelitas expellat habitum fidei, decidi debet ex principiis de habitibus. Indubitate infidelitas demeritorie expellit habitum fidei. Ratio, quia aliquid demeritorie expelli fidei, nihil autem commodius, quam id, quod ei opponitur; sed expellit etiam ex natura rei: quia etiam error habitu scientiae expellit ex natura rei.

TRACTATUS II. ET DISPUTATIO VI.

De Spe.

SVbstantialia harum materiarum, quæ ordinariè in hac materia in disputationem veniunt, expedientur.

§.I.

Quodnam Objectum Materiale Spei.

ASSERO I. *Si sumatur spes, prout est spes, seu habitus versandi circas speranda à Deo, objectum illius materiale, est bonum nobis.*

RATIO. Tum quia non solum bonum in creatum, sed etiam creata à Deo sperari possunt, & ratione spei formaliter informari. Ergo non debet alterutrum non nisi dici objectum spei. Ergo debet dici bonum nobis: hoc enim solum, continet uno nomine, bona reliqua. Tum quia, potuisset Deus facere decretum, de se non communicando creatura per visionem, possetque adhuc tunc manere eadem ratio formalis sperandi. Ergo apparent Objectum spei, non esse necessariò aliquid in creatum. Tum quia spei natu-

ralis objectum materiale non est solus Deus. Ergo nec spes supernaturalis.

ASSERO II. *Si sumatur spes pro habitu præceptivo bonitatis æterne, in hoc sensu objectum illius materiale, est solus Deus.*

RATIO. Tum quia hoc probant communes rationes. Tum quia, si sic sumpta spes, non haberet pro objecto Deum, & idem speraret, quod obtinetur visione, id enim venit nomine habitus præceptivi, & non idem speraret; siquidem pro objecto illum ipsum solum Deum non haberet. Tum quia, spes præceptiva 10. aureorum, habet pro objecto 10. aureos, Ergo & spes Beatitudinis æterne, prout est habitus præceptivus habet pro objecto Deum, qui est Beatitudo æterna.

ASSERO III. *Spei, prout est habitus præceptivus, objectum materiale, quod vocant attributionis,*

(r) 3

tionis,